

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ PROGRAMI

KİTĀB-I AĦKĀMÜ'L-‘AĦĀYİD (51b/115a)
GİRİŞ-İNCELEME-METİN-TÜRKİYE TÜRKÇESİ'NE AKTARIM-DİZİN-
TIPKIBASIM

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Burcu KAYA
20126068

Danışman
Prof. Dr. Tanju Seyhan

İSTANBUL-2015

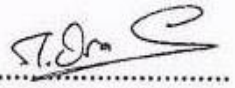
Burcu KAYA tarafından hazırlanan **Kitāb-ı Ahkāmü'l-'Aqāyid (51b / 115a)**
Giriş – İnceleme – Metin – Türkiye Türkçesi'ne Aktarım – Dizin - Tıpkıbasım
adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince Oybirliğiyle / ~~Oyçokluğuyla~~
Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 19 / 06 / 2015

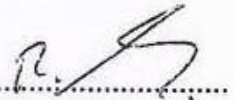
(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

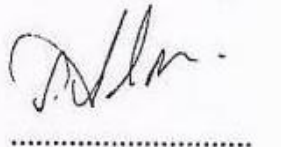
Jüri Üyesi : Prof.Dr.Tanju SEYHAN (Danışman)

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Eralp ALIŞIK (Yeditepe Ü.Öğr.Üy.)

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Serap ALPER

Yedek Jüri Üyesi :Yrd.Doç.Dr.Fatih BAKIRCI

.....

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	X111
ÖZET.....	XIV
SUMMARY	XV
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	XVI
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ	XVII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Merkezi Oğuz Türkçesinin Kuruluşu ve Gelişme Dönemleri.....	1
1.1.1.“Merkezi Oğuz Türkçesi” Teriminin Tercih Edilme Sebebi Ve Söz Konusu Dönem İçin Uygun Görülen Diğer Terimler.....	4
1.2. Eser.....	5
1.2.1. Eserin Adı ve Özellikleri.....	5
1.2.2. Eserin Yazılış Yılı.....	6
1.2.3. Eserin Yazarı.....	6
1.2.4. Eserin konusu, içeriği ve bölümleri.....	7
1.2.5. Eserin Yazılma Amacı.....	13
1.2.6. Yazarın Kullandığı Dil ve Dil Anlayışı.....	14
1.2.7. Yazarın Bilime Bakışı.....	15
1.2.8. Eser Üzerinde Yapılan Çalışmalar.....	18
1.2.9. Eserin Nüshaları.....	18

1.3. Metnin Kuruluşu.....	21
1.4. Metnin Dizininin Hazırlanış Metodu.....	22
I. BÖLÜM	
A. YAZIM ÖZELLİKLERİ.....	23
1.Eserdeki Yazı İşaretleri.....	23
1.1. Ünlüler İçin Kullanılan Yazı İşaretleri.....	23
1.1.1. Med.....	23
1.1.2. Elif-i maksure.....	23
1.1.3. Ötre.....	23
1.1.4. Hemze.....	24
1.2. Ünsüzler İçin Kullanılan Yazı İşaretleri.....	24
1.2.1. Tenvin.....	24
1.2.2. Sin altında kullanılan üç nokta.....	24
2. Eserin Yazılış Özellikleri.....	24
2.1. Eserin Genel Yazılış Özellikleri.....	24
2.1.1. Ünlülerin Yazılış Özellikleri.....	25
2.1.1.1. /a/ ünlüsünün yazılışı.....	25
2.1.1.2. /e/ ünlüsünün yazılışı.....	26
2.1.1.3. /è/ ünlüsünün yazılışı.....	26
2.1.1.4. /ı/ ünlüsünün yazılışı.....	26
2.1.1.5. /i/ ünlüsünün yazılışı.....	26

2.1.1.6. /î/ ünlüsünün yazılışı.....	27
2.1.1.7. /o/, /ö/, /u/, /ü / ünlülerinin yazılışı.....	27
2.1.1.8. İzafet Kesresinin Yazılış.....	27
2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı.....	28
2.1.2.1. /p/ ünsüzünün yazılışı.....	28
2.1.2.2. /ç / ünsüzünün yazılışı.....	28
2.1.2.3. /g/ ünsüzünün yazılışı.....	28
2.1.2.4. /ñ/ ünsüzünün yazılışı.....	29
2.1.2.5. /t/ve /d/ ünsüzlerinin yazılışı.....	29
2.1.2.6. /d/, /z/ ünsüzünün yazılışı.....	30
2.1.2.7. /s/ ünsüzünün yazılışı.....	30
2.1.2.8. Yardımcı ünsüz -y- ‘nin yazılışı.....	30
1.3. Ayrı Yazılan Ekler.....	30
1.3.1. Çekim Ekleri.....	30
1.3.2. Yapım Ekleri.....	31
1.4. Bitişik Yazılan Kelimeler.....	32
1.5. İki Türlü yazılan kelimeler.....	33
1.6. Yazımı Dikkat Çeken Kelimeler.....	34
1.7. Şeddenin yazılışı.....	34
II. BÖLÜM	
1. SES BİLGİSİ.....	35

1.1. ÜNLÜLER.....	35
1.1.1. Ünlü Değişmeleri.....	35
1.1.2. Darlaşma.....	35
1.1.3. Yuvarlaklaşma.....	35
1.1.4. Genişleme.....	35
1.2. ÜNLÜ DÜŞMESİ.....	35
1.3. ÜNLÜ UYUMU.....	36
1.3.1. Damak Uyumu.....	36
1.3.2. Dudak Uyumu.....	36
1.3.2.1. Bildirme Eki (dİr).....	37
1.3.2.2. Dudak Uyumuna Girmeyen Ekler.....	37
1.3.2.2.1. İyelik ekleri.....	37
1.3.2.2.2. İlgi Durumu Eki.....	37
1.3.2.2.3. Görülen Geçmiş Zaman Eki.....	37
1.3.2.2.4. Geniş Zaman Eki.....	37
1.3.2.2.5. Emir Eki (-ğıl/-gil).....	37
1.3.2.2.6. Emir Eki.....	37
1.3.2.2.6.1. Teklik 3. Kişi ve Çokluk 2. Kişi Emir Ekleri.....	37
1.3.2.2.7. Bildirme Eki (dİr).....	37
1.3.2.2.8. Fiilden ad yapım ekleri.....	38

1.3.2.2.9. İsim-fiil eki.....	38
1.3.2.2.10. Zarf-fiil eki.....	38
1.3.2.2.11. Fiilden fiil yapım ekleri.....	38
1.3.2.2.12. Addan ad yapım ekleri.....	38
1.3.2.2.13. Sıra sayı eki.....	38
1.3.2.2.14. Belirtme Durum Eki.....	39
1.3.2.2.15. Üçüncü teklik kişi iyelik eki	39
1.4. SES TÜREMESİ	39
1.5. ÜNLÜ BİRLEŞMESİ.....	39
1.6. ÜNSÜZLER.....	39
1.6.1. /ñ/ Ünsüzü.....	39
1.6.2. /b / Ünsüzü.....	40
1.6.2.1. /b-/ Ünsüzü	40
1.6.2.2 .b->v- Değişimi.....	40
1.6.2.3. -b->-v-, -b>-v Değişimi.....	40
1.6.3. /t/>/d/ Değişimi.....	40
1.6.3.1. t->d- Değişimi.....	40
1.6.3.2. -t->-d- Değişimi.....	42
1.6.3.3.-t>-d Değişimi.....	40
1.6.4. /d/ > /y/ Değişimi.....	40
1.6.4.1. -d->-y-	40

1.6.4.2. -d>-y.....	41
1.6.5. k->g- Değişimi.....	41
1.6.6. İçseste Sızıcılışma (-k->-h- Değişimi)	41
1.6.7. -n->-f- Değişimi.....	41
1.6.8. ğ/g Ünsüzlerinin Durumu.....	41
1.6.9. Tonlulaşma.....	42
1.6.9.1. Ön seste Tonlulaşma.....	43
1.6.9.2. İç seste Tonlulaşma.....	43
1.6.9.3.Son seste Tonlulaşma.....	43
1.6.10. Son seste Tonsuzlaşma.....	43
1.6.11. Ünsüz Türemesi.....	43
1.6.11.1. Ünsüz Öntüremesi.....	43
1.6.11.2.İçses Türemesi.....	43
1.6.12. Ünsüz İkizleşmesi.....	44
1.6.13. Ünsüz Düşmesi.....	44
1.6.14. Hece Düşmesi.....	44
1.6.15. Ünsüz Uyumu.....	45
1.6.16. Yer Değiştirme.....	46
2. ŞEKİL BİLGİSİ	46
2.1. İSİMLER	46
2.1.1. İsim Yapım Ekleri.....	46

2.1.1.1. İsimden İsim, Sıfat ve Zarf Türeten Ekler.....	46
2.1.1.2. Fiilden İsim, Sıfat ve Zarf Türeten Ekler	47
2.1.2. İsim Çekim Ekleri.....	49
2.1.2.1. İsimlerde Çokluk.....	49
2.1.2.2. İyelik Ekleri.....	49
2.1.2.3. Durum Ekleri.....	50
2.1.2.3.1. Yalın Durum	50
2.1.2.3.2. İlgi Durumu.....	51
2.1.2.3.3. Belirtme Durumu.....	52
2.1.2.3.4. Yönelme Durumu.....	52
2.1.2.3.5. Bulunma Durumu.....	53
2.1.2.3.6. Ayrılma Durumu.....	54
2.1.2.3.7. Eşitlik Durumu Ekleri.....	55
2.1.2.3.8. Vasıta Durumu	55
2.1.2.3.9. Yön Gösterme Ekleri.....	56
2.1.2.4. Aitlik Eki.....	56
2.1.2.5. İsimde Soru.....	57
2.1.2.6. Sayı İsimleri.....	57
2.1.2.6.1. Asıl Sayı İsimleri.....	57
2.1.2.6.2. Sıra Sayı İsimleri.....	57
2.1.2.6.3. Üleştirme Sayı İsimleri	57

2.2. SIFATLAR.....	57
2.2.1. Vasıflandırma Sıfatları.....	57
2.2.2. Belirtme Sıfatları.....	57
2.2.2.1. İşaret Sıfatları.....	58
2.2.2.2. Sayı Sıfatları.....	58
2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	58
2.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları.....	58
2.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları.....	58
2.2.2.3. Soru Sıfatları.....	58
2.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları.....	58
2.2.3. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Kuvvetlendirme.....	60
2.2.3.1. Karşılaştırma sıfatları	60
2.2.3.2. Kuvvetlendirme ve Küçültme Sıfatları.....	60
2.3. ZARFLAR.....	60
2.3.1. İşlevleri Bakımından Zarf Türleri.....	60
2.3.1.1. Durum Zarfları.....	60
2.3.1.2. Zaman Zarfları.....	61
2.3.1.3. Yer ve Yön Zarfları.....	63
2.3.1.4. Miktar Zarfları.....	63
2.3.1.5. Soru Zarfları.....	64
2.4. ZAMİRLER.....	64

2.4.1. Kişi Zamirleri ve çekimli şekilleri.....	64
2.4.2. İşaret Zamirleri.....	65
2.4.3. Dönüşlülük Zamirleri.....	65
2.4.4. Belirsizlik Zamirleri.....	65
2.4.5. Soru Zamirleri	66
2.4.6. İlgî Zamirleri.....	66
2.4.7. İyelik Zamirleri.....	66
2.5. GÖREVLİ KELİMELEER.....	67
2.5.1. EDATLAR.....	67
2.5.1.1. Çekim Edatları.....	67
2.5.1.1.1. Benzerlik Bildiren Edatlar	67
2.5.1.1.2. Yer ve Yön Bildiren Edatlar.....	67
2.5.1.1.3. Zaman Bildiren Edatlar.....	67
2.5.1.1.4. Miktar Bildiren Edatlar.....	68
2.5.1.1.5. Vasıta ve Birliktelik Bildiren Edatlar.....	68
2.5.1.1.6. Başkalık, Farklılık Bildiren Edatlar.....	69
2.5.1.1.7. Sebep Bildiren Edatlar.....	69
2.5.1.2. Bağlama Edatları.....	69
2.5.1.2.1. Sıralama Edatları.....	69
2.5.1.2.2. Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları.....	70
2.5.1.2.3. Cümle Başı Edatları.....	70

2.5.1.2.4. Kuvvetlendirme Edatları.....	73
2.5.1.3. Ünlem Edatları.....	72
2.5.1.3.1. Seslenme Edatları.....	72
2.5.1.3.2. Soru Edatları.....	72
2.5.1.3.3. Gösterme Edatları.....	73
2.6. FİİLLER.....	73
2.6.1. Şekil ve Zaman Ekleri.....	73
2.6.1.1. Bildirme Kipleri.....	73
2.6.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Kipi	73
2.6.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi.....	74
2.6.1.1.3. Geniş Zaman Kipi.....	74
2.6.1.1.4. Şimdiki Zaman Kipi.....	75
2.6.1.1.5. Gelecek Zaman Kipi.....	77
2.6.1.1.6. Kuvvetlendirme ve İhtimal Eki.....	76
2.6.1.2. Dilek Kipleri.....	76
2.6.1.2.1. Şart Kipi.....	76
2.6.1.2.2. İstek Kipi: -A.....	78
2.6.1.2.3. Gereklilik Kipi	79
2.6.1.2.4. Emir Kipi.....	80
2.6.2. Fiil Çekim Ekleri.....	81
2.6.2.1. Şahıs Ekleri.....	81

2.6.2.1.1. I. Tip Şahıs Ekleri.....	81
2.6.2.1.2. II. Tip Şahıs Ekleri.....	82
2.6.2.1.3. III. Tip Şahıs Ekleri.....	83
2.6.3. Cevher Fiili.....	83
2.6.4. Birleşik Fiiller.....	85
2.6.4.1. İsimlerle Yardımcı Fiil Birleşmesinden Meydana Gelmiş Birleşik Fiil Türleri	85
2.6.4.2. Tasvir Fiilleri.....	86
2.6.5. Fiil Türetme Ekleri.....	87
2.6.5.1. Fiilden Fiil Türetme Ekleri.....	87
2.6.5.2. İsimden Fiil Türetme Ekleri.....	88
2.6.6. Çekimsiz Fiiller.....	88
2.6.6.1. Mastarlar.....	88
2.6.6.2. İsim-fiiller.....	89
2.6.6.3. Zarf-fiiller.....	90
2.6.6.3.1. Zarf-fiil Ekleri.....	90
2.7. ÖLÇÜ BİRİMLERİ.....	92
2.7.1. Uzunluk ölçüleri.....	92
2.7.2. Değer Birimleri.....	93
3. TRANSKRİPSİYONLU METİN.....	95
4. TÜRKİYE TÜRKÇES'NE AKTARIM.....	153

5.DİZİN.....	207
6.SONUÇ.....	478
7. KAYNAKLAR	478
8. ÖZ GEÇMİŞ.....	489
9.TIPKIBASIM.....	490

ÖN SÖZ

Bu çalışma, Merkezi Oğuz Türkçesi dönemine ait olup üzerinde daha önce hiç durulmamış olan Topkapı Sarayı Yazmalar Kütüphanesi'nde Revan 648 kayıt numarası ile yer alan *Kitāb-ı Ahkāmü'l-'Aḳayid* adlı fıkıh eserinin 51b-115a sayfalarını üzerine yapılmıştır. 891 (M.1486) yani 15. yy.'ın sonunda Dervîş Muḥammed bin Melik Aḳmed bin Melik Maḳmūd tarafından dinî eserler yazma geleneğinin neticesi olarak ortaya konulan *Kitāb-ı Ahkāmü'l-'Aḳayid* 246 varaktır.

Bugün elimizde Merkezi Oğuz Türkçesi dönemine ait pek çok eser bulunmakla birlikte her eserin bilinenlere katacağı veya onları teyit edeceği özelliklere sahiptir. Artık günümüzde bu dönemin ağız özellikleri çalışılmaktadır ki bir bölümünü hazırladığımız yazma bu yönde Türk dil tarihine katkıda bulunacaktır.

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışma giriş, inceleme, metin, Türkiye Türkçesi'ne aktarım, dizin ve tıpkıbasım olmak üzere altı ana bölümden oluşmaktadır.

“Giriş'te Merkezi Oğuz Türkçesi Dönemi ve Türk dilinin tarihi dönemleri, *Kitāb-ı Ahkāmü'l-'Aḳayid* hakkında kısa bilgiler verilmiş, çalışmada izlenen yol anlatılmıştır. “Dil özellikleri” ana başlığında incelediğimiz bölümde ise eserin yazım, ses ve şekil bilgisi hususiyetleri ele alınmıştır. “Metin” bölümünde, metin çeviri yazı alfabetiyle okunmuş ve Türkiye Türkçesi'ne aktarılmıştır. Yapılan aktarımlara paralel olarak dizin hazırlanmış ve kelimeler metindeki anlamları ile dizinde yer almışlardır. Türkçe kelimelerin morfolojileri ve etimolojileri yapılmış; alıntı kelimelerin hangi dilden geldiği ve Türkçe'de ses bilimsel olarak değişikliğe uğradıysa geldiği dildeki orijinal halleri verilmiştir. “Tıpkıbasım” kısmında yazmanın yüksek lisans tezi olarak çalıştığımız 51b-115a sayfalarının fotokopisi bulunmaktadır.

Bu çalışmada bana yol gösteren, emeğini esirgemeyen danışmanım sayın Prof. Dr. Tanju Oral SEYHAN'a, ön görüleri ve önerileriyle her zaman yolumu aydınlatan Yrd. Doç. Dr. Eralp ALIŞIK'a teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım.

Haziran 2015

BURCU KAYA

ÖZET

(Giriş- Dil Özellikleri- Metin- Türkiye Türkçesi'ne Aktarım -Dizin- Tıpkıbasım)

Yüksek Lisans tezi olarak üzerinde çalıştığımız Dervîş Muhammed bin Melik Aḥmed bin Melik Maḥmūd'un Kitāb-ı Aḥkāmü'l-'Aḳayid adlı fıkıh eseri, Batı Türkçesi'nin ilk dönemi olarak kabul edilen Merkezi Oğuz Türkçesi Dönemi'nin tipik bir örneğidir.

Öğretici bir fıkıh eseri olması sebebiyle islamın kaideleri ile beş şartı -tevhid, namaz, oruç, zekat, hac- üzerinde durulmuştur. Halkı bilgilendirmek amacıyla ayet, hadis, latîfe ve hikâyelerden de yararlanılarak anlatım zenginleştirilmiştir. Türkçe kelimelerin yoğunluğu dikkat çeker. Eserin tamamı 246 varaktır, biz yüksek lisans tezi olarak 51b-115a sayfalarını çalıştık.

Metnin dil özellikleri incelenirken, gerek yazım gerek ses ve şekil bilgisi bölümlerinde Doğu Türklük sahasına ait hususiyetler gözden kaçmamıştır. Bu durum ise bize, 13. yy itibariyle tamamen birbirinden bağımsız ve ayrı olarak düşünülen Batı ve Doğu Türklük sahalarının ortak ve güçlü bir kökten gelmeleri sebebiyle aslında tamamen ayrıştırılamayacağını ve benzerlik gösterebileceğini, oluşan farklılıkların dilin organik yapısının doğal bir getirisi olduğunu gösterir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Kitāb-ı Aḥkāmü'l-'Aḳayid, Fıkıh, Batı Türklük Sahası, Merkezi Oğuz Türkçesi

SUMMARY

(Introduction – Language Properties – Text – Transfer to Turkey Turkish – Index - Facsimile)

The fiqh work of Dervīsh Muḥammed bin Melik Aḥmed bin Melik Maḥmūd called *Kitāb-ı Aḥkāmü'l-‘Aḳayid* that we have worked on as a master's thesis is a typical example of the Central Oghuz Turkish Period that is accepted as the first period of the Western Turkish.

As it is a didactic fiqh work, Islamic rules and the five pillars of Islam –oneness, salat, fasting, alms, hadj- have been accentuated in the work. The expression has been enriched by making use of the verses of Quran, the Prophet Muhammad's sayings, pleasantries and stories, with the aim of informing the public. The frequency of the Turkish words is striking. The whole work consists of 246 leaves; and we have worked on pages 51b-115a as the master's thesis.

While reviewing the language properties of the text, in either orthographical or phonetic or morphological parts, the characteristics belonging to the Eastern Turkishness Field have not escaped the attention. This indicates us that the Western and Eastern Turkishness Fields that were thought of as completely separate and independent from each other by 13th century cannot be in fact totally dissociated and may show similarities at certain points, for they come from a common and strong root and the differences that have occurred are a natural outcome of the organic quality of the language.

KEY WORDS: *Kitāb-ı Aḥkāmü'l-‘Aḳayid*, Fiqh, Western Turkishness Field, Central Oghuz Turkish

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a. Yazma nüshadaki ön yüz.

A. Arapça.

a.s. 'aleyhi's-selām.

b. Yazma nüshadaki arka yüz.

bkz. bakınız

c.c. celle celālühü.

CTD DANKOFF, R.-KELLY, J (1983-1984-1985), Mahmūd al-Ğaıyari. Compendium of the Turkis Dialects (Diwān Luyāt at-Turk) Part I-II-III, Edited and Translated with Introduction and Indices by Robert Dankoff in collaboration with James Kelly, Cambridge. Sources of Oriental Languages and Literatures 7, Turkish Sources VII.

Ç. Çince.

çev. çeviren

E.T. Eski Türkçe.

EDPT CLAUSON, Sir Gerard (1972), An Etimological Dictionary Of Pre-Thirteenth Century Turkish, Clarendon Press, Oxford.

F. Farsça.

GABAIN GABAIN, A. VON (1988), Eski Türkçenin Grameri (çev.: Mehmet Akalın), TDK yay., Ankara.

haz. Hazırlayan

LESSİNG LESSING, D.,F. (2003), Moğolca-Türkçe Sözlük, 1,2 (çev.: Günay Karaağaç), Ankara.

M. Moğolca.

M.O.T. Merkezî Oğuz Türkçesi

O.T. Orta Türkçe.

R. Rumca.

r.a. razıya'llâhu anhu.

Sğ. Soğutça

TDK Türk Dil Kurumu

T.S. Yeni Tarama Sözlüğü

yay. yayınevi

- Fiil tabanına gelen ek.

+ İsim tabanına gelen ek.

< kelimenin menşeyini ve önceki şeklini gösterir.

<> Eksik yazılmış unsuru gösterir.

→ Bakınız.

() Metinde satır numaralarının içine alındığı işaret.

Ø Düşen veya eriyen ses ya da ses birliğini gösterir.

// Fonem ve morfem parantezi.

< Bu biçimden gelir, bir dilden başka bir dile geçiş.

> Bu biçime gider.

~ Değişken biçimleri gösterir.

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا	‘
ا	a, ā, e, è
ا	a, ā, e,
ب	b
ت	t
ث	ṯ
ج	c, ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	z,
ر	r
ز	z
س	s
س	Üç noktalı sin
ش	ş
ك	ş
ك	ž
ط	ṭ

ظ	z
ع	'
غ	g
ف	f
ق	q
ك	g,k,ñ
ل	l
م	m
ن	n
ه	h, a, e
و	v,o,ö,u,u
ى	y,ı,i

1. GİRİŞ

1.1. Merkezî Oğuz Türkçesinin Kuruluşu ve Gelişme Dönemleri

Oğuzlar, Köktürklerin tarihine paralel olarak VI. yy.'dan beri tarih sahnesinde varlığını duyurmuş büyük bir Türk boyudur¹. Köktürkler, Uygurlar ve Karahanlılar döneminde siyasi olarak onlara bağlı olmuşlar ve etkin rol almışlardır.

Oğuzların ağız özelliklerinin Eski Türkçe döneminde de varlığını göstermesi güçlü bir boy olduklarının göstergesidir. Nitekim Gürer Gülsevin, Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler adlı makalesinde Eski Türkçe dönemindeki Oğuz varlığını gözler önüne sermiştir. Şimdi biz de aynen bu özellikleri gösterelim:

1. i-e değişimi.
2. Asli uzun ünlülerin varlığı.
3. # b- > #m: Önseste b > m değişiminin örneklerine, Köktürk yazıtlarında düzenli olarak ön seste b-'nin tercih edilmesi.
4. /d/ > /y/
5. Köktürkçe'de yönelme hali için +KA kullanılmakla birlikte, 1 ve 2. kişi iyelik eki üzerinde +A şeklinin de bulunması.
6. İlgi Durumu ekinin +(n)In, ünlü ile biten kelimelere +nIn olarak gelmesi ünsüzle biten kelimelere +In olarak gelmesi Oğuz ağzının bir özelliğidir; Oğuz lehçelerinde bu kullanımı takip etmekteyiz. Diğer yaşayan lehçelerde ünsüzle biten kelimelere de +nIn olarak gelmektedir.

¹ KORKMAZ, Zeynep (1999), Eski Türkiye Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri, Uluslararası Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı Bildiriler, TDK yay., Ankara, s. 75-80.

7. Oğuzca -DUK ekinin kullanılışı, Köktürkçedeki Oğuzca unsurların en belirgin olanlarından biridir.
8. Köktürkçedeki -UpAn /-(y)UbAn zarf-fiil eki de, hiç şüphesiz Oğuzca bir unsurdur.
9. Köktürkçede +DA ekinin ‘bulunma ve ayrılma’ eki olarak iki fonksiyonda kullanılması Oğuzca özelliklerdendir.
10. Köktürkçede dönüşlülük zamiri olarak “kentü” nün yanı sıra “öz”ün de tercih edilmesi Oğuz ağzının tezahürüdür².

Bütün bu saydığımız özellikler Eski Türkçe döneminde de yani Orta Asya steplerinde yaşarken de Oğuzların ve kendilerine has ağız özelliklerinin var olduğunu ispatlar niteliktedir. Hatta öyle etkin bir konumda bulunmuşlardır ki Köktürk Abideleri’nde bile izlerini görmekteyiz. Zira devlet adamları tarafından diktirilen bengü taşlarda izlerini görmek dikkate değerdir.

Türk dilinin en önemli eseri olarak kabul ettiğimiz ve tarihe de kaynaklık eden Divānū Lügāti’t-Türk’de de Oğuz boylarından ve ağız özelliklerinden, Karahanlı Döneminin yazı dilindeki Oğuz izlerinden ilk kez detaylı bir biçimde bahsedilir.

Eski yazı dilinden yeni yazı diline geçiş sürecinde köprü vazifesi gördüğünü düşündüğümüz Harezmi Türkçesi döneminde de Oğuzca unsurların varlığı yadsınamaz durumdadır. Bu geçiş dönemi eserlerinde tespit ettiğimiz Oğuzca unsurlar şöyledir³:

² GÜLSEVİN, Güner (1998), Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler, Kardeş Ağızlar/ (Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi) / 7. Sayı, Ankara, s.12-18.

³ TOPRAK, Funda (2003) : Harezmi Türkçesi ve Fiillerin Özellikleri, Türk-Kırgız Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.109-112, Bişkek

1. Kalın ünlüler içeren kelimelerde ص ve ط harfleri kullanılır.
2. Oğuzcanın etkisi olarak çok heceli kelimelerin sonundaki -g'nin düştüğü görülür.
3. Karahanlı Türkçesinde görülen söz içi ve söz sonu b>w değişimi w aşamasında devam etmesi ancak v'li şekillerin de görülmesi bir Oğuz yazı dili etkisidir.
4. Yönelme durum ekindeki g'nin düşmesi Oğuz yazı dili etkisidir.
5. Oğuzcanın özelliği olarak bilinen fiillerde kelime başı t>d değişiminin görüldüğü örnekler vardır: te->de-.
6. Oğuzca özellik olarak ek sonu -g sesinin düşmesi görülür.
7. 1. Teklik kişide ilgi hali ekinin -im şeklinde görülmesi Oğuzca özelliğidir.
8. 1. Teklik kişi olumsuz geniş zaman çekiminde -mAz-men'in yanı sıra -mAzIn ve -mAn şekillerinin bulunması Oğuzca unsurdur.
9. er- cevherî fiili Oğuzcadaki gibi i- olarak karşımıza çıkar.

Şimdiye kadar yazdıklarımızı özetleyecek olursak uzunca bir süre Oğuzca ve özellikleri yazılı eserlerde hep kendini göstermiş, ancak bağımsız bir varlık haline gelememiş ve konuşma dili seviyesinde varlığını sürdürmüştür. Bunun sebebini ise Oğuzların siyasi erk olamamaları olarak açıklayabiliriz; ancak, Türklerin Orta Asya steplerinden Anadolu'ya hatta Avrupa'ya açılmaları ile başlayan süreçte bütün boylar gibi Oğuzlar da varlıklarını artık daha belirgin bir biçimde gösterme eğilimine girmişlerdir. Bu eğilim ancak Oğuzların Anadolu topraklarına yerleştikten sonraki dönemde gerçekleştirilebilmiştir. Anadolu'ya yerleştikten sonra nihayet siyasi erk olan Oğuzlar, ilk önceleri Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçukluları döneminde dinî eğilimlerin tesiri altında Arapça ve

Farsça'yı resmî dil olarak kabul etmişler; ancak 13. yy.'da Merkezî Oğuz Türkçesi'nin temellerini atabilmişlerdir. Bu dönem ise Beylikler Dönemi'ne tekâbül eder. Beylikler Dönemi Türkçesi'nin ana özelliği Arapça ve Farsça'ya karşı Türkçeyi egemen kılma mücadelesinde toplanır.⁴ Artık, 13. yy. Oğuzlar ve Türkçe için yeni yazı dillerine geçiş dönemi olarak bir dönüm noktasıdır. Bu dönem itibariyle artık Türkçe'nin batı kolunu Oğuz Türkçesi oluşturmaktadır.

Merkezî Oğuz Türkçesi'nin kuruluşu görüldüğü üzere birden bire ortaya çıkmış bir durum değil; yüzyıllar içinde şekillenen bir süreçtir. Merkezî Oğuz Türkçesi'nin kuruluş serüveni, Türk boylarının içinde önemli bir bakiyeye sahip, 24 alt boyu olan bir boyun, siyasî olarak egemenlik kurmasıyla dilinin konuşma dilinden yazı diline seviyesine çıkması olarak açıklanabilir.

1.1.1. “Merkezî Oğuz Türkçesi” Teriminin Tercih Edilme Sebebi ve Söz Konusu Dönem İçin Uygun Görülen Diğer Terimler

13. ve 15. yy. sonlarına dek Anadolu, Azerbaycan, Irak, Suriye ve Balkanlarda tek yazı dili olarak kullanılan Oğuz ağzı, Eski Osmanlıca⁵, Eski Türkiye Türkçesi⁶, Eski Oğuz Türkçesi⁷, en yaygın olarak da Eski Anadolu Türkçesi terimleriyle adlandırılmıştır.

⁴ KORKMAZ, Zeynep (1999), Eski Türkiye Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri, Uluslararası Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı Bildiriler, TDK yay., Ankara, s. 4

⁵ ÇAĞATAY, Saadet (1948), Eski Osmanlıca'da Fiil Müştakları 3. Gerundifler, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 6, s. 27-47.

⁶ TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1977), Eski Türkiye Türkçesi. XV. Yüzyıl. Gramer-Metin Sözlük, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 2157, İstanbul.

⁷ ERCİLASUN, A. Bican (2004), Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Akçağ Yayınları , Ankara, s. 430.

Eski Türkiye Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi terimleri coğrafi olarak dönemi ve Oğuz tarihini ziyadesiyle kısıtladığı için çalışmamızda tercih edilmemiştir. Eski Osmanlı Türkçesi terimi ise Oğuzların daha 10. yy'da Seyhun Irmağı'nın aşağı kesimleri ile Aral Gölü'nün kuzeyindeki steplerde Oğuz Yabgu Devletini kurdukları⁸ ve kısa bir süre için de olsa siyasî erk oldukları düşünülürse uygun olmadığı kanısına varılabilir. Eski Oğuz Türkçesi terimi ise Köktürk yazıtlarında bile izlerine rastladığımız ve Türkçe'nin bütün tarihî dönemlerinde özelliklerini takip ettiğimiz Oğuz Türkçesi için "eski" tabirinin 13. yy. için kullanılması kronolojik olarak yanlış bir algıya yol açacağından tercih edilmemiştir.

Merkezî Oğuz Türkçesi terimi, zaten Türk Dili ve Tarihinin bütün dönemlerinde varlığını bildiğimiz Oğuz Türklerinin ilk defa sayılabilecek bir güç ve kudretle siyasî erk olmaları ve bir merkez haline gelmeleri sebebiyle tercih edilmiştir.

1. 2. Eser

Eser Topkapı Sarayı Yazmalar Kütüphanesi'nde Revan bölümünde 648 kayıt numarası ile yer almaktadır. Eserin tamamı 246 varaktır. Çalıştığımız varakların içinden sadece 109b on dört satır, diğerleri ise on üç satırdır. Miklepli kahverengi deri ve aharlı kağıt kullanılarak oluşturulan eserin ölçüleri 225x125 mm.'dir.

1.2.1. Eserin Adı ve Özellikleri

Yüksek lisans tezi olarak 51a/11-115a/13 sayfalarını çalıştığımız eserin adı yazmanın kapağında *Kitāb-ı Ahkāmü'l-'Aḳāyid* olarak geçmektedir. Eser, 1a'da kaydedildiği üzere *ḥaṭṭ-ı ta'līk-i Çağatayī* ile yazılmıştır. Bu özelliğinden dolayı eserde üç

⁸ KORKMAZ, Zeynep (2013), Türkiye Türkçesi'nin Temeli Oğuz Türkçesi'nin Gelişimi, TDK yay., Ankara, s.26

noktalı sini (سني) ; çekim eklerinin ayrı yazıldığını, metin harekeli olduğu halde Uygur yazı geleneği özelliğiyle kelimedeki ünlülerin harflerle gösterildiğini görürüz. Metin, Batı Türkçesi sahasına ait olmasına rağmen imla özellikleriyle Doğu Türkçesi sahasının özelliklerini de yansıması bakımından önem arz etmektedir.

Eserin Doğu Türkçesi sahasıyla ilgili olarak tek özelliği imla değildir. Şekil bilgisi bakımından da ayrılma durum eki olarak -dın/-din ekinin “şağ+dın yañadın 70a/1, yukaru+dın 63b/13, aşağa+dın 63b/13” örneklerinde olduğu gibi kullanılması da Doğu Türkçesi'nin eserimizdeki tezahürüdür.

1.2.2. Eserin Yazılış Yılı

Eserin yazılış tarihi, Temmet bölümünde Cumaziye'l-āhir'in başında, 891 Cuma günü (M. 1486) olarak kaydedilmiştir:

Temmeti'l-akāyid bi-'avni'llāhi ve hūsni't-tevfīk ve keremihi ve cūdihi ve fażlihi *min evāyili şehri'l-cumādiye'l-āhiri min yevmi'l-cum'ati min vaḳti's-ṣalati* el-kitāb bi-'avni'llāhi *sene aḥadī tis'eyne ve ṣemānemāye fī hicretü'n-nebeviyye* (246b/1-10).

1.2.3. Eserin Yazarı

Temmet bölümünde verilen bilgilere göre eser, müellif hattıdır. Eserin yazarı, tasnif edeni, sahibi ve maliki olarak Derviş Muḥammed bin Melik Aḥmed bin Melik Maḥmūd ifade edilmiştir.

fī taḥrīr Derviş Muḥammed Melik Aḥmed bin Melik Maḥmūd ğafara'llāhu lehü ve li-vālideyi aḥsene ileyhimā ve ileyhi ve licemī'i'l-mü'minān ve'l-mü'mināt ve'l-müslimāne ve'l-müslimāti bi-raḥmetike yā erraḥme'r-rāḥimīn *ṣahibihī ve mālikihī Derviş Muḥammed bin Melik Aḥmed* ğafara'llāhu ileyhümā ve ileyhi el-

kitāb bi-‘avni’llāhi sene aḥadī tis’eyne ve şemānemāye fī hicretü'n-nebeviyye ve'l-vehhāb *el-kitābet Dervīş Muhammed bin Melik Aḥmed bin Melik Maḥmūd* (246b /1-10).

Aşağıdaki bölümde ise eserin hem müellifinin hem musannifinin aynı kişi olduğu belirtiliyor. Ayrıca burada eserin Maraş emirlerinden Emir İlyas’a ithaf edildiği bilgisi veriliyor.

Ya’nī “Benden ‘ilim dilegil. Ayruḫ nesne dilemegil.” didi. “Çün ḥaḳīḳat oldur kim, dünyede ve āḫiretde ‘ilim gibi nesne yoḡımış.” Ve ben za’īf ve naḥīf du‘acı kim bu ‘azīz kitābuñ müellifi ve muşannifivem, diledüm kim ḥudāvendzāde mefahḫaru’l-ümerā’i ve’l-ekābir ve ‘avni’l-cüyüşī ve’l-‘asākir ḥayru’n-nāsi Emīr İlyās ebada’llāhu devletehu ḥazretlerīle dōstlık kılam. Ve dōstlar arasında tuḥfe virişmek, ulular resmidür. “Eger ben za’īf ol maḥzūma dünyālik virsem Zīre’ye, Kirmen’e, Ḳaṭar’a, ‘Ummān’a iltmiş gibi olam.” didüm (2a/12-2b/8).

(Yani “benden ilim iste, başka bir şey isteme” dedi. “çünkü gerçek şudur ki dünyada ve ahirette ilim gibi nesne yokmuş.” Ben, bu kitabın yazarı ve tasnif edeni, zavallı ve naif duacıyım, mefahḫaru’l-ümerā’i ve’l-ekābir ve ‘avni’l-cüyüşī ve’l-‘asākir ḥayru’n-nāsi Emīr İlyās ebada’llāhu devletehu ḥazretleriyle dostluk etmeyi isterim. Dostların birbirine hediye vermeleri önemlidir. Eğer ben zavallı o kula <bu hediyeyi> mülkü veririm, onu Zīre’ye, Kirmen’e, Ḳaṭar’a, ‘Ummān’a ulaştırmış gibi olurum.” dedim.

Bu bölümden anladığımız kadarıyla yazar, en azından iyi bir dinî eğitime sahip olup ana diline olduğu kadar Arapça ve Farsçaya hakim olup yönetime yakın bir konumdadır. Dönemin emiriyle dostluk etmeyi, onunla hediye alışverişinde bulunmayı istiyor ve yazdığı bu eseri ona sunuyor.

1.2.4. Eserin konusu, içeriği ve bölümleri

Kitāb-ı Ahkāmü'l-Akāyid, temel olarak islamın beş şartını işleyen Hanefî fikhına ait bir eserdir. Ebu Hanife ve onun öğrencileri olan Ebu Muhammed ve Ebu Yusuf'un görüşlerine yer verilmiştir:

“Ebu Hanîfe rahmetu'l-lâhi 'aleyhi buyurur kendü fi'lîle namâzdan çıkmak farîzadur. Bu sözüñ ma'nîsi oldur kim biregü soñ taḥiyyata oturmakla namâzdan çıkmaz, ta bir iş kim ol iş anı namâzdan çıkara, anı işleyince meşelâ ṭurup gitmek gibi ya kelecî ya selâm vermek gibi. Bu söz iñen laṭîf sözdür. Biregü bir işe girçek çıkmayınca çıktuğı bilinmez-idi. Namâz bir ulu işdür. Aña tekbîrle girürler dağı bir iş gerek kim ol iş işlenicek namâzdan çıkıla. Ammâ Ebü Yūsuf ve Muḥammed rahmedu'l-lâhi kim Ebü Hanîfe'nün şâkirdleridür eydürler soñ taḥiyyat okısa namâzı tamâmdur gerekse bir iş işlesün kim anı namâzdan çıkara. Bu sözüñ ḥâşılı şoldur kim Ebü Hanîfe katında taḥiyyat kadar gerekse otursun, kendü fi'lîle namâzdan çıkmayınca namâzdan çıkmaz, şöyledür kim namâz içinde durur. Ammâ Ebü Yūsuf ve Muḥammed katında soñ taḥiyyat okıyası kadar oturacak namâz tamâmdur ve namâzdan çıkmış gibidür.” (93a/1-93b/4)

(Ebu Hanife r.a., kendi fiiliyle namazdan çıkmak farzdır, diye buyurmuştur. Bu sözün anlamı şudur: Birisi son tahiyyata oturmakla namazdan çıkmaz, onu namazdan çıkaracak bir iş işleyince, mesela durup gitmek gibi, konuşmak veya selam vermek gibi. Bu söz çok hoş sözdür. Birisi bir işten gerçekten çıkmayınca çıktığı bilinmezdi. Namaz büyük bir iştir. Ona tekbirle girerler, işleyince namazdan çıkılacak bir iş gerekir. Ama Ebu Hanife'nin öğrencileri Ebu Yusuf ve Muhammed r.a. “Son tahiyyatı okursa namazı bitmiştir, isterse onu namazdan çıkaracak bir iş işlesin”

derler. Bu sözün kısası şudur: Ebu Hanife katında namazın sonunda Ettehiyyatü'yü okuyacak kadar ki bu teşehhüd miktarıdır, oturmalı, kendi fiiliyle (93b/1) namazdan çıkmayınca namazdan çıkmaz, namaz içinde kalır. Ama Ebu Yusuf ve Muhammet katında son tahiyatı okuyacak kadar oturunca namazı tamamdır ve namazdan çıkmış gibidir.)

Eserde, temel olarak Kelime-i tevhid, namaz, oruç, zekat ve hac bölümleri yer alır. Temel bölümler fasıl olarak adlandırılmış ve her biri kendi içinde latifeler, hikâyeler ve meseleler olarak konularına göre tasnif edilmiştir.

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız 51b-115a varaklarında temel olarak namaz ve abdestin önemi, kuralları ve esaslarından bahsedilmiştir. Bunun yanısıra, Halid Bin Velid'in müslüman oluşu (51a/11-52a/6) ; Nafi Bin Yezid'in müslüman oluşu (53a/10-54b/3) ; bir ateşperestin cariyesiyle hikâyesi ve müslüman oluşu (55b/13-57a/13) gibi hikâyelerle eser renklendirilmiş ve verilmek istenen mesajlar direkt olarak değil; geleneksel şekilde hikâye etme yöntemi uygulanarak verilmiştir. Tarafımızca incelenen kısımdaki konularına göre ayrılan bölümler şöyledir:

1.	Hikâyet: Halid Bin Velid'in müslüman oluşu	51a/11-52a/6
2.	Latife: Miraç Gecesi Hz. Muhammet'in Tanrı teala ile konuşması	52a/7-53a/10
3.	Hikâyet: Nafi Bin Yezid'in müslüman oluşu	53a/10-54b/3
4.	Latife: Kıyamet Günü	54b/3-55b/2
5.	Latife: Hz. Muhammet'e sekizinci kat cennettekilerin sorulması ve cevabı	55b/2-55b/12
6.	Hikâyet: Bir ateşperestin cariyesiyle	55b/13-57a/13

	hikāyesi ve Müslüman oluşu	
7.	Latife: Namaz faslına giriş ve sabah vakitlerinin açıklanması	57a/13-59b/10
8.	Latife: Tanrı teala ve Hz. Muhammet'in namaz hakkında konuşmaları ve namazın bütün ibadetlerden neden daha üstün olduğunun anlatılması	59b/11-62b/4
9.	Latife: Miraç gecesinde Tanrı teala'nın Hz. Muhammet'e ümmetinin nelerden korkması gerektiğini ve bu korkulardan neler yaparak kurtulmaları gerektiğini açıklaması	62b/4-65b/9
10.	Latife: Neden namazın 5 vakit olarak farz kılındığı	65b/10-66a/4
11.	Latife: İbn-i Kesir tefsirinden alıntı. "Namaz niçin beş vakittir?" sorusuna çeşitli hikāyelerle verilen cevaplar	66a/5- 70a/12
12.	Ebu Sulh'un rivayeti, vakit namazlarının kerametleri	70a/13-73a/4
13.	Abdest Faslı: Abdest alınacak suyun niteliği	73a/5-76a/4
14.	Fasıl: İhtiyaç giderecek birinin nerede, nasıl ihtiyaç gidereceği ve giderdikten sonra nasıl taharetleneceği	76a/4-77b/4
15.	Fasıl: abdestin farzları, sünnetleri, müstehabları	77b/4-79a/1
16.	Abdesti bozan ve bozmayan şeyler	79a/1-79b/7
17.	Gusul Abdesti	79b/7-79b/9
18.	Fasıl: Gusul abdestinin gerekli olduğu durumlar	79b/9-80a/5
19.	Guslün farzları	80a/5-80a/7
20.	Guslün sünnetleri	80a/8-80b/3

21.	Gusul için ne kadar su gerekir ve ne zaman gusül abdesti alınır?	80b/3-81a/1
22.	Teyemmüm faslı	81a/1-83b/8
23.	Mesh faslı	83b/9-85a/2
24.	Hayz faslı	85a/2-85b/11
25.	Fasıl: Vücuda ya da kıyafete pislik değmesi durumunda pislğin niceliğine göre namaz kılmak için yapılması gerekenler	85b/11-87a/12
26.	Fasıl: namazın vakitleri	87b/1-88b/13
27.	Ezan nedir? Nasıl okunur ve dinlenir? Kimler okuyabilir ve okuyamaz?	89a/1-90a/12
28.	Namazın şartları	90a/13-92b/8
29.	Namazın sıfatı ve esasları	92b/8-93b/5
30.	Birinci mesele: Teyemmüm ile kılınan namazın su bulunduktan sonraki durumu	93b/6-94a/4
31.	İkinci mesele: Vakit namazı kılarken daha önceki bir vaktin namazını unuttuğunu hatırlayan kişinin ne yapması gerektiği	94a/5-94b/3
32.	Üçüncü mesele: Mes giyen kişinin abdestinin bozulması durumunda ne yapması gerektiği	94b/4-95a/1
33.	Dördüncü mesele: Namaz esnasında meşin ayaktan çıkması durumu	95a/1-95a/7
34.	Beşinci mesele: Kuran bilmeyen kişinin namaz kılması	95a/7-95b/1
35.	Altıncı mesele: Kıyafeti olmayan ve bulamayan kişinin namaz esnasında kıyafet bulması	95b/1-95b/5
36.	Yedinci mesele: Hasta bir imamın yatarak namaz kılması ve o esnada iyileşmesi	95b/6-95b/12
37.	Sekizinci mesele: İmamın abdestinin namaz	95b/13-96b/2

	sonunda bozulması durumunda yapılması gerekenler	
38.	Dokuzuncu mesele: Sabah namazı bitmeden güneşin doğması durumu	96b/2-96b/6
39.	Onuncu mesele: Cuma namazı kılınırken öğle vaktinin girmesi durumu	96b/6-96b/11
40.	On birinci mesele: Sardığı ve üzerine mesh verdiği yaranın namaz esnasında iyileşmesi durumunda kişinin yapması gerekenler	96b/11-97a/7
41.	On ikinci mesele: Namazı tutmayan birinin namaz esnasında iyileşmesi	97a/8-97b/4
42.	Namazın vacipleri	97b/5-98a/13
43.	Namazın sünnetleri	98b/1-99a/11
44.	Namazın edepleri	99a/11-99b/10
45.	Fasıl: Namaz nasıl kılınır?	99b/10-103a/6
46.	Fasıl: Cemaatle namaz kılmanın önemi, imamın vasıfları ve nasıl olması gerektiği, imamda bilimin önemi	103a/6-104a/1
47.	Hz. Osman Hikâyesi: İmamda bilimin önemi	104a/1-106a/2
48.	Kimler bilimsel açıdan eksiktir ve imamlıkları mekruhtur?	106a/3-106b/4
49.	İmamın arkasında saf tutanların sırası, kim kimin arkasında namaz kılabilir veya kılamaz?	106b/4-107a/10
50.	Fasıl: Namaz içinde istemeden namazı bozacak durumlar oluştuğunda yapılması gerekenler	107a/11-108a/6
51.	Fasıl: Namaz içinde konuşmak	108a/7-109a/9
52.	Fasıl: Namazı bozmayan şeyler	109a/10-110b/3
53.	Fasıl: Vitir namazı, mezheplere göre Kunut	110b/4-114a/1

	duaları	
54.	Fasıl: Namaz anında vacibi terk etmek	114a/1-115a/13

1.2.5. Eserin Yazılma Amacı

Eserin yazılma amacı *Kitāb-ı Ahkāmü'l-‘Aķāyid* adından da anlaşılacağı üzere, şer’î hükümleri ve kaideleri halka bildirmek ve öğretmektir. Hanefî mezhebinin kurallarının esas alındığı bir fıkıh kitabıdır. Kitabın eğitim amacıyla yazıldığı aşağıdaki kısımlarda beyan edilmiştir:

“Bu kitāb müştemildür bu hadîş ma'nisine kim ol hadîş dīn görki ve şerī'at bünyadıdır. Herkim ol hadîşiñ ma'nisin bu kitābda bilürse, rabbani 'ālimlerden ola ve kıyāmet güninde bile kopa inşa'llāhu te'ālā. Ve 'ālimler içinde şābitdür kim dünyede ve āhiretde 'ilşmden yigrek nesne hīç yokdur.” (1b/5-11)

(Bu kitap, dinin görkemi ve şeriatın esasının ne olduğu bilgisini içerir. Bu bilginin manasını bu kitaptan öğrenen inşa'llah din ālimi olur ve kıyamet gününde <şeriatı> bilerek dirilir. Dünyada ve ahirette ilimden daha üstün bir şey olmadığı ālimler tarafından bilinir.)

Bu bölümde kitabın içeriği, yazarın kendi ağzından “dinin görkemi ve şeriatın esasları” olarak bildirilmiştir. Amacı ise, takip eden satırlarda kitabı okuyanın ālim olmasının ve kıyamet günü şeriatı bilerek dirilmesinin temenni edildiği söylenmiştir:

“Bu laṭife iñen hūb durur, dükeli letāifden kim bu kitābda yazıldı yigrek durur. İllā biraz diri gerekdür amma ümīzdür kim mahdum ṭapusı fikrile añlaya inşa'allahu te'ālā baḥşlarından nefyen ve işbāten icmālen ve tafzīlen ve ḥuşūsen ve 'umūmen uşūl-ı dīne ve

uşul-ı fıkıha ve taḥavī ve ma'āni beyāna ta'alluḡ baḡşlar vardır.”
(58b/10-59a/2)

(Bu hikāye çok güzeldir, bu kitapta yazılan bütün hikāyelerden daha iyidir. Ama biraz güçlendirmek gerek, çocuk katının düşünerek anlaması ümit edilir, inşallah. lâ ilāhe illallah bahislerinde, reddederek ve ispatlayarak, özetle ve açıklayarak, özellikle ve genellikle, din usulüne, fıkıh usulüne, içerik ve mana beyanına ait konular bulunur.)

Yazar, yukarıdaki bölümde anlattığı hikāyenin daha öncekilerden daha güzel ve önemli olduğunu, daha iyi anlaşılması için biraz daha açıklamak gerektiğini söyleyerek kitabın öğretici olmak amacıyla yazıldığını îmâ etmiştir.

1.2.6. Yazarın Kullandığı Dil ve Dil Anlayışı

Yazarın eserde kullandığı dil, eserin içeriğine ve amacına uygun olarak açık ve anlaşılırdır. Telif bir eser olması sebebiyle Türkiye Türkçesi'ne aktarımda hiçbir müşkül yaşanmamıştır.

Eserde bulunan 1425 kelimenin, 706'sı Türkçe; 581'i Arapça; 131'i Farsça; 3'ü Soğutça; 2'si Moğolca; 1'i Rumca ve 1'i Çince'dir. Eser Batı Türklük sahasına ait Türkçenin sadeliğinin devam ettiği Merkezî Oğuz Türkçesi döneminde yazılmış bir fıkıh eseridir. Bu sebeple halkın anlayabileceği bir üslupla yazılmıştır ve Türkçe kelime oranının fazlalığı bununla açıklanabilir. Arapça kelimelerin oranının -Türkçeden sonraki- üstünlüğü ise yine eserin içeriğiyle yani fıkıh eseri olmasıyla alâkalıdır.

Eserde, yazarın kendi ağzından dinde dil anlayışını ortaya koyan çok önemli bir bölüm yer almaktadır:

“Faşıl: Bu faşılta namāzı nice kılmak gerek, eydelüm. Biregü namāza başlayıcağ iki elin götüre kulaqları berāberine degin ve ‘avrat omuzı berāberine degin. Andan "Allāhu Ekber" diye. Eger “Sübhanallāhi” dise ya “lā ilāhe illāllah” dise ya Pārsice “ hüdāy büzrük” dise ya Türkçe “ulu Tañrı “dise ya namāzda Kır’ān okısa, ya koyın boğazlarken Türkice eytse “İlāhi senüñ aduñıla boğazların” dise ya “benām-ı hüzā” dise dükelisi dürüstdür. Eger "Allāhu Ekber" yerine “Allahumme igfir” dise namāzı dürüstdür.” (99b/10-100a/5)

(Fasıl: Bu fasılta namazı nasıl kılmak gerek, söyleyelim. Birisi namaza başlarken iki elini kulaklarına kadar ve kadın omzuna kadar kaldırmalı. Sonra “Allahu ekber” demeli. Eger “Sübhanallahi” ya da “La ilahe illallah” ya da Farsça “Hüday büzrük” ya da Türkçe “Ulu Tanrı” dese ya da namazda Kuran okusa ya da koyun keserken Türkçe “Allahım senin adınla keserim” ya da “Benam-ı hüza” dese hepsi doğrudur. Eger “Allahu ekber” yerine “Allahümme igfir” dese namazı doğrudur.)

Bugün dahi ibadet dilinin din dili olması sebebiyle Arapçayla mı yoksa ana dilde mi olması gerektiği tartışılırken eserde bunun çok net bir şekilde belirtmiş, bu bölümde görüldüğü gibi yazar, ibadetlerde dil seçiminin kişinin kendi tercihine bırakılması gerektiğini, herkesin kendi dilinde ibadet edebileceğini vurgulamaktadır. Bu ifadeden yazarın dile yaklaşımını daha iyi anlıyoruz. Kişinin dilini kullanarak dinini de yaşayabileceği vurgusunu yapmış ve Tanrı’ya herkesi kendi diliyle ulaşabileceğini savunmuştur.

Türkçe’nin aynı zamanda din dili de olabileceğini; Türklerin kendi dilleriyle ibadet edebileceklerinin dile getirmiştir.

1.2.7. Yazarın Bilime Bakışı

Yazar, eserini İslam biliminin temelleri üzerine kurmuş ve bunu da eserinde belirtmiştir. Yazarın bilime bakışı aşağıdaki gibidir:

“Resül ‘aleyhi’s-selām buyurdu: “her kim bilmedin müslümānlara imāmlik kılursa dīni yıkıcıdır. Yıkuñ anı kim yıkmasun sizi.” didi.” (104b/1-3)

(Resul a.s. “Her kim bilmeden müslümanlara imamlık ederse o dini yıkıcıdır, o sizi yıkmasın diye siz onu yıkın” dedi.)

Verilen hadiste, sadece sure ve bir takım kuralları ezberleyerek cemaate imamlık yapanların, dinin esaslarını gerçek anlamda bilmeyenlerin dini yıkan kafirler gibi oldukları anlatılmıştır. Yazarın ise bu hadisi tercih etmesi onun ibadette ne denli şekilden uzak olduğunu ve öze önem verdiğini açıklar.

“ Peygāmbār ‘aleyhi’s-selām buyurdu: “Her kim cāhil ardında namāz kılursa gözi görüriken şeytāna uymışdur.” didi” (104b/6-8)

(Peygamber a.s. “Göz göre göre her kim cahil arkasında namaz kılarsa şeytana uymuştur” diye buyurdu.)

Bu hadiste ise, bilerek ilimden uzak bir insanın arkasında namaz kılan kişinin şeytana uymakla eş değer bir amel işlemiş olduğu vurgulanır. Yazar ise, yine bu hadis tercihiyle asıl olanın ilim olduğunu vurgulamıştır.

“İy miskīn, her kim şerī’at ahkāmın bilmezise cāhildür ve her kim öğrenmek ardınca diñlese dīnsüz olur.” didi. (105a/7-9)

(‘Ey miskin, her kim şeriat hükümlerini bilmiyorsa cahildir ve her kim öğrenmek <için> onun ardında dinliyorsa dinsiz olur’ dedi.)

Bu kısımda ise şerî hükümleri bilmeyen birinin cahil olduğunu ve onun peşinde olanların ve dini ondan öğrenmeye çalışanların ise dinsiz olacakları duyurulmuştur. Yani, yazar cahil olandan daha çok onun ardından gidenin sorumlu olduğunu bildirir.

“İmdi eger iki danışmend bir yirde bulınsalar, namāz vaktı olsa kaḅkısı ‘ālimrağısa ol ilerü giçse gerekdür, yaş ve saḅal aḅlıđına ‘ilm variken i’tibār yokdur. Her kim yaş ve saḅalı Tañrı ‘ilminden yigrek diye ve ḅocayı başından ve saḅalı aḅlıđından ötürü ‘ilimden yigleye Tañrı ‘ilminden mahrūmdur ve dīdārdan naşıbsüzdür. Eger ‘ilm berāberise kaḅkısı Ḳur’ān’ı ḅođru oḅursa ol ilerü giçe. Eger biregü ḅāfız-ı Ḳur’ān olsa yidi ḅırā’atıla, Ḳur’ānı az yer bilse ayruḅ ‘ilmi olmasa ve biregü Ḳur’ān bilmese Fātiḅā’-y-ıla Ḳulhuva’llāhu aḅad’u bilse ancak, illā namāz aḅḅāmın bilse ve ‘ilim olsa ol ḅāfız ilerü geçmeye, ‘ālim giçe. Eger ‘ilm içinde berāber olup oḅumaḅlık içinde daḅı berāber olsa kaḅkısı ḅelālden ḅarām seḅerse ol ilerü giçe. Eger biregü şuyı örüp iḅerse, ‘ilmi olmazısa ve daḅı biregünüñ ‘ilmi olup ‘ameli olmazısa ve ‘amelsüz ‘ilimi olan ilerü giçe; ol ‘ameli ve ḅā’atı ḅoḅ olan ilerü geçmeye. Ve eger ‘ilm içinde ve zühd içinde ve Ḳur’ān içinde berāber olursa kaḅkısı yaşlurağısa ol ilerü giçe.” (105a/10-106a/2)

(Şimdi, iki kadı öğrencisi bir yerde bulunsa, namaz vakti olduğunda hangisi daha bilgiliyse o ileri geçmelidir; ilim varken yaşa ve sakal aklığına itibar yoktur. Her kim yaş ve sakal Tanrı ilminden daha üstün derse ve yaşlıyı başından ve sakalından ötürü ilimden üstün tutarsa Tanrı ilminden mahrumdur ve Tanrı’nın didarından nasiplenemez. Eğer ilim eşitse, hangisi Kuranı doğru okursa o ileri geçmeli. Eğer birisi Kuran’ı yedi kez okumayla Kuran hafızıysa, <yine de> az yer biliyorsa, başka bir ilmi yoksa ve birisi de Kuran bilmiyorsa sadece Fatihayla İhlası biliyorsa ancak namaz

hükümlerini biliyorsa ve ilmi varsa o hafız ileri geçmemeli, âlim geçmeli. Eğer ilim açısından eşit olup okumak açısından da eşit olsalar hangisi helali haramı ayırabiliyorsa o ileri geçmeli. Eğer birisi suyu ayakta dururken içerse, ilmi yoksa ve birisinin ilmi olup ameli olmazsa ve amelsiz ilmi olan ileri geçmeli, o ameli ve ibadeti çok olan ileri geçmemeli. Eğer ilim açısından, din açısından ve Kuran açısından eşitlerse hangisi daha yaşlıysa o ileri geçmeli.”

Bu bölümde de her durum için kimin cemaate imamlık edebileceği anlatılmıştır. Esas olanın bilgi olduğu vurgulanmıştır. Yaşın ve yahut hükümlerini bilmeden Kuran okumanın önemli olmadığı, ilmi yüksek olanın cemaate yol göstermesi gerektiği vurgulanmıştır.

Bütün bu kısımlardan anlaşılacağı üzere yazar, İslam bilimini esas alarak, dinin temellerini kişinin kulaktan dolma bilgilerle, ezberletilmiş ritüeller şeklinde değil gerçekten öğrenerek, Kuran'ı kendi dilinde anlayarak yaşaması gerektiğini savunmaktadır.

1.2.8. Eser Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Eser üzerinde, ilmî bir neşir yapılmamıştır. Ancak, MSGSÜ Eski Türk Dili Programı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Kürşat Kartal eserin 1a-51a sayfalarını, Emre Kundakçı (115b-180a) ve Sermin Karakayalı (180b/274) 2014 yılında Yüksek lisans tezi olarak sunmuştur. Geri kalan varakları ise Burcu Kaya (51b-115a) tarafından Yüksek Lisans tezi olarak çalışılmaktadır.

1.2.9. Eserin Nüshaları

Eserin bir nüshası olup olmadığı henüz kesinleşmemiştir. Ancak Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi'nde Tez, Basılı Materyal, OPAC'ta DT 1195 katalog

kartıyla ulaştığımız “Ahkām-ı Akāid'in Söz Varlığı” adıyla Ahsen Esatoğlu tarafından doktora tezi olarak Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne yapılan çalışma dikkatimizi çekmiştir.

Ahsen Esatoğlu'nun verdiği bilgilere göre “Ahkām-ı Akā'id” adlı eser, Milli Kütüphane'de Yazmalar Koleksiyonunda 06 Mil Yz. A.8506/ 1 arşiv numarası ile kayıtlıdır.

Yine Ahsen Esatoğlu'nun ifadeleriyle katalog kartında, eserin yazarı, müstensihî, telif ve istinsah tarihi hakkında bilgi bulunmamaktadır; ancak dilinin Türkçe, varak sayısının 103 (1a-103b), satır sayısının 15, yazı alanının 255x170 mm olduğu, nesih hattıyla abâdî kağıda yazıldığı, sırtı ve kapak kenarları kahverengi meşin, kapak üstleri kağıt, miklepsiz bir cilt özelliği taşıdığı belirtilmektedir. Metin kısmı siyah, başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca katalog kartında 1997 yılında Resmîye YÜCE adlı şahıstan satın alındığı kaydı vardır.

Ahsen Esatoğlu'nun metnin imlâ hususiyetleriyle ilgili olarak verdiği bilgiler de üzerinde çalıştığımız metin ile karşılaştırılırken oldukça dikkat çekicidir. Ahsenoğlu, “Eser, yazım bakımından Uygur yazı dili ile Arap ve Fars yazı geleneğine ait özellikleri karışık olarak bünyesinde taşımaktadır. Bu nedenle ünlülerin ve ünsüzlerin yazılışlarını belirli bir kurala bağlamak mümkün olmamaktadır. Bu durum, metni yazım özellikleri açısından da inceleme gereğini doğurmuştur.” ifadeleri ile bize metnin Batı Türklük sahasına ait olmasına rağmen tıpkı bizim üzerinde çalıştığımız eser gibi Doğu Türk yazı geleneği taşıdığını belirtmiştir.

İki eserin karşılaştırılması:

Ahsen Esatoğlu- Ahkām-ı 'Akā'id	Üzerinde çalıştığımız	<i>Kitāb-1</i>
---------------------------------	-----------------------	----------------

	<i>Aḥkāmü'l-‘Aḳāyid</i>
<p>Faşıl: Namāzı cemā’atile kılmak berkinmiş sünnettür. Resül ‘aleyhi’s-selām eyitdi niyyet eyledüm ki buyuram çerimüñ yigitlerine kim [degme] birisi birer kucak odun getireler yanduralar andan Biläle buyuram bañlaya her ki cemā’ate gelmezse ve hāzır olmazsa evin oda yaqam ḥanumānı yana her kim cemā’ate gelmezse baña gerekmez kıyāmet güninde benüm benüm şefā’atümden maḥrūmdur şaḥābeler dirneşdiler eyitdiler Yā Resülallāhi, cemā’ate gelmez kimsene yokdur odunu kimüñ içün dirşürürsin didiler imāmlık Muḥammed Muşafa ‘aleyhi’s- selām mertebesidür ve manşıbidür hıç islām dīni içinde imāmlıqdan ulu manşıb yokdur anuñ içün kim müderrislere ādem vaqtında bir gez muḥtāç olur helāl ve ḥarām şormağa kazılerde bir da’vā olıcaq muḥtāç olurlar ve ḥaḫıblere haftada bir gez muḥtāç olurlar imāmlığa günde bir gez muḥtāç olurlar hıç eksüksüz eyle olıcaq degme bir cāhili ve fāsıķı [imāmlığa] qabül kılmamak gerek. (49b/10-50a/8)</p>	<p>Faşıl: Namāzı cemā’atile kılmak berkimiş sünnettür. Resül ‘aleyhi’s-selām eydür: “Niyyet eyledüm kim buyuram çerimüñ yigitlerine kim degme birisi bir kucak odun götüre-ler, yettüreler, andan Bilāl’e buyuram bekleye, her kim cemā’ate hāzır olmazısa anı oda yaqam, ḥanumānıla yaqam, gide, cemā’ate gelmeyen baña gerekmez.” didi. “Ve kıyāmet güninde benüm şefā’atümden maḥrūmdur” didi. Andan şaḥābeler dirneşdiler eyittiler “Yā Resül-allāhi, cemā’ate gelmez kişi yokdur.” didiler, “Odunu kimüñ-içün dirşürürsüz?” didiler. Ammā imāmlık Muḥammed Muşafa mertebesidür ve hıç islām dīni içinde imāmlıqdan ulu manşıb yokdur. Anuñ-içün-kim müderrisler ādemīlere vaqtında bir kez muḥtāç olurlar helāl ve ḥarām şormaqlığa; kazılara zamānlarda bir kez da’vı olıcaq, anı kesmege muḥtāç olurlar ve ḥaḫıblere haftada bir kez muḥtāç olurlar, ḥuḫbeyi diñlemege, imāmlara günde biş kez muḥtācdur hıç eksiksüz. Bes eyle olıcaq imāmlığa degme bir cāhili ve fāsıķı qabül kılmamak</p>

	gerekdür.(103a/6-103b/8)
--	---------------------------

Bu bölümler karşılaştırıldığında dahi iki metnin neredeyse bire bir paralellik gösterdiği ve sadece 06 Mil Yz. A.8506/ 1 numaralı Ahkām-ı 'Akā'id'in bizim üzerinde çalıştığımız metne göre daha kısa olduğu saptanır ve onun bir nüshası olabileceği veya aynı kaynaktan iki telif tercüme bir eser oldukları fikrini akla getirir. Ancak bu konuda temkinli olmamızın sebebi fıkıh kitabı olarak Batı Türklük sahasında yazılmış olmaları hasebiyle benzerlik göstermelerinin şaşılacak bir durum olmamasıdır.

1.3. Metnin Kuruluşu

Metin, eserin tek başına müstakil olarak ele alınıp incelenmesi esası üzerine kurulmuştur.

Metin transkripsiyon alfabesi esas alınarak transkripsiyonlanmış, noktalama işaretleri ve özel isimlerde, cümle başlarında büyük harf kullanılmıştır.

Transkripsiyonda metne bire bir bağlı kalınmıştır. Kapalı e'nin yazımı özel olarak belirtildiği için é fonemi kullanılmıştır. Uygur yazı geleneğinin devamı olarak ayrı yazılan çekim ekleri transkripsiyonlu metinde birleşik yazılmıştır. Ayrı yazılması gereken ama birleşik yazılan kelimelerin transkripsiyonunda ise “-“ işareti kullanılmıştır. “Anuñ-içün-kim” (94a/12) örneğinde olduğu gibi.

Alıntı kelimelerin yazımında, yazmadaki şekil esas alınmıştır. Bu sebeple ikili yazımlar ve harekelemeler dikkat çekmektedir. şehir+den 104a/1 ve şehir+den 112b/4 örneklerinde olduğu gibi.

Elif-i maksure ile yazılan elif'i belirtilmeyen kelimeleri harekelendiği gibi ā ünlüsü ile değerlendirdik. Mūsā (60b/11), 'īsā (60b/11) örneklerinde olduğu gibi.

İkinci Teklik kişi iyelik eki ile vasıta durum eki “ile” aynı sözcükte ise -î- fonemini kullandık, başıla (89a/11) örneğinde olduğu gibi.

Yazmada yer alan Arapça dua ve hadis kısımları metinde transkripsiyonlanmamış; metin gövdesine orijinal şekliyle yerleştirilmiştir. Bu yolu izlememizin sebebi ise yazmada her dua ve hadisten sonra “ya'ni” kelimesi kullanılarak Türkçe'ye çevrilmiş olmasıdır. Türk dili tezi olarak hazırladığımız bu çalışmada Arapça metinler üzerinde çalışmadık.

1.4. Metnin Dizininin Hazırlanış Metodu

Dizinde metinde yer alan bütün kelimeler, geçtiği yerlerle belirtilmiştir. Arapça dua ibareleri dizinde verilmemiştir.

Dizinde kelimelere verilen anlamlar birebir metin içinde bulunduğu anlam çeşitliliğine göre numaralandırılarak verilmiştir.

Bütün Türkçe kelimelerin kökenleri ve değişim aşamaları; alıntı kelimelerin ise kökenleri ve değişiklik varsa orijinalleri verilmiştir. Türkçe kelimelerin etimolojileri için kullanılan etimolojik sözlükler sayfa numaraları ve sütunları belirtilmiştir.

Ekler alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Birleşik fiiller, tamlamalar yapıyı oluşturan her iki kelimedede de madde içinde gösterilmiştir.

I. BÖLÜM

A. YAZIM ÖZELLİKLERİ

1. Eserdeki Yazı İşaretleri

1.1. Ünlüler İçin Kullanılan Yazı İşaretleri

1.1.1. Med

Medli elifin (ı) kullanımında herhangi bir düzen görülmez. Türkçe ve alıntı kelimelerde kullanılmıştır. Eski Türkçedeki uzun ünlülü kelimelerde medli elifin (ı) kullanımında tutarlılık yoktur: آدى adı 54a/6, اجرون açarvan 51b/10. Her iki kelime de Eski Türkçe döneminde uzun ünlülü olmasına rağmen biri medli elif ile diğeri elif ile yazılmıştır. Özet olarak bir tutarlılık yoktur.

Alıntı kelimelerde ise orijinal imlalarına göre yazıma sadık kalınmıştır: ابدست ābdest 62a/1, آغاز āgāz 54a/8.

1.1.2. Elif-i maksure

موسی Mūsā 60b/11, عيسى Īsā 60b/11.

1.1.3. Ötre

Türkçe kelimelerin ilk hecelerindeki yuvarlak ünlüler için ve alıntı kelimelerdeki yuvarlak ünlüler için hem (o) hem de (ö) aynı anda kullanılmıştır.

شوڭ şoñ 78b/1, شو şu 77a/2, حورزون hōr u zebun 65a/1.

Atıf vavı hem (و) hem de (و) ile gösterilir. Bazen aynı anda da kullanılır.

و قلم levh ü kalem 61a/6, حوزون hōr u zebūn 65a/1.

1.1.4. Hemze

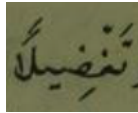
Metnimizdeki alıntı kelimelerde orijinal imlasına uygun olarak kullanılan hemzenin (ء) özel olarak tek bir kullanımı vardır. Ünlü ile biten kelimelere belirtme durumu eki getirilirken yardımcı ünsüz -y-‘nin yerine kullanılır.

1.2. Ünsüzler İçin Kullanılan Yazı İşaretleri

1.2.1. Tenvin

Arapça kelimelerde –An zarf yapım ekinin yazımında kullanılmıştır. Metnimizde, üç yerde vardır.

tafzīlen

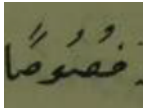
59a/1,

‘umūmen

59a/1,

huşūsen

59a/1

1.2.2. Sin altında kullanılan üç nokta

قېssa 79a/8, ارتوغېسا 79a/9.

2. Eserin Yazılış Özellikleri

2.1. Eserin Genel Yazılış Özellikleri

Metnimiz, düzgün, okunaklı birkaç istisna dışında harekeli bir ta’likle yazılmıştır. 15. Yüzyılın son çeyreğine ait bir eserdir; ancak Eski Türk yazı geleneğiyle yazılmıştır. Çekim eklerinin ayrı yazılması, harekeli bir metin olduğu halde ünlülerin aynı zamanda

ünlü işaretleriyle de gösterilmesi ve kelime içindeki ve sonundaki /e/ harfinin Elif (ا) ile gösterilmesi, kalın ünlülü kelimelerin hem sin hem sad ile yazılması Doğu Türklük sahasının yazım geleneğinin tezahürüdür. Zaten el yazmasındaki “ḥaṭṭ-ı ta'līk-i Çağatayī ile yazılmıştır.” ibaresiyle bu kastedilmiştir. Bunun yanı sıra, yer yer kelime içinde ünlülerin yazılmaması, harekeyle gösterilmesi Arap ve Fars imlâ geleneğinin metnimize yansımalarıdır. Ünsüzlerin yazımında ise Arap ve Fars imlâ geleneğinden söz edilebilir. Metnimizde Türkçe ünsüz sistemi ile Arap harf sisteminin uyuşmamasının etkileri kaydedilmiştir. Özellikle ç'lerin yazımındaki tutarsızlık Arap harf sisteminde ç harfinin olmamasıdır (bk. 1.2.2. ç ünsüzünün yazılışı). Farsça ve Türkçe'de aslî olarak ç sesi bulunmaktadır. Harf sisteminde kullanılan (چ) işareti Farsça'dan alınmıştır. Aynı durum, p sesi için de geçerlidir. Türkçe'de aslî olarak bulunan p harfi için kullanılan (پ) işareti Farsça'dan alınmıştır. -Ip zarf-fiil ekinin -p olarak okunduğu halde yazımında (پ) işaretinin tercih edilmesi Arap yazı geleneğinin etkisidir.

2.1.1. Ünlülerin Yazılış Özellikleri

2.1.1.1. /a/ ünlüsünün yazılışı

a-: Başta, (ا) med ya da (ا) elif ile yazılmaktadır. Türkçe ve alıntı kelimelerde, uzun ünlülü ya da normal ünlülü kelimelerde dönüşümlü olarak kullanılmıştır. (bkz. 1.1. Med)

âbdest ابدست 73a/6, ağaç اغاج 73b/9, Âdem آدم 57b/12,
ad اد 67a/5.

- **a-:** Ortada, Elif (ا) ile yazılır ya da esreyle işaret edilir.

ağaç اغاج 73b/9, āğāz آغاز 54b/8, ağlamak اغمق 108b/3,
almaya الميا 83b/4.

-a: Sonda, Elif (ا) ya da hâ-yı resmiye (ه) ile yazılmaktadır.

bağa بقا 99a/12, bunca بنجا 53b/11, صويه suya 73a/9,
dünyāda دنياه 54b/7.

2.1.1.2. /e/ ünlüsünün yazılışı

e-: Başta, Elif (ا) ile yazılır.

بو Ebū Bekir 66b/1, اگر eger 51b/2.

-e-: Ortada yazılmaz, esre ile işaret edilir.

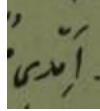
ارنلر erenler 106b/5, اول evvel 62b/9.

-e: Sonda, Elif (ا) ya da ha-yı resmiye (ه) ile yazılır.

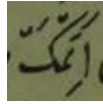
ايلسا eylese 92b/5, اندیشه endişe 91b/12.

2.1.1.3. /è/ ünlüsünün yazılışı

Üstünlü ve esreli Elif (ا) ile yazılır.

emdi 62a/11,

etmek 62b/3.

2.1.1.4. /ı/ ünlüsünün yazılışı

ı-: Başta, esreli Elif (ا) ya da (ای) ile yazılır.

التق ılıtmak 81a/6, ایراغ ırag 52b/12.

-ı-: Ortada yazılmaz, kesre ile işaret edilir.

التق ılıtmak 81a/6, غل ıll 64a/11.

-ı: Sonda, ya (ی) ile yazılır.

هالی halı 110a/10, ایرقسی ayruksı 73b/3.

قورقو qorqu 64a/4, أرو örü 100b/9, أوتورو ötürü 105b/ 1.

2.1.1.8. İzafet Kesresinin Yazılış

İzafet kesresinin yazımında genellikle esre kullanılmıştır.

لَعِين tevḥīd-i berekāt 52a/6, بُرَكَات 59a/1, دِين uşūl-ı dīn 59a/1, أَصُول دِين uşūl-ı dīn 59a/1, شَيْطَان şeyṭān-ı la'īn 63b/9, صَبْ صَادِق ṣubḥ-ı şādīk 57b/1, صَبْ صَادِق ṣubḥ-ı kāzib 57b/1.

Bazen esresiz yazılmıştır.

لَوْح levḥ-i secde 60a/10.

2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

2.1.2.1. /p/ ünsüzünün yazılışı

p-: Başta (پ) ve (ب) ile yazılır.

پادشاه pādişāh 51b/9, پرده perde 55a/7, پیغامبر peygāmbar 60b/2.

-p-: Ortada (پ) veya (ب) ile yazılır.

شپهدن şūpheden 103b/13, طپنلر ṭapanlar 54b/8.

-p: Sonda (ب) ile yazılır.

صرب şarp 55a/13

-Up zarf-fiil eki: (ب) ile yazılır.

کَلْب kılup 113a/1, قَاتِب ḳatup 114b/3.

2.1.2.2. /ç / ünsüzünün yazılışı

/ç/ ünsüzü metnimizde (چ) ve (چ) ile yazılır.

جون çün 59a/6, اغاچ ağaç 73b/9, چقال çakal 62a/3, چقارين چıkarayın 72b/9.

2.1.2.3. /g/ ünsüzünün yazılışı

Metnimizde, g ünsüzü düzenli olarak ك ile yazılmıştır. Çift çekmeli kef ك kullanılmamıştır.

ک kim 66b/1, گدلی geldi 66b/3.

2.1.2.4. /ñ/ ünsüzünün yazılışı

Metnimizde, ñ ünsüzü düzenli olarak ك ile yazılmıştır. Doğu Türkçesi'nde olduğu gibi ك ile gösterilmez.

صوڭ şoñ 88a/2, صويك şuyıñ 74a/12.

2.1.2.5. /t/ve /d/ ünsüzlerinin yazılışı

Eski Türkçedeki kalın ve ince sıradan t'lerin bir kısmı Merkezî Oğuz Türkçesi'nde d'ye dönmüştür. Bunlar, metnimizde د ile yazılmıştır.

دیزندن 68a/11, دزنتلر dartalar 75b/4.

Metnimizde, kalın sıradan kelimelerin önseslerinde bulunan ve d-'ye dönmemiş t-'lar iki istisnai kelime (تیرناقلاروم tırnaqlarum 51b/9, تۆۋۈ tavuk 75a/10) dışında ط ile yazılmıştır.

طاش taş 54b/11, طار țar 89a/12.

“Tañrı” kelimesi تىكرى şeklinde yazılmıştır. Bu, bize kelimenin orijinal imlasına sadık kalındığını gösterir.

Bazı kalın sıradan kelimelerin önsesinde hem t'lı (ط) hem d'li (د) yazılışa rastlanıyor. Bu durum, metnimizde Merkezî Oğuz

Türkçesi'nin imla özelliği olan t->d- değişiminin henüz tamamlanmadığını gösterir.

طغر toğar 57b/4, طغزنجی toğuzuncı 98a/10, دغزنجی doğuzuncı 98b/8; طورب turup 93a/5, درب durup 91b/ 10.

Türkçe kelimelerin iç ve son seslerindeki kalın sıradan t'lerin yazımında ت tercih edilmiştir.

صاتون şatun 56b/9, طاتلو tatlu 55a/12.

2.1.2.6. /d/, /z/ ünsüzünün yazılışı

“şad” kelimesinin yazımında د ve ذ'nin nöbetleştiği tespit edilmiştir: شادلق şādliq 68b/12, شاذ şāz 65a/11.

2.1.2.7. /s/ ünsüzünün yazılışı

Türkçe ve alıntı kelimelerin yazımında ince ve kalın sıradan ünlülere göre sin (س) ve sad (ص) kullanımı düzenli değildir. Ancak, Merkezî Oğuz Türkçesi'nin özelliği olarak büyük ölçüde uygulanmıştır.

صاغدی şağaldı 95b/9, سقال saqal 105a/12.

İkili kullanımlar da dikkat çekmektedir. Bu ise Doğu Türkçesi'nin tesiridir.

صقلاغ şaklağıl 56b/3, سقلام sakladum 105a/2; صاچ şaç 75a/2, ساچ saç 80a/13.

2.1.2.8. Yardımcı ünsüz -y- 'nin yazılışı

Yardımcı ünsüz -y- (ی) ile yazılır.

صويا şu+y+a 74a/1, سويلما söyle-me-y-e 76b/8, سپپل sepile-y-üp 75a/2, سجدههيكن secde+de+y+iken 79a/12.

1.3. Ayrı Yazılan Ekler

1.3.1. Çekim Ekleri

Bildirme eki +dUr: Düzenli olmamakla beraber bitişik de ayrı da yazılır.

اغچ در 93a/1, oturmağdur مقدر اتور, ağaçdur 77b/12.

Bulunma Durum Eki: Düzenli olmamakla beraber bitişik de ayrı da yazılır.

سجده ده 79a/12, secdede حالنده 63b/8, hāletde

Yönelme Durum Eki: Çoklukla bitişik ve (ه) ile; bazen de ayrı ve (ي) ile yazılmıştır.

بنلاره 62b/03, bunlara بوynنا 78b/8, boynına بزه 67a/6, bize بلاله 103a/9, mümīne مومينا 63b/10, Bilal'e

Belirtme durumu eki: Ünlü ile biten kelimelerde (ي) ve (ى) ile yazılır.

صوى 75b/1, şu+y+ı صوى 81a/6, şu'ı

Ayrılma durumu eki: Genellikle bitişik yazılır. Seyrek de olsa ayrı yazıldığı kaydedilmiştir. Ayrıca, metnimizde +dAn ve +dIn olmak üzere iki çeşit ayrılma durum eki vardır.

درت 112a/7, dörtدن 115a/7, dörtdin درت 86a/12, dirhemden آدیمیدن 79b/10, ademīden

İlgi durumu eki: Düzenli olmamakla beraber bitişik de ayrı da yazılır.

کى 101a/4, ilerüdeki ilkinki 58a/1, الروده

“kadar” edatı: şol-kadar شولقدر 74a/5, ne-kadar نقدر 75b/4, ol-kadar اولقدر 107b/3.

Nitekim: nite-kim نتم 59b/5.

Bugün: bugün بكون 52a/5.

i- yardımcı fiili: i- yardımcı fiilin yazılışından eklediğini görüyoruz.

yüksekise يوكسكيسا 80a/12, tayanmışiken طايئمكن 79 a/10, şayruydı 95 صيرويدى b/7, durmuşıdı درمىشى 108a/11.

1.5. İki Türlü yazılan kelimeler

Şart eki -sA: hem سه ile hem de سا ile yazılır.

kıssa 79a/8, بلمسا bilmese 92a/5.

Yönelme Durum Eki: hem ه ile hem de ا ile yazılır.

bize 67a/6, بنلرا bunlara 62b/ 03.

Türkçe kelimelerin bazılarında ikili yazımlar dikkat çekmektedir. Bazıları şunlardır:

eyit- آيت 65b/4, eytdük ايتدك 74a/7; emdi امدى 62a/11, imdi امدى 52 b/4; ırağ ايراغ 52 b/12, ırağ 81 a/2.

Alıntı kelimelerde genellikle ikili yazımlar dikkat çekmektedir. Hem kelimelerin orijinal yazımı hem de Türkçe ses özelliklerine uygun hali bulunmaktadır. Bazıları şunlardır:

sırlarından سیرلرندن 73a/1, sırrıla سیرلا 98 b/6; zikir ذکیر 61 b/10, zıkr ذکیر 58 b/8; dünyā دنیا 89 b/2, dünyede دنیهده 108 a/9.

dürviklese دُرُوكَلِسَه 11 4b/7: Türkiye Türkçesi'ne aktarılırken “duru gelse” olarak düzeltilmiştir.

inek اِنَك 58 a/2: Türkiye Türkçesi'ne aktarılırken “ilk” olarak anlamlandırılmıştır. Ancak, yanlış yazılmış olma ihtimali yüksektir. Çünkü sözlüklerde bulunamamıştır.

éyeye-se اَيْسَا 94 b/7: Türkiye Türkçesi'ne aktarılırken “eylese” olarak anlamlandırılmıştır. 93 yerde “eyle-“ olarak geçmiştir. Bu sebeple yanlış harekelenmiş olması muhtemeldir.

yazaqlarum يَزَاكَلَرُم 101b/10 “günah” anlamında kullanılan kelime her yerde “yazık” olarak harekelenmiştir. Sadece bir yerde “yazaq” olarak harekelenmiştir.

1.6. Yazımı Dikkat Çeken Kelimeler

zekāt زَكَاةُ 61 b/2: Bu şekilde yazılan kelimenin “zekavāt” şeklinde okunması öngörülürken; buradaki harekeleme buna izin vermiyor.

bāzı بَاي 106 a/3: (ع) ünsüzü tamamen düşürülmüş ve düşme sonucu meydana gelen ünlü uzaması yazıda aynen tespit edilmiştir. Kelimenin orijinali بَاي ba'z'dır.

ālā اَعْلَا 109b/12: Kelimenin orijinali ā'lā اَعْلَا 'dır. Ancak metinde (ع)'süz olarak yazılmıştır.

1.7. Şeddenin yazılışı

Metnimiz harekeli bir metin olması sebebiyle, şedde Arapça kelimelerde düzenli olarak kullanılmıştır, Türkçe kelimelerde ise ünsüz uyumunu göstermek için kullanılmıştır. Metnimizde ünsüz uyumu düzenli olmamakla birlikte görülen geçmiş zaman ve isim fiil eki olan -DIK ekinde ve ayrılma durum ekinde kaydedilmiştir.

redd ittiler ائديلر 105 a/1, gittügi كئذكى 77 a/7, eyttiler آيتدئر 52 a/2, eyittügümüz آيتدكؤر 114 a/7, āyetten آيتدن 78 a/10

Ayrıca, son sesi -l olan kelimelerle çokluk ekinin birleşiminde iki ل (lam) olmasına rağmen şedde kullanımı görülmüştür. kılları فئلرى 73a /1, kılları قوللرين 77b/

II. BÖLÜM

1. SES BİLGİSİ

1.1. ÜNLÜLER

1.1.1. Ünlü Değişmeleri

/e/, /è/ > i

Metnimizde ilk hecedeki /e/ sesi /i/'ye dönüşür.

et-tiler > it-tiler 105a/1, er-erse > ir-erse 83a/11, eşit-dük > işit-dük 97b/8, beş > biş 59b/4,

de-di > di-di 51b/12, erte > irte 87b/11, kêt- > git-düğinden 55a/2, ên > in-di 68a/5.

-i->-u-

kapıg > kapu 113a/13, arıg > aru 74b/5, ad+lıg > ad+lu 104a/1, bağ+lıg > bağlu 84b/9.

1.1.2. Darlaşma

tör+lüg > dürlü 55b/10.

1.1.3. Yuvarlaklaşma

ât+lıg/âd+lıg > adlu 104a/1.

1.1.4. Genişleme

ıg+la- > ağla- 63a/8, ıgaç > ağaç 73b/9, tuğ- > doğ-duğı 58b/3.

1.2. ÜNLÜ DÜŞMESİ

Metnimizde Türkçe kelimelerde iç seste, vurgusuz olan hecede ünlü düşmesi görülmüştür.

ağız>ağzı 67a/3, böğür>bögrine 101a/1, boyun>boynın 100b/3, alın>alının 99a/3.

1.3. ÜNLÜ UYUMU

1.1.3.1. Damak Uyumu

Türkçe'nin her döneminin temel özelliklerinden olan ünlü uyumu, kelimelerdeki kalınlık-incelik uyumu hem metnimizin dönemi hem de metnimiz için geçerlidir. Metnimizin çalıştığımız kısımlarında Türkçe kelimelerin hepsinde damak uyumu tamdır. Bu durum ise uyumun yerleştiğini kanıtlar niteliktedir. Ancak, alıntı sözcüklerde her ne kadar kuralın korunduğunu görsek de bozulduğu örneklere de rastlıyoruz.

Türkçe sözcüklerde damak uyumu: çık-mağ+lık 113a/10, kıl-mağ+a 64b/7, tanuğ+lık vir-97b/9, su+lık+dan 73b/12 oğu-mağ+lık 105b/9, su dart-mağ+ıla 75a/10.

Alıntı sözcüklerde damak uyumu: imām+lık 95b/6, şād+lığ+ıla 68b/12, rüsvay+lığ+dan 65a/2, peygāmbār+lığ+a 66a/8, müsülmān+lık 59b/3, münezzehlik 54a/4, dōstlığı 69b/7.

Alıntı sözcüklerde damak uyumunun bozulduğu örnekler: ābdest+süz+lık+dan 90b/3, ğarib+lık+da 69b/9 (belki de ağızlarda olduğu gibi *ğariblik*da değerlendirilmelidir.).

1.3.2. Dudak Uyumu

Metnimizde, Merkezî Oğuz Türkçesi'nin karakteristik özelliği olarak tek bir istisna ek dışında dudak uyumu saptanmamıştır.

1.3.2.1. Bildirme Eki (dİr): Aşağıdaki iki örnek dışında dudak uyumuna girdiği saptanmamıştır.

secde+de+dir 60a/9-10, tesbih+i+dir 60a/11.

1.3.2.2. Dudak Uyumuna Girmeyen Ekler

1.3.2.2.1. T. 1. ve 2. Kişi, Ç. 1. ve 2. Kişi İyelik ekleri

namâz+um 69b/1, nefis+üm+i 105a/2.

1.3.2.2.2. İlgî Durumu Eki

ahşam+uñ 87b/6, 'avrat+uñ 79a/2, ehli+nüñ 106a/4, irte+nüñ 102a/3.

1.3.2.2.3. Görülen Geçmiş Zaman Eki

eyit-dü-k 97b/6, işit-dü-k 97b/8, bildür-di 73a/1, bil-me-dü-m 105a/7.

1.3.2.2.4. Geniş Zaman Eki

iriş-ür 82b/13, arın-ur 86a/6, al-ur-ken 78b/9, san-ur-sız 104b/12.

1.3.2.2.5. Emir Eki (-ğıl/-gil)

ço-ğıl 64b/2.

1.3.2.2.6. T. 3. Kişi ve Ç. 2. Kişi Emir Ekleri

tartıl-uñ 55a/1, var-uñ 69b/13, kııl-sun 68a/2, git-sün 51b/5.

1.3.2.2.7. Bildirme Eki (dUr)

direg+i+dür 59b/8, 'avret+i+dür 90b/7, bekle-mek+dür
61b/12, kıl-mak+dur 59b/4.

1.3.2.2.8. Fiilden ad yapım ekleri

-uk: aç-uk 98b/3, art-uk+dur 104b/12.

1.3.2.2.9. İsim-fiil eki

-dUk: kıl-duğı 54a/8, kaynat-dukları 73b/7, başla-duğı
91a/8.

1.3.2.2.10. Zarf-fiil eki

-Up: bas-up 64b/5, bañla-y-up 89b/7, dirneş-üp 106a/9.

-IncA: dur-ınca 76b/8, ol-ınca 84b/9.

1.3.2.2.11. Fiilden fiil yapım ekleri

Ettirgenlik eki: dön-der-e 69b/8, bit-ür-di 71a/5, biş-ür-di
56a/8, bil-dür-di 73a/1.

Edilgenlik eki: ört-il-mişidi 53b/7, dök-il-düğünden 66b/4.

Dönüşlülük eki: koy-ın-82a/13.

1.3.2.2.12. Addan ad yapım ekleri

+Ilk: sayru+lık.+dan 108b/3, tanuğ+lık 97b/9,
ābdest+süz+lık+dun 90b/3, gün+lik 83b/13, karañulık 57b/11.

+IU: ābdest+lü 106b/8, eksik+lü+lere 53a/2, kıymet+lü
56b/1, qorqu+lı 64a/5, günāhlu 52a/11, gizlü 64b/13.

+sUz: İmān+suz 63b/8, eksik+süz 103b/7, din+süz 105a/5,
dilek+süz 107a/11, cānsuz 63b/8.

1.3.2.2.13. Sıra sayı eki

dörd+inci 98b/4, dokuz+uncı 98b/8, üç+üncü 63b/11.

1.3.2.2.14. Belirtme Durum Eki

su+'ı 81a/6, su+yı dart- 75b/1, odun+ı 103a/13.

1.3.2.2.15. Üçüncü teklik kişi iyelik eki

su+yı 73b/1, sovuğ+ı+n+a 88/a02.

1.4. SES TÜREMESİ

Metnimizde alıntı kelimelerin orijinallerinin yanı sıra Türkçe ses sistemine uygun olarak ünlülü şekilleri de mevcuttur. Burada sadece ünlü türemesine değinilmiştir. Ünsüz türemesi üzerinde Ünsüzler bahsinde durulmuştur.

İç seste ünlü türemesi: 'ilim 103b/9, 'ilm 105a/13, fikir 92b/4, fikr 57b/13.

Son seste ünlü türemesi: bāzı > ba'z 106a/3, kıadre>kadr 73a/2.

1.5. ÜNLÜ BİRLEŞMESİ

böyle< bu+ile 53a/2, şöyle<şu+ile 52a/9, buğur< bu+uğur 82a/13.

1.6. ÜNSÜZLER

1.6.1. /ñ/ Ünsüzü

/ñ/ ünsüzü Eski ve Orta Türkçede olduğu gibi Merkezî Oğuz Türkçesi'nde da istisnasız olarak yürürlüktedir ve metnimizde de kaydedilmiştir.

añla-ya 58b/12, beñzi 51b/13, deñiz 71a/4.

1.2.2. /b / Ünsüzü

1.6.2.1. /b-/ Ünsüzü

Kelime başı b-'ler Merkezî Oğuz Türkçesi özelliği olarak metnimizde esas olarak korunmuştur.

barmak 78a/2, bıñar+lar 73b/1.

1.6.2.2 b->v- Değişimi

bar->var-a 77a/6, var>var 56a/2.

1.6.2.3. -b->-v-, -b>-v Değişimi

eb>ev+den 69b/9, yabız>yavuz 65b/10.

1.6.3. /t>/d/ Değişimi

1.6.3.1. t->d- Değişimi

dad<tat 74b/3, dart-alar<tart- 75b/4, daş<taş 84b/5, deg-e<teg- 72b/10.

1.6.3.2. -t->-d- Değişimi

eyder<eyt-er 65b/2, iderse<it-erse 84b/2, gide<git-e 103a/10.

1.6.3.3.-t>-d Değişimi

süd<süt 66a/11, ad <āt 67a/5.

1.6.4. /d/ > /y/ Değişimi

Eski ve Orta Türkçedeki /d/ sesi metnimizde /y/'ye dönüşmüştür.

1.6.4.1. -d->-d->-y-

adak> ayak 84a/5, ad(ı)r-ı-l->ayrıl- 69b/9, ad(ı)r-u-k>ayruk 55b/12.

1.6.4.2. -d->-y

ked> key 84b/6, kıd-> kıy-avuz 51b/3.

1.6.5. k->g- Değişimi

ك (kef) harfini /g/ okutacak bir işaret olmadığı halde t->d- değişimi paralelinde g- olarak değerlendirilmiştir.

küy-> göy-enler 72a/11, kör-k+lüg> görklü+dür56a/3, kögüz> gögüs (gögsüle) 89a/12.

1.6.6. İçseste Sızıcılaşma (-k->-h- Değişimi)

Türkçe kelimelerde h sesi asli bir ünsüz değildir. Bu ses k>h değişiminden meydana gelmiştir.

-k->-h-: takı> dahı 52b/3, yoksa> yoḥsa 113b/5.

1.6.7. -n->-f- Değişimi

-n->-f-: Bu kelime bir ağız özelliğidir: ḳo-n-şulıḳ>ḳofşılıḳ 65b/3

1.6.8. ğ/g Ünsüzlerinin Durumu

1.6.8.1. Tek heceli kelimelerin son sesindeki -ğ/-g ünsüzleri korunmuştur.

beg 53a/10, bağ 84b/9, kığ+ı 75a/5.

1.6.8.2. Birden fazla heceli kelimelerin son sesinde bulunan –đ/-g ünsüzleri erimiştir.

kiçig> kiçi 84a/5.

1.6.8.2.1. Fiilden isim yapma eki –ığ/-ig>-u/-ü/-ı/-i

ķurı-đ> ķurı+nuñ 61a/8, ķud-uğ> ķuyı 75a/6, sayrığ> sayru 81a/5, sev-ig>sevgü+mden 52b/8.

1.6.8.2.2. İsimden isim yapma eki +lığ/+lig>+lu/+lü

bellü 102b/13, dürlü 55b/10, eksiklü+lere 53a/2, görklü+dür 56a/3.

1.6.8.2.3. Belirtme durumu eki +ığ/+ig>+ı/+i

balığ+ı 57a/3.

1.6.8.3. Çekim eki ve hece başında bulunan đ/-g-‘ler de erimiştir.

1.6.8.3.1. Hece başındaki đ/-g-‘ler: edgü+dür>eyü 102b/9, kergek>gerek 58a/10, kara+ngu> ķarañu 63b/12.

1.6.8.3.2. Yönelme durumu eki +đa/+ge>+a/+e: ĩmān+a gel- 57a/10, edüg+e 84a/6, çölmeg+e 87a/8.

1. 2.8.3.3. Yön gösterme eki +đaru/+gerü>+aru/+erü: ilerü 56a/5, yukaru 72b/8.

1.6.8.3.4. İsim-fiil eki –đan/-gen>-an/-en: kıl-an 60a/4, iç-enüñ 106a/4.

1.6.8.3.5. Zarf-fiil eki –đınça/-ginçe>ınca/-ince: gider-ince 86a/3, dur-ınca 76b/8.

1.6.8.3.6. -g->-v- Değişimi

soğık>sovuk 81a/4, kulağuz>kılavuz 62b/1.

1.6.9. Tonlulaşma

1.6.9.1. Ön seste Tonlulaşma

dart-alar<tart- 75b/4, dad+ı<tat 74b/3, daş<taş 84b/5, debred-icek<tepret- 74a/3, diş+i<tiş 109a/7.

1.6.9.2. İç seste Tonlulaşma

1.6.9.2.1. -t->-d-: gide<git- 103a/10, idecek<it-76b/13, kaynadalar<kaynat- 87a/7.

1.6.9.2.2. -k-/k->-ğ/-g-: karanlık/karanlığı 71a/2, imamlık/imāmlığa 96a/4, gelmeklik/gelmeklige 69b/5, bilek/bilegin 100a/7, artuk/artuğı 83b/7, ayruk/ayruğı 90b/7, süñük/süñüğü 75a/4.

1.6.9.2.3. -kı iyelik zamiri: -kı iyelik zamirinin ünsüzü de uyuma girmiştir: alt+ındağı 97a/4, baş+ındağı 67b/12, kuyu+dağı 75a/13.

1.6.9.3. Son seste Tonlulaşma

-t>-d: ad 67a/5, bud+ları 101a/9, süd 66a/11.

-k>-ğ: rağ 52b/12, balığ 70b/12,

1.6.10. Son seste Tonsuzlaşma

tüb>dip 74a/6.

1.6.11. Ünsüz Türemesi

1.6.11.1. Ünsüz Öntüremesi

v- türemesi: ur<vur-a 81b/7.

y- türemesi: irin-<yirin-di 63a/8.

1.6.11.2. İçses Türemesi

-y- Türemesi: bilme-y-en 92b/4, bekle-y-e 103a/9, başla-y-ıcağ 99b/11, 112a/3, kişi+y+e 80b/9, kuyı+y+a 75a/4, ölçi+y+i 75b/3, su+y+ınca 66b/8, su+y+uñ 74a/12.

“ile” edatı ile: ağu+y+ıla 51b/1, perde+y+ile 89a/1.

“içün” edatı ile: ni+y+çün 69a/3, ne+y+çün 69a/1.

i- yardımcı fiili ile: kişi+y+idi 53b/4, ne+y+i+dügi 97b/12, sayru+y+i+dı 95b/7, muğallaza+y+i+sa 86a/11, rüku+da+y+i+ken 79a/12.

zamir –n-‘si Türemesi

Ünlü ile biten kelimelere gelen 3. Teklik şahıs iyelik eki durum ekleri arasında zamir –n-‘si türemesi Türkiye Türkçesi’ndeki gibi oturmuş ve düzenlidir.

bağş+ları+n+dan 58b/13, aya+sı+n+dan 90b/6.

1.6.12. Ünsüz İkizleşmesi

aşğ>aşş+um 53a/4, idi>issi+si 66b/4.

1.6.13. Ünsüz Düşmesi

b->v->Ø; -b>-v> Ø: ol-a<bol- 52b/12, su<suv<sub 61a/7

-l->Ø: getir<geltür- getir-di 56a/5, otur-<oltur- otur-a 76b/10.

-d->Ø: beze-<bed(i)ze- beze-mişsin 67b/5.

✶ > Ø **Alıntı kelimelerde:** vāz<vāz' 56a/9, vuzū<vuzū' 73a/4.

1.6.14. Hece Düşmesi

yapur-ğak>yaparak 73b/5.

taşık->çık- çık-a 89b/2.

1.6.15. Ünsüz Uyumu

Türkiye Türkçesi'nin en önemli kurallarından kök ve ek birleşmesinden meydana gelen, görülen geçmiş zaman (git-ti); bulunma durum eki (gök+te); ayrılma durum eki (çanak+tan) ve bildirme eki (yok+tur)nde karşımıza çıkan ünsüz uyumu hadisesi Merkezî Oğuz Türkçesi'nde tespit edilmemiştir. Ancak, söz konusu kural, metnimizde düzenli olmamakla beraber az da olsa bazı örneklerde kaydedilmiştir. Bu da bize metnin bir geçiş dönemi eseri olduğunu gösterir: eyt-tiler 52a/2, git-ti 68b/1, git-tügi 77a/7, eyit-tüğümüz 114a/7, bek+çi+ler 69b/4, yut-tı 70b/12, redd it-tiler 105a/1, işit-tiler 97b/8, suret+te 64a/7, eyt-tiler 52a/2, bit-ti 94b/11, âyet+ten 78a/10

Genellikle ünsüz uyumuna uymayan ekler:

Görülen geçmiş zaman eki:öp-diler 104a/3, kalk-dı 114a/10, eyt-dük 74a/7, dök-di 66b/4.

İsim-fiil eki -duk/-dük:geç-dügi 104a/2, düş-dügi 74a/7, çık-duğı 93a/7.

Ettirgenlik eki -dur-/-dür-:yet-dür-eler 103a/9.

Bulunma Durum Eki -da/-de:düş+de 80a/1, bahış+da 77b/8, 'arş+da 67b/2.

Ayrılma Durumu Eki –dan/-den: hiss+den 66a/4, halk+dan 103b/9, hadîs+den 59b/2.

Bildirme Eki –dur/-dür: iş+dür 93a/7, hoş+dur 91a/10, barmak+dur 81b/2.

Kuvvetlendirme ve İhtimal Eki –durur: kıl-mışdurur 61a/12.

1.6.16. Yer Değiştirme

Bu ses hadisesi sadece “çölmek<çömlek 87a/8” örneğinde saptanmıştır.

2. ŞEKİL BİLGİSİ

2.1. İSİMLER

2.1.1. İsim Yapım Ekleri

2.1.1.1. İsimden İsim, Sıfat ve Zarf Türeten Ekler

+(a)cuğ: Aracuç<ara+cuğ “ara” 86a/9; taracığ<tar+acığ “daracık” 63b/13.

+An: Erenler<er+en+ler 106b/5, oğlan<oğ(u)l+an 80a/4.

+Az: Geñez<geñ+ez “kolay” 55a/12.

+CA: Pârsice<Pârsi+ce “Fars+ça” 100a/1; Türkice<Türki+ce “Türkçe” 100a/3.

+CAK: Yakıncağ<yakın+cağ “yakın” 57b/10; yalıncağ<yalın+cağ “çıplak” 72b/1; delicekler<deli+cek+ler “deliler” 84a/7; geyicek<geyi+cek “geyikcik” 71a/8.

+**CI**: Keleci<kele+ci “söz” 93a/5; tapucu<tapu+cı “tapan” 56a/4.

+**DAŞ**: Karındaşlar<karın+daş+lar “kardeşler” 69b/10; yoldaşından<yol+daş+ından 83b/3.

+**dIn**: Ay+dın “aydınlık” 53a/10; öñ+din “önce” 78b/8.

+**egü**: Bir+egü “birisi” 61b/4.

+**IA**: Öy+le “ögle” 75b/1.

+**IAyIn**: İki+leyin “iki kez” 74b/9.

+**IK** ~ +**IUK**: Artıcılık<arı-t-ıcı+lık+dur “artıcılıktır” 73a/10; yoldaşlıgıla<yol+daş+lığ+ıla “yoldaşlıkla” 62a/13; karılık<karı+lık “yaşlılık” 66a/12; kullık<kul+lık “kulluk” 53b/11.

+**II**~+**IU**: Kanlusı<kan+lu+sı “kanlısı” 81a/7; korkulı<kork-u+lı “korkulu” 64a/5; özrlülere<özr+lü+lere 106b/9.

+**(I)ncI** ~ **UncI**: On birinci<on bir+inci “on birinci” 98a/11; on bişinci<on biş+inci “on beşinci” 66b/11; on dördünci<on dörd+ünci “on dördüncü” 67a/10; onuncı<on+uncı “onuncu” 98a/11; on yidinci<on yidi+nci “on yedinci” 99a/9.

+**ndü**: İkindü<iki+ndü “ikindi” 87b/4.

+**(I)rAk**: Artuğırağ<artuğ+ırağ “daha çok” 81a/2; yukarurak<yukaru+rağ “daha yukarı” 55b/2, yigrek<yig+rek “daha iyi” 61b/1; tizirek<tiz+irek “daha hızlı” 89a/7; ilerirek<ileri+rek “daha ileri” 77a/5; şöñrarak<şöñra+rağ “daha sonra” 113b/13.

+sUz: AArısuz<arı+suz “pis” 90b/13; bañsuz<bañ+suz
 “ezansız” 90a/4; cānsuz< cān+suz “cansız” 63b/8;
 ĩmān+suz<ĩmān+suz “imansız” 63b/8.

+tun: Altun<al+tun “altın” 82a/5.

2.1.1.2. Fiilden İsim, Sıfat ve Zarf Türeten Ekler

-GU: Demre-gü “temriye” 66b/5; sev-gü “sevgi” 52b/8.

-ğın: Azgın<az-ğın “azgın” 54b/7.

-(D)m/-(U)m: Adım<at-ım “adım” 81a/13; yardım<yara-t-ım
 “yardım” 78b/9.

-In/-Un: Yakın<yak-ın “yakın” 69b/5.

-(A)k: Bıçak<bıç-a-k “bıçak” 86a/6; dilek<dile-k+lerũñ
 “dileklerin” 52a/10; ırak<ıra-k “uzak” 91b/9; yumşak<yumşa-k
 “yumuşak” 70a/11.

-(U)k: Açu-k<aç-uk “açık” 98b/3; yazuk<yaz-uk “günah”
 71a/2; artuk<art-uk “fazla” 52b/7; buçuk<buç-uk “buçuk” 85b/4.

-I: Dükeli<düke-l+i “hepsi” 54a/9.

-A/-I/-U: Örü<ör-ü 74b/5; tolu<tol-u “dolu” 51b/1;
 ağrı<ağ(ı)r-r+dan 108b/3; ölü<öl-ü 75a/3, ölçi<ölç-i 75b/5;
 saçu<saç-u+sı “saçılan para” 53a/7.

-(y)IcI: Alıcı<al-ı-cı “alan” 63b/4; arıdı-cı<arıd-ı-cı 73a/13;
 şorıcı<şor-ı-cı “soran” 64a/2.

-sI: Tütsi<tüt-si “tütsü” 53b/8.

-kI~kU: Uyuku<uyu-ku “uyku” 56b/11, kezki<kez-ki+ye
 “bıçak” 86a/6.

-Ir: Ağır<ağ-ır “ağır” 86b/9.

-İş: Yanlış<yañ(ı)l-ış 92a/7.

-mİş: Ölmüş<öl-miş “ölü” 80b/8; berkimiş<berkimiş
“sağlam” 103a/7; yaradılmış<yarad-ıl-mış 60a/3; yimiş<yi-miş
“meyve” 73b/9.

-(y)AsI: Yiyesi<yi-yesi “yiyecek” 61b/4.

2.1.2. İsim Çekim Ekleri

2.1.2.1. İsimlerde Çokluk: +lAr

+lAr: Ağaç+lar 60a/12, ‘avrat+lar 106a/8, bahş+lar 59a/2,
iş+leri 65a/13, kâfir+ler 72a/6, ma’ni+ler 64a/8.

2.1.2.2. İyelik Ekleri

Birinci teklik kişi iyelik eki: +Um

Namâz+um 69b/1, but+um 53b/11, dōst+um 52a/12, düş+üm
104b/9, ‘azimet+üm 62b/6, el+üm+ile 72b/5.

İkinci teklik kişi iyelik eki: +Uñ

Ad+uñ+ıla 51b/9, fazl+uñıla 62b/13, kofşılığ+uñ 65b/3, senüñ
ağızuñ+dan 67a/2.

Üçüncü teklik kişi iyelik eki: +I ~+sI

Cemâ’at+i “camaati” 106a/11, deri+si “derisi” 71a/8, dil+i “dili”
52b/5, endiše+si+n+den “endişesinden” 52b/11, farıza+sından
“farzından” 111b/8, başıla<baş+ı+ıla “başıyla” 89a/11, çeri+si+n
“ordusunu” 53b/1, gevde+si+n+e “gövdesine” 80a/13.

Birinci çokluk kişi iyelik eki: +UmUz

Dilegümüz<dilek+ümüz “dileğimiz” 51b/3, gücümüz<güç+ümüz
 “gücümüz” 70a/9, hâzretümüze<hâzret+ümüz+e “huzurumuza”
 67a/1, üstümüzden<üst+ümüz+den “üstümüzden” 51b/5,
 ĩmānumuzı<ĩmān+umuz+ı “imanımızı” 63b/9, namāzumuza<
 namāz+umuza “namazımıza” 108a/8.

İkinci çokluk kişi iyelik eki: +UñUz

Hak̄k+uñuz+da “hakkınızda” 55a/11, iblīs+uñüz “şeytanınız”
 54b/13, dīn+ünüz+i “dinizizi” 54b/1, cemāʿat+ünüz+den
 “cemaatinizden” 104a/6.

Üçüncü çokluk kişi iyelik eki: +lArI

Ciger+leri “ciğerleri” 55a/3, dirsek+leri+n+e “dirseklerine” 81b/13,
 el+leri+n+e “ellerine” 99b/1, ayak+ları+n+dan “ayaklarından”
 90b/7, bahş+ları+nuñ “bahislerinin” 59a/6.

2.1.2.3. Durum Ekleri

2.1.2.3.1. Yalın Durum

Kök ve gövdelerde: Bahış “pay” 77b/8, bağ “bağ” 84b/9, aya “avuç”
 86b/12, cāhil “cahil” 104b/7.

Çokluk eki almış sözcüklerde: Cāhil+ler “cahiller” 105a/10,
 canāvar+lar “vahşi hayvanlar” 66b/6, gök+ler “gökler” 60a/11.

İyelik eki almış isimlerde: Göbek+i (göbegi) 100a/8, kanlu+sı
 “kanlısı” 81a/7, namaz+um “namazım” 69b/1.

2.1.2.3.1.1. Yalın Durumun Diğer Ad Durumu Ekleri Fonksiyonunda Kullanılışı:

a. **İlgi durumu yerine:** Ol bizi ünedügi hağdur “onun
 söylediği doğrudur” 51b/4, şol eli üzerine “sol elinin üzerine”

52a/7, senüñ ümmetüñ “senin ümmetinin” 52a/13, beni dileyen nişānı oldur “beni dileyenin işareti odur” 52b/6, kumkuma dīvārına “kumkumanın duvarına” 54a/2.

b. Belirtme durumu yerine: ‘Özrüm kabül kılğıl “özrümü kabul et” 54a/4, ol ağu aldılar “o zehri aldılar” 51b/6, hoşka açdı “hokkayı açtı” 57a/8.

c. Yönelme durumu yerine: Yalavaçlıkların degürdiler “peygamberlerine bildirdiler” 51b/7, bunlar tecellī kıla “bunlara tecelli kılsın” 55a/8, Resül sordılar “resula sordular” 55b/6.

2.1.2.3.1.2. Yalın Durum Fonksiyonunda Kullanılan Diğer Ad Durum Ekleri:

Vasıta Hali: Eger şu çokdur yağıla azsa “eğer su çok, yağ azsa” 73b/2.

2.1.2.3.2. İlgi Durumu: +(n)Uñ

Ḥaramzāde+nüñ ve gözsüz+üñ ve kıl+uñ bañladuıkları “haramzadenin ve körün ve esirin okuduğu ezan” 90a/2; hey’et ‘ilm+i+nüñ musannifleri “astroloji ilminin yazarları” 57b/5; namāz din+üñ diregidür “namaz dinin direğidir” 59b/8; kişi+nüñ içinde “kişinin içinde” 64a/8, mü’mīn+üñ altı yanasından “müminin altı yanından” 69b/3; mü’mīn+üñ fidāsı “müminin fedası” 72a/6.

“şu” kelimesi ile kurulan ad tamlamalarında, Türkiye Türkçesi’nden farklı olarak –y- türemesi kaydedilmemiştir. Eger şunuñ içine “eğer suyun içinde” 73b/5, şunuñ derinliği “suyun derinliği” 74a/5; şunuñ hükmi “suyun hükmü” 76a/3.

2.1.2.3.2.1. İlgi Durumu Fonksiyonunda Kullanılan Diğer Ad Durum Ekleri:

a. **Eksiz kullanım:** (bkz. 2.1.2.3.1.1. Yalın Durumun Diğer İsim Durumu Ekleri Fonksiyonunda Kullanılışı, I)

b. **Belirtme Durumu:** Şol elin üzerine “sol elinin üzerine” 61b/7, şeytāni çerisin “şeytanın ordusu” 62a/7.

2.1.2.3.3. Belirtme Durumu:

a. **+(y)ı / +(y)i~:** Yatsu+yı kıldı “yatsıyı kıldı” 87b/10; şu+yı örüp içerse “suyu ayakta içerse” 105b/11; aňduğı secde+yi kaçā eyleye “hatırladığı secdeyi kaza etsin” 108a/5; hoşka+yı çıkardı “hokkayı çıkardı” 57a/7; Tañrı+yı aňdurur “Tanrı’yı andırır” 58a/7.

b. **+nı/ +ni:** A+nı açarvan “onu açarım” 51b/10; bu+nı alayın “bunu alayım” 56a/8; İşbu+nı gey şaklağıl “bunu iyice sakla” 56b/3.

II. **+n:** Balıguñ karn+i+n yardı “balığın karnını yardı” 57a/1; sağ el+i+n şol elin üzerine komağdur “sağ elini sol elinin üzerine koymaktır” 61b/7; gısl çuçal+i+n giyüp “güsül zırhını giyip” 62a/11; cān+i+n alır “canını alır” 63b/6.

2.1.2.3.4. Yönelme Durumu: +(y)A

1. Yönelme Fonksiyonu

1.1. **+(y)A:** Ādemī+y+e “insanoğluna” 65b/13; çeri+y+e “orduya” 62a/3; Mekke+y+e “Mekkeye” 80b/12; akarsu+y+a “akarsuya” 74a/10; Tañrı+y+a “Tanrı’ya” 55a/4.

1.11. **+ñA:** Zamir çekimlerinde eskicil şekil devam eder.

aña <a+(n)ğa “ona” 51b/2; baña <ben+ge “bana” 52a/13; saña <sen+ge “sana” 53a/5.

11. “için” Fonksiyonunda kullanılışı

Luţfile ağırlamağa “lütuf ile ağırlamak için” 55a/9; ĩmān almağa gelür “iman almak için gelir” 63b/3; şu dökmeğe “su dökmek için” 77a/5; meñ eylemeğe “men etmek için” 99b/6.

2.1.2.3.4.1. Yönelme Durumu Eki Fonksiyonunda Kullanılan Diğer İsim Durumu Ekleri:

a. Eksiz kullanım: (bkz. 2.1.2.3.1.1. Yalın Durumun Diğer İsim Durumu Ekleri Fonksiyonunda Kullanılışı, III)

b. Belirtme durumu: Şol yan+i+n basa “sol yanına bassın” 76b/10.

c. Bulunma durumu: Balığı öñ+i+n+de qodı “balığı önüne koydu” 57a/4; öñ+i+n+de qodı “önüne koydu” 57a/7.

ç. Ayrılma Durumu: Yoq yir+den “yok yere” 56a/13.

d. Vasıta durumu: Tena’um+ıla yiglik+ile öğrenmiş kişi-y-idi “bolluk içinde yaşamaya ve üstünlüğe alışmış kişiydi” 53b/3.

e. Eşitlik durumu: Yir+i+n+ce olsa gerek “yerine gelmeli” 52a/10.

2.1.2.3.5. Bulunma Durumu: +dA

şag+um+da “sağımda” 101b/9, rüku’+da “rükuda” 113b/13, revnaq+da “canlılıkta” 52a/6, dünyā+da “dünyada” 54b/7, ğariblık+da “yalnızlıkta” 69b/9.

2.1.2.3.5.1. Bulunma Durumu Eki Fonksiyonunda Kullanılan Diğer İsim Durumu Ekleri:

a. **Yönelme Durumu:** Hevā+y+a döner “havada döner” 54a/12, bileñüz+e oda yansun “yanınızda ateşe yansın” 54b/12, bil zekatı rükū'+a beklemekdür “bel zekatı rükuda beklemektir” 52a/1.

b. **Ayrılma Durumu:** Nāfi'î hevā+dan görürler “Nafiyi havada görürler” 54a/13; Yılan bir yana+dın ve çayan bir yana+dın ola “Yılan bir yanında çıyan bir yanında olacak” 64a/1.

c. **Belirtme durum eki:** Toğdığı vaqt+ı+n “doğduğu vakitte” 58b/4.

2.1.2.3.6. Ayrılma Durumu: +dAn

a. Ayrılma Durumu

Altun+dan 53b/5 “altından”, Һarām+dan “haramdan” 103b/13, gök+den “gökten” 70b/3, ırte+den “irteden” 88b/3, 'Ömer+den 108a/12.

b. **“-den dolayı, -dığı için” Fonksiyonunda kullanılışı:** Ağrı+dan “ağrıdan dolayı” 108b/3; küfür+üm+den saña ziyān olmadı “küfrümden sana zarar gelmedi” 54a/3; oruç berekāt+ı+n+dan “oruç bereketinden dolayı” 67a/4; yahtu+sı+n+dan “ışığından dolayı” 57b/7.

Metnimizde, Doğu Türkçesi özelliği olarak karşımıza çıkan bir diğer özellik de ayrılma durum eki olarak –dIn ‘in kullanılmasıdır.

Heyetile geleler, sağdın yañadın ırte namāzı karşılaya “heyetile gelirler, sağ yandan sabah namazı karşılar” 70a/11; yönü kıble+din yaña olsa gerek “yönü kibleden yana olmalı” 89a/9.

2.1.2.3.6.1. Ayrılma Durumu Eki Fonksiyonunda Kullanılan Diğer İsim Durumu Ekleri:

a. **Eşitlik Eki:** Ardınca iki ayagın yumağdur “ardından iki ayağını yıkamaktır” 78a/4.

b. **Belirtme durum eki:** Kıur’ānı az yer bilse “kurandan az yer bilse” 105b/6.

c. **Bulunma Durum Eki:** Bunlaruñ arasında “bunların arasından” 54a/7.

2.1.2.3.7. Eşitlik Durumu Ekleri: +ÇA~+lAyIn

a. kadar/gibi fonksiyonunda

Bunca “bu kadar” 53b/11; inince “eni kadar” 81b/4; işince “gereği gibi” 76a/3, şu+y+ınca “su kadar” 66b/8.

Yūnus+layın “Yunus gibi” 72a/13; yazduğumuzlayın “yazdığımız gibi” 67b/10.

b. “+(y)A göre” fonksiyonunda

Genin+ce “rahat rahat” 89a/6, kendü+ce “kendine göre” 87b/4.

c. Süreklilik Fonksiyonunda

Ardınca iki ayagın yumağdur “ardından iki ayağını yıkamaktır” 78a/4.

2.1.2.3.7.1. Eşitlik Durumu Eki Fonksiyonunda Kullanılan Diğer İsim Durumu Ekleri:

a. **Vasıta Durum Eki:** Yalnız+ın “yalnız olarak” 63b/11.

2.1.2.3.8. Vasıta Durumu +(I)n~+ıla/+ile

a. **+(I)n:** Dün+in “gecede” 102a/11; yan+ın yan+ın yat- “yan yan yatmak” 95b/8; az+ın az+ın “az az” 115a/9; irtesi öyle+n “ertesi öğlen” 94b/6.

b. **+ıla/+ile:** Düşman+ıla “düşmanla” 62a/9, imām+ıla “imamla” 96b/8, tamām+ıla “tamamen” 110b/3, yoldaşlıg+ıla “yoldaşlıkla” 62a/13.

2.1.2.3.8.1. Vasıta Durumu Eki Fonksiyonunda Kullanılan Diğer İsim Durumu Ekleri

a. **Yönelme Durumu:** Namāza meşgöl olmañ “namazla meşgöl olmayın” 58b/2, Tañrınıñ kudretlerin añmağa meşgöl oluñ “Tanrı’nın kudretlerini anmakla meşgöl olun” 58b/3.

2.1.2.3.9. Yön Gösterme Ekleri: +aru/+erü~+ra/+re

a. **+aru/+erü:** Eski Türkçe dönemindeki +ğaru/+gerü yön gösterme ekinin Merkezî Oğuz Türkçesi’ndeki halidir.

Yukarı “yukarı” 72b/8, ilerü 56a/5, üzeri+nde 84b/4.

b. **+ra/+re:** Şoñ+ra “sonra” 55a/2; taş+ra “dışarı” 64b/13; üz+re+sinde “üzeri” 64b/5.

2.1.2.4. Aitlik Eki: +ğ~+ki

Alt+i+n+da+ğı “altındaki” 97a/4, şu+n+da+ğı “şundaki” 74a/3,
uçmak+da+ğı+lar “cennettekiler” 55b/12, dib+i+n+de+ki
“dibindeki” 81a/9, el+i+n+de+ki+ler “elindekiler” 63a/10.

2.1.2.5. İsimde Soru: +mI

Bir midir? “bir miydi?” 115a/3, iki midir? “iki miydi” 115a/2, murdâr
mıdır? “murdâr mıdır?” 75b/13, mismil midür? “mismil midir?”
75b/13.

2.1.2.6. Sayı İsimleri

2.1.2.6.1. Asıl Sayı İsimleri

Bir “bir,1” 51b/1, iki “iki,2” 56b/8, üç yüz “300” 66b/5, yüz biñ
“100.000” 55a/9, yüz biñ yigirmi dört “100.024” 61a/3, kırk “40”
51a/13, on iki biñ “12.000” 81a/12, on biñ “10.000” 53a/12.

2.1.2.6.2. Sıra Sayı İsimleri: +IncI~+UncI

On birinci “on birinci” 98a/11, on bişinci “on beşinci” 66b/11, on
dördüncü “on dördüncü” 67a/10, onuncu “onuncu” 98a/11, on
yidinci “on yedinci” 99a/9

2.1.2.6.3. Üleştirme Sayı İsimleri: +Ar

Yüzer “yüzer” 104b/4, altışar “altışar” 104b/4, birer “birer” 55a/1,
ikişer “ikişer” 102b/1.

2.2. SIFATLAR

2.2.1. Vasıflandırma Sıfatları

Ak yüzlü “beyaz yüzlü” 64b/2, oñulmaz baş “iyileşmez yara” 85b/2, kara yüzlü “kara yüzlü” 64b/1, nefis tonlar “nefis kıyafetler” 53b/6, kavî bekçiler “güçlü bekçiler” 69b/9, arıdııcı şu “arıtııcı su” 73a/13.

2.2.2. Belirtme Sıfatları

2.2.2.1. İşaret Sıfatları: bu, şol, işbu, ol

Bu ağı “bu zehir” 51b/2, bu kırk keşiş “bu kırk keşiş” 52a/1, bu gice “bu gece” 52a/9, işbu ağı “bu zehir” 51b/1, işbu söz “bu söz” 67b/9, ol nimetler “o nimetler” 52b/1, şol aydınlık “şu aydınlık” 57b/2, şol vakt “şu vakit” 63b/11.

2.2.2.2. Sayı Sıfatları

2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

İki eli “iki eli” 61b/6, biş vakt namaz “beş vakit namaz” 59b/4, üç dürlü ta’ât “üç türlü ibadet” 61a/13, bu altı namaz “bu altı namaz” 69b/3.

2.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

İkinci taşla “ikinci taşla” 77b/1, üçüncü rik’at “üçüncü rekat” 65b/7, dördüncü kat gök “dördüncü kat gökyüzü” 71b/2, bişinci kırku “beşinci korku” 65a/9, altıncı mes’ele “altıncı mesele” 95b/1.

2.2.2.2.3. Üleşirme Sayı Sıfatları

Birer kez “birer kez” 89b/8, birer zencir “birer zincir” 55a/1, altışar ay “altışar ay” 104b/4.

2.2.2.3. Soru Sıfatları

Ne kadar ta'at “ne kadar taat” 60a/3, ne kadar tesbîh “ne kadar teşbih” 61a/8, ne şürette “ne ne surette” 64a/6, ne dürlü iş “ne türlü iş” 66/1.

2.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları

bir: Bir yer “herhangi bir yer” 105a/11, bir çeri “bir ordu” 62a/8, bir 'avrat “herhangi bir kadın” 106a/8, bir yalnızca kişi “çıplak bir kişi” 106a/12.

biraz: Biraz oturmak gerek “biraz oturmak gerek” 89b/3.

birkaç: Bir kaç âyet “birkaç ayet” 110b/5, bir kaç gün “birkaç gün” 85a/5.

bir niçe: Bir niçe fâzıllar “bazı fazıllar” 99b/3, bir niçe 'ulemâ 109a/2.

çok: Çok yaprak “çok yaprak” 73b/5, çok kişiler “çok kişi” 97b/7, çok 'avratlar “çok kadın” 106a/8.

degme: Degme bir rik'at “her bir rekat” 110b/4, degme bir adım “her bir adım” 81b/1, degme bir arşun “her bir arşın” 81b/2, degme bir dutam “her bir tutam” 81b/2.

ķamu: Ķamu yaradılmışlar “bütün yaratılanlar” 73a/8, ķamu halkdan “bütün halktan” 103b/9.

fülân: Fülân kişinin “falan kişinin” 108a/13.

her: Her mümin “her mümin” 63a/13, her yavuz iş “her kötü iş” 65b/10, her yirini “her yerini” 92a/9, her nefesde “her nefeste” 54b/2.

her bir: Her bir za'if “her bir zayıf” 53a/1, her bir göze “her bir göze” 55a/12, her bir ta'ayîfe “her bir tayfa” 55a/1.

h̄iç: H̄iç haber “hiç haber” 72a/12, h̄iç eksüksüz “hiç eksiksiz” 103b/7.

heb: Heb yüzine alınına kaşlarına elleri irişe “bütün yüzüne alınına kaşlarına elleri erişsin” 81b/8, heb teni örtülse gerek “bütün teninin örtülmesi gerek” 90b/6.

2.2.3. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Kuvvetlendirme

2.2.3.1. Karşılaştırma sıfatları: +(I)rak

Artuğırak “daha çok” 81a/2, yuğarurak “daha yukarı” 55b/2, yigrek ta’at “daha iyi taat” 61b/1, tizirek “daha hızlı” 89a/7, ilerirek “daha ileri” 77a/5.

2.2.3.2. Kuvvetlendirme ve Küçültme Sıfatları

Genellikle küçültme sıfatları olarak değerlendirilen +cIk~+cUk eki almış sıfatlar, bizce eğer isim kök ve gövdelerine gelirse geldiği ismi küçültür; ancak sıfat menşei kelimelere gelirse geldiği sıfatın etkisini kuvvetlendirir. Bu sebeple “kuvvetlendirme” terimi kullanılmıştır.

ara+cuk “ara” 86a/9; țar+acık “daracık” 63b/13 örneklerinde olduğu gibi “ara” kelimesi ek aldıktan sonra “daha küçük bir ara”yı çağrıştırırken; “țar” kelimesi ek aldıktan sonra “daha dar” olan bir yeri çağrıştırmış, yani darlığın etkisi kuvvetlenmiştir.

2.3. ZARFLAR

2.3.1. İşlevleri Bakımından Zarf Türleri

2.3.1.1. Durum Zarfları

Durum zarfları, cümlenin yüklemine niteleyen, nasıl yapıldığını anlatan sözcüklerdir. Bu sebeple, metnimizde geçen birçok sıfat, zarf görevi de üstlenmiştir. Dolayısıyla, zarf görevi üstlenen bütün kelimeleri ele almamız mümkün değildir. Bazıları şunlardır:

eyle: Eyle kıla “şöyle kılsın” 111b/13

şöyle: Kavmi şöyle görelers “kavmi şöyle görsün” 55b/1

girü: Tekrar anlamında kullanılır. girü bildi “hatırladı” 107b/6

yine: Yine şikâyet kıldı “yine şikâyet etti” 68a/6

key: İşbunu key şaklağıl.”bunu iyice sakla” 56b/3

tîz: Tîzirek getüre “daha çabuk getirsin” 89a/7

bir kezden: Kırk keşiş bir kezden zünnârin kesdiler “kırk keşiş hep birden inançsızlığa son verdiler” 52a/2

Bunların dışında +rAk, +lAyIn gibi durum ekli kelimeler, -n zarf-fiil ekli tekrar grubu kalıbındaki yapılar da zarf olarak kullanılır: **Yakınrak** olam “daha yakın olayım” 52b/11, **yazduğumuzlayın** yazılıp durur “yazdığımız gibi yazılmıştır” 67b/10, **azın azın** çermene “yavaş yavaş sıyırırsın” 76b/7.

2.3.1.2. Zaman Zarfları

bugün: Bugün dağı oddan çıkmañ “bugün de ateşten çıkmayın” 54b/8.

bir gün bir dün: Biregü muķīm idici bir gün bir dün mesh eyledüğünden sonra ayruķ mesh eylemek yokdur. “yani ikamet eden

birisi mesh eyledikten sonra 24 saat başka mesh eylemesine <gerek> yoktur.” 84a/13.

dünün: Biregü dünin ta'avvu' namāz kılsa “Eğer birisi geceleyin tavaavu namazı kılıyorsa” 102a/11.

her nefes: Her nefesde eydüñ “her nefeste söyleyin” 54b/2.

evvel: Evvel iki elin yumakdur “önce iki elini yıkamaktır” 77b/9.

öylen: İrtesi öylen edüğine mesh eylese gerekdür “ertesi öğlen mest çizmesine mesh etmelidir.” 94b/6.

-dan berü: Kırk yıldan berü ol butı ağırlar-dı “kırk yıldan beri o putu ağırlıyordu” 53b/9.

-dan girü: Sonra anlamında kullanılır. Kurtulduğundan girü kırıla, oturmaya “kurtulduktan sonra çekilsin, oturmasın” 76b/11.

ilkin: İmām ardında şaf durıcağ ilkin erenler dursa gerekdür “imamın arkasında saf tutulacağı zaman önce erkekler durmalı” 106b/4.

andan: Andan oğlanlar andan avratlar dursa gerekdür “sonra erkek çocuklar sonra kadınlar durmalıdır. 106b/4.

gice: Eger gice dahı kılsa eyle kıla “eğer gece kılsa öyle kılsın” 111b/12

şol dem: Şol dem bildi “o an anladı” 115a/13.

henüz: Henüz namāz tamām olmadı “daha tamam değil” 115a/13.

-dan şoñra: İrteden şoñra “sabah namazından sonra” 88b/3.

ilk: Eger bir ādem ilk ayakların yusa andan yüzün yusa andan kolların yusa andan başına mesh virse revādur. “Eğer bir insan önce ayaklarını yıkasa sonra yüzünü yıkasa sonra kollarını yıkasa sonra başına mesh etse uygundur.” 78a/12

öñdin: Şağın öñdin yumağdur “sağını önce yıkamaktır” 78b/8.

degme bir vaqıt: Degme bir vaqtın her bir za'if miskīn böyle hāzır qanda olıbile “her zaman her bir zayıf ve zavallı <kulun> nasıl böyle hazır olabilir?”53a/1.

bir zamandan: Bir zamāndan geldi “Bir müddet sonra” 56b/7.

2.3.1.3. Yer ve Yön Zarfları

ileri: İlerirek vara “daha ileri varsın” 77a/5.

karşu: Kıbleye karşu oturmaya “kıbleye karşı oturmasın” 76b/4

yuşaru: Başın yuşaru qaldurmaya “başını yukarı kaldırmasın” 100b/4.

aşaga: Aşaga asaşomaya “aşığıya asıvermeye” 100b/5.

taşra: Anuñ gizlü qalblığın ve nifākın taşra çıkar “onun gizli sahteliğini ve nifakını ortaya çıkarır” 64b/13.

2.3.1.4. Miktar Zarfları

çok: İllā meger çok ola “eğer çok olursa” 74a/2.

şol qadar: Şol qadar ola 74a/3.

işbu kadar: İşbu kadar kim eytdük “bu kadar söyledik”
74a/7.

key: Üni key çıka “sesi çok çıksın” 89b/1.

iñen: İñen hüb durur “çok güzeldir” 58b/10.

2.3.1.5. Soru Zarfları

Ne: Ne buyurursın? “ne buyurursun?” 65b/2.

Nite: Yukarıdan gelürse nite ola “yukarıdan gelirse nasıl olur?” 69a/13.

Nice: Bizler nice kim yıldızları görürüz “bizler nasıl ki yıldızları görürüz” 55b/5.

Çanda: Hāzır çanda olıbile? “nasıl böyle hazır olabilir?” 53a/1.

Neye: Neye göyersiz? “ne için yanıyorsunuz? 55a/4.

2.4. ZAMİRLER

2.4.1. Kişi Zamirleri ve çekimli şekilleri

	Teklik I. kişi	Teklik II. kişi	Teklik III. kişi
Yalın durum	ben (52a/13)	sen (52b/3)	ol (51b/2)
İlgi durumu	benüm(52a/8)	senüñ (51b/9)	anuñ(53a/7)
Belirtme durumu	beni (52b/6)	seni (62b/5)	anı(51b/10)
Yönelme durumu	baña (52a/13)	saña (53a/5)	aña(51b/2)
Bulunma durumu			anda(109b/8)
Ayrılma durumu	benden(62b/12)	senden(52a/11)	andan(52b/12)

Çokluk I. kişi	Çokluk II. kişi	Çokluk III. kişi
----------------	-----------------	------------------

Yalın durum	biz (51b/5)	siz (104b/2)	-
İlgi durumu	bizüm(63b/9)	sizüñ(55a/11)	anlaruñ(64b/8)
Belirtme durumu	bizi (51b/4)	sizi (63a/3)	-
Yönelme durumu	bize (67a/6)	size (210a/4)	anlara(55a/12)
Bulunma durumu	-	-	-
Ayrılma durumu	-	-	-

2.4.2. İşaret Zamirleri

Bunlar: Anı bunlara rüzī kıldum “anı bunlara razı kıldın”
60a/2.

İşbu: İşbunu key şaklağıl “bunu iyice sakla” 56b/3.

Şu: Şundan ötürüdür “şundan ötürüdür” 71b/13.

2.4.3. Dönüştülük Zamirleri

kendü: Kendüyi dördünci kıat göke çıkardı “kendini dördüncü kat göğe çıkardı” 71b/2.

kendüz: Kendüzimi tırnaklarım “kendimi tırnaklarım”
51b/9.

2.4.4. Belirsizlik Zamirleri

biregü: Biregü namāzda durur “birisi namazdadır” 61b/4.

bir/birisi: Biri oruç tutmağıdur “(onlardan) birisi oruç tutmaktadır”61b/1.

bir niçe: Bir niçeler eydür “bazıları söyler” 80b/8.

dükeli/dükelü: Dükeli ta’accüb içinde kaldılar. “hepsi şaşkırdılar” 54a/9.

kankı/kanķısı: Kanķısı Kur’ân’ı toğru okursa “hangisi Kuran’ı doğru okursa” 105b/4.

kim/kimi: Kim kimi sever-ise anuñıla koyam “kim kimi severse onunla bırakayım” 54b/5.

kimse: Kimseden yardım istememek “kimseden yardım istememek” 78b/9.

kimsene: ‘Azameti andan dağı artuğırağdur kim kimsene ve anuñ vaşfına şürü’ eyleyüp řoñına irişe “Ululuğu, hiç kimsenin onun vafına başından sonuna erişemeyeceği kadar fazladır” 57a/12.

her kim: Her kim ümmetüñden eyderse “ümmetinden her kim söylese” 53a/6.

nesne: Ğalib nesnesi yoğısa “galip bir şey yoksa” 115a/9.

2.4.5. Soru Zamirleri

kimüñ adı durur? “kimin adıdır? 56a/6; sebebi nedür? “sebebi nedir?”58a/2; kanı senüñ konřılıđuñ “senin komřuluđuñ hani? 65b/3; böyle hāzır kanda olıbile “nasıl böyle hazır olabilir” 53a/2.

2.4.6. İlgı Zamirleri

Kim: Her kime kim ben yakın olam řeytān andan ırağ ola “benim yakın olduđuñ herkese şeytan uzak olsun” 52b/11; şunlar kim Tañrı te’ālāyı görmedin birlediler ve hem Resülü görmedin

İmān getürdiler ve bunlar ol maḳāma iriſecek. “Tanrı teala’yı görmeden birliğine inananlar, Resulunu görmeden iman getirenler, bunlar <yani böyle olanlar> o makama eriſecekler” 55b/7-9.

2.4.7. İyelik Zamirleri: -ki aitlik ekiyle yapılmaktadır.

Ādem ſağ elinde+ki+lere baḳdı “Adem sağ elindekilere baktı” 63a/5.

ſol elünde+ki+ler ṭamulıḳdur “sol elindekiler cehennemliktir” 63a/10.

2.5. GÖREVLİ KELİMELER

2.5.1. EDATLAR

2.5.1.1. Çekim Edatları

2.5.1.1.1. Benzerlik Bildiren Edatlar:

gibi: Beñzi kızardı nār gibi “benzi nar gibi kızardı” 51b/13; Anuñ nūrı ḳatında ay ve gün nūrı ḳarañu gibi olıſardur “onun nurunun yanında ay ve günün nuru karanlık gibi olacaktır.” 64a/11; yüzi bakır gibi ḳapḳara olıſardur “yüzü bakır gibi kapkara olacaktır” 64a/13.

dürlü: Dört dürlü ḳarañulıḳdan ḳurtuldu “dört türlü sıkıntıdan kurtuldu” 71a/1; üç dürlü ṭā’atdan yigrek ṭā’at yoḳdur “üç türlü ibadetten daha iyi ibadet yoktur” 61b/1; bunlara yüz dürlü nevāziſ ḳıla “bunlara yüz türlü iltifat etsin” 55b/10.

2.5.1.1.2. Yer ve Yön Bildiren Edatlar

Aſaḡa “aſaḡı” 74a/11; deḡin “kadar” 57b/13; yaña “tarafa” 87b/3; yukaru “yukarı” 72b/8; ṭaſra “dışarı” 64b/13; ilerü “ayaḡın ilerü baſa: ayaḡını ileri bassın” 77a/8; ḳarſu “aña karſu gelür: onun

karşısına geçer” 110a/1; üzerine “üzerine” 52a/7; üzre+sinde “üzerinde” 64b/5.

2.5.1.1.3. Zaman Bildiren Edatlar

berü: Kırk yıldan berü ol butı ağırlar-dı “kırk yıldan beri o putu ağırlıyordu” 53b/9.

evvel: Evvel silinecek taşları hâzır kılpup “önce silinilecek taşları hazırlayıp” 76b/3, evvel iki elin yumağdur “önce iki elini yıkamaktır” 77b/9.

girü: An+dan girü “ondan sonra”76a/3.

öñdin: Şağın öñdin yumağdur “sağını önce yıkamaktır” 78b/8, imāmdan öñdin rükū’a inse “imamdan önce rükuya inerse” 113b/12.

şoñra: Şoñra sizler kabül kılduñuz “sonra sizler kabul ettiniz” (55a/13), yidüğinden şoñra “yedikten sonra” 57a/5, aydıñ olduğundan şoñra “aydın olduktan sonra” 57b/9.

tā: Tā cānı hūlqūmına gelinceye “canı boğazına gelene kadar” 72a/4, ābdest dürüst olmaz tā şu bulunmayınca “su bulunmadığı sürece abdest dürüst olmaz” 73a/6.

2.5.1.1.4. Miktar Bildiren Edatlar

ķadar: Çoklığı şol ķadar ola “çokluğu şu kadar olmalı” 74a/3, işbu ķadar “bu kadar” 74a/7, ol ķadar “o kadar” 75b/5.

2.5.1.1.5. Vasıta ve Birliktelik Bildiren Edatlar

bile: Tapduğunuz taş bileñüze oda yansun “taptığımız taş yanınızda eteşe yansın” 54b/12, Ādemile bile ağlardı “Ademle ağlardı” 66b/6, kolına sürdüğü vaktin dirseklerine dağı bile sürmek

gerek “koluna sürdüğü zaman birlikte dirseklerine de sürmesi gerek” 82a/1.

birle: Faşîh dil birle söyleye “açık bir dille söylesin” 70a/2, nevâzişüm birle yumşaklığı-ıla uyarayın “içtenliğimle yumuşaklıkla uyarayım” 70a/11.

ile: Düşmanıla doqışsalar “düşmanla vuruşsalar” 62a/10, fazluñıla baña göstergil “bilginliğine bana göster” 62b/13.

berāber: İlmi içinde berāber olup “ilim açısından eşit olup” 105b/9.

2.5.1.1.6. Başkalık, Farklılık Bildiren Edatlar

ayruk: Ayruk aña nesne lāzım olmaz “ona başka bir şey lazım olmaz” 108a/6.

artuk: Sekizden artuk bir selāmıla “sekizden fazla bir selamla” 112a/1.

2.5.1.1.7. Sebep Bildiren Edatlar

içün: Ümmetüm için “ümmetim için” 52a/11, şunuñ için “şunun için” 60a/1, hürmet-içün “hürmet için” 67b/7.

ötürü: Saçalı aqlığından ötürü “sakalının beyazlığından dolayı” 105b/1, ’özürden ötürü “kusurdan dolayı” 107a/4.

2.5.1.2. Bağlama Edatları

2.5.1.2.1. Sıralama Edatları

dağı: Ve dağı farīza kılan kişi “ve de farz kılan kişi” 106b/12.

ile: Öyle+y+ile ikindüyi “öğleyle ikindüyi” 88b/8.

ve: İrte namazın ve öyle namazın “irte namazını ve öğle namazını” 88b/11.

2.5.1.2.2. Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları

gerek...gerek: Gerekse yalnızca kılsun, gerekse ol tonıla kılsun “ister çıplak isterse o kıyafetle kılsın” 91a/4.

hem...hem: Hem öylede ve hem ikindüde “hem öğlede hem ikindide” 102b/6.

veyā: Kıra’ân okısa veyā biregü aña Kıra’ân öğretse “Kuran okusa veya biri ona Kuran öğretse” 108b/12.

ya: Ve eger gügercin ya tavuk “ve eğer güvercin ya da tavuk” 75a/10.

ya...ya: Ya bir deve kığı ya iki deve kığı “ya bir deve pisliğı ya da iki deve pisliğı” 75a/5.

2.5.1.2.3. Cümle Başı Edatları

ammā: Ammā Ebū Yūsuf ve Muḥammed katında namāzı tamāmdur “ama Ebū Yūsuf ve Muḥammed nezdinde namazı tamamdır” 95b/11.

ancaḳ: Kıluhuva’llāhu aḫad’u bilse ancaḳ “sadece ihlas suresini bilse” 105b/7.

illā: İllā müşkilinden ötürü yazmaduḳ “ama zorluğundan ötürü yazmadık” 59a/4.

eger: Eger ĩmān alıcı ĩmānını alursa “eğer şeytan imanını alırsa” 63b/6.

çün: Yoḳdur çün “olmadığı için” 59a/6..

kaçan/kaçan-kim: Kaçan kıyāmet günü olduğda “kıyāmet günü olduğunda” 54b/3, kaçan kim ol biş vakt namāzı mülāzemet kıllalar 66a/3.

belkim: Horlamak degüldi, belkim ‘ināyet idi “horlamak değil, belki lütufu” 55a/11.

bes: Olmaz bes eyle olıcağ teyemmüm bātil olur “öyle olduğu için teyemmümü batıl olur” 82b/1.

imdi/şimdi: Elin bağıladı imdi vitir namāzında el şişmek girü bağılamak şundan ötürüdür “elini bağıladı, o halde vitir namazında el çözüp bağılamak şundan ötürüdür” 71b/12.

hem: Hem dünyā gürüldüsini kendü işitmeye "aynı zamanda Dünya gürültüsünü kendi işitmesin” 89b/2.

kim: Eydür kim ne namāzdur kılduğı “hangi namazı kıldığını söyle” 91a/9.

nice-kim: Bizler nice kim yıldızları görürüz “bizler nasıl ki yıldızları görürüz” 55b/5.

nite-kim: Nite-kim Resül ‘aleyhi’s-selām dağı bir hadişinde buyurur “sonuç olarak Resül ‘aleyhi’s-selām da bir hadişinde buyurmuştur” 59b/5.

ya’nī: Ya’nī ol şubhı “yani o sabahı...” 58a/3.

2.5.1.2.4. Kuvvetlendirme Edatları

bile: Birer zencire tartılun, bile ‘azab görün “birer zencire vurulun ve azap görün” 55a/1.

dağı: Müsülmanlar dağı üşendiler “müslümanlar bile üşendiler” 51a/13.

key: İrte key āb dik olunca “sabah, parlaklık çok dik olduğunda” 87b/13.

hem: İkinci şubh doğduğu vaktin namāza meşgūl oluñ kim gün toğdığı vaktin hem muvaħħidlerden hem ‘ābidlerden yazılmış olasız “Gün doğduğunda hem muvahhit hem de ibadet edenlerden olmak için ikinci sabah doğduğu vakitte namaz ile meşgul olun” 58b/4.

hergiz: Ammā birikmiş sūnetleri hergiz komađa yaramaz “Ve birikmiş sūnetler asla ertelemeye gelmez” 111b/6.

hīç: Hīç eksiksüz “hiç eksiksiz” 103b/7.

2.5.1.3. Ünlem Edatları

2.5.1.3.1. Seslenme Edatları

İlāh-i “Ey Allah’ım, Tanrı’m!” 52a/11.

iy: İy benüm ħabībüm “ey benim habibim” 52b/4.

yā: Yā ‘avrat “Ya avrat” 56a/6, Yā Ādem “ya Adem” 63a/8.

2.5.1.3.2. Soru Edatları

Ḳanda: İlāhi, degme bir vaktin her bir za’īf miskīn böyle ħāzır ḳanda olıbile “Allah’ım, her zaman her bir zayıf ve zavallı <kulun> nasıl böyle hazır olabilir?” 53a/1-2.

ḳanı: İy benüm ħabībüm, ḳanı uçmak “Ey benim habibim, hani cennet” 65b/3.

ḳankı: Benüm ‘izzetüm ħaḳḳı için ḳankı mü’mın kim biş vaḳt namāzı ħatim ḳıla nūrum aña göstermeyince anuñ cānın aldurmıyam “Benim izzetim hakkı için hangi mümin beş vakit

namazı tamamlarsa nurumu ona göstermeden onun canını aldirmayayım.” 72b/11.

mı/mi: Bu kıldüğüm namāz dört rik’at mıdı ya üç rik’at mıdı ya iki midi “kıldığım bu namaz dört rekat mıydı ya üç rekat mıydı ya iki miydi? 115a/2.

ne: Ne dilersin “ne dilersin?” 52a/9.

nice: Nice gördün? “nasıl gördün? 70b/4.

nite: Yuğarudan gelürse nite ola? “yukarıdan gelirse ne olur? 69a/13.

niçün: Niçün şöyle turursın? “niçin böyle duruyorsun?” 52a/9.

2.5.1.3.3. Gösterme Edatları

işbu: İşbu dükeli sünnettür “bunları hepsi sünnettir” 78b/7.

şol: Ol şol tamām ‘ayār altuna benzer “işte o tam ayar altına benzer” 64b/9.

2.6. FİLLER

2.6.1. Şekil ve Zaman Ekleri

2.6.1.1. Bildirme Kipleri

2.6.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Kipi: –dI/-dU

Metnimizde, görülen geçmiş zaman kipi –dI/-dU ile karşılaşmıştır. 1. Teklik ve çokluk kişi ve 2. Teklik ve çokluk kişi ile kullanıldığında dudak uyumu görülmez, daima yuvarlak ünlülüdür. 3. Teklik ve çokluk kişi ile kullanıldığında ise daima düz ünlülüdür, yani yine dudak uyumu görülmez.

Ƙıl-du-m 53b/12, gel-dü-k 97b/4, şan-du-ñ 65b/1, ƙap-du-ñuz 54b/7, kalk-dı 114a/10, ƙaldur-dı-lar 54a/12.

Az da olsa ünsüz uyumuna girdiği örnekler vardır. Ekin yazımda –d- kullanılmasına rağmen fiil gövdesinin son sesinin üstüne şedde getirilmesi bizi ünsüz uyumu dahilinde okumaya zorlamıştır.

Eyit-ti 51b/13, git-ti 68b/1.

2.6.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi: -mİş

Metnimizde, öğrenilen geçmiş zaman eki –mİş ve –İp durur ve –İp ile karşılanmaktadır.

-mİş, Daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

Öğrenilen geçmiş zaman fonksiyonunda: Şor-mış 66a/5, vur-mış 104b/10, i-miş 107a/8.

Farkına varılan geçmiş zaman fonksiyonunda: Ayrıl-mış 69b/9, ƙıl-mış 92a/7, beze-mişsin 67b/5.

-İp: Harām ƙıl-upvan “haram kılmışım” 52b/3.

-İp durur: Tañrı te’ālā ādemīye ālet ƙılup durur “Tanrı teala insanoğluna... aracı yapmıştır” 65b/13, yazılup durur “yazılmıştır” 67b/11.

Metnimiz, Türkiye Türkçesine aktarılırken ek “mİştir” olarak aktarılmıştır.

2.6.1.1.3. Geniş Zaman Kipi: -r, -Ur, -Ar

Metnimizde Geniş Zaman Kipi -r, -Ur, -Ar ile karşılanmıştır. Ekin orijinali –r’dir. Ancak, ünsüzle biten fiil tabanlarına geldiğinde

-U- ve -A- yardımcı ünlüleriyle kullanılır. -ır/-ir şekli yoktur, hep yuvarlaktır. Üç farklı fonksiyonda kullanılmıştır:

a. **Değişmeyen durumlar ve kurallar:** 'Afv olur 66b/1, kazāya kalur 83a/10, muhtāç olurlar 103b/3, toğar 57b/4, boynından düşer 80b/11, tekbirle girürler 93a/8, dirler 55b/4, bilürüz 55a/7.

b. **Hikāye anlatılırken:** Döner 54a/13, bakarlar 54a/13, görürler 54a/13 görür 57a/1.

c. **Şimdiki zaman fonksiyonu:** Turursın 52a/9, dilersin 52a/9,, göynürsin 62b/6, uydurursız 104b/1, görürven 62b/5, boğazla-rın 100a/3.

Olumsuzu, fiil köküne getirilen -maz/-mez ile gösterilir:

Fāsıd eyle-mez “bozmaz” 109a/11, kayur-maz “zarar vermez” 87a/3, bil-mezüz 104a/11.

2.6.1.1.4. Şimdiki Zaman Kipi

Merkezî Oğuz Türkçesi'nde sıklıkla olduğu gibi metnimizde de şimdiki zaman kipini karşılayan özel bir ek yoktur. Şimdiki zaman mevhumu Geniş zaman (-r, -Ur, -Ar) ekleriyle karşılanmıştır.

2.6.1.1.5. Gelecek Zaman Kipi: -IsAr, -AsI

Metnimizde, -IsAr ve -AsI gelecek zaman ekleri kullanılmıştır.

-IsAr: Kıl-ısarvan 52b/4, vur-ıсарdur 94a/10, eyt-ıserdür 64b/1, gel-ıserdür 64b/1, gör-ıserdür 97b/13.

-AsI: Metnimizde birçok yerde kullanılmış olmasına rağmen sadece bir yerde gelecek zaman kipi fonksiyonunda kullanılmıştır.

Diğer yerlerde sıfat-fiil fonksiyonunda kullanılmıştır. İlgili maddede açıklanmıştır.

Ḥaḫ te'ālā bunlara uçmağı etmek virüp dīdārın ḥil'ate viresidür 62b/4.

“Hak teala bunlara cenneti nimet olarak verip didarını da kaftan gibi verecektir.”

2.6.1.1.6. Kuvvetlendirme ve İhtimal Eki

Söz konusu ek, metnimizde sadece kuvvetlendirme fonksiyonunda tespit edilmiştir.

durur: Taat kıl-mış durur “ibadet etmiştir” 61a/12, uçmağ yaradup durur “cennet yaratmıştır” 55b/3.

-dUr: Vur-ısar-dur 94a/10, eyt-iser-dür 64b/1, gel-iser-dür 64b/1, gör-iser-dür 97b/13, kıl-mamış-dur 94a/11, uy-mış-dur 104b/8.

2.6.1.2. Dilek Kipleri

Metnimizde, Dilek kipleri başlığı altında Şart Kipi (-sa/-se), İstek Kipi (-a/-e), Gereklilik Kipi ve Emir Kipi kipi tespit edilmiştir. Metnimizin konusunun dini öğretiler olması sebebiyle en çok şart kipi kullanılmıştır.

2.6.1.2.1. Şart Kipi

Metnimizin, dini kaideler bildirmesi sebebiyle en çok kullanılan kiplerinden birisidir. Gelecek zamanda yapılacak eylemlerin bir şarta bağlanması durumunda en çok tercih edilen yapı olması sebebiyle Türkiye Türkçesi'nde de olduğu gibi genellikle geniş zamanla kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, aynı

sebebin bir tezahürü olarak fiil köklerine direk olarak geldiği durumlar da oldukça yaygındır.

Gelecek zaman ekleriyle tespit edilmemiştir. Sebebi ise, metnin genel kurallardan bahsetmesidir. Gelecek zaman ile şart kipinin kullanımı, cümlenin kurulduğu andan önce az çok tasarlanmış eylemler için gerçekleşir.

Görülen Geçmiş zaman ile kullanımı da tespit edilmiştir, ancak öğrenilen ve farkına varılan geçmiş zamanla kullanımı kaydedilmemiştir.

Kişi ekleriyle durumu, yine genel bilgiler verdiği için 3. teklik kişiyle kullanımı yaygındır. Sadece iki yerde 2. teklik kişi ile kullanımı tespit edilmiştir. Bunun dışında 3. çokluk kişi ile kullanımı da mevcuttur.

-sA: Aq-sa 73b/11, yayıl-sa 86b/12, di-se-ñ 67b/8

Zaman Kipleriyle Kullanılışı

Geniş zaman+-sA: Aqar-ursa 67a/13, aqla-rısa 108b/4, arın-mazısa 77a/10, bul-mazısa 109a/13, bul-mazsa 91a/5, bidür-ürseñ 55a/7, düş-mezise 79a/13, eyle-rsem, yönel-ibilürise 91b/11

Görülen Geçmiş zaman+-sA: Añma-dısa 114b/2, bağla-dısa 84b/10, başla-dısa, di-dükise 105a/4

vir-ibidümse: “Ve öyle namāzın kılanlara İsmā’ıl gibi şamudan āzād kılam ve eger aña қоқ viribidümse mü’minüñ fidāsı kāfirler ola. “Öğle namazını kılanları İsmail gibi cehennemden azad ederim ve ona nasıl қоқ verdiysem müminlerin fedası <da> kafirler olsun.” 72a/5-6

Öğrenilen Geçmiş Zaman+-sA: kıl-upsa 111b/11, bu kullanım dikkat çekicidir. Çünkü -Up eki zaman kipi olarak metnimizde Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi fonksiyonundadır. Ancak bu kullanımda Gelecek Zaman fonksiyonunda kullanılmıştır.

“Eger biregü kendüzin ta'avvu' namāz kılupsa yigreki oldur kim dört dört kıla bir selāmıla ve eger gice dağı kılursa eyle kıla altıda bir selāmıla ve sekizde bir selāmıla dağı revādur, sekizden artuğ bir selāmıla kılamak mekrūhdur.” 111b/11-112a/1

“Eğer birisi kendisi tatavvu namazı kılacaksa bir selamla dörder dörder kılması en iyisidir. Eğer gece bile kılsa altıda bir selamla kılsın, sekizde bir selamla da uygundur, sekizden fazla bir selamla kılmak mekruhtur.”

Katmerli birleşik fiil çekimi

Güneş nur+ındanmıssaydı 57b/8 “güneş nurundan bir parça gibiydi, güneşle nurlanmış olsaydı” şeklinde Türkiye Türkçesi'ne aktarılmıştır.

2.6.1.2.2. İstek Kipi: -A

Metnimizde, farklı fonksiyonlarda kullanılması sebebiyle en çok kullanılan kiptir. Kipin kendi fonksiyonu dışında daha çok emir kipi fonksiyonunda kullanıldığı kaydedilmiştir. Bu da metnin içeriği yani dini kaide metni olmasından ileri gelir.

Aldurma-y-a-m “aldırmayayım 72b/12,buyur-a-m “buyurayım” 64b/8, şusa-y-a-m “susayayım”82b/4.

a. Emir Kipi Fonksiyonunda: Kıan dök-e 69b/12, endişe eyle-y-e “düşünsün” 91b/12, bağışla-y-a “yardım etsin” 59a/8, ol-a-sız 58b/5, işle-y-e-sin “işle”66b/9 içme-y-e-sin “içme”66b/13.

b. Geniş zaman kipi fonksiyonunda: Burada, genellikle geniş zaman kipinin gelecekle ilgili tahmin bildirme fonksiyonundan yararlanılmıştır.

aybla-y-a “ayıplar” 56a/13, dön-e-vüz “döneriz” 51b/5, vur-a-vuz “vururuz” 51b/3.

c. Geniş zamanın hikâye si fonksiyonunda (olumsuz): Dikkat çekici bir diğer kullanım ise-ma/-me fiilden fiil yapım eki üstüne gelen istek kipi eki geniş zaman negatifi anlamı kazanmıştır. “-mAzdlm” anlamında yani birleşik çatılı olarak aktarılır. Ol-ma-y-a-y-ı-dı “olmazdı” 57b/9 ve “redd eyle-me-y-e-dü-m “reddetmezdim” 67b/8.

ç. Gelecek zaman kipi fonksiyonunda: Di-y-e-ler “diyecekler” 55a/1, hitâb gel-e “hitap gelecek” 55a/3, çıkıl-a “çıkılacak” 93a/9.

d. İcazet bildirdiği durumlar(-abil/-ebil): Namaz kı-l-a “namaz kılabilir” 80b/1, var-a “varabilir” 106b/7.

e. Şart kipi fonksiyonunda: “her kim” ile kullanıldığı için şart kipi yerine kullanılmıştır.: Her kime kim ben yakın ol-a-m şeytân andan ırağ ola “Ben her kime yakın olursam şeytan ondan uzak olsun” 52b/11.

2.6.1.2.3. Gereklilik Kipi: -sa gerek/gerektür -mağ/-mek gerek/gerektür

Metnimizde, gereklilik kipi için müstakil bir ek yoktur. Fiil köklerine getirilen -sa/-se şart kipinden ve -mağ/-mek mastar ekinden sonra “gerek/gerektür” kelimelerinin getirilmesiyle bugünkü -malı/-meli anlamı verilmiştir.

Teni ta'atumıla olsa gerek “teni taatimle olmalı” 52b/5; Teyemmüm eylese gerek “teyemmüm almalı” 85b/1; Ğusul eylemek gerekdür “gusul almak gerek” 81a/1.

Metnimizin konusu itibariyle gereklilik kipi genellikle 3. teklik kişi için şahıs eksiz olarak kullanılmıştır. Sadece bir yerde 2. teklik kişi şahıs ekiyle kullanıldığı tespit edilmiştir:

sen bilmek gereksin kim senüñ ümmetüñe fidī kılsarvan. “senin ümmetine feda edeceğimi sen bilmelisin”52b/3; Biregü öyle namāzın kılsa gerekdi “Birisinin öğle namazını kılması gerekti” 92a/1;

***dilekleriñ yirince olsa gerek “dileklerin yerine gelecektir” 52a/10 cümlesinde gereklilik anlamı vermemiştir. Metnin Türkiye Türkçesi'ne aktarımında gelecek zaman kipinin kullanımı uygun bulunmuştur.

***eyle gerek “öyle olmalıdır” 92b/8 cümlesinde “olsa” kullanılmadan direk addan sonra “gerek” getirilmiştir. Ancak aktarımda fiilli hali kullanılmıştır.

2.6.1.2.4. Emir Kipi

Metnimizde sıkça kullanılan kiplerdendir. Her kişiye göre farklı ek kullanılmıştır.

I. Teklik kişi

-ayın~-eyin: Al-ayın “alayım” 56a/8, bil-eyin “bileyim” 60a/7, bildür-eyin “bildireyim” 60a/7.

II. Teklik kişi

-ğıl~ğil: Bil-gil 62b/8, bişir-gil 56b/13, dile-gil 52a/9, eyit-gil 68a/1, sakla-ğıl 105a/10, koyma-ğıl 67b/8, ço-ğıl 64b/2, ilet-gil 68b/2 göster-gil 63a/1

Eksiz olarak, sadece bir fiilde kullanılmıştır. “eyit” 65b/4, 66b/7

III. Teklik kişi

-sun~sün: Aldama-sun 58a/12, çık-sun 77a/7, yu-sun 78a/7, öğren-sün 68a/3, işle-sün 93a/11, gözet-sün 68a/1 gör-sün 63a/3, gel-sün 79b/12

I. Çokluk kişi

-alın~elin: Dög-elin “dövelim” 104a/12, bildür-elüm “bildirelim” 87b/1

II. Çokluk Kişi

-(U)ñ: Bekle-ñ 54b/1, çık-uñ 63a/2, çıkma-ñ 54b/8, döğ-uñ 76a/10, dut-uñ 104a/11 su’âl eyle-ñ 69b/13, yıq-uñ 104b/3, iled-uñ 51b/1.

III. Çokluk kişi

-sunlar~sünler: Kıl-sunlardur 65a/8, incidme-sünler 71a/7

2.6.2. Fiil Çekim Ekleri

2.6.2.1. Şahıs Ekleri

2.6.2.1.1. I. Tip Şahıs Ekleri

I. tip şahıs ekleri şahıs zamiri menşelidir. Metnimizde Gelecek Zaman, Geniş zaman, Öğrenilen geçmiş zaman ve İstek kipi ile kullanılmıştır.

I. teklik kişi	-van/-ven~-ın/-in	ķıl-ısar-van 52b/4, utan-ur-van 64b/7, dile-r-ven 52a/12, gör-ür-ven 62b/5, iste-r-ven 52a/13; ķıl-ur-ın 91b/6; ķıl-up-van 52b/3.
II. teklik kişi	-sın/-sin	buyur-ur-sın 65b/2, göyn-ür-sin 62b/6, ıtur-ur-sın 52a/9, beze-miş-sin 67b/5.
III. teklik kişi	-	ķıl-a 54b/4, ķıl-mış 60a/5, baķ-ar 63b/4, ķıl-mış 60a/5.
I. çokluk kişi	-vuz/-vüz -uz/-üz	ķıl-a-vuz 67a/7, ķıy-a-vuz 51b/3, ol-a-vuz 51b/3, vur-a-vuz 51b/3, dön-e-vüz 51b/5, gel-e-vüz 55a/5;gel-ür-üz 55b/6, bil-mez-üz 104a/11.
II. çokluk kişi	-sız/-siz	göyer-er-siz 55a/4, uydur-ur-sız 104b/1;ol-asız 58b/5.
III. çokluk kişi	-lar/-ler	baķ-ar-lar 54a/13, muhtâç ol-ur-lar 103b/3; yu-yalar 87a/10.

2.6.2.1.2. II. Tip Şahıs Ekleri

II. tip şahıs ekleri iyelik menşelidir. Metnimizde görülen geçmiş zaman, Görülen geçmiş zamanın hikâyesi, Şart kipi, İstek kipi ile kullanılmıştır.

Görülen geçmiş zaman ve Şart kipi II. Tip şahıs ekleriyle çekimlenir. Ancak 3. Teklik ve çokluk kişi şahıs ekleri benzerlik gösterir ve karışıklık yaratır.

I. teklik kişi	-(I)m	bilme-dü-m 105a/7, aldurma-y-a-m “aldırmayayım” 72b/12, buyur-a-m “buyurayım” 64b/8, şusa-y-a-m “susayayım” 82b/4 yaz- arı-sa-m 73a/1.
II. teklik kişi	-ñ	ķıl-du-ñ 105a/5, san-du-ñ 65b/1, di-se-ñ 67b/8.
III. teklik kişi	-	gel-di 56a/1, eyt-se 100a/3.
I. çokluk kişi	-(I)k	yazma-du-ķ 59a/4, eyit- dü-k 97b/6, gel-dü-k 97b/4.
II. çokluk kişi	-ñUz	ķıl-du-ñuz 55a/12, ŧap-du- ñuz 54b/7, ŧap-ar-du-ñuz 54b/9.
III. çokluk kişi	-lar/-ler	kes-di-ler 52a/2, ŧut-dı-lar 53b/1, var-dılar 53a/13, kes-se-ler 73b/11, ābdest al-sa-lar 74b/9.

2.6.2.1.3. III. Tip Şahıs Ekleri

III. tip şahıs ekleri emir kipine gelen şahıs ekleridir. Söz konusu başlıkta anlatılmıştır.

2.6.3.Cevher Fiili

2.6.3.1. i-< E.T. er- cevher-fiili ve kullanılışı

I. teklik kişi	+van/+ven	Tañrı+van 64b/6, yiyesi degül+ven 52b/2, münezzeh+ven 52b/2.
II. teklik kişi	+sın/+sin	bilmek gerek+sin 51b/6, sevgülürek+sin 59b/12.
III. teklik kişi	+dur/+durur +olur	oruç+dur 61b/4, reva+dur 73b/11, revnağda+dur 52a/6, şanuğ durur 57b/11, hūb durur 58b/10, yigrek durur 58b/11, Tañrı'nın kudreti olur "Tanrının kudretidir" 58a/3.
I. çokluk kişi	+uz/+üz	uyası degül+üz 51b/6, imamları-y-uz 104a/5.
II. çokluk kişi	+sız/+süz	şavümler+süz 104a/4, bilmez mi+süz? 55a/6.

2.6.3.2. i- cevher fiilinin görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart kipleri ile kullanımı

+I-dİ: Kişi+i+di 53b/4, degül+i+di 96a/8, dört mi+y+i+di 115a/6, iki mi+(i)+di 115a/2.

+I-mİş: Sünnet+i+miş 78b/3, var+ı+miş 107b/7, kılduğ+ı+miş 109a/5.

+I-SA: 'Ālimrağ+1+sa 105a/12, arı+y+1+sa 92b/8,
ayruksı+(+y+1)sa 73b/5, çuqur+1+sa 80a/12, imām+1+sa 102a/1,
şol+1+n+da+y+1+sa 101b/13.

Bu bölümde sadece adlar ile kullanımından bahsedilmiştir. Fiil çekimleri ile kullanımı şart kipi başlığı altında incelenmiştir.

2.6.3.3. -ken zarf-fiil ile kullanımı

+i-ken: ābdest+ileyiken 84b/10, iç+indeyiken 79b/5,
kāfir+ken 82a/8, var+iken 105a/13.

Öğrenilen geçmiş zaman+i-ken: bırak-mış-i-ken 70b/9,
tayan-mış-i-ken 79a/10.

Geniş zaman+i-ken: bañla-r-(i)ken 90a/6

2.6.3.4. i- cevher fiilinin birleşik fiil çekimlerinde kullanımı

Geniş zaman+i-di: di-r-(i)düm 60a/1, id-er-i-di 95b/13, bil-
mez-i-di 93a/7.

Öğrenilen geçmiş zaman+I-dİ: dur-mış-ı-dı 108a/11, buyur-
mış-ı-dı 76a/12, incid-miş-i-di 53a/12, iylet-miş-i-di 53b/5, baş vir-
ib-i-di 53a/13, abbağ olup dururlar-ı-dı 63a/5, bağlatup durur-dı
96b/13.

2.6.4. Birleşik Fiiller

2.6.4.1. İsimlerle Yardımcı Fiil Birleşmesinden Meydana Gelmiş Birleşik Fiil Türleri

Metnimizde tespit edilen yardımcı fiiller şunlardır:

al-: ābdest al-up 95a/5, teyemmüm al-ursa 83a/9.

dile-: hācet dilemiş 57a/4.

eyle-: gile eyledi “şikayet etti” 67b/12, secde eyledise “secde ettiyse”114b/9.

gel-: hıṭāb gel-iserdür “hıṭāb gelecektir” 64b/1, vāz gele “vaçgeçsin” 56a/9, ĩmāna gel-diler “imana geldiler” 71a/11.

getür-: ĩmān getür-diler “iman getirdiler”52a/5, kāmēt getür-diler “kamet getirdiler” 112b/13.

gör-: ḥayz görür “adet görür” 85a/3, ‘azāb görün “azap görün” 55a/1.

it-: zıkr it- ideler “zikretsınler” 58b/8, ziyān it-mezse “ziyān etmezse” 51b/2.

kıl-: bahāne kıl-ayın “bahāne bulayım” 56b/1, namāz kılursa “namaz kılarsa” 88b/5.

ol-: meşgul ol-uñ “meşgul olun” 58b/3, muḥtāç ol-urlar “muhtaç olurlar” 103b/3.

vir-: meşḥ vir-di “mesh verdi” 95a/2, selām vir-di “selām verdi”115a/12.

2.6.4.2. Tasvir Fiilleri

2.6.4.2.1. Yeterlilik: fiil +zarf fiil+ bil-

bil-, yeterlilik ve icazet bildiren bir tasvir fiilidir. örü ṭur-u+bil-en “ayakta durabilen” 106b/11, oḡu-y-u+bil-mez “okuyamaz” 107a/8, yönel-i+bil-ür-i-se “yönelebilirse” 91b/11.

Olumsuz Yeterlilik: Fiil+zarf fiil+U/A+mA-

Bil-ü+me-se “bilemezse” 91b/11, iriş-i+mez “erişemez” 83a/7, yin-e+mez-se “yenemezse” 99b/3.

2.6.4.2.2. vir-: Tezlik gösteren bir tasvir fiildir.

ķıl-a+vir-gil “kılıver” 68a/2, Őerħ eyle-y-ü+vir-gil
 “açıklayıver”60a/7, getir-i+vir-di-ler “getiriverdiler” 93b/8.

2.6.4.2.3. a+dur-: Süreklilik bildiren tasvir fiildir.

Ķorķ-a+dur-a 63b/1, toĝ-a+dur-a 88a/13.

2.6.4.2.4. -mİŞ ol-: Yazılmış ola 58b/5, kılmış ola
 113a/5, baliĝ olmuş ola 79b/3.

2.6.4.2.5. -(I)r/-mAz ol-: Görinmez olunca 86a/3,
 görünür ol 87b/9.

2.6.4.2.6. -AsI ol-: Uyası olmaduķsız 104a/13.

2.6.4.2.7. -AcAk ol-: Olacaķ olursa 84a/10, açılacaķ
 olursa 90b/8.

2.6.5. Fiil Türetme Ekleri

2.6.5.1. Fiilden Fiil Türetme Ekleri

2.6.5.1.1. Olumsuzluk eki

-mA-: Yaz-ma-duķ 59a/4, yıķ-ma-sun 104b/3.

2.6.5.1.2. Ettirgenlik Ekleri

-Ar-: Ķık-ar-alar 87a/10, gid-er-di 67b/1.

-Ur-: Yit-ür-e 114b/9, deg-ür-e 100b/11.

-t-: Añla-t-dı 78a/10, baĝla-t- up 96b/13, depre-d-icek 74a/3,
 eĝir-t-ti 51a/12.

-dUr-: Añ-dur-ur 58a/7, bildür-di 73a/1, dön-dür-diler 105a/1.

-tUr-: Getür-di <kel-tür- 56a/5.

-vUr-: Gi<vir-eyin 72b/7.

2.6.5.1.3. Edilgenlik ekleri

-l-: Yık-ı-l-dı 59b/9, dik-i-l-icek 88b/1.

-n-: Añla-n- a 97b/4.

2.6.5.1.4. Dönüşlülük Eki

-l-: Ay(i)r-ı-l- mış 69b/9, tart-ı-l-uñ 55a/1.

-n-: Arı-n-a 75b/1, diñle-n-düm 53a/9, egle-n-medin 85b/8, gizle-n-ü 76b/2.

2.6.5.1.5. İşteşlik Eki

-ş-: Doğ-ı-ş-salar 62a/9, ir-i-ş-di 83a/2.

2.6.5.2. İsimden Fiil Türetme Ekleri

+lA-: Bağış+la-dı 73a/9, bağ+la-dı 71b/12, baş+la-dı 109a/3, bellü+le-yüp 103a/1, giz+le-nü 76b/2.

+A-: Beñ(i)z+e-r 64b/10, dil-e-di 57a/4, uz+a-t-urağ(uzadurak) 103a/3.

+dA-: Al+da-ma-sun 58a/12.

+I-: Berk+i-miş 103a/7.

+r-/+Ar-: Ağ+ar-ursa 67a/13.

+sA-/+sI-: Şuşa-yacağdur 82b/6.

+I-: Buñ-a-l-dı 53b/5.

+Ik-: Bir+ik-miş 111b/5.

+At-: Göz+et-sün 68a/1.

2.6.6. Çekimsiz Fiiller

2.6.6.1.Mastarlar

Metnimizde **-mAk** ve genişlemiş şekli **-mAklık** olarak iki çeşit mastar eki tespit edilmiştir.

-mAk :

Yalın halde: h̄ör+la-mağ degül 55a/11, iç-mek 74b/11, ikilemek 108b/2.

Bulunma durumu eki almış halde : şu virmekde 77b/13.

Ayrılma durumu eki almış halde: yimekten 52b/2 içmekden 52b/2.

Yönelme durumu eki almış halde : virmege gelür 69a/4, vurmağa gücümüz yitmez 70a/9.

Vasıta eki olan “ile” ile kullanımı: dartmağıla arı olur 75a/10, ovmağıla arınur 86a/5.

-mAklık

Yalın halde: döndürmeklik mekrühdur 109a/13, t̄iz kılmaklık 88a/8.

Ayrılma durumu eki almış halde: koyunmaklıktan 82b/1.

Yönelme durumu eki almış halde: gelmeklige 69b/5, şormaqlığa 103b/4.

2.6.6.2. İsim-fiiller

2.6.6.2.1-An: İki yoldan gelen nesne “iki yoldan gelen şey” 79a/1, kılan kişi “kılan kişi” 106b/13.

2.6.6.2.2-dUk: Di-dük+lerümüzün “dediklerimizin” 81a/10, kılduğu “kıldığı” 54a/8.

***yakın olduğun isterven “yakın olmanı isterim” 52a/13 ve Bir kaç gün sizlere tã’at buyurduğum sizleri horlamak degüldi “birkaç gün sizlere ibadet emretmem sizleri hor görmek için degüldi” 55a/ 10 cümlelerinde, -duk sıfat fiili -mak mastar eki görevindedir.

2.6.6.2.3. -mİş: Dile-miş degüldi 53b/10, mesh eylemiş kişi 107a/3, kalmış namaz 89b/5.

2.6.6.2.4. -Asİ: Bidür-esi “bildirmesi” 91a/11, çıkar-ası vaqt “çıkarcacağı vakit” 94b/8, dur-ası “duracak” 99a/7, eyle-yesi “secde eyleyecek”109a/8.

2.6.6.2.5. -AcAk: Silinecek taşları “silineceği taşları” 76b/3 kelecı idecek yırde “sohbet edilecek yer” 76b/13.

2.6.6.2.6.-(y)İcİ: Yırtıcı cānavar “yırtıcı hayvan”81a/7, ĩmān alıcı “şeytan” 63b/5, cān alıcı “azrail” 63b/5.

2.6.6.2.7. -İr: Halk sözine beñzer kelecı “halk sözüne benzer laf” 108a/9, kurıtmağa yarar nesne “kurutmaya yarayan şey”87a/6, eti yinür canavar “eti yenen hayvan” 75b/7, salma yürür tavuğ “başı boş gezen tavuk” 75b/10.

2.6.6.2.8. -mAz: Oñulmaz başı bartı olsa “iyileşmez yarası olsa” 85b/5, oğlan toğurmaz ‘avrat “bekar kadın”85b/8.

2.6.6.3. Zarf-fiiller

2.6.6.3.1. Zarf-fiil Ekleri

2.6.6.3.1.1. **-u / -ü, -ı / -i:** Di-y-ü “diyerek” 53b/13, dur-u gel-
“kalkmak” 57a/3, gizlen-ü 76b/2, eyle-y-ü, “şerh eyle-y-ü+vir-:
açıklayıver-“ 60a/6.

2.6.6.3.1.2. **-a / -e:** Bak-a dururduñ “bakardın” 72b/11.

2.6.6.3.1.3. **-up/-üp:** Dur-up “durup” 91b/10, fikr eyle-yüp
“düşünüp” 63b/1.

2.6.6.3.1.4. **-madın / -medin:** Rükū’ eyle-medin “rükuda
durmadan”98b/8.

2.6.6.3.1.5. **-dukça / -dükçe:** Var-dukça “gittikçe”57b/10.

2.6.6.3.1.6. **-ıcağ / -icek:** Gir-icek “girince” 80b/12, kâmet
getüricek “kamet getirince” 89a/6.

*-ken zarfı yerine: Oturası yire gelicek azın azın çermene
“oturacağı yere gelirken yavaş yavaş sıyrısın” 76b/6.

*-İp zarfı yerine: Arı yirde durıcakanı içmek revâdur “temiz
terde durup onu içmek uygundur” 74b/11.

2.6.6.3.1.7. **-İn/-Un:** Şat-un “satın” 56b/9.

2.6.6.3.1.8. **-ınca / -ince:** Gid-ince “gidince”87a/2, yakın kal-
ınca “yaklaşınca kadar” 88a/3, okı-yınca “okurken”111b/4.

*-a kadar yerine: Şuya irişince kıoya “suya ulaşana kadar
bıraksın” 82b/10.

*-ken yerine: Oğlan toğurmaz ‘avrat dağı kanı dökince
namāz kılmasa gerek “bekar hadın da adet olurken namaz
kılmamalı” 85b/9.

2.6.6.3.1.9. **-ken:** Örü тұрurken “ayakta dururken” 77a/3, ābdest alurken “ābdest alırken”78b/9, gün tölunurken “güneş batarken” 87b/8.

2.6.6.3.1.10. **-içesi:** Gel-icesi “gelince” 76b/12.

2.6.6.3.1.11. **-dUğInca:** Yunduğınca “yıkandığında” 87a/5.

2.6.6.3.1.11. **-(y)ArAk:** İverek “acele ederek” 89a/7.

2.6.6.3.1.12. **-dİgI saat:** Қапудан гirdügi sâ’at “kapıdan girerken” 56a/11 **-dİgI zaman görevinde değil -ken görevinde** kullanılmıştır.

2.6.6.3.1.13. **-dıkdan şöıra:** Oturduğundan şöıra söylemeye “oturduktan sonra konuşmasın” 76b/8.

2.7. ÖLÇÜ BİRİMLERİ

Metnimizde, ölçü birimlerinden abdest ve teyemmüm bölümlerinde bahsedilmiştir. Metnin konusu gereği öğretici bir anlatım kullanan yazar, bu kısımlarda da oldukça açıklayıcı bir dil kullanmış ve bütün birimleri diğer karşılaştırmalı olarak yine döneminin birimleriyle tanımlamıştır. Çünkü ölçü birimlerinde İslam dünyasında farklılıklar mevcuttur.

2.7.1. Uzunluk ölçüleri

“Ammā **mīl** didüğümüz **fersaḥuñ** üç ülüde bir ülüsidür, **fersaḥ** didüğümüz on iki biñ **adımdur**. Eyle olıcaḥ **mīl** dört biñ adım olur. Degme bir adım bir buçuḥ **arşundur**, bir arşun altı **dutamdur** degme bir dutam dört **barmaḥdur**, degme bir arşun yigirmi dört barmaḥ olur. Degme barmaḥ dört **arpa** ininedür” (81a/11-81b/4)

“Öyleyse mil dört bin adımdır. Her bir adım bir buçuk arşındır, bir arşın altı tutamdır, her bir tutam dört parmaktır, her bir arşın yirmi dört parmaktır. Her parmak dört arpa eni kadardır.”

Mil: fersahın üçte biri=4000adım=yaklaşık 2 km= karada 1609, denizde 1852 metre olarak kabul edilen uzaklık birimi “mîl didüğümüz fersahuñ üç ülüde bir ülüsüdür” 81a/11 “mîl dört biñ adım olur” 81a/12

Fersah: on iki bin adım=5km’lik uzaklık ölçüsü “fersah didüğümüz on iki biñ adımdur” 81a/12

Adım: 1.5 arşın “Degme bir adım bir buçuk arşundur” 81b/1

Arşun: 68 cm’lik uzunluk ölçüsü birimi=6 tutam=24 parmak “bir arşun altı dutamdur” 81b/1 “degme bir arşun yigirmi dört barmağ olur” 81b/2

Dutam: 4 parmak “degme bir dutam dört barmağdur” 81b/2

Barmağ: 4 arpa eni kadar “Degme barmağ dört arpa inincedür” 81b/3

Oğ atımı: 83b/1-5 “ Eger biregünüñ ābdesti olmasa namāz vaqt şuyı olmasa bir oğ atımı yir çevresinde şu istemek bulunmazısa yoldaşından şu istemek gerek, virmezise bahāsınca şatarısa ala, eger artuğ bahā biçerse almaya, teyemmüm eyleye, namāzın kıla.”

“Eğer birisinin abdesti olmasa, namaz vakti suyu bulunmasa, bir ok atımı çevresinde su isteyecek yer bulunmazsa yoldaşından su istemesi gerek, vermezse, değerince satarsa alsın, eğer fazla değer biçerse almasın, teyemmüm eylesin, namazını kılsın.”

2.7.2. Değer Birimleri

Dirhem/Direm: Sözlük anlamı “148 gramlık ağırlık birimi” olmasına ve metnimizde 86b/07-08 “Ammā direm didigümüz işbu diremlerdür kim altun, gümüş dartaılar” yani, “Dirhem dediğimiz altın gümüş tarttıkları ağırlıklardır” tanımının verilmesine karşın, metnimizde bir değer birimi olarak kullanılmıştır ve “bir insanın ayası kadar” şeklinde açıklanmıştır.

86b/10-87a/1 ...eger görünmezise sidük gibi ya süci gibi diremi ölçile bileler ve ölçisi bir ādemīnūñ ayası kadarıncadır; ya'nī tona süci degse daıı yayılsa aya kadarınca olsa ol tona namāz kılmak revā degül, aya kadarınca yoğısa namāz kılmak revādur.

“ıdrar ve şarap gibi görünmeyen ağır pisliğin dirhemini ölçüyle bilsinler, ölçüsü insanın ayası kadardır; yani giysiye şarap degse ve yayılsa, aya kadar olsa o giysiyle namaz kılmak uygun degil, aya kadar yoksa namaz kılmak uygundur.”

3.TRANSKRİPSİYONLU METİN

(51a/11) **Hikāyet:** Hālid Bin Velīd (12) rażıya'llāhu anhu Şan'ā Qal'esini yidi yıl egirtti, müsülmanlar (13) daḥı üşendiler. Andan bu Şan'a meliki kırk keşiş (51b/1) gönderdi bir kıf tolu aḡu-y-ı-la eydür: "İledüñ işbu aḡuyı (2) Hālid'e virüñ eger ol içerse, bu aḡu aña ziyān itmez- (3) se dilegümüz kıyavuz ve ululıqdan vuravuz, aña kul olavuz. (4) Bilürüz kim ol bizi ündedügi ḥaḡdur, ol tuttuḡı destī (5) dönevüz ve eger içmezse üstümüzden gitsün kim biz aña (6) uyası degülüz." Andan ol kırk keşiş ol aḡu (7) aldılar Hālid'e getürdiler ve yalavaçlıkların degürdiler (8) andan Hālid yirinden ṭuru geldi, eydür: "İy aḡuyı yaradan (9) pādişāh, aduñıla ilk kendüzimi tırnaqlarum, senüñ (10) aduñı eydürdin daḥı senüñ tevḥīdüñile anı açarvan."(11) Eyitti:

اشهدان لا اله الا الله واشهدان لا

(12)

اشهدان لا اله الا الله واشهدان لا

didi daḥı götürdi, içdi ol kıf (13) tolu

aḡuyıla beñzi kızardı nār gibi. Eyitti: (52a/1) yā Hāmī,

الاوليا في سوم الاعاء

. Andan bu kırk (2) keşiş bir kezden zünnārın keddiler ḥōş eyttiler kim: (3)

اشهدان لا اله الا الله واشهدان لا

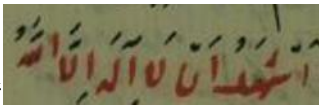
(4)

رسول

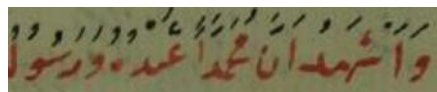
. Andan Melike ḥaber kıldılar, melik daḥı ḥademīle, ḥašemīle, (5) şehr ḳavmīla bir kezden geldiler, ĩmān getürdiler daḥı bugün- (6) ki gün dīn revnaḳdadur tevḥīd-i berekātında.

Laṭīfe: (7) Mi'rāç gicesi Resül 'aleyhi's-selām şaḡ elin şol eli üzerine (8) ḳodı daḥı ṭurdu, Ḥaḳ te'ālā ḥiṭāb kıldı kim: "İy benüm ḥabībüm, (9) niçün şöyle ṭurursın, ne dilersin dilegil kim bu gice

senüñ (10) dilekleriñ yirince olsa gerek.” Andan Muşafa ‘aleyhi’s-selām (11) eydür: “İlāhi bir avuç günāhlu ümmetüm için senden yakınlık (12) dilerven.” Tañrı te’ālā eydür: “İy benüm dōstum, benüm ‘izzetüm haqqı (13) için ben dağı senüñ ümmetüñ baña yakın olduğın isterven. (52b/1) İy benüm ḥabībüm, rahmetüm deñizleri taşupdurur ol ni’metleri ben (2) yiyesi degülven, zīrā ben yimekten içmekten münezzehven ve (3) kāfirlere dağı anı ḥarām kılpvan, sen bilmek gereksin kim senüñ (4) ümmetüñe fidī kılsarvan. İmdi iy benüm ḥabībüm, kim baña yakın olmağ (5) isterse göñli sevgümile, dili zikrümile ve teni ta’atümüla olsa gerek. (6) Beni dileyen nişānı oldur kim kulağına hiç nesne girmeye (7) benüm kelāmumdan artuğ, dili hiç söylemeye benüm zikrümünden (8) artuğ ve göñlinde hevā vü heves olmaya benüm sevgümünden (9) artuğ ve elinden tekbīr ve ayağından kıyam ve gözünden (10) ‘ibret ve teninden ta’at gele. Ben dağı ol kula kendü (11) endīşesiden yakınlıq olam. Her kime kim ben yakın olam (12) şeytān andan ırağ ola. Her kimden kim şeytān ırağ (13) ola. Hemīşe benüm ḥōşnūdlıgumda ola.” Andan Resül (53a/1) ‘aleyhi’s-selām eydür: “İlāhi, degme bir vaqtın her bir za’if (2) miskīn böyle ḥāzır kanda olıbile. İlāhi, ‘ināyet eksiklülere” (3) Tañrı te’ālā eydür: “İy benüm ḥabībüm, benven erḥamu’r-rāḥimin, benven (4) ekremü’l-ekremin. Muti’leriñ ta’atından assum yoğdur ve (5) fāsıqlaruñ fışkından hiç ziyānum yoğdur. Muştılık olsun saña, (6) her kim ümmetüñden

eyderse:“

(7)

” rahmetüm anuñ saçısı (8) ve rızām anuñ ḥil’atı ve dīdārum anuñ konuqlığı” Andan (9) peygāmbar eydür: “Şimdi diñlendüm, şimdi gözlerüm açıldı, (10) aydın oldı.

Hikāyet: Hicāz ilinde bir beg var-ıdı, (11) çiri yıgdı. Aña Nāfi' bin Yezīd dirlerdi. Müsülmānları (12) argunıla yavlaq incidmiş-idi. Andan 'Ömer rażıya'llāhu anhu on (13) biñ er viribidi. 'Alī rażıya'llāhu anhu baş viribidi. Vardılar, (53b/1) Nāfi'üñ çerisin şıdılar ve Nāfi'i tıtdılar, bir demür kumkuma (2) düzdiler Nāfi'i demürlediler ol kumkumaya koydılar. 'Alī (3) rażıya'llāhu anhu mühr urdı. Ve bu Nāfi' tena'umıla yiglikile (4) öğrenmiş kişi-y-idi. Ol kumkuma içindeki üşendi (5) buñaldı. Ve anuñ bir hācı varıdı, kızıl altundan iyletmiş-idi, (6) la'l ve yāķūt incile muraşsa' iyledüp nefis tonlar (7) üstine örtülmüş-idi. Ve günde bir kez öñinde baş (8) kor-ıdı ve tütsiler virürdi ve mällar öñinde şadaķa (9) virür-di. Kırk yıldan berü ol butı ağırlar-dı, bir kez (10) andan hācet dilemiş degüldi. Ol kumkuma içinde (11) üşenicek eydür: “İy benüm butum, ma'būdum, bunca kullıķ saña (12) şunuñ-içün kıldum kim buñalduğum vaķtın baña karşı gelesin. (13) İy benüm butum, vaķtıdur kim baña yardım kılasın.” diyü niçekim (54a/1) yalvardı, çāre olmadı. Ol kumkuma içinde yüzün ol (2) kumkuma dīvārına sürdi, eydür: “İy yirleri gökleri kudretile (3) saklayan Tañrı, benüm küfürümden saña ziyān olmadı, illā baña çok (4) miskinlik oldı. Senüñ münezzehlak hāķķı için 'özüüm (5) kabül kılgıl, beni dergāhuñdan maħrum kıлмаğıl.” didi. (6) Eyitti: “

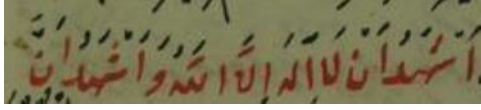
اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا

(7)

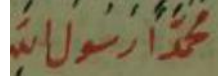
عبد ورسول

İlāhi, kanlılarum çokdur, beni bunlaruñ arasında (8) sen āzād kılgıl.” Bu sözlere āgāz kılduğı sā'at (9) niçe kim ol “ilāhi” dir-idi andan meķaddimler dükeli ta'accüb (10) içinde kaldılar. Andan kumkuma pāre pāre oldı ve demürler (11) Nāfi'üñ elinden ayağından yire döküldi. Andan Nāfi'i (12) feriştehler götürdiler, hevāya kaldurdılar. Ol hevāya (13) döñer. Müsülmānlar baķarlar, Nāfi'i hevādan görürler. Andan (54b/1) Nāfi' çağırdı eyitti: İy

karındaşlarum, dīnūñüzi bekleñ, (2) her nefesde eydüñ: ‘

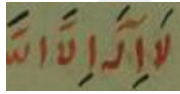
(3)

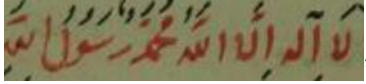
Laṭīfe: Kaçan kıyāmet günü olduğda (4) Hāḳ te’ālā muḳarreb feriştehlere ḥiṭāb kıla eyde kim: “İy (5) benüm feriştehlere, bugün ol gündür kim kimi sever-ise anuñıla (6) kıoyam, getürüñ.” Andan oda tapucıları getüreler, (7) bunlara eydeler: “iy azgınlar, sizler dünyāda oda ṭapduñuz, (8) bugün daḥı oddan çıḳmañ.” diyeler. Andan ḥaça ṭapanlara (9) eydeler: “Sizler dünyāda ḥaça ṭaparduñuz, bugünkü günde ol (10) ḥāç size dutruḳ olsun, yanuñ.” Andan ṭaşa (11) ṭapanlara eydeler: “Sizler dünyāda ṭapduñuz ṭaş (12) bileñüze oda yansun.” diyeler. Andan iblise ṭapanlara (13) eydeler: “Dünyāda sizler iblise ṭapduñuz, iblisüñüz ile (55a/1) birer zencire ṭartılıñ, bile ‘azab görüñ.” diyeler. Her bir ṭaāyīfe (2) sevdüklü sevdüğüle gıtdüğinden soñra mü’minler, muvaḥḥidler (3) kıala, gözleri yaşlu, cigerleri başlu ḥiṭāb gele kim: “Sizler (4) daḥı neye göyersiz?” Eydeler kim: “Biz daḥı ṭapduğumuz Tañrıya göyerüz (5) kim anuñ dīdārın görevüz.” Ḥiṭāb gele kim: “ (6) Eger görürse göz bilmez misiz?” Eydeler kim: “İnāyet (7) kılup bildürürseñ, bilürüz.” Andan Hāḳ te’ālā perdeyi gidere, (8) bunlar tecellī kıla ve bunlar yüzlerin yire kıoyalar. Hāḳ te’ālāyı (9) yüz biñ luṭfile ağırlamağa. Andan eyde: “Ekremü’l-ekremın (10) benven. Bir kaç gün sizlere ṭā’at buyurduğum sizleri (11) ḥorlamak degüldi, belkim ināyet idi sizüñ ḥaḳḳuñuzda. Tağları (12) her bir göze geñez ve ṭatlu gösterdüm, kıabül kılduñuz ve anlara(13) şarp gösterdüm, kıabül kılmadılar, kaçdılar. Soñra sizler kıabül (55b/1) kılduñuz diyü uçmaḳ gösterdüm ve virdüm. Anlara temerrüd (2) kılduñuz diyü ‘azāb buyurdum.”

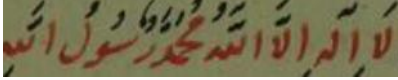
Laṭīfe: Tañrı te'ālā (3) sekizinci uçmağdan yuğarurak bir uçmak yaradup durur. (4) Aña dārü'l-celāl dirler. Sekizinci uçmağdağılar ol (5) mağāmdağı kavmı şöyle göreler kim bizler nice kim yılduzları (6) görürüz. Andan Resül sordılar kim: “Ol mağāma kimler (7) irişeler?” Eyitti: “Şunlar kim Tañrı te'ālāyı görmedin (8) birlediler ve hem Resülü görmedin İmān getürdiler (9) ve bunlar ol mağāma irişecek, Tañrı te'ālā bunlara selām (10) kıla bunlara yüz dürlü nevāziş kıla. Bir lağzada ol (11) nevāziş bunlara yüz biñ yıl uçmağdan yigrek ola ve (12) uçmağdağılar bunlara köseyeler ayruğ nesneye kösmeyeler.”

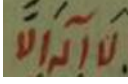
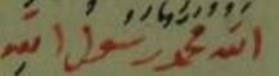
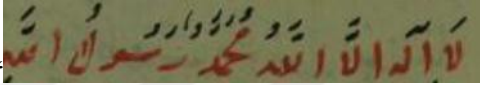
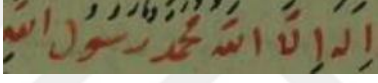
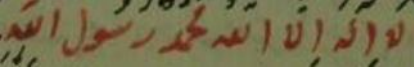
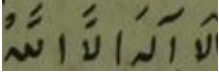
(13) Hikāyet: Bir oda tapucinuñ bir qaravaşı (56a/1) eksüki oldı. Dellāl dükkānına geldi, ne-kim qaravaşlar gösterdiler, (2) begenmedi. Andan ol dellāl eydür: “Benüm bir qaravaşum var, iñen (3) görklüdür. İllā biraz delürekdür, oturdığı yirde eydür kim:(4) “

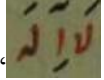
” Andan ol oda tapucu eydür: (5) “Göreyin” dir. Andan qaravaşı ilerü getürdi, yavlağ (6) begendi. Eydür: “Yā 'avrat, bu eyitdüğüñ kimüñ adı durur?” (7) Eydür: “Beni yoğdan var eyleyenüñ adıdur.” Andan oda (8) tapucu gönlinde bişürdi. Eydür: “Bunu alayın, ol (9) 'azāb virem kim ol sözden vāz gele, döne.” Bu qaravaşuñ (10) bahāsın viridi, aldı, evine geldi. Qapudan girdüğü

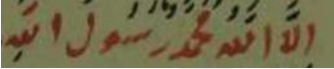
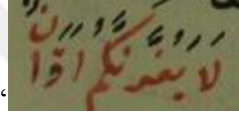
(11) sā'at eyitti: “ ” didi, (12) andan girdi. Oda tapucu eydür: “Ben bu qaravaşa (13) yoğ yirden 'azāb eylessem il beni ayblaya, bir bahāne (56b/1) kılayın.” didi. Andan şarrāflarda bir kıymetlü gevheri (2) var-ıdı, aldı, getürdi, ol qaravaşuñ eline viridi. (3) Eydür: “İşbunu key şaklağıl.” Andan

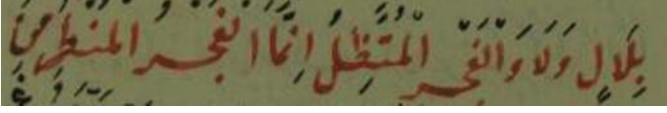
qaravaş eline aldı (4)eyitti: “ ” Ol gevheri (5) bir hoğka içine koydı. Andan oda tapucu qaravaşı (6) uyurken girdi, hoğkadın gevheri aldı, ilette deñize (7) bırağdı. Bir

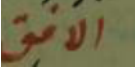
zamandan geldi kim aravaa ‘azb vire. (8) apusunda grdi bir kii iki balı dutar, ol (9) balılara imrendi, atun aldı, getrdi aravaa (10) eline virdi. arava eline aldı, eyitti: “ (11) ” Oda apucu eydr: “Uyukum (12) vardur, ben uyuyup uyanınca sen balıları (13) biirgil, hzır olsun.” didi. Andan ol arava (57a/1) balıun arnın yardı, grr ol gevher balıun arnında durur. (2) ” didi. Gevheri gir (3) hkaya bıradı, balıı birdi. Andan oda apucu duru (4) geldi, balıı diledi. Bu halyık balıı ninde odı, (5) yidi, yidginden ora “Ol gevheri getr” dir. Andan ol (6) arava eydr: “” didi (7) daı hkayı ıkarđı. Oda apucunun ninde odı, (8) ol daı hka adı grdi, gevher iinde yatur. (9) Bu oda apucıya bu ii grmek bilinden znnrın (10) kesdi, eyitti kim: “” İymna (11) geldi, mslmn oldu . ‘Azmeti andan (12) daı arturadur kim kimsene ve anun vafına r (13) eyleyp oına irie.

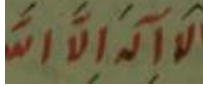
Laife: Hk te‘l iki ub (57b/1) yarattı birisine ub-ı dik dirler ve birisine ub-ı (2)kzib dirler. ub-ı kzib diy ol aydınlıa (3) dirler kim gice oında grinr yine grnmez olur. Andan (4) an arausu olur, andan ikinci ub oar daı yayılır (5) andan arta olur. Hkmet ve ncum ve hey‘et ‘ilminn (6) muannifleri eydrler: “Gne erefe yaın olduca (7) marı gnei nrı yatusından aydın olur ub (8) didkleri oldur.” Eger evvelki ub gne nrındanmıssaydı (9) aydın olduundan ora arau olmayaydı zr kim (10) gne varduca marıa yaınca

olur şoñrağı (11) karanlık tanuk durur kim ol oñ aydıñlık güneşden (12) degüldüğine. Dükeli hākīmler ve ‘āķiller ve ‘ālimler ve müneccimler Ādem (13) peygāmbar ‘aleyhi’s-selām devrinden ta buña degin fikr eylediler. (58a/1) Bilmediler kim ol ilkinki şubḥ toğar nedendür ve (2) sebebi nedür. Bes eyle olıcağ inek sebebini Tañrı te’ālānuñ (3) kudreti olur ya’nī ol şubḥı ḥalka göstermeklik içinde (4) ḥikmet şöyledür kim ol şubḥa baķalar Tañrı te’ālānuñ (5) birliğin añlayalar zīrā kim ikinci şubḥa baķıcağ eydürler (6) güneşdendür. Evvelki şubḥa baķıcağ eydürler Tañrıdandır. (7) Bes evvelki şubḥ Tañrıyı añdurur, ikinci şubḥ güneşi añdurur.(8) Bes muvaḥḥidlik şubḥın göricek eytse gerek kim: “” (9)

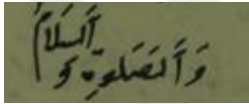
 ” ikinci şubḥı göricek namāz (10) kılsa gerek. Peygāmbar ‘aleyhi’s-selām eydür: “” (11)

” (12)

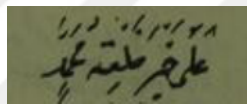
” Ya’nī, aldamasun sizleri Bilāl bañladuğı (13) ve daḥı elük şubḥı ya’nī Bilāl kāzib toğıcağ bañlarıdı. (58b/1) Resül ‘aleyhi’s-selām eydür: “Bilālūñ bañladuğın işidicek (2) namāza meşğul olmañ, tevḥīde, Tañrınuñ kudretlerin (3) añmağa meşğul oluñ. İkinci şubḥ doğduğı vaқtın (4) namāza meşğul oluñ kim gün toğduğı vaқtın hem muvaḥḥid- (5) lerden hem ‘ābidlerden yazılmış olasız.” Her vaқtın (6) bir müe’zzin bañlardı şubḥ vaқtı olıcağ (7) iki müe’zzin bañlardı ya’nī bir müe’zzin ḥalkı uyarur (8) kim elük şubḥı görüp Tañrıyı añalar zīkr ideler, bir müe’zzin (9) ikinci şubḥı bildürürdi kim anı görüp namāz kılalardı. (10) Bu laṭife iñen ḥüb durur, dükeli letāīfden kim bu (11) kitābda yazıldı yigrek durur. İllā biraz diri gerekdür ammā (12) ümīzdür kim mahdum ṭapusı fikrile

añlaya inşa'allahu (13) te'ālā baħşlarından nefyen ve işbāten (59a/1) icmālen ve tafzīlen ve huşūsen ve 'umūmen uşūl-ı dīne ve (2) uşūl-ı fıķıha ve taħavī ve ma'āni beyāna ta'alluķ baħşlar vardır. (3) müşkil ol baħşları bu ara çok da yazmak münāsibidi; (4) illā müşkilinden ötürü yazmaduķ. Bu leṭāif kim yazduķ (5) bir numūdār gibidür yoksa anuñ daħı nihāyeti (6) yokdur çün tevḥīd baħşlarınıñ soñı (7) yok. Bu kısmı ḥatm kılalum, (8)

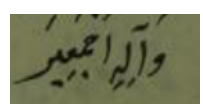
Tañrı te'ālā tevfiķ bağışlaya (9) (10)

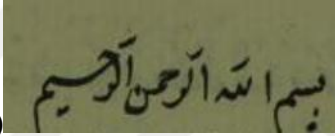

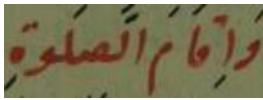
(11)

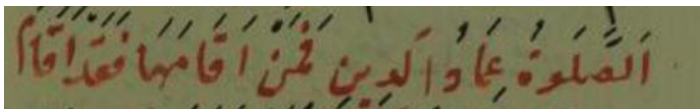
(12)

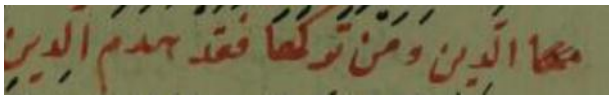
(13) (59b/1) (2) Ammā bu kitābuñ ikinci kısmından kısmī ḥadişden şol (3) ma'ni durur kim: “

” Müsülmānlık dīninuñ (4) ikinci bünyādı biş vaķt namāzı farīza bilüp kıлмақdur. (5) Nite-kim Resūl 'aleyhi's-selām daħı bir ḥadişinde buyurur kim: (6) “

(7)

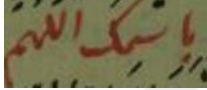
” Ya'nī, (8) namāz dinuñ diregidür kim anı tütarsa bayıķ dīni (9) durur, kim anı tütmadısa bayıķ dīni yıķıldı. Namāz (10) kılmayanuñ dīni yokdur, ḥarābdur, imāret degüldür.

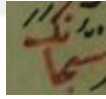
Laṭife: (11) Tañrı te'ālā Resula ḥaber virür, eydür: “Āħır zamānda (12) dükeli peyğāmbarlardan benüm ḥazretümde sen sevgülüresin (13) ve senüñ ümmetüñ daħı benüm ḥazretümde

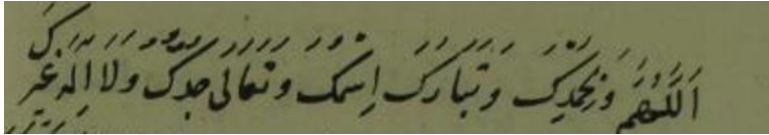
dükeli ümmetlerden sevgülüdür. (60a/1) Şunuñ için kim dükeli dürlü ta'atları bir araya dirdüm, (2) adını namāz kıdum, anı bunlara rūzī kıldum. Bunlar ol (3) namāzı kılicağ şöyledür kim dükeli yaradılmışlar ne kadar (4) ta'at kıılurlarsa ol namāzı bir başına kılan (5) dükeli kılmış gibidür.” Andan Resül 'aleyhi's-selām eydür: (6) “İlāhi, keremüñle, 'ināyetüñle ol namāz neydüğini şerh eyleyü (7) virgil, bileyin ve bilicek ümmetüme bildüreyin. Bunlar dağı ol (8) hevāser namāz becid olsunlar.” didi. Andan Tañrı te'ālā (9) buyurdi

kim: “İy benüm ḥabibüm, 'arşum tesbihi (10) dür ve

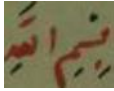
kürsüm tesbihi ve levh-i secdede (11) dir tesbihi

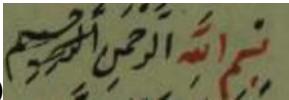
 dir. Gökler ve uçmağlar ve ḥūriler (12) ay ve gün yılduzlar ve bulıtlar ve hevā ve ağaçlar ve ferişteher (13) dükelisi

kıyāmdadur ve dükelinüñ tesbīhleri budur (60b/1)

 (2)

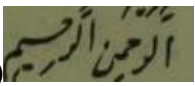
 Ādem peygāambar (3)

'aleyhi's-selām dir-idi ve Şit peygāambar 'aleyhi's-selām

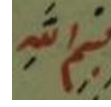
(4) dir-idi ve Nūḥ peygāambar 'aleyhi's-

selām (5) dir-idi ve İbrāhīm peygāambar

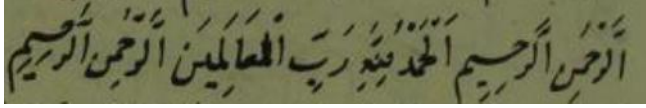
'aleyhi (6) 's-selām

(7) dir-idi ve Ya'qub ve İsmā'ıl peygāambar (8)

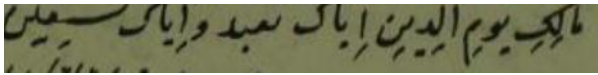
'aleyhi's-selām ve İshāk peygāmbār 'aleyhime's-selām

(9)

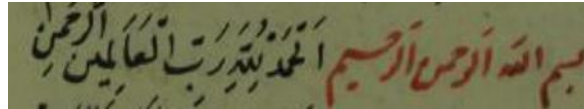

(10)

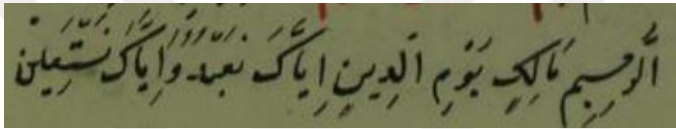
dir-idi (11) ve Mūsā

peygāmbār ve 'Isā peygāmbār ve Hızr peygāmbār 'aleyhime (12)'s-

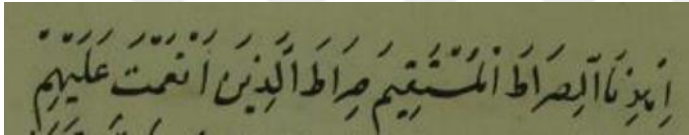

selām

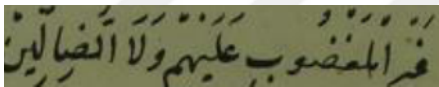
(13)

(61a/1)

(2)

āmīn. Fātiḥāyı tamām (3)

okurlar-ıdı ve yüz biñ yigirmi dört peygāmbār Resül'ün, (4) nebīnüñ degme birinüñ namāzıdan yüz naşībi var-ıdı ve her (5) kim Muḥammed ümmetinden bu biş vaqt namāzı kılsa 'arş, (6) kürsi, levḥ ü kalem uçmağ, şamu, yirler, gökler, yılduzlar ve ferişter (7) ve bulutlar ve od, şu, yil vü toprak taşlar ve taşlar hevā, (8) deñiz, kırunuñ cānavarları ne kadar tesbīḥ, tehlīl ve tekbīr (9) ve rükū' ve sücūd ve t̄ā'at kılar-ısa anuñ başına (10) şol kudret-i 'azīm ve t̄ā'at benüm ḥazretüme gelür. Yüz biñ (11) yigirmi dört biñ peygāmbaruñ t̄ā'atı benüm ḥazretüme gelür (12) gibi t̄ā'at kılmışdurur namāz kılan." Tañrı te'ālā eydür: "Benüm (13) ḥazretümde sevgülü üç dürlü t̄ā'at vardır. Ol (61b/1) üç dürlü t̄ā'atdan yigrek t̄ā'at yoğdur. Biri oruç (2) t̄utmağdur, biri zekat virmekdür ve biri ğazā kılmışdur. (3) İmdi bu namāz içinde üç dağı vardır ammā niçe kim (4) biregü namāzda durur ve oruçdur

yiyesi yimek aña harāmdur (5) ve niçe kim biregü namāzdadur zekat dahı viri dura ve (6) iki eli Tañrı'dan bir nīmetdür anuñ zekatı el götürüp (7) tekbīr getürmekdür, sağ elin şol elin üzerine komağdur (8) ve göz zekatı 'ulemālar yüzine ve mihrāba ve secde eyledügi (9) yire bakmağdur ve ayak zekatı kıyamda durmağdur ve dil (10) zekatı Qur'an okumağdur ve zikir eytmekdür ve kulak zekatı (11) imām ağızından Qur'an işitmekdür ve bil zekatı rükū'a (12) beklemekdür ve diz zekatı taḥıyyāta oturmağdur ve taḥıyyāt okumağdur (13) ve baş zekatı secde eylemekdür ve selām virmekdür. (62a/1) Ve bu dükeli namāz içindedür ābdest almağ silāh giymekdür (2) ve mesh dartmağ başına ışık urunmağdur ve ğusul eylemek (3) çuqal giymekdür, cemā'ate varmağ çeri'e ulaşmağdur ve yoldaşlara (4) varmağdur ve mü'ezzin bañladuğı savaşa gitmekdür, mescīde (5) varmağ meydāna girmekdür ve İmām mihrāba giçdügi dīn (6) bahādurıdur, ilerü yürüyüp şeytānı meydāna diledügi olur (7) ve namāzdan fāriğ olmağ şeytānı çerisin şıyup (8) komağdur. Dahı dünyāda 'ādet budur kim bir çeri gönülünden (9) dürişseler, pādişah öñinde düşmanıla doqışsalar, (10) şırsalar, qovsalar, bu pādişah ol çeriye etmekler, etler, (11) tınlar, hil'atler virür. Ėmdi, mūminler dahı ğusl çuqalın (12) giyüp ve ābdest biligin kuşanup ve mesh ışığın başına (13) vurup cemā'ate yoldaşlığıla, imāmı şü başı idüp (62b/1) ve kulavuz eyleyüp mescid meydānına varup şeytānı namāz (2) kılıcıla zaḥımlu kılup çerisin oldıcağ hiç ğümān yoğdur kim (3) Hağ te'ālā bunlara uçmağı etmek virüp dīdārın hil'ate (4) viresidür.

Laḥıfe: Mirāc gicesi Hağ te'ālā Muḥammed (5) Muştafā'ya haber virür, eydür: "İy benüm ḥabībüm, görürven seni, (6) ümmetüñ ğuşşasından ğöynürsin, benüm 'azımetüm ḥağkı-çün bunlaruñ (7) ğuşşasın senüñ ğöñlünden gidereyin. İy benüm ḥās dōstum, (8) bilgil kim kullarumuñ biş dürlü qatı qorqacağ yirleri vardur. (9)

Evvel mebde k̄or̄k̄usı ya'nı ol vaqtın kim Tañrı te'ālā (10) Ādem'i yarattı, ferıştehler buyurdı kim anı omuzlarında (11) götürdiler. Gökleri gezdürdiler andan Ādem eyitti (12) 'aleyhi's-selām: 'ilāhi ne kadar oğul kız kim benden ve benüm oğlan- (13) larumdan kıyāmete degin toğısardur? Dükelin fazluñıla baña (63a/1) göstergil.' didi. Andan Hāq te'ālā hitāb kıldı kim: 'İy Ādem (2) oğlanları bir kezden didiler, çıkuñ (3) Ādem eline, Ādem sizi görsün.' Andan ikisi (4) Ādemüñ sağ eline çıkdı, ikisi sol eline çıkdı. Andan (5) Ādem sağ elindekilere bakdı abbaq olup dururlar-ıdı; (6) şol elindekilere bakdı, kapkara olup dururlar-ıdı. (7) Bu aq cānlara bakıcaq sevüñdi ve bu kara cānlara bakıcaq (8) yirindi, ağladı. Andan Tañrı te'ālā eydür: 'Yā Ādem, sağ (9) elüñdeki dükeli uçmaqlıqlardur. Bunlar uçmağa girdüklerinden (10) baña āşşı yok ve şol elüñdekiler tamulıqdur. Bunlar (11) tamuya girdüklerinden baña ziyān yok.' İmdi hiç kimse bilmez (12) kim anuñ cānı ol vaqtın kara cānlardan ola ya aq (13) cānlardan ola. İmdi her mūmine lāzımdur kim ol fikr (63b/1) eyleyüp k̄or̄kadura

İkinci k̄or̄k̄usı cān viresi (2) vaqtındur. Bīçāre ādemīñ cānı hūlqumına gelicek (3) Şeytān sevinü güvenü ĩmān almağa gelür. Andan miskin (4) ādemi sağ yanına bakar, cān alıcı görür ve şolına bakar, (5) ĩmān alıcı görür, iñler ve zārılık kıldur. Ve yir sā'at (6) giçmedin cān alıcı cānın alır. Ne'üzübillāhi eger ĩmān (7) alıcı ĩmānını alursa bīçāre za'if ādemi dünyāda (8) cānsuz ve ahiretde ĩmānsuz ola. İlāhi, ol hāletde (9) bizüm ĩmānumuzı 'ināyetünile şeytān-ı la'ın mekrinden sen (10) şaklağıl ve her bir mūmine gerekdür ol hālet için k̄or̄ka (11) dura.

Üçüncü k̄or̄k̄uları şol vaqtdur kim yaluñuzın (12) ģarip ol karañu sin içinde giriftār ola ve toprak (13) tağ gibi yukarudın ve baş taracık yir aşağadın ola. (64a/1) Yılan bir yañadın ve çayan bir

yañadin ola. Şol belā (2) içinde iken şoricı qorqısı dañı ola. Eger şorduğı (3) su'allere cevāb oldısa hōş; ne'üzübillāhi (4) eger hōş cevāp virilmezse. İmdi her bir mūminelerindür (5) kim münkīr ve nekirden qorqulu ola; ammā oldur dañı (6) qorqu yiri şol vaqtdur kim yirden baş qaldurası (7) vaqtın bilmez kim kendü ne şürette kopa. Ve kıyāmet güninde (8) ma'niler zāhir olıyardur her bir kişinüñ içinde ne var-ısa (9) taşına vurıyardur ve her kimüñ içinde ihlāş var-ısa (10) taşına vurıyardur. Anuñ nūrı qatında ay ve gün nūrı (11) qarañu gibi olıyardur ve eger anuñ içinde nifāk ve ğıll (12) ve ğış var-ısa ol nifāk anuñ taşına vurıyardur, (13) yüzi baqır gibi kapqara olıyardur. Ol hāl içinde (64b/1) tamuya hitāb geliserdür, eydiserdür: "İy tāmū qara (2) yüzlüleri kendüzüne alğıl aq yüzlüleri koğıl." (3) Ve her bir mū'mine lāzımdur kim ol hālete qorqa dura.

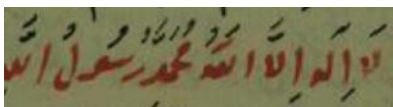
(4) Bişinci qorqu yiri şol vaqtdur kim mū'minler şırāt (5) üzresinde qadem basup hayrāt içinde olıyardur. (6) Andan Tañrı te'ālā eydür kim: "Yā Muhammed, ben şelīm Tañrıvan. (7) Qullarumdan utanurvan bunları rüsvay qılmağa. Eyülere (8) buyuram kim dükeli bir kez şırāta qadem başalar ol şırāt anlarıñ (9) mehekidür her kimüñ kim içi tolu ĩmāndur ol şol (10) tamām 'ayār altuna beñzer od anuñ yöresine gelmek (11) ve aña ziyān degürmek zehresi yok. Ve her kim münāfiq (12) ise ol şol qalb aqçeye beñzer qadem başduğı sā'at (13) od anuñ gizlü qalblıgın ve nifākın taşra çıkar. (65a/1) Tamu dibinde hūr u zebün ola ve her bir mū'mīnelerimdür (2) kim ol rüsvaylıgdan qorqa." Andan Haq te'ālā (3) eydür: "Yā Aħmed, eytgil ümmetüñe irte namāzın terk itmesünler." (4) didi "Olduqça qılsunlar. İlk qorqudan kim meydān (5) qorqusıdur emīn kılam ve öyle namāzın eksüksüz (6) qılsunlar. İkinci qorqudan emīn kılam ve ikindü namāzın (7) eksüksüz qılsunlar. Üçüncü qorqudan emīn kılam (8) ve aħşam namāzın eksüksüz qılsunlar. Dördüncü qorqudan (9) emīn kılam. Yatsu

namāzın eksüksüz. kılsunlar. Bişinci (10) kōrkudan emīn kılam.”
 Ve Peygāmbar ‘aleyhi’s-selām sevindi, (11) şāz oldu, ‘ışkıla biş vakt
 namāzı kabūl kıldı. (12) Diledi kim girü dōne, Andan hitāb geldi
 kim: “İy benüm (13) habībüm, ümmetüni kōrkulardan emīn
 kılduğuñla işleri (65b/1) bitti mi şanduñ? Ola mı?” Andan Resūl
 ‘aleyhi’s-selām (2) eyder: “ilāhi, dağı ne buyurursın?” Andan Tañrı
 te’ālā eydür: (3) “İy benüm habībüm, kanı uçmağ, kanı senüñ
 kōnşılığüñ, kanı (4) senüñ bunlaruñıla dīdār görmek? Eyit bunlara
 yā Muḥammed, vitrūñ (5) evvel rik’atin kıлмаğ bunlardan, uçmağı
 maḳām kılıvirmek (6) benden. İkinci rik’atin kıлмаğ bunlardan,
 firdevs uçmağın (7) senüñ kōnşılığüñdan yurt virmek benden.
 Üçünci (8) rik’atin kıлмаğ bunlardan, dīdārum anlara rūzī
 kılıvirmek (9) benden. Andan Resūl eyitti: “İlāhi, rāzī oldum.” didi.

(10) Laṭīfe: Her yavuz iş kim kul anı işler biş hissile işler.
 (11) Biş his didigümüz evveli birisi işitmekdür, ikincisi dutmağdur,
 (12) üçüncisi bilmekdür, dördüncisi bakmağ durur, bişinci
 görmekdür. Tañrı (13) te’ālā ādemīye ālet kılup durur, ‘ākil fikr
 eyleyicek (66a/1) añlaya ne dürlü iş işler-ise bu biş hiss vāsıtasıyla
 (2) işler. Hāğ te’ālā bu biş vakt namāzı farīza kıldı (3) kaçan kim ol
 biş vakt namāzı mülāzemet kıllalar, ol (4) biş hisden kōzandığı
 yazuqlara kefāret ola.

Laṭīfe: (5) Tefsīr-i Kesīrde gördüm, ‘Ali rażıya’llāhu ‘anhu
 Resūldan şormış kim: (6) “namāzlar niçün bişdür? Altı degül yidi
 degül.” Andan (7) Resūl ‘aleyhi’s-selām eydür: “Ol Tañrı ḥaḳkı-çün
 kim beni (8) girçeklikile peygāmbarlığa viribidi. Yā ‘Ali, anuñ-içün
 namāz (9) biş vakt oldu kim ādemiye cān girdügi vaktndan (10)
 öldügi vaktta degin biş ḥāl anuñ üzerine gelür. (11) Birisi süd
 emdügi ḥālī, ikinci oğlanlık ḥālī, üçünci (12) yigitlik ḥālī, dördünci
 karılık ḥālī, bişinci kōcalık ḥālī. (13) İmdi bu biş vakt namāz kılıcağ

ol biş hâlde (66b/1) olunan taqşîr 'afv olur. Ebû-bekir rażıya'llāhu 'anhuğa şordılar kim: (2) "Namāz niçün bişdür?" Eyitti: "Ben dağı Resûla şordum, eyitti (3) kim: 'Yā 'Ömer, ol vaqtın kim Ādem uçmağdan dünyāya geldi, güneş (4) issisi anuñ başına koydı, saçın dökdi, saçın dökildüğünden (5) soñra başı demregü oldı. Üç yüz yıl ağladı. (6) Tağlar taşlar ve kuşlar ve canāvarlar Ādemile bile ağlardı. (7) Hağ te'ālā Cebrā'yil'e hitāb kıldı kim: 'eyit Ādeme kim eger (8) yidi deñiz şuyınca kan senüñ gözünden aķarsa tevbeñ (9) kabûl degüldür. Meger kim bir iş işleyesin, varuban Mekke (10) yirinde mücāvür olasın. Ayuñ on üçünci günü, on (11) dördünci günü, on bişinci günü oruç tutasın. Eger eydürse (12) kim oruç ne nesnedür eytgil ikinci şubh toğduğundan (13) soñra ayruğ yiyesi yimeyesin ve şu içmeyesin ta gün (67a/1) tołunınca. Oruç tutduğundan soñra bizüm hażretümüze gelesin. (2) Senüñ ağızuñdan oruç koķusı gele kim benüm hażretümde (3) oruç tutanuñ ağızı koķusı müşg ve 'anber koķusından (4) yigrekdür. Ol oruç berekātından gözünden perdeyi götürem (5)'arşum saña gösterem 'arşumda bir ad göresin yazılmış ola. (6) Andan ol ad issisi bize eydiviresin. Biz dağı (7) ol ad issi hürmetine tevbeñi kabûl kılavuz.' didi. Cebrā'yil (8) aleyhi's-selām Ādeme buyurdığı diyicek andan Ādem 'aleyhi's- (9) selām ağlayu ağlayu Ka'be yirine vardı, mücāvür oldı. (10) Ayuñ on üçünci günü, on dördünci günü, on bişinci (11) günü oruç tuttı. Ol üç gün oruç berekātından (12) qararmış yüzi abbağ oldı. İmdi otuz gün (13) farīza oruç berekātında mü'minüñ qararmış dīvānı ağarursa (67b/1) 'aceb degüldür. Andan Ādem'üñ gözinden hicābı giderdi. Kendü (2) 'izzetini aña gösterdi Ādem 'aleyhi's-selām baķdı, gördi, 'arşda (3) yazılmış kim

Andan Ādem (4) Şafiyullāh eydür: 'İlāhi şol Muhammed hürmet-içün kim 'arşuñı (5) anuñ adıyla

bezemişsin, ben za'îfüñ tevbesin kabûl kılgıl.' (6) didi. Andan Tañrı te'âlâ eydür: 'Yâ Âdem, benüm 'izzetüm, 'azametüm (7) haqqı için eger eyttük kim ol ad issi hürmet-içün (8) kâfirleri şamuya koymağıl diseñ du'âñı reddeylemeyedüm.' (9) didi. Ammâ işbu söz Tevrît kitâbından ve İncil kitâbından (10) ve Zebûr kitâbında dañı biz yazduğumuzlayın (11) yazılup durur. Andan Âdemüñ tevbesi kabûl olıcağ (12) başındağı demregüden Cebrâ'yîle gile eyledi. Andan Tañrı (13) te'âlâ hazretine 'arz eyledi. Tañrı te'âlâ buyurdi Cebrâ'yîle kim: (68a/1) "Eyitgil, irteyi gözetsün. İkinci şubh tamâm toğıcağ iki (2) rik'at namâz kılsun. Eger namâz kılmak isterse kılavirgil, (3) senden öğrensün." didi. Andan Cebrâ'yıl 'aleyhi's-selâm (4) risâleti Âdem'e degürdi. Hemîn Âdem 'aleyhi's-selâm (5) irte namâzın kıldı, demregü başından gögsine indi. (6) Yine şikâyet kıldı. Andan Hağ te'âlâ öyle namâzın (7) buyurdi. Öyle namâzın kılcıcağ gögsinden göbegine (8) indi ve yine şikâyet kıldı. Andan Hağ te'âlâ ikindü (9) namâzın buyurdi. İkindü namâzın kılcıcağ göbeginden dizine (10) indi ve yine şikâyet kıldı. Andan Hağ te'âlâ aħşam (11) namâzın buyurdi. Aħşam namâzın kılcıcağ dizinden (12) topuğına indi ve yine şikâyet kıldı. Andan Hağ te'âlâ yatsu (13) namâzın buyurdi. Yatsu namâzın kılcıcağ demregü külli teninden (68b/1) çıkdı, gitti. Âdemüñ teni ilerügi gibi arı oldı. Andan Hağ (2) te'âlâ celle celâlühü Muħammed Muştafa'ya eyitti: "İletgil, bu biş (3) namâzı kim kıllalar kehelliksüz, benüm 'izzetüm 'azametüm haqqı çün irte (4) namâzın eksüksüz kılanuñ başından gövdesi gögsine (5) degin şamu odına harâm ola. Ve her kim öyle namâzın (6) eksüksüz hemîşe kıllursa gövdesi göbegine degin şamu (7) odına harâm ola. Ve her kim eksüksüz ikindü namâzın (8) kıllursa dizine degin şamu odına harâm ola. Ve her kim (9) aħşam namâzın eksüksüz kıllursa topuğına degin şamu odına (10) harâm ola. Ve her kim yatsu namâzın eksüksüz kıllursa küllî (11) eti cānı şamu odına

ħarām ola. Andan Resūl ‘aleyhi’s-selām (12) sevindi şādliġıla bu biş namāzı ümmet-içün (13) ħabūl ħıldı.”

Andan ‘Oşmān rażıya’llāhu ‘anhu şordılar: (69a/1) “Namāz ne-y-çün bişdür?” Eydür: “Ben-dahı Resūl ‘aleyhi’s-selām (2) şordum vidā’-i ħac güninde eyittüm: ‘Yā resūla’llāh (3) namāz ni-y-çün bişdür? Andan Resūl ‘aleyhi’s-selām eydür: (4) ‘Yā ‘Oşmān, İblīs mü’mine vesvese virmege (5) gelür biş yañasından. Bir şaġından gelür, bir şolından (6) gelür, bir öñinden gelür, bir ardından gelür, bir altından (7) gelür. Andan Ĥaħ te’ālā bu biş namāzı mü’mine farīza (8) ħıldı. İblīs eger şaġından gelürse irtē namāzı (9) ħomaya, şolından gelürse öyle namāzı ħomaya, öñinden (10) gelürse ikindü namāzı ħomaya, ardından gelürse aħşam (11) namāzı ħomaya, altından gelürse yatsu namāzı ħomaya.’ (12) Andan ‘Oşmān rażıya’llāhu ‘anhu eydür: “Ben eyittüm: “Yā Resūl (13) allāhi yukarudan gelürse nite ola” didüm. Eyitti (69b/1) kim: “Benüm namāzum vitirdür, ol ħomaya.” Andan eydür: “Yā ‘Oşmān, (2) ādemoġılanı cān nez’ine giriftār olıcaħ Şeytān (3) ĩmān ħaşdın ħılasıdur. Bu altı namāz mü’mīnūñ altı (4) yañasından ħavī bekçiler olıyardur. Şöyle-kim Şeytānuñ (5) zehresi olmaya mü’mine yakın gelmeklige. Yā ‘Oşmān ol (6) vaħtın kim mü’mini ileteler, ol ħarañu toprak içinde koyalar. (7) Her bir kişi kim anuñ dōstlıġı da’vīsın ħılurdu. Andan (8) yüz döndere ve gözin aħa kendüzin şunuñ-gibi ħarañulıġ (9) içinde ġariblıġda göre evden barkdan ayrılmış (10) dōstlar ve ħarındaşlar şoħbetinden cüdā düşmiş maħrūm (11) olmış. Andan zārī zārī iñileye gözlerinden yaş (12) yirine ħan döke. Andan Tañrı te’ālā münkir ve nekire buyura, (13) varuñ, ol ħulumdan su’āl eyleñ. Andan münkir ve nekīr (70a/1) heyetile geleler, şaġdın yañadın irtē namāzı ħarşulaya, (2) münkīre ve nekīre faşīħ dil birle söyleye eyde kim: ‘Bir (3) mü’mini nite dutup durmaġ istersin kim ol dünyāda (4) irtē namāzın ħılurdu.?’

Andan şolından yañadın geleler (5) öyle namāzı kılmaya. Öñinden geleler ikindü namāzı kılmaya. (6) Ardından geleler aḥşam namāzı kılmaya. Ayağından geleler (7) yatsu namāzı kılmaya. Andan başından geleler vitir namāzı kılmaya. (8) Andan bunlar eydeler: ‘Buña biş bekçiler komsısın (9) kim bizüm bunları vurmağa gücümüz yitmez’ diyeler. Andan (10) Bārī te’ālā eyde kim: ‘sizler gidüñ ben anı kendü fażlum ve (11) nevāzişüm birle yumşaklıg-ıla uyarayın.’ Andan Hāḡ te’ālā (12) uyara raḡmetin üstlerine şaçu kıla.

Ammā Ebu Şulḡ (13) rivāyet kılar İbn-i ‘Abbās’dan. İbn-i ‘Abbās rivāyet (70b/1) kılar ‘Alī’den kim ‘Alī rażıya’llāhu ‘anhu kerrema’llāhu veche (2) eyitti: “Şordum Ka’bu’l-Aḡbār’a rażıya’llāhu anhu eyittüm, (3) ‘Yā Ka’b, hiç bu biş namāz aḡvālin gökden inen kitāblarda (4) gördüğümü?’ Eyitti “Gördüm” ‘Alī eydür: “Nice gördüñ? Eydür: (5) “İrte namāzı Ādemüñdür, öyle namāzı İbrāhīmüñdür, ikindü namāzı (6) Yūnusüñdür, aḡşam namāzı İsanüñdür, yatsu namāzı Mūsānıñdür, (7) vitir namāzı mirāc işşi Muḡammedüñdür. Ammā irteyi Ādem kıldı, (8) tevbesi kabūl oldı. Öyleyi İbrāhīm kıldı, Mina’da (9) İsmā’ili yüzün kıyu bıraḡmış-iken Hāḡ te’ālā anı dükeli (10) dürlü ‘uşşadan kırtardı, uçmaḡdan bir kıoç viribidi. (11) İsmā’il ‘aleyhi’s-selām āzād oldı. İkindü namāzın Yūnus (12) kıldı. Balık kırnından kııdı kııcaḡ balıḡ Yūnusı yuttı, (13) ol balıḡı bir balık yine yuttı. İkindü namāzı berekātında (71a/1) dört dürlü kırañulıḡdan kırtuldu. Bir balık mi’desi (2) kırañulıḡı ikinci daḡı balık kırañulıḡı üçüncü yazuḡ (3) kırañulıḡı dördüncü deñiz kırañulıḡı durur. Andan ol (4) balık anı kıpkızıl et deñiz kenārına bıraḡdı. (5) Andan Hāḡ te’ālā kıbaḡ aḡacın anıñ üzerine bitürdi (6) Anıñ-içün-kim kıbaḡ yaprağından siñek ve sivri siñek kıçar (7) ol cānavarlar anı incidmesünler kıyü üstine kıbaḡ (8) bitürdi. Andan bir geviceke buyurdu Yūnusıñ derisi bitince (9) südile Yūnusı bisledi. Andan yüz yigirmi biñ (10)

ādemīnūñ içine peygāambarlığa viribidi. Dükeli ĩmāna (11) geldiler, uçmaq buldılar. Bu dükeli ikindü namāzı berekātında (12) idi. Ammā aḥşam namāzı ĩsā peygāambar ‘aleyhi’s-selām (13) kıldı. Bir rik’at anası için bir rik’at kendü için (71b/1) bir rik’at Tañrı te’ālā için. Andan Hāḫ te’ālā anasın (2) Muḫammed Muṣṭafāya kābin kıydı, kendüyi dördünci kat (3) göke çıkardı ve yatsu namāzın Mūsā peygāambar ‘aleyhi’s- (4) selām kıldı. Şol vaḫıt-kim ‘avratına oğlan ağrısı (5) oldı ve koyunları tağıldı ve yirinden od gördi. (6) Andan dört rik’at namāz kıldı. Ol namāz berekātında (7) hūriler ‘avratına māmlik eylediler ve firıştehler koyunlarına (8) çopanlık kıldılar ve odı Hāḫ te’ālā nūra degşürdi. (9) ol gice aña vaḫī kıldı. Ammā vitir namāzın Muḫammed Muṣṭafā (10) kıldı. Mirāc gicesi Tañrı te’ālā tecellisi zevķinden elleri (11) şeşildi girü kendüye geldi ellerin kıaldurđı (12) “Allāhu Ekber” didi, elin bağıladı imdi vitir namāzında el (13) şişmek girü bağılamak şundan ötürüdür. Andan (72a/1) Tañrı te’ālā Muḫammed’e ḫaber virür eydür: “Bu biş (2) peygāambar ṭā’atların bunlara virdüm. Ādemūñ irte namāzı (3) berekātında tevbesin kabūl kıldum ve irte namāzın kıılanlara (4) tevbe ḫapusın yapmayam tā cānı ḫulķūmına gelinceye. Ve öyle (5) namāzın kıılanlara ĩsmā’ıl gibi ṭamudan āzād kılam ve eger (6) aña ḫoç viribidümse mü’minūñ fidāsı kāfirler ola. Ol (7) maḫhūr ṭamuda göyüne mü’min ḫōş rāḫat ola (8) Niteki kāfirler dünyāda tena’um ve ‘işret kıılır mü’minler (9) ṭā’at evinde göyer. Kāfirlerūñ mü’minlerden ḫaberleri (10) yok. İmdi mü’minler daḫı uçmaq tena’umında ve ‘işretinde (11) olalar. Kāfirler ṭamu odında göyenler mü’minlerūñ (12) anlarūñ ḫālinden ḫiç ḫaberi olmaya. Ve ikindü namāzın (13) kıılanları Yūnuslayın ṭamu ḫarañulığından sin ḫarañulığından (72b/1) kıyāmet günü ḫarañulığından kıurtarayın ve yalıncaḫ sin ma’desinden, ‘araşāt yazusına düşdiğinde (3) ‘arşımı üzresine gölge kıılayın ve ḫabağa siñek gelmedise (4) mü’minleri

zebāniler yakın gelmesün ve aña geyik süd virdise (5) ben kudret elümile mü'minlere şarāb virem. İkindü namāzın (6) kılan ol kavüm arasına vardisa mü'min peygābar-(7) lar arasına givireyin. Aḥşam namāzın kılan göklere çıkdisa (8) mü'mini yidinci kat göklerden yukarı firdevse (9) çıkarayın. Ve yatsu namāzın kılanı daḥı geldise mü'mine (10) benüm selāmum dege. Vitir namāzın sen kılarken benüm nūruma baḫa (11) dururduñ. Benüm 'izzetüm ḫaḫḫı için ḫaḫḫı mü'min kim biş vaḫt (12) namāzı ḫatim kıla nūrüm aña göstermeyince anuñ cānın aldurmam. (13) Ol Tañrı ḫaḫḫı için kim kendü fazlile bu za'if (73a/1) ḫulları bildürdi. Yüz meclis namāz sırlarından yazarısam henüz (2) birincisi yazılmış ola. İmdi bes işbu ḫadrede ma'nisi (3) baḫşin ḫoyalum ḫükmin yazalum maḫdüm anı müḫāli'ad kıilup (4) 'amele getüre inşaa'llāhu te'ālā.

Faḫl-ı (5) vuzū: Maḫdūma ma'lūm olsun kim namāz dürüst olmaz (6) ābdestsüz ve ābdest dürüst olmaz tā şu bulunmayınca. (7) İmdi ilk şu baḫiş eyleyelüm kim işimüz tertibince ola. (8) Ammā ḫaḫ te'ālā fazl kıldı ḫamu yaradılmışlar içinde (9) şuya bir şıfat baḫışladı kim ammā ol şudan ayruḫ (10) nesnelere ol şıfatı baḫışlamadı ammā ol şıfat artıcılıḫdur (11) ve ayruḫ nesnelerde ancak arılıḫ vardır. Amma şu hem (12) arıdur hem arıdıcıdur. İmdi bes şudan ayruḫ (13) nesneyile ābdest almak dürüst olmaya ammā arıdıcı şu (73b/1) deñizler şuyı ve çaylar şuyı ve bınarlar şuyı ve ḫuyular (2) şuyıdur. İşbu şular-ıla ābdest almak dürüstdür. Eger şu çokdur yaḫıla azsa yāḫūd beñzi ayruḫsı olsa (4) ol şudan ābdest almak revā degüldür. Eger şunuñ içine (5) çok yapraḫ düşse ve rengi ayruḫşısa ābdest almak (6) revā degüldür. Ve eger şunuñ içinde bir nesne ḫaynatsalar (7) ol ḫaynatduḫları arı daḫı olıcaḫ olursa ol (8) şuyıla ābdest almak revā degüldür. Ve yāḫūd yaş (9) aḫaç ve yāḫūd yimiş sıḫsalar şuyın çıḫarsalar (10) ol şuyıla ābdest almak revā degüldür. Üzüm (11) çıbıḫın kesseler şuyı aḫsa ol şuyıla

ābdest almak revādur. (12) Ve eger şuya ayruk nesne qarılırsa şuyı şulıqdan (13) çıkarırsa ol şuyıla ābdest revā degüldür. Ve eger (74a/1) gül şuyı gibi durur şuya necis düşse ol (2) şuyıla ābdest almak revā degüldür. İllā meger çok ola (3) çoklığı şol kadar ola kim bir ucın depredicek şundağı (4) mevcı bir yanına giçmeye giçdükdē⁹ kiyin iriše mevc hisābı degüldür. (5) Ve dağı ol şunuñ deriñligi şol-kadar gerek kim (6) avucıla alıcağ dibi gözükmeye. Ve eni şol-kadar ve deriñi (7) işbu kadar kim eytdük, eyle olıcağ necis düşdügi yiri kıoya dağı (8) bir yañadın ābdest ala, revādur. Ve eger ini deriñi didigümüz- (9) ce olmazısa ābdest revā degüldür. İçine necis düşdügi (10) hālde ve eger akar şuya murdār düşse ol necis düşdügi (11) yirüñ aşığa yanından ābdest almak revā degüldür. Eger ol (12) murdār görünmezse dükeli yirinden ol şuyun ābdest (13) almak revādur. Ve eger eşeri görünmezise eşeri didigümüz kıokudur (74b/1) ve rengidür ve çeşnidür; Ya'nı bir şuya kim ol şuşaman (2) götürür şuşola şuya murdār düşse andan görünmez (3) olsa ol şudan dadı ve kıokusu ve rengi kıalmasa (4) ol şudan ābdest almak revādur. Ve eger siñek (5) ve kıuyruğı öri ve aru ve kıurbağa ve toñuzlan kıurdu (6) ve kıarıncası şuş içinde olsa ol şuş murdār olmaz (7) ve dağı balık ve yingeç ve ne-kim şuşa durur cānavarlar (8) varısa şuşa olsa şuyı murdār eylemezler. Eger (9) şuyıla bir kez ābdest alsalar ol şuyıla ikileyin (10) ābdest almak yokdur. İllā meger kim ābdest alanuñ teninden (11) ayrulup bir arı yirde durıcağ anı içmek revādur. (12) ve her deri kim sepileyeler anı kıoğa eyleyüp şuş dartmağ (13) ve mañarā kıılup şuş kıötürep ve şuşnağ eyleyüp (75a/1) içinden şuş içmek revādur. İllā ādem derisi ve toñuz (2) derisi sepileyüp kıartmağa yaramaz ādemīnün şaşı ve ölü (3) cānavaruñ ve murdār olmış cānavaruñ kıılı ve yeñi (4) ve siñiri ve süñügi ve kıoynağı ve boynuzı arıdur. Eger kıuyıya (5) bir kıoyun kıığı

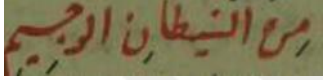
⁹ Metin tamiri

ya bir deve kığı ya iki deve kığı ya gügercin (6) poķı ya serçe poķı düşse ol kıuyı şuyı murdār (7) olmaz. Ve eger sıçan düşüp kıuyıda ölürse yigirmi (8) koğa şu dartmaķ gerek biri biri ardınca kim arı ola. (9) Ve ne-kim sıçan ķadarı cānavar varısa kıuyıda olsa yigirmi (10) koğa şu dartmaķıla arı olur. Ve eger gügercin ya tavuķ (11) daķı ne-kim bunlara beñzer cānavar varısa kıuyıda olsa kırķ koğa (12) şu biri biri ardınca tartmaķ gerek kim arı ola. Eger (13) kıoyın ya at ya ādemī düşse daķı ölse kıyudaķı (75b/1) şuyı heb dartmaķ gerek kim kıuyı arına. Eger öyle olsa (2) kim kıuyınuñ şuyı gür olsa dartup ol şuyı ölçeler (3) bir aģacıla daķı ölçiyi nişānlayalar on koğa çekeler göreler (4) ol nişāndan ne-ķadar eksilür ve yine on koğa dartalar (5) ol ķadar girü kerteler tā ol ölçi dükenince. Ve eger (6) ādem bardaķdan içse anuñ şuñı ya at şuñı (7) ne-kim eti yinür cānavar varısa şuñları-y-ıla ābdest (8) almaķ revādur. Ve eger it şuñı ya toñuz ya sırtlan (9) şuñı ve kıaplan şuñı murdārdur; ammā kedi (10) ve salma yürür tavuķ ve toğan ve dülegec ve tavşan-(11)cıl ve kıuzğun ve kıartal ve kıarģa şuñları mekrūhdur.(12) Ya'nī ol şu-y-ıla ābdest almaķ yigrekdür. Ve yılan (13) ve sıçan ve eşek ve kıatır meşķūkdur. Ya'nī mismil midür ya murdār midür (76a/1) ma'lūm degül. Bireģü ābdest alıcaķ şu bulmasa eşek (2) şuñından artuķ ol şu-y-ıla ābdest alsa gerek ve teyemmüm (3) daķı almaķ gerek. şunuñ hūkmi budur. Andan girü işince (4) hūkmin eydelüm.

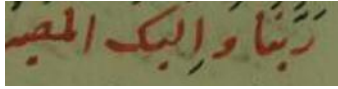
Faşıl: Eger bireģü yazıya varmaķ (5) istese kendüzinden Tañrı adı yazılı ya Kur'ān eyitti (6) yazılı ya peygāambar adı yazılı varısa giderse gerek. (7) Ebū Ħanīfe rażıya'llāhu 'anhu şordılar: "Heykel götürmek (8) nitedür?" didiler. Eyitti: "Heykel, ħamāyil götürmek bir kışi işidür (9) kim āħiretden ve Tañrıdan ve Tañrınuñ Resūlından ğāfildür.(10) Zinhār anı götüreni döģüñ." didi. Manşür heykel (11) götürene kırķ aģaç ururdu ve İbni Tarrāħ Basīť (12) şehrinde buyurmuşıdı her kim ħamāyil götürse kıapuñ kim kıaparısa

(13) anuñ olsun diyü buyurmuşıdı. Ve yabanda açılıp (76b/1) oturmak mekrühdur. Ammā kendüzin bir ağaç ardında (2) ya bir dīvār ardında ya bir çukur yir içinde gizlenü oturmak (3) gerek. Oturmadın evvel silinecek taşları hāzır kılup (4) otursa gerek. Kıbleye karşı oturmaya arkasın dağı kıbleye (5) karşı eylemeye ve aya ve güne karşı oturmaya ve arkasın (6) dağı eylemeye. Oturası yire gelicek azın azın çermene (7) şöyle kim tamām oturduğı vaqtın tamām açılmış ola. (8) Oturduğundan soñra söylemeye tā durınca

oturduğı (9) sā'at eyde kim (10)

 . Şol yanın basa otura kim (11)

gücenmeye. Kurtulduğundan girü kırıla oturmaya. Ādemīler (12) gelicesi işidilür yirde oturmaya, ādemīler oturup (13) kelecı idecek yirde oturmaya ve ağaçlar gölgesinde yimiş (77a/1) ağacı dibinde ve yol ortasında ve kıyту yirde (2) ve yile karşı ve тұrur şu içinde ve ğusl eyledügi yirde (3) oturmaya. Ve örü тұrurken işemeye, silindügi taşuñ (4) silinen yüzün yire kıoya ve necisin toprağıla örte. (5) Ve şu dökmege oturduğı yirde tahāretlenmeye biraz ilerirek (6) vara. Andan zekerin ura ügsere kağıra nesne (7) varısa çıksun diyü, gittügi vaqtın şol ayağın (8) ve sağ ayağın ilerü başa. Andan eyde

kim (9) .Ammā yigrek oldur

kim üç (10) taşıla siline eger üç taşıla arınmazısa kaç taşıla (11) ve kesekile ne-kim arıdursa silinmek revādur. İllā tezekile ve (12) kıamış otıla ve yinür nesne-y-ile ve cānavarıla ve cānavar (13) cervīle süñükile ve sağ elīle silinmeye. İlk bir taşıla (77b/1) duta çep çevre siline ikinci taşıla ardından öñine (2) süre üçüncü taşıla öñinden ardına süre ve silindüğinden (3) soñra sağ eline şu ala dağı şol elīle yuya ol (4) yigrekdür.

Faşıl: Yabana varmağdan soñra tahāret (5) almağdur. Ve tahāret aldūğdan sonra ābdest almağdur. Ammā (6) ābdestūñ farīzaları dördür. İlk yüz yumağ ikinci (7) kolların yumağdur dirseklerle, üçünci başına mesh (8) eylemekdür, dört bağışda bir bağış dördünci ayağların yumağdur (9) topuğlarıyla. Ve yine ābdestūñ sünnetleri evvel iki elin yumağdur (10) üçer kez, andan Tañrınıñ adın añmağdur. Ābdestūñ (11) ilkinde ağzına misvāk koymağdur varısa, ammā misvāk (12) bir ağaçdur Mekke yöresinde olur, eger misvāk eline girmezise (13) barmağın ağzına şoğa andan ağzına şu vire şu virmekde (78a/1) eyde niyyet kıldum ħadeşi arıtmak için ya'nī arısuğlığı (2) giderüp namāza barmağ için veya şer kaplayu virmek İlkin (3) yüzün yumağ andan kolların yumağ ve andan başına (4) mesh virmek ve ardınca iki ayağın yumağdur.

Bu arada (5) biraz söz uzatmak gerek kim müşkiller ħal ola. mağdūma (6) ma'lūm olsun-kim Tañrı te'ālā Ķur'ān'da buyurur kim her kimūñ (7) ābdesti olmasa dilese kim namāz kıla yüzün yusun ve (8) kolların dirseklerle yusun ve başınıñ dört ülüde bir (9) ülüsün mesh eylesün ve ayakların topuğlarla yusun (10) dir. İmdi bu āyetten şöyle anlatdı kim ābdest içinde (11) üç nesne yumağ gerek. Ve bir nesneye mesh virmek gerek. (12) Eger bir ādem ilk ayakların yusa andan yüzün yusa (13) andan kolların yusa andan başına mesh virse revādur. (78b/1) Mağşūd bunda farīza yirine getürmekdür, Öñ (2) soñ tafāvüt eylemez. İmdi bes dört nesne ābdest (3) içinde saklamak farīzadır ve tertīb beklemek sünnetimiş.(4) Ya'nī ilk yüz yumağdur ve ardınca kolların yumağdur (5) ardınca başına mesh virmekdür ardınca ayakların yumağdur. (6) bunları biri biri ardınca yumağdur, ayruğ iş işlemedin (7) işbu dükeli sünnettür. Ammā ābdestūñ müstağabları (8) boynına mesh virmekdür ve sağın öñdin yumağdur. (9) Ve ābdest alurken söylememek ve kimseden yardım istememek (10)

ya'nî kimseye şu koydurup kendü âbdest almaya. Kendü (11) şu koya, yuya ve ellerin silkemeye maḳrema-y-ıla silinmeye. Ammā (12) sünnet oldur kim peygāmbar 'aleyhi's-selām anı eksüksüz (13) işledi ve müsteḫab oldur kim peygāmbar anı arada işlerdi (79a/1) vakt olur işlemezdi.

Ammā âbdesti iki yoldan gelen nesne (2) şır. Ya'nî ardından ğāyıt ve öñinden bevl 'avratuñ (3) öñinden çıkan yil âbdesti şımaz. İllā meger kim ikisi bir olmuş (4) ola öyle olıcaḳ öñinden gelen yil daḫı âbdesti şır. (5) Ve daḫı ağızı tolu ḳusmaḳ âbdesti şır. Gerekse ol ḳusduğı (6) ta'ām olsun gerek safrā olsun ḳan olsun; ammā eger (7) şāfī balgam olıcaḳ olursa âbdesti şımaz. Eger ḳan (8) ḳussa ağızı yarına ḳatışıp eger ḳandan ağızı yarı (9) artuğısa âbdest şınmaz. Eger ḳan artuğısa şınur. (10) Uyumaḳlık gerekse çalkḳoyın gerekse yaturken gerekse ḫayanmışiken (11) olsun âbdest şır. Eger biregü otururken uyısa ya örü (12) ḫururken uyısa ya secdede-y-iken uyısa ya rükü'da- (13) y-iken uyısa düşmezise âbdesti şımaz. Ve esrüklik daḫı (79b/1) uğunmaḳlık ve namāz içinde ḳahḳaha-y-ıla gülmeklik âbdesti (2) şır. Ammā ḳahḳaha-y-ıla gülmek ḳişinüñ âbdestin şır kim bāliğ (3) olmuş ola eger oğlın namāz içinde ḳahḳaha-y-ıla gülse (4) âbdesti şınmaz. Eger bāliğ ḳişi cenāze namāzın ḳıluriken ḳahḳaha-y-ıla (5) gülerse âbdesti şınmaz. Ḳahḳaha-y-ıla gülmek oldur kim namāz içinde- (6) y-iken şöyle güle kim ḳonşı anı işide. Eger biregü zekerin dutsa (7) âbdesti şınmaz.

Eger biregüye ğusul vācib olsa üç nesne (8) işlemek gerek kim namāz ḳılmağı yaraya. Bes lāzım oldu-kim (9) bu faşıl daḫı anı beyān ḳılavuz.

Faşıl: (10) Ādemīden meni gelicek lezzetile ata ata aña ğusl farīza (11) olur. Ya daḫı zekerin 'avrat fercine geditüğine degin (12) iltürse gerek şuyı gelsün gerek gelmesün ğusul lāzım (13) olur ve

ard yiründen dağı hüküm şöyledür idene ve dağı (80a/1) idilene gusul lâzım olur. Ve dağı düşde ihtilâm olıcağ (2) gusul lâzım olur eger öl bulurısa veyā öl veyā (3) nişānı bulunmazısa gusul lâzım olmaz. Ve dağı 'avratuñ (4) hayzı durıcağ ve oğlan toğıranuñkanı durıcağ gusul eylemek (5) farızadur. Ammā gusul eylemegüñ farızaları üçdür: Biri (6) ağızına şu virmekdür ve dağı burnına şu virmekdür (7) ve dağı tenin tamām yumakdur ve saçı dibin ölitmekdür. (8) Ammā gusluñ sünnetleri iki elin üç-kez yumakdur, (9) andan fercini yumakdur andan necisden nesne varısa (10) yumakdur andan ağızına burnına şu virmekdür andan (11) ābdest almakdur. İki ayağın yumamak gerek eger gusul (12) eylediği yir çukurısa ve eger yüksekise ayakların dağı (13) yuya, andan başına ve gevdesine şu kıya ve saçın (80b/1) ölide. Eger ayağın yumadısa yirin değışüre dağı (2) ayakların yuya. ol ābdestile namāz kıla dağı bir ābdest (3) almak mekrūhdur.

Ammā gusul eylemek içinde ne kadar şu (4) işe gitmek gerek, eydüp dururlar. İllā muhaqıklar aña (5) i'tibār eylemez maqsūd arınmakdur bol şuda ve arı (6) şuda. Ammā ādīne günü ve bayram günü ve Ka'be'de (7) ihrām bağlanıcağ kişi ve kırbān bayramınuñ 'arefesi (8) güninde ve ölmüş kişi yumak sünnetdür bir niçeler (9) eydür ölü yuyan kişiyeye sünnetdür gusul eylemek ve ölüyi (10) yumaklık farz-ı kifāyedür. Bir kişi yunıcağ kıalanınuñ (11) boynından düşer. bir niçeler eydürler ölüyi yumak (12) vācibdür. Ammā Mekkeye giriceğ gün ve 'Arafāt tağına (13) çıkacağ gün ve kāfir müsülmān olıcağ ve delünüñ uşşı (81a/1) giriceğ gusul eylemek gerekdür.

Faşıl et-teyemmüm: Eger (2) bireğü şehrden bir mīl ırağ olsa ya dağı artuğıırağ (3) olsa andan cünüb olsa şu bulmasa namāz vaqtı (4) gelse illā şovuk olsa şol kadar kim ol şuyı kıoyunursa (5) şayru

olur olsa, kab kaçak ve od bulunmaz olsa (6) şu ılıtmak yâhūd şuyı bulur velikin şu kıyında (7) yırtıcı cānavar var ve yâhūd kanlısı veyā düşmeni veya harāmi (8) veyā katında emānet var uğrılana dir,ve yâhūd it (9) yiye dir ve yâhūd şuyı gördi kuyu dibinde koğası (10) yok şu çıkarmağa işbu didüklerümüzüñ dükelinüñ toprağıla (11) teyemmüm almak ve namāz kılmak gerek.

Ammā mīl didüğümüz fersahuñ üç (12) ülüde bir ülüsidür, fersah didüğümüz on iki biñ (13) adımdur. Eyle olıcağ mīl dört biñ adım olur. Degme (81b/1) bir adım bir buçuk arşundur, bir arşun altı dutamdur (2) degme bir dutam dört barmağdur, degme bir arşun (3) yigirmi dört barmağ olur. Degme barmağ dört arpa (4) incedür.

Ammā teyemmüm oldur kim arı toprak bula (5) dahı niyyet eyleye. Niyyet oldur kim eyde: “Niyyet kıldum (6) kim teyemmüm alam namāz kılmak için arınığ- için.” İki elin (7) toprağa vura dahı silke andan iki elin yüzine süre (8) şöyle süre kim heb yüzine alınına kaşlarına elleri (9) irişe. Andan iki elin toprağa vura, sağ elile (10) sol kolın süre ve sol elile sağ kolın süre, (11) barmağında yüzigi varısa çıkara teyemmüm işbudur. (12) Gerekse cünüb olsun gerekse ābdestsüz olsun ammā (13) ellerin kolına sürdüğü vaqtın dirseklerine dahı (82a/1) bile sürmek gerek.

Teyemmüm toprağıla kayır ola kireç ve zernīh (2) ahek ve sürmeyile sol vaqtın revādur kim uvanmış (3) ola. Ammā bu didüklerimiz ne-kim bir cinsden ola anuñıla (4) teyemmüm revādur ve dahı yākutıla ve pīrūze ve mercānıla (5) ve taşıla dahı teyemmüm revādur. Ammā altun ve gümüşile revā (6) degüldür. Egerçi toprak gibi yumşak olursa dahı illā meger (7) toprağıla karışmış ola ve toprağı artuğırak ola. (8) Ammā kāfir teyemmüm alsa dahı müsülmān olsa ol ābdestile kim kāfirken aldı (9) namāz

kılsa revādur. Ammā biregü müsülmān idi, teyemmüm aldı (10) dağı ne'üzü bi'llāh mürted oldu yine girü müsülmān oldu (11) anuñ ābdesti mürted olduğundan ötüri şanmaz. Ammā ne-kim (12) ābdesti şırsa teyemmüm dağı şır. Ammā biregü şu bulmağdan (13) 'āciz idi teyemmüm aldı buğur şuyı buldı ve koyını dağı (82b/1) bilür koyunmağlığdan aña ziyān dağı olmaz bes (2) eyle olıcağ teyemmüm bātıll olur.

Biregü cünüb oldu ve yāhūd (3) ābdesti şındı, şu bulmadı ve şu buldı, koyunmadı, (4) şovukdan ya şuşayam didi kurağdı ya'nı şuyı (5) var İllā bilür kim şuyı koyırsa yağında şu bulacağ (6) degüldür, şuşayacağdur, ol şuyı gizlemek gerek içmek (7) için, teyemmüm almağ gerek namāz için. Ol teyemmümile namāz kıldı (8) soñra şu bulıcağ ol teyemmümile kılduğı namāzı döndermeye. (9) Eger ol namāzuñ soñ vağtında şuya irecegin bilürse (10) yigrek oldur kim kılmaya, şuya irişince kıya şuya (11) iricek ol namāzı soñ vađt içinde ābdest (12) ala kıla. Ammā biregü namāz vağtında ala, bilür kim ol namāzuñ (13) vağtı çıkıcağ şuya irişür teyemmüm alup namāz kıлмаđ gerek (83a/1) şudan ötüri namāzın kazāya kıomaya.

Eger biregü bayram (2) namāzına irişdi, ābdesti yokdur bilür kim ābdeste meşgöl (3) olursa bayram namāzı fevt olur teyemmüm alup kıлмаđ gerek. (4) Eger cenāze namāzına dağı irişecek olursa kim ābdesti (5) olmaya, fevt olacağın bilürse teyemmüm ala, kıla. Ammā cum'a (6) namāzına irişdi, ābdesti yok, ammā ābdeste meşgöl (7) olursa cum'a namāzı kılinur, irişemez, ābdest gerek (8) irişemezse ābdest ala, öyle namāzın kıla.

Biregü vağt (9) namāzına giç kıaldı şöyle kim teyemmüm alursa vağt içinde kıılır (10) ābdest alursa kazāya kıalur, teyemmüm

almak gerek (11) revā degüldür, ābdest ala, irerse kıla, irmezise (12) kaçāya kıla.

Eger biregünüñ şuyı olsa illā unutsa (13) teyemmüm alsa namāz kılsa şoñra şuyın aña ol namāzı (83b/1) girü döndürmeye.

Eger biregünüñ ābdesti olmasa namāz vaqt (2) şuyı olmasa bir oğ atımı yir çevresinde şu istemek (3) bulunmazısa yoldaşından şu istemek gerek, virmezise (4) bahāsınca şatarısa ala, eger artuğ bahā biçerse almaya, teyemmüm (5) eyleye, namāzın kıla.

Eger biregünüñ yunacağ yirde zaħm (6) olsa ol araya mesh eylese gerek, ayruğ yirin yusa (7) gerek. Eger artuğ zaħımluyısa teyemmüm eylese gerek, artuğı sağ- (8) ısa yusa gerek. Teyemmümile yumaklık bir araya gelmez.

Faşıl (9) el-mesh: Biregü ābdest alsa andan edügin andan (10) bir zamān anuñıla yürise andan ābdesti şınsa eger (11) evindeyse gice; evinde yoksa edügilere irtesi ol ābdesti (12) şınduğı vaқта degin edüginde mesh eylemek revādur. (13) Ve eger üç günlük yola gönüldise üç güne degin (84a/1) ābdesti şınduğı vaқта degin mesh eylese revādur. (2) Er dağı 'avrat dağı mesh eyleyicek, ayakları ucından (3) üç barmağıyla baldurından yañadın çekse gerek şöyle (4) kim ol hañlar edüginde görine. Eger edüginde şol (5) kadar delük olursa kim ayak barmağlarından üç kiçi (6) barmağ sığacağınca anuñ gibi edüge mesh eylemek revā (7) degüldür. Eger bir yaluñuz edüginde delicekler olursa (8) şol kadar kim bir araya getüricek üç barmağ şıgar (9) ola aña mesh eylemek revā degüldür. Eger bu didügümüz (10) delücekler iki edüginde olacağ olursa mesh eylemek (11) revādur. Ne-kim ābdesti şır teyemmümi dağı şır ve dağı müddet (12) yitmekligi dağı ābdesti şır ya'nī biregü muķīm idici (13) bir gün bir dün mesh eyledüginde şoñra ayruğ (84b/1)

mesh eylemek yokdur. Eger seferdeyse üç gün üç dün (2) mesh eyleye artuk iderse mesh bātıldur. Ve dağı bir (3) edügin ayağından çıkarmak yāhūd ayakların ol-tek (4) üzerinde koparup konca degin çıkarmak meshi bātı (5) kıılır. Ve eger daş edük üzerine yāhūd meşinlü (6) çorap üzerine yāhūd key sık örülmüş çorap üzerine (7) mesh revādur. Sökmen üzerine ve destüvāne üzerine (8) revā degüldür. Eger biregünüñ başı bartı olsa (9) bağılı olsa bağı üzerine mesh revādur key olunca (10) ābdestileyiken yāhūd ābdestüziken dağı bağıladisa (11) dağı revādur. Biregü kan aldursa eger regbendüñ (12) giderürse girü kan akar olsa ol regbend üzerine (13) mesh eyleye, regbendin açmaya. Nite-kim ol regbendüñ bir niçesi (85a/1) sağı yiri üzerine dağı olursa ol arı yire (2) dağı mesh eyleye.

Faşl-ı hayz: Ammā 'avrat (3) üç gün veyā on gün hayz görür, bu ikinüñ (4) arasında 'aded-i hayz ol 'ādetdür kim ya'nī (5) bir 'avrat bir kaç gün, dört gün ya biş gün (6) ya altı ya yidi ya sekiz gün kan görüp dağı kesilür (7) niçe günde 'ādetlenürse ol anuñ hayzı günleridür. (8) Ammā 'avrat kim yıl on iki ay altı gün kan görür (9) ol altı gün kan anuñ hayzıdır. Ol günler (10) içinde ramazān ayı gelürse oruç dutmaya ve namāz (11) kıılmasa gerek. Arınduğından soñra orucın öder (12) ve namāzın ödemez. Ol günlerde 'avrat Kūr'ān okumasa (13) gerek revādur ve bu hayz günlerinde er 'avratına (85b/1) yakınlık eylemese gerek ve iderse katı yazuqlu olur. Ol (2) yazuqlıdan kıurtılmaq isteyen bir altun kim bahası ya (3) üç ya iki akçe ola virse gerek, eger güci yiterse (4) buçuq altun virse gerek. Eger biregünüñ yili dutmasa (5) ya oñulmaz başı bartı olsa, şuyı durmasa ya (6) kıarnı giçse durmasa ya südiğı durmasa ya 'avrat olsa (7) öñi kanı durmasa, degme bir namāz için bir ābdest (8) alsa gerek dağı eglenmedin namāz kıılsa gerek. Oğlan toğurmaz (9) 'avrat dağı kanı dökince namāz kıılmasa

gerek, oruç (10) dutmasa gerek, orucın ödeye ve namāzın ödemeye (11) nite-kim hayz gibi.

Faşıl: Eger biregünüñ tenine ya (12) tonına necis degse şuyıla yusa gerek. Eger sirkeyile (13) ya gül şuyı-y-ıla yurisa gider nice revādur. Eger yağıla ya (86a/1) südile yurisa revā degüldür. Eger biregünüñ edüğine murdār (2) degse eger ol murdāruñ cismi varısa yire süre (3) giderince görünmez olunca gider arıdur. Ya'nī süci gibi ya sidük (4) gibi yumayınca arınmaz ammā ādemīden çıkan şu kim menidür, (5) necisdür, cimā' eyleyicek tonına degse kırisa ovmağıla (6) arınur, yaşısa yumayınca arınmaz. Ve eger kılıca, bıçağa, kezkiye (7) necis degse silmegile arnar. Eger yire necis degse andan (8) ol yir üstinde ol necis kırisa görünmez olsa (9) ol aracuğda namāz kılsa revādur. İllā ol aracuğnuñ (10) toprağından teyemmüm almağ revā degüldür. Eger biregünüñ tonına ya tenine (11) necis degse, göre kim ol necis-i muğallaşayısa bir dirhem (12) degin 'afuvdur, namāzı yığmaz. Eger bir dirhemden artuğ (13) olsa namāzı yığar, elbette yumağ gerek. Necis-i muğallaşa (86b/1) didigümüz kan gibi süci gibi ve tavuğ poğı gibi eti yinmez (2) cānavarlar sidüğü gibi ve dükeli dört ayaklu cānavarlar (3) poğı gibi. Ammā necis-i muğaffife didigümüz tonuñ dört ülü (4) sinden bir ülüsine şıvayı degmeyince namāzı yığmaz. Eti (5) yinür cānavarlar sidüğü gibi ve dağı eti yinmez (6) kuşlar poğı dağı balığ kanı dağı katır ve eşek şa- (7) lyası gibi.

Ammā direm didigümüz işbu diremlerdür kim altun, (8) gümüş dartaılar. Eger necis-i muğallaşa görünmezse tavuğ (9) poğı gibi kıyāsıla kim bir direm ağır ola namāz kıılmağa yarar (10) eger görünmezise sidük gibi ya süci gibi diremi ölçile (11) bileler ve ölçisi bir ādemīnüñ ayası kadarıncadır; ya'nī (12) tona süci degse dağı yayılsa aya kadarınca olsa (13) ol tonıla namāz kıılmağ revā

degül, aya kadarınca yoğusa (87a/1) namāz kılmak revādur. Ve görünür necis tona degicek (2) gidince yumak gerek. Yunduğundan sonra yirinde rengi (3) kalursa kayurmaz. Eger görünmez necis tona degse (4) üç kez yumak gerek, degme yunduğunda sonra bir kez şikmak (5) gerek ve kuritmak gerek ve eger degme yunduğınca şikmağa ve kuru- (6) tmağa yarar nesne olmasa buğday gibi süciye düşse (7) ıslansa ol buğday arınmaz. İllā sirkeye koyalar kaynadalar (8) andan arı olur. Eger çölmege ya harāniye necis düşse (9) eger kaynayu durursa ol eti murdār olur. Eger kaynamadın (10) düşerse etin çıkaralar, arı yuyalar. Ammā şimdiye-degin (11) eyitdügümüz tahāret aşlidi ve budaklarıydı. (12) Şimden gerü namāzı eydelüm.

Bu bāb namāz bābıdur. On (13) yidi faşlı vardur.

Faşıl-ı evvel:(87b/1) Namāzuñ vaqıtların bildürelüm. İrte namāzı vaqıtı (2) ikinci irtedendür tā güneş toğasıya degin. Ammā (3) öyle namāzı vaqıtı gölge maşrıqdan yaña artmağa başladüğundan (4) dur. İkindü vaqıtı her bir testenüñ gölgesi iki kendüce (5) olduğındandır, ta gün tolonunca ikindü vaqıtıdır. Ve gün (6) tolunduğı sā'at aḥşāmuñ ilk vaqıtı girür, ta şafağ (7) uyağınca aḥşam vaqıtıdır. Şafağ şol aqlıqdur kim gün (8) tolundüğundan sonra görünür gün tolonurken kızıl görünür. (9) Andan ol şafağ didüğümüz aqlıq görünür ol (10) şafağ uyağınca yatsu vaqıtı girür. Ne vaqt kim yatsuyı (11) kıldı vitir vaqıtı girür tā irte olunca yatsu-y-ıla (12) vitrüñ vaqıtıdır. Ammā sevgülüdür Tañrı ta'ālā ḥazretinde (13) irte key āb dik olunca kopup andan kılmak ve öyle yay (88a/1) güninde ve güzün ilk ayında ve yazuñ (2) şon ayında ikindü şovuğına degin kopup kılmak ve ikindüyi (3) güneş tolinmağa yakın kalınca kopup kılmak ve yatsu namāzın (4) dünüñ üç bahşından bir bahşı geçince koyup kılmakdur.(5) Eger öyle namāzın mescidde kılmak isterse te'hırleyme (6) eger evinde kılsa hūd te'hırlemeye, vaqtında kıla.

Ammā (7) vitir namāzın uyanubilen kişi irteye yakın kıoya (8) yigreki budur. Ammā öyleyi kıış güninde tiz kıılmaqlık (9) sevgülüdür ve ağışamı kıış güninde tiz kıılmaqlık müştehabdur (10) ve dağı bulut güninde ikindü namāzın ve yatsu namāzın (11) tiz kıılmağ gerek. Ve yine bulut gününde irta namāzın ve (12) öyle namāzın ve ağışam namāzın giç kıılmağ yigrekdür. Ammā (13) üç vağt içinde namāz kıılmağ mekrühdür. Bir gün toğa (88b/1) dururken, ikinci gün zevāle dikilicek üçünci gün (2) tolunu dururken. İllā ikindüyi gün tolunu dururken (3) kıılmağ revādur dağı irteden şöıra ve ikindüden (4) şöıra tağavvu' namāz kıılmağ mekrühdür. Ammā kıalmış namāz (5) kıılursa ya secde āyetin okuyup ya işidüp secde (6) kıılursa veyā cenāze namāzın kıılursa revādur. İkinci (7) řubđ toğduğından şöıra iki rik'at irta sünnetin (8) den artuğ namāz yoğdur ve dağı ağışam namāzından ilerü (9) ve dağı şuğbe okurken namāz kıılmağ yoğdur. Ve iki namāzı (10) bir yire cem' itmek yoğdur 'özürsüz. Ya'nī irta namāzın (11) ve öyle namāzın ikisin bir vağtda ya öyle-y-ile ikindüyi (12) bir vağtda kıılmağ yoğdur. İllā meger 'Arafāt tağında (13) revādur.

Faşıl: İkinci fariza namāzları için (89a/1) bağlamağ sünnetdür. Perde-yile mađāmile bağlamağ mekrühdür. (2) Ammā irta bağında "ħayy'ale'l-felāħ" didüğinden şöıra (3) iki kez "Eřřalātü ħayrun mine'n-nevm" diye ve kāmēt dağı (4) bağlamağ gibidür. İllā kāmētüñ "ħayyā'le'l-felāħ" didüğinden (5) şöıra iki kez "kad kāmēti'ř-şalatü" diye. Ve bağlayıcağ (6) geñince bağlaya, uzadu uzadu. Ammā kāmēt getüricek (7) iverek tizerek getüre. Ammā bağlayan kişi uřlu olsa (8) gerek ve müsülmān ve er olsa gerek. Ve bağlayu dururken (9) yōni kıbledin yaña olsa gerek. Ve bağlayu dururken söylememek (10) gerek. Ammā kāmēt eyleyü dururken "ħayyā'le'ř-şalatü ħayyā (11)'ale'l-felāħ" didüğü vağtın şağına dönmek gerek, başıla (12) göğsile döñse gerek. İllā meger yir

tar ola dönmeye, işidilmez- (13) se dönerse ve yürürse vakt bildürmek-içün revâdur. (89b/1) ve iki barmağın kulağına koyarsa bañlayu dururken üni key (2) çıka, hem dünyā gürüldüsini kendü işitmeye. Ammā bañlamağıla (3) kâmet getürmek arasında biraz oturmak sünnetdür; illā (4) meger kim aḥşam bañında bañlayup durduğı sâ'at (5) kâmet getürmek gerekdür. Eger biregünün ḳalmıḥ namāzları (6) olsa ol ḳalmıḥ namāzlar içün bañlamak ve kâmet (7) getürmek gerek. Eger ilki içün bañlayup ḳalanı içün (8) kâmet getürürse birer kez revâdur. Ammā hiç namāz içün (9) vaḳtından ilerü veyā soñra bañlamak gerekmez. Eger vaḳtından (10) ilerü bañlarsa vakt içinde yine bañlamak gerek. Ammā cünüb (11) kiḫi bañlamak ḫarâmdur, âbdestsüz kiḫiye kâmet (12) getürmek ḫarâmdur ve bañlamak revâdur. Ve ammā fâsıḳuñ (13) ve esrüküñ ve otururken ve 'avratuñ bañladuḳları revā (90a/1) degüldür. Eger kâmet getürürse girü döndürmek gerekdür. (2) Ammā ḫarâmezâdenüñ ve gözsüzüñ ve ḳuluñ bañladuḳları (3) ve kâmet getürdükleri revâdur. Ve muḳîm degül kiḫiye bañlamak (4) ve kâmet getürmek mekrûhdur. Eger evinde muḳîm kiḫi bañsuz (5) namāz ḳılursa revâdur. İllā bañlayup ve kâmet daḫı getürse (6) daḫı yigrekdür. Ammā mü'ezzîn bañlarken işiden kiḫi sözi (7) ḳosa gerek. Eger ḳur'ân oḳursa daḫı diñse gerek. Ol ne (8) dirse diñleyen daḫı bile dise gerekdür, “ḫayyā'le'ş-ḫalâḫ (9) diyicek “lā ḫavle velâ ḳuvvete illā billâhi'l-'aliyyil 'azîm” dise gerekdür. (10) “ḫayyā'le'l-felâḫ” diyicek “mâḫâ'allâhu kâne ve mâ lem yeḫâu' lem (11) yekun” dise gerekdür. Ve kendüye yaḳın mescidi ḳoyup ıraḳ (12) mescide varmak yoḳdur.

Faḫıl: İşbu faḫılda (13) namāzuñ ḫartların eydelüm. Altı iş vardur kim namāzdan (90b/1) ilerüde işlemek gerekdür. Ol altı iş işlenicek namāz ḳılmağı (2) yarar. İmdi ol altıñuñ biri tenin arıtmaḳdur, necisden (3) daḫı âbdestsüzlüḳdan. İkinci ḫonun

arıtmakdır necisden, üçüncü (4) 'avretin örtmekdür. Ve er kişinüñ 'avreti göbeginden dizine (5) degindür, dizi dağı bile örtülse gerekdür. Ammā āzād 'avratuñ (6) heb teni örtülse gerek, iki ayasından ve yüzinden (7) ve ayaklarından ayruğı 'avretidür. Ve 'avratuñ baldırinuñ (8) dört ülüde bir ülüsi açılacağ olursa namāzı bātıı (9) olur. Saçınuñ dağı budınuñ fercinüñ dağı hükmi şöyledür. (10) Ammā qaravaşuñ dağı dizinden göbeginden 'avretidür. Arqasın (11) ve qarnın örtse gerekdür, örtemezise namāzı dürüst degüldür, (12) bātııdır.

Eger biregünüñ tonı olmasa bir ton bulsa kim ol (13) tonuñ dört ülüde bir ülüsi arısuz olsa ol tonı (91a/1) giyse gerek, dağ namāz kılsa gerek, eger ol tonı koyup yalnızcağ (2) namāz kılsa namāzı bātııdır. Eger ol tonuñ yarusı murdār (3) olsa ya üç ülüde bir ülüsi murdār olsa gerekse (4) yalnızcağ kılsun, gerekse ol tonıla kılsun. Eger biregü (5) ton bulmazsa giyüp namāz kıılmağa, otururken namāz kılsa gerek (6) eger örü tırurken kıılursa dağı revādur; illā yazuğdan hālī (7) degüldür.

Dördüncü niyyet kıılmağdır. Niyyet kııldığıla namāza (8) başladuğı arasında namāza meşğül olmasa gerek. Niyyet oldur (9) kim gönülıle bile eydür kim ne namāz dur kııldığı, eger ağızı-y-ıla dağı (10) niyyet eydürse dağı hōşdur. Eger gönülıle bilüp ağızıla (11) eyitmezise qayuramaz. Eger taqavvu' namāz kıılursa gönülıle bildüresi (12) ne namāz idügin revādur. Sünnet kıılan ve terāviğ kıılan dağı (13) niyyet kıılursa revādur. Ammā biregü farīza namāza niyyet eyleyicek (91b/1) ne namāz idügin mu'ayyen eylese gerekdür. Meşelā öyle namāzın (2) kıılursa eyitse gerek kim kııldığum öyle namāzıdır. Eger ağızıla (3) mu'ayyen eylemezise gönülıle bellü eylese gerekdür. Eger biregü (4) biregüye namāzda uysa ol kişi ne namāz idügin bellü (5) eylese gerekdür, uyduğın dağı

añsa gerekdür. Ammā biregü (6) cenāze namāzın kılıcağ, “Namāzı nekir için kıılırın” dise (7) gerekdür. Ol ölüye şenā du’ā kılsa gerekdür.

Bişinci kıbleye (8) yönelse gerekdür ve Ka’bede olan kişi farīzadur kim (9) Ka’beye karşı dura, Ka’beden ırak olan kişiye farīza- (10) dur kim Ka’beden yaña durup kıla. Eger biregü kıbleden yaña yönelmezise (11) kankı yaña yönelibilür-ise kıla. Eger biregü kıbleyi bilümese (12) şoracak kişi dahı bulumasa endīşe eyleye kankı yaña (13) göñli dolanursa ol yaña kıla. Biregü öyle namāzın kılsa (92a/1) gerekdi, kıbleyi bilmedi, fikr eyledi, göñli bir yaña yöneldi, öyleyi (2) kıldı ve ikindü olıcağ göñli bir yaña dahı dolandı, anı (3) dahı ol yaña kıldı, ve aḥşam namāzın dahı bir yaña kıldı. (4) Şoñra bildi kim ol namāzlar kıbleye kıılınmamış, dürüstdür, (5) girü döndürmeye. Eger biregü kıbleyi bilmese, fikr eylemese, göñli (6) bir yaña dolansa, başlasa ol namāzı kılsa, namāzı orta- (7) lıcağ bilse kim yañlış kılmış ol namāz içindeyiken kıbledin (8) yaña döne, ol ilerü kılduğı dürüstdür. Bir cemā’at (9) dün içinde namāz kıılmağ istediler, kıbleyi bilmezler, her yirini (10) fikr eyledi, göñli bir yaña dolandı, ol yaña döndi (11) ve dahı biregüye “İmām ol” didiler, ol dahı imām (12) oldu. İmām bir ayruğ yire yöneldi, kıldı. Eger bunlar (13) imāmı nice durduğın bilmezlerise hemin Qur’ān oquduğın (92b/1) işidürler-ise dükelinüñ namāzları dürüstdür. Eger imām (2) nice durduğın bilürler-ise kimüñ kim durması imām durduğına (3) muvāfiķsa namāzı dürüstdür. Kimüñ kim muvāfiķ degülse (4) namāzı dürüst degüldür. Kıbleyi bilmeyen kişi key fikir (5) eylese gerek. Eger fikir eylemedin, bilmedin yönelürse namāzı (6) dürüst degül, eger kıbleye karşı kıılırsa dürüstdür. (7) Altıncı namāz kılduğı yiri arı dutmağdur. Geydügi (8) tönü nice arıyısıa namāz kılduğı yir dahı eyle gerek.

Faşıl (9) Dördüncü: İmdi namāzuñ şıfatın ve rüknin eydelüm. (10) Rükün oldur kim namāz anuñıla dürüstdür, ol rükünler (11) dañı altıdur. Namāzda ol altınuñ biri tekb̄ir eylemekdür (12) ikinci örü turmağdur namāzda, üçüncü namāzda Qur'ān (13) oğumağdur, dördüncü rükū' eylemekdür, bişinci secde eylemekdür, (93a/1) altıncı soñ tañıyyata oturmağdur.

Ebu Hanıfe raħmetu'l-lāhi 'aleyhi (2) buyurur kendü fi'lile namāzdan çıkmak farızadur. Bu sözüñ (3) ma'nisi oldur kim biregü soñ tañıyyata oturmağıla namāzdan (4) çıkmaz, ta bir iş kim ol iş anı namāzdan çıkara, anı (5) işleyince meşelā turup gitmek gibi ya kelecı ya selām (6) virmek gibi. Bu söz iñen lañif sözdür. Biregü bir işe (7) girçek çıkmayınca çığduğı bilinmez-idi. Namāz bir ulu işdür. (8) Aña tekb̄irle girürler dañı bir iş gerek kim ol iş (9) işlenicek namāzdan çıkıla. Ammā Ebü Yūsuf ve Muħammed raħmedu'l (10) -lāhi kim Ebü Hanıfe'nüñ şākirdleridür eydürler soñ (11) tañıyyat oğısa namāzı tamāmdur gerekse bir iş işlesün kim (12) anı namāzdan çıkara. Bu sözüñ hāşılı şoldur kim Ebü Hanıfe (13) katında tañıyyat kadar¹⁰ gerekse otursun, kendü fi'lile (93b/1) namāzdan çıkmayınca namāzdan çıkmaz, şöyledür kim namāz (2) içinde durur. Ammā Ebü Yūsuf ve Muħammed katında soñ (3) tañıyyat oğıyası kadar oturacak namāz tamāmdur ve namāzdan (4) çıkmış gibidür. Ammā bu mes'elenüñ keyfiyyeti ya on iki (5) mes'elede bilinür.

Ol on iki mes'elenüñ mes'ele-i (6) evveli oldur kim: Biregü şu bulmadı teyemmüm aldı, namāz kıldı (7) soñ tañıyyāta oturdı, tañıyyāt oğıdı, selām virmedin (8) şu gördi ya şu getürı virdiler. Ebü Hanıfe katında (9) namāzı bāñıl olur, anuñ için kim dañı namāzı içindedür meşelā (10) biregü teyemmümile namāz kıldı, namāzın

¹⁰ **ka'de-i ahire:** namazın sonunda Ettehiyyatüyü okuyacak kadar ki bu teşehhüd miktarıdır, oturmak demektir. namazın farzlarındandır.

ortalıcağ şu (11) buldı, namāzı bāṭıl olur ve bu mes'ele daḥı selām virmedin (12) namāzuñ ortasında gibidür bes namāzı bāṭıl olur, ābdest alsa gerek ol namāzı ikileyin kılsa gerek. İllā Ebū Yūsuf (94a/1) ve Muḥammed katında namāzı tamāmdur, anuñ içün kim taḥiyyāta oturdı (2) ve taḥiyyāti oқudı, eyle idicek namāzı tamāmdur. Biregü (3) teyemmümile namāz kılsa namāzı dükendüğinden soñra şu buldısa (4) ol teyemmümile kılduğı namāzı döndürmeye.

İkinci meş'ele (5) oldur kim biregü bir vaқt namāz kıldı, soñ taḥiyyāta (6) oturdı ve soñ taḥiyyāti oқudı, selām virmedin (7) öñine düşdi kim ol günüñ bir vaқt namāzın kılmamış. (8) Meş'elā öyle namāzın kılmadı, ikindüyi kıldı, soñ (9) taḥiyyāta oturdı ve soñ taḥiyyāti oқudı, selām virmedin (10) añdı kim öyle namāzın kılmamışdur. Ebū Ḥanīfe katında (11) ikindü namāzı bāṭıl olur, öyle namāzı kılsa gerek. Andan (12) ikindü namāzın ikileyin kılsa gerek. Anuñ-içün-kim bir kılmaduğı (13) namāzı aña dururken daḥı bir namāzı kılmak yokdur. Ammā Ebū Yūsuf (94b/1) ve Muḥammed katında ikindü namāzı tamām oldı. Anuñ-içün kim soñ (2) taḥiyyāta oturdı öyleyi añduğı vaқtın ikindü namāzından (3) fāriğ olmışdı, öyle namāzın kıla, ikindüyi döndürmeye.

(4) Üçüncü mes'ele oldur kim biregü muķīm idi, tañlacak ırte (5) namāzın kıldı daḥı ābdestile edügin geydi ve öyleden (6) soñra ābdesti şındı yine irtesi öylen edügin (7) mesh ēyelese gerekdür. İrtesi öyleyi kıldı soñ taḥiyyāta (8) oturdı, taḥiyyāt oқudı, selām virmedin edügin çıkarası (9) vaқt oldı. Ebū Ḥanīfe katında öyle namāzı bāṭıldur, (10) edügin çıkarsa gerekdür, iki ayağın yuyup öyle namāzın (11) kılsa gerekdür. Anuñ-içün-kim namāz içindeyiken mesh müddeti bitti. (12) Ebū Yūsuf ve Muḥammed katında namāzı tamāmdur; anuñ-içün kim (13) soñ taḥiyyāta oturdı

ve okudu, öyle olucağ namāzdan (95a/1) çıkmış gibidür, namāz tamāmdur.

Dördüncü mes'ele oldur kim (2) biregü ābdest aldı, edüğine mesh viridi, namāzın (3) kıldı, soñ taḥiyyāta oturdu, taḥiyyātu okudu, selām (4) virmedin ayağın silkti, edügi ayağından düşdi. (5) İmdi Ebū Ḥanīfe katında namāzı bātıldur, ābdest alup (6) namāzın ikileyin kılmak gerek. Ebū Yūsuf katında döndürmek (7) gerek.

Bişinci mes'ele oldur kim biregü Qur'an bilmezdi ve Qur'an (8) öğrenmezdi, Qur'ansuz namāz kılordı ve bir namāzı Qur'ansuz (9) kıldı, soñ taḥiyyāta oturdu. Taḥiyyāt okuyası kadar daḥı (10) biregüden Qur'an öğrendi, selām virmedin Ebū Ḥanīfe (11) katında namāzı bātıldur, ikileyin Qur'an okuyup namāz (12) kılsa gerekdür anuñ için kim namāzı tamām olmadı, ašlā kâdir oldu (13) aaşlı Qur'an okımağdur. Ammā Ebū Yūsuf ve Muḥammed katında (95b/1) namāzı tamāmdur.

Altıncı mes'ele oldur kim biregü ton (2) bulmadı. Şer'î oldur kim yalnızcağ kıla ve yalnızcağ kıldı. (3) ve soñ taḥiyyāta oturdu, selām virmedin ton eline girdi. (4) Ebū Ḥanīfe katında namāzı bātıll olur, ikileyin döndürse (5) gerek. Ammā Ebū Yūsuf ve Muḥammed katında namāzı tamāmdur.

(6) Yidinci mes'ele oldur kim biregü imāmlık iderdi, iki (7) rik'at ya üç rik'at ya dört rik'at şayruydı (8) ve yanın yanın yaturken namāz kıлмаğa güci yiterdi, yaturken (9) kıldı, soñ taḥiyyātu okudu, selām virmedin şağaldı, (10) örü turmağa güci yitdi. Ebū Ḥanīfe katında namāzı bātıldur (11) ikileyin ol namāzı örü tururken kılsa gerek. Ammā Ebū Yūsuf (12) ve Muḥammed katında namāzı tamāmdur, ikileyin döndürmeye.

Sekizinci (13) mes'ele oldur kim biregü imāmlık ideridi, iki rik'at (96a/1) ya üç rik'at ya dört rik'at namāzuñ soñ taḥiyyātına (2) oturdu, taḥiyyāt okıdı, selām virmedin imāmuñ (3) ābdesti şındı. Şer'ī hüküm şöyledür kim bir āyet-i K̄ur'ān (4) okıyubilür, imāmlığa lāyık kişi ilerü giçürse gerek kim (5) selām vire, kendü söylemedin, ayruş işe meşgöl (6) olmadın ābdest alsa, selām virse gerek. İmdi (7) ol imām biregüyü imāmlığa çekdi, ammā imāmlığa lāyık (8) degülidi, K̄ur'ān bilmezdi. K̄ur'ān bilmez kişi K̄ur'ān bilür (9) kişiye imāmlık eyleyicek bu K̄ur'ān bilür kişinüñ namāzı (10) bātıldur. Ebū Ḥanīfe katında dükelinüñ bātıldur. Anuñ-içün-kim (11) namāzdan çıkmadı, namāz içindeyiken. K̄ur'ān bilmez kişi (12) imāmlık kıldı, Ebū Yūsuf ve Muḥammed katında dükelinüñ (13) namāzı tamāmdur. Anuñ-içün-kim bilmez kişi bilür kişiye namāz tamām (96b/1) olduḡdan soñra imāmlık kıldı, namāz içinde kılı (2) virmedi.

Ṭokuzuncı mes'ele oldur kim biregü irte namāzın (3) taḥiyyāta oturdu ve taḥiyyāt okıdı, selām virmedin gün (4) toḡdı. Ebū Ḥanīfe katında namāzı bātıldur, gün key yukaru (5) k̄alk̄duḡdan soñra k̄azā eylese gerek. Ammā Ebū Yūsuf ve Muḥammed (6) katında namāzı tamāmdur.

Onuncı mes'ele oldur kim biregü (7) imām ardında āzīne gün namāz kılırdı, soñ taḥiyyāta (8) imāmıla bile oturdu, selām virmedin ikindü vaḡtı girdi. (9) Ebū Ḥanīfe katında imāmuñ ve cemā'atüñ daḡı namāzı bātıldur. (10) Öyle namāzın k̄azā eyleseler gerekdür; ammā Ebū Yūsuf ve Muḥammed (11) katında namāzları tamāmdur.

Onbirinci mes'ele oldur kim (12) biregünüñ başı veyā zaḡmı varıdı k̄olında ya yüzinde (13) ya ayaḡında baḡlatup dururdu. Ābdest alduḡı vaḡt (97a/1) ol baḡ üstine meş eyledi. Bir gün ābdest (2)

aldı, ol zaḥm üstine mesh eyledi, namāz kıldı, (3) soñ taḥiyyāta oturdu, taḥiyyāt oqıdı, selām virmedin (4) ol bağ altındağı oñuldu daḥı bağ düşdi. Oñulup (5) düşicek mesh bāḥıldur, yumak farīza olur. Ebu Ḥanīfe katında (6) namāz bāḥıldur, ikileyin ol arayı yuyup namāzı girü kılmak (7) gerek. Ammā Ebū Yūsuf ve Muḥammed katında namāz tamāmdur.

On (8) ikinci mes'ele oldur kim biregünün 'özri varıdı (9) ya'nī bevlı durmazıdı, ya yili ya burnı kanı veyā karnı (10) giçerdi veyā başı bartı varıdı; iriñi kanı şuyı (11) durmazıdı. Şol ḥalde ābdest aldı, namāz kıldı (12) soñ taḥiyyāta oturdu, selām virmedin ya namāzdan (13) çıkıcağ iş işlemedin 'özri kişiye key olsa Ebū Ḥanīfe (97b/1) katında namāzı bāḥıl olur. Ebū Yūsuf ve Muḥammed katında (2) namāzı tamāmdur.

Her bir mes'elenün delīli bu on iki (3) mes'eleden şol delīldür. Evvel mes'eledede eyittük, fikrile (4) añlana geldük.

İmdi namāzuñ vācibleri bilmek gerek kim farz (5) nedür, vācib nedür, sünnet ve müsteḥab ābdest faşında (6) eyitdük, vācib kaldı farīza-y-ile. Ammā farīza oldur kim (7) anı Tañrı te'ālā Peygāmbar'a buyurdıgın çok kişiler Peygāmbar (8) ağızından işittiler ve çok kişiler anı Resül'dan işitdük (9) diyü şanuqlıq virdiler. Vācib oldur kim ol Tañrı (10) buyurduğın az kişiler Resül'dan işittiler ve az kişiler (11) anı Resüldan işittiklerine şanuqlıq virdiler. İmdi (12) çün farz ne-y-idügi vācib ne-y-idügi bilindi her kim farīzayı (13) terk iderse Tañrıdan 'azāb görisedür. Bellü bayk (98a/1) her kim vācibi terk eylerse kórükdur aña 'azābdan (2) ve eger işlerse şevābı çokdur.

Ammā namāzuñ vācibleri birisi (3) Fātiḥa oqımağdur, ikinci daḥı bir süre oqımağdur, üçüncü (4) vācib iki evvel rik'atde Qur'an

koşa okımağdur, (5) dördüncü vâcib tertib beklemekdür, bişinci vâcib-i erkân (6) tamâm eylemekdür; ya'nî rükû'a tamâm iki bükli durmağdur ve secdeye (7) varıcağ elini yire degürmekdür. Andan secdeden tamâm kalk- (8) mağdur. Altıncı, secdeden kalkıcağ elin yire tayanmayup durı (9) gelmekdür. Yidinci elük taḥiyyāta oturmağdur. Sekizinci soñ (10) taḥiyyātda taḥiyyāt okımağdur. Toğuzuncı vâcib selām (11) lafzın eyitmekdür. Onuncı vitirde Kunut okımağdur. On birinci (12) bayram namāzında tekbīr eytmekdür. On ikinci namāzda çağır (13) katı okınacağ yirde katı okımağ ve gizlü okınacağ yirde gizlü okımağdur.

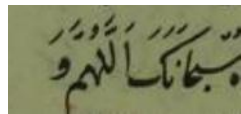
(98b/1) Ammā namāzuñ sünnetleri: Evvel iki elin yukaru götürmekdür. Namāza (2) giricek vaqtın ikinci sünnet, tekbīr getüre dururken barmağların (3) açuğ tutmağdur. Üçüncü, tekbīr eydicek vaqtın (4) eyitmekdür. Dördüncü sünnet, Sübhāneke okımağdur. Bişinci sünnet, (5) "Euzubillāhi mine'ş-şeytāni'r-racīm Bismi'llāhi'r-raḥmāni'raḥīm " (6) dimekdür. Altıncı, Fātiḥayı tamâm okıcağ "āmīn" dimekdür sırrıla. (7) Yidinci, sağ elin sol eli üzerine komağdur, göbegi altında (8) sekizinci "Allāhu Ekber" dimekdür rükū' eylemedin. Doğuzuncı, (9) rükū' içinde üç kez "sübhāne rahbiye'l-aẓīm" dimekdür. (10) Eger biş kez ya yidi kez ya toğuz kez ya on bir kez dirise (11) daḥı yigrekdür. Onıncı sünnet, iki elin dizi üstine komağdur (12) rükū' içinde. On birinci, rükū' eyleriken dizi üstine (13) elin koyıcağ barmağların açuğ tutmağdur. On ikinci, secde (99a/1) eyleyicek "Allāhu Ekber" dimekdür. On üçüncü, secde içinde (2) "Sübhāne rabbiye'l-ā'lā " dimekdür. Eger biş kez ya yidi kez (3) ya toğuz kez ya on bir kez dise daḥı yigrekdür daḥı alnın (4) burnın yire degürmekdür. On dördüncü, iki elin secdede (5) yire komağdur, iki dizile bile. On bişinci, taḥiyyāta otururken (6) sol ayağın döşemekdür, sağ ayağın dikmekdür. On (7) altıncı sünnet, ikinci rik'ate ya üçüncü rik'ate durası (8) vaqtın biraz

eglenüp durmaqdur. Buna edep demek (9) yigrekdür. On yidinci, soñ taḥiyyâtda Resûl'a şalavât (10) virmekdür. On sekizinci, kendüye ve mü'minlere du'â (11) kılmakdır.

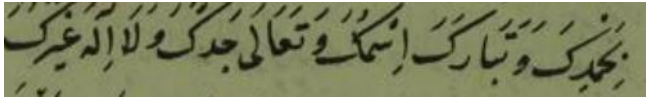
Ammâ namâzuñ edepi: Birisi oldur kim örü (12) tırurken secde eyleyicek yire baqa. İkinci, rükü' eyleyicek (13) ayakları arkasına baqa, secde eyleyicek burnına baqa (99b/1) ve taḥiyyât okurken ellerine baqa ve iki eli dizleri (2) üstinde ola. Üçinci, namâz içinde esnemek gelicek (3) ağzın yuma, eger yinemezse bir elin ağzına duta. Bir niçe (4) fâzıllar eydür elin yinlerinden çıkarmamak ve tonın egnine (5) almamak edeptür namâz içinde dirler. Dördinci, öksürmemek (6) eger öksüresi gelürse elbette meñ eylemege güci yitmezise (7) öksürürse kayurmaz. Bişinci, kâmet getirüp “ Ḥayyâ le'l-Felâh” (8) didügi sâ'at tırur gelseler gerekdür namâz kılcak kişiler. (9) Altıncı, mü'ezzin “kad kâmeti'ş-salat” didügi sâ'at (10) imâm namâza başlaya.

Faşıl: Bu faşılta namâzı (11) nice kılmak gerek, eydelüm. Biregü namâza başlaycak iki elin (12) götüre kulaqları berâberine degin ve 'avrat omuzı berâberine (13) degin. Andan "Allāhu Ekber" diye. Eger “Sübhānallāhi” dise ya “lā ilāhe (100a/1) illāllah” dise ya Pârsice “ ḥüdāy büzruk” dise ya Türkçe (2) “ulu Tañrı “dise ya namâzda Qur'an okısa, ya koyın boğazlarken (3) Türkice eytse “İlāhi senüñ aduñıla boğazların” dise ya “benām-ı (4) ḥüzā” dise dükelisi dürüstdür. Eger "Allāhu Ekber" yirine “Allahumme iğfir” (5) dise namâzı dürüstdür, illā yazuqlu olur dirler. Ve bir niçeler (6) namâzı bāḥıldur dirler ve bu kavlı toğrıdur, ilerüki ol (7) kadar degül. Andan sağ elin halka eyleyü şol bilegin (8) duta göbegi altında

koya, andan eyde

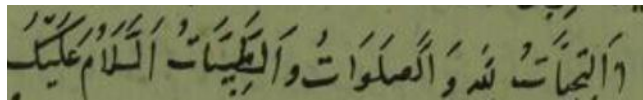
(9)

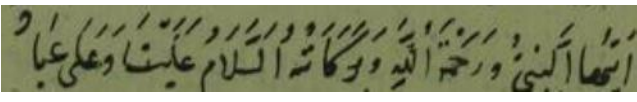

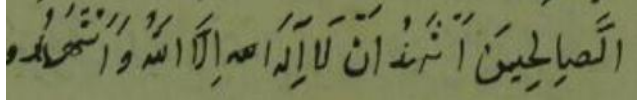
(10) andan eyde

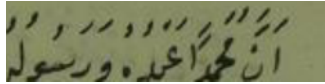
"Euzubillāhi mine'ş-şeytāni'r-racīm" andan (11) "Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm" diye bunları gizlü eyde. Degme (12) bir rik'atde "Bismi'llāhi'r-raḥmāni'raḥīm" diye andan Fātiḥa (13) okıya ve daḥı bir sūre ya üç āyet Fātiḥa қоша. İmām (100b/1) daḥı uyanlar daḥı āmīn diyeler gizlü. Andan "Allāhu Ekber" (2) diye daḥı rükū'a ine ve iki elin dizi üstine қоya, (3) barmaқların açа arkasın düpdüz duta, boynın (4) daḥı arkasıla düz duta, başın yukarı қaldurmaya (5) ve ашаға аsaқomaya, üç kez "Sübḥāne rabbiye'l-azīm" (6) diye andan başı қaldura. Eger imāmlıқ eyleser "semi' al (7) lāhu limen ḥamidehu" diye. Eger imāma uyarısa "Rabbenā (8) leke'l ḥamdü" diye ancak imām "Semi' allāhu limen ḥamideh" didüğinden (9) soñra. Eger başına қılursa "Semi' allāhu limen ḥamidehü" "Rabbenā leke'l ḥamdü" diye ve öru ḫura daḥı "Allāhu Ekber" (10) diye daḥı secdeye ine. İlk iki dizin yire қоya, andan (11) iki elin yire қоya alnın daḥı yire degüre ve қoltuқların (12) iki bögrinden giñ duta ve ayakların barmaқların қibleye (13) yönelde ve қарнын uyluğı üstine қоmaya. Andan üç-kez (101a/1) "Sübḥāne rabbiye'l-ā'lā" diye. İllā 'avrat қoltuқların bögrine (2) kısа қоya ve қарнын uyluğı üstine қоya. Andan başın (3) secdeden қaldura "Allāhu Ekber" diye қalkа otura, tamām dolana (4) andan yine "Allāhu Ekber" diye secdeye vara, ilerüdeki secde gibi (5) yine "Allāhu Ekber" diye daḥı ellerin ḫayanmadın ve eglenmedin қalkа (6) ikinci rik'at daḥı ön(ilk) rik'at gibidür. İllā (7) altıncı rik'atte sübhāneke ve e'üzü okımaya andan ikinci rik'at (8) secdelerinden қalkıcaқ şol ayаğın döşeye sağ ayаğın dike (9) barmaқların қibleye yönelde iki elin budları üstine қоya (10) barmaқların ачуқ duta. Andan таḫiyyāt

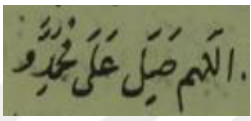
okıya, eyde(11)

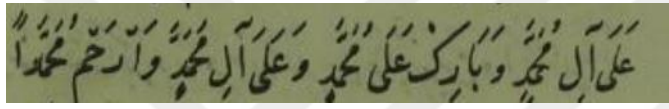

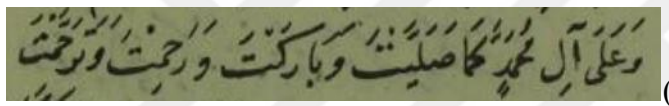
(12) (13)

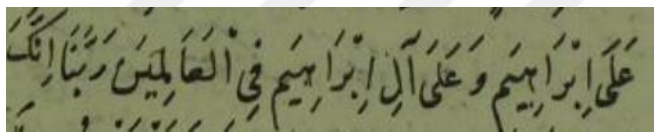
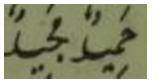
 (101b/1)

 diye. Dört rik'at namāzda ilk (2) taḥiyyāta oturcaḡ işbu kadar okımaḡ gerek. Ammā soñ taḥiyyāta (3) daḡı ve iki rik'at namāzda daḡı taḥiyyāta oturcaḡ “ ‘Abduhu (4) ve resūlu”

didüğinden soñra eyde (5)

 (6)

 (07)

 (8)

diye daḡı selām, şaġına ve andan şolına (9) selām virürken niyyet eyleye kim “Bu virdüğüm selām şaġumda (10) şolumda yazaḡlarım ve müzdüm yazan firiştehlere (11) daḡı cemā’ate kim namāzı bile kıldum daḡı imāma.” Eger imām (12) şaġından yañayısa evvel imāma niyyet eyleye şaġına (13) dönicek eger şolındayısa şolından yaña dönicek (102a/1) niyyet eyleye. Eger imāmısa ḡavme ve firiştehlere niyyet eyleye, (2) imām irtē namāzında ve aḡşam namāzında ve yatsu namāzında (3) çağırū okısa gerek. İrtēnuñ ikisinde daḡı aḡşāmuñ iki (4) öñ rik’atında çağırū okısa gerek, soñında yaluñı Fātīha (5) okısa ve yatsunuñ daḡı iki öñinde çağırū ve Ḳur’ān (6) ḡoşa okıya ve iki soñında yaluñı Fātīha okıya gizlü ve ḡazā (7) daḡı kılsa çağırcaḡ yirde çağırū okımaḡ gerek ve ayrıḡ (8) namāzlarda çağırū okımaḡ yoḡdur. Biregü kendüzin taṭavvu’ (9) namāz kılsa Ḳur’ān gizlü okısa gerek. Biregü namāzları (10) başına

kılsa çağırısı yirde gerekse çağırı okusun (11) gerekse gizlü okusun ikisi dahı revâdur. Eger biregü dünin (12) ta'avvu' namâz kılsa gerekse çağırısı okusun gerekse gizlü okusun (13) revâdur. Biregü yatsu namâzınıñ iki öñinde yaluñı Fâtîha okısa (102b/1) iki şöñinda ikişer kez okıya.

İmdi namâzlarda Qur'an (2) ne kadar okımağ gerek eydelüm. Biregü her bir namâzda bir yaluñuz (3) âyet Qur'an okısa ol bir âyet Qur'anıla namâz dürüstdür. (4) İllâ yigreki Tañrı te'âlâ hazretinde sevgülüsi ve Peyğambar anı (5) işledügi eksüksüz oldur kim seferde ırte namâzında Fâtihâ (6) okıya ve dahı kısa süre Fâtihâ'ya қоша, hem öylede ve hem (7) ikindüde ve aḥşamda ve yatsuda kıla. Eger evindeyse (8) ırte namâzında Fâtihâ'yıla kırk âyet Qur'an okıya. Eger bir rik'atte (9) kırk âyet okursa eyüdür, ya yigirmişer âyet okıya (10) hem öyle dahı ırte gibidür. Ammâ ikindüyile yatsu namâzında (11) yigirmişer âyet ya otuzar âyet okıya ve aḥşam namâzında (12) Fâtihâ ile bir kısa süre okıya. Kısa didügümüz ez-zuḥâdan (13) Qur'an şöñına degindür. Ammâ namâzda bir baş Qur'an bellü (103a/1) bellüleyüp andan ol namâzda yine anı okımağ mekrühdür. (2) Ve imâm ırte namâzınıñ evvel rik'atin ikinci rik'atinden (3) uzadurağ kılsa gerek.

Ve biregü imâma uyıcağ imâm ardında (4) Qur'an okımasa gerek ve ḥaṭîb ḥuṭbe okurken her kim söyler- (5) se қatı yazuқlı olur. Eger ḥuṭbe okurken her kim ḥutbeyi işitmezise dahı dek (6) dursa gerek.

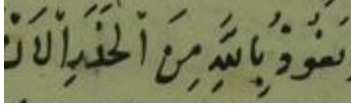
Faşıl: Namâzı cemâ'atile kılmak (7) berkimiş sünnetdür. Resül 'aleyhi's-selâm eydür: "Niyet eyledüm kim (8) buyuram çerimüñ yigitlerine kim degme birisi bir kucağ odun götüre- (9) ler, yetdüreler, andan Bilâl'e buyuram bañlaya, her kim cemâ'ate ḥâzır (10) olmazısa anı oda yaқam, ḥanumânıla yaқam, gide, cemâ'ate

(11) gelmeyi baña gerekmez.” didi. “Ve kıyāmet gününde benim şefā’atümden (12) mahrūmdur” didi. Andan şāhābeler dirneşdiler eyittiler “Yā Resūl- (13) allāhi, cemā’ate gelmez kişi yoktur.” didiler, “Odunu kimüñ-içün dirşürsüz?” (103b/1) didiler. Ammā imāmlık Muḥammed Muştafa mertebesidir ve hiç islām (2) dīni içinde imāmlıktan ulu manşib yoktur. Anuñ-içün-kim müderrisler (3) ādemilere vaktında bir kez muhtāc olurlar helāl ve ḥarām (4) şormaklığa; kazılara zamānlarda bir kez da’vī olıcağ, (5) anı kesmege muhtāc olurlar ve ḥaṭıblere haftada bir kez (6) muhtāc olurlar, ḥuṭbeyi diñlemege, imāmlara günde biş kez muhtācdur (7) hiç eksiksüz. Bes eyle olıcağ imāmlığa degme bir cāhili (8) ve fāsıkı kabül kılmamak gerekdür. İmāmlığa lāyık bir kişidür (9) kim kamu ḥalkdan ‘ilim içinde artuğrağ ola, dükeli ardındağ (10) cemā’atden fakih içinde Qur’ān ma’nisin bilmek içinde (11) ve Qur’ān dağı dükelinden yigrek bile ve dīn içinde helāli (12) ḥarāmı seçmek içinde artuğrağ ola ve yalan söylemeye (13) ve gözün ḥarāmdan ve karnın şübheden ve elin kıomadığı (104a/1) nesneden saklaya.

‘Oşmān razıya’llāhu ‘anhu Ḥurūra adlu şehirden (2) geçdüğü vaktın bir yire kıondı kim aña ‘Azāb dirler, anuñ (3) imāmları kıarşı vardılar, ‘Oşmān’uñ elin ayağın öpdiler, (4) andan ‘Oşmān ol kişilere eyitti: “Sizler ne kıavümlersiz?” (5) Eyittiler kim “Biz bu şehrüñ imāmlaruyuz.” didiler. Andan ‘Oşmān (6) eyitti: “İşbu cemā’atüñüzden birisi dört rik’at namāz (7) kılırdı. Degme bir rik’atte bir secdeyi unuttı, nice itse gerekdür (8) kim namāzı tamām ola? Dağı biregü dört rik’at namāzda (9) degme bir rik’atte üçer kez secde kılsa unutsa nice (10) itse gerekdür kim namāzı tamām ola?” didi. Andan bunlar eyittiler (11) biz anı bilmezüz didiler andan ‘Oşmān eyitti dutuñ (12) bunları dögelin kııtdılar andan ‘Oşmān eyitti: “İy mel’ūnlar, (13) sizler dağı imāma uyası olmadüksiz ve kimseye uymadın (104b/1) ayruqları nite uydurursiz?” didi. Resūl

‘aleyhi’s-selām (2) buyurdu: “her kim bilmedin müsülmānlara imāmlik kılsa dīni (3) yıkıcıdır. Yıkuñ anı kim yıkmasun sizi.” didi. Andan ‘Osmān (4) buyurdu, bunlara yüzer yüzer ağaç vurdılar, altışar ay (5) zindāna kıoydılar. Andan çıkardılar tevbe virdiler kim ayruķ (6) bilmedin iş işlemeyeler. Andan peygāmbar ‘aleyhi’s-selām buyurdu: (7) “Her kim cāhil ardında namāz kılsa gözi görüriken şeytāna (8) uymışdır.” didi. Ammā ol Şeyh’ül-meşāyih Ebū Mansūr Tebrizī (9) rahmetu’llāhi ‘aleyhi eydür: “Bir ulu şeyh gördüm düşüm içinde, göñli (10) yavuz ve iki elin yüzine vurmuş oturur, andan ilerü vardum, (11) eyittüm ‘Ya zamāne kıtbi, saña ne geldi kim göñlüñ yavuzdur?’ (12) Eydür ‘Ya oğlum, bu iş andan dağı artukdur siz sanursız. (13) Beni hisābgāha götürdiler otuz üç yıllık namāzumı baña girü (105a/1) döndürdiler, redd ittiler, kıbül kılmadılar. Andan ben eyittüm: (2) “İlāhi, sen tanuķsun-kim ben řā’atımı riyādan saķladum ve nefsumı (3) řarāmdan saķladum ve senüñ dergāhuñda ihlāşıla durdum.’ (4) Andan hitāb geldi-kim ‘Ne-kim didükise dükeli girçekdür otuz (5) üç yıl namāzuñı dīnsüz cāhil ardında kılduñ anuñ için (6) kıbül olmadı.” Ben eyittüm: “İlāhi, cāhil ardında kıldum (7) illā dīnsüz idügin bilmedüm. Eyitti kim “İy miskīn, her kim řerī’at (8) aķkāmın bilmezise cāhildür ve her kim öğrenmek ardınca (9) diñlese dīnsüz olur.” didi. İlāhi nāzenīn namāzlarını řādıkıların (10) cāhiller ardında kılmakdan sen saķlağıl.”

İmdi eger (11) iki danişmend bir yirde bulınsalar, namāz vaķtı olsa kıngısı (12) ‘ālimrağısa ol ilerü giçse gerekdür, yaş ve saķal aķlıgına (13) ‘ilm variken i’tibār yokdur. Her kim yaş ve saķalı Tañrı ‘ilminden (105b/1) yigrek diye ve kıocayı başından ve saķalı aķlıgından ötürü (2) ‘ilminden yigleye Tañrı ‘ilminden mahrumdur ve dīdārdan (3) naşıbsüzdür.

Eger 'ilm (4) berāberise kankısı Qur'an'ı toğru okursa ol (5) ilerü giçe. Eger biregü hāfız-ı Qur'an olsa yidi kırā'atıla, (6) Qur'anı az yer bilse ayruķ 'ilmi olmasa ve biregü Qur'an (7) bilmese Fātiḥā'-y-ıla Kulhuva'llāhu aḥad'u bilse ancak, illā namāz aḥkāmın (8) bilse ve 'ilim olsa ol hāfız ilerü geçmeye, 'ālim giçe. (9) Eger 'ilm içinde berāber olup okumaķlık içinde dağı (10) berāber olsa kankısı ḥelālden ḥarām seçerse ol (11) ilerü giçe. Eger biregü şuyı örüp içerse, 'ilmi (12) olmazısa ve dağı biregünüñ 'ilmi olup 'ameli olmazısa (13) ve 'amelsüz 'ilimi olan ilerü giçe; ol 'ameli ve t̄ā'atı çok olan ilerü (106a/1) geçmeye. Ve eger 'ilm içinde ve zühd içinde ve Qur'an içinde berāber (2) olursa kankısı yaşlurağısa ol ilerü giçe.

İmdi gerek kim (3) niçe mertebe 'ilimden aşığadır. Ammā kul kişinüñ ve bāzı 'Arabnuñ (4) ve süci içenüñ ve bid'at ehlinüñ ya'nī ve Peyğambar işlemedigün (5) işleye, çalđu degülmek ve oynamak ve saķal yülimek ve Qur'an (6) ve ḥadīşi koyup şi'irler okımak gibi dağı gözsüzüñ (7) ve ḥarāmzādenüñ bunlaruñ imāmlıķları mekrūhdur.

(8) Ammā çok 'avratlar cemā'atinde bir 'avrata imāmlıķ eylemek mekrūhdur. (9) Eger 'avratlar ol yazuğdan korkmazlarısa cemā'atile dirneşüp (10) namāz kılurlarısa imāmlıķ eyleyen 'avrat ilerü giçmese gerekdür, (11) şaf ortasında dursa gerekdür.

Ammā yalnızak kişiler cemā'ati (12) olup dağı bir yalnızak kişi ardında namāz kılmaķ revādur; (13) illā imām olan yalnızak şaf ortasında dursa gerekdür, ilerü (106b/1) tırmasa gerekdür. Eger iki kişiden biri imāmlıķ eylemek istese (2) imāmlıķ eyleyen bu uyan kişiden ilerü tırmasa gerek (3) üç kişi namāz kılmaķ dilese imām olan ilerü dura iki (4) kişi ardında turalar.

İmām ardında şaf durıcağ ilkin (5) erenler dursa gerekdür, andan oğlanlar andan 'avratlar dursa (6) gerekdür ve 'avratlar mescidlere varmasa gerekdür. İllā meger kararı 'avratlar (7) vara. Eger 'avrat uyarısa namāzı revā degüldür, oğlana (8) dağı uyarısa namāzı bātıldur. Eger ābdestlü arı kişi (9) 'özlülere uyarısa namāzı revā degüldür dağı Qur'an(10) bilen kişi Qur'an bilmeyen kişiye uymağ revā degüldür ve dağı (11) örü tūru bilen kişi yanın yatan kişiye uymağ revā degüldür (12) ve dağı farīza kılan kişi taṭavvu' kılan kişiye uymağ revā degüldür. (13) ve dağı bir farīza kılan kişi bir farīza dağı kılan kişiye uymağ (107a/1) revā degüldür. Ammā ābdestlü kişi teyemmümlü kişiye revādur dağı (2) biregü ābdest aldı ayağın yudı dağı bir edüğine (3) mesh eylemiş kişiye uymağ revādur. Dağı biregü örü tūruriken (4) namāz kılar ve biregü 'özürden ötürü otururken kılar (5) örü tūrup namāz kılanı uyarısa revādur. Taṭavvu' kılan (6) kişi farīza kılan kişiye uyarısa revādur. Ammā biregü (7) imām ardında namāz kıldı soñra bildi kim imām ābdestsüz (8) imiş ol namāzı ikileyin kılmak gerek dağı bir oquyu bilmez (9) kişi ve bir oquyu bilür kişi dağı bir oquyu bilmez kişiye uysalar (10) ikisinüñ dağı namāzı bātıldur.

Faşıl: (11) Eger biregünüñ dileksüz ābdesti şınsa söylemedin (12) vara, ābdest ala, girü kalanın bitüre, öñ kılduğın (13) ikileyin kılmaya. Eger biregü namāz içinde imāmlık eyleriken (107b/1) ābdesti şınsa, biregüyi cemā'atden ilerü geçüre ol ābdesti (2) şınan kılduğı namāzı bitüre, ol-dağı ābdestin ala, kalanın bitüre.

Eger biregü imāmlık eyleyüp (3) Qur'an okurken dili tutuldu, Qur'anı añamaz ol-kağar (4) dağı okumadı kim anuñıla namāzı revā ola. Biregüyi cemā'atinden (5) ilerü geçüre ol namāzı bitüre. Ammā biregü namāz içinde şandı kim (6) ābdesti yoğdur,

âbdestin kıdı, mescidden çıkdı girü bildi kim âbdesti (7) varımış, namâzı bātıldur, ikileyin kılmak gerek.

Eger biregü (8) bir namâzıla bir niçesin kıldı dağı namâz içinde uyudı dağı (9) düşe giçdi ya uğundı ya delü oldı namâzı bātıldur, (10) ikileyin kıla. Biregü bir namâzı kılsa şöñ taḥiyyâtı oqısa, (11) selâm virmedin âbdesti şınsa dileksüz dura, âbdest ala (12) dağı selâm vire eger virmedin kendü kâsdıla âbdestin (13) şırsa revâdur, illâ vâcib terk eyledüğinden ötürü yazuklu olur. (108a/1) Eger biregünüñ rükü' içinde âbdesti şınsa vara, (2) âbdest ala ol rükü'ı ikileyin kıla. Eger secdede (3) şınursa secdeyi dağı ikileyin kıla. Eger biregü namâz kıılırken (4) rükü' içinde ya sücüd içinde öñine düşdi kim öñ (5) rik'atte bir secdeyi unutmış ol añduğı secdeyi kâzâ (6) eyleye ayruq aña nesne lâzım olmaz.

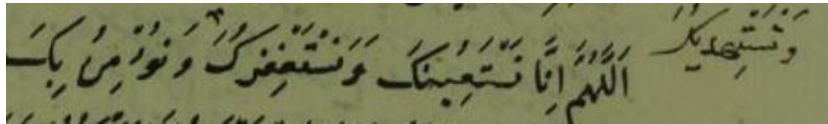
Faşıl: (7) Namâz fâsıd eyler kelecı kılmak namâz içinde anuñ-içün kim Resül (8) ḥâzreti buyurdı kim “Bizüm namâzumıza maḥlûk herzesi şıgmaz (9) ve dağı ḥalk sözine beñzer kelecı. Ve ḥalk biri birinden dünyede diledükleri (10) gibi namâz içinde Tañrıdan dilemeyeler.” Biregü 'Ömer zamânında namâz (11) kıılır ve ardında 'Ömer rażıya'llāhu 'anhu durmışıdı, ol (12) namâzı kıılanuñ 'Ömerden ḥaberi yoğıdı, taḥiyyâta oturdı, taḥiyyâtı (13) oquduğundan şöñra eyitti: “İlāhi fülān kişinüñ tizirek canın (108b/1) alğıl, 'avratın ben alayın.” dir. Andan 'Ömer ṭurraıla depere urdı, (2) eydür kim “Ṭur, namâzın ikileyin kııl” didi. Ammā ikilemek ya “ah” (3) dimek ya ağlamak, ağrıdan ya şayrılıkdan ya Tañrı dīdār (4) 'ışkından ya ṭamu korkusından ağlarısı namâz fâsıd (5) olmaz. Ammā boğazın arıtmak namâz içinde 'özürsüz ya (6) aḳsuran kişiyeye ḥayr ola dimeklik ya nesne şorana “lā (7) ilāhe illa'llāh” lafzıla cevâp virmek namâzı bātıl kıılır. (8) Ammā biregü biregüden nesne şordı, ol-dağı kendüzin (9) namâz içinde-y-idüğün bildürmek-içün

“lā ilāhe illā’llāh” didi, (10) namāz fāsıd olmaz. Eger biregü namāz içinde-y-iken biregüye (11) selām virse veyā selām alsa veyā muşhafa baksa dağı (12) Kır’ān okısa veyā biregü aña Kır’ān öğretse ol-dağı (13) anuñ ağızından alsa okısa namāzı fāsıd olur. Eger biregü (109a/1) öyle namāzına başlasa bir rik’atin kılıcağ eytse “İşbu (2) kılduğum namāzlar farīza olsun” dise, bir niçe ‘ulemā “Namāzı (3) fāsıddur” dir. Eger biregü öylenüñ vaqtı içinde başladı-kim (4) öyle namāzın kıla bir rik’atin kılıcağ öñine geldi kim ilerü- (5) ki günüñ öyle namāzın kılmaduğımıñ göñlinde eyitti (6) “İşbu kılduğum öyle ol öyle olsun” didi, revādur. (7) Eger biregü namāz kıılırken bitiye baksa, okısa ya dişi arasında (8) nesne varıdı, anı yuttı yāhūd secde eyleyesi yirden (9) bir yire dağı giçse namāzı fāsıd olmaz, illā yazuklu olur.

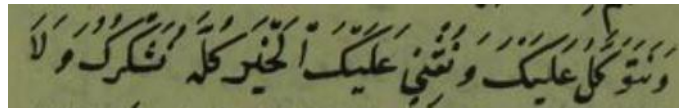
(10) Faşıl: Şol nesneleri eydelüm kim namāzı fāsıd (11) eylemez anı işleyecek illā mekrūhdur. Namāzda tonıyıla oynamak (12) ya tenîle oynamak ya secde eyleyecek yirde taş olsa (13) anı döndürmeklik mekrūhdur. Eger secde eyleyecek yir bulmazısa (109b/1) secde eyleyesi taş olsa bir yaluñuz kez giderüp (2) secdesine yir eylerise kayurmaz. Ammā barmağların çalmak, (3) çatlatmak ya birbirine geçürmek ya iki elin bögrine urmak ya (4) sağına ya şolına bakmak ya çömeli oturmak ya iki kolın döşemek (5) ya selām virene elîle cevāb virmek ya bağdaş kurup (6) oturmak ‘özürsüz ya tonın egnine almak ya omuzına bırakmak (7) ya gerinmek ya esnemek ya gözün yummak ya bir ton giyüp namāz kılmak (8) anda şüret ola mekrūhdur. Biregünüñ namāz kıılırken başı (9) üstinde ya karşusunda ya öninde şüret olsa mekrūhdur. (10) Eger ayağı altında ya ardında olsa kayurmaz. Eger biregü (11) namāz kıılırken barmağlarıyla Kır’ān āyetin şayarsa ya tesbih şayarsa (12) kayurmaz, dirler, ālā takvā oldur kim mekrūhdur anuñ-içün kim (13) tesbih şaymak ve āyet şaymak barmağlarıla göñül

ḥuzūrı ne kim (14) namāzdan maḫsūd oldur anı giderür. Eger biregü namāz kıılır olsa, (110a/1) görse kim bir yılan aña karşı gelür ya kıuyruğı öri (2) namāzı kıoyup anı öldürüp namāzınuñ kıalanın bitürse (3) revādur, mekrüh degüldür. Eger biregünüñ yöni kıbleden (4) yaña olsa daḫı kelecı itse daḫı biregü anuñ ardında (5) namāz kıılsa kıayurmaz. Eger biregünüñ kıarşusunda muşḫaf (6) olsa ya kıılıç olsa aşılmış ya mūm ya çırağ veyā (7) şüretlü ton namāz kıılırken kıayurmaz illā şüret üstine (8) secde eylemek mekrühdur. Mescidüñ kıapusın daḫı baḫlamak daḫı (9) mekrühdur. Meger kim içinde metā' ola oğrıdan kıor kıalar (10) metā' didiğümüz ḫālılar gibi ve kıandiller gibi. Ammā mescid üstine (11) şu dökmek veyā cimā' eylemek ḫarāmdur. Mescidi altun şuyıla (12) dürlü dürlü renklerle naḫışlamak revādur anuñ-içün kim Tañrı (13) ol ağırlamaḫdur. Ben za'ıfüñ reyı oldur kim şimdiki (110b/1) zamānda ādemiler bātından zāhire kıılıp dururlar, ne-kıadar (2) mescidi yüceldürlerise ve altunlayup gümişlerlerise (3) altunlarısa yigrekdür, tamamıla tāhir olur.

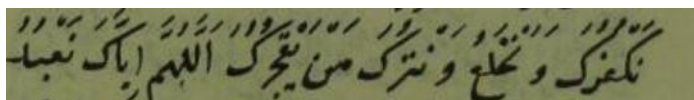
Faşıl: (4) Vitir, vācibdür. Üç rik'atdür, degme bir rik'atde Fātiḫa (5) okımaḫ gerek daḫı bir süre-y-ile ya bir kıaç āyet Kıur'an süre (6) yirine okıya, üçünci rik'atte rükū'dan ilerü (7) elin kıaldurup "Allāhu Ekber" didüğinden şoñra Kıunut okıya. (8) Ammā vitirden ayrıuḫ namāzda Kıunut yoḫdur ve Kıunut budur: (9)

(10)

(11)

(12)

وَلَكَ نُصَلِّيُ وَنُحَدِّدُ وَإِلَيْكَ نَعُو وَنُجِدُ نَزْجُورُ حَمْدِكَ

(13)

وَلَا تُخَيِّرُنِي عَذَابِكَ إِلَّا عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ لَمْخِي **اللَّهُمَّ**

(111a/1)

أَهْرَانَا فِيمَنْ هَدَيْتَ وَعَارَفْنَا فِيمَنْ عَافَيْتَ وَتَوَنَّنَا

(2)

فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ وَبَارَكْنَا فِيمَنْ أَعْطَيْتَ وَتَنَانَا

(3)

بِنَاشِرٍ مَا قَضَيْتَ إِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يَقْضِي عَلَيْكَ

(4)

أَنْتَ تَمُنُّ وَلَا يُمُنُّ عَلَيْكَ أَنْتَ الْغَنِيُّ وَأَنَا الْبَغِيُّ أَوْ

(5)

إِلَيْكَ إِنَّهُ لَا يَذِلُّ مِنْ وَايْتٍ وَلَا يَعِزُّ مِنْ عَادٍ

(6)

تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا قَضَيْتَ وَلَكَ

(7)

الشُّكْرُ عَلَى مَا هَدَيْتَ نَسْتَغْفِرُكَ اللَّهُمَّ وَنَتُوبُ إِلَيْكَ

(8)

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي مِنْ النَّارِ رَجَحْتَ وَ

(9)

مِنَ الضَّلَالَةِ هَدَيْتَ وَعَلَى آلِ أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ

(10)

لَدَيْكَ رَبِّ اغْفِرْ وَأَرْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ

Rivāyet (11) kıllur şahih'in Şeyh Ebū Tālibe-i Mekkī dağı Şeyh Ebū 'İsā-i Tirmizī (12) dağı Şeyh 'Osmān-ı Hīrī dağı Şeyh Şahābe'd-din raḥmetu'- (13) l-lāhi 'aleyhim bes bu yigrek ola ayruğından. Ammā imām (111b/1) K̄unut oқыıcaқ uyan kişiler dağı bile oқısalar gerek (2) ve biregü irte namāzında K̄unut oқısa aña

uymak gerek. (3) Kınut ırte namāzında okımak Şāfī'ī mezhebūñdür. Eger uyarısa (4) ol kınut okıyınca Hānifī mezheb otursa gerek, secdeye (5) inince secde kılıcaķ bile kıla. Ammā birikmiş (6) sūnnetleri hergiz kıomaĝa yaramaz, elbette kılmak gerek. İki rik'at (7) ırte namāzı sūnneti, altı rik'at öyle sūnneti, iki rik'at aķşam (8) sūnneti, iki rik'at yatsunuñ farīzasından Őoñra sūnnet (9) on iki rik'at olur. Ammā ol kışileri kim kılıcaķ olursa (10) Őevābı çokdur, kılmazısa yazuĝı yokdur dört rik'at ikindü (11) sūnneti.

Eger bireĝü kendüzin taķavvu' namāz kılupsa yigreki oldur (12) kim dört dört kıla bir selāmıla ve eger gıce daħı kılursa (13) eyle kıla altıda bir selāmıla ve sekizde bir selāmıla daħı (112a/1) revādur, sekizden artuķ bir selāmıla kılmak mekrūhdur. (2) Ammā vitirde, taķavvu'da her bir rik'atde kıoşa okımak (3) gerek. Ve bireĝü taķavvu' namāza başlamadın borç yokdur ve bařlayıcaķ (4) borçlu olur tamāmlarken, tamāmlamadın bozarsa kızā eylese gerek. (5) Eger bireĝü dört rik'at taķavvu' namāza niyyet eylese daħı (6) ilk taħıyyāta Őurū' eylemedin ya ilk taħıyyātı okuduĝından (7) Őoñra ol namāzı kıosa ya dört rik'at daħı kılsa, dörtten (8) birine Kıur'an okımasa ya iki öñ rik'atte ya birinde okısa, (9) birinde okımasa ya Őoñında daħı iki rik'atte okımasa iřbu dūkelinde (10) iki rik'at namāz kılsa gerek. Eger bireĝü dört rik'at (11) namāza niyyet eylese, dört rik'atūñ birisinde Kıur'an okısa, (12) ayruĝında okımasa, dört rik'at namāzı ikileyin kılsa (13) gerek. Eger bireĝünüñ öru durmaĝa ĝüci yitse, otururken taķavvu' (112b/1) namāz kılsa revādur. Eger bireĝü taķavvu' namāzı öru Őururken (2) kılsa revādur. Eger bireĝü taķavvu' namāzı kılsa öru Őururken (3) ve namāzı ortalıcaķ daħı kıalanın otururken kılsa revādur. (4) Eger bireĝü at üstinde Őehrden taşra olsa kıankı yaña (5) atı başı yöneldise ol yaña taķavvu' namāzın kılsa revādur.

(6) Ammā sünnetdür kim ramazān ayı giceleri cemā'atile her gice yigirmi (7) rik'at namāz kılmak gerekdür, degme iki rik'atte bir selām, degme (8) dört rik'atte biraz oturup tesbīh okımak gerek. Eger ramazān (9) ayı içinde terāvihte bir kez hatm-ı Kur'an kılsa sevābı (10) çokdur. Ammā vitiri ramazānda cemā'atile kılmak gerekdür ve (11) ramazāndan taşra cemā'atile kılmak yoqdur.

Faşıl:(12) Biregü öyle namāzından bir rik'at kıldı dağı kāmēt (13) getürdiler, bir rik'at dağı aña қоша selām vire, тұра, (113a/1) imāma uya,öyle namāzın kıla. Eger iki rik'at namāz kıilup (2) kāmēt getürseler, selām vire, тұра, imāma uya. (3) Eger üç rik'at kılduğından sonra kāmēt getürür- (4) lerse namāzın tamām eyleye dağı sünnetin kıla. Eger imāma dağı (5) uyarısa ta'avvu' namāzın kılmış ola sevābı çok.

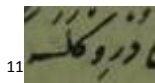
Ammā (6) biregü ırte namāzın kılırdı, bir rik'atin kılduğından (7) sonra kāmēt getürdiler, ol bir rik'atin şöyle қоша gerek (8) dağı cemā'atile kılsa gerek.

Eger biregü mescid içinde bulınsa ol (9) ol mescidün қаpusında ya üstinde ya mināresinde bañlasalar (10) mekrūhdur, namāz kılmadın çıkmaklıq. Ammā eger ırte namāzı veyā ikindü (11) namāzı veyā aħşam namāzı ya yatsu namāzı olursa kılinca (12) küye andan gide. Eger biregü ırte namāzına irse eger sünnet (13) kıilup cemā'ate ireceğın bilürise sünneti қаpu қыında kıla, (113b/1) andan imāma uya farīza kıla; irişmeyeceğın bilürse (2) sünnetin қоya, farīzaya uya, sonra sünnetin қазā kılmaya.

(3) Ammā sünnetlerde, ırte sünnetin öylenün iki soñ sünnetin (4) қазā eyleyeler, eger farīzayı қазā kılırlarısa ilk farīzayı қазā (5) kılılar andan sünneti. Yoħsa sünneti başına қазā kılmayalar (6) farīzaları vaқtında kılıcaқ. Ammā biregü cemā'ate

irişdi öyle (7) namāzın kıllurlar imāma uydı imām selām virdüğinden (8) sonra tura, ilk kalmış dört sünnetin kıla, ardınca iki sünnetin kıla. Ammā vaqıt (9) yogısa iki soñ sünnetin kıla, kalanın każā eylemeye. Biregü eger (10) imāma irişse kanķı rik'at kim rükū'ın imāmıla kıldı (11) ol rik'at tamāmdur kanķısın-kim rükū'ına irişmedi anı (12) ikileyin kıla. Eger biregü imāmdan öñdin rükū'a inse (13) imām daħı soñrarak inse rükū'da bile olsalar (114a/1) revādur.

Faşıl: Eger biregü vācib terk (2) eylese namāzda meşelā Fātiħa oķımaķ ya farīza'ı birinden (3) şavuşdursa, soñ taħıyyāta oturicaķ vaķtın öru tırmaķ (4) ya iki kez rükū' eylemek gibi secde-i sehv lāzım olur. Secde-i (5) sehv şöyledür kim selām virdüğinden sonra iki kez secde (6) eyleye daħı secdeye taħıyyāt oķıya daħı selām vire. Secde-i <sehv> (7) lāzım olur namāzda bir vaķıt kim bu eyittüğümüz nesne yañılup (8) işleye; eger kaşdıla olsa secde-i sehvi lāzım olmaz. (9) Eger biregü dört rik'at namāza başlasa, taħıyyāta otursa (10) gerekidi, yañıldı, kaķdı, buğur añdı, eger oturmağa yaķın- (11) isa döne, otura; eger durmağa yaķınisa dura, namāza (12) dükendügi vaķtın secde-i sehvin eyleye; eger soñ (13) taħıyyātı yañıldısa eger bişinci rik'at tamāmdur dise daħı girü (114b/1) döne, otura, selām vire, sonra secde-yi sehvin eyleye. (2) Eger bişinci rik'ate başladısa secde eylemeyince añmadısa ayruķ (3) oturmağa yaramaz ol bişe bir daħı kaķup altı rik'at (4) eyleye andan selām vire ve bu altı rik'ati taķavvu'a giçüre, dura, (5) dört rik'at namāzın girü döndüre. Eger biregü dört rik'at namāza (6) başlasa, soñ taħıyyāta otursa, bu soñ taħıyyātı ilk taħıyyāt (7) şansa selām virmedin duru gelse¹¹ eger bişinci rik'ate secde (8) eylemedin añarsa otura, selām vire; eger bişinci rik'ate secde (9) eyledise altı

¹¹ şeklinde yazılmıştır. Ancak anlamlandırılırken “duru gelse” olarak düzeltilmiştir.

rik'ate yitüre dördi farīzaya giçer, ikisi taṭavvu'a, (10) şoñında secdeyi sehvin eyleye. Eger biregü iki rik'at namāz (11) kıılır olsa, anuñ içinde secde-i sehv lāzım olsa, selām virse (12) dağı secde-i sehvin eylese dağı iki rik'at taṭavvu' namāzı (13) ol namāza kıatup tekбір söz kıılmaya, ya'nī iki rik'at namāz yite, (115a/1) ikileyin başlaya tekбірile.

Eger biregü namāz kıılırken gümāna gelse, 'acep (2) bu kııldıgum namāz dört rik'at mıdı ya üç rik'at mıdı ya iki mıdı (3) yoksa bir mıdı dise eger bu gümān añā iki kez vākı' olsa ayruķ (4) oldığı yoğısa namāzın ikileyin kııla eger degme kez añā bu gümān vākı' (5) olursa endīşe kııla kıanķısı kim gönline ğālib gelürse anı duta (6) ya'nī gönline üç ya da dört miyidi eger üçden yaña ğālib (7) ise üç duta bir dağı kııla selām vire eger dördin yaña (8) ğālib olursa gönline dört duta selām vire yāhūd ğālib (9) nesnesi yoğısa azın duta ya'nī üç midür iki midür diyen iki (10) duta; dört midür üç midür diyen üç duta; iki midür bir midür (11) diyen bir duta.

Ve biregü dört rik'at namāz kıılırdı ilk taḥıyyāta oturıcaķ (12) şoñ taḥıyyāt şandı selām virdi selām virdüğinden şoñra (13) şol dem bildi kim henüz namāz tamām olmadı namāzın yitürse gerek.

4. TÜRKİYE TÜRKÇESİ'NE AKTARIM

(51a/1) **Hikâyet:** Halid Bin Velid r.a.¹² San'a Kalesi'ni yedi yıl <boyunca> kuşattı, <bu durumdan> müslümanlar bile rahatsız oldu, sonra San'a'nın Meliki bir kadeh dolu zehirle kırk keşiş (51b/1) gönderdi. "Bu zehri iletin, Halid'e verin eğer o içerse ve bu zehir ona zarar vermezse dileğimizden vazgeçeriz, ululukta ona başvururuz, ona kul oluruz, onun bize söylediği doğru olduğunu biliriz, onun uzattığı ele doğru döneriz ve eğer içmezse başımızdan gitsin, çünkü biz ona uyacak değiliz" dedi. Sonra, o kırk keşiş o zehri alıp Halid'e getirdiler ve peygamberlerine bildirdiler. Sonra, Halid yerinden doğruldu, <söyle>: "ey zehri yaradan padişah, <senin> adıyla önce kendimi tırnaklarım, senin adını söylettin ve senin <birliğine inanarak> onu açarım, Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü" dedi ve o zehir dolu kadehi kaldırdı, içti, benzi nar gibi kızardı. Söyledi "eşkürük ya (52a/1) Hami " Sonra bu kırk keşiş hep birden inançsızlığa son verdiler, hoş söylediler "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü". Sonra Melik'e haber ettiler, Melik de hizmetçileriyle, ailesiyle, şehrin insanlarıyla hep birlikte geldi, iman getirdiler. Böylelikle bugün Tanrının birliğinin bereketinde din canlıdır

Latife: Miraç gecesi Resûl a.s.¹³ sağ elini sol elinin üzerine koydu ve durdu Hak te'âlâ seslendi: "ey benim habibim, niye öyle duruyorsun, bu gece senin dileklerin yerine gelecek, onun için ne dilersem dile." Sonra Mustafa a.s. "Allahım, senden bir avuç günahlı ümmetim için yakınlık dilerim" dedi. Tanrı te'âlâ, "ey benim dostum, benim izzetim hakkı için ben de senin ümmetinin bana

¹² raziya'llahu anhu

¹³ 'aleyhi's-selâm

yakın olmasını isterim. (52b/1) Ey benim habibim, bağışlayıcılığım denizleri taşırmıştır, o nimetleri ben yiyecek değilim, çünkü ben yemekten içmekten uzağım ve kafirlere de onu <yiyecek> haram kılmışım, senin ümmetine feda edeceğimi sen bilmelisin. Şimdi, ey benim habibim, kim bana yakın olmak isterse gönlü benim sevgimle, dili beni anmakla ve bedeni bana ibadetle olmalı. Beni dileyenin belirtisi şudur: Benim sözümden başka kulağına hiçbir şey girmesin, dili beni anmaktan başka bir şey söylemesin ve gönlünde benim sevgimden başka bir istek ve duygu olmasın ve elinden tekbir ayağından kıyam ve gözünden ibret, vücudundan itaat gelsin. Ben de o kula kendi düşüncesinden daha yakın olayım. Ben her kime yakın olursam şeytan ondan uzak olsun, şeytanın uzak olduğu daima benim hoşnutluğumda olsun.” Sonra Resul (53a/1) a.s. Allah’ım, her zaman her bir zayıf ve zavallı <kulun> nasıl böyle hazır olabilir. Allah’ım, acizlere lütuf <et>” dedi. Tanrı te’âlâ: “Ey benim habibim, merhametlilerin en merhametlisi benim, cömertlerin en cömerdi benim, <bana> bağlı olanların itaatinden kazancım yoktur ve emrimden çıkmışların fesatlarından da hiç ziyanim yoktur. Sana müjde olsun, ümmetinden her kim "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlü" derse rahmetim onun üstüne saçılan para ve rızam onun kaftanı ve yüzüm onun konukluğu<dur>” dedi. O zaman peygamber: “Şimdi rahatladım, şimdi gözlerim açıldı, aydınlandı” dedi.

Hikâye: Hicaz şehrinde bir bey vardı, asker topladı. Ona Nafi bin Yezid derlerdi. Müslümanları yorarak çok incitmişti. Sonra Ömer r.a. on bin asker göndermişti, Ali r.a. <bu orduyu> komuta etmişti. Gittiler, (53b/1) Nafi’nin askerini yendiler ve Nafi’yi yakaladılar, demir bir kafes yaptılar ve Nafi’yi demirleyip içine koydular. Ali r.a. mühürledi. Bu Nafi bolluk içinde yaşamaya ve üstünlüğe alışmış kişiydi. O kafes içinde rahatı kaçtı, bunaldı. Onun

bir haçı vardı, kızıl altından yaptırmıştı, lal ve yakut ve inciyle süsletip, üstüne nefis kumaşlar örtülmüştü. Günde bir kez önünde baş eğdi ve tüsüler yakardı, önünde mallar sadaka verirdi. Kırk yıldan beri o putu ağırlardı, ondan bir kez bile dilek dilemiş değildi. O kafes içinde rahatı kaçınca, “Ey benim putum, mabudum, bu kadar kulluğu sana bunaldığım zaman benim yardımına gelesin diye yaptım, Ey benim putum, vaktidir, bana yardım et” diye her ne kadar yalvardıysa da (54a/1) çare olmadı. O kafesin içinde yüzünü duvarına sürdü. “Ey yerleri gökleri gücüyle koruyan Tanrı, benim küfrümden sana zarar gelmedi ama bana çok zavallılık geldi, senin münezzehliğinin hakkı için özrümü kabul et, beni kapından mahrum etme” dedi. “Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü” dedi. “Allahım, benim düşmanlarım çoktur, beni bunların arasından sen kurtar.” Bu sözlere başladığı zaman öyle bir “ilâhi” dedi ki öne çıkanların hepsi şaşkınlık içinde kaldılar. Sonra kafes parça parça oldu ve demirler Nafi'nin elinden ayağından yere düştü, döküldü, çözüldü. Sonra Nafi'yi melekler götürdüler, göğe kaldırdılar, O havada döner; müslümanlar bakarlar, Nafi'yi havada görürler. O zaman (54b/1) Nafi haykırarak şöyle söyledi: “Ey kardeşlerim, dininizi koruyun, her nefeste ‘Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü’ diyin.”

Latife: Kıyamet günü geldiğinde Hak te'ala kendisine en yakın meleklerle: “Ey benim meleklerim, kim kimi severse onunla bırakacağım gün bugündür, getirin.” diyecek. Sonra ateşe tapanları getirecekler, bunlara: “Ey azgınlar, siz bu dünyada ateşe taptınız, bugün de ateşten çıkmayın” diyecekler. Sonra haça tapanlara: “Sizler dünyada haça tapardınız, bugünkü günde o haç size çıra olsun, yanın.” diyecekler. Sonra taş tapanlara: “Sizlerin dünyada taptığınız taş yanınızda ateşe yansın.” diyecekler. Sonra Şeytan'a

tapanlara: “Sizler dünyada şeytana taptınız, Şeytanınız ile (55a/1) birer zincire asılın beraber azap görün” diyecekler. Her bir topluluk, seven sevdiğiyle gittikten sonra gözleri yaşlı, yürekleri yaralı müminler, Tanrı’nın birliğine inananlar kalacak. Hitap gelecek: “Sizler daha neye yanarsınız?” <Müminler>: “Biz de taptığımız Tanrı’ya onun yüzünü görelim diye yanarız.” diyecekler. Hitap gelecek: “Eğer göz görürse tanımaz mısınız?” “Lütfedip bildirirseniz biliriz.” diyecekler. Sonra Hak teala perdeyi kaldıracak, bunlara görünecek ve bunlar Hak tealayı yüz bin lütuf ile yüceltmek için secdeye kapanacaklar. Sonra: “Cömertlerin en cömerdi benim, birkaç gün sizlere ibadet emretmem sizleri hor görmek için değildi, belki sizin hakkınızda lütuftu. Dağları her bir göze kolay ve tatlı gösterdim kabul ettiniz, onlara zor gösterdim kabul etmediler, kaçtılar. Sonra siz kabul (55b/1) ettiniz diye <size> cenneti gösterdim ve verdim. Onlara dik başlılık ettiniz, diye azap buyurdum.” diyecek.

Latife: Tanrı teala sekizinci cennetten daha yukarıda bir cennet yaratmıştır. Ona dārū’l-celāl derler. Sekizinci cennettekiler o makamdakileri bizim yıldızları gördüğümüz gibi görürler. Sonra Resul’<a> “O makama kimler erişecekler” diye sordular. “Tanrı teala’yı görmeden birliğine inananlar, Resulunu görmeden iman getirenler, bunlar <yani böyle olanlar> o makama erişecekler. Tanrı teala bunlara selam edecek, yüz türlü iltifat edecek, bir anda bir iltifat bunlara yüz bin yıl cennetten daha üstün olacak ve cennettekiler bunlara imrenecekler, başka şeye imrenmeyecekler.” dedi.

Hikâye: Ateşe tapan birinin bir köle (56a/1) eksiği vardı, dellal dükkanına geldi, hangi köleyi gösterdilerse beğenmedi. O dellal “Benim bir kölem var, çok güzeldir, ama biraz delicedir,

oturduğu yerde ‘la ilahe illallah’ der.” dedi. O ateşe tapan, “Göreyim.” dedi. Sonra köleyi ileri götürdü, çok beğendi “Ya kadın, bu söylediğin kimin adıdır?” diye sordu. “Beni yoktan var edenin adıdır.” dedi. Sonra ateşe tapan içinde olgunlaştırdı, “Bunu alayım, öyle azap vereyim ki bu sözden vazgeçsin, dönsün.” dedi. Kölenin ücretini verdi, aldı, evine geldi, kapıdan girerken "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü" dedi, sonra girdi. Ateşe tapan: “Ben buna yok yerden azap edersem eller beni ayıplar, bir bahane (56b/1) bulayım.” dedi. Sarraflarda kıymetli bir mücevheri vardı, aldı, getirdi, o kölenin eline verdi. “Bunu iyice sakla.” dedi. Sonra köle eline aldı: "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü" dedi, o mücevheri bir hokka içine koydu. Sonra ateşe tapan kölesi uyurken girdi hokkadan mücevheri aldı, denize götürdü, bıraktı. Bir müddet sonra köleye azap vermeye geldi. Kapısında bir iki kişinin balık tuttuğunu gördü, balıklara imrendi, satın aldı, köleye getirdi, eline verdi, köle eline aldı "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü" dedi. Ateşe tapan: “Uykum var, ben uyuyup uyanıncaya kadar sen balıkları pişir, hazır olsun.” dedi. Sonra o köle (57a/1) balığın karnını yarı, o mücevherin balığın karnında olduğunu gördü "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü" dedi. Mücevheri geri hokkaya koydu, balığı pişirdi. Sonra ateşe tapan kalktı, geldi, balığı istedi, bu cariyeye balığı önüne koydu, yedi. Yedikten sonra “O mücevheri getir.” dedi. Sonra o köle "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü" dedi, hokkayı çıkardı, ateşe tapanın önüne koydu, o da hokkayı açtı, gevherin içinde yattığını gördü. Bu ateşe tapan için bu işi görmek inançsızlığına son verdi, "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhü ve resûlü" dedi, imana geldi, müslüman oldu

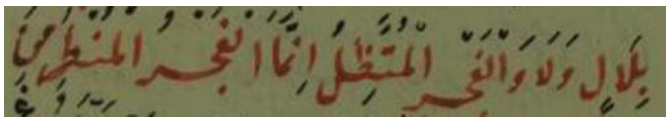
“lâ ilâhe illallah”. Ululuğu, hiç kimsenin onun vasfına başından sonuna erişemeyeceği kadar fazladır.

Latife: Hak teala iki sabah (57b/1) yarattı. Birisine subh-ı sadık derler ve birisine subh-ı kazip derler. Subh-ı kazip diye şu aydınlığa derler: Gece sonunda görünür tekrar görünmez olur. Sonra tan karanlığı olur, sonra ikinci sabah doğar ve yayılır, sonra gittikçe artar. Felsefe, yıldız ve astroloji ilmiyle uğraşanlar <şöyle> açıklarlar: güneş yükseldikçe doğu, güneşin ışığının parlaklığından aydınlanır, sabah dedikleri odur. Eğer evvelki sabah güneşle nurlanmış olsaydı, gün aydınlandıktan sonra karanlık olmazdı; çünkü güneş gittikçe doğuya daha da yakınlaşır. Sonraki karanlık o ilk aydınlığın güneşten olmadığına tanıktır. Bütün düşünürler, akıllar, alimler ve müneccimler Adem peygamber a.s. devrinden bugüne kadar <bu konuda> düşündüler, (58a/1) o ilkinci sabahın neden doğduğunu bil<e>mediler. Öyleyse, ilk sebebi Tanrı tealanın kudretidir; yani o sabahı halka göstermenin hikmeti şudur: O ilk sabaha bakıp Tanrı'nın birliğini anlasınlar; çünkü ikinci sabaha bakınca güneştedir, derler. İlk sabaha bakıp Tanrı'dandır derler. Öyleyse, ilk sabah Tanrı'yı ikinci sabah güneşi hatırlatır. Öyleyse, muvahhitlik sabahını görünce “lâ ilâhe illallah Muhammeden resullullah” demeli, ikinci sabahı görünce namaz kılmalı.

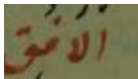
Peygamber

a.s.

“

(58b/1)

¹⁴ dedi. Resul a.s.: “Bilal’in ezan okuduğunu işitince namaz ile meşgul olmayın, tevhit ile, Tanrının kudretlerini anmak ile meşgul olun. Gün doğduğunda hem muvahhit hem de ibadet edenlerden olmak için ikinci sabah doğduğu vakitte namaz ile

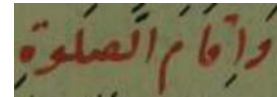
¹⁴ Bilal’in ezan okuması ve de ilk sabah sizi aldatmasın; çünkü Bilal ilk sabah olunca ezan okurdu.

meşgul olun.” dedi. Her vakitte bir müezzin ezan okurdu, sabah olunca iki müezzin ezan okurdu; yani bir müezzin ilk sabahı görünce Tanrı’yı anıp zikretmeleri için halkı uyarır; diğer müezzin de namaz kılmaları için ikinci sabahı bildirirdi.

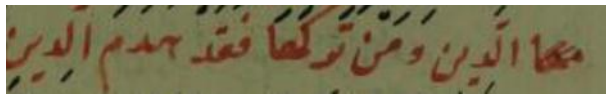
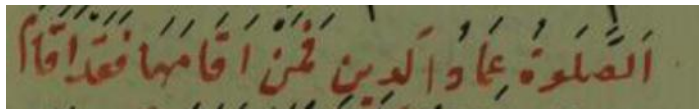
Bu hikâye çok güzeldir, bu kitapta yazılan bütün hikâyelerden daha iyidir. Ama biraz güçlendirmek gerek, çocuk katının düşünerek anlaması ümit edilir, inşallah. lâ ilâhe illallah bahislerinde, reddederek ve ıspatlayarak, (59a/1) özetle ve açıklayarak, özellikle ve genellikle, din usulüne, fıkıh usulüne, içerik ve mana beyanına ait konular bulunur. O zor bahisleri burada yazmak çok da uygundu ama zorluğundan ötürü yazmadık. Yazdığımız bu hikâye bir numune gibidir, tevhit bahislerinin sonu olmadığı için onun da sonu yoktur. Bu kısmı hatmedelim, Tanrı ilahi yardımını bağışlasın. “Elhamdülillâhi Rabbil Âlemîn, Vessalâtü vesselâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihi ve sahbihi ecmaîn”

(59b/1) Bismillahirrahmanirrahim. Bu kitabın ikinci

kısımındaki bazı hadislerde şu anlam vardır:

Müslümanlık dininin ikinci temeli, beş vakit namazı farz bilip kılmaktır. Nitekim Resul a.s. da bir hadisinde şöyle buyurur:

yani namaz dinin

direğidir, kim onu tutarsa kesinlikle dini ayakta durur; kim onu tutmazsa kesinlikle dini yıkıldı, namaz kılmayanın dini yoktur, haraptır, bayındır değildir.

Hikâye: Tanrı teala, Resul a.s.'a haber verir, <şöyle> der: Ahir zamanda sen, benim nezdimde bütün peygamberlerden daha sevgilisin ve de senin ümmetin de benim nezdimde bütün ümmetlerden daha sevgilidir. (60a/1) Çünkü farklı farklı bütün ibadetleri bir araya topladım, adını namaz koydum, onu bunlara <senin ümmetine> nasip ettim. Sadece namaz kılanlar, o namazı kılınca tüm yaratılmışlar ne kadar ibadet ederlerse bütün <ibadetleri> yerine getirmiş gibi olurlar. Sonra Resul a.s.: “Allahım, cömertliğine, lütfunla o namazın ne olduğunu açıklayıver, bileyim, bildikten sonra ümmetime bildireyim, onlar da derhal namaza hevesli olsunlar.” dedi. Sonra Tanrı teala şöyle buyurdu: “Ey benim habibim, arşımın tesbihi Sübhane rabbiye'l-a'lâ¹⁵,dır ve kürsümün tesbihi Sübhane rabbiye'l-azîm¹⁶,dır ve secdenin tesbihi Bismike allahümme'dir. Gökler, cennetler ve huriler; ay, güneş, yıldızlar ve bulutlar; hava ve ağaçlar; melekler hepsi kıyamdadır ve hepsinin tesbihi budur: Sübhâneke'llâhümme ve bi hamdik ve tebâra kesmük ve teâlâ ceddük ve lâ ilâhe gayrük¹⁷. (60b/1) celle senaüke¹⁸ tekaddes esmaün. Adem peygamber a.s. “bismillah” derdi, Şit peygamber a.s. “bismillahirrahmanirrahim” derdi, Nuh peygamber a.s. “bismillahirrahmanirrahim” derdi, İbrahim peygamber a.s. “Bismillahirrahmanirrahim Elhamdü lillahi rabbi'l-alemin er-rahmanirrahim” derdi, Yakup, İsmail peygamber ve İshak peygamber a.s. “Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdü lillahi rabbi'l-alemin er-rahmanirrahim” derdi, Musa peygamber, İsa peygamber ve Hızır peygamber a.s. “Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdü lillahi rabbi'l-alemin er-rahmanirrahim maliki yevmi'd-din iyyake nabüdü

¹⁵ "En yüce olan rabbim her türlü kusurdan uzaktır."

¹⁶ "Büyük olan rabbim her türlü kusurdan uzaktır."

¹⁷ Allah'ım! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Seni daima böyle tenzih eder ve överim. Senin adın mübarektir.

Varlığın her şeyden üstündür. Senden başka ilah yoktur.

¹⁸ "Senin Övgün Yücedir"

ve iyyake nestein ihdinas sırata'l-müstakim sırata'l-lezine enamte aleyhim ğayri'l-mağdubi aleyhim ve led dallin (61a/1) amin” der, Fatiha’yı tam olarak okurlardı. Yüz bin yirmi dört peygamberin her birinin namazından Resul a.s.’ın yüz nasibi vardı ve Muhammet ümmetinden her kim bu beş vakit namaz kılsa arş, kürsü, lehv ü kalem, cennet, cehennem, yeryüzü, gökyüzü, melekler, bulutlar ve ateş, su, yel ve toprak, dağlar ve taşlar, hava, deniz, karanın canlıları ne kadar tesbih, tehlil¹⁹ ve tekbir²⁰ ve rüku²¹ ve sücud²² ve ibadet ederlerse başına bu Tanrı’nın kudreti ve benim huzuruma ibadet gelir. Namaz kılan, yüz yirmi dört bin peygamberin ibadeti benim huzuruma gelmiş gibi ibadet etmiştir. Tanrı teala <şöyle> der: “Benim nezdimde üç türlü sevgili ibadet vardır. (61b/1) O üç türlü ibadetten daha iyi ibadet yoktur: Biri oruç tutmak, biri zekat vermektir ve biri din uğruna savaşmaktır. Şimdi, bu namaz içinde üçü de bulunur. Şöyle ki birisi namazdayken oruçtur, ona yemek yemek haramdır; yine birisi namazdayken aynı zamanda zekat da vermektedir, iki eli Tanrı’dan nimettir, onun zekatı el kaldırıp tekbir getirmektir, sağ elini sol elinin üstüne koymaktır ve göz zekatı alimlerin yüzüne, mihraba ve secde eylediğinde yere bakmaktır; ayak zekatı kıyamda durmaktır; dil zekatı Kuran okumaktır ve zikretmektir; kulak zekatı imamın ağzından kuran dinlemektir; bel zekatı rükuda beklemektir; diz zekatı tahiyata oturmaktır; tahiyat okumaktır ve baş zekatı secde etmektir ve selam vermektir. (62a/1) Bunların hepsi namaz içindedir. Abdest almak silah kuşanmaktır; mesh etmek başına miğfer takmaktır; gusul almak zırhlı kıyafet giymektir; cemaate gitmek orduya ve yoldaşlara ulaşmaktır; müezzin ezan okuduğunda savaşa gitmektir; mescide varmak savaş

¹⁹“ la ilahe illallah” demek

²⁰ “allahu ekber” demek

²¹ namazda eğilmek

²² secdeye varmak

meydanına girmektir ve imamın mihraba geçmesi din yiğitlerinin ileri yürüyüp şeytanı meydana çağırmasıdır. Ve namazı bitirmek şeytanın ordusunu yenip bırakmaktır. Ve dünyada adet bir ordu gönülden mücadele ettiğinde padişahın önünde düşmanla çarpıştığında, yendiğinde, kovduğunda padişah o orduya ekmekler, etler, kıyafetler, kaftanlar vermesidir. Şimdi, müminler de gusül zırhını giyip abdest bilgisini kuşanıp ve mesh miğferini başına takıp cemaate, yoldaşlıkla, imamı başkomutan edip (62b/1) ve kılavuz yapıp mescit meydanına vararak şeytanı, ordusunu namaz kılıcıyla yaralayınca hiç şüphe yoktur ki Hak teala bunlara cenneti nimet olarak verip didarını da kaftan gibi verecektir.

Latife: Miraç gecesi Hak teala, Muhammet Mustafa'ya <şöyle> bilgi verir: “Ey benim habibim, seni görüyorum ki ümmetinin düşüncesiyle yanıyorsun. Benim azimetim hakkı için ümmetinin düşüncesini senin gönlünden gidereyim. Ey benim has dostum, bil ki kullarımın beş türlü çok korkacak yeri vardır: İlk olarak yaratılış korkusu.” Yani, Tanrı Adem'i yarattığı zaman meleklere onu omuzlarından götürmesini, gökleri gezdirmesini buyurdu. Adem: “Allahım, kıyamete kadar benden ve benim evlatlarımdan ne kadar oğlan ve kız doğarsa hepsini bilginliğiyle bana (63a/1) göster.” dedi. Sonra Hak teala: “Ey Adem oğlanları” dedi. “Onlar bir ağızdan lebbeyk allahümme lebbeyk²³, çıkın Adem'in eline, sizi görsün” dediler. Sonra ikisi Adem'in sağ eline çıktı, ikisi sol eline çıktı. Sonra Adem sağ elindekilere baktı, bembeyaz olmuşlardı, sol elindekilere baktı, kapkara olmuşlardı. Bu ak canlara bakınca sevindi ve bu kara canlara bakınca üzüldü, ağladı. Tanrı teala: “Ya Adem, sağ elindekilerin hepsi cennetliklerdir, bunların cennete girmelerinin bana faydası yoktur; sol elindekiler cehennemliktir, bunların cehenneme girmelerinin

²³ Hizmetine geldim. Ey Allah'ım! Hizmetine geldim

bana zararı yoktur. Şimdi, kimse o vakitte canının ak canlılardan mı kara canlılardan mı olacağını bilmez. O halde her müminin bunu (63b/1) düşünüp korkması lazımdır.

İkinci korku can vereceği vakittir. Çaresiz insanın canı boğazına gelince, Şeytan sevinerek ve inanarak iman almaya gelir. O zaman zavallı insanoğlu sağ yanına bakar, Azrail'i görür ve soluna bakar, şeytanı görür, inler ve feryat eder, yer saat geçmeden Azrail canını alır. Ne'üzübillahi eğer şeytan imanını alırsa çaresiz, zayıf insanoğlu dünyada cansız ve ve ahirette imansız olur. Allahım, o durumda bizim imanımızı lütfunla lanetli şeytanın hilesinden sen sakla. Ve her bir mümin o durumdan korkmalıdır.

Üçüncü korkuları yalnız başına, kimsesizce o karanlık mezarın içine girecekleri vakittir. Yukarıdaki toprak dağ gibi ve aşağıdaki yerde başı daracık olacak. (64a/1) Yılan bir yanında çiyen bir yanında olacak. Bu bela içindeyken sorgucu <melek> korkusu da olacak. Eğer sorduğu sorulara cevap verirse iyi; eğer hoş cevap verilmezse Allah esirgesin. Her bir mümine Münkir ve Nekirden korkulu olacak.

Bir diğer korku yeri şu vakittir: Yerden başkaldırma vakti <yani dirilme vakti>. Kendinin ne surette kalkacağını bilmez. Kıyamet gününde deliller görünecektir, her bir kişinin içinde ne varsa dışına yansıyacaktır ve her kimin içinde ihlas varsa dışına yansıyacaktır. Onun nuru yanında ay ve güneşin nuru karanlık gibi kalacaktır. Ve eğer onun içinde nifak, kin ve nefret varsa, o nifak onun dışına yansıyacaktır, yüzü bakır gibi kapkara olacaktır. O durumda (64b/1) cehenneme ses gelecektir, diyecektir: "Ey cehennem, kara yüzlüleri kendinize alın; ak yüzlüleri bırakın." Bu durumdan müminin korkması lazımdır.

Beşinci korku yeri şu vakittir: Müminler sırat üzerine ayak basıp şaşkınlıklar içinde olacaklardır. O zaman Tanrı teala şöyle der: “Ya Muhammed, ben selim Tanrırım, bunları rezil etmeye kullarımdan utanırım. İyilere buyurayım, hepsi sırata bir kez ayak bassınlar. O sırat onların mihenk taşıdır. Her kimin içi dolu imandır, işte o tam ayar altına benzer, ateş onun civarına gelemes ve ona zarar veremez. Her kim münafık ise sahte akçeye benzer, sırata ayak basar basmaz ateş onun gizli sahteliğini ve nifakını ortaya çıkarır, (65a/1) cehennem dibinde düşkün ve zavallı olur. Ve her bir mümine bu rezillikten korksun. Sonra Hak teala: “Ey Ahmet, ümmetine söyle, sabah namazını terk etmesinler, oldukça <vakti geldikçe> kılsınlar. İlk korkudan, meydan korkusundan emin kılayım. Öğle namazını eksiksiz kılsınlar ikinci korkudan emin kılayım. İkinci namazını eksiksiz kılsınlar üçüncü korkudan emin kılayım. Akşam namazını eksiksiz kılsınlar dördüncü korkudan emin kılayım. Yatsı namazını eksiksiz kılsınlar beşinci korkudan emin kılayım” dedi. Peygamber a.s. sevindi, şad oldu, aşkla beş vakit namazı kabul etti, geri dönmek istedi, o arada ses geldi: “Ey benim habibim, ümmetini korkulardan emin kılmakla işleri (65b/1) bitti mi sandın, mümkün mü? Sonra Resul a.s.: “Ey Allahım, bundan başka ne buyurursun?” dedi. Sonra Tanrı teala: “Ey benim sevgilim, hani cennet, hani senin komşuluğun, hani senin bunlarınla didar görmek? Söyle bunlara ya Muhammed, vitrin ilk rekatını kılmak bunlardan, cenneti makam vermek benden; ikinci rekatını kılmak bunlardan, cennette senin komşuluğunda yer vermek benden; üçüncü rekatını kılmak bunlardan, yüzümü onlara nasip etmek benden” dedi. Sonra Resul: “Allahım, razı oldum” dedi.

Latife: Kul işlediği her kötü işi beş his ile işler. Beş his dediğimizin ilki işitmektir, ikincisi dokunmaktır, üçüncüsü bilmektir, dördüncüsü bakmaktır, beşinci görmektir. Tanrı teala

insanoğluna, akıllı insan ne türlü iş işlerse bu beş his vasıtasıyla işlediğini düşünüp (66a/1) anlasın, diye bu beş vakit namazı fariza kılarak aracı yapmış<tır>, o beş vakit namaza devam ettiği sürece o beş histen kazandığı, günahlara kefarete olsun.

Latife: İbn-i Kesir tefsirinde gördüm Ali r.a. Resul'dan: "Namazlar niçin beştir, altı değil, yedi değil" diye sormuş. Sonra Resul a.s. cevap verir: "Beni gerçeklikle peygamberlikle görevlendiren o Tanrı hakkı için, ya Ali, insanoğluna can girdiği vakitten öldüğü vakte değin üzerine beş hal geldiği için namaz beş vakit oldu. Birinci, süt emdiği hal; ikinci, ergenlik hali; üçüncü, gençlik hali; dördüncü, yetişkinlik hali; beşinci, yaşlılık hali. O halde, bu beş vakit namazı kılınca o beş halde (66b/1) işlenen kusur affedilir. Ebubekir r.a.'ya: "namaz niçin beştir" diye sordular, "ben de Resul'a sordum" dedi. O söyledi: "Ya Ömer, Adem cennetten dünyaya geldiğinde güneş ısıısı onun başına tesir etti, saçını döktü. Saçı döküldükten sonra başı temriye oldu. Üç yüz yıl ağladı, dağlar, taşlar, kuşlar ve canlılar Adem'le beraber ağladı. Hak teala Cebrail'e seslendi: "Adem'e, eğer yedi deniz suyu kadar kan gözünden aksa da tövben kabul değildir, de. Ama bir iş işlersen Mekke'ye varıp orada ibadetle meşgul olasın", ayın on üçüncü günü, on dördüncü günü, on beşinci günü oruç tutasın, eğer oruç nedir diye sorarsa ikinci sabah doğduktan sonra ta gün batıncaya kadar başka yemek yemeyesin ve su içmeyesin, de. (67a/1) Oruç tuttuktan sonra bizim huzurumuza gelesin, senin ağzından oruç kokusu gelsin, çünkü oruç tutanın ağzının kokusu benim nezdimde müşk ve anber kokusundan daha iyidir. O orucun bereketiyle gözünden perdeyi kaldırayım, arşımı sana göstereyim, arşımda yazılmış bir ad göresin, sonra o adın sahibini bize söyleyiveresin, biz de o adın sahibi hürmetine tövbeni kabul ederiz" dedi. Cebrail a.s. Adem'e <Tanrının> buyurduğunu diyince Adem a.s. ağlaya

ağlaya Kabe'ye vardı, ibadetle meşgul oldu, ayın on üçüncü günü, on dördüncü günü, on beşinci günü oruç tuttu. O üç gün orucun bereketiyle kararmış yüzü bembeyaz oldu. O halde otuz gün farz orucun bereketiyle müminin kararmış divanının ağarması (67b/1) şaşırtıcı değildir. Sonra, Adem'in gözünden perdeyi kaldırdı, kendi büyüklüğünü ona gösterdi. Adem a.s. baktı, arşta la ilahe illallah Muhammed resulallah yazıldığını gördü. Sonra Adem Safiyullah²⁴ "Allah'ım arşını adıyla bezediğin şu Muhammet hürmeti için ben güçsüzün tövbesini kabul et" dedi. Sonra Tanrı teala: "Ya Adem, benim yüceliğim, büyüklüğüm hakkı için, o adın sahibinin hürmeti için dedik. Eğer kafirleri cehenneme koyma, deseydin <bile> duanı reddetmezdim" dedi. Ve bu söz Tevrat kitabında, İncil kitabında ve Zebur kitabında da bizim yazdığımız gibi yazılmıştır. Sonra, Adem'in tövbesi kabul olunca başındaki temriyeden Cebrail'e şikayet etti. Sonra Tanrı teala huzuruna sundu. Tanrı teala Cebrail'e buyurdu: (68a/1) "Söyle, sabahı beklesin, ikinci güneş tamamen doğunca iki rekat namaz kılsın. Eğer namaz kılmak isterse sen kılıver senden öğrensın" dedi. Sonra Cebrail a.s. elçiliği Adem'e ulaştırdı, hemen Adem a.s. sabah namazını kıldı, temriye başından göğsüne indi. Yine şikayet etti, sonra Hak teala öyle namazını buyurdu. Öyle namazını kılınca göğsünden göbeğine indi ve yine şikayet etti. Sonra Hak teala ikinci namazını buyurdu. İkinci namazını kılınca göbeğinden dizine indi ve yine şikayet etti. Sonra Hak teala akşam namazını buyurdu. Akşam namazını kılınca dizinden topuğuna indi ve yine şikayet etti. Sonra Hak teala yatsı namazını buyurdu, yatsı namazını kılınca temriye tamamen teninden (68b/1) çıktı, gitti. Adem'in teni önceki gibi temizlendi.

²⁴ Allahü teâlânın ihsanı ile seçilmiş olarak yaratılmış temiz kimse demektir.

Sonra Hak teala c.c.²⁵ Muhammet Mustafa'ya söyledi: “Benim yüceliğim ve büyüklüğüm hakkı için. bu beş vakit namazı tembellik yapmadan kılmalarını ilet. Sabah namazını eksiksiz kılanın başından vücudu göğsüne kadar cehennem ateşine haram olsun, her kim öğle namazını eksiksiz kılsa vücudu göbeğine kadar cehennem ateşine haram olsun, her kim ikindi namazını eksiksiz kılsa dizine kadar cehennem ateşine haram olsun, her kim akşam namazını eksiksiz kılsa topuğuna kadar cehennem ateşine haram olsun ve her kim yatsı namazını eksiksiz kılsa teni, canı tamamen cehennem ateşine haram olsun.” dedi. Sonra Resul a.s. sevindi, mutlulukla bu beş vakit namazı ümmeti için kabul etti. Sonra Osman r.a.'ya: “Namaz niçin beştir” diye sordular, (69a/1) “Ben de Veda Haccı gününde Resul a.s.'a sordum, söyledim: “Ya Resulallah, namaz niçin beştir?” dedi. Resul a.s.: “Ya Osman, Şeytan mümine vesvese vermeye beş yanından gelir. Bir sağından gelir, bir solundan gelir, bir önünden gelir, bir arkasından gelir, bir altından gelir. Ondan ötürü Hak teala bu beş namazı mümine farz kıldı. Şeytan eğer sağından gelirse sabah namazı bırakmasın, solundan gelirse öğle namazı bırakmasın, önünden gelirse ikindi namazı bırakmasın, arkasından gelirse akşam namazı bırakmasın, altından gelirse yatsı namazı bırakmasın” dedi. Sonra Osman r.a. ben: “Ya Resulallah, yukardan gelirse nasıl olur?” diye sordum. (69b/1) “Benim namazım vitirdir, o bırakmasın” diye cevapladı. Sonra söyler: “Ya Osman, insanoğlu can çekişmeye tutulunca Şeytan imana kast eder, bu altı namaz müminin altı yanında güçlü bekçiler olacaktır ki Şeytan mümine yaklaşılmaya cesaret etmesin. Ya Osman, mümini götürüp kara toprak içine koydukları zaman, onun dostluğuna heves eden her bir kişi yüz çevirir, <mümin>

²⁵ celle celâlühü: Allâh'ın adı anıldığında kullanılan bir saygı ifâdesidir. Celâl, büyüklük, ululuk ve yücelik manasına gelen Allah'ın isimlerinden biridir. Celle ise büyük ve yüce oldu anlamına gelmektedir. Celle celâlüh tabiri ise, "azameti yüce ve ulu oldu" demektir.

gözünü açar, kendini karanlık içinde evden barktan ayrılmış, dostların ve kardeşlerin sohbetinden ayrı düşmüş, mahrum kalmış ve yalnızlıkta görür. Bu yüzden zari zari inler, gözünden yaş yerine kan döker. Tanrı teala Munkir ve Nekire: “Varın o kuluma soru sorun” diye buyurur. Sonra Munkir ve Nekir (70a/1) heyetile gelirler, sağ yandan sabah namazı karşılar, Munkire ve Nekire açık dille: “Dünyada sabah namazını kılan bir mümini neden alıkoymak istiyorsun?” diye sorarlar. Sonra sol yanından gelirler, öğle namazı bırakmaz, önünden gelirler ikindi namazı bırakmaz, arkasından gelirler akşam namazı bırakmaz, ayağından gelirler yatsı namazı bırakmaz, başından gelirler vitir namazı bırakmaz. Sonra bunlar <munkir ve nekir>: “Bunun beş bekçi komşusunu bizim vurmaya gücümüz yetmez” derler. Sonra Bari teala: “Sizler gidin ben onu kendi erdemim ve içtenliğimle yumuşaklıkla uyarayım” der. Sonra Hak teala uyarır, rahmetini üstlerine saçar.

Ebu Sulh, İbn-i Abbas’tan **hikâye** (70b/1) eder; İbni Abbas, Ali’den hikâye eder. Ali r.a. kerrema’llâhu vechu söyledi: “Ka’bu’l-Ahbâr r.a’ya sordum, ya Ka’b, hiç bu beş vakit namazın durumunu gökten inen kitaplarda gördün mü?” “Gördüm” dedi. Ali: “Nasıl gördün söyle” dedi. “Sabah namazı Adem’indir, öğle namazı İbrahim’indir, ikindi namazı Yunus’undur, akşam namazı İsa’nındır, yatsı namazı Musa’nındır, vitir namazı Miraç sahibi Muhammet’indir. Sabah namazını Adem kıldı, tövbesi kabul oldu, öğleyi İbrahim kıldı, Mina Dağı’nda İsmail’i yüzü koyu yatırmışken Hak teala onu bütün zorluktan kurtardı, bir koç vermişti. İsmail a.s. azad oldu. İkinci namazını Yunus kıldı. Balığın karnından tam çıkacakken balık Yunus’u yuttu, o balığı da bir diğer balık yuttu. İkinci namazının bereketinde (71a/1) dört türlü zulümden kurtuldu: bir balık midesi zulmü ikinci balık zulmü, üçüncü günah zulmü, dördüncü deniz zulmü. Sonra o balık onu kıpkırmızı et olarak deniz

kenarına bıraktı. Kabak yaprağından sinek ve sivrisinek kaçtığı için, o canlılar onu incitmesin diye Hak teala onun üzerine kabak ağacı bitirdi. Hak teala bir geyikçiğe Yunus'un derisi gelene <iyileşene> kadar onu sütle beslemesini buyurdu. Sonra yüz yirmi bin insanı peygamberlikle görevlendirdi. Hepsi imana geldi, cennet buldu. Bunların hepsi ikinci namazının bereketindendi. Akşam namazını İsa peygamber a.s. kıldı. Bir rekat annesi için, bir rekat kendi için, (71b/1) bir rekat Tanrı teala için. Sonra Hak teala annesini Muhammet Mustafa'ya mehir olarak verdi, kendisini <İsa'yı> dördüncü kat göğe çıkardı. Yatsı namazını Musa peygamber a.s. kıldı. Karısının doğum sancısı vardı ve koyunları dağıldı ve yerinde ateş gördü. O zaman dört rekat namaz kıldı, o namazın bereketinde huriler karısına ebelik yaptılar ve melekler koyunlarına çobanlık yaptılar ve ateşi Hak teala nura dönüştürdü, o gece ona vahiy geldi. Vitr namazını Muhammet Mustafa kıldı. Miraç gecesi Tanrı tealanın tecellisinin zevkinden elleri çözüldü, tekrar kendine geldi, ellerini kaldırıp "Allahu ekber." dedi, ellerini birleştirdi, vitir namazında el çözüp geri bağlamak bundan ötürüdür. Sonra (72a/1) Tanrı teala Muhammet'e haber verir, bu beş peygamberin ibadetlerini bunlara verdiğini söyler. Adem'in sabah namazının bereketinde tövbesini kabul ettim ve sabah namazı kılanlara ta canı boğazına gelene kadar tövbe kapısını kapatmam. Öğle namazını kılanları İsmail gibi cehennemden azad ederim ve ona <nasıl> koç verdiysem müminlerin fedası <da> kafirler olsun. O Allah'ın gazabına uğrayan cehennemde yansın, mümin hoş, rahat olsun, tıpkı kafirlerin dünyada lüks içinde yaşadıkları ve içki içtikleri ve müminlerin ibadet evinde yandıkları gibi. Kafirlerin bu müminlerden haberleri yok. İşte bundan ötürü müminler de cennette lüks içinde yaşasın ve içki içsinler. Kafirler cehennem ateşinde yansınlar, müminlerin onların halinden hiç haberi olmasın. Ve

ikinci namazını kılanları Yunus gibi cehennem zulmünden, mezar zulmünden, (72b/1) kıyamet günü zulmünden kurtarayım ve yalnızca mezar içinden mahşer meydanına düştüğünde, arşımı üzerine gölge yapayım, kabağa nasıl sinek gelmediyse müminlere de zebaniler yaklaşmasın. Yunus'a geyik nasıl süt verdiyse ben de elimle müminlere şarap vereyim. İkinci namazını kılan nasıl o kavim arasına gittiyse müminleri de o peygamberlerin arasına göndereyim. Akşam namazını kılan, nasıl göklere çıktıysa, mümini yedinci kat göklerden yukarı firdevse çıkarayım. Ve yatsı namazını kılan nasıl selamım geldiyse mümine de selamım gele. Sen vitir namazını kılarken benim nuruma bakardın. Benim izzetim hakkı için hangi mümin beş vakit namazı tamamlarsa nurumu ona göstermeden onun canını aldırmayayım. O, Tanrı hakkı için kendi erdemiyile bu aciz kulları bilgilendirdi.

(73a/1) Namaz sırlarından yüz lakırdı yazsam sadece birincisi yazılmış olur. Artık hizmetinde bulunanlar onu mütala edip uygulasınlar diye anlam bahsini bırakalım, hükmünü yazalım, İnşallahu teala.

Abdest Faslı: Su bulunmayınca abdestin layığıyla olmayacağını ve abdest olmayınca namazın layığıyla olmayacağını kul bilsin. O halde ilk önce sudan bahsedelim ki işimiz tertibince olsun. Hak teala, <suyu> üstün kıldı, bütün yaratılmışlar içinde suya ondan başka nesnelere bağışlamadığı bir sıfat bağışladı. O sıfat arıtcılıktır, diğer nesnelere ancak arılık vardır. Su, hem arıdır hem arıtcıdır. O halde, yani sudan başka nesneyle abdest almak layığıyla olmaz, arıtcı su: (73b/1) denizler suyu, çaylar suyu, pınarlar suyu ve kuyular suyudur, bu sularla abdest almak doğrudur. Eğer su çok, yağ ile azsa ya da rengi farklılaşsa o suyla abdest almak doğru değildir. Eğer suyun içine çok yaprak düşse ve rengi

farklıysa abdest almak doğru değildir. Ve eğer suyun içinde bir nesne kaynatsalar, kaynattıkları temiz bile olsa o suyla abdest almak doğru değildir ya da yaş ağaç veya meyve sıkıp suyunu çıkarsalar, o suyla abdest almak doğru değildir. Üzümün çubuğunu kesseler ve suyu aksa o suyla abdest almak doğrudur. Eğer suya farklı nesne karışırsa suyu suluktan çıkarırsa o suyla abdest almak doğru değildir. Ve eğer (74a/1) gül suyu gibi duran suya pislik düşse o suyla abdest almak doğru değildir. Ama su çok olmalı çokluğu bir ucunu hareket ettirince oradaki dalga öbür tarafa geçmesin, <dalganın> geçtikten sonra <suyun bir yanına> erişmesi dalga hesabı değildir. O suyun derinliği avuçla alınca dibi gözükmeyecek kadar olmalıdır. Eni ve derinliği söylediğimiz kadardır. Böyle olunca pislik düşen yeri bırakıp <suyun> öbür tarafında abdest almak doğrudur. Eğer eni, derinliği dediğimiz kadar olmazsa abdest almak uygun değildir. İçine pislik düşünce ve eğer akarsuya mundar düşse o pislik düşen yerin aşağı yanından abdest almak doğru değildir. Ama o mundar görünmezse o suyun her yerinden abdest almak uygundur. Eğer saman götürür bir suya bir pislik düşse, sonra görünmez olup suda tadı, kokusu, (74b/1) yani bir eser kalmasa o sudan abdest almak uygundur. Eğer suyun içinde sinek, akrep, arı, kurbağa, bok böceği ve karınca olsa bu su mundar olmaz ve de balık, yengeç ve ne kadar suda yaşayan canlı varsa suda olsa suyu mundar etmezler. Eğer suyla bir kez abdest alınırsa o suyla ikinci defa abdest alınmaz. Ama abdest alanın yanından ayrılp temiz bir yerde durunca <o> suyu içmek uygundur. Tabakalanmış her deriyi kova yapıp su çekmek, matara yapıp su taşımak ve su kapı yapıp (75a/1) içinden su içmek uygundur. Ama insan ve domuz derisi tabakalayıp su çekmeye yaramaz. İnsanın saçı, ölü canlının ve mundar olmuş canlının kılı, kolu, siniri, kemiği, toynağı ve boynuzu temizdir. Eğer kuyuya bir koyun pisliği ya bir veya iki deve pisliği

ya serçe pisliği düşse kuyunun suyu mundar olmaz. Eğer sıçan düşüp kuyuda ölürse temizlenmesi için birbiri ardınca yirmi kova su çekmek gerek. Kuyuda sıçan gibi ne kadar canlı varsa yirmi kova su çekmekle temizlenir. Eğer kuyuda güvercin ya da tavuk ve bunlara benzeyen ne kadar canlı olursa temizlenmesi için birbiri ardınca kırk kova su çekmek gerek. Eğer <kuyuya> koyun, at veya insan düşüp ölse (75b/1) temizlenmesi için kuyudaki suyu tamamen çekmek gerek. Eğer kuyunun suyu gürse çekip suyu bir ağaçla ölçsünler, işaretlesinler. On kova çeksınler, o işaretten ne kadar eksildiğine baksınlar ve tekrar on kova çeksınler ve çektikleri kadar tekrar <ağaca> kertik atsalar, ölçü bitene kadar <çeksınler>. İnsanın bardaktan içtiği su ya da at suyu, eti yenen bütün canlıların <içtikleri> sularıyla abdest almak uygundur. Ama it suyu, domuz suyu, sırtlan suyu ve kaplan suyu mundardır. Ancak kedi ve başıboş yürüyen tavuk, doğan, toygır kuşu, tavşancıl, kuzgun, kartal ve karga suları mekruhtur. Yani bu sularla abdest almak tercih edilir. Yılan, sıçan, eşek ve katır <suları> şüphelidir, yani mundar değil midir yoksa mundar mıdır (76a/1) bilinmez. Birisi abdest alacak su bulamayınca eşek suyundan başka suyla abdest alması gerek ve teyemmüm de alması gerek. Suyun hükmü budur. Tekrar gereğince hükmünü açıklayalım.

Fasıl: Eğer birisi dışarı çıkmak <yani tuvalete gitmek> isterse üzerinde Tanrı adı yazılı ya da Kuran sözleri yazılı ya da peygamber adı yazılı bir şey varsa çıkarması gerek. Ebu Hanife r.a.’<ya> tılsım taşımak nasıldır, diye sordular. “Tılsım, muska taşımak ahiretten, Tanrı’dan ve Tanrı’nın Resulundan habersiz kişilerin işidir.” dedi. “Mutlaka onu taşıyanı dövün” dedi. Mansur, tılsım taşıyana kırk sopa vururdu. İbni Tarrah: “Basit şehrinde muska taşıyan kişiyi yakalayın, kim kaparsa onun olsun” diye buyurmuştu.

Açık alanda ihtiyaç giderebilecek şekilde soyunup (76b/1) oturmak mekruhtur. Bir ağaç veya bir duvar arkasında veya çukur bir yer içinde kendini gizleyerek oturmak gerek. Oturmadan önce silinilecek taşları hazırlayıp oturmak gerek. Kibleye karşı oturmasın, arkasını da kibleye karşı dönmesin; aya, güneşe karşı oturmasın ve arkasını da dönmesin. Oturacağı yere gelirken edep yerini örten giysileri yavaş yavaş sıyırsın oturduğunda tam olarak açılmış olsun. Oturduktan sonra kalkıncaya kadar konuşmasın; oturduğu an “eûzü bilkerim minel habais minel şeytanirracim²⁶” desin. Zor duruma düşmemek için sol yanına basarak otursun. Kurtulduktan sonra çekilsin, oturmasın. İnsanların gelince ses işitilecek yerde oturmasın, insanların oturup konuşacağı yerde oturmasın, ağaçların gölgesinden yemiş (77a/1) ağacının dibinde, yol ortasında, kuytu yerde, rüzgara karşı, durgun su içinde ve gusul aldığı yerde oturmasın. Ayakta dururken işemesin, silindiği taşın silindiği yüzünü yere koysun ve pisliğini toprakla örtün, işemeye oturduğu yerde taharetlenmesin, biraz ileri varsın. Sonra, bir şey varsa çıksın diye zekerine vursun, sallasın, büksün. Gideceği zaman sol ve sağ ayağını öteye atsın. Sonra “gufrâneke rabbenâ ve ileykel masîr²⁷” desin. Tercih edilen üç taşla silinmektir, eğer üç taşla arınmazsa kaç taş ve iri toprak parçasıyla, ne artırsa onunla silinmek gerek. Ama tezekle, kamış otuyla, yiyeceklerle, canlılarla, hayvan yavrusuyla, kemikle ve sağ eliyle silinmesin. Önce birinci taşı (77b/1) tutup çepeçevre silinsin, sonra ikinci taşla arkasından önüne silinsin üçüncü taşla önünden arkasına silinsin ve silindikten sonra sağ eline su alıp sol eliyle yıkaması tercih edilir.

Fasıl: Dışkıladıktan sonra temizlenmektir ve taharet aldıktan sonra abdest almaktır. Abdestin farzları dördtür: İlki, yüz yıkamak;

²⁶ “Bismillâh. Allahümme innî eûzü bike mine’l-hubsi ve’l-habâis.” Allah’ım, hususi ve umumi bütün kötülükleri bünyesinde toplayan habislerden sana sığınırım.”

²⁷ Rabbimiz affına sığındık dönüş sanadır

ikinci, dirseklerle kolları yıkamak; üçüncü, başının dörtte birini mesh etmektir; dördüncü, topuklarla ayağını yıkamaktır. Yine abdestin sünnetleri: Önce, iki elini üçer kez yıkamaktır; sonra, Tanrı'nın adını anmaktır; abdestin öncesinde varsa ağızına misvak koymaktır, yani dişleri fırçalamaktır; ama misvak Mekke yöresinde bulunan bir ağaçtır, eğer misvak bulamazsa ağızına elini soksun, sonra ağızına su çeksün, ağızına su çekerken: (78a/1) "Pisliği arıtmak için yani pisliği giderip namaza varmak veya kötülüğü örtmek için niyet ettim" desin. Birinci olarak yüzünü yıkamak, sonra kolları yıkamak, başına mesh etmek ve ardından iki ayağını yıkamaktır.

Burada sorunlar çözülsün diye biraz sözü uzatmak yani meseleyi açmak gerek. Tanrı teala'nın Kuran'da, abdesti olmayan kişinin namaz kılmak isterse yüzünü yıkasın, kollarını dirsekleriyle yıkasın ve başının dörtte birini mesh etsin ve ayaklarını topuklarıyla yıkasın diye buyurduğu, mahduma malum olsun. O halde, bu ayette abdest içinde üç nesne yıkamak gerektiğini ve bir nesneyi mesh etmek gerektiğini söyledi. Eğer bir insan önce ayaklarını yıkasa sonra yüzünü yıkasa sonra kollarını yıkasa sonra başına mesh etse uygundur. (78b/1) Burada maksat farzı yerine getirmektir, önce sonra fark etmez. Öyleyse abdest içinde bu dört şeyi korumak farz; sıra beklemek sünnettir. Yani, önce yüz yıkamak ardından kolları yıkamak, ardından başına mesh etmek ardından ayaklarını yıkamaktır, başka bir işle uğraşmadan bunları birbiri ardınca yıkamaktır, tamamı sünnettir. Abdestin müstehabları <şundardır>: Boynunu mesh etmek, önce sağını yıkamak, abdest alırken konuşmamak ve kimseden yardım istememek, yani birine su döktürerek kendisi abdest almasın, kendi su akıtsın, yıkasın, ellerini silkmesin, el havlusu dışında bir bezle silinmesin. Sünnet, Peygamber a.s.'ın eksiksiz işledikleridir; müstehab, peygamberin bazen işledikleri bazen işlemedikleridir.

(79a/1) Abdesti iki yoldan gelen şey bozar. Yani, arkasından gelen gayta ve önünden gelen idrar. Kadınların önünden çıkan yel abdesti bozmaz. Ama eğer ikisi birlikte olursa önünden gelen yel de abdesti bozar. Ve de ağız dolusu kusmak abdesti bozar, kustuğu gerek yiyecek olsun gerek safra olsun gerek kan olsun <bozar>; ama eğer sadece balgam olacak olursa abdesti bozmaz. Eğer ağzının yarısı kadar kan kussa ağzının yarısı kandan fazlaysa abdesti bozulmaz; eğer kan fazlaysa bozulur. Uyumak, gerek sırtüstü yatarken gerek dayanmışken olsun abdesti bozar. Eğer birisi otururken uyusa ya ayakta dururken uyusa ya secdeyken uyusa ya rükudayken uyusa düşmediği takdirde abdesti bozulmaz. Ayrıca sarhoşluk, (79b/1) bayılmak, namaz içindeyken kahkaha ile gülmek abdesti bozar; ama kahkaha ile gülmek olgun kişinin abdestini bozar eğer ergen namaz içinde kahkaha ile gülse abdesti bozulmaz. Eğer olgun kişi cenaze namazı kılarken kahkahayla gülerse namazı bozulmaz. Kahkaha ile gülmek, namaz içindeyken gülünce komşunun <yanındakinin> onu duymasındır. Eğer birisi zekerini dutsa abdesti bozulmaz.

Eğer birisine **gusul** vacipse namaz kılmasını sağlayacak üç şey yapması gerek. Bu bölümde onu beyan etmemiz lazım oldu. **Fasıl:** Erkekten zevkle ata ata meni gelince ona gusul farz olur. Ya da zekeri kadın fercine girene kadar soksa, suyu gerek gelsin gerekse gelmesin gusul lazım olur. Ve hüküm şöyledir: Arkadan yapana ve de (80a/1) yapılan gusul lazım olur. Ve de rüyada ihtilam olunca eğer ıslaklık bulunursa gusul lazım olur; eğer ıslaklık ya da izi bulunmazsa gusul lazım olmaz. Kadının kanaması durunca, çocuk doğuranın kanaması durunca gusul almak farzdır.

Gusul almanın farzları üçtür. Birincisi, ağzına su vermek; ikincisi, burnuna su vermektir; üçüncüsü, vücudunu tamamen

yıkamaktır ve saçının dibini ıslatmaktır. Guslün sünnetleri, iki elini üç kez yıkamak sonra fercini yıkamak sonra pislikten bir şey varsa yıkamak sonra ağzına burnuna su çekmek sonra abdest almaktır. Eğer gusul aldığı yer çukursa iki ayağını yıkamaması gerek ancak yüksekse ayaklarını da yıkasın; sonra başına ve gövdesine su döksün, saçını (80b/1) ıslatsın. Eğer ayağını yıkamadıysa yerini değiştirsin ve ayaklarını yıkasın. O abdestle namaz kılabilir, bir daha abdest almak mekruhtur.

Gusul abdesti almak için ne kadar su kullanmak gerektiğini söylemişlerdir. Ama bilginler ona itibar etmez, maksat bol ve temiz suda arınmaktır. Ancak Cuma günü ve bayram günü; Kabe'de ihram bağlanacak kişinin, kurban bayramının arefesi gününde gusul abdesti almak ve ölmüş kişiyi yıkamak sünnettir. Bazıları, ölü yıkayan kişiye gusul almak sünnettir derler ve ölüyü yıkamak farz-ı kifayedir. Yani bir kişi yıkayınca diğerlerinin boynundan düşer. Bazıları ölüyü yıkamak vaciptir derler. Ama Mekke'ye gireceği gün, Arafat dağına çıkacağı gün, bir kafir müslüman olacağı gün ve (81a/1) delinin aklı <başına> girdiği gün gusul almak gerektir.

Teyemmüm faslı: Eğer birisi şehirden bir mil ya da daha fazla uzakta bulunsa sonra cünüp olsa, su bul<a>masa, namaz vakti gelse, ama dökünürse hasta olacağı kadar soğuk su olsa, o suyu ıltmak için kap kacak ve ateş bulunmazsa, yahut suyu bulur ama su kıyısında yırtıcı hayvan veyahut kanlısı veya düşmanı veya eşkiya veya yanında emanet var, çalınır der<se> yahut köpek yer der<se> yahut kuyu dibinde suyu gördü ama onu çıkaracak kovası yok<sa> bütün bu dediklerimiz karşısında toprakla teyemmüm almak ve namaz kılmak gerek. Mil dediğimiz fersahın üçte biridir, fersah dediğimiz on iki bin adımdır. Öyleyse mil dört bin adımdır. Her (81b/1) bir adım bir buçuk arşındır, bir arşın altı tutamdır, her bir

tutam dört parmakdır, her bir arşın yirmi dört parmakdır. Her parmak dört arpa eni kadardır. Teyemmüm şöyledir: Temiz toprak bulsun ve niyet etsin. Niyet şudur: “Namaz kılmak ve temizlenmek için teyemmüm alayım diye niyet ettim” desin. İki elini toprağa vursun ve silksin, ellerini bütün yüzüne, alınına ve kaşlarına erişecek şekilde yüzüne sürsün. Sonra iki elini toprağa vursun, sağ eliyle sol kolunu sıvazlasın, sol eliyle sağ kolunu sıvazlasın, parmağında yüzüğü varsa çıkarsın, işte teyemmüm budur. Gerek cünüp olsun gerekse abdestsiz olsun ellerini kollarına sürerken birlikte dirseklerine de sürmesi gerek.

(82a/1) Teyemmüm toprakla, kum <ile> olabilir, kireç, kükürt, alçı ve sürme ufanmış olduğunda uygundur. Bu dediklerimizin hepsi bir cinstendir, onunla teyemmüm uygundur. Yakutla, firuze ve mercanla, taşla da teyemmüm uygundur; ama altın ve gümüşle uygun değildir; Gerçi toprak gibi yumuşak olursa ve eğer toprakla karışmış olursa ve toprağı fazla olursa <olabilir>. Teyemmümü bozan durumlar: Kafir teyemmüm alsa ve müslüman olsa, kafirken aldığı abdestle namaz kılması uygundur. Ama birisi müslümandı, teyemmüm aldı ve ne’üzü bi’llâh dinden çıktı, tekrar müslüman oldu, onu abdesti dinden çıktığından ötürü sayılmaz. Abdesti bozan her şey teyemmümü de bozar. Birisi su bulmaktan acizdi teyemmüm aldı, bundan sonra suyu buldu ve dökünebilecek durumda ve (82b/1) <su> dökünmekten ona zarar gelmez durumda olunca teyemmüm batıl olur.

Birisi cünüp oldu veyahut abdesti bozuldu, su bul<a>madı ve <sonra> su buldu, soğuktan ya da kuraktı, susarım dedi, dökünmedi; yani suyu var ama suyu dökünürse yakın zamanda su bulamayacağını bilir, susayacaktır, o suyu içmek için saklamak gerek, namaz kılmak için de teyemmüm almak gerek. O

teyemmümle namaz kıldı, sonra su bulunca o teyemmümle kıldığı namazı tekrarlamasın. Eğer namazın son vaktinde suya erişeceğini bilirse kılmaması tercih edilir, suya erişene kadar bıraksın, suya erişince son vakit içinde abdest alıp o namazı kılsın. Birisi namaz vaktinde alsın, namazın vakti çıkınca suya erişeceğini bilirse teyemmüm alıp namaz kılması gerek, (83a/1) sudan ötürü namazını kazaya bırakmasın.

Eğer birisi bayram namazına erişti, <ama> abdesti yoktur, abdestle meşgul olursa bayram namazı<nın vaktinin> geçeceğini bilir, <bu durumda> teyemmüm alıp <namaz> kılmak gerek. Eğer abdesti olmadan cenaze namazına da erişecekse, geçeceğini bilirse teyemmüm alsın, <namaz> kılsın. Ama cuma namazına erişti, abdesti yok, ancak abdestle meşgul olursa cuma namazı kılınır ve yetişemez; <ancak cuma namazı için> abdest gerek, yetişemeyecek olsa da abdest alsın, öğle namazını kılsın.

Birisi vakit namazına geç kaldı, teyemmüm alırsa vaktinde kılacak; abdest alırsa kazaya kalacak, <bu durumda> teyemmüm almak uygun değildir, abdest alsın, yetişirse kılsın, yetişmezse kazaya kılsın.

Eğer birisinin suyu olsa ama unutsa, teyemmüm alsa, namaz kılsa sonra suyunu hatırlasa, o namazı (83b/1) tekrarlamasın.

Eğer birisinin abdesti olmasa, namaz vakti suyu bulunmasa, bir ok atımı çevresinde su isteyecek yer bulunmazsa yoldaşından su istemesi gerek, vermezse, değerince satarsa alsın, eğer fazla değer biçerse almasın, teyemmüm eylesin, namazını kılsın.

Eğer birisinin yıkanacak yer<in>de yara olsa oraya mesh eylemeli, diğer yerlerini yıkamalı. Eğer fazla yaralıysa teyemmüm

eylese gerek, fazlası iyiyse yıkasa gerek, teyemmüm ile yıkamak bir araya gelmez.

Mesh faslı: Birisi abdest alsa, sonra mes çizmesini giyse, sonra bir süre onunla yürüse, abdesti bozulsa, eğer evindeyse gece; evinde yoksa mes çizmeyle ertesi gün o abdesti bozuluncaya kadar mes çizmesine mesh eylemesi uygundur.

Eğer üç günlük yola koyulduysa üç güne kadar (84a/1) abdesti bozulduğu vakte kadar mesh eylemesi uygundur.

Erkek de kadın da mesh eylerken ayaklarının ucundan üç parmağıyla baldırından yana <yukarı doğru> mes çizmede görünecek şekilde hatlar çekse gerek. Eğer mes çizmesinde ayak parmaklarından üç küçük parmak sığacağı kadar delik olursa, bu mes çizmeye mesh eylemek uygun değildir. Eğer tek bir mes çizmede bir araya getirince üç parmak sığacak kadar delikler olursa ona mesh eylemek uygun değildir. Eğer bu dediğimiz delikler iki meste olacak olursa mesh eylemek uygundur. Abdesti bozan şey teyemmümü de bozar. Zamanın dolması da abdesti bozar; yani ikamet eden birisi mesh eyledikten sonra 24 saat başka (84b/1) mesh eylemesine <gerek> yoktur. Eğer seferdeyse 72 saat <üç gece gündüz> mesh eylemeli, fazla eylerse mesh batıl olur. Ve de bir mes çizmeyi ayağından çıkarmak yahut ayakları o tek <ayak> üzerinde mes çizmenin boğazına kadar söküp çıkarmak meshi batıl yapar. Ve eğer sert mes üzerine yahut meşinli çorap üzerine yahut çok sık örülmüş çorap ise üzerine mesh uygundur. Sökmen üzerine ve çelik eldiven üzerine uygun değildir.

Eğer birisinin yarası olsa, sarılı olsa, sargı üzerine mesh uygundur, öyle olduğunda abdestliyen yahut abdestsizken de sardıysa uygundur. Birisi kan aldırsa, sargı bezini kaldırırsa, yine

geri kan akar olsa o sargı bezi üzerine mesh eylesin, sargı bezini açmasın. Nitekim o sargı bezinin bir kısmı (85a/1) iyi yeri üzerinde de olursa o temiz yere de mesh eylesin.

Hayz faslı: Kadın üç gün veya on gün hayz görür, aded-i hayz <hayz süresi> bu ikisinin arasındadır. Bir kadın bir kaç gün dört gün ya beş gün ya altı gün ya yedi ya sekiz gün kan görüp de kesilmesi adettir. Adetlendiği gün kadarı onun hayz günleridir. Kadın, yılın on iki ayı <her ay> altı gün kan görür, o altı gün kan onun hayzıdır. O günler içinde ramazan ayı gelirse oruç tutmasın ve namaz kılmasın. Temizlendikten sonra orucunu öder, namazını ise ödemez. O günler içinde kadın<ın> Kuran okumaması uygundur ve bu hayz günlerinde erkek karısına (85b/1) yakınlık göstermemeli, gösterirse çok günahkar olur. O günahı kurtulmak isteyen bir altın ya da değeri üç ya iki akçe olabilir vermesi gerek, eğer gücü yeterse buçuk altın vermeli.

Eğer birisi sürekli yellense ya iyileşmez yarası olsa, suyu durmasa ya ishal olsa ya idrarı durmasa ya kadınsa kanaması durmasa, her bir namaz için bir abdest almalı ve beklemeden namaz kılmalı. Bekar kadın da kanaması olduğunda namaz kılmamalı ve oruç tutmamalı, orucunu ödemeli, ancak namazını ödememeli, hayz gibi.

Fasıl: Eğer birinin tenine ya giysisine pislik değse suyla yıkamalı, eğer sirkeyle ya gül suyuyla yıkarsa gider, daha uygundur. Eğer yağla ya (86a/1) sütle yıkarsa uygun değildir. Eğer birinin çizmesine mundar değse, o mundarın kalıntısı varsa gidene kadar yere sürmeli, görünmez olunca gider, temizler.

Şarap gibi ya da idrar gibi <sıvı şeyler> yıkamayınca arınmaz, meni <adı verilen> insandan çıkan sudur, pistir, cima

eyleyince giysiye değse ovmakla temizlenir, yaşsa yıkamayınca temizlenmez. Şayet kılıca, bıçağa, keskiye pislik değse silmekle temizlenir. Eğer yere pislik değse, sonra o necis kuruyup o yerde görünmez olsa orada namaz kılmak uygundur. Ama oranın toprağından teyemmüm almak uygun değildir. Eğer birinin giysisine ya da tenine pislik değse, baksın o ağır bir kir ise ve bir dirhem kadarsa affedilir, namazı bozmaz. Eğer bir dirhemden fazlaysa namazı bozar, elbette yıkamak gerek. Ağır pislik (86b/1) dediğimiz kan gibi şarap gibi ve tavuk boku gibi, eti yenmez hayvanların idrarı gibi ve bütün dört ayaklı hayvanların boku gibi <şeyler>. Hafif pislik dediğimiz giysin dördte birine sıvanarak değmeyince namazı bozmaz. Eti yenen hayvanların idrarı gibi, eti yenmez kuşların boku ve balık kanı, katır ve eşek salyası gibi <şeylerdir>.

Dirhem dediğimiz altın gümüş tarttıkları ağırlıklardır. Eğer ağır pislik <necis-i mugallaza> görünmezse tavuk boku gibi ağırlığı bir dirhem kadar olursa namaz kılmaya elverişlidir; idrar ve şarap gibi görünmeyen ağır pisliğin dirhemini ölçüyle bilsinler, ölçüsü insanın ayası kadardır; yani giysiye şarap değse ve yayılsa, aya kadar olsa o giysiyle namaz kılmak uygun değil, aya kadar yoksa (87a/1) namaz kılmak uygundur. Görünen pislik giysiye değince gidene kadar yıkamak gerek. Yıkandıktan sonra yerinde rengi kalırsa zarar vermez. Eğer görünmez pislik giysiye değse üç kez yıkamak gerek, her yıkamadan sonra bir kez sıkmak ve kurutmak gerek; eğer her yıkandığında sıkmaya ve kurutmaya uygun nesne olmasa, buğday gibi, şaraba düşse ıslansa, o buğday arınmaz. Ama sirkeye koyup kaynattıklarında temizlenir. Eğer çömleğe ve kazana pislik düşse eğer hala kaynıyorsa o et mundar olur. Eğer kaynamadan düşerse etini çıkarsınlar, temizce yıkasınlar. Şimdiye

kadar söylediğimiz temizliğin aslıydı ve teferruatlarıydı. Bundan sonra namazı anlatalım.

Bu bölüm **namaz bölümüdür**.

On yedi faslı vardır. **İlk fasıl:** (87b/1) Namazın vakitlerini bildirelim. Sabah namazı vakti ikinci sabahtan ta güneş doğana kadardır. Öğle namazı vakti gölge doğuya doğru uzamaya başladığından <itibarendir>. İkinci vakti, her bir testinin gölgesi kendinin iki katı olduğundan ta güneş batıncaya kadardır. Güneş battığı saat, akşamın ilk vakti girer, ta şafak gurub edene kadar akşam vaktidir. Şafak güneş battıktan sonra görünen, güneş batarken kızıl görünen; battıktan sonra görünen aklıktır. Sonra şafak dediğimiz aklık görünür, gurub edince yatsı vakti girer. Yatsıyı kılınca vitir vakti girer, sabah olana kadar yatsıyla vitrin vaktidir. Tanrı teala nezdinde sabah, parlaklık çok dik olduğunda kalkıp namaz kılmak; öğleyi, (88a/1) ilkbahar gününde ve güzün ilk ayında ve yazın ikinci soğuğuna kadar bırakıp kılmak; ikindiye, güneş batmaya yaklaşınca kadar bırakıp kılmak; yatsı namazını gecenin üçte biri geçtikten sonra kılmak sevgilidir. Eğer öğle namazını mescitte kılmak isterse erteleyebilir, eğer evinde kılsa zaten geciktirmemeli, vaktinde kılmalı. Vitir namazına uyanabilen kişinin <namazı> sabaha yakın <bir zamana> bırakması tercih edilir. Öğleyi kış gününde tez kılmak sevgilidir, akşam namazını kış gününde tez kılmak müstehabdır, yağmurlu günde ikindi ve yatsı namazını tez kılmak gerek, yine yağmurlu günde sabah namazını, öğle namazını ve akşam namazını geç kılmak tercih edilir. Üç vakit içinde namaz kılmak mekruhtur: Bir, güneş doğarken; (88b/1) ikinci, güneş tepeye dikilecekken; üçüncü güneş batarken. Ama ikindiye güneş batarken kılmak uygundur ve sabahtan sonra ve ikindiden sonra tatavvu namazı kılmak mekruhtur. Kalmış namazı

kılmak ya da secde ayetini okuyup ya da işitip secde etmek veya cenaze namazını kılmak uygundur. İkinci sabah doğduktan sonra iki rekat sabah <namazının> sünnetinden başka namaz yoktur; akşam namazından sonra ve de hutbe okurken namaz kılınmaz. İki namaz özürsüz bir araya toplanmaz; yani sabah namazını ve öğle namazını ikisini bir vakitte ya da öğleyle ikindiye bir vakitte kılmak yoktur. Ama Arafat dağında uygundur.

İkinci fasıl: Farz namazları için (89a/1) ezan okumak sünnettir. Perdeyle, makamla ezan okumak mekruhtur. Sabah ezanında ‘hayy’ale’l-felâh” dedikten sonra iki kez "Essalâtu hayrun mine’n-nevm" demek ve kamet de ezan okumak gibidir. Ama kamet için “hayy’ale’l-felâh” dedikten sonra iki kez “kad kameti’s-salatü” demeli. Ezan okurken rahat rahat, uzata uzata ezan okumalı. Ama kamet getirirken çabuk, tez getirmeli. Ezan okuyan kişi akıllı olmalı, müslüman ve erkek olmalı, ezan okurken yönü kibleden yana olmalı, ezan okurken konuşmamalı. Kamet getirirken “hayya’le’s-salatü hayya’alel felah” dedikten sonra başı ve göğsüyle sağına dönmeli. Ama eğer yer dar olursa dönmesin, duyulmazsa vakit bildirmek için dönmesi ve yürümesi uygundur. Ezan okurken (89b/1) iki parmağını kulağına koyarsa sesi daha iyi çıkar ve dünya gürültüsünü kendi işitmez. Ezan okumakla kamet getirmek arasında biraz oturmak sünnettir; ama akşam ezanında ezan okuduktan hemen sonra kamet getirmek gerekir. Eğer birisinin kalmış namazları varsa, kalmış namazları için ezan okumak ve kamet getirmek gerek. Eğer ilki için ezan okuyup kalanı için birer kez kamet getirse uygundur. Ama hiçbir namaz için vaktinden önce ve sonra ezan okumak gerekmez. Eğer vaktinden önce ezan okursa vaktinde yine okumak gerek. Cünüp kişiye ezan okumak haramdır, abdestsiz kişinin kamet getirmesi haramdır, ezan okuması uygundur. Allah’ın emrinden çıkmışların, sarhoşun,

otururken <okumak> ve kadının (90a/1) okuması uygun değildir. Eğer kamet getirirse geri döndürmek gerek. Ama haramzadenin, körün ve esirin okuması ve kamet getirmesi uygundur. Yerleşik olmayan kişiye ezan okumak ve kamet getirmek mekruhtur. Yerleşik kişinin evinde ezansız namaz kılması uygundur, muhakkak ki aynı zamanda ezan okuması ve kamet getirmesi de tercih edilir. Müezzin ezan okurken <on> duyan kişi konuşmayı bırakmalı, eğer Kur'an okursa da susmalı. O ne derse dinleyen de <onunla> beraber demeli, "hayyale's-salah" deyince "la havle vela kuvvete illa billahi'l-aliyyil azim" demelidir. "hayyale'l-felah" deyince "maşallahu kane ve ma lem yeşau lem yekun" demeli. Kendine yakın mescidi bırakıp uzak mescide gitmemeli.

<Üçüncü> Fasıl: Bu bölümde namazın şartlarını açıklayalım. (90b/1) Namazdan önce altı iş yapmak gerek. O altı iş yapılması namaz kılmaya yarar. Şimdi o altının biri, tenini pislikten ve abdestsizlikten arıtmaktır; ikinci giysiyi pislikten arıtmaktır; üçüncü avretini örtmektir. Erkeğin avreti göbeğinden dizine kadardır, dizi de örtülmelidir. Özgür kadının bütün vücudu örtülmeli, iki ayasından ve yüzünden ve ayaklarından gayrısı avretidir. Kadının baldırının dörtte biri açılırsa namazı batıl olur, saçının da kalçasının da fercinin de hükmü böyledir. Cariyenin de dizinden göbeğine <kadar> avretidir, arkasını ve karnını örtmelidir, örtmezse namazı doğru olmaz, batıldır.

Eğer birisinin giysisi yoksa dörtte biri kirli olan bir giysi bulsa, o giysiyi (91a/1) giymeli ve namaz kılmalı, eğer o giysiyi bırakıp çıplak namaz kılsa namazı batıldır. Eğer o giysinin yarısı mundarsa ya da üçte biri mundarsa ister çıplak kılsın ister o giysiyle kılsın. Eğer biri giyip namaz kılmak için giysi bulmazsa, otururken

namaz kılmalı, eğer ayaktayken kılsa da uygundur; ancak günahattan da tamamen uzak değildir.

Dördüncü niyet etmektir. Niyet ettiği ve namaza başladığı vakit arasında namazla meşgul olmamalıdır. Hangi namazı kıldığını gönlüden söylemek niyettir; eğer ağızla da niyet<ini> söylerse daha hoştur. Şayet gönlüyle bilip ağızla söylemezse önemi yok. Ancak tatavvu namazı kılsa hangi namazı kıldığını gönlüyle bildirmesi uygundur. Sünnet kılan ve teravih kılan<ın> da niyet etmesi uygundur. Birisi farz namazına niyet ederken (91b/1) ne namazı olduğunu açıklamalıdır. Mesela, öğle namazını kılacaksa “Kıldığım öğle namazıdır” demeli. Eğer ağızla açıklamazsa içinden belli etmelidir. Eğer birisi birisine namazda uysa, o kişi hangi namazı kıldığını belli etmelidir, uyduğunu da söylemelidir. Birisi cenaze namazı kılacağı zaman “Namazı nekir için kıldım” demelidir. O ölüye sena dua etmelidir.

Beşinci, kibleye yönelmeli. Kabe’de olan kişiye Kabe’ye karşı durmak farzdır, Kabe’den irak olan kişiye Kabe’den tarafa durup kılmak farzdır. Eğer birisi kableden tarafa yönelmezse, hangi yana yönebilirse <öyle> kılmalı. Eğer birisi kibleyi bil<e>miyorsa, soracak kişi de bulamasa, düşünsün, hangi tarafa gönlü kayarsa o yana doğru kılsın. Birisinin öğle namazını kılması (92a/1) gerekti, kibleyi bilmiyor, düşündü, gönlü bir yana yöneldi, öğleyi kıldı ve ikindi olunca gönlü bir yana daha yöneldi, onu da o tarafa kıldı ve akşam namazını da bir tarafa kıldı. Sonra o namazların kibleye <doğru> kılınmadığını anladı, namazları doğrudur, tekrarlamasın. Eğer birisi kibleyi bilmeseyse, düşünmese, gönlü bir yana kaysa, başlasa o namazı kılsa, namazı yarılınca o namazı yanlış kıldığını anlasa, namaz içindeyken kableden yana dönsün, önceki kıldığı doğrudur. Bir cemaat gece içinde namaz

kılmak istedi, kibleyi bilmiyorlardı, her yeri düşündüler, gönülleri bir yana kaydı, o yana döndüler ve de birisine “İmam ol dediler”, o da imam oldu. İmam başka bir yere yöneldi, kıldı. Eğer bunlar imamın nasıl durduğunu bilmezlerse sadece Kuran okuduğunu (92b/1) işitirlerse hepsinin namazları doğrudur. Eğer imamın nasıl durduğunu bilirlerse kimin duruşu imamın duruşuna uygunsam namazı doğrudur, kimin uygun değilse namazı doğru değildir. Kibleyi bilmeyen kişi çok düşünmeli, eğer düşünmeden, bilmeden yönelirse namazı doğru değildir, eğer kibleye karşı kılsa doğrudur.

Altıncı, namaz kılınan yeri temiz tutmaktır. Giydiği giysi nasıl temizse namaz kıldığı yer de öyle olmalıdır.

Dördüncü fasıl: Şimdi namazın sıfatını ve rükününü açıklayalım. Rükün altı tanedir ve namaz bu rükünlerle doğrudur. Namazda o altının birincisi tekbir getirmektir, ikinci ayakta durmaktır, üçüncü namazda Kuran okumaktır, dördüncü rüku eylemektir, beşinci secde etmektir, (93a/1) altıncı son tahiyyata oturmaktır.

Ebu Hanife r.a., kendi fiiliyle namazdan çıkmak farzdır, diye buyurmuştur. Bu sözün anlamı şudur: Birisi son tahiyyata oturmakla namazdan çıkmaz, onu namazdan çıkaracak bir iş işleyince, mesela durup gitmek gibi, konuşmak veya selam vermek gibi. Bu söz çok hoş sözdür. Birisi bir işten gerçekten çıkmayınca çıktığı bilinmezdi. Namaz büyük bir iştir. Ona tekbirle girerler, işleyince namazdan çıkılacak bir iş gerekir. Ama Ebu Hanife'nin öğrencileri Ebu Yusuf ve Muhammed r.a. “Son tahiyyatı okursa namazı bitmiştir, isterse onu namazdan çıkaracak bir iş işlesin” derler. Bu sözün kısası şudur: Ebu Hanife katında namazın sonunda Ettehiyyatü'yü okuyacak kadar ki bu teşehhüd miktarıdır, oturmalı,

kendi filiyle (93b/1) namazdan çıkmayınca namazdan çıkmaz, namaz içinde kalır. Ama Ebu Yusuf ve Muhammet katında son tahiyyatı okuyacak kadar oturunca namazı tamamdır ve namazdan çıkmış gibidir.

Bu meselenin içeriği on iki meselede anlaşılır. On iki meselenin **ilk meselesi** şudur: Birisi su bulamadı, teyemmüm aldı, namaz kıldı, son tahiyyata oturdu, tahiyyat okudu, selam vermeden önce su gördü ya da su getirip verdiler. Ebu Hanife katında hala namaz içinde olduğu için namazı batıl olur. Mesela birisi teyemmümle namaz kılarken, namazı yarılınca su buldu, namazı batıl olur ve bu mesele de selam vermeden namazın ortasında gibidir, öyleyse namazı batıl olur, abdest almalı, namazı iki kere kılmalı. Ama Ebu Yusuf (94a/1) ve Muhammet katında tahiyyata oturduğu ve tahiyyatı okuduğu için namazı tamamdır. Birisi teyemmümle namaz kıldıysa namaz bittikten sonra su bulduysa, o teyemmümle kıldığı namazı tekrarlamasın.

İkinci mesele şudur: Birisi bir vakit namazı kıldı, son tahiyyata oturdu ve son tahiyyatı okudu, selam vermeden o günün bir vakit namazını kılmadığını hatırladı, mesela öğle namazını kılmadı, ikindiye kıldı, son tahiyyata oturdu ve son tahiyyatı okudu, selam vermeden öğle namazını kılmadığını hatırladı. Ebu Hanife katında ikindi namazı batıl olur, öğle namazını kılmalı. Kılmadığı namazı hatırlamışken başka bir namaz kılmaması gerektiği için ikindi namazını tekrar kılmalı. Ama Ebu Yusuf (94b/1) ve Muhammet katında ikindi namazı öğle namazını hatırladığında son tahiyyata oturarak ikindi namazından çıkmıştır, öğle namazını kılmalı, ikindiye tekrarlamamalıdır.

Üçüncü mesele şudur: Birisi yerleşti, tan ağarınca sabah namazını kıldı ve abdestle mesini giydi, öğleden sonra abdesti

bozuldu yine ertesi öğlen mesine mesh eylemeli. Ertesi öğleyi kıldı, son tahiyyata oturdu, tahiyyat okudu, selam vermeden mesini çıkaracağı vakit geldi. Ebu Hanife katında namaz içindeyken mesh müddeti bittiği için namazı batıldır, mesini çıkarmalı, iki ayağını yıkayıp öğle namazını kılmalı. Ebu Yusuf ve Muhammet katında son tahiyyata oturduğu ve okuduğunda namazdan (95a/1) çıkmış gibi olacağı için namazı tamamdır.

Dördüncü mesele: Birisi abdest aldı, mesine mesh verdi, namazını kıldı, son tahiyyata oturdu, tahiyyatı okudu, selam vermeden (ayağını) salladı, mesi ayağından düştü. Bu durumda Ebu Hanife katında namazı batıldır, abdest alıp namazını tekrar kılmalı. Ebu Yusuf katında tekrarlamak gerek.

Beşinci mesele şudur: Birisi Kuran bilmiyordu, öğrenmiyordu ve Kuransız namaz kılardı. Bir namazı Kuransız kıldı, son tahiyyata oturdu, selam vermeden tahiyyat okuyacak kadar birinden Kuran öğrense bile Ebu Hanife katında namazı batıldır. Tekrar Kuran okuyup namaz kılmalıdır; çünkü namazı tamam olmamış, başarılı olmamıştır ve Kuran okumak önemlidir. Ama Ebu Yusuf ve Muhammet katında namazı tamamdır.

(95b/1) **Altıncı mesele** şudur: Birisi giysi bul(a)madı, şeriata göre çıplak kılmak uygundur ve çıplak kıldı ve son tahiyyata oturdu, selam vermeden eline giysi geçti. Ebu Hanife katında namazı batıl olur, tekrarlamalı. Ama Ebu Yusuf ve Muhammet katında namazı tamamdır.

Yedinci mesele şudur: Birisi imamlık ediyordu, hastaydı ve yan yan yatarken namaz kılmaya gücü yetiyordu, iki rekat ya üç rekat ya dört rekat, yatarken kıldı, son tahiyyatı okudu, selam vermeden iyileşti, ayakta durmaya gücü yetti. Ebu Hanife katında

namazı batıldır, namazı tekrar ayakta dururken kılmalı. Ama Ebu Yusuf ve Muhammet katında namazı tamamdır, tekrarlamamalı.

Sekizinci mesele şudur: Birisi imamlık yapıyordu, iki rekat (96a/1) ya üç rekat ya dört rekat namazın son tahiyyatına oturdu, tahiyyat okudu, selam vermeden imamın abdesti bozuldu. Şeriata göre selam vermesi için Kuran ayeti okuyabilen, imamlığa layık bir kişiyi öne geçirmesi gerekir. Kendi konuşmadan, başka bir işle meşgul olmadan abdest almalı ve selam vermeli. Bu durumda o imam birini imamlığa çekti, ama imamlığa layık değildi, Kuran bilmiyordu. Kuran bilmeyen kişi Kuran bilen kişiye imamlık edince bu Kuran bilen kişinin namazı batıldır. Ebu Hanife katında namazdan çıkmadıkları ve namaz içindeyken Kuran bilmeyen kişi imamlık yaptığı için hepsinin namazı batıldır. Ebu Yusuf ve Muhammet katında Kuran bilmeyen kişi bilen kişiye namaz tamamlandıktan sonra imamlık yaptığı, namaz içinde yapmadığı için hepsinin namazı tamamdır.

(96b/1) **Dokuzuncu mesele** şudur: Birisi sabah namazının tahiyyatına oturdu ve tahiyyat okudu, selam vermeden güneş doğdu. Ebu Hanife katında namazı batıldır, güneş iyice yukarı kalktıktan sonra kaza eylemeli. Ama Ebu Yusuf ve Muhammet katında namazı tamamdır.

Onuncu mesele şudur: Birisi imam arkasında Cuma günü namaz kılıyordu, son tahiyyata imamlarla birlikte oturdu, selam vermeden ikinci vakti girdi. Ebu Hanife katında imamın ve cemaatin de namazı batıldır, öyle namazını kaza etmeliler; ama Ebu Yusuf ve Muhammet katında namazları tamamdır.

On birinci mesele şudur: Birinin kolunda, ya yüzünde ya ayağında yarası veya iltihabı vardı, sardırılmıştı. Abdest aldığı zaman

(97a/1) o sargının üstüne mesh eyledi. Bir gün abdest aldı, o iltihap üzerine mesh eyledi, namaz kıldı, son tahiyyata oturdu, tahiyyat okudu, selam vermeden o sargının altındaki iyileşti ve sargı düştü. İyileşip düşünce mesh batıldır, yıkamak farz olur. Ebu Hanife katında namazı batıldır, tekrar orayı yıkayıp namazı tekrar kılmalı. Ebu Yusuf ve Muhammet katında namazı tamamdır.

On ikinci mesele şudur: Birinin kusuru vardı, yani ya idrarı ya yeli ya burnunun kanı durmazdı veya ishali veya yarası vardı; irini, kanı suyu durmazdı. Bu halde abdest aldı, namaz kıldı, son tahiyyata oturdu selam vermeden ya da namazdan çıkacak bir şey yapmadan kusuru iyileşse Ebu Hanife katında (97b/1) namazı batıl olur. Ebu Yusuf ve Muhammet katında namazı tamamdır.

Her bir meseleye bu on iki mesele rehberlik eder. <Yukarıdaki> meselelerde açıkladık, hüküm<lerimiz>le takdir edilegeldik.

Şimdi **namazın vaciplerini** öğrenmek gerek. Farz nedir, vacip nedir, sünnet ve müstehabı abdest faslında söyledik, vaciple farz kaldı. Farz, Tanrı teala'nın Peygamber'e buyurduğu, çok kişinin peygamberin ağzından duyduğu ve çok kişinin onu "Resul'dan duyduk" diye tanıklık yaptığı <buyruklardır>. Vacip, Tanrı teala'nın Peygamber'e buyurduğu, az kişinin Resul'dan işittiği ve az kişinin onu "Resul'dan duyduk" diye tanıklık yaptığı <buyruklardır>. O halde farzın ve vacibin ne olduğu bilindiğine göre her kim farzı terk ederse Tanrı'dan azap görecektir. Muhakkak (98a/1) her kim vacibi terk ederse azaptan korkmalı ve eğer <vacibi> işlese sevabı çoktur.

Namazın vaciplerinden birincisi Fatiha okumaktır. İkincisi bir sure okumaktır. Üçüncü vacip ilk iki rekatta Kuran'dan

ekleyerek bölümler okumaktır, dördüncü vacip namaz düzenini korumaktır. Beşinci vacib-i erkanı tamamlamaktır; yani rükuda tamamen iki büküm durmak, secdeye varınca elini yere değdirmektir, sonra secdeden tam kalkmaktır. Altıncı, secdeden kalkarken elini yere dayanmadan doğrulmaktır. Yedinci, ilk tahiyyata oturmaktır. Sekizinci, son tahiyyatta tahiyyat okumaktır. Dokuzuncu vacip selam kelimasını söylemektir. Onuncu, vitirde Kunut okumaktır. On birinci, bayram namazında tekbir getirmektir. On ikinci, namazda duayı sesli okunacak yerde sesli; gizli okunacak yerde gizli okumaktır.

(98b/1) **Namazın sünnetleri:** Önce iki elini yukarı kaldırmaktır, namaza girdiğinde ikinci sünnet, tekbir getirirken parmaklarını açık tutmaktır. Üçüncü, tekbiri vaktinde getirmektir. Dördüncü sünnet, Sübhaneke okumaktır. Beşinci sünnet, “Euzubillahi mine’ş-şeytāni’r-racîm Bismi’llāhi’r-rahmāni’rahîm” demektir. Altıncı, Fatiha’yı sonuna kadar okuyunca sessizce “Amin” demektir. Yedinci, göbek deliğinin altında sağ eli sol el üzerine koymaktır. Sekizinci, rüku eylemeden önce “Allahu Ekber” demektir. Dokuzuncu, rüku içindeyken üç kez “sübhāne rahbiye'l-azîm” demektir. Eğer beş ya da yedi ya da dokuz ya da on bir kez derse daha iyidir. Onuncu sünnet, rüku içindeyken iki eli diz üstüne koymaktır. On birinci, rüku eylerken diz üstüne elini koyunca parmaklarını açık tutmaktır. On ikinci, secde (99a/1) eylemeden önce “Allahu ekber” demektir. On üçüncü, secde içindeyken “Sübhane rabbiye’l-a’la” demektir, eğer beş ya da yedi ya da dokuz ya da on bir kez derse daha iyidir, ayrıca alnını, burnunu yere değdirmektir. On dördüncü, secdede ilk diziyile birlikte iki elini yere koymaktır. On beşinci, tahiyyata otururken sol ayağını yere yaymaktır, sağ ayağını dikmektir. On altıncı sünnet, ikinci rekata ya da üçüncü rekata duracağı zaman biraz beklemektir. Buna edep

demek daha iyidir. On yedinci, son tahiyyatta Resul'a salavat vermektir. On sekizinci, kendine ve müminlere dua etmektir.

Namazın edepleri: Birincisi ayakta dururken secde eyleyeceği yere bakmaktır. İkinci, rüku eylerken ayaklarının arasına bakmak, secde eylerken burnuna bakmak (99b/1) ve tahiyyat okurken ellerine bakmak ve iki ellerinin dizlerinin üstünde olmasıdır. Üçüncü, namaz içindeyken esneme gelince ağzını yummak, eğer yenemezse bir elinin ağzına tutmaktır. Bazı fazilet sahipleri “Namaz içinde elini yenlerinden çıkarmamak ve giysisini üstüne almamak edeptir.” derler. Dördüncü, öksürmemek. Eğer öksüresi gelirse, elbette durdurmaya gücü yetmezse, öksürürse zarar vermez. Beşinci, namaz kılan kişilerin kamet getirip “Hayya le'l-felah” dediğinde ayağa kalkması gerektir. Altıncı, müezzin “Kad kameti's-salah” derken imam namaza başlamalı.

Fasıl: Bu fasılda namazı nasıl kılmak gerek, söyleyelim. Birisi namaza başlarken iki elini kulaklarına kadar ve kadın omzuna kadar kaldırmalı. Sonra “Allahu ekber” demeli. Eğer “Sübhanallahi” ya da “La ilahe (100a/1) illallah” ya da Farsça “Hüday büzruk” ya da Türkçe “Ulu Tanrı” dese ya da namazda Kuran okusa ya da koyun keserken Türkçe “Allahım senin adınla keserim” ya da “Benam-ı hüza” dese hepsi doğrudur. Eğer “Allahu ekber” yerine “Allahümme igfir” dese namazı doğrudur; ama günahlı olur, derler ve bazıları ise namazı batıldır, derler ki bu söz doğrudur, önceki o kadar değil. Sonra sağ elini halka yapıp sol bileğini tutarak göbek deliğinin altına koymalı, sonra “Sübhânekellâhümme ve bi hamdik ve tebârekesmük ve teâlâ ceddük ve lâ ilâhe ğayrük²⁸” demeli, sonra “Euzubillâhi mine's-şeytâni'r-racîm” demeli, sonra “Bismillahirrahmanirrahim” demeli,

²⁸ Allah'ım! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Seni daima böyle tenzih eder ve överim. Senin adın mübarektir. Varlığın her şeyden üstündür. Senden başka ilah yoktur.

bunları sessiz söylemeli. Her bir rekatta “Bismillahirrahmanirrahim” demeli sonra Fatiha okunmalı ve Fatiha’ya ilave olarak bir sure ya da üç ayet okunmalı. İmam (100b/1) ve <ona> uyanlar da sessizce “Amin” demeliler sonra “Allahu ekber” demeli, rükuya inmeli, iki elini dizinin üstüne koymalı, parmaklarını açmalı, sırtını düpdüz tutmalı, boynunu da sırtıyla düz tutmalı, başını yukarı kaldırmamalı ve aşağı sarkıtmamalı, üç kez “Sübhone rabbiye’l-azim” demeli sonra başını kaldırmalı. Eğer imamlık yapıyorsa “semi allahu limen hamidehu” demeli. Eğer imama uyuyorsa, imam “Semi allahu limen hamideh” dedikten sonra “Rabbena leke’l hamdü” demeli. Eğer tek başına kılıyorsa “Semi allahu limen hamideh rabbena leke’l hamdü” demeli, doğrulmalı ve “Allahu ekber” demeli sonra secdeye inmeli. Önce iki dizini yere koymalı, sonra iki elini yere koymalı, alnını da yere deydirmeli, koltuklarını iki böğründe tutmalı, ayak parmaklarını kibleye yöneltmeli, karnını uyluğunun üstüne koymamalı. Sonra üç kez (101a/1) “Sübhone rabbiye'l-ā’lā” demeli. Ama kadın koltuklarını böğrüne doğru kısarak koymalı ve karnını uyluklarının üstüne koymalı. Sonra başını secdeden kaldırmalı, “Allahu ekber” diyerek kalkıp oturmalı, tam olarak dönüp sonra yine “Allahu ekber” diyerek secdeye varmalı, önceki secde gibi yine “Allahu ekber” demeli, sonra ellerini dayamadan ve beklemeden kalkmalı. İkinci rekat da ilk rekat gibidir. Ama altıncı rekatta Sübhaneke ve Eüzü okumamalı. Sonra ikinci rekat secdelerinden kalkınca sol ayağını yaymalı, sağ ayağını dikmeli, parmaklarını kibleye yöneltmeli, iki elini butlarının üstüne koymalı, parmaklarını açık tutmalı. Sonra tahiyat okunmalı "Ettehiyyatu lillahi ves-salevatu vet-tayyibatu, esselamu aleyke eyyühen-nebiyyu ve rahmetullahi ve berekatuh, es-selamu aleyna ve ala (101b/1) ibadillahis-salihiyn. eşhedu enla ilahe illallah, ve eşhedu enne

muhammeden abduhu ve resuluh.²⁹" demeli. Dört rekat namazda ilk tahiyata oturunca bu kadar okumak gerek. Ama son tahiyata ve de iki rekat namazda da tahiyata oturunca "Abduhu ve resulu" dedikten sonra "Allahümme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin ve barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammed ve erahm muhammedin ve ala ali Muhammed kema salleyte ve barekte ve rahmeti ve ala ibrahim ve ala ali ibrahim fi el alemin rabbena inneke hamidun mecid." demeli. Sağına ve soluna selam verirken "Bu verdiğim selam sağımda, solumda günahlarımı ve sevaplarımı yazan meleklerle ve birlikte namaz kıldığım cemaate ve imama" diye niyet etmeli. Eğer imam sağ tarafındaysa önce sağına dönüp imama niyet etmeli, eğer solundaysa soluna dönüp (102a/1) niyet etmeli. Eğer imamsa kavme ve meleklerle niyet eylemeli. İmam sabah namazında, akşam namazında ve yatsı namazında sesli okumalı. Sabahın ikisinde ve akşamın ilk iki rekatında sesli okumalı, sadece Fatiha okumalı ve yatsının da ilk ikisinde sesli ve Kuran ekleyerek okumalı, son ikisinde sadece sessizce Fatiha okumalı ve kaza kılıyorsa seslenilecek yerde sesli okumalı, diğer namazlarda sesli okumak yoktur. Birisi kendi kendine tatavvu namazı kılıyorsa Kuran'ı sessiz okumalı. Birisi namazları yalnız kılıyorsa seslenilecek yerde gerek sesli okusun gerekse gizli okusun, ikisi de uygundur. Eğer birisi geceleyin tatavvu namazı kılıyorsa gerek sesli okuması gerekse sessiz okusun, uygundur. Birisi yatsı namazının ilk ikisinde sadece Fatiha okumalı (102b/1) son ikisinde ikişer kez okumalı.

Şimdi namazlarda ne kadar Kuran okumak gerek, bunu anlatalım. Birisi her bir namazda sadece bir ayet Kuran okusa, o bir

²⁹ Dil ile, beden ve mal ile yapılan bütün ibadetler Allah'a dır. Ey Peygamber! Allah'ın selâmı, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun. Selâm bizim üzerimize ve Allah'ın bütün iyi kulları üzerine olsun. Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şahitlik ederim ki, Muhammed, O'nun kulu ve Peygamberidir.

ayet Kuranla namaz doğrudur. Ama Tanrı teala nezdinde daha iyisi, sevgilisi ve Peygamber'in eksiksiz işlediği şudur: Seferde sabah namazında Fatiha okumak ve de Fatiha'ya kısa <bir> sure eklemeli, hem öğlede hem ikindide hem de akşamda hem de yatsıda kılmalıdır. Eğer <namaz kılan> evindeyse sabah namazında Fatiha'yla kırk ayet Kuran okumalı. Eğer bir rekatta böyle kırk ayet okursa iyidir, ya da yirmişer ayet okumalı, öğle de sabah gibidir. Ama ikindiyle yatsı namazında yirmişer ya da otuzar ayet okumalı ve akşam namazında Fatiha ile kısa bir sure okumalı. Kısa dediğimiz Ez-zuha'dan Kuran sonuna kadardır. Ama namazda bir baş Kuran belirleyip (103a/1) sonra o namazda tekrar onu okumak mekruhtur. İmam sabah namazının ilk rekatını ikinci rekatından daha uzatarak kılmalı. İmama uyan birisi imam ardında Kuran okumamalı ve hatip hutbe okurken her kim konuşursa kesin günahkar olur. Eğer hutbe okurken her kim hutbeyi işitmezse bile sessiz durmalı.

Fasıl: Namazı cemaatle kılmak sağlam sünnettir. Resul a.s. ordumun yiğitlerine her birisinin bir kucak odun götürmesini, ulaştırmasını buyurmayı niyet ettim, sonra Bilal'e ezan okumasını buyurayım, her kim cemaate hazır olmazsa onu ateşte yakayım, ailesiyle yakayım, gitsin, cemaate gelmeyen bana gerekmez ve kıyamet gününde benim şefaetimden mahrumdur, diye buyurur. Sonra sahabeler toplandılar "Ya Resulallah cemaate gelmeyen kişi yoktur" dediler "odunu kimin için toplarsınız?" (103b/1) dediler.

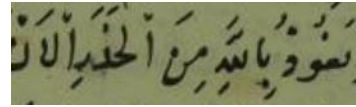
İmamlık Muhammet Mustafa'nın mertebesidir ve islam dini içinde imamlıktan ulu hiç <bir> makam yoktur. Çünkü insanlar, müderrislere helal ve haramı sormak için vaktinde bir kez muhtaç olurlar; kadınlara zamanlarda bir kez dava olunca onu kati bir neticeye bağlamak için muhtaç olurlar ve hutbe dinlemek için

hatiplere haftada bir kez muhtaç olurlar, imamlara hiç eksiksiz günde beş kez muhtaçtırlar. Böyle olduğu için imamlığa her bir cahili ve günahkarı kabul etmemek gerektir. Bütün halktan ilim açısından daha iyi olan, ardındaki bütün cemaatten fıkıh açısından, Kuran manasını bilmek açısından, hatta Kuran'ı hepsinden daha iyi bilen, din açısından, haramı helali seçmek açısından daha iyi olan ve yalan söylemeyen ve gözünü haramdan, karnını şüpheden, elini kendisinin olmayan nesneden saklayan imamlığa layık bir kişidir.

(104a/1) Osman r.a. Hurura adlı şehirden geçtikten sonra Azab denen bir yere kondu, oranın imamları Osman r.a.'ı karşıladılar, Osman'ın elini, ayağını öptüler, sonra Osman onlara "Siz hangi kavimdensiniz" diye sordu. "Biz bu şehrin imamlarıyız" dediler. Sora Osman "Bu cemaatten birisi dört rekat namaz kılarken her bir rekatta bir secdeyi unuttu, namazının tamam olması için ne yapması gerekir? Birisi dört rekat namazda her bir rekatta üçer kez secde ettiğini unutsa namazının tamam olması için ne yapması gerektir?" diye sordu. Sonra bunlar "Biz onu bilmeyiz" dediler. Sonra Osman "Tutun bunları, dövelim" dedi, tuttular, sonra Osman "Ey melunlar, sizler imama uyacak kadar bile olmadan ve kimseye uymadan (104b/1) başkalarını nasıl uydurursunuz?" diye sordu. Resul a.s. "Her kim bilmeden müslümanlara imamlık ederse o dini yıkıcıdır, o sizi yıkmasın diye siz onu yıkın" dedi. Osman buyurdu, bunlara yüzer yüzer ağaç vurdular, altışar ay zindana koydular, sonra çıkardılar, bir daha bilmeden bir iş yapmamaya tövbe ettiler. Sonra Peygamber a.s. "Göz göre göre her kim cahil arkasında namaz kılsa şeytana uymuştur" diye buyurdu. Şeyhü'l-meşayih Ebu Mansur Tebrizî r.a. "Rüyamda ulu bir şey gördüm, içi sıkılmış ve iki elini yüzüne kapatmış oturuyordu, sonra ileri gittim "Ya zamane bilgesi, sana ne geldi ki için sıkılmıştır?" diye sordum. "Ya oğlum bu iş sizin sandığınızdan da fazladır. Beni hesapgaha

götürdüler, otuz üç yıllık namazını bana geri (105a/1) döndürdüler, reddettiler, kabul etmediler. Sonra ben ‘Allahım, benim ibadetimi riyadan sakladığıma ve nefsimi haramdan sakladığıma ve senin dergahında ihlasla durduğuma sen tanıksın.’ dedim. Sonra ‘Her ne dediysek hepsi gerçektir, otuz üç yıl namazını dinsiz, cahil ardında kıldığın için kabul olmadı’ diye hitap geldi. Ben ‘Allahım, cahil ardında kıldım ama dinsiz olduğumu bilmiyordum’ dedim. ‘Ey miskin, her kim şeriat hükümlerini bilmiyorsa cahildir ve her kim öğrenmek <için> onun ardında dinliyorsa dinsiz olur’ dedi. Allah’ım, sadık kullarının nazenin namazlarını cahillerin ardında kılmaktan sen korusun.”

Şimdi, iki kadı öğrencisi bir yerde bulunsa, namaz vakti olduğunda hangisi daha bilgiliyse o ileri geçmelidir; ilim varken yaşa ve sakal aklığın itibar yoktur. Her kim yaş ve sakal Tanrı ilminden (105b/1) daha üstün derse ve yaşlıyı başından ve sakalından ötürü ilimden üstün tutarsa Tanrı ilminden mahrumdur

ve Tanrı’nın didarından nasiplenemez

Eğer ilim eşitse, hangisi Kurani doğru okursa o ileri geçmeli. Eğer birisi Kurani yedi kez okumayla Kurani hafızıysa, <yine de> az yer biliyorsa, başka bir ilmi yoksa ve birisi de Kurani bilmiyorsa sadece Fatihayla İhlası biliyorsa ancak namaz hükümlerini biliyorsa ve ilmi varsa o hafız ileri geçmemeli, alim geçmeli. Eğer ilim açısından eşit olup okumak açısından da eşit olsalar hangisi helali haramı ayırabiliyorsa o ileri geçmeli. Eğer birisi suyu ayakta dururken içerse, ilmi yoksa ve birisinin ilmi olup ameli olmazsa ve amelsiz ilmi olan ileri geçmeli, o ameli ve ibadeti çok olan ileri (106a/1) geçmemeli. Eğer ilim açısından, din açısından ve Kurani açısından eşitlerse hangisi daha yaşlıysa o ileri geçmeli.

Şimdi hangi mertebelerin ilimde aşağıda olduğunu anlatmak gerek. Kul kişinin <esir>, bazı Arap'ın ve şarap içenin, sanatçıların yani Peygamber'in yapmadığı yapanın- çalgı çalmak, oynamak, sakal traş olmak, Kuran ve hadisi koyup şiir okumak gibi- körün ve haramzadenin imamlıkları mekruhtur. Kadınların çok olduğu cemaatte bir kadına imamlık etmek mekruhtur. Eğer kadınlar o günahtan korkmazlarsa, cemaatle toplanıp namaz kılarlarsa, imamlık yapan kadın ileri geçmemeli, saf ortasında durmalı. Çıplak kişiler cemaatinde de çıplak bir kişi ardında namaz kılmak revadır; ama imam olan çıplak saf ortasında durmalıdır, ilerde (106b/1) durmamalıdır. Eğer iki kişiden biri imamlık yapmak isterse imamlık yapan ona uyan kişiden ileride durmamalı, üç kişi namaz kılmak isterse imam olan ileri durmalı, iki kişi arkasında durmalı.

İmam ardında saf tutarken önce erkekler durmalı, sonra ergenler sonra kadınlar durmalı, kadınlar mescitlere varmamalı ama yaşlı kadınlar varabilir. Onlar kadın imama uyarsa namazları uygun değildir, ergenlere de uyarlarsa namazları batıldır. Eğer abdestli, temiz kişi abdesti özürülere uyarsa namazı uygun değildir, Kuran bilen kişinin Kuran bilmeyen kişiye uyması uygun değildir, ayakta durabilen kişinin yatan kişiye uyması uygun değildir, farz kılan kişinin tatavvu kılan kişiye uyması uygun değildir, bir farz kılan kişinin bir farz daha kılan kişiye uyması (107a/1) uygun değildir; ama abdestli kişinin teyemmümlü kişiye <uyması> uygundur. Birisi abdest aldı, ayağını yıkadı, mesine mesh eylemiş kişiye <uyması> uygundur, birisi ayakta dururken namaz kılar ve birisi özüünden ötürü otururken kılar, ayakta durup namaz kılana uyarsa yerindedir. Tatavvu kılan kişinin farz kılan kişiye uyması uygundur. Ayrıca birisi imam ardında namaz kıldı, imamın abdestsiz olduğunu öğrendi, o namazı ikinci kez kılmalı. Ayrıca okuyamaz bir kişi ve

de okuyabilen bir kişi okuyamaz kişiye uyarlarsa ikisinin de namazı batıldır.

Fasıl: Eğer birisinin istemeden abdesti bozulursa söylemeden gidip abdest alsın, geri kalanını bitirsin, önce kıldığını tekrar kılsın. Eğer birisi namaz içinde imamlık yaparken (107b/1) abdesti bozulursa cemaatten birini ileri geçirsin, o abdesti bozulanın kıldığı namazı bitirsin, o da abdestini alıp kalanını bitirsin. Eğer birisi imamlık yapıp Kuran okurken dili tutulursa Kuran'ı söyleyemez olursa, onunla namazı uygun olacak kadar bile okuyamazsa cemaatten birini ileri geçirsin, o namazı bitirsin. Ayrıca birisi namaz içinde abdestinin olmadığını sandı, abdestini bıraktı, mescitten çıktı, tekrar abdestinin olduğunu hatırladı, namazı batıldır, tekrar kılmalı. Eğer birisi bir namazın bir kısmını kıldı ve namaz içinde uyudu, düş görmeye başladı veya bayıldı veya deli oldu namazı batıldır, tekrar kılsın. Birisi bir namazı kılsa, son tahiyyatı okusa, selam vermeden istemeden abdesti bozulsa, dursun, abdest alsın ve selam versin. Eğer <selam> vermeden kendi kastıyla abdesti bozulsa uygundur ama vacibi terk eylediği için günahlı olur. (108a/1) Eğer birisinin rüku içindeyken abdesti bozulsa, varıp abdest alsın, o rükuyu tekrar kılsın; eğer secde bozulursa secdeyi de tekrar kılsın. Eğer birisi namaz kılarken rüku içinde ya da sücud içindeyken önceki rekatta bir secdeyi unuttuğunu hatırlarsa, o hatırladığı secdeyi kaza eylesin, ona başka bir şey lazım olmaz.

Fasıl: Namazda boş konuşmak namazı bozar. Onun için Resul hazretleri “Bizim namazımıza mahluk saçmalığı, halk sözüne benzeyen boş laf sığmaz. İnsanların dünyada bir birinden diledikleri <şeyler> gibi namaz içinde Tanrı’dan dilemesinler” diye buyurmuştur.

Ömer zamanında birisi namaz kılıyordu ve ardında Ömer r.a. duruyordu, namaz kılanın Ömer'den haberi yoktu, tahiyyata oturdu, tahiyyatı okuduktan sonra “Allahım falan kişinin çabuk canını (108b/1) al, karısını ben alayım” dedi. Sonra Ömer tokmakla kafasına vurdu “Dur, namazını tekrar kıl” dedi. Ama tekrarlamak ya “ah” demek ya da ağlamaktan <olabilir>; ağrıdan ya da hastalıktan ya da Tanrı didarının aşkından ya da cehennem korkusundan ağlarsa namaz bozulmaz. Ama namaz içinde boğazını temizlemek ya da özürsüz aksıran kişiye hayrola demek ya bir şey sorana “La ilahe illallah” ibaresiyle cevap vermek namazı batıl eder. Ama birisi birinden bir şey sordu, o da kendinin namaz içinde olduğunu bildirmek için “La ilahe illallah” dedi, namaz bozulmaz. Eğer birisi namaz içindeyken birisine selam verse veya alsın veya kitaba baksın, Kuran okusa veya birisi ona Kuran öğretse o da onun ağzından alsın okusa namazı bozulur. Eğer birisi (109a/1) öğle namazına başlasa bir rekatını kıldıktan sonra bu kıldığım namazlar farz olsun” derse bir kısım ulema “Namazı fasıddır” der. Eğer birisi öğlenin vakti içinde öğle namazını kılmaya başladı, bir rekatını kıldıktan sonra önceki günün öğle namazını kılmamış olduğunu hatırladı, içinden “Bu kıldığım öğle <namazı> o öğle olsun” dedi, uygundur. Eğer birisi namaz kılariken kitaba bakıp okusa ya da dışının arasında bir şey varsa onu yutsa yahut secde eylediği yerden başka bir yere geçse namazı fasıd olmaz; ama günahkar olur.

Fasıl: İşleyince namazı bozmayacak; ama mekruh <olan> şeyleri söyleyelim. Namazda giysisiyle oynamak, teniyle oynamak, secde edilen yerde taş varsa onu çevirmek mekruhtur. Eğer secde edecek yer bulamazsa (109b/1) secde edecek taş varsa sadece bir kez kaldırıp secdesine yer yaparsa zarar vermez. Parmaklarını vurmamak, çatlatmak, birbirine geçirmek, iki elini yanına koymak, sağına ya da soluna bakmak, çömelerek oturmak, iki kolunu

yaymak, selam verene eliyle selam vermek, özürsüz bağdaş kurup oturmak, giysisini sırtına almak, omzuna bırakmak, gerinmek, esnemek, gözünü yummak, üstünde resim olan bir giysi giyip namaz kılmak mekruhtur. Birisinin namaz kılarken başının üstünde ya da karşısında ya da önünde resim olması mekruhtur. Eğer ayağının altında ya da arkasında olursa zarar vermez. Eğer birisi namaz kılarken parmaklarıyla Kuran ayeti sayarsa ya da tesbih sayarsa zarar vermez, derler. Parmaklarla tesbih saymak ve ayet saymak namazın maksadı olan gönül huzurunu giderdiği için takvaya göre mekruhtur. Eğer birisi namaz kılarken (110a/1) bir yılanın ya da akrebin ona karşı geldiğini görse, namazını bırakıp onu öldürüp namazının kalanını bitirmese uygundur, mekruh değildir. Eğer birisinin yönü kiblede yana olsa ve boş laf etse ve birisi onun ardında namaz kılsa bu durum namaza zarar vermez. Eğer birisinin karşısında mushaf olsa, asılmış kılıç olsa, mum, çıra veya resimli giysi namaz kılarken zarar vermez; ama resim üstüne secde etmek mekruhtur. Mescidin içinde mülk olsa mülk dediğimiz halılar ve kandiller gibi şeyler hırsız korkusu dışında kapısını kilitlemek bile mekruhtur. Ayrıca mescit üstüne işemek veya cima etmek haramdır. Mescidi altın suyuyla, türlü türlü renklerle nakışlamak Tanrı'yı ağırlamak olduğu için uygundur. Ben denizin düşüncesi şudur: Şimdiki (110b/1) zamanda insanlar batından zahire hareket ediyorlar, mescidi ne kadar yüceltirlerse, altınlayıp gümüşlerlerse, <hatta> altınlarsa daha iyidir, tamamen temizlenir.

Fasıl: Vitir vaciptir, üç rekattır, her bir rekatta bir sureyle Fatiha okumak gerek ya da sure yerine bir kaç ayet Kuran okumalı. Üçüncü rekatta rükudan önce elini kaldırıp “Allahu ekber” dedikten sonra Kunut okumalı. Vitirden başka namazda Kunut yoktur ve Kunut budur: “Allâhümme innâ nesteînüke ve nestağfirüke ve

nestehdik. Ve nü'minü bike ve netûbü ileyk. Ve netevkelkü aleyke ve nüsni aleykel-hayra küllehü neşkürüke ve lâ nekfürüke ve nahleu ve netrükü men yefcürük³⁰. Allâhümme iyyâke na'büdü ve leke nüsalli ve nescüdü ve ileyke nes'a ve nahfidü nercû rahmeteke ve nahşâ azâbeke inne azâbeke bilküffâri mülhık³¹".

(111a/1) "Allahümmeh-dina fi men hedeyte ve afina fi men afeyte ve tevellena fi men tevelleyte ve barek lena fimen a'tayte ve kina yada benna şerre ma kadayte inneke (feinne) takdi vela yukda aleyke ente temuna vela yemuna aleyke ente algafia ve enne ... ileyke innehu la yezillu men valeyte vela yeizzu men adeyte tebarekte Rabbena ve tealeyte felekel-hamdu ala ma kadayte ve leke'l-eşkürü ala ma hedeyte nestafirüke allahümme ve netubu ileyke allahümme salli ala Muhammedin in-nebiyyil-umumiyyi elleziyi mine'l-narı... mine'l- delalete hedeyte ve ala ali eşrefi ala...ledeyke estağfirukellahümme ve etubu ileyke ve sallallahu ala Muhammedin-in-nebiyyil-ummiyyi ve ala Alihi ve Sahbihi ve selleme.³²"

Şeyh Ebu Talibe Meliki, Şeyh Ebu İsa-i Tirmizi Şeyh Osman-ı Hiri, Şeyh Şahabeddin r.a.'ya göre bu diğerlerinden daha üstün olmalı. Sahihler rivayet eder. İmam (111b/1) Kunut okurken

³⁰ Allahım! Senden yardım isteriz, günahlarımızı bağışlamamı isteriz, razı olduğun şeylere hidayet etmeni isteriz. Sana inanırız, sana tevbe ederiz. Sana güveniriz. Bize verdiğin bütün nimetleri bilerek seni hayır ile öğeriz. Sana şükrederiz. Hiçbir nimetini inkar etmez ve onları başkasından bilmeyiz. Nimetlerini inkar eden ve sana karşı geleni bırakırız.

³¹ Allahım! Biz yalnız sana kulluk ederiz. Namazı yalnız senin için kılarız, ancak sana secde ederiz. Yalnız sana koşar ve sana yaklaştıracak şeyleri kazanmaya çalışırız. İbadetlerini sevinçle yaparız. Rahmetinin devamını ve çoğalmasını dileriz. Azabından korkarız, şüphesiz senin azabın kafirlere ve inançsızlara ulaşır.

³² Meali: Allah'ım! Hidayete erdirdiklerinle beraber beni de hidayete erdir, afiyet verdiklerinle beraber bana da afiyet ver, himaye ettiklerinle beraber beni de himaye eyle, verdiklerini benim için bereketli kıl, kaza ettiklerinin şerrinden beni koru. Çünkü sen hükmedersin, sana hükmedilmez, himaye ettiğin kimse zelil olmaz, zelil ettiğin kimse de aziz olmaz. Hayır ve bereketin çoktur, sen çok yücesin. Kaza ettiğin şeyler üzerine hamd sana mahsusustur. Allah'ım, senden mağfiret diliyor ve sana tevbe ediyorum. Allah'ın salat ve selamı, Muhammed aleyhisselamın, Ali'nin ve Eshabının üzerine olsun.)

<ona> uyan kişiler de birlikte okumalılar ve birisi sabah namazında Kunut okursa ona uymak gerek, sabah namazında Kunut okumak Şafi mezhebinindir. O Kunut okurken Hanefi mezhebi oturmalı, secdeye inince secde ederken birlikte kılmalı. Ve birikmiş sünnetler asla <sonraya> ertelemeye gelmez, mutlaka kılmak gerek, iki rekat sabah namazı sünneti, altı rekat öğle sünneti, iki rekat akşam sünneti, iki rekat yatsının farzından sonra sünnet on iki rekattır. Dört rekat ikindi sünnetini kişiler kılacak olursa sevabı çoktur, günahı yoktur.

Eğer birisi kendisi tatavvu namazı kılacaksa bir selamla dörder dörder kılması en iyisidir. Eğer gece bile kılsa altıda bir selamla kılsın, sekizde bir selamla da uygundur, (112a/1) sekizden fazla bir selamla kılmak mekruhtur. Ama vitirde ve tatavvuda her bir rekatta ilave ederek okumak gerek. Birisi tatavvu namazına başlamadan borcu yoktur, başlayınca borçlu olur, tamamlarken tamamlamadan bozarsa kaza etmesi gerek. Eğer birisi dört rekat tatavvu namazına niyet etse ve ilk tahiyyata girmeden ya ilk tahiyyatı okuduktan sonra o namazı bıraksa ya dört rekat da kılsa dörtten birinde Kuran okumasa ya ilk iki rekatta ya birinde okusa birinde okumasa ya sonundaki iki rekatta okumasa, bunların hepsinde iki rekat namaz kılması gerekir. Eğer birisi dört rekat namaza niyet etse, dört rekatın birisinde Kuran okusa, diğerlerinde okumasa dört rekat namazı tekrar kılmalı. Eğer birisinin ayakta durmaya gücü yetse (de) oturarak tatavvu (112b/1) namazı kılması uygundur. Eğer birisi tatavvu namazını ayakta durarak kılsa uygundur. Eğer birisi tatavvu namazını ayakta durarak kılsa ve namazı ortaldıktan sonra oturarak da kılsa uygundur. Eğer birisi at üstünde şehirden dışardaysa, atının başı hangi yana yöneldiyse o yana tatavvu namazını kılması uygundur.

Sünnet olduğu için Ramazan ayı geceleri cemaatle her gece yirmi rekât namaz kılmak gerektir, her iki rekatta bir selâm, her dört rekatta biraz oturup tesbîh okumak gerek. Eğer Ramazan ayı içinde teravihte bir kez Kuran hatim etse sevabı çoktur. Ama vitir namazını ramazan da cemaatle kılmak gerektir ve ramazanın dışında cemaatle kılmak yoktur.

Fasıl: Birisi öğle namazından bir rekât kıldı ve kamet getirdi, ona bir rekât daha eklesin, selâm versin kalksın, (113a/1) imama uysun, öğle namazını kılsın. Eğer iki rekât namaz kılıp kamet getirirse selâm versin, dursun, imama uysun; eğer üç rekât kıldıktan sonra kamet getirilirse namazını tamamlasın ve sünnetini kılsın; eğer imama uyarırsa da tatavvu namazı kılmış gibi olur, sevabı çoktur.

Birisi sabah namazı kılar, bir rekâtını kıldıktan sonra kamet getirdiler, o bir rekâtını eklemesi ve de cemaatle kılması gerek.

Eğer birisi mescit içinde bulunuyorsa o mescidin kapısında veya üstünde veya minaresinde ezan okusalar namaz kılmadan çıkmak mekruhtur. Ayrıca, sabah namazı veya ikindi namazı veya akşam namazı ya da yatsı namazı olursa kılana kadar beklesin sonra gitsin. Eğer birisi sabah namazına erişse eğer sünneti kılıp cemaate ulaşacağını bilirse, sünneti kapı kenarında kılsın, (113b/1) sonra imama uysun, farzı kılsın; erişemeyeceğini bilirse sünnetini bıraksın, farza uysun, sonra sünnetini kaza etmesin.

Sünnetlerden, sabah sünnetini ve öğlenin son iki sünnetini kaza etsinler, eğer farzı kaza ediyorlarsa önce farzı kaza etsinler, sonra sünneti. Aksi takdirde farzları vaktinde kılınca sünneti tek başına kaza kılmasınlar. Ayrıca birisi, öğle namazını kılarlarken

cemaate erişti, imama uydu, imamın selam vermesinden sonra doğrulsun, önce kalan dört sünnetini kılsın, sonra iki sünnetini kılsın. Fakat vakit yoksa son iki sünnetini kılsın, kalanını kaza etmesin. Birisi imama eriştiğinde hangi rekatın rükusunu imamla kıldıysa o rekat tamamdır, hangisinin rükusuna erişemediyse onu tekrar kılsın. Eğer birisi imamdan önce rükuya inse imam daha sonra inse de rükuda beraber olmaları (114a/1) uygundur.

Fasıl: Eğer birisi namazda vacibi terk ederse, mesela: Fatiha okumak ya da farzlardan birinden uzaklaşırsa, son tahiyyata oturacakken ayakta durmak ya da iki kez rüku eylemek gibi durumlarda secde-i sehv lazım olur. Secde-i sehv, selam verdikten sonra iki kez secde eylemek ve secdeye tahiyyat okumak ve selam vermektir. Namazda bir kez bu söylediğimiz şeyleri yanılıp yaparsa secde-i sehv lazım olur; eğer kasıtle olursa secde-i sehv lazım olmaz.

Eğer birisi dört rekat namaza başlasa, tahiyyata oturması gerekiyken yanılıp, kalksa, bundan sonra hatırlasa, eğer oturmaya yakınsa dönsün, otursun; eğer durmaya yakınsa kalksın, namaz bitince secde-i sehvin eylesin; eğer son tahiyyatı yanıldıysa, eğer beşinci rekat tamamdır, dese de geri (114b/1) dönsün, otursun, selam versin, sonra secde-i sehvin eylesin; eğer beşinci rekata başladıysa secde eylemeden hatırlamazsa, bir daha oturmaya gerek yok, o beşe bir rekat daha katıp altı rekat yapsın, sonra selam versin ve bu altı rekata tatavvuya geçirsin, dursun, dört rekat namazını tekrarlasın.

Eğer birisi dört rekat namaza başladıysa, son tahiyyata otursa, bu son tahiyyatı ilk tahiyyat sansa selam vermeden kalksa, eğer beşinci secdeyi etmeden hatırlarsa otursun, selam versin; eğer beşinci rekata secde eylediysen altı rekata tamamlasın, dördü farza

geçer, ikisi tatavvuya, sonunda secde-i sehvin eylesin. Eğer birisi iki rekat namaz kılmakta ise, onun içinde secde-i sehvin lazım olsa, selam versin ve secde-i sehvin eylese ve iki rekat tatavvu namazını o namaza katıp, tekbir sözü söylemesin; yani iki rekat namaz zayi olur, (115a/1) tekrar tekbirle başlasın.

Eğer birisi namaz kılariken: “Acaba bu kıldığım namaz dört rekat mıydı ya da üç rekat mıydı ya da iki rekat mıydı yoksa bir miydi?” diye şüpheyeye düşse, bu şüphe ona iki kez gelse farklı olan bir şey yoksa namazını tekrar kılsın. Eğer her seferinde ona bu şüphe gelirse düşünsün, gönlünde hangisi galip gelirse, onu tutsun; yani gönlünden üç ya da dört müydü, eğer üçten yana galip gelirse üç tutsun, bir daha kılsın selam versin. Eğer dörtten yana galip olursa gönlünde dört tutsun, selam versin yahut galip bir şey yoksa az olanı tutsun, yani üç müdür iki midir diyen ikiyi tutsun; dört müdür üç müdür diyen üçü tutsun; iki midir bir midir diyen biri tutsun.

Birisi dört rekat namaz kılariken ilk tahiyyata oturunca son tahiyyat sandı, selam verdi, selam verdikten sonra henüz namazının tamam olmadığını anladı, namazını tamamlamalı.

5. DİZİN

A/Ā/Ā'/A				97a/11,	107a/2,	107a/12,	
				107b/11,	108a/2		
āb	(F.) parlaklık				ā.+(ābdest bilgisi)	biligi:	abdest
	87b/13				62a/12		
	[=1]				ā.+e	83a/2,	83a/6
					ā.+i	78a/7,	79a/1,
abbak	(<E.T. appak<	ap+ak,		79a/3,	79a/4,	79a/5,	79a/7,
	EDPT 75/b) bembeyaz			79a/13,	79b/1,	79b/4,	79b/5,
	a.+(abbak ol-)	63a/5,		79b/7,	82a/11,	82a/12,	82b/3,
	67a/12			83a/2,	83a/4,	83a/6,	83b/1,
	[=2]			83b/10,	83b/11,	84a/1,	84a/11,
				84a/12,	94b/6,	96a/3,	107a/11,
ābdest	(F.) abdest			107b/1,	107b/1,	107b/6,	
	ā.	73a/6,	74a/9,	78a/10,			
	78b/2,	79a/9,	79a/11,	83a/7,	ā.+ile	80b/2,	82a/8,
	85b/7,	97b/5			94b/5		
	ā.+(ābdest al-)	62a/1,			ā.+ileyiken	84b/10	
	73a/13,	73b/2,	73b/4,	73b/5,	ā.+in	79b/2,	107b/2,
	73b/8,	73b/10,	73b/11,	73b/13,	107b/6,	107b/12	
	74a/2,	74a/8,	74a/11,	74a/12,			
	74b/4,	74b/9,	74b/10,	74b/10,	ā.+üñ	77/b09,	77b/6,
	75b/7,	75b/12,	76a/1,	76a/2,	77b/10,	78b/7	
	77b/5,	78b/9,	78b/10,	80a/11,			
	80b/2,	82b/11,	83a/8,	83a/10,	[=98]		
	83a/11,	83b/9,	93b/12,	95a/2,	ābdestlü	(<F. ābdest	+T.+lü)
	95a/5,	96a/6,	96b/13,	97a/1,	abdesti olan,	abdestli	

ā. 106b/8, 107a/1		'āciz (A.) çaresiz	
[=2]		'ā. 82a/13	
ābdestsüz (<F. Ābdest + T.+süz) abdesti olmayan, abdestsiz		[=1]	
ā. 73a/6, 81b/12, 89b/11, 107a/7		aç- (<E.T. āç-, EDPT 18/b) açmak	
ā.+iken 84b/10		a.-a 69b/8, 100b/3	
[=5]		a.-arvan 51b/10	
ābdestsüzlük (<F. Ābdest + T.+süzlük) abdesti olmama durumu, abdestsizlik		a.-dı 57a/8	
ā.+dan 90b/3		[=4]	
[=1]		açıl- (<E.T. āç-ı-l-, EDPT 26/b) açılmak	
'ābid (A.) ibadet eden		a.-acağ 90b/8	
'ā.+lerden 58b/5		a.-dı 53a/9	
[=1]		a.-mış 76b/7	
'aceb (A.) acayiplik, gariplik, şaşılacak olan		a.-up 76a/13	
'a.+('aceb şaşılacak şey değil) 67b/1	degül:	[=4]	
'a. 115a/1		açma- (<aç-ma-) açmamak	
[=2]		a.-ya 84b/13	
		[=1]	
		açuk (<E.T. āç-uk, EDPT 22/b) açık	

a.	98b/3,	98b/13,	Ā.	57b/12,	60b/2,
101a/10			62b/11,	63a/1,	63a/3,
[=3]			63a/5,	63a/8,	66b/3,
ad (<E.T. āt, EDPT 32/b)			67b/2,	67b/3,	67b/6,
ad, isim			70b/7,	75a/1,	75b/6,
			78a/12		
			Ā.+e	66b/7,	67a/8,
a.	67a/5,	67a/6,	67a/7,	68a/4	
67b/7					
			Ā.+i	62b/10	
a.+1 (durur)	56a/6,		Ā.+ile	66b/6	
76a/5, 76a/6			Ā.+üñ	63a/4,	67b/1,
a.+ıdur	56a/7		67b/11,	68b/1,	72a/2
a.+ın	77b/10		Ā.+üñdür	70b/5	
a.+ını	60a/2				
			2. insan		
a.+ıyla	67b/5		ā.+(ādem	oğlanı:	
a.+uñı	51b/10		insanoğlu)	69b/2	
a.+uñıla	51b/9,	100a/3	[=30]		
[=14]			ādemī (A.) insanoğlu		
' aded (A.) süre			ā. 63b/4,	63b/7,	75a/13
'a.+(aded-i	ḥayz:	ḥayz	ā.+den	79b/10,	86a/4
süresi)	85a/4		ā.+ler	76b/11,	76b/12,
[=1]			110b/1		
Ādem (A.)	1.	Adem	ā.+lere	103b/3	
Peygamber			ā.+nüñ	63b/2,	71a/10,
			75a/2,	86b/11	

ā.+ye 65b/13, 66a/9	'a.+ ('afv ol-: affedilmek) 66b/1
[=15]	[=1]
'ādet (A.) usül	'afuv (A.) affedilebilir olan → 'afv
'ā. 62a/81 usül	'a.+dur 86a/12
2. regl, aybaşı, ḥayz	
'ā.+dür 85a/42	[=1]
[=2]	ağaç (<E.T. ığaç, ED 79/b)
'ādetlen- (<A. 'ādet + T. +le-n-) ḥayz görmek, aybaşı olmak	ağaç a. 73b/9, 76a/11, 76b/1, 104b/4
'ā.-ürse 85a/7	a.+dur 77b/12
[=1]	a.+ı(ağacı) 77a/1
adım (<at-ım) adım	a.+ıla(ağacıla) 75b/3
a. 81a/13, 81b/1	a.+ın(kabağ ağacın)
a.+dur 81a/13	71a/5
[=3]	a.+lar 60a/12, 76b/13
adlu (<ad+lu <E.T. āt+līg/ād+līg, EDPT 54/b)	[=10]
ad+lu adlı, adında	ağar- (<ağ+ar-) ağarmak
a. 104a/1	a.-ursa 67a/13
[=1]	[=1]
'afv (A.) af → 'afuv	ağır (<E.T. ağ-ır, EDPT 88/b) ağır, ağırlığı fazla olan

a. 86b/9		a.+ına(ağzına)	77b/11,
[=1]		77b/13, 77b/13, 80a/6,	80a/10,
		99b/3	
ağırla- (<E.T. ağ-ır+la-, EDPT		a.+ından(ağzından)	
94/a) ağırlamak, misafir etmek		61b/11, 97b/8, 108b/13	
a.-rdı 53b/9		a.+ıyıla(ağzıyla) 91a/9	
[=1]		a.+îla(ağzîla) 91b/2	
ağırlamak (<ağ-ır+la-mak)		a.+uñdan 67a/2	
ağırlamak		[=18]	
a.+a(ağırlamağa) 55a/9		ağla- (<E.T. ığ+la-, EDPT	
a.+dur 110a/13		85/b) ağlamak	
[=2]		a.-dı 63a/8, 66b/5	
āğāz (A.) başlayış		a.-rdı 66b/6	
ā.+ (āğāz ķıl- :		a.-rısıa 108b/4	
başlamak) 54a/8		a.-yu 67a/9, 67a/9	
[=1]		[=6]	
ağız (<E.T. ağız EDPT		ağlamak (<ağla-mak) ağlamak	
98/a) ağız		a. 108b/3	
a.+ı(ağzı) 67a/3, 79a/5,		[=1]	
79a/8, 79a/8		ağrı (<E.T. ağrı-ğ, EDPT	
a.+ıla 91a/10		90/a) acı, ıstırap	
a.+ın(ağzın) 99b/3		a.+dan 108b/3	

a.+sı (oğılan doğum sancısı) 71b/4	ağrısı:	ā.+den 76a/9
[=2]		[=2]
ağu (<E.T. 78/b) zehir, ağı	ağu, EDPT	ađkām (A.) hükümler, yasalar
a. 51b/2, 51b/6		a.+ın 105a/8, 105b/7
a.+yı 51b/1, 51b/8		[=2]
a.+yıla 51b/1, 51b/13		Ağmed (A.) Hz. Muhammed
[=6]		a. 65a/3
āh (A.) ah, feryat		[=1]
a. 108b/2		ağşam (Sđ.) akşam
[=1]		a. 87b/7, 111b/7
āhek (F.) alçı		a.+(ağşam banı : akşam ezanı) 89b/4
ā. 82a/2		a.+(ağşam namazı : akşam namazı) 65a/8, 68a/10, 68a/11, 68b/9, 69a/10, 70a/6, 70b/6, 71a/12, 72b/7, 88a/12, 88b/8, 92a/3, 102a/2, 102b/11, 113a/11
[=1]		
āhır (A.) son, sonunda		
ā.+ (āhır zaman : kıyamet öncesi, Dünya'nın son zamanları) 59b/11		a.+da 102b/7
[=1]		a.+ı 88a/9
āhiret (A.) ahiret, öbür Dünya		a.+uñ 87b/6, 102a/3
ā.+de 63b/8		[=22]
		ađvāl (A.) haller, durumlar

a.+in 70b/3	[=2]
[=1]	' ākīl (A.) akılı başında olan, bilgin
ak (<E.T. ak, EDPT 75/a)	
ak, beyaz	'ā. 65b/13
a. 63a/7, 63a/12	'ā.+ler 57b/12
a.+(ak yüzlü: beyaz	[=2]
yüzlü) 64b/2	aklık (<ak+lık) beyazlık
[=3]	a. 87b/9
ak- (<E.T. ak-, EDPT 77/b)	a.+dur 87b/7
akmak	a.+ına(aklığına)
a.-ar 84b/12	105a/12
a.-arsa 66b/8	a.+ından(aklığından)
a.-sa 73b/11	105b/1
[=3]	[=4]
akarşu (<E.T. ak-ar sub, EDPT 77/b) akarsu	aksur- (<E.T. asur-, EDPT 251/a) aksırmak
a.+ya 74a/10	a.-an 108b/6
[=1]	[=1]
akçe (<akça, T.S. 5/b)	al- (<E.T. al-, EDPT 124/b), almak
Eskiden kullanılan düşük değerli madeni para, para	a.-a 77b/3, 82b/12,
a.+ye 64b/12	83b/4, 107b/2
a. 85b/3	

a.-a(ābdest)	74a/8, 82b/12, 83a/8, 83a/11,107a/12, 107b/11, 108a/2	a.-ıcağ(ābdest) 76a/1 a.-sa 85b/8, 108b/13
a.-a(teyemmüm) 83a/5		a.-sa(ābdest al-) 76a/2, 83b/993b/13, 96a/6
a.-am(teyemmüm) 81b/6		a.-sa(selam al-) 108b/11
a.-anuñ(ābdest) 74b/10		a.-sa(teyemmüm) 82a/8, 83a/13
a.-ayın 56a/8, 108/b01		a.-salar(ābdest) 74b/9
a.-dı 56a/10, 56b/2, 56b/3, 56b/6, 56b/10, 82a/8		a.-up(ābdest al-) 95a/5
a.-dı(ābdest al-) 95a/2, 97a/2, 97a/11, 107a/2		a.-up(teyemmüm) 82b/13, 83a/3
a.-dı(satun) 56b/9		a.-ur 63b/6
a.-dı(teyemmüm) 82a/9, 82a/13, 93b/6		a.-urken(ābdest) 78b/9
a.-dılar 51b/7		a.-ursa(ābdest) 63b/7, 83a/10
a.-duğı(ābdest al-) 96b/13		a.-ursa(teyemmüm) 83a/9
a.-dukdan(taḥāret) 77b/5		[=55]
a.-ğıl 64b/2		ālā (A.) en yüce, en yüksek
a.-ğıl(cān al-) 108/b01		a. 109b/12
a.-ıcağ 74a/6		[=1]
		aldama- (<al+da-ma- <E.T. al+ta-, EDPT 133/a)

aldatmamak, oyun etmemek	kandırmamak,	'a.+(Cebrā'yīl)	67a/8,
		68a/3	
a.- sun 58a/12		'a.+(Muştafā) 52a/10	
[=1]		'a.+(peygāambar)	
aldur- (<E.T. al-tur-, EDPT		58a/10, 65a/10, 78b/12, 104b/6	
133/b) aldırmak		'a.+(resūl)	52a/7,
a.-sa (k̄an aldur: kan		53a/1, 58b/1, 59b/5,	60a/5,
aldırmak) 84b/11		65b/1, 66a/7, 68b/11,	69a/1,
[=1]		69a/3, 103a/7, 104b/1	
		[=32]	
aldurma- (<al-tur-ma-)		'aleyhime's-selām	(A.)
aldırmamak		Allah'ın selamı	ikisinin
a.-yam (cānın aldurma-:		üzerine olsun	
canını aldırmamak, ölmesine		'a. 60b/8, 60b/11	
izin vermemek) 72b/12		[=2]	
[=1]			
ālet (A.) alet, gereç		alıcı (<al-ı-cı) alıcı, alan	
a.+(kıl) 65b/13		a.+(cān alıcı: Azrail)	
[=1]		63b/4, 63b/6	
'aleyhi's-selām (A.) selam		a.+(īmān alıcı: iman	
onun üzerine olsun		alıcı, şeytan) 63b/5, 63b/7	
'a. 57b/13, 60b/3,		[=4]	
60b/3, 60b/4, 60b/5, 60b/8,		alın (<E.T. alın, EDPT	
62b/12, 67a/8, 67b/2, 68a/4,		147/b) alın	
70b/11, 71a/12, 71b/3			

a.+n(alnın)	99a/3,	[=2]	
100b/11			almak (<al-mak) almak
a.+na(alnına) 81b/8		a. 109b/6	
[=3]		a.+(ābdest)	62a/1,
'Alī (A.) Hz. Ali		73a/13, 73b/2, 73b/4, 73b/5,	
'A. 53a/13, 53b/2,		73b/8, 73b/10, 73b/11, 73b/13,	
66a/5, 66a/8, 70b/1, 70b/4		74a/2, 74a/11, 74a/13, 74b/4,	
'A.+den 70b/1		74b/10, 75b/8, 75b/12, 80b/3	
[=7]		a.+(teyemmüm)	76a/3,
'ālim (A.) bilgin		81a/11, 82b/7, 83a/10, 86a/10	
'ā. 105b/8		a.+a(īmān	al-/almağa)
'ā.+ler 57b/12		63b/3	
[=2]		a.+dur(ābdest)	77b/5,
'ālimrak (A. 'ālim+T. +rak)		80a/11	
bilgisi diğerlerinden daha çok		a.+dur(ṭahāret)	77b/5
olan		[=27]	
'ā.+ısa('ālimrağısa)		almamak (<al-ma-mak)	
105a/12		almamak	
[=1]		a. 99b/5	
alma- (<al-ma-) almamak		[=1]	
a.-ya 83b/4		alt (<E.T. alt, EDPT	
a.-ya(ābdest) 78b/10		130/a) alt	
		a.+ında 98b/7, 100a/8,	
		109b/10	

a.+ındağı 97a/4	altun (<E.T. al+tun, EDPT 131/a; birleşik isim)
a.+ından 69a/6, 69a/11) altın
[=6]	a. 82a/5, 85b/2, 85b/4, 86b/7, 110a/11
altı (<E.T. altı, EDPT 130/b) altı	a.+a 64b/10
a. 66a/6, 69b/3, 69b/3, 81b/1, 85a/6, 85a/8, 85a/9, 90a/13, 90b/1, 111b/7, 114b/3, 114b/4, 114b/9	a.+dan 53b/5
a.+da 111b/13	[=7]
a.+dur 92b/11	altunla- (<altun+la-) altınlamak, altına batırmak
a.+nuñ 90b/2, 92b/11	a.-rısı 110b/3
[=17]	a.-yup 110b/2
altıncı (altı+ncı <E.T. altı+nç, EDPT 131/b) altıncı	[=2]
a. 92b/7, 93a/1, 95b/1, 98a/8, 98b/6, 99b/9, 101a/7	'amel (A.) iş, davranış
[=7]	'a.+e('amele getür- yapmak) 73a/4
altışar (<altı+şar <E.T. altı+rar, EDPT 135/a) altışar	'a.+i 105b/12, 105b/13
a. 104b/4	[=3]
[=1]	'amelsüz (<A. 'amel+T.+süz) amelsiz
	'a. 105b/13
	[=1]

āmīn (A.) dinle ve kabul et, Tanrım, dileğimi kabul et	80b/6, 80b/12, 81a/11, 81b/4, 81b/12, 82a/3, 82a/5, 82a/8, 82a/9, 82a/11, 82a/12, 82b/12, 83a/5, 83a/6, 85a/2, 85a/8, 86a/4, 86b/3, 86b/7, 87a/10, 87b/2, 87b/12, 88a/6, 88a/8, 88a/12, 88b/4, 89a/2, 89a/6, 89a/7, 89a/10, 89b/2, 89b/8, 89b/10, 89b/12, 90a/2, 90a/6, 90b/5, 90b/10, 91a/13, 91b/5, 93a/9, 93b/2, 93b/4, 94a/13, 95a/13, 95b/5, 95b/11
ā. 61a/2, 98b/6, 100b/1	
[=3]	
ammā (A.) “,” yerine kullanılmış	
a. 67b/9, 70a/12, 76b/1, 77b/11, 96a/7, 96b/5, 96b/10, 97a/7, 97b/6, 98a/2, 98b/1, 99a/11, 101b/2, 102b/10, 102b/13, 103b/1, 104b/8, 106a/3, 106a/8, 106a/11, 107a/1, 107a/6, 107b/5, 108b/2, 108b/5, 108b/8, 109b/2, 110a/10, 110b/8, 111a/13, 111b/5, 111b/9, 112a/2, 112b/6, 112b/10, 113a/5, 113a/10, 113b/3, 113b/6, 113b/8	
[=40]	
2. ancak, ama, fakat, lakin	
a. 58b/11, 59b/2, 61b/3, 64a/5, 70b/7, 71a/12, 71b/9, 73a/8, 73a/9, 73a/10, 73a/11, 73a/13, 75b/9, 77a/9, 77b/5, 78b/7, 78b/11, 79a/1, 79a/6, 79b/2, 80a/5, 80a/8, 80b/3,	
	[=70]
	añ- (<E.T. añ-, EDPT 168/a) anlamak, hatırlamak a.-a(añadururken) 94a/13 a.-alar 58b/8 a.-amaz 107b/3 a.-arsa 114b/8 a.-dı 94a/10, 114a/10 a.-duğu 94b/2, 108a/5 a.-sa 83a/13, 91b/5 [=10]

ana (<E.T. 168/b) ana,	EDPT	arıdıcı (<arı-d-ı-cı) temizleyen	arıtıcı,
a.+sı 71a/13		a. 73a/13	
a.+sın 71b/1		a.+dur 73a/12	
[=2]		añla- (<E.T. 186/a) anlamak	EDPT
aña → ol		a.-ya 58b/12, 66a/1	
'anber (A.) amber, güzel koku		a.-yalar 58a/5	
'a. 67a/3		[=3]	
[=1]		añlan- (<añ-la-n-) anlaşılmak	
ancağ (<E.T. <ança+ok, EDPT 174/a), ama, lakin	ancağ	a.-a 97b/4	
a. 73a/11, 100b/8,		[=1]	
105b/7		anlar onlar	
[=3]		a.+a 55a/12, 55b/1, 65b/8	
anda → ol		a.+uñ 64b/8, 72a/12	
andan → ol		[=5]	
añdur- (<añ-dur-) hatırlatmak		añlat- (<añ+la-t-) anlatmak	
a.-ur 58a/7, 58a/7		a.-dı 78a/10	
[=2]		[=1]	
anı → ol		añma- (<añ-ma-) anlamamak	
anuñ → ol		a.-dısa 114b/2	

[=1]			[=1]	
añmak (<añ-mak)	anmak,	dile	aracuk (<ara+cuk)	aracık,
getirmek			vakit, esna	
a.+a(añmağa) 58b/3			a.+da 86a/9	
a.+dur 77b/10			a.+un(aracuğun) 86a/9	
[=2]			[=2]	
ara (<E.T	ara,	EDPT	'Arafât (A.) Mekke'de bir dağ	
196/a) 1. mahal, mevki, yer			'A.+'Arafât	tağı)
a. 59a/3			80b/12, 88b/12	
a.+y1 97a/6			[=2]	
a.+da 78a/4			'arasat (A.) mahşer	
a.+sına 72b/6, 72b/7			'a.+'arasat	yazısı:
a.+sında 54a/7,	85a/4,		mahşer meydanı) 72b/2	
109a/7			[=1]	
a.+ya 60a/1, 83b/6			'arefe (A.) arife,	bayramdan
2. esna, vakit			önceki gün	
a.+da 78b/13			'a.+si(arefe günü) 80b/7	
a.+sında 89b/3,91a/8			[=1]	
a.+ya(bir ara) 83b/8, 84a/8			argun (<E.T	ar-uk, EDPT
[=15]			214/a) yorgunluk	
'Arab (A.) Arap			a.+ıla 53a/12	
'A.+nuñ 106a/3			[=1]	

arı (<E.T arıg, EDPT 213/b) arı, temiz, pak →aru	a.-duğundan 85a/11 a.-maz 86a/4, 86a/6, 87a/7 a.-mazısa 77a/10 a.-ur 86a/6 [=8]
a. 73b/7, 74b/11, 80b/5, 81b/4, 85a/1, 87a/8, 87a/10, 92b/7, 106b/8	
a.+(ol-) 68b/1, 75a/8, 75a/10, 75a/12	
a.+dur 73a/12, 75a/4 a.+yısıa 92b/8 [=16]	arınığ (<arı-n-ığ), temizlik a. 81b/6 [=1]
arıdıcı (<arı-d-i-cı) temizleyen	arınmak (<arı-n-mak) arınmak, temizlenmek
a. 73a/13 a.+dur 73a/12 [=2]	a.+dur 80b/5 [=1]
arılık (<E.T arı-ğ+lık, EDPT 218/b) arılık, temizlik	arısuz (<E.T arı-ğ+sız, EDPT 219/a) kirli, pis, murdar a. 90b/13 [=1]
a. 73a/11 [=1]	arısuzluk (arı+suz+lık <E.T arı+g+sız+lığ, EDPT 219/b) kirlilik, pislik
arın- (<E.T arı-n-, EDPT 235/a) arınmak, temizlenmek	a.+ı(arısuzluğu) 78a/1 [=1]
a.-a 75b/1 a.-ar(arnar) 86a/7	

arıt- (<arı-t-)	arıtmak,	arpa (<E.T	arpa,	EDPT
temizlemek		200/a) arpa		
a.-ur(arıdur) 86a/3			a. 81b/3	
a.-ursa(arıdursa)			[=1]	
77a/11		'arş (A.)	göğün en yüksek	
[=2]		katı		
arıtıcılık (<arı-t-ıcı+lık)		'a. 61a/5		
arıtıcılık		'a.+da 67b/2		
a.+dur 73a/10		'a.+um 60a/9, 67a/5		
[=1]		'a.+umda 67a/5		
arıtmağ (<	arı-t-mak)	'a.+umı 72b/3		
arıtmak		'a.+uñı 67b/4		
a. 78a/1, 108b/5		[=7]		
a.+dur 90b/2, 90b/3		arşun (<O.T. arış, CTD 13)		
[=4]		68 cm'lik uzunluk ölçüsü		
arğa (<E.T	arka,	EDPT	birimi	
215/b) arka			a. 81b/1, 81b/2	
a.+sın 76b/4,	76b/5,		a.+dur 81b/1	
90b/10, 100b/3			[=3]	
a.+sına 99a/13		art (<E.T	art, EDPT 200/b)	
a.+sıla 100b/4		arka		
[=6]		a. 79b/13		

a.+(arta ol-: gittikçe	[=4]	
artmak) 57b/5		
a.+ına(ardına) 77b/2	artuğrak (<art-uk+rak)	daha fazla, çokça → artuğırak
a.+ınca(ardınca) 75a/8,	a. 103b/12	
75a/12, 78a/4, 78b/4, 78b/5,	[=1]	
78b/5, 78b/6, 105a/8,113b/8		
a.+ında(ardında) 76b/1,	artuk (<E.T art-uk, EDPT	
76b/2, 96b/7, 103a/3, 104b/7,	204/b) fazla, ziyade	
105a/5, 105a/6, 105a/10,	a. 52b/7, 52b/8, 52b/9,	
106/ā2, 106b/4, 106b/4,	76a/2, 83b/4, 83b/7, 84b/2,	
107a/7, 108a/11, 109b/10,	86a/12, 88b/8, 112a/1	
110a/4	a.+dur 104b/12	
a.+ındağı(ardındağı)	a.+ı(artuğı) 83b/7	
103b/9		
a.+ından(ardından)	a.+ısa(artuğısa) 79a/9,	
69a/6, 69a/10, 70a/6, 77b/1,	79a/9	
79a/2	[=14]	
[=33]	aru arı, temiz →arı	
artmak (<E.T art-mak, EDPT	a. 74b/5	
201/b) artmak	[=1]	
a.+a(artmağa) 87b/3	'arz (A.) sunma, takdim	
[=1]	'a.+('arz eyle: sunmak)	
artuğırak → artuğrak	67b/13	
a. 81a/2, 82a/7, 103b/9	[=1]	
a.+dur 57a/12	asağoma- sarkıtmamak	

a.-ya 100b/5	a.+dur 106a/3
[=1]	[=4]
aşl (<A. aşl) temel, esas	at (<E.T at, EDPT 33/a)
ā.+ı 95a/13	at
a.+ıdi(aşlıdi) 87a/11	a. 75a/13, 75b/6,
[=2]	112b/4
aşıl- (<E.T as-ı-l-, EDPT	a.+ı 112b/5
247/b) asılmak	[=4]
a.-miş 110a/6	at- (<E.T at-, EDPT 36/a)
[=1]	atmak
aşlā (A.) olumsuzluk, -mA	a.-a(ata ata) 79b/10,
a. 95a/12	79b/10
[=1]	[=2]
aşşu (<E.T aşıg, EDPT	atım (<E.T at-ım, EDPT
244/b) fayda	59/b) atım
a.+um 53a/4	a.+ı(bir ok atımı : bir
a.+ı 63a/10	okun ulaşabileceği mesafe)
[=2]	83b/2
aşağa (aş-ağ+a <E.T aşak,	[=1]
EDPT 259/a) aşağı	'avrat (<A. 'avret) kadın
a. 74a/11, 100b/5	'a. 56a/6, 79b/11,
a.+dın 63b/13	84a/2, 85a/2, 85a/5, 85a/8,
	85a/12, 85b/6, 85b/9, 99b/12,
	101a/1, 106a/10, 106b/7

'a.+a 106a/8	ay (<E.T ay, EDPT 265/a)
'a.+ın 108b/1	1.ay, 30 gün
'a.+ına 71b/4, 71b/7,	a. 60a/12, 64a/10,
85a/13	85a/8, 104b/4
'a.+lar 106a/8, 106a/9,	a.+ı(ramazān ayı)
106b/5, 106b/6, 106b/6	85a/10, 112b/6, 112b/9
'a.+uñ 79a/2, 80a/3,	a.+ında 88/a02, 88a/1
89b/13, 90b/5, 90b/7	a.+uñ 66b/10, 67a/10
[=28]	2.kamer, ay
'avret (A.) insan bedeninde	a.+a 76b/5
görülmesi ve gösterilmesi ayıp	[=12]
sayılan ve dinde haram olan,	aya (<E.T aya, EDPT
namazda örtülmesi şart olan	267/a) avuç
yerler	
'a.+i 90b/4	a. 86b/12, 86b/13
'a.+idür 90b/7, 90b/10	a.+sı 86b/11
'a.+in 90b/4	a.+sından 90b/6
[=4]	[=4]
avuç (<E.T adut, EDPT	ayağ (<E.T adak, EDPT
44/b) avuç	45/a) ayak
a. 52a/11	a. 84a/5
a.+ıla(avucıla) 74a/6	a.+(ayağ zekatı) 61b/9
[=2]	a.+ı(ayağı) 109b/10

a.+ın(ayağın)	77a/7,	'a.-ya 56a/13	
77a/8, 78a/4, 80a/11,	80b/1,	[=1]	
94b/10, 95a/4, 99a/6,	99a/6,	aydıñ (<E.T ay+dıñ,	EDPT
101a/8, 101a/8, 104a/3, 107a/2		268/b) aydın, ışıklı, parlak	
a.+ında(ayağında)		a.+(aydıñ ol-) 57b/7	
96b/13		[=1]	
a.+ından(ayağından)		aydın (<E.T ay+dıñ,	EDPT
52b/9, 54a/11, 70a/6, 84b/3,		268/b) aydın, ışıklı, parlak	
95a/4		a. +(ol-) 53a/10, 57b/9	
a.+ları 84a/2, 99a/13		[=2]	
a.+ların 78a/9, 78a/12,		aydınlık (<ay+dın+lık)	
78b/5, 80a/12, 80b/2, 84b/3,		aydınlık	
100b/12		a. 57b/11	
a.+ların(ayağların)		a.+a(aydınlığa) 57b/2	
77b/8		[=2]	
a.+larından 90b/7		āyet (A.) ayet	
a.+lu 86b/2		ā. 96a/3, 100a/13,	
[=34]		102b/3, 102b/3, 102b/8,	
' ayār (A.) altın ve gümüş		102b/9, 102b/9, 102b/11,	
alaşım oranı		102b/11, 109b/13, 110b/5	
'a. 64b/10		ā.+in 109b/11	
[=1]		a.+in(secde	āyeti)
' aybla- (<A. ayb+T.+la-)		88b/5	
ayıplamak			

ā.+ten 78a/10	[=2]
[=14]	ayrul- ayrılmak →ayrıl-
ayrıl- (<E.T ad(i)r-ı-l-, EDPT 68/b) ayrılmak	a.-up 74b/11
a.-miş 69b/9	[=1]
[=1]	az (<E.T az, EDPT 277/a)
ayruk (<E.T ad(i)r-uk, EDPT, 65/a) başka, diğer	az
a. 55b/12, 66b/13, 73a/9, 73a/11, 73a/12, 73b/12, 78b/6, 83b/6, 84a/13, 92a/12, 96a/5, 102a/7, 104b/5, 105b/6, 108a/6, 110b/8, 114b/2, 115a/3	a. 97b/10, 97b/10, 105b/6
a.+ı(ayruğı) 90b/7	a.+ın 115a/9
a.+ında(ayruğında) 112a/12	a.+sa 73b/3
a.+ından(ayruğundan) 111a/13	[=5]
a.+ları 104b/1	' azāb (A.) azap, işkence
[=22]	'a. 104a/2
ayrukşı (<ayruk+ı) farklı	'a.+(' azāb buyur-: azap etmek) 55b/2
a.+(ol-) 73b/3	'a.+(' azāb gör- :azap çekmek) 55a/1, 97b/13
a.+sa 73b/5	'a.+(' azāb eyle-:azap etmek) 56a/13
	'a.+(' azāb vir-:azap vermek) 56a/9, 56b/7
	'a.+dan 98a/1
	[=8]

āzād (F.) özgür, serbest	[=1]		
ā. 90b/5		ʿazimet (A.) büyüklük	
ā.+(āzād ķıl: kurtar-)		ʿa.+üm 62b/6	
54a/8,72a/5		[=1]	
ā.+(āzād ol-: özgür		āzine (F.) cuma günü	
olmak) 70b/11		a.+(āzine gün) 96b/7	
[=4]		a.+(āzine günü) 80b/6	
ʿazamet (A.) büyüklük, ululuk, görkem		[=2]	
ʿa.+i 57a/11			
ʿa.+üm 67b/6, 68b/3		B	
[=3]			
azgın (<E.T az-gun, EDPT		bāb (A.) bölüm	
283/b) azgın, yoldan çıkmış		b. 87a/12	
a.+lar 54b/7		b.+ıdur 87a/12	
[=1]		[=2]	
azının (<az+ ¹ n) az		bağ (<E.T ba-ğ, EDPT,	
a. +(azının azın: yavaş yavaş)		310b) bağ	
76b/6		b. 84b/9, 97a/1, 97a/4,	
[=1]		97a/4	
ʿazim (<A. azm) büyük, ulu		[=4]	
ʿa.+(ķudret-i ʿazim:		bağdaş (<E.T ba-ğ+da-ş,	
Tanrı'nın kudreti) 61a/10		EDPT, 312b) bağdaş	

b.+(bağdaş	kur-)	b. 71b/13, 110a/8
109b/5		[=2]
[=1]		
bağışla-	(<E.T ba-g+i+ş+la-,	bağlan- (<ba-ğ+la-n-)
EDPT, 321b, GABAIN 2007,		bağlanmak
45) bağışlamak, vermek,		b.-ıcağ 80b/7
armağan etmek		[=1]
b.-dı 73a/9	armağan	bağlat- (<ba-ğ+la-t-)
etmek		bağlatmak
b.-ya(tevfik	bağışla-:	b.-up 96b/13
yardıma bağışlamak,	yardıma	[=1]
etmek) 59a/8		
[=2]		bağlı (<E.T ba-ğ+lığ, EDPT
bağışlama-	(<ba-ğ+i-ş+la-ma-)	314/a) bağlı
bağışlamamak		b. 84b/9
b.-dı 73a/10		[=1]
[=1]		
bağla- (<E.T ba-ğ+la-, EDPT		bahā (F.) değer, kıymet,
314/b) bağlamak		paha
b.-dı 71b/12		b.+(bahā biç-: paha
b.-dışa 84b/10		biçmek, fiyat belirlemek)
[=2]		83b/4
bağlamak	(<ba-ğ+la-mak)	b.+sı 85b/2
bağlamak		b.+sın 56a/10
		b.+sınca 83b/4
		[=4]

bahadır (<E.T. bağatur, EDPT 313/b) bahadır, yiğit	b.+larından 58b/13
b.+ıdur 62a/6	b.+larınıñ 59a/6
[=1]	[=5]
bahāne (F.) bahane, sebep	bağış (F.) pay, hisse →bağış
b.+ (bahāne kıl:- bahane etmek) 56a/13	b.+ı 88a/4
[=1]	b.+ından 88a/4
bağış (<F. bağış) pay, hisse →bağış	bağ- (<E.T bağ-, EDPT 311/a) bakmak
b. 77b/8	b.-a 99a/12, 99a/13, 99b/1
b.+da 77b/8	b.-a(baka dur-) 72b/10
[=2]	b.-alar 58a/4
bağış (<A. bağış) konu →bağış	b.-ar 63b/4, 63b/4
b.+(bağış eyle:- söz etmek) 73a/7	b.-arlar 54a/13
[=1]	b.-dı 63a/5, 63a/6, 67b/2
bağış (A.) konu →bağış	b.-ıcağ 58a/5, 58a/6, 63a/7, 63a/7
b.+in 73a/3	b.-sa 108b/11, 109a/7
b.+lar 59a/2	[=18]
b.+ları 59a/3	

bakır (<E.T bakır, EDPT [=1] 317/b) bakır	
b. 64a/13 [=1]	
bakmak (<baç-maç) bakmak	
b. 109b/4 b.+dur 61b/9 b. +(durur) 65b/12 [=3]	balık (<E.T balık, EDPT 335/b) balık → balığ b. 70b/12, 70b/13, 71a/1, 71a/2, 71a/4, 74b/7, 86b/6 b.+(dut-) 56b/8 b.+ı(balığı) 57a/3, 57a/4, 57a/4, 70b/13 b.+lara 56b/9 b.+ları 56b/12 b.+uñ(balıguñ) 57a/1, 57a/1 [=16]
baldır (<E.T baltır, EDPT 334/a) baldır, bacağın üst kısmı → baldur	
b.+unuñ 90b/7 [=1]	
baldur baldır → baldır	
b.+ından 84a/3 [=1]	bālig (A.) erişkin b. 79b/4 b.+(bālig ol-: olgunlaşmak) 79b/2 [=2]
balgam (A.) balgam	
b. 79a/7 [=1]	
balığ balık → balıç	
b. 70b/12	bañ (<E.T bañ, EDPT 346/a) ezan b.+ında (aḥşām bañı: akşam ezanı) 89b/4

b.+ında (irte	bañı:	b.-yup(bañlayup	dur-)
sabah ezanı) 89a/2		89b/4	
[=2]		[=20]	
baña →ben		bañlamak (<bañ+la-mağ)	ezan okumak
bañla- (<bañ+la-)	ezan	b. 89a/1, 89a/1, 89a/4, 89b/6, 89b/9, 89b/10, 89b/11, 89b/12, 90a/3	
okumak			
b.-duğı 58a/12, 62a/4		b.+ıla(bañlamağıla) 89b/2	
b.-duğın 58b/1		[=10]	
b.-dukları	89b/13,	bañsuz (bañ+suz) ezansız	
90a/2		b. 90a/4	
b.-rdı 58b/6, 58b/7		[=1]	
b.-rıdı 58a/13		bardağ (<M. bardağ:kılıç kını, Lessing 128/a) bardak	
b.-rken 90a/6		b.+dan 75b/6	
b.-rsa 89b/10		[=1]	
b.-salar 113a/9		Bārī (F.) Tanrı, yaratıcı	
b.-ya 89a/6		b.+(te'ālā) 70a/10	
b.-yan 89a/7		[=1]	
b.-yıcak 89a/5		barğ (<E.T bar+ğ, EDPT 359/b) ev	
b.-yu(bañlayu	dur-)	b.+dan 69b/9	
89a/8, 89a/9, 89b/1			
b.-yup 89b/7, 90a/5			

[=1]				[=3]		
barmaq (<E.T. erñek, baş- (<E.T. bas-, EDPT						
EDPT 234/b) parmak				370/b) basmak		
b. 78a/2, 81b/3, 81b/3,				qadem baş-: ayak basmak		
84a/6, 84a/8				b.-a 76b/10, 77a/8		
b.+dur 81b/2				b.-alar(qadem) 64b/8		
b.+ın(barmaqın)				b.-duğı(qadem) 64b/12		
77b/13, 89b/1				b.-up(qadem) 64b/5		
b.+ında(barmaqında)				[=5]		
81b/11				baş 1.kafa (<E.T baş,		
b.+ıyla(barmaqıyla) 84a/3				EDPT 375/a)		
b.+ların 98b/2, 98b/13, 100b/3,				b.+(baş qaldur-: baş		
100b/12, 101a/9, 101a/10				kaldırmak) 64a/6		
b.+ların(barmaq çal-:				b.+(baş zekatı) 61b/13		
parmaklarıyla ses çıkarmak)				b. 53b/7, 63b/13		
109b/2				b.+ı 66b/5,100b/6, 109b/8,		
b.+larından 84a/5				112b/5		
b.+larıyla 109b/11				b.+ıla 89a/11		
b.+larıla 109b/13				b.+ın 100b/4, 101a/2		
[=20]				b.+ına 61a/9, 62a/2,		
bart (<O.T. bart, CDT 66)				62a/12, 66b/4, 77b/7, 78a/3,		
yara, çıban, sivilce				78a/13, 78b/5, 80a/13, 100b/9,		
b.+ı 84b/8, 85b/5,				102a/10, 113b/5		
97a/10						

b.+ına(bir yalnız) 60a/4	başına:	b.-duğındandır 87b/3
b.+ındağı 67b/12		b.-madın 112a/3
b.+ından 68a/5, 68b/4, 70a/7, 105b/1		b.-sa 92a/6, 109a/1, 114a/9, 114b/6
b.+ınuñ 78a/8		b.-ya 99b/10, 115a/1
2.yara (<E.T baş, EDPT 376/a)		b.-yıcağ 99b/11, 112a/3
b.+ı 84b/8, 85b/5, 96b/12, 97a/10		[=13]
3.yönetici		başlı (<E.T baş+lığ, EDPT 381/b) yaralı
b.+(baş vir-: yönetmek) 53a/13		b. 55a/3
b.+ı(sü başkomutan) 62a/13	başı:	bâtil (A.) anlamsız, hükümsüz
4. kez,defa		b. 90b/8, 93b/9, 93b/11, 93b/12, 94a/11, 95b/4, 97b/1
b.+(bir baş: bir seferde) 102b/13		b.+(bâtil kıl-) 84b/4, 108b/7
[=37]		
başla- (<E.T baş+la-, EDPT 381/b) başlamak		b.+(ol-) 82b/2
b.-dı 109a/3		b.+dur 84b/2, 90b/12, 91a/2, 94b/9, 95a/5, 95a/11, 95b/10, 96a/10, 96a/10, 96b/4, 96b/9, 97a/5, 97a/6, 100a/6,
b.-dışa 114b/2		
b.-duğı 91a/8		

106b/8, 107b/9	107a/10, 107b/7,	[=1]	
[=28]			becid (A.) derhal b.+60a/8
bāṭın (A.) iç, iç yüz		[=1]	
b.+dan 110b/1			beg (<E.T beg, EDPT 322/b) bey
[=1]			
bayık (<O.T. bayık, CTD 68) kesinlikle, açık, belli, gerçek, kuşkusuz.		b. 53a/10 [=1]	
b. 59b/9, 59b/8			begen- (<begen-, T.S. 29/b) beğenmek
b.+(bellü bayık) 97b/13		b.-di 56a/6 [=1]	
[=3]			
bayram (<E.T badram, EDPT 308/a) bayram			begenme- (<begen-me-) beğenmemek
b.+(bayram günü) 80b/6		b.-di 56a/2 [=1]	
b.+(bayram namāzı) 83a/1, 83a/3, 98a/12			
b.+inuñ(ḳurbān bayramı) 80b/7			bekçi (<E.T. bek, EDPT 323/a; bek+çi) bekçi
[=5]		b.+ler 69b/4, 70a/8 [=2]	
bāzı (<A. ba'z) bazı, bir kısmı			bekle- (<E.T. bek+le-, EDPT 326/b) beklemek
b. 106a/3			

b.-ñ 54b/1	bellüle- (<bellü+le-)
b.-ye 103a/9	belirlemek
[=2]	b.-yüp 103a/1
beklemek (<bek+le-mek)	[=1]
beklemek	ben 1. teklik kişi zamiri
b. 78b/3	b. 52a/13, 52b/1, 52b/2,
b.+dür 61b/12, 98a/5	52b/10, 52b/11, 56a/12,
[=3]	56b/12, 64b/6, 66b/2, 67b/5,
belā (A.) bela, musibet	69a/1, 69a/12, 70a/10, 72b/5,
b. 64a/1	105a/1, 105a/2, 105a/6,
[=1]	108/b01, 110a/13
belkim (<A. bel+T.kim)	b.+üm 52a/8, 52a/12,
belki	52a/12, 52b/1, 52b/4, 52b/7,
b. 55a/11	52b/7, 52b/8, 52b/13, 53a/3,
[=1]	53b/11, 53b/13, 54a/3, 54b/5,
bellü (<E.T belgü, EDPT	56a/2, 59b/12, 59b/13, 60a/9,
340/a) kesinlikle, açık, belli	61a/10, 61a/11, 61a/12, 62b/5,
b. 102b/13	62b/6, 62b/7, 62b/12, 65a/12,
b.+(bellü eyle-:	65b/3, 67a/2, 67b/6, 68b/3,
açıklamak) 91b/3, 91b/4	69b/1, 72b/10, 72b/10, 72b/11,
b.+97b/13	103a/11
[=4]	b.+ven 53a/3, 53a/3,
	55a/10
	baña 1. teklik kişi zamirinin
	yönelme durumu 52a/13,
	52b/4, 53b/12, 53b/13, 54a/3,

62b/13, 63a/10, 63a/11,
103a/11, 104b/13

benden 1. teklik kişi
zamirinin ayrılma durumu
62b/12, 65b/6, 65b/7, 65b/9

beni 1. teklik kişi
zamirinin belirtme durumu
52b/6, 54a/5, 54a/7, 56a/7,
56a/13, 66a/7, 104b/13

[=78]

beñiz (<E.T meñiz, EDPT
352/a) yüz rengi
b.+i(beñizi) 51b/13,
73b/3

[=2]

beñize- (<E.T meñ(i)z+e-,
EDPT 352/b) benzemek

b.-r 64b/10, 64b/12,
75a/11, 108a/9

[=4]

berāber (F.) beraber

b. 105b/9, 105b/10,
106a/1

b.+ine 99b/12, 99b/12

b.+ise (eşit) 105b/4

[=6]

berekāt(A.) bereketler,
bolluklar

b.+ınķ 67a/13, 70b/13,
71a/11, 71b/6, 72a/3

b.+ında(tevhīd-i
berekāt) 52a/6

b.+ından 67a/4, 67a/11

[=8]

berkimiş (<E.T berk+i-,
EDPT 363/a; berk+i-miş),
sağlam

b.+(berkimiş **sünnet:**
sağlam sünnet) 103a/7

[=1]

berü (<E.T berü, EDPT
355/b) bu yana, beri

b. 53b/9

[=1]

bes (F.) 1. Öyleyse

b.+ 58a/2, 58a/7, 58a/8, 78b/2,
93b/12, 111a/13

2. -dığı için	beze- (<E.T bedze-, EDPT
b. 82b/1,103b/7	310/a; bediz 310/a) bezemek
3. artık	b.-mişsin 67b/5
b. 73a/2	[=1]
4. çok	bıçak (<E.T bıç-ağ, EDPT
b.+ 79b/8	293/b) bıçak
5. yani	b.+a(bıçağa) 86a/6
b.+ 73a/12	[=1]
[=11]	bıñar (<O.T.mıñar, CTD
beşinci (<E.T beş+(i)+nç,	119) pınar
EDPT 383/a) beşinci	b.+lar 73b/1
b. 65a/9	[=1]
[=1]	bırak- (<bırak-, T.S. 32/a)
bevl (A.) idrar	b.-dı 56b/7, 57a/3,
b. 79a/2	71a/4
b.+i97a/9	b.-mişken 70b/9
[=2]	[=4]
beyān (A.) bildirme, açıklama	bırakmak (<bırak-mak)
b.+(kıl-) 79b/9	bırakmak
b.+a 59a/2	b. 109b/6
[=2]	[=1]

biç- (<E.T	bıç-,	EDPT	b.-en 106b/10
202/b) biçmek			b.-en(örü turu bil-)
b.-erse	(bahā	biç-:	106b/11
değer belirlemek) 83b/4			b.-eyin 60a/7
[=1]			b.-gil 62b/8
bīçāre (F.) çaresiz			b.-icek 60a/7
b. 63b/2, 63b/7			b.-medin 92b/5,
[=2]			104b/2, 104b/6
bid'at (A.). yenilik			b.-mez 55a/6, 63a/11,
b.+(bid'at	ehli:	sanatçı)	64a/7, 96a/8, 96a/11, 96a/13,
106a/4			107a/9
[=1]			b.-mez(oğuyubil-)
			107a/8
bil (<E.T	bél,	EDPT	b.-mezdi 95a/7, 96a/8
330/a) bel			b.-mezise 105a/8
b.+(bil zekatı) 61b/11			b.-mezler 92a/9
b.+inden 57a/9			b.-mezlerise 92a/13
[=2]			b.-mezüz 104a/11
bil- (<E.T	bil-,	EDPT	b.-se 92a/7, 105b/6,
330/b) bilmek			105b/7, 105b/8
b.-di 92a/4,	107a/7,		b.-üp 59b/4, 91a/10
107b/6, 115a/13			
b.-e 103b/11			
b.-eler 86b/11			

b.-ür	82b/1,	82b/5,	[=6]
82b/12,	83a/2,	96a/8,	96a/9,
96a/13, 107a/9			
			bildürmek (<bil-dür-mek)
			bildirmek
b.-ürise	113a/13		b. 89a/13, 108b/9
b.-ürlerise	92b/2		[=2]
b.-ürse	82b/9,	83a/5,	
113b/1			bile (<E.T bir+le, EDPT
			364/b) →birle
b.-ürüz	51b/4, 55a/7		1.ile, birlikte
[=48]			b. 55a/1, 66b/6, 90a/8, 90b/5,
Bilāl (A.) Bilal-i Habeşi			91a/9, 96b/8, 99a/5,
B. 58a/12, 58a/13			101b/11, 111b/1, 111b/5,
B.+e	103a/9		113b/13
B.+üñ	58b/1		b.+ñüze 54b/12
[=4]			2. dahi, de
bildür- (<E.T bil-tür-, EDPT			b. 82a/1
334/b) bildirmek			[=13]
b.-di	73a/1		bilek (<E.T bilek, EDPT
b.-elüm	87b/1		338/b) bilek
b.-esi	91a/11		b.+in(bilegin) 100a/7
b.-eyin	60a/7		[=1]
b.-ürdi	58b/9		bilig (<E.T bil-(l)ig, EDPT
b.-ürseñ	55a/7		339/a) bilgi

b.+in (ābdest	biligi:	bilüme-	(<bil-(ü)+ü-me-)
abdest bilgisi) 62a/12		bilememek	
[=1]		b.-se 91b/11	
bilin- (<bil-(i)n-mek)		[=1]	
bilinmek		bir (<E.T	bir, EDPT
b.-di 97b/12		353/b) bir	
b.-mezidi 93a/7		b. 51b/1,	52a/11,
b.-ür 93b/5		53a/10, 53b/1,	53b/5, 55b/3,
[=3]		55b/13, 55b/13,	56a/2, 56a/13,
bilme- (<bil-me-) bilmemek		56b/1, 56b/5,	56b/7, 56b/8,
b.-di 92a/1		58b/6, 58b/7,	58b/8, 59a/5,
b.-diler 58a/1		59b/5, 60a/1,	61b/6, 62a/8,
b.-düm 105a/7		64a/1, 64a/1,	66b/9, 67a/5,
b.-se 92a/5, 105b/7		69a/5, 69a/5,	69a/6, 69a/6,
b.-yen 92b/4, 106b/10		69a/6, 70a/2,	70b/10, 70b/13,
[=7]		71a/1, 71a/8,	71a/13, 71a/13,
bilmek (<bil-mek) bilmek		71b/1, 73a/9,	73b/6, 74a/3,
b. 97b/4, 103b/10		74a/4, 74a/8,	74b/1, 74b/11,
b.+(gereksin) 52b/3		75a/5, 75a/5,	75b/3, 76a/8,
b.+dür 65b/12		76b/1, 76b/2,	76b/2, 77a/13,
[=4]		77b/8, 77b/12,	78a/8, 78a/11,
		78a/12, 80b/2,	80b/10, 81a/2,
		81a/12, 81b/1,	81b/1, 81b/1,
		81b/2, 81b/2,	82a/3, 83b/10,
		84a/7, 84a/13,	84a/13, 84b/2,
		85a/5, 85b/2,	85b/7, 85b/7,
		86a/11, 86a/12,	86b/4, 86b/9,
		86b/11, 87a/4,	88a/4, 88a/13,

88b/10,	88b/11,	88b/12,	90b/8,	b.+(bir gün)	97a/1
90b/12,	90b/13,	91a/3,	92a/1,	b.+(bir kaç)	55a/10,
92a/2,	92a/3,	92a/6,	92a/8,	85a/5	
92a/10,	92a/12,	93a/4,	93a/6,	b.+(bir kez)	53b/7,
93a/7,	93a/8,	93a/11,	94a/5,	53b/9,	64b/8,
94a/7,	94a/12,	94a/13,	95a/8,	74b/9,	103/b04,
96a/3,	98a/3,	99b/3,	99b/3,	103b/5	
100a/12,	100a/13,	102b/2,		b.+(bir kezden:	bir
102b/3,	102b/8,	102b/12,		ağızdan)	52a/2, 52a/5, 63a/2
103a/8,	103b/3,	103b/7,		b.+(bir lahza:	bir an)
103b/8,	104a/2,	104a/7,		55b/10	
104a/7,	104a/9,	104b/9,		b.+(bir niçe:	bazısı)
105a/11,	106/a2,	106a/8,		80b/8,	80b/11,
106b/13,	106b/13,	107/b08,		107/b08,	109a/2,
107a/8,	107a/9,	107a/9,		107b/10,	108a/5,
107b/10,	108a/5,	109a/1,		b.+(bir niceler:	bazıları)
109a/4,	109a/9,	109b/1,		100a/5	
109b/7,	110a/1,	110b/4,		b.+(bir ok atımı:	okun
110b/5,	110b/5,	111b/12,		ulaşabileceği son nokta)	83b/2
111b/13,	111b/13,	112a/1,		b.+(degme bir vakt:	her
112b/7,	112b/9,	112b/12,		bir zamanda)	53a/1
112b/13,	113a/6,	113a/7,		b.+(her bir)	53a/1,
114a/7,	114b/3,	115a/3,		55a/1,	55a/12,
115a/7,	115a/10,	115a/11		63b/10,	64a/4,
	b.+(bir ara)	83b/8,		64b/3,	65a/1,
84a/8				87b/4,	97b/2,
	b.+(bir baş)	102b/13		102b/2,	112a/2
	b.+(bir başına:	yalnız)		b.+(herbir kişi)	64a/8,
60a/4				69b/7	

b.+(ikisi bir ol-) 79a/3		[=1]	
b.+i 61b/1, 61b/2, 61b/2, 80a/5, 90b/2, 92b/11, 106b/1, 108a/9		biregü (<E.T bir+egü, 364/a) birisi, bir kimse	EDPT
b.+i(biribiri) 75a/8, 75a/8, 75a/12, 75a/12, 78b/6, 78b/6	75a/8, 78b/6,	b. 61b/4, 61b/5, 76a/1, 76a0/4, 79a/11, 79b/6, 81a/2, 82a/9, 82a/12, 82b/12, 83a/1, 83a/8, 83b/9, 84a/12, 84b/11, 91a/4, 91a/13, 91b/3, 91b/5, 91b/10, 91b/11, 91b/13, 92a/5,	
b.+inde 112a/8, 112a/9		93a/3, 93a/6, 93b/6, 93b/10, 94a/2, 94a/5, 94b/4, 95a/2, 95a/7, 95b/1, 95b/6, 95b/13, 96b/2, 96b/6, 99b/11, 102a/8,	
b.+inden 108a/9, 114a/2	108a/9,	102a/9, 102a/11, 102a/13, 102b/2, 103a/3, 104a/8, 105b/5, 105b/6, 105b/11, 107a/2, 107a/3, 107a/4,	
b.+ine 112a/8		107a/6, 107a/13, 107b/2, 107b/5, 107b/7, 107b/10, 108a/3, 108a/10, 108b/8,	
b.+inüñ 61a/4		108b/10, 108b/12, 108b/13, 109a/3, 109a/7, 109b/10,	
b.+isi 65b/11, 66a/11, 98a/2, 103a/8, 104a/6	66a/11,	109b/14, 110a/4, 111b/2, 111b/11, 112a/3, 112a/5, 112a/10, 112b/1, 112b/2, 112b/4, 112b/12, 113a/6, 113a/8, 113a/12, 113b/6, 113b/9, 113b/12, 114a/1,	
b.+isinde 112a/11			
b.+isine 57b/1, 57b/1			
[=230]			
biraz (<bir+az) biraz			
b. 56a/3, 58b/11, 77a/5, 78a/5, 89b/3, 99a/8, 112b/8	77a/5,		
[=7]			
birbiri (<bir+biri) birbiri			
b.+ne 109b/3			

114a/9, 115a/1, 115a/11	114b/5,	114b/10,	birinci (<E.T bir+(i)nç, 367/a; bir+(i)+nci) birinci	EDPT
	b.+den 95a/10, 108b/8		b.+si 73a/2	
	b.+nüñ 83a/12,	83b/1,	[=1]	
83b/5, 86a/1, 86a/10, 96b/12, 107a/11, 110a/3, 110a/5, 112a/13	84b/8, 85b/4, 89b/5, 97a/8,	85b/11, 90b/12, 105b/12, 109b/8,	birle (<E.T bir+le, 364/b) ile →bile	EDPT
	b.+ye 79b/7,	91b/4,	b. 70a/2, 70a/11	
92a/11, 108b/10			[=2]	
	b.+yi 96a/7,	107b/1,	birle- (<bir+le-)	birlemek,
107b/4			birliğine inanmak	
			b.-diler 55b/8	
	[=117]		[=1]	
birer (<E.T bir+er, 368/a) bir+er		EDPT	birlik (<bir+lik) teklik	
	b. 55a/1		b.+in(birliğin) 58a/5	
	b.+(birer kez) 89b/8		[=1]	
	[=2]		bisle- (<besle-, beslemek	T.S. 35/b)
birik- (<E.T bir+ik-, 363/a) birikmek		EDPT	b.-di 71a/9	
	b.-miş 111b/5		[=1]	
	[=1]		biş (<E.T beş, 376/a) beş →beş	EDPT
			b. 59b/4, 61a/5, 62b/8, 65a/11, 65b/10, 65b/11, 66a/1, 66a/2,	

66a/3, 66a/4, 66a/9, 66a/10, 66a/13, 66a/13, 68b/2, 68b/12, 69a/5, 69a/7, 70a/8, 70b/3, 72a/1, 72b/11, 85a/5, 98b/10, 99a/2, 103b/6		bit- (<E.T 298/b) bitmek	büt-, b.-ince 71a/8 b.-ti 94b/11 b.-ti(bitti mi?) 65b/1	EDPT
b.+dür 66a/6, 66b/2, 69a/1, 69a/3			[=3]	
b.+e 114b/3 [=31]		biti (<E.T 303/a, *pi kitap	biti-g, Çince, yazı firçası)	EDPT
bişinci (<biş+inci) →beşinci	beşinci		b.+ye 109a/7 [=1]	
b. 64b/4, 65b/12, 66a/12, 91b/7, 92b/13, 95a/7, 98a/5, 98b/4, 99b/7, 114/ā3, 114b/2, 114b/7, 114b/8		bitür- (<E.T 304/a) bitirmek	bit-gür-, b.-di 71a/5, 71a/8 b.-e 107a/12, 107b/2, 107b/2, 107b/5 b.-se 110a/2 [=7]	EDPT
[=13]				
bişir- (<biş-ir-) →bişür-	pişirmek			
b.-gil 56b/13 [=1]				
bişür- (<E.T 383/b) pişirmek	bış-(u)r-, →bişir-	EDPT	biz 1. çokluk kişi zamiri b. 51b/5, 55a/4, 67a/6, 67b/10, 104a/5, 104a/11 bize 67a/6 bizi 51b/4	
b.-di 56a/8, 57a/3 [=2]				

b.+ler 55b/5			b. 112a/4	
b.+üm 63b/9, 70a/9, 108a/8	67a/1,		[=1]	
[=13]			boynuz	(<E.T EDPT
boğaz (<E.T 322/a) boğaz, gırtlak	boguz, EDPT		büñüz<müñüz<müyüz, 352/a) boynuz	EDPT
			b.+ı 75a/4	
b.+ın 108b/5			[=1]	
[=1]			boyun (<E.T 386/b) boyun	EDPT
boğazla- (<E.T ,EDPT öldürmek	boguz+la- kesmek,		b.+ın(boynın) 100b/3	
b.-rın 100a/3			b.+ına(boynına) 78b/8	
			b.+ından(boynından)	
b.-rken (koyun : koyun kesmek) 100a/2	boğazla-		80b/11	
[=2]			[=3]	
bol bol			boz- (<E.T 389/b) bozmak	EDPT
b. 80b/5			b.-arsa 112a/4	
[=1]			[=1]	
borç (<borç, T.S. 37/a) borç			böğür (<E.T 328/a) böğür, yan	EDPT
b. 112a/3			b.+inden(bögrinden)	
[=1]			100b/12	
borçlu (<borç+lu) borçlu				

b.+ine(bögrine)	101a/1,	b.+nı 56a/8	
109b/3		b.+nlara 60a/2	
[=3]		b.+ña 57b/13,	70a/8,
böyle (<bu+ile) böyle		99a/8	
b. 53a/2		[=72]	
[=1]		buçuk (<E.T	bıç-uk, EDPT
bu (<E.T bu, EDPT 201/b)		204/a) buçuk	
bu		b. 81b/1, 85b/4	
b. 51b/2, 52a/1, 52a/9,		[=2]	
53b/3, 54a/8, 56a/6, 56a/9,		bud (<E.T bud/but,	EDPT
56a/12, 57a/4, 57a/9, 57a/9,		297/b) but, kaba et	
58b/10, 58b/10, 59a/3, 59a/4,		b.+ınuñ 90b/9	
59a/7, 59b/2, 61a/5, 61b/3,		b.+ları 101a/9	
62a/1, 62a/10, 63a/7, 63a/7,		[=2]	
66a/1, 66a/2, 66a/13, 68b/2,		budağ (<E.T but-ık,	EDPT
68b/12, 69a/7, 69b/3, 70b/3,		301/b) ayrıntı, teferruat	
71a/11, 72a/1, 72b/13, 78a/4,		b.+larıydı 87a/11	
78a/10, 79b/9, 82a/3, 84a/9,		[=1]	
85a/3, 85a/13, 87a/12, 93a/2,		buğday (<E.T buğday,	EDPT
93a/6, 93a/12, 93b/4, 93b/11,		312/b) buğday	
96a/9, 97b/2, 99b/10, 100a/6,		b. 87a/6, 87a/7	
101b/9, 104a/5, 104b/12,		[=2]	
106b/2, 111a/13, 114b/4,			
114b/6, 115a/2, 115a/3, 115a/4			
b.+dur 60a/13, 62a/8,			
76a/3, 88a/8, 110b/8			
b.+nda 78b/1			

buğur (<bu+oğur <E.T bu,
EDPT 201/b; < E.T uğur,
EDPT 89/a) bundan sonra, o
zaman

b. 82a/13, 114a/10

[=2]

b.-mazsa 91a/5

b.-sa 90b/12

b.-ur 81a/6

b.-urısa 80a/2

[=13]

bugün (<bu+kün <E.T bu,
EDPT 201/b; < E.T kün,
EDPT 725/a) bugün

b. 54b/5, 54b/8

b.+ki(bugünkü gün)
52a/5, 54b/9

[=4]

bulın- (<bul-'n-) bulunmak

b.-maz 81a/5

b.-mazısa 80a/3, 83b/3

b.-sa 113a/8

b.-salar 105a/11

[=5]

bul- (<E.T. bul-, EDPT
332/a) bulmak

b.-a 81b/4

b.-acak 82b/5

b.-dı 82a/13, 82b/3,
93b/11

b.-dılar 71a/11

b.-dısa 94a/3

b.-ıcağ 82b/8

b.-mazısa 109a/13

bulıt (<E.T bulıt, EDPT
333/a) bulut →bulut

b.+lar 60a/12

[=1]

bulma- (<bul-ma-) bulmamak

b.-dı 82b/3, 93b/6,
95b/2

b.-sa 76a/1, 81a/3

[=5]

bulmağ (<bul-mağ) bulmak

b.+dan 82a/12		b.+a	54b/7,	55b/9,
[=1]			55b/10, 55b/11, 55b/12,	62b/3,
			65b/4, 72a/2, 75a/11, 104b/4	
buluma-	(<bul-u+u-ma-)			
bulamamak		b.+dan	65b/5,	65b/6,
			65b/8	
b.-sa 91b/12		b.+ı	64b/7,	70a/9,
[=1]			78b/6, 100a/11, 104a/12	
bulunma-	(<bul- ^u n-ma-)	b.+uñ	54a/7,	62b/6,
bulunmamak			106a/7	
b.-yınca 73a/6		b.+uñıla	65b/4	
[=1]		[=32]		
bulut bulut →bulıt		buñal- (<buñ+a-l-		<E.T
b. 88a/10, 88a/11		buñ/muñ,	EDPT	769/a)
		bunalmak		
b.+lar 61a/7		b.-dı 53b/5		
[=3]		b.-duğum 53b/12		
bunca (<bu+n+ça	<E.T	bunça		
EDPT 349/a) bu kadar		[=2]		
b. 53b/11		burun (<E.T	burun,	EDPT
[=1]		366/b) burun		
bunlar (<bu+n+lar) bunlar		b.+ı(burnı) 97a/9		
b. 55a/8, 55a/8, 55b/9,		b.+ın(burnın) 99a/4		
60a/2, 60a/7, 63a/9, 63a/10,		b.+ına(burnına)		80a/6,
70a/8, 92a/12, 104a/10		80a/10, 99a/13		
		[=5]		

but	but	→bud		b.-ursın 65b/2
	b.+ı 53b/9			[=27]
	b.+um 53b/11, 53b/13			büklü (<E.T. bük-, EDPT
	[=3]			324/a, bük-lü) bükülmüş
buyur- (<E.T. buyur-, EDPT				b.+(iki büklü: ikiye
387/b) buyurmak				katlanmış) 98a/6
	b.-a 69b/12			[=1]
	b.-am 64b/8,	103a/8,		bünyād (F.) temel
	103a/9			b.+ı 59b/4
	b.-dı 60a/9,	62b/10,		[=1]
	67b/13, 68a/7,	68a/9,		
	68a/13, 71a/8,	104b/2,		
	104b/6, 108a/8	104b/4,		
				C
	b.-dığı 67a/8			
	b.-dığın 97b/7			cāhil (A.) bilgisiz
	b.-duğın 97b/10			c. 104b/7, 105a/5,
	b.-duğum 55a/10			105a/6
	b.-dum(ʿazāb	buyur-)		c.+dür 105a/8
	55b/2			c.+i 103b/7
	b.-mişıdı	76a/12,		c.+ler 105a/10
	76a/13			[=6]
	b.-ur 59b/5,	78a/6,		cān (F.) can
	93a/2			c. 63b/1

c.+(cān alıcı: can
alan,Azrail) 63b/4, 63b/6

c.+(ademiye cān gir-:
doğmak) 66a/9

c.+(cān nez'i: can
çekişmek) 69b/2

c.+ı 63a/12, 63b/2,
68b/11, 72a/4

c.+ın 63b/6, 72b/12

c.+ın (cān al-:
öldürmek) 108a/13

c.+lara 63a/7, 63a/7

c.+lardan 63a/12,
63a/13

[=16]

cānavar (<F. cān-aver) vahşi
ve yırtıcı hayvan

c. 75a/9, 75a/11, 75b/7,
77a/12, 81a/7

c.+ıla 77a/12

c.+lar 66b/6, 71a/7,
74b/7, 86b/2, 86b/2, 86b/5

c.+ları 61a/8

c.+uñ 75a/3, 75a/3

[=15]

cānsuz (F. cān+T.+suz) cansız

c. 63b/8

[=1]

Cebrā'yīl (A.) Cebrail,
peygamberler emir ve vahye
vasıta ve memur olan dört
büyük melekten biri

c.+(‘aleyhi’s+selām)

67a/7, 68a/3

c.+e 66b/7, 67b/12,
67b/13

[=5]

celle celālühü (A.) Allâh'ın adı
anıldığında kullanılan bir saygı
ifâdesidir. Celâl, büyüklük,
ululuk ve yücelik manasına
gelen Allah'ın isimlerinden
biridir. Celle ise büyük ve
yüce oldu anlamına
gelmektedir. Celle celâlüh
tabiri ise, "azameti yüce ve ulu
oldu" demektir

c.+(hâk) 68b/2

[=1]

cem' (A.) toplama		[=4]		
c.+(cem it-:toplanmak)	cerv (A.) yırtıcı		hayvan	
88b/10	yavrusu			
[=1]	c.+ile 77a/13			
cemā'at (A.) topluluk		[=1]		
c. 92a/8	cevāb (A.) cevap, yanıt			
c.+den 103b/10, 107b/1	c.+ (cevāb vir-) 108b/7,			
c.+e 62a/3, 62a/13,	109b/5			
101b/11, 103a/9, 103a/10,	c.+(cevāb ol-) 64a/3			
103a/13, 113a/13, 113b/6	c.+(cevāb viril-) 64a/4			
c.+i 106a/11	[=4]			
c.+ile 103a/6, 106a/9,	ciger (F.) ciğer			
112b/6, 112b/10, 112b/11,	c.+leri 55a/3			
113a/8	[=1]			
c.+inde 106a/8				
c.+inden 107b/4	cimā' (A.) cinsel ilişki			
c.+üñ 96b/9	c.+(cimā' eyle-: cinsel			
c.+üñüzden 104a/6	ilişkide bulunmak) 86a/5,			
[=22]	110a/11			
cenāze (A.) cenaze, insan	[=2]			
ölüsü	cins (A.) tür			
c.+(cenāze namāzı)	c.+den 82a/3			
79b/4, 83a/4, 88b/6, 91b/6	[=1]			

cisim (<A. cism) cisim, madde		çağır- (<çağır-,T.S. çağırmaq seslenmek	48/a)
c.+i(cismi) 86a/2		ç.-cak 102a/7	
[=1]		ç.-dı 54b/1	
cum'a (A.) Cuma		ç.-ı 102a/10	
c.+(cum'a	namāzı)	ç.-u (bağırarak,	
83a/5, 83a/7		sesli) 102a/3,	102a/4,
[=2]		102a/5,102a/7,	102a/8,
		102a/12	
cüdā (F.) ayrı		ç.-usı 102a/10	
c.+(cüdā	düş-: ayrı	[=8]	
düşmek) 69b/10		çağır (<çağır-ı) dua	
[=1]		ç. 98a/12	
cünüb (A.) gusül abdesti almak zorunda olan kişi		[=1]	
c. 81a/3,	81b/12,	çalgu (<çal-ğu <E.T. çal-, EDPT 417/b; çal-ıg: davul, EDPT 419/b) çalgı, enstrüman	
89b/10		ç. 106a/5	
c.+(cünüb	ol-: gusül abdesti almak zorunda olmak)	[=1]	
82b/2		çalkkoyın (çalk+köyın <E.T köyın<küd- ^u n) sirtüstü	
[=4]		ç. 79a/10	
Ç		[=1]	

çalmağ (<E.T. çal-, EDPT 417/b) vurmak, çarpmak		çek- (<E.T. çek-, EDPT 413/b) çekmek	
ç.+(barmak çal: parmak çatlatmak) 109b/2		ç.-di 96a/7	
[=1]		ç.-eler 75b/3	
çäre (F.) çare, çözüm yolu		ç.-se 84a/3	
ç.+(çäre olma-: çözümü olmamak) 54a/1		[=3]	
[=1]		çepçevre (<çep+çevre < E.T. ebür<evür-, EDPT 14/a, (ç)evür-e) Bütün	
çatlatmağ (<O.T. çatıla-, CTD 88; çat+la-t-) vurmak, çarpmak		yanlarını kuşatacak biçimde ç. (çepçevre sil-: etrafıca silmek) 77b/1	
ç. 109b/3		[=1]	
[=1]		çeri (<E.T. çer+iğ EDPT 428/b, çer: savaşta karşılıklı duran saflar.) asker, ordu →çiri	
çay (Ç.) Dereden büyük, ırmaktan küçük akarsu		ç. 62a/8	
ç.+lar 73b/1		ç.+müñ 103a/8	
[=1]		ç.+sin 53b/1, 62a/7, 62b/2	
çayan (<çadan, CTD 86) çiyân		ç.+ye 62a/3, 62a/10	
ç. 64a/1		[=7]	
[=1]			

çermen- (<O.T. çerme-, CTD 90; çerme-n-) sıyırmak	ç.-dı 63a/4, 68b/1, 70b/12, 107b/6	63a/4,
ç.-e 76b/6	ç.-dışa 72b/7	
[=1]	ç.-duğı 93a/7	
çeşni (<F. çāşnī) tat	ç.-ıcağ 97a/13	
ç.+dür 74b/1	ç.-ıcağ 70b/12, 82b/13	
[=1]	ç.-maz 93a/4, 93b/1	
çevre (<E.T. ebür<evür-, EDPT 14/a, (ç)evür-e) etraf	ç.-mış 93b/4, 95a/1	
ç.+sinde 83b/2	ç.-sun 77a/7	
[=1]	ç.-uñ 63a/2	
	[=21]	
çıbık (<çıp+ık <O.T. çıbık, CTD 91) çubuk	çıkār- (<çık-ar-) çıkarmak	
ç.+ın(çıbıgın) 73b/11	ç.-a 81b/11, 93a/4, 93a/12	
[=1]	ç.-alar 87a/10	
çık- (<E.T. taşık-, EDPT 562/a) çıkmak	ç.-ası 94b/8	
ç.-a 89b/2	ç.-ayın 72b/9	
ç.-acağ 80b/13	ç.-dı 57a/7, 71b/3	
ç.-an 79a/3, 86a/4	ç.-dılar 104b/5	
ç.-ar 64b/13	ç.-sa 94b/10	
	ç.-salar 73b/9	

ç.-ursa 73b/13	[=1]		
[=12]		çıkmaçlık	(<çık-maç+lık)
çıkarmak (<çık-ar-mak)		çıkma	
çıkarmak		ç. 113a/10	
ç. 84b/3, 84b/4	[=1]		
ç.+a(çıkarmağa) 81a/10		çırağ	(<F. çerağ) ışık, kandil
[=3]		ç. 110a/6	
çıkarmamak (<çık-ar-ma-mak) çıkarmamak	[=1]		
ç. 99b/4		çiri	asker →çeri
[=1]		ç. 53a/11	
çıkıl- (<çık-ı-l-) çıkılmak	[=1]		
ç.-a 93a/9		çok	(<E.T. çok, 405/b)
[=1]		çoh<çoğ<çok	
çıkma- (<çık-ma-) çıkmamak		ç. 54a/3, 59a/3, 73b/5,	
ç.-dı 96a/11		74a/2, 97b/7, 97b/8, 105b/13,	
ç.-ñ 54b/8		106a/8, 113a/5	
ç.-yınca 93a/7, 93b/1		ç.+dur 54a/7, 73b/3,	
[=4]		98a/2, 111b/10, 112b/10	
çıkmaç (<çık-maç) çıkmak	[=14]		
ç. 93a/2		çoklık (<çok+lık)çokluk	
		ç.+ı(çoklığı) 74a/3	
	[=1]		

çopanlık (<çopan+lık
<F.çübān) çobanlık

ç.+(çopanlık
çobanlık yapmak) 71b/8

[=1]

çorap (<F. çūrāb) çorap

ç. 84b/6, 84b/6

[=2]

çölmek çömlək

ç.+e(çölmege) 87a/8

[=1]

çömel- (<E.T. çöm-:bat-,
EDPT422/a; çöm-e-l-)
dizlerinin üstünde eğilmek

ç.-i 109b/4

[=1]

çukal (<çukal, T.S. 59/b)
Eskiden savaşta atlara
giydirilen zırhlı örtü ki bir
çeşidini savaşçılar da
giyerlerdi.

ç.+(giyin-) 62a/3

ç.+ın(güsl çukalı: güsül
zırhı) 62a/11

[=2]

çukur (<E.T. çok-:
inmek(kuş)< çok-u-r, EDPT
406/a) Çevresine göre aşağı
çökmüş olan yer

ç. 76b/2

ç.+ısa 80a/12

[=2]

çün (<F. çun) çünkü

ç. 59a/6, 62b/6, 66a/7,
66a/8, 68b/3, 97b/12

[=6]

D

da da, dahi, pekiştirme
görevide

d. 59a/3, 115a/6

[=2]

dad (<E.T. tat-ıg, EDPT
452/a) tat

d.+ı 74b/3

[=1]

dahı (<E.T	tak-1,	EDPT	106b/8,	106b/9,106b/10,
466/a) dahi, de			106b/12,	106b/13, 107a/3,
d.	52b/3, 52a/4,	52a/13,	107a/10,	107b/2, 107b/4,
52b/10,	54b/8, 55a/4,	57a/8,	108a/3,	108a/9, 108b/8,
57a/12,	58a/13, 59a/5,59b/5,		108b/12,	110a/4, 110a/8,
59b/13,	60a/7, 61b/3,	62a/11,	110b/5,	111b/1, 111b/12,
64a/2,	66b/2, 67a/6,	67b/10,	111b/13,	112a/5, 112a/7,
69a/1,	71a/2, 72a/10,72b/9,		112a/9,	112b/3, 112b/13,
74b/7,	75b/3, 76a/3,	76b/4,	113a/4, 113b/13, 114a/3	
76b/6,	79a/4, 79a/5,	79b/9,	[=132]	
79b/11,	79b/13, 79b/13,	80a/1,		
80a/3,	80a/6, 80a/7,	80a/12,	2. ve	
81a/2,	81b/13, 82a/4,	82a/5,	d.	51b/10, 51b/12, 52a/5,
82a/6,	82a/8, 82a/12,	82a/13,	52a/8,	57a/7, 57b/4, 62a/8,
82b/1,	83a/4, 84a/2,	84a/2,	75a/13,	77b/3, 80b/1, 81b/5,
84a/11,	84a/11, 84a/12,	84b/2,	81b/7,	82a/10, 85b/8, 86b/6,
84b/10,	85a/2, 85a/6,	85b/9,	86b/6,	86b/12, 88b/3, 90b/3,
86b/5,	88a/10, 88b/8,	88b/9,	90b/9,	91a/1, 93a/8, 94b/5,
89a/3,	90a/6, 90a/7,	90a/8,	97a/4,	100b/9, 101b/8,
90b/5,	90b/9, 90b/10,	91a/6,	101b/11,	101b/11, 104a/8,
91a/9,	91a/12, 91b/5,	91b/12,	106a/6,	107/b08, 107/b08,
92a/3,	92a/3, 92a/11,	92a/11,	107a/1,	107a/2, 107a/8,
92b/8,	92b/11, 93b/9,	93b/11,	107a/9,	107b/12, 108b/11,
96b/9,	98a/3, 100a/13,	100b/1,	110a/4,	110a/8, 111a/11,
100b/1,	100b/4, 100b/11,		111a/12,	111a/12, 112b/12,
101a/6,	101b/3, 101b/3,		113a/4,	113a/8, 114a/6,
102a/3,	102a/5, 102a/7,		114a/6, 114b/12, 114b/12	
102a/11,	102b/6, 102b/10,		[=50]	
103b/11,	104a/13, 104b/12,			
105b/9,	105b/12, 106/a2,		3. aynı zamanda, ayrıca	

d. 61b/5, 90a/5, 99a/3

[=3]

4. diğer, bundan başka, başka,
öbür

d. 64a/5, 65b/2, 74a/5, 74a/7,
75a/11, 79a/13, 80b/2, 92a/2,
94a/13, 106b/13, 109a/9

[=11]

5. bile

d. 51a/13, 73b/7,
84b/11, 85a/1, 91a/10, 95a/9,
103a/5

[=7]

6. daha

d. 55a/4 d. 98b/11,
99a/3, 114b/3, 115a/7

[=5]

7. sonra

d. 100b/2, 100b/10,
101a/5

[=3]

danişmend (<F. dāniş+mend)
kadı öğrencisi

d. 105a/11

[=1]

dart- (<E.T tart- EDPT
534/b) çekmek

d.-alar 75b/4

d.-arlar 86b/8

d.-up 75b/2

[=3]

dartmak (<dart-mak) çekmek

d.+(mesh **dartmak:**
mesh etmek) 62a/2

d.+(şu **dartmak:** su
çekmek) 74b/12, 75a/8, 75b/1

d.+ıla(şu **dartmağıla)**
75a/10

[=5]

Dārū'l-celāl (A.) Sekiz
cennetten birincisidir.

D. 55b/4

[=1]

daş (<E.T taş, EDPT
557/b) sert

d.+ 84b/5

[=1]				degin (<teg-i-n <E.T teg-i, EDPT 477/b) dek, kadar
da'vī (A.) dava				d. 57b/13, 62b/13, 66a/10, 68b/5, 68b/6, 68b/8, 68b/9, 79b/11, 83b/12, 83b/13, 84a/1, 84b/4, 86a/12, 87a/10, 87b/2, 88/a02, 99b/12, 99b/13
d.+(da'vī ol- : dava ol-)				
103/b04				
d.+sin.(da'vīsin ķıl- : heves etmek) 69b/7				
[=2]				d.+dür 90b/5, 102b/13
debred- (<E.T tep-, EDPT 435/b, tep-re-, EDPT 443/b EDPT) hareket ettirmek				[=20]
d.-icek74a/3				degme (<E.T te(g)-gme, EDPT 482/a) her, her bir
[=1]				d. 61a/4, 81a/13, 81b/2, 81b/2, 81b/3, 85b/7, 87a/4, 87a/5, 100a/11, 103a/8, 103b/7, 104a/7, 104a/9, 110b/4, 112b/7, 112b/7, 115a/4
deg- (<E.T teg-, EDPT 476/a) isabet etmek, dokunmak				
d.-icek 87a/1 isabet etmek, dokunmak				d.+(degme bir vakt: her bir vakit) 53a/1
d.-se 85b/12, 86a/2, 86a/5, 86a/7, 86a/7, 86a/11, 86b/12, 87a/3 isabet etmek, dokunmak				[=18]
2. ulaşmak				degme- (<deg-me-) dokunmamak
d.-e 72b/10				d.-yince 86b/4
[=10]				[=1]

degşür- (<E.T teg-iş~teg-şür-, EDPT 488/a) değiştirmek	d.+dür(revā)	73b/4,
d.-di 71b/8	73b/6, 73b/8, 73b/10,	73b/13,
d.-e 80b/1	74a/2, 74a/9, 74a/11,	82a/6,
[=2]	83a/11, 86b/13, 84a/7,	84a/9,
	84b/8, 86a/1, 86a/10,	90a/1,
	106b/7, 106b/9,	106b/10,
	106b/11, 106b/12, 107a/1	
degül (<O.T. degül <tag+ol, CTD 183) değil	d.+idi 96a/8	
d. 66a/6, 66a/6, 90a/3,	d.+se 92b/3	
92b/6, 100a/7	d.+üz(uyası) 51b/6	
d.+(ma'lüm) 76a/1	d.+ven(yiyesi) 52b/2	
d.+di(dilemiş) 53b/10	[=45]	
d.+di(horlamak) 55a/11	degülmek (<deg-ü-l-mek <E.T teg-i-l-, EDPT 481/a)	
d.+düğine 57b/12	dokundurmak →degürmek	
d.+dür 74a/4, 82b/6,	d.106a/5	
91a/7, 92b/4, 110a/3	[=1]	
d.+dür('aceb degül)	degür- (<deg-ür-) bildirmek	
67b/1	d.-di 68a/4 bildirmek	
d.+dür(dürüst degül)	d.-diler 51b/7	
90b/11	bildirmek	
d.+dür(imāret degül)	2. değdirmek	
59b/10	d.-e 100b/11	
d.+dür(ķabül degül)	[=3]	
66b/9		

degürmek (<deg-ür-mek) değdirmek →degülmek		delü (<E.T telve, 493/a) deli →deli	EDPT
d.+(ziyān zarar vermek) 64b/11	degürmek:	d. 107b/9	
d.+dür 98a/7, 99a/4		d.+nüñ 80b/13	
[=3]		d.+rekdür 56a/3	
		[=3]	
dek (<O.T. tek, CTD 184) sessiz, sakin		delücek (<E.T telve, 493/a) deli →delicek	EDPT
d.+(dek durmak) 103a/5	dur-: sessiz	d.+ler 84a/10	
[=1]		[=1]	
delil (A.) kanıt		delük (<O.T. tel-ik, 184) delik	CDT
d.+dür 97b/3		d. 84a/5	
d.+i 97b/2		[=1]	
[=2]			
delicek (<E.T telve, EDPT 493/a; deli+cek) deli		dem (F.) an, zaman	
d.+ler 84a/7		d. 115a/13	
[=1]		[=1]	
dellal (A.) tellal, simsar, aracı		demregü (<O.T. temir+e-gü, CTD 185) temriye hastalığı	
d. 56a/1, 56a/2		d. 66b/5, 68a/5, 68a/13	
[=2]		d.+den 67b/12	
		[=4]	

demür (<E.T	temir,	EDPT	d.+uñda 105a/3
508/b) demir			d.+uñdan 54a/5
d.+(demür	ķumķuma:		[=2]
kafes) 53b/1			
d.+ler 54a/10			deri (<E.T
[=2]			teri,
			EDPT
			531/a) deri
			d. 74b/12
demürle-	(<demür+le)		d.+si
demirlemek			71a/8,
			75a/1,
d.-diler 53b/2			75a/2
[=1]			[=4]
			deriñ (<E.T
deñiz (<O.T.teñiz,	CDT	185)	terin,
deniz			EDPT
			551/a) derin
d. 61a/8,	66b/8,	71a/3,	d.+i 74a/6, 74a/8
71a/4			[=2]
d.+e 56b/6			deriñlik- (<derin+lik) derinlik
d.+ler 73b/1			d.+i(deriñligi) 74a/5
d.+leri 52b/1			[=1]
[=7]			desti (F.) bir el
			d. 51b/4
deper (<E.T.töpü,		EDPT	[=1]
436/a) tepe, kafa			
d.+e 108/b01			destüvâne (<F.
[=1]			dest+vâne)
			çelik örgülü eldiven
dergâh (F.) dergah			d.+ 84b/7

[=1]				d.-diler	63a/2,	76a/8,
deve (<E.T				92a/11,	103a/13,	103b/1,
tevey<devey<deve,		EDPT		104a/5, 104a/11		
447/b) deve				d.-dügi	89a/11,	99b/8,
				99b/9		
d. 75a/5, 75a/5				d.-düginden		89a/2,
[=2]				89a/4, 100b/8, 101b/4, 110b/7		
devr (A.) zaman, çağ				d.-dügümüz		81a/11,
d.+inden 57b/13				84a/9, 87b/9, 102b/12		
[=1]				d.-dükise 105a/4		
di- (<E.T. té-,		EDPT		d.-dükleri 57b/8		
433/b) demek				d.-düklerimiz 82a/3		
d.-di	51b/12,	54a/5,	56a/11,	d.-düklerimizüñ		
56b/1,	56b/13,	57a/2,	57a/6,	81a/10		
60a/8,	63a/1,	65a/4,	65b/9,	d.-düm 69a/13		
67a/7,	67b/6,	67b/9,	68a/3,	d.-r	56a/5,	78a/10,
71b/12,	76a/10,	82b/4,		81a/8, 81a/9, 108/b01, 109a/3		
103a/11,	103a/12,	104a/10,		d.-rdüm 60a/1		
104b/1,	104b/3,	104b/8,		d.-ridi	54a/9,	60b/3,
105a/9, 108b/2, 108b/9, 109a/6				60b/4, 60b/5, 60b/7, 60b/10		
d.-digümüz		65b/11,		d.-rise 98b/10		
74a/13, 81a/12, 86b/1, 86b/3,				d.-rler	55b/4,	57b/1,
86b/7, 110a/10				57b/3, 99b/5, 100a/5, 100a/6,		
d.-digümüzce 74a/8				104a/2, 109b/12		

d.-rlerdi 53a/11			dīdār (F.) (Tanrı'nın)	yüz(ü)
d.-rse 90a/8				
d.-se 90a/8,	90a/8,	90a/9,		d. 65b/4, 108b/3
90a/11,	91b/6,	99a/3,		d.+dan 105b/2
100a/1,	100a/1,	100a/2,		d.+ın 55a/5, 62b/3
100a/3,	100a/4,	100a/5,		d.+um 53a/8, 65b/8
109a/2, 114/ā3, 115a/3				
d.-señ 67b/8			[=7]	
d.-ye 89a/3,	89a/3,	89a/5,	dik (<E.T. tik-,	EDPT
99b/13,	100a/11,	100a/12,	476/b; dik) dik	
100b/2,	100b/6,	100b/7,		d. 87b/13
100b/8,	100b/9,	100b/10,		
101a/1,	101a/3,	101a/4,	[=1]	
101a/5,	101b/1,	101b/8,	dik- (<E.T. tik-,	EDPT
105b/1			476/b) dikmek	
d.-yeler 54b/8,	54b/12,			d.-e 101a/8
55a/1, 70a/9, 100b/1				
				[=1]
d.-yen 115a/9,	115a/10,		dikil- (<dik- ^{il} -mek) dikilmek	
115a/11				
d.-yicek 67a/8,	90a/9,			d.-icek 88b/1
90a/10				
				[=1]
d.-yü 53b/13,	55b/1,		dikmek (<dik-mek) dikmek	
55b/2,	57b/2,	71a/7,		d.+dür 99a/6
77a/7, 97b/9	76a/13,			
				[=1]
[=137]				

dil	(<E.T. tıl, EDPT 489/b)	d.+ümüz(dilegümüz)
dil		51b/3
	d. 70a/2	[=2]
	d.+(dil zekatı) 61b/9	dileksüz (<dile-k+süz) dileksiz
	d.+i 52b/5, 52b/7,	d. 107a/11, 107b/11
107b/3		[=2]
	[=5]	
dile-	(<E.T. til+e-, EDPT	dileme- (<dile-me-)
492/a) dilemek		dilememek
	d.-di 57a/4, 65a/12	d.-yeler 108a/10
	d.-dügi 62a/6	[=1]
	d.-dükleri 108a/9	dimek (<di-mek) demek
	d.-gil 52a/9	d. 99a/8, 108b/3
	d.-miş degüldi 53b/10	d.+dür 98b/6, 98b/6,
	d.-rsin 52a/9	98b/8, 98b/9, 99a/1, 99a/2
	d.-rven 52a/12	[=8]
	d.-se 78a/7, 106b/3	dimeklik (<di-mek+lik) demek
	d.-yen 52b/6	d. 108b/6
	[=11]	[=1]
dilek	(<E.T. tile-k, EDPT	dīn (A.) din
498/a) dilek		d. 52a/6, 62a/5,
	d.+lerüñ 52a/10	103b/11

d.+e(uşul-ı usulü) 59a/1	dīn: din	d.-düm 53a/9 [=1]
d.+i 59b/9, 103b/2, 104b/2, 59b/8	59b/10,	dīnsüz (A. dīn+T. süz) dinsiz
d.+inüñ 59b/3		d. 105a/5, 105a/7, 105a/9
d.+üñ 59b/8		[=3]
d.+üñüzi 54b/1 [=12]		dip (<E.T. tüb, 434/b) dip, en alt EDPT
diñ- (<E.T. tın-, 514/a) dinmek, durmak	EDPT	d.+i(dibi) 74a/6
d.-se 90a/7 [=1]		d.+in(dibin) 80a/7 d.+inde(dibinde) 65a/1, 77a/1
diñle- (<E.T. tıñ+la-, 522/a) dinlemek	EDPT	d.+inde(dibindeki) 81a/9
d.-se 105a/9		[=5]
d.-yen 90a/8 [=2]		direk (<E.T. tirek, EDPT 543/b) direk tire-k,
diñlemek dinlemek	(<diñ-le-mek)	d.+idür(diregidür) 59b/8
d.+e(diñlemege) 103b/6 [=1]		[=1]
diñlen- (<diñ-le-n-) dinlenmek		direm (F.) 148 gramlık birimi →dirhem ağırlık
		d. 86b/7, 86b/9

d.+i 86b/10	[=3]		
d.+lerdür 86b/7	dirşür-		toplanmak
[=4]	→dirneş-		
dirhem (F.) 148 gramlık ağırlık birimi →direm	d.-ürsüz 103a/13		
d. 86a/11	[=1]		
d.+den 86a/12	diş (<E.T. tış/ tiş EDPT 559/b) diş		
[=2]	d.+i 109a/7		
diri (<E.T. tirig, tir-ig, EDPT 543/b) güçlendirmek	[=1]		
d. 58b/11	dīvān (A.) defter, günah ve sevapların yazıldığı defter		
[=1]	d.+ı 67a/13		
dirneş- (<E.T. ter- EDPT 529/a, ter-i-n- EDPT 552/a) toplanmak	[=1]		
d.-diler 103a/12	dīvār (F.) duvar		
d.-üp 106a/9	d. 76b/2		
[=2]	d.+ına 54a/2		
dirsek (<E.T. tirsgek EDPT 553/b) dirsek	[=2]		
d.+lerîle 78a/8, 77b/7	diz (<E.T. tiz EDPT 570/b) diz		
d.+lerine 81b/13	d.+(diz zekatı) 61b/12		
	d.+i 90b/5, 98b/12, 98b/11, 100b/2		

d.+ile 99a/5			1.yönelmek
d.+in 100b/10			d.-dı 92a/2, 92a/10 yönelmek
d.+inden	68a/11,		d.-sa 92a/6 yönelmek
90b/10			d.-ursa 91b/13
d.+ine	68a/9,	68b/8,	yönelmek
90b/4			
			2. dönmek
d.+leri 99b/1			d.-a 101a/3
[=13]			[=5]
doğ- (<E.T	tuğ-	EDPT	dōst (<F.<Peh. dōst) dost
465/a) doğmak			d.+lar 69b/10
d.-duğı 58b/3			d.+um 52a/12, 62b/7
[=1]			[=3]
doğış- (<O.T. tokı-,	CTD 195;		dōstlık (<F. dōst+T.lık)
tokı-ş-) çarpışmak			dostluk
d.-salar 62a/9			d.+ı(dōstlığı) 69b/7
[=1]			[=1]
doğuzuncı (<tokuz+u+nç+ı			dög- (<O.T. tög-, CTD 197)
<E.T. tokuz+u+nç	EDPT		dövmek
474/b) dokuzuncu			d.-elin 104a/12
d. 98b/8			d.-üñ 76a/10
[=1]			[=2]
dolan- (<dola-n-	<E.T.tolğa-,		
EDPT 497/a)			

dökil- (<dök- ^l - EDPT 477/a) dökülmek	<E.T. tök-,	d.-er 54a/13 [=1]
d.-dügünden 66b/4 [=1]		dön- (<E.T.tön-, 515/a) dönmek →dön-
dök- (<E.T. 477/a) dökme	tök-, EDPT	d.-di 92a/10 d.-e 56a/9, 65a/12, 92a/8, 114a/11, 114b/1 d.-erse 89a/13 d.-evüz 51b/5 d.-icek 101b/13, 101b/13
d.-di 66b/4 d.-e(қан) 69b/12 d.-ince 85b/9 [=3]		
dökmek (<E.T. 477/a;dök-mek) dökmek	tök-, EDPT	d.-se 89a/12 [=11]
d.+(şu 110a/11	dök-: işemek)	
d.+e(şu 77a/5	dökmege)	dönder- (<dön-der-) döndürmek d.-e(yüz çevirmek) 69b/8
[=2]		dönder-: yüz
dökül- (<dök- ^ü -l- EDPT 477/a) dökülmek	<E.T. tök-,	[=1]
d.-di 54a/11 [=1]		dönderme- (<dön-der-me-) tekrarlamamak d.-ye 82b/8
dön- (<E.T.tön-, 515/a) dönmek	→dön- EDPT	[=1]

döndür-	(<E.T.tön-,			d.-ye 89a/12
EDPT	515/a;dön-dür-)			[=1]
döndürmek				
	d.-diler 105a/1			dönmek (<dön-mek) dönmek
	d.-e 114b/5			d. 89a/11
	d.-se 95b/4			[=1]
	[=3]			dördüncü (<tört+ü+nç+i <E.T.
döndürme-	(<dön-dür-me-			tört+ü+nç, EDPT 535/b)
<E.T.tön-,	EDPT 515/a)			dördüncü →dördüncü
tekrarlamamak				d. 98b/4, 99b/5
	d.-ye 83b/1,	92a/5,		[=2]
	94a/4, 94b/3, 95b/12			dördüncü dördüncü
	[=5]			→dördüncü
döndürmek	(<dön-dür-mek)			d. 65a/8, 66a/12, 71a/3,
döndürmek, çevirmek				71b/2, 77b/8, 91a/7, 92b/9,
	d. 90a/1, 95a/6			92b/13, 95a/1, 98a/5
	[=2]			d.+si 65b/12
				[=11]
döndürmeklik	(<dön-dür-			dört (<E.T. tört, EDPT
mek+lik)	döndürmek,			534/a) dört
çevirmek				d. 71a/1, 71b/6, 77b/8,
	d. 109a/13			78a/8, 78b/2, 81b/2, 81b/3,
	[=1]			81b/3, 85a/5, 86b/2, 86b/3,
dönme-	(<dön-me-) dönmek			90b/8, 90b/13, 95b/7, 96a/1,
				101b/1, 104a/6, 104a/8,

111b/10,	111b/12,	111b/12,	[=2]		
112a/5,	112a/7,	112a/10,	du'ā (A.)	dua,	Tanrı'ya
112a/11,	112a/12,	112b/8,	yalvarış		
113b/8,	114a/9,	114b/5,	d.+(du'ā kı1-:	dua	
114b/5,	115a/2,	115a/6,	etmek) 99a/10		
115a/8, 115a/10, 115a/11					
	d.+den 112a/7		d.+(şenā du'ā kı1-:	dua	
			etmek) 91b/7		
	d.+din 115a/7				
	d.+dür 77b/6		d.+ñı 67b/8		
			[=3]		
	d.+i(dördi) 114b/9		dur- (<E.T. tur-,	EDPT	
	[=40]		529/b) 1. durmak, kalmak		
dört bin (<E.T. tört,	EDPT		d.-a 61b/5,	63b/11,	
534/a; <E.T. biñ/miñ	EDPT		64b/3, 91b/9, 106b/3,	107b/11,	
346/b) dört bin			114a/11, 114b/4		
	d. 81a/13		d.-ası 99a/7		
	[=1]		d.-duğın 92a/13, 92b/2		
döşe- (<E.T. töşe-,	EDPT		d.-duğına 92b/2		
561/b) yaymak			d.-dum 105a/3		
	d.-ye 101a/8		d.-ı(durı gel-: kalkmak) 98a/8		
	[=1]		d.-ıcağ 74b/11, 80a/4, 80a/4,		
döşemek (<döşe-mek) yaymak			106b/4		
	d. 109b/4		d.-ınca 76b/8		
	d.+dür 99a/6		d.-ması 92b/2		

d.-mazıdı 97a/9, 97a/11		d.-urken(olunı dur-)
d.-mışıdı 108a/11		88b/2, 88b/2 d.-urdı 96b/13
d.-sa 106a/11, 106a/13, 106b/5, 106b/5		d.-urlar 80b/4, 110b/1
		d.-urlardı 63a/5, 63a/6
d.-sa(dek dur-: sessiz dur-) 103a/5		d.-ursa 87a/9
		3. -Dir, Kuvvetlendirme ve
d.-u(dur gel-: İhtimal Eki kalkmak) 57a/3, 114b/7		d.-ur 55b/3, 65b/13,
d.-up 91b/10		67b/11,
d.-ur(suda durur) 74b/7		[=51]
2. srekliлик bildiren birleşik fiiller oluşturan ek		durma- (<dur-ma-) durmamak
d.-duđı(bańlayup dur-) 89b/4		d.-sa 85b/5, 85b/6, 85b/6, 85b/7
		[=4]
d.-urduń(baķa dur-) 72b/11		durmaķ (<dur-maķ.) durmak
		d. 70a/3
d.-urken(bańlayu dur-) 89a/8, 89a/9, 89b/1		d.+a(durmağa) 114a/11
d.-urken(getre dur-) 98b/2		d.+a(r dur-: ayakta durmak,durmağa) 112a/13
d.-urken(kāmet eyley dur-) 89a/10 d.-urken(oğa dur-) 88a/13		d.+dur 61b/9, 98a/6, 99a/8
		[=6]

dut- (<E.T. tut-, EDPT 451/a) tutmak			d.-ya(oruç) 85a/10 [=3]
d.-a 77b/1, 100a/8, 101a/10, 115a/8, 115a/10, 115a/11		99b/3, 100b/3, 100b/4, 115a/5, 115a/7, 115a/9, 115a/10,	dutmağ (<dut-mağ) tutmak d.+dur 65b/11, 92b/7 [=2]
d.-a(giñ tutmak) 100b/12	dut-:	geniş	dutruğ (<dut- ^u r-uğ) çıra d. 54b/10 [=1]
d.-ar(balık dut-) 56b/8			
d.-sa 79b/6			dükeli (<E.T. tükeli, tüke-l, EDPT 480/b) hepsi, tümü →dükeli
d.-uñ 104a/11			
d.-up 70a/3 [=18]			d. 54a/9, 57b/12, 58b/10, 59b/12, 59b/13, 60a/1, 60a/3, 60a/5, 62a/1, 63a/9, 64b/8, 70b/9, 71a/10, 71a/11, 74a/12, 78b/7, 103b/9, 105a/4
dutam (<E.T. tut-um, EDPT 457/a) tutam, Dört parmak uzunluğunda ölçü birimi			d.+n 62b/13 d.+nde 112a/9 d.+nden 103b/11
d. 81b/2			
d.+dur 81b/1 [=2]			
dutma- (<dut-ma-) tutmamak			d.+nüñ 60a/13, 81a/10, 92b/1, 96a/10, 96a/12
d.-sa 85b/4			d.+si 60a/13, 100a/4 [=25]
d.-sa(oruç) 85b/10			

dükeli hepsi, tümü →dükeli

d. 86b/2

[=1]

düken- (<E.T.tü-k+e-n-,
484/b) tükenmek, bitmek

EDPT

d.-dügi 114a/12

d.-düginden 94a/3

d.-ince 75b/5

[=3]

dükkân (F.) dükkân, iş yeri

d.+ma 56a/1

[=1]

dülengeç (<tüle-n-geç) toygar
kuşu

d. 75b/10

[=1]

dün (<E.T. tün, EDPT
513/a) dün, gece

d. 84a/13, 84b/1, 92a/9

d.+in 102a/11

d.+ün 88a/4

[=5]

dünyā (A.) Yerküre →dünye

d. 89b/2

d.+da 54b/7, 54b/9,
54b/11, 54b/13, 62a/8, 63b/7,
70a/3, 72a/8

d.+ya 66b/3

[=10]

dünye (A.) yerküre →dünyā

d.+de 108a/9

[=1]

düpdüz (<düp+düz <E.T. tüz,
EDPT 571/b) dümdüz

d. 100b/3

[=1]

dürüş- (<dürüş-, T.S. 75/b)
mücadele etmek

d.-seler 62a/9

[=1]

dürlü (<E.T. tör+lüg, EDPT
546/b) türlü, çeşitli

d. 55b/10, 60a/1,
61a/13, 61b/1, 62b/8, 66a/1,
70b/10, 71a/1

d.+(dürlü 110a/12, 110a/12 [=10]	dürlü)	d.-di(öñine hatırlamak) 94a/7	düş-:
dürüst (F.) doğru, tam d. 92b/4, 92b/6		d.-diginde 72b/2 d.-dügi 74a/7, 74a/10	74a/9,
d.+(dürüst 90b/11	degül)	d.-er 80b/11 d.-erse 87a/10	
d.+(ol-) 73a/5, 73a/6		d.-icek 97a/5	
d.+(olma-) 73a/13		d.-mezise 79a/13	
d.+dür 73b/2, 92a/4, 92a/8, 92b/1, 92b/3, 92b/10, 100a/4, 100a/5, 102b/3	92b/6,	d.-miş(cüdā düşmek) 69b/10	düş-: ayrı
[=16]		d.-se 73b/5, 74a/10, 74b/2, 75a/6, 87a/6, 87a/8	74a/1, 75a/13,
düş (<E.T. tüşe-, 561/b) rüya EDPT 559/a	EDPT	d.-üp 75a/7	
d.+de 80a/1		[=22]	
d.+e 107b/9		düşmān (F.) →düşmen	düşman
d.+üm 104b/9		d.+ıla 62a/9	
[=3]		[=1]	
düş- (<E.T. tüş- 560/a) düşmek	EDPT	düşmen (F.) →düşman	düşman
d.-di 95a/4, 108a/4	97a/4,	d.+i 81a/7	

[=1]				Â'zam" unvanıyla birlikte anılır
düz (<E.T. tüz, EDPT 571/b)düz				e. 76a/7, 93a/1, 93a/12, 93b/8, 94a/10, 94b/9, 95a/5, 95a/10, 95b/4, 95b/10, 96a/10, 96b/4, 96b/9, 97a/5, 97a/13
d. 100b/4				
[=1]				
düz- (<E.T. tüz-, EDPT 572/b) yapmak				E.+nüñ 93a/10
d.-diler 53b/2				[=16]
[=1]				Ebū Şulḥ (A.) Ebu Sulh
				E. 70a/12
				[=1]
E/Ė				Ebū Yūsuf (A.) Ebu Hanife'nin öğrencilerindendir
Ebū Bekir (A.)		Hz.		E. 93a/9, 93b/2, 93b/13, 94a/13, 94b/12, 95a/6, 95a/13, 95b/5, 95b/11, e. 96a/12, 96b/5, 96b/10, 97a/7, 97b/1
Ebubekir, ilk halife				
E. 66b/1				
[=1]				
Ebū Ḥanīfe (A.) İslam dininin dört fıkıh mezhebinden birisi olan Hanefi mezhebinin kurucusu ve Sünni fikhının en büyük üstâdı sayılan İslam fıkıh ve hadis bilgini. Asıl adı "Nu'man İbn-i Sâbit" olup sevenlerince ismi "İmâm-ı				[=14]
				edeb (A.) terbiye
				e. 99a/8
				e.+leri(namāzuñ edebleri) 99a/11
				e.+tür 99b/5

	[=3]			75a/10,	75a/12,	75b/1,	75b/5,
edük	(<edük,	T.S.	78/a)	75b/8,	76a/4,	77a/10,	77b/12,
konçlu	kısa	çizme,	konçlu	78a/12,	79a/6,	79a/7,	79a/8,
mest	→edük			79a/9,	79a/11,	79b/3,	79b/4,
	e. 84b/5			79b/6,	79b/7,	80a/2,	80a/11,
	e.+de(edügde)	84a/7,	84a/10	80a/12,	80b/1,	81a/1,	82b/9,
	e.+e(edüğe)	84a/6		83a/1,	83a/4,	83a/12,	83b/1,
	e.+i(edügi)	95a/4		83b/4,	83b/5,	83b/7,	83b/10,
	e.+ile(edügile)	83b/11		83b/13,	84a/4,	84a/7,	84a/9,
	e.+in(edügin)		83b/9,	84b/1,	84b/5,	84b/8,	84b/11,
84b/3,	94b/5,	94b/8,	94b/10	85b/3,	85b/4,	85b/11,	85b/12,
	e.+inde(edüginde)			85b/13,	86a/1,	86a/2,	86a/6,
84a/4,	84a/4			86a/7,	86a/10,	86a/12,	86b/8,
	e.+ine(edüginde)			86b/10,	87a/3,	87a/5,	87a/8,
83b/12,	86a/1,	94b/6,	95a/2,	87a/9,	87a/9,	88a/5,	88a/6,
107a/2				89b/5,	89b/7,	89b/9,	90a/1,
	[=18]			90a/4,	90a/7,	90b/12,	91a/1,
eger	(F.) eğer	→egerçi		91a/2,	91a/4,	91a/6,	91a/9,
	e. 51b/2,	51b/5,	55a/6,	91a/10,	91a/11,	91b/2,	91b/3,
57b/8,	63b/6,	64a/2,	64a/4,	91b/10,	91b/11,	92a/5,	92a/12,
64a/11,	66b/7,	66b/11,	67b/7,	92b/1,	92b/5,	92b/6,	98a/2,
68a/2,	69a/8,	72a/5,	73b/3,	98b/10,	99a/2,	99b/3,	99b/6,
73b/4,	73b/6,	73b/12,	73b/13,	99b/13,	100a/4,	100b/6,	
74a/8,	74a/10,	74a/11,	74a/13,	100b/7,	100b/9,	101b/11,	
74b/4,	74b/8,	75a/4,	75a/7,	101b/13,	102a/1,	102a/11,	
				102b/7,	102b/8,	103a/5,	
				105a/10,	105b/3,	105b/5,	
				105b/9,	105b/11,	106a/1,	
				106a/9,	106b/1,	106b/7,	
				106b/8,	107a/11,	107a/13,	

107b/2,	107b/7,	107b/12,	[=2]
108a/1,	108a/2,	108a/3,	egirt- (<eg-i-r-t- <E.T. eg-i-r-
108b/10,	108b/13,	109a/3,	, EDPT 113/a) kuşatmak
109a/7,	109a/13,	109b/10,	e.-ti 51a/12
109b/10,	109b/14,	110a/3,	[=1]
110a/5,	111b/3,	111b/11,	[=1]
111b/12,	112a/5,	112a/10,	eglen- (<egle-n-, T.S. 78/b)
112a/13,	112b/1,	112b/2,	beklemek, vakit geçirmek
112b/4,	112b/8,	113a/1,	e.-medin 85b/8, 101a/5
113a/3,	113a/4,	113a/8,	e.-üp 99a/8
113a/10,	113a/12,	113a/12,	[=3]
113b/4,	113b/9,	113b/12,	ehil (<A.ehl) usta
114/ā3,	114a/1,	114a/8,	e.+inüñ(ehlinüñ/bid'at
114a/9,	114a/10,	114a/11,	ehli: sanatçı) 106a/4
114a/12,	114b/2,	114b/5,	[=1]
114b/7,	114b/8,	114b/10,	ekremü'l-ekremin (A.)
115a/1,	115a/3,	115a/4,	cömertlerin en cömerdi, yüce
115a/6, 115a/7			Tanrı
[=192]			e. 53a/4, 55a/9
egerçi (F.eger+çi)	eğer		[=2]
→eger			
e. 82a/6			
[=1]			
egin (<E.T. eğin <eg-in,			eksiklü (<E.T. egsüklüg
EDPT 109/a) sırt			<egsü-k+lüg EDPT 117/b)
e.+ine(egnine)	99b/4,		eksikli
109b/6			e.+lere 53a/2

[=1]				e.+(el götür-:	ellerini
eksiksüz	(<E.T.	egsüksüz		kaldırmak) 61b/6	
<egsü-k+süz	EDPT	118/a)		e.+i	52a/7, 61b/6,
eksiksüz, tam	→eksüksüz			98b/7, 99b/1	
e. 103b/7				e.+ile	77a/13, 77b/3,
[=1]				81b/9, 109b/5, 81b/10	
eksil-	(<egsü-l-	<E.T.	egsü-,	e.+in	52a/7, 61b/7,
EDPT 117/a) eksilmek				61b/7, 71b/12, 77/b09,	80a/8,
e.-ür 75b/4				81b/6, 81b/7, 81b/9,	98a/8,
[=1]				98b/1, 98b/7, 98b/11,	98b/13,
eksük	(<E.T.	egsü-k,	EDPT	99a/4, 99b/3, 99b/4,	99b/11,
116/b) eksik				100a/7, 100b/2,	100b/11,
e.+i(eksüki ol-) 56a/1				101a/9, 103b/13,	104a/3,
[=1]				104b/10, 109b/3, 110b/7	
eksüksüz				e.+indekiler	63a/10
(<eksük+süz)eksiksüz,		tam		e.+indekilere	63a/5,
→eksiksüz				63a/6	
e. 65a/5, 65a/7, 65a/8,				e.+inden	52b/9, 54a/11
65a/9, 68b/4, 68b/6, 68b/7,				e.+ine	56b/2, 56b/3,
68b/9, 68b/10, 78b/12, 102b/5				56b/10, 56b/10, 63a/3,	63a/4,
[=11]				63a/4, 77b/3, 95b/3	
el	(<E.T.	elig,	EDPT	e.+ine(eline	gir-)
140/b) el				77b/12	
e. 71b/12				e.+ini	98a/7
				e.+leri	71b/10, 81b/8

e.+lerin 78b/11, 81b/13, 101a/5	71b/11,	e. 81a/8 [=1]	
e.+lerine 99b/1		em̄di (<E.T. am+tı,	EDPT
e.+ümile 72b/5		156/b) şimdi →imdi	
e.+üñdeki 63a/9 [=63]		è. 62a/11 [=1]	
el-mesh̄ (A.) mes e. 83b/9 [=1]		em̄in (A.) emin e.+(kıl-) 65a/5, 65a/7, 65a/9, 65a/10, 65a/13 [=6]	65a/6,
elbette (A.) elbette, tabiki e. 86a/13, 99b/6, 111b/6 [=3]		en (<E.T. en, 165/b) en, genişlik e.+i 74a/6 [=1]	EDPT
elük (<E.T. ilk(k)i, 140/b) ilk e. 58a/13, 58b/8, 98a/9 [=3]	EDPT	end̄iše (F.) kuşku, düşünme e.+(end̄iše kuşkulan-) 91b/12	eyle-:
em- (<E.T. em-ig, 158/b) emmek e.-dügi 66a/11 [=1]	EDPT	e.+(end̄iše kuşkulan-) 115a/5 e.+sinden 52b/11 [=3]	kıl-:
emānet (A.) emanet		er (<E.T. er, erkek	EDPT 192/a)

e.	53a/13, 85a/13, 89a/8, 90b/4	84a/2,	esrük (<E.T. EDPT 250/b)	es-(ü)r-ük, sarhoş
[=5]			e.+ün 89b/13	
eren (<E.T. 232/b)	er+en, erkek	EDPT	[=1]	
e.+ler 106b/5			esrüklik sarhoşluk	(<es-(ü)r-ük+lik)
[=1]			e. 79a/13	
erḥamu'r-rāḥimin (A.) merhametlilerin merhametlisi		en	[=1]	
e. 53a/3			eşek (<E.T. 260/a)	eş-gek, EDPT eşek
[=1]			e. 75b/13, 76a/1, 86b/6	
erkân (A.) asıl mesele			[=3]	
e.+ı 98a/5			et (<E.T. et, EDPT 33/b)	
[=1]			et	
eşer (A.) iz			e. 71a/4	
e.+i 74a/13, 74a/13			e.+i 68b/11, 75b/7, 86b/1, 86b/4, 86b/5, 87a/9	
[=2]			e.+in 87a/10	
esnemek (<E.T. (i)n+e-mek, esnemek	EDPT	es- 249/a)	e.+ler 62a/10	
e. 99b/2, 109b/7			[=9]	
[=2]			et-teyemmüm (A.) teyemmüm	
			e. 81a/1	

[=1]				e.+(fasıl-1	evvel:	ilk
étmek (<E.T.	ötmek,	EDPT		bölüm) 87a/13		
60/a) nimet, ekmek				e.+i 65b/11		
è.+(étmek	vir-:	nimet		e.+i(mes'ele-i	evvel:	ilk
ver-) 62b/3				mesele) 93b/5		
è.+ler 62a/10				e.+üki 57b/8		
[=2]				[=13]		
e'üzü (A.) eüzü besmele				evvelki (<A.evvel+ki) önceki		
e. 101a/7				e. 58a/6, 58a/7		
[=1]				[=2]		
ev (<E.T.	eb,	EDPT	3/b)	éyele- yap- →eyle-		
ev				e.-se(mesh		éyele-)
e.+den 69b/9				94b/7		
e.+inde 72a/9,		83b/11,		[=1]		
88a/6, 90a/4				eyit- (<E.T.	ay-(1)t-,	EDPT
e.+indeyise		83b/11,		268/b) söylemek, açıklamak		
102b/7				e. 65b/4, 66b/7		
e.+ine 56a/10				e.-dügümüz 87a/11		
[=8]				e.-dügüñ 56a/6		
evvel (A.) önce, ilk				e.-dük 97b/6		
e. 62b/9,	65b/5,	76b/3,		e.-gil 68a/1		
77/b09,	97b/3,	98a/4,	98b/1,	e.-mezise 91a/11		
101b/12, 103a/2						

e.-se 91b/2		e.+(şöyle) 111b/13	
e.-ti 51b/11, 51b/13,		[=8]	
54a/6, 54b/1, 55b/7, 56a/11,		eyle- (<E.T. ed+le-, EDPT	
56b/4, 56b/10, 57a/10, 62b/11,		57/a) yapmak, etmek	
65b/9, 66b/2, 66b/2, 68b/2,		e.-di(arż eyle-: iste-)	
69a/13, 70b/2, 70b/4, 76a/5,		67b/13	
76a/8, 104a/4, 104a/6,		e.-di(fıkr eyle-: düşün-)	
104a/11, 104a/12, 105a/7,		92a/1, 92a/10	
108a/13, 109a/5		e.-di(gile eyle-: şikayet	
e.-tiler 103a/12,		et-) 67b/12	
104a/5, 104a/10		e.-di(mesh eyle-: mesh	
e.-tügümüz 114a/7		et-) 97a/2	
e.-tük 97b/3		e.-diler(fıkr eyle-:	
e.-tüm 69a/2, 69a/12,		düşün-) 57b/13	
70b/2, 104b/11, 105a/1, 105a/6		e.-diler(mamlık eyle-:	
[=45]		annelik yap-) 71b/7	
eyitmek (<eyit-mek.)		e.-dise(secde eyle-:	
söylemek		secde et-) 114b/9	
e.+dür 98a/11, 98b/4		e.-dügi(gusl eyle-:	
[=2]		gusul abdesti al-) 77a/2	
eyle (<o+ile) öyle		e.-dügi(gusül eyle-:	
e. 74a/7, 81a/13, 82b/2,		gusul abdesti almak) 80a/12	
92b/8, 94a/2, 103b/7		e.-dügi(secde eyle-:	
e.+(eyle ol-) 58a/2		:secde et-) 61b/8	

e.-düginden(mesh : mesh et-) 84a/13	eyle-	e.-mezler(murdar mundar et-) 74b/8	eyle-:
e.-düginden(terk terk et-) 107b/13	eyle-:	e.-miş(mesh mesh et-) 107a/3	eyle-:
e.-düm(niyyet niyyet et-) 103a/7	eyle-:	e.-ñ(su'āl sor-) 69b/13	eyle-: soru
e.-medin(fikir düşün-) 92b/5	eyle-:	e.-r(fāsıd 108a/7	eyle-: boz-)
e.-medin(rükū' : rükuda durma-) 98b/8	eyleme-	e.-rdi(mesh et-) 97a/1	eyle-: mesh
e.-medin(secde : secde etme-) 114b/8	eyleme-	e.-riken(imāmlık imamlık yap-) 107a/13	eyle-:
e.-medin(şürū' girme-) 112a/6	eyleme-:	e.-riken(rükū' rükuda dur-) 98/b12	eyle-:
e.-mese(yakınlık yaklaş-) 85b/1	eyle-:	e.-rise 109b/2	
e.-mez(fāsıd) 109a/11	eyle-: boz-	e.-rse(imāmlık imamlık yap) 100b/6	eyle-:
e.-mez(i'tibār itibar et-) 80b/5	eyle-:	e.-rse(mesh et-) 84a/1	eyle-: mesh
e.-mez(tafavüt fark et-) 78b/2	eyle-:	e.-rse(terk et-) 98a/1	eyle-: terk
e.-mezise(mu'ayyen eyle-: açıkla-) 91b/3		e.-rsem('azāb kötülük yap-) 56a/13	eyle-:
		e.-se 114b/12	

e.-se(bellü et-) 91b/3,91b/5	eyle-: belli	e.-ye(każā eyle-) 108a/6	eyle-: kaza
e.-se(fikir) 92b/5	eyle-: düşün-	e.-ye(mesh et-) 83b/6, 84b/2, 84b/13, 85a/2	eyle-: mesh
e.-se(każā et-) 96b/5, 112a/4	eyle-: kaza	e.-ye(niyyet et-) 81b/5, 101b/9, 101b/12, 102a/1, 102a/1	eyle-: niyet
e.-se(mu'ayyen açıkla-) 91b/1	eyle-:	e.-ye(secde eyle-) 114a/6	eyle-: secde
e.-se(niyyet et-) 112a/5, 112a/11	eyle-: niyet	e.-ye(tamam tamamla-) 113a/4	eyle-:
e.-se(terk) 114a/2	eyle-: terk et-	e.-ye(teyemmüm teyemmüm et-) 83b/5	eyle-:
e.-se(teyemmüm teyemmüm al-) 83b/7	eyle-:	e.-yeler(każā kaza eyle-) 113b/4	eyle-:
e.-seler(każā kaza et-) 96b/10	eyle-:	e.-yelüm(baḥiṣ bahset-) 73a/7	eyle-:
e.-sün(mesh mesh et-) 78a/9	eyle-:	e.-yen(imāmlık imamlık yap-) 106a/10, 106b/2	eyle-:
e.-virgil(şerḥ açıklayıver-) 60a/7	eylevir-:	e.-yenüñ(yoğdan yoktan var et-, yarat-) 56a/7	var
e.-ye 114a/12, 114b/1, 114b/4, 114b/10			
e.-ye(endişe derin düşün-) 91b/12	eyle-:	e.-yesi(secde secde eyle-) 109a/8, 109b/1	eyle-:

e.-yicek(cima' :cima yap-, cinsel bulun-) 86a/5	eyle- ilişkide	e.-yüp(imāmlık imamlık yap-) 107b/2	eyle-:
e.-yicek(fikr düşün-) 65b/13	eyle-:	e.-yüp(kılavuz yol gösterici yap-) 62b/1	eyle-:
e.-yicek(imāmlık imamlık yap-) 96a/9	eyle-:	e.-yüp(koğa yap-) 74b/12	eyle-: kova
e.-yicek(mesh mesh et-) 84a/2	eyle-:	e.-yüp(şuñak sunak yap-) 74b/13	eyle-:
e.-yicek(niyyet niyyet et-) 91a/13	eyle-:	e.-yüp(şürü' 57a/13	eyle-: gir-)
e.-yicek(rükü' rükuda dur-) 99a/12	eyle-:	[=94] eyleme- yapmamak, etmemek	(<eyle-me-)
e.-yicek(secde secde et-) 99a/1, 99a/13, 109a/12, 109a/13	eyle-: 99a/12,	e.-se(fikr düşünme-) 92a/5	eyleme-:
e.-yü(halka parmaklarıyla halka yap-) 100a/7	eyle-: şeklini	e.-ye 76b/5, 76b/6	
e.-yü(kāmet : kamet getir-) 89a/10	eyleyü dur-	e.-yedüm(redd reddetme-)67b/8	eyleme-:
e.-yü(şerh açıklayıver-) 60a/6	eyleyüvir-:	e.-yince(secde secde etme-) 114b/2	eyleme-:
e.-yüp(fikr düşün-) 63b/1	eyle-:	[=6]	

eylemek (<eyle-mek) yapmak, etmek		e.+dür(tekbîr tekbir getirmek) 92b/11	eylemek:
e.+(cimā' eylemek: cima yapmak, cinsel ilişkide bulunmak) 110a/11		e.+e(meñ men etmek) 99b/6	eylemeğe:
e.+(gusul eylemek: gusul abdesti almak) 62a/2, 80a/4, 80b/3, 80b/9, 81a/1		e.+üñ(gusul gusul abdesti almak) 80a/5 [=23]	eylemegün:
e.+(imāmlık eylemek: imamlık yapmak) 106b/1, 106a/8		eyt- (<E.T. ay-(ı)t-, EDPT 268/b) söylemek, açıklamak →eyit-	
e.+(mesh eylemek: mesh etmek) 83b/12, 84a/6, 84a/9, 84a/10, 84b/1		e.-dük 74a/7	
e.+(rükū' eylemek: rükuda durmak) 114a/4		e.-e(eyde) 54b/4, 55a/9, 70a/2, 70a/10, 76b/9, 77a/8, 78a/1, 81b/5, 100a/8, 100a/10, 100a/11, 101a/10, 101b/4	
e.+(secde eylemek: secde etmek) 110a/8		e.-eler(eydeler) 54b/7, 54b/9, 54b/11, 54b/13, 55a/4, 55a/6, 70a/8	
e.+dür(mesh eylemek: mesh etmek) 77b/8		e.-elüm(eydelüm) 76a/4, 87a/12, 92b/9, 99b/11, 102b/2, 109a/10	
e.+dür(rükū' eylemek: rükuda durmak) 92b/13		e.-	
e.+dür(secde eylemek: secde etmek) 61b/13, 92b/13		elüm(eydelüm: açıklamak) 90a/13	
e.+dür(tamām eylemek: tamamlamak) 98a/6		e.-er(eyder) 65b/2	

e.-erse(eyderse) 53a/6	e.-ürdin(eydürdin)
e.-gil 65a/3, 66b/12	51b/10
e.-i(eydi) 67a/6	e.-ürler(eydürler)
e.-icek(eydicek) 98b/3	57b/6, 58a/5, 58a/6, 80b/11,
e.-iserdür(eydiserdür)	93a/10
64b/1	e.-ürse(eydürse)
e.-se 100a/3, 109a/1	66b/11, 91a/10
e.-se(eytse gerek) 58a/8	[=96]
e.-tiler 52a/2	eytmek (<eyt-mek) söylemek
e.-tük 67b/7	e.+dür 98a/12
e.-üñ(eydüñ) 54b/2	e.+dür(zıkr) 61b/10
e.-üp(eydüp) 80b/4	[=2]
e.-ür(eydür)	eyü (<E.T. ed+gü, EDPT
51b/8, 52a/11, 52a/12, 53a/1,	51/b) iyi
53a/3, 53a/9, 53b/11, 54a/2,	e.+dür 102b/9
56a/2, 56a/3, 56a/4, 56a/6,	e.+lere 64b/7
56a/7, 56a/8, 56a/12, 56b/3,	[=2]
56b/11, 57a/6, 58a/10, 58b/1,	ez-zuhā (A.) Kuran-ı Kerim'in
59b/11, 60a/5, 61a/12, 62b/5,	doksan üçüncü suresi
63a/8, 64b/6, 65a/3, 65b/2,	e.+dan 102b/12
66a/7, 67b/4, 67b/6, 69a/1,	[=1]
69a/3, 69a/12, 69b/1, 70b/4,	
70b/4, 72a/1, 80b/9, 91a/9,	
99b/4, 103a/7, 104b/9,	
104b/12, 108b/2	

faḫih (A.) fıkıh alimi		f.+sından 111b/8
f. 103b/10		f.+ya 113b/2, 114b/9
[=1]		f.+yı 113b/4
fārīg (A.)	vazgeçme,	f.+yile 97b/6
ayrılma, uzaklaşma		[=32]
f.+(fārīg	ol-:	farz (A.) yapılması mutlak
uzaklaşmak) 62a/7, 94b/3		dini emir →farīza
[=2]		f. 97b/4, 97b/12
farīza (A.) yapılması	mutlak	f.+(farz-ı kifāye: Bazı
dini emir →farz		mükelleflerin yapmasıyla
f. 59b/4, 67a/13, 78b/1,		diğerlerinin yapması
79b/10, 88b/13, 97b/6,		gerekmeyen farz demektir,
106b/12, 106b/13, 106b/13,		cenaze namazı gibi) 80b/10
107a/6, 109a/2, 113b/1		[=3]
f.+(farīza	namāzı)	fāsıd (A.) bozuk
91a/13		f.+(fāsıd eyle-:
f.+(farīza ol-) 97a/5		bozmak) 108a/7, 109a/10
f.+(qıl-) 66a/2, 69a/7		f.+(fāsıd ol-: bozul-)
f.+yı 97b/12, 113b/4,		108b/4, 108b/10, 108b/13,
114a/2		109a/9
f.+dur 78b/3, 80a/5,		f.+dur 109a/3
91b/8, 91b/9, 93a/2		[=7]
f.+ları 77b/6, 80a/5,		fāsıq (A.) günahkâr
113b/6		

f.+ı 103b/8		f.+(faşl-ı	vuzu:	abdest
f.+laruñ 53a/5		bölümü) 73a/4		
f.+uñ 89b/12		f.+ında 97b/5		
[=3]		[=3]		
faşıl (<A. faşl) bölüm, kısım		fātiha (A.) fatiha suresi		
→faşl		f. 98a/3, 100a/12,		
f. 76a0/4, 77b/4, 79b/9,		100a/13, 102/a06, 102a/4,		
81a/1, 83b/8, 85b/11, 88b/13,		102a/13, 102b/5, 102b/12,		
90a/12, 92b/8, 99b/10, 103a/6,		110b/4, 114a/2		
107a/10, 108a/6, 109a/10,		f.+yı 61a/2, 98b/6		
110b/3, 112b/11, 114a/1		f.+ya 102b/6		
f.+(faşıl-ı	evvel:	ilk		
bölüm) 87a/13		f.+yıla 102b/8, 105b/7		
f.+da 79b/9, 90a/12,		[=15]		
99b/10		fāzıl (A.) fazilet sahibi,		
f.+ı(faşlı) 87a/13		erdemli		
[=22]		f.+lar 99b/4		
faşih (A.) açık		[=1]		
f. 70a/2		fazıl (A.) erdem,		
[=1]		fazilet,bilginlik		
faşl (A.) bölüm, kısım		f.+(faşl	kıl-:	üstün kıl-)
→ faşıl		73a/8		
f.+(faşl-ı	hayz:	hayz		
bölümü) 85a/2		f.+ile 72b/13		
		f.+um 70a/10		

	f.+uñıla 62b/13			f.+uñ 81a/11
	[=4]			[=2]
ferc	(A.) kadının	üreme	fevt	(A.) geçme
organı				f.+(fevt ol-: geçmek)
	f.+ine 79b/11			83a/3, 83a/5
	f.+ini 80a/9			[=2]
	f.+inüñ 90b/9		fıķıh	(<A. fıķh) fıķıh, islam
	[=3]			hukukunda din ve dünya işleri
ferište	(F.)	melek		ile ilgili ana kaynaklardan
→ferišteh				yararlanarak konulmuş olan
	f.+ler 61a/6			kuralların bütünü
	f.+lerüm 54b/5			f.+a(uşul-ı fıķıh : fıķıh
	[=2]			usulü) 59a/2
				[=1]
ferišteh	(<F. ferişte)	melek	fışk	(A.) günah
→ferište				f.+ından 53a/5
	f.+ler 54a/12, 60a/12,			[=1]
	62b/10, 71b/7			
	f.+lere 54b/4, 101b/10		fidā	(A.) feda →fidī
	[=6]			f.+sı 72a/6
				[=1]
fersah	(A.) 5km'lik	uzaklık	fidī	(<A.fidā).feda →fidā
ölçüsü				f.+(fidi kı1-: feda et-)
	f. 81a/12			52b/4

	[=1]		[=1]
fikir	(<A.fikr) fikir, düşünce →fikr f.+(fikir eyle-: düşün-) 92b/4, 92b/5		fūlān (A.) falan f. 108a/13 [=1]
	[=2]		
fikr	(A.) fikir, düşünce →fikr f.+(fikr eyle-: düşün-) 57b/13, 63a/13,65b/13 92a/5, 92a/10 f.+ile 58b/12, 97b/3 [=8]	G/Ġ	ġāfil (A.) aymaz, gafil ġ.+dür 76a/9 [=1]
fi'1	(A.) fiil, davranış, iş f.+ile 93a/2, 93a/13 [=2]		ġālib (A.) galip, yenen ġ. 115a/6, 115a/8 ġ.+(ġālib gel-: yen-) 115a/5 ġ.+(ġālib ol-: yen-) 115a/8
firdevs	(F.) cennet f. 65b/6 f.+e 72b/8 [=2]		[=4]
firişteh	(<F.ferişte) melek →ferişte f.+lere 102a/1		ġarib (A.) kimsesiz, yalnız ġ. 63b/12 [=1]
			ġariblık (<A. ġarib+T.+lık) yalnızlık

ğ.+da 69b/9		geçürmek	(<geç-ü-r-mek)
[=1]		geçirmek	
ğāyīṭ (<A. ḡāyt) insan pisliği, dışkı		g. 109b/3	
ğ. 79a/2		[=1]	
[=1]		ged- (<E.T. kêt-, EDPT 701/a) gitmek	→git-
ḡazā (A.) kutsal savaş		g.-tüğine 79b/11	
ğ.+(ḡazā kııl-: din uğruna savaş-) 61b/2		[=1]	
[=1]		gel- (<E.T. kel-, EDPT 715/b) gelmek	
geç- (<E.T.kêç-, EDPT 693/b) geçmek →giç		g.-di 56a/1, 56a/10, 56b/7, 66b/3, 71b/11, 104b/11, 109a/4	
g.-düği 104a/2		g.-di(dur gel-: ayakta durmak) 57a/4	
g.-ince 88a/4		g.-di(hiṭāb gel-: ses gel-) 65a/12,105a/4	
[=2]		g.-di(īmāna gel-: imana gel-) 57a/11	
geçme- (<geç-me-) geçmemek		g.-di(uru gel-: ayakta durmak) 51b/8	
g.-ye 105b/8, 106a/1		g.-diler 52a/5	
[=2]		g.-diler(īmāna gel-: imana gel-) 71a/11	
geçür- (<E.T. kêç-ü-r-, EDPT 698/b) geçirmek			
g.-e 107b/1, 107b/5			
[=2]			

g.-dise 72b/9		g.-seler(ṭuru	gel-:
g.-dük 97b/4		ayakta durmak) 99b/8	
g.-e 52b/10, 67a/2		g.-sün 79b/12	
g.-e(ḥiṭāb gel-: ses gel-)		g.-ür 61a/10, 61a/11,	
55a/5, 55a/3		63b/3, 66a/10, 69a/5, 69a/5,	
		69a/6, 69a/6, 69a/6, 69a/7,	
g.-e(vāz gel-: vaçgeç-)		110a/1	
56a/9		g.-ürse 69a/8, 69a/9,	
g.-eler 70a/1, 70a/4,		69a/10, 69a/10, 69a/11,	
70a/5, 70a/6, 70a/6, 70a/7		69a/13, 85a/10, 99b/6	
g.-en 79a/1, 79a/4		g.-ürse(gālib gel-: galip	
g.-esin 67a/1		gel-) 115a/5	
g.-esin(karşu gel-:		[=64]	
karşıla-) 53b/12		gelme- (<gel-me-) gelmemek	
g.-icek 63b/2, 76b/6,		g.-dise 72b/3	
79b/10, 99b/2		g.-sün 72b/4, 79b/12	
g.-icesi 76b/12		g.-yeni 103a/11	
g.-inceye 72a/4		[=4]	
g.-iserdür(ḥiṭāb gel-:		gelmek (<gel-mek) gelmek	
ses gel-) 64b/1		g. 64b/10	
g.-mez 83b/8, 103a/13		g.+dür(durı gel-) 98a/8	
g.-se 81a/4		[=2]	
g.-se(gümāna gel-:			
şüphelen-) 115a/1			

gelmeklik	(<gel-	85b/10,	85b/12,	86a/13,	87a/2,
mek+lik)gelmek		87a/4,	87a/5,	87a/5,	88a/11,
		89a/8,	89a/8,	89a/9,	89a/10,
g.+e(gelmeklige) 69b/5		89a/11,	89a/12,	89b/7,	89b/10,
[=1]		90a/7,	90a/7,	90b/6,	91a/1,
geñez (<O.T.	keñes,	CTD	91a/1,	91a/5,	91a/8,
102) kolay			92b/5,	92b/8,	93a/8,
			93b/13,	94a/11,	94a/12,
g. 55a/12			95a/7,	95b/5,	95b/11,
[=1]			96a/6,	96b/5,	97a/7,
			99b/11,	101b/2,	102a/3,
geñince (<E.T.	keñ: bol,	ferah	102a/4,	102a/7,	102a/9,
EDPT 724/b,geñ+in+ce)		rahat	102b/2,	103a/3,	103a/4,
rahat			103a/6,	106a/2,	106b/2,
g. 89a/6			107a/8,	107b/7,	110b/5,
[=1]			111b/1,	111b/2,	111b/4,
			111b/6,	112a/3,	112a/4,
gerek (<E.T.	kerge-k,	EDPT	112a/10,	112a/13,	112b/8,
742/a) gerek			113a/7,	113a/8,	115a/13
	g. 52b/5,	58a/8,	58a/10,	g.+(yirince	olsa
74a/5,	75a/8,	75a/12,	75b/1,	gerek)	
76a/2,	76a/3,	76a/6,	76b/3,	52a/10	
76b/4,	78a/5,	78a/11,	78a/11,	g.+di	92a/1
79a/6,	79b/8,	79b/12,	79b/12,	g.+dür	58b/11,
80a/11,	80b/4,	81a/11,	82a/1,	63b/10,	
82b/6,	82b/7,	82b/13,	83a/3,	81a/1,	89b/5,
83a/7,	83a/10,	83b/3,	83b/6,	90a/1,	90a/8,
83b/7,	83b/7,	83b/8,	84a/3,	90a/9,	90a/11,
85a/11,	85a/13,	85b/1,	85b/3,	90b/1,	90b/5,
85b/4,	85b/8,	85b/8,	85b/9,	90b/11,	91b/1,
				91b/3,	91b/5,
				91b/5,	91b/7,
				91b/7,	91b/7,
				91b/8,	91b/8,
				94b/7,	94b/10,
				94b/11,	94b/11,
				95a/12,	95a/12,
				96b/10,	99b/8,
				103b/8,	104a/7,

104a/10,	105a/12,	106a/10,	[=1]	
106a/11,	106a/13,	106b/1,	getür- (<kel-tür-	<E.T.kêl-,
106b/5,	106b/6,	106b/6,	EDPT 715/b) getirmek	
112b/7, 112b/10				
	g.+idi 114a/10		g.-di 56a/5,	56b/2,
			56b/9	
	g.+se 79a/5,	79a/10,	g.-di-r 57a/5	
79a/10,	79a/10,	81b/12,		
81b/12, 93a/13			g.-diler 51b/7, 62b/11	
	g.+sin(bilmek) 52b/3		g.-diler(îmân	getür-)
	[=158]		52a/5, 55b/8	
gerek- (<E.T.	kerge-,	EDPT	g.-diler(kâmet	getür-)
743/b) gerekmek			112b/13, 113a/7	
	g.-mez 89b/9, 103a/11		g.-dükleri(kâmet	getür-
) 90a/3	
	g.-se 91a/3,	91a/4,	g.-e 89a/7	
93a/11,	102a/10,	102a/11,		
102a/12, 102a/12			g.-e('amele	getür-)
	[=9]		73a/4	
gerinmek (<O.T.	ker-i-l-,		g.-e(getüre dur-) 98b/2	
CTD 102) gerinmek			g.-eler 54b/6	
	g. 109b/7		g.-icek 84a/8	
	[=1]		g.-icek(kâmet	getür-)
gerü (<E.T.*ke+rü,	EDPT		89a/6	
736/b) geri arka			g.-ivirdiler 93b/8	
	g. 87a/12			

90a/5	g.-se(kāmet	getür-)	gevde (<E.T. kövdön,	EDPT
			688/a) gövde →gövde	
113a/2	g.-seler(kāmet	getür-)	g.+sine 80a/13	
			[=1]	
	g.-üñ 54b/6		gevher (F.) cevher	
99b/7	g.-üp(kāmet	getür-)	g. 57a/1, 57a/8	
113a/3	g.-ürlerse(kāmet	getür-)	g.+i 56b/1, 56b/4,	
			56b/6, 57a/2, 57a/5	
			[=7]	
89b/8	g.-ürse(kāmet	getür-)	gey- (<E.T. ked-,	EDPT
			700/b) giymek	
90a/1	g.-ürse(kāmet	getür-)	g.-di 94b/5	
	[=25]		g.-dügi 92b/7	
	getürmek	(<get-ü-r-mek)	[=2]	
	getirmek		geyicek (<geyik+cek)	geyikcik
	g.+(kāmet	getür-:)	→geyik	
89b/3,	89b/5,	89b/7,	89b/12,	
90a/4			g.+e 71a/8	
			[=1]	
61b/7	g.+dür(tekbir	getür-:)	geyik (<E.T. kèyik,	EDPT
			755/a) geyik	
78b/1	g.+dür(yirine	getir-)	g. 72b/4	
	[=7]		[=1]	

gezdür-	(<E.T. kez-	EDPT	g.+dür	59a/5,	60a/5,
757/a;	O.T. kez-i-t-)		89a/4, 93b/4,	93b/12,	95a/1,
gezdirmek			101a/6, 102b/10		
	g.-diler 62b/11		[=41]		
	[=1]		gice (<E.T. kèç-e,	EDPT	
ğıl	(A.) kin		694/b) gece		
	ğ. 64a/11		g. 52a/9, 57b/3,	71b/9,	
	[=1]		83b/11, 111b/12, 112b/6		
			g.+leri 112b/6		
ğış	(A.) nefret		g.+si(mirāc	gicesi)	
	ğ. 64a/12		62b/4, 71b/10		
	[=1]		g.+si(miraç	gicesi)	
gibi	(<E.T. kib+i,	EDPT	52a/7		
686/a; kib:misal) gibi			[=10]		
	g. 51b/13,	61a/12,	giç (<E.T. kèç,	EDPT	
63b/13,	64a/11, 64a/13,	68b/1,	692/b) geç		
69b/8,	72a/5, 74a/1,	82a/6,	g. 88a/12		
84a/6,	85b/11, 86a/3,	86a/4,	g.+(giç ҡal-) 83a/9		
86b/1,	86b/1, 86b/1,	86b/2,	[=2]		
86b/3,	86b/5, 86b/7,	86b/9,			
86b/10,	86b/10, 87a/6,	93a/5,			
93a/6,	101a/4,	106a/6,	giç- (<E.T. keç-,	EDPT	
108a/10,	110a/10,	110a/10,	693/b) geçmek	→geç-	
114a/4			g.-di 107b/9		
			g.-dügi 62a/5		

g.-dükden 74a/4			g.-di 67b/1
g.-e 105b/5, 105b/8, 105b/11, 105b/13, 106a/2			g.-eyin 62b/7
g.-er 114b/9			g.-ince 86a/3
g.-erdi 97a/10			g.-se 76a/6
g.-medin 63b/6			g.-üp 78a/2, 109b/1
g.-se 105a/12, 109a/9			g.-ür 109b/14
g.-se(ıarnı giç-: ishal ol-) 85b/6			g.-ürse 84b/12
[=14]			[=8]
giçme- (<giç-me-) →giç-	geçmemek		gile şikayet
g.-se 106a/10			g.+(gile eyle-: şikayet et-) 67b/12
g.-ye 74a/4			[=1]
[=2]			giñ (<E.T. kēñ, EDPT 724/b) geniş
giçür- (<E.T. keç-ü-r-, EDPT 698/b) geçirmek			g.+(giñ dut-: geniş tut-) 100b/12
g.-e 114b/4			[=1]
g.-se 96a/4			gir- (<E.T. kir- EDPT 735/b) girmek
[=2]			g.-di 56a/12, 56b/6, 95b/3, 96b/8
gider- (<E.T. kêt-e-r-, EDPT 705/b) gidermek, ortadan kaldırmak			g.-dügi 56a/10

	g.-dügi(cân gir-) 66a/9	[=2]	
63a/11	g.-düklerinden 63a/9,	girme- (<gir-me-) girmemek	
		g.-ye 52b/6	
98b/2	g.-icek 80b/12, 81a/1,	[=1]	
	g.-mezise(eline gir-)	girmek (<gir-mek) girmek	
77b/12		g.+dür 62a/5	
87b/11	g.-ür 87b/6, 87b/10,	[=1]	
	g.-ürler 93a/8	girü (<E.T. *kè+rü, EDPT	
	[=16]	736/b) geri	
girçek (<gerçek, T.S. 92/a)		g. 57a/2, 65a/12,	
gerçek		71b/11, 71b/13, 75b/5, 76a/3,	
		76b/11, 82a/10, 83b/1, 84b/12,	
		90a/1, 92a/5, 97a/6, 104b/13,	
		107a/12, 107b/6, 114/ā3,	
		114b/5	
	g. 93a/7	[=18]	
	g.+dür 105a/4		
	[=2]		
girçeklik (<gerçek+lik)		git- (<E.T. kèt-, EDPT	
gerçeklik		701/a) gitmek	
		g.-düginden 55a/2	
	g.+ile 66a/8	g.-e(gide) 103a/10,	
	[=1]	113a/12	
giriftār (F.) tutsak		g.-er 85b/13, 86a/3	
	g.+(giriftār ol-:gir-)	g.-ere(gidere) 55a/7	
63b/12, 69b/2			

g.-ince 87a/2		giyinmek (<giy-i-n-mek)
		giyinmek
g.-sün 51b/5		g.+dür(çukal) 62a/3
g.-ti 68b/1		[=1]
g.-tügi 77a/7		giymek (<giy-mek) giymek
g.-üñ(gidüñ) 70a/10		g.+dür(silâh) 62a/1
[=11]		[=1]
gitmek (<git-mek) gitmek		gizlemek (<E.T. kız,
g. 93a/5		EDPT 756/a; kız+le-, EDPT
g.+(işe gitmek) 80b/4		760/b; giz+le-mek) saklamak,
g.+dür 62a/4		gizlemek
[=3]		g. 82b/6
givir- (<givür-, T.S. 94/b)		[=1]
katmak,yerleştirmek,		gizlen- (<giz+le-n-.)
göndermek		saklanmak
g.-eyin 72b/7		g.-ü 76b/2
[=1]		[=1]
giy- (<E.T. ked-, EDPT		gizlü (<E.T. kız+le-g+lig,
700/b) giymek		EDPT 761/a) gizli
g.-se 83b/9, 91a/1		g. 64b/13, 98a/13,
g.-üp 62a/12, 91a/5,		98a/13, 100a/11, 100b/1,
109b/7		102/a06, 102a/9, 102a/11,
[=5]		102a/12
		[=9]

göbek (<göbek, 95/a;<köp-: kabarmak) göbek	T.S.	g.+lerden 72b/8 g.+lere 72b/7 g.+leri 54a/2, 62b/11 [=8]
g.+i(göbegi) 100a/8 g.+i(göbeği/göbek deliği=kindik) 98b/7		
g.+inden(göbeginden) 68a/9, 90b/4, 90b/10		gölge (<E.T. köli-g+e, EDPT 718/a) gölge g. 87b/3 g.+(kıl-) 72b/3 g.+si 87b/4 g.+sinde 76b/13 [=4]
g.+ine(göbegine) 68a/7, 68b/6 [=7]		
göğüs (<E.T. kögüz < kög+ ^ü z, EDPT 714/a) göğüs		
g.+île(gögsîle) 89a/12 g.+inden(gögsinden) 68a/7		gönder- (<O.T. kön-d-ger-, CTD 109) göndermek g.-di 51b/1 [=1]
g.+ine(gögsine) 68a/5, 68b/4 [=4]		
gök (<E.T. kök, EDPT 708/b) gökyüzü		göñül- (<E.T. köñle-, EDPT 732/b) yönelmek g.-dise 83b/13 [=1]
g.+den 70b/3 g.+e 71b/3 g.+ler 60a/11, 61a/6		göñül (<E.T. köñül, EDPT 731/b) gönül, iç, kalp g. 109b/13

g.+den 62a/8				g.-düm 66a/5, 70b/4,
				104b/9
g.+i(göñli)	52b/5,			
91b/13, 92a/1, 92a/2,	92a/5,			g.-dün 70b/4
92a/10, 104b/9				
g.+île 91a/9, 91b/3				g.-e 69b/9, 86a/11
				g.-eler 55b/5, 75b/3
g.+île 91a/10				g.-esin 67a/5
g.+île(göñlîle) 91a/11				g.-evüz 55a/5
g.+inde(göñlinde)				g.-eyin 56a/5
52b/8, 56a/8, 109a/5				g.-icek 58a/8, 58a/9
g.+inde(göñlinden)				g.-iriken 104b/7
115a/8				g.-iserdür('azāb gör-)
g.+inden(göñlinden)				
115a/6			97b/13	
g.+ine(göñline) 115a/5				g.-medin 55b/7, 55b/8
g.+ünden(göñlünden)				g.-se 110a/1
62b/7				g.-sün 63a/3
g.+üñ(göñlüñ) 104b/11				g.-üñ('azāb gör-) 55a/1
[=21]				
gör- (<E.T. kör-, EDPT 85a/6				g.-üp 58b/8, 58b/9,
736/a) görmek				
g.-di 56b/8, 57a/8,				g.-ür 57a/1, 63b/4,
67b/2, 71b/5, 81a/9, 93b/8			63b/5, 85a/8	
g.-dügimi 70b/4				g.-ür(ḥayz gör-) 85a/3
				g.-ürler 54a/13

g.-ürse 55a/6	[=3]
g.-ürüz 55b/6	görün- (<gör- ^ü n-) görünmek
g.-ürven 62b/5	g.-mez(görünmez ol-)
[=39]	57b/3
görin- (<gör-i-n-) görünmek	[=1]
g.-e 84a/4	göster- (<E.T. kör-se-t-, EDPT 743/b) göstermek
g.-mez 86a/3, 86a/8,	g.-di 67b/2
87a/3	g.-diler 56a/1
g.-mez(ol-) 74b/2	g.-düm 55a/12, 55a/13,
g.-mezise 74a/13,	55b/1
86b/10	g.-em 67a/5
g.-mezse 74a/12, 86b/8	g.-gil 63a/1
g.-ür 57b/3, 87a/1,	[=7]
87b/8, 87b/8, 87b/9	gösterme- (<göster-me-)
[=14]	göstermemek →göster-
görklü (<E.T. kör-k+lüg,	g.-yince 72b/12
EDPT 743/a) güzel, gösterişli	[=1]
g.+dür 56a/3	göstermeklik (<göster-
[=1]	mek+lik) göstermek
görmek (<gör+mek) görmek	g. 58a/3
g. 57a/9, 65b/4	[=1]
g.+dür 65b/12	

götür- (<E.T. kötür-, EDPT 706/a) taşımak		gövde (<E.T. kövdöñ, EDPT 688/a) vücut, vücudun üst tarafı →gevde
g.-di 51b/12		g.+si 68b/4, 68b/6
g.-diler 104b/13	54a/12,	[=2]
g.-e 99b/12		göy- (<E.T. küy-, EDPT 726/b) yanmak
g.-eler 103a/8		g.-enler 72a/11
g.-em 67a/4		g.-er 72a/9
g.-ene 76a/11		g.-ersiz 55a/4
g.-eni 76a/10		g.-erüz 55a/4
g.-se76a/12		[=4]
g.-üp(el götür-: ellerini yukarı kaldırmak) 61b/6		göyün- (<göy-ü-n-) yanmak
g.-ür(saman götürür) 74b/2		g.-e 72a/7
[=11]		g.-ürsin(göynürsin) 62b/6
götürmek (<götür-mek) taşımak		[=2]
g.+76a/7, 76a/8		göz (<E.T. kö-z, EDPT 756/b) göz
g.+dür 98b/1		g. 55a/6
[=3]		g.+(göz zekatı) 61b/8
		g.+e 55a/12

g.+i 104b/7		ğuşşa (A.) keder, kaygı	
g.+in 69b/8, 103b/13, 109b/7		ğ.+sın 62b/7	
g.+inden 67b/1		ğ.+sından 62b/6	
g.+leri 55a/3		[=2]	
g.+lerinden 69b/11		ğusl (A.) boy abdesti	
g.+lerüm 53a/9		→ğusul	
g.+ünden 52b/9		ğ. 79b/10	
g.+üñden 66b/8, 67a/4		ğ.+(eyle-) 77a/2	
[=14]		ğ.+(ğusl çıkalı) 62a/11	
gözet- (<E.T. kö-z+e-d-, EDPT 758/a) beklemek		ğusul (<A.ğusl) boy abdesti	
g.-sün 68a/1		→ğusl	
[=1]		ğ. 79b/7, 79b/12, 80a/1, 80a/2, 80a/3	
gözsüz (<E.T. kö-z+süz, EDPT 762/b) kör		ğ.+(eyle-) 62a/2, 80a/4, 80a/5, 80a/11, 80b/3, 80b/9, 81a/1	
g.+üñ 90a/2, 106a/6		ğ.+üñ(ğuslün) 80a/8	
[=2]		[=13]	
gözükme- (<E.T. közkiş-, EDPT 759/b) gözükmemek		gücenme- (<E.T. küç+e-n-, EDPT 698/a) zor duruma düşmemek	
g.-ye 74a/6		g.-ye 76b/11	
[=1]			

[=1]					g. 79b/2, 79b/5
güç	(<E.T. küç,	EDPT	[=2]		
693/a) güç, kuvvet				gülmeklik	(<gül-mek+lik)
	g.+i(güci yit-)	85b/3,		gülme işi	
95b/8, 95b/10, 99b/6, 112a/13				g. 79b/1	
	g.+ümüz(gücümüz/güc		[=1]		
ü yit-) 70a/9					
[=6]				gümān	(F.) şüphe
güercin	(<E.T. kögürçgen,			g. 62b/2,	115a/3,
EDPT 713/b) güvercin			115a/4		
	g. 75a/5, 75a/10			g.+a(gümāna	gel-:
[=2]				şüphe duy-) 115a/1	
			[=4]		
gül	(F.) gül			gümüş	(<E.T. kümüş,
g. 74a/1, 85b/13				723/b) güümüş	EDPT
[=2]				g. 86b/8	
gül-	(<O.T. kül-,	CTD 113)		g.+ile 82a/5	
gülmek			[=2]		
	g.-e 79b/6			gümüşle-	(<gümüş+le-)
	g.-erse 79b/5			gümüşlemek	
	g.-se 79b/3			g.-rlerise 110b/2	
[=3]			[=1]		
gülmek	(<gül-mek) gülme işi			gün	(<E.T. kün,
				724/a) gün, 24 saat	EDPT

g.	55a/10,	58b/4,	g.+i(kıyāmet	güni)
60a/12,	64a/10,	66b/13,	54b/3	
67a/11,	67a/12,	80b/12,	g.+inde	88a/1, 88a/8,
80b/13,	84a/13,	84b/1,	85a/3,	88a/9, 88a/10, 88a/11
85a/3,	85a/5,	85a/5,	85a/5,	
85a/6,	85a/8,	85a/9,	87b/5,	g.+inde(arefe
87b/5,	87b/7,	87b/8,	88a/13,	güni)
88b/1,	88b/1,	88b/2,	96b/3,	80b/8
96b/4			g.+inde(kıyāmet	güni)
			103a/11	
g.+(āzīne gün) 96b/7			g.+inde(kıyāmet	güni)
g.+(bir gün) 97a/1			64a/7	
g.+(bugünkü gün) 52a/6			g.+inde(vidā'-i	hac
g.+de	53b/7,	85a/7,	güni) 69a/2	
103b/6			g.+ler 85a/9	
	g.+de(bugünkü	gün)	g.+lerde 85a/12	
54b/9			g.+leridür 85a/7	
	g.+dür 54b/5		g.+lerinde 85a/13	
	g.+e 76b/5, 83b/13		g.+üñ 94a/7, 109a/5	
	g.+i	66b/10, 66b/11,	[=64]	
66b/11, 67a/10, 67a/10, 67a/11			günāhlu	(<F.günāh+T.+lu)
	g.+i(āzīne günü) 80b/6		günahlı, günahkar	
	g.+i(bayram	güni)	g. 52a/11	
80b/6			[=1]	
	g.+i(kıyāmet	güni		
ğarañulığı) 72b/1				

güneş (<E.T. kün+eş, EDPT [=1] 734/a) güneş				
g. 57b/6, 57b/8, 57b/10, 66b/3, 87b/2, 88a/3				
g.+den 57b/11				
g.+dendür 58a/6				
g.+i 57b/7, 58a/7				
[=10]				
günlük (<gün+lik) günlük				
g. 83b/13				
[=1]				
gür (<O.T. kür, CTD 115)				
gür				
g.+(ol-) 75b/2				
[=1]				
gürüldü (<gür+ ^ü l+dü				
<O.T. kür+le-n CTD 115)				
gürültü				
g.+sini 89b/2				
[=1]				
güven- (<E.T. küve-n-, EDPT				
690/a) güvenmek				
g.-ü 63b/3				
	güz (<E.T. küz, EDPT			
	757/a) güz, sonbahar			
	g.+üñ 88a/1			
	[=1]			
	H/Ḥ/Ḥ			
	haber (A.) haber			
	h.+(haber kı1-) 52a/4			
	h.+(haber			vir-)
	59b/11,62b/5, 72a/1			
	h.+i 108a/12			
	h.+i(ol-) 72a/12			
	h.+leri 72a/9			
	[=7]			
	habīb (A.) sevgili			
	h.+üm 52a/8, 52b/1,			
	52b/4, 53a/3, 60a/9, 62b/5,			
	65a/13, 65b/3			
	[=8]			
	hac (A.) hac ibadeti			

h.+(vidā'-i	hac	günü:	h.+i 106a/6
miraç gecesi) 69a/2			h.+inde 59b/5
[=1]			[=3]
hācet (A.) dilek, ihtiyaç			hāfız (A.) Kuran'ı bütünüyle ezbere bilen kimse
h. 53b/10			h. 105b/8
[=1]			
haç (F.) Hristiyanlığın sembolü, istavroz, put			h.+(hāfız-ı
h. 54b/10			105b/5
h.+a 54b/8, 54b/9			[=2]
h.+ı 53b/5			hafta (F.) hafta, 7 gün
[=4]			h.+da 103b/5
			[=1]
hadem (A.) Hizmet eden			hak (<A. haqq)Tanrı, Allah
h.+ile 52a/4			h.+(te'ālā) 52a/8,
[=1]			54b/4, 55a/7, 55a/8, 57a/13,
			62b/3, 62b/4, 63a/1, 65a/2,
hadeş (A.) bazı ibadetlerin yapılmasına engel olan kirlilik			66a/2, 66b/7, 68a/6, 68a/8,
h.+i 78a/1			68a/10, 68a/12, 68b/1, 69a/7,
[=1]			70a/11, 70b/9, 71a/5, 71b/1,
			71b/8, 73a/8
			h.+dur 51b/4
hadîş (A.) Hz. Muhammet'in söz ve davranışları			h.+ı(haqqı) 52a/12,
h.+den 59b/2			54a/4, 62b/6, 66a/7, 67b/7,
			68b/3, 72b/11, 72b/13

h.+uñuzda(haqquñuzda) 55a/11	[=3]		
[=33]		hālī (<F. kālī) halı	
hākīm (A.) hüküm veren	[=1]	h.+lar 110a/10	
h.+ler 57b/12			
[=1]		hālī (A.) uzak	
hāl (A.) durum, keyfiyyet	[=1]	h.+ 91a/6	
h. 64a/13, 66a/10			
h.+de 66a/13,		Hālīd (A.) → Hālīd Bin Velīd	
74a/10,97a/11		H. 51b/8	
h.+i 66a/11, 66a/11,		H.+e 51b/2, 51b/7	
66a/12, 66a/12, 66a/12	[=3]		
h.+inden 72a/12		Hālīd Bin Velīd (A.) Irak',	
h.+(hal ol-) 78a/5		İran'ı ve Anadolu'da	
[=12]		Kahramanmaraş sınırına kadar	
halāyīk (A.) köle, cariyeye		olan yerleri Müslüman	
h. 57a/4		topraklarına katan Arap	
[=1]		komutan →Hālīd	
hālet (A.) hal, durum		H. 51a/11	
h. 63b/10		[=1]	
h.+de 63b/8		halk (A.) halk	
h.+e 64b/3		h 108a/9, 108a/9	
		h.+a 58a/3	

h.+dan 103b/9	h.+dur 59b/10
h.+ı 58b/7	[=1]
[=5]	ḥarām (A.) dini olarak yasak olan
ḥalkā (A.) çember	
h.+(ḥalkā eyle-: çember yap-) 100a/7	h. 103b/3, 105b/10
[=1]	h.+(ḥarām kı1-) 52b/3
ḥamāyil (A.) muska	h.+(ol-) 68b/5, 68b/7, 68b/8, 68b/10, 68b/11
h. 76a/8, 76a/12	h.+dan 103b/13, 105a/3
[=2]	h.+dur 61b/4, 89b/11, 89b/12, 110a/11
Ḥāmi (A.) Hami	h.+ı 103b/12
H. 52a/1	[=15]
[=1]	ḥarāmi (A.) eşkiya
ḥanifī (A.) hanifi mezhebine dahil olanlar	h. 81a/7
h. 111b/4	[=1]
[=1]	ḥarāmzāde (<A.ḥarām+F.zāde)
ḥanumān (F.) aile	haramdan peydağ olan, haram yiyen
h.+ıla103a/10	h.+nūñ 90a/2, 106a/7
[=1]	[=2]
ḥarāb (A.) harap, viran, yıkılmış	ḥarānī (F.) kaçān

	h.+ye 87a/8		ḥatim (<A.ḥatm)	Kuran'ın
	[=1]		tamamını okuma	→ḥatm
ḥās (A.)	iyi	nitelikleri	h.+(ḥatim	ḳıl-: hatmet-)
	kendinde toplamış kimse		72b/12	
	h. 62b/7		[=1]	
	[=1]		ḥatm (A.)	Kuran'ın tamamını
			okuma	→ḥatim
ḥāşıl (A.)	olani	ortaya çıkan,	h.+(ḥatm-ı	Ḳur'ān ḳıl-:
	görünen		Kuran'ı sonuna kadar	okumak)
	h.+ı 93a/12		112b/9	
	[=1]		h.+(ḥatm	ḳıl-: hatmet-)
ḥaşem (A.)	teba,	maiyet	59a/7	
	h.+ile 52a/4		[=2]	
	[=1]		ḥayr (A.)	hayır, iyilik
			h.+(ḥayr ol-)	108b/6
ḥaṭ (<A. ḥaṭṭ)	çizgi		[=1]	
	h.+lar 84a/4			
	[=1]		ḥayrāt (A.)	sevap kazanmak
			içi yapılan iyilik	
ḥaṭīb (A.)	hutbe	okuyan	h. 64b/5	
	kimse		[=1]	
	h. 103a/4			
	h.+lere 103b/5		ḥayz (A.)	kadınlarda aybaşı
	[=2]		h. 85a/13, 85b/11	

h.+(‘aded-i süresi) 85a/4	ḥayz: adet	h.+ümde 59b/12, 59b/13, 61a/13, 67a/2
h.+(fasl-1 bölümü) 85a/2	ḥayz: adet	h.+üme 61a/10, 61a/11
h.+(ḥayz gör-: 85a/3	adet ol-)	h.+ümüze 67a/1
h.+ı 80a/4, 85a/7		[=11]
h.+ıdur 85a/9		heb (F.) bütün
[=8]		h. 75b/1, 81b/8, 90b/6
ḥāzır (A.) hazır		[=3]
h. 53a/2		ḥelāl (A.) dinen uygun olan
h.+(ḥāzır ol-) 56b/13,103a/9		h. 103b/3
h.+(ḥāzır kıl-) 76b/3		h.+den 105b/10
[=4]		h.+i 103b/11
ḥāzret (A.) 1. Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına ya da sonuna getirilen saygı ve övme ünvanı		[=3]
h.+i 108a/8		hem (F.) hem
2.Nezd, huzur		h. 55b/8, 58b/4, 58b/5, 73a/11, 73a/12, 89b/2, 102b/6, 102b/6, 102b/10
h.+inde 87b/12, 102b/4		[=9]
h.+ine 67b/13		hemīn (F.) sadece
		h. 68a/4, 92a/13
		[=2]
		hemīşe (F.) her zaman

h. 52b/13, 68b/6	[=1]		
[=2]		herze (F.) saçma söz	
henüz (F.) daha, hala		h.+si108a/8	
h. 73a/1, 115a/13	[=1]		
[=2]		hevā (A.) arzu, istek	
her (F.) hepsi, bütünü		h. 60a/12, 61a/7	
h. 54b/2, 58b/5, 63a/13, 65b/10, 74b/12, 92a/9, 112b/6		h.+(hevā vu heves) 52b/8	
h.+(her bir) 53a/1, 55a/1, 55a/12, 63b/10, 64a/4, 64b/3, 65a/1, 87b/4, 97b/2, 102b/2, 112a/2		h.+dan 54a/13 h.+ya 54a/12, 54a/12	
	[=6]		
h.+(her bir kişi) 64a/8, 69b/7		hevāser (A.) istekli	
h.+(her kim) 52b/11, 52b/12, 53a/6, 61a/4, 64a/9, 64b/9, 64b/11, 68b/5, 68b/7, 68b/8, 68b/10, 76a/12, 78a/6, 97b/12, 98a/1, 103a/4, 103a/5, 103a/9, 104b/2, 104b/7, 105a/7, 105a/8, 105a/13		h.+(ol-) 60a/8	
	[=1]		
		heves (A.) arzu, istek	
		h.+(heva vu heves) 52b/8	
	[=1]		
[=43]		heyet (<A. hey'et) heyet, kurul	
hergiz (F.) asla, hiçbir zaman		h.+île 70a/1	
h. 111b/6	[=1]		

hey'et (A.) astronomi		h.+(hîç kimse) 63a/11
	h.+(‘ilminüñ) 57b/5	[=10]
	[=1]	
heykel (A.) tılsım		h. 51a/1153a/10, 55b/13
	h.+ 76a/7, 76a/8, 76a/10	[=3]
	[=3]	
hikâyet (A.) hikâye, öykü		
hızr (A.) Hızır peygamber		h. 58a/4
	H. 60b/11	h.+(‘ilminün) 57b/5
	[=1]	[=2]
hicâb (A.) utanma		hil'at (A.) kaftan
	h.+1 67b/1	h.+e 62b/3
	[=1]	h.+i 53a/8
Hicâz (A.) Arabistan'da bir şehir	Hicaz,	h.+ler 62a/11
	h. 53a/10	[=3]
	[=1]	
hîç (F.) yok, yok denecek kadar az		his (<A. hiss) duygu
	h. 52b/6, 52b/7, 53a/5, 62b/2, 70b/3, 72a/12, 89b/8, 103b/1, 103b/7	h. 65b/11
		h.+(hiss) 66a/1
		h.+den 66a/4
		h.+ile(hiss) 65b/10
		[=4]

hisāb (A.) hesap	[=5]		
h.+ı 74a/4		hōr (F.) değersiz	
[=1]		h.+(hōr u zebūn ol-:	
hisābgāh (<A.hisāb+F.+gāh)		değersiz ve aciz ol-) 65a/1	
hesap görülen yer	[=1]		
h.+a 104b/13		horlamak (<F.hor+T.+la-mak)	
[=1]		hor görmek	
hiṭāb (A.) ses		h.+(degül) 55a/11	
h.+(hiṭāb gel-) 55a/5,		[=1]	
64b/1, 65a/12, 105a/4, 55a/3		hōş (F.) hoş, beğenilen	
h.+(hiṭāb kıl-: seslen-)		h. 52a/2, 64a/3, 64a/4,	
52a/8, 54b/4, 63a/1, 66b/7		72a/7	
[=9]		h.+dur 91a/10	
hōd (F.) zaten	[=5]		
h.+ 88a/6		hōşnūdlık (<F. hōşnūd + T.lık)	
[=1]		memnun olma durumu	
hokka (A.) Metal, cam veya		h.+umda(hoşnudlığum	
topraktan yapılmış küçük kap		da) 52b/13	
h. 56b/5, 57a/8		[=1]	
h.+dan 56b/6		hūb (F.) güzel	
h.+yı 57a/7		h.+(hūb durur) 58b/10	
h.+ya 57a/3		[=1]	

hūrī (A.)	Cennette	hüküm (<A.hüküm)	hüküm,
yaşadığına inanılan dişi varlık		emir, irade	
h.+ler 60a/11, 71b/7		h. 79b/13, 96a/3	
[=2]		h.+i(hükmi)	76a/3,
Hurūra (A.)	Küfe yakınlarında	90b/9	
bir köy		h.+in(hükmin)	73a/3,
H.+ 104a/1		76a0/4	
[=1]		[=6]	
huşūsen (A.) özellikle		hülküm (A.) boğaz	
h. 59a/1		h.+ına 63b/2,72a/4	
[=1]		[=2]	
huṭbe (A.)	Cuma ve bayram	hürmet (A.) saygı, ikram	
namazlarında	hatiplerin	h. 67b/4, 67b/7	
okudukları, ayet ve hadislerle		h.+ine 67a/7	
süslü dini nutuk.		[=3]	
h.+(huṭbe oḡu-) 88b/9,			
103a/4, 103a/5			
h.+yi 103a/5, 103b/6			
[=5]		I'I	
huṣūr (A.) karşı, ön		ılıtmak (<E.T. (y)ılı-t-,	EDPT
h.+ı 109b/13		923/a) ılıtmak	
[=1]		1. 81a/6	

[=1]				[=2]			
ırağ (<E.T. ıra-k, EDPT 198/a) uzak →ıraq				î/î			
ı.+(ırağ ol-) 52b/12, 52b/12				i- (<E.T. er-, EDPT 2/a) i- cevher fiili			
[=2]				ıraq (<E.T. ıra-k, EDPT 198/a) uzak →ıraq			
ı. 81a/2, 90a/11, 91b/9				i.-di 71a/12, 82a/9, 94b/4			
[=3]				i.-di(‘āciz) 82a/13			
ışlan- ıslanmak				i.-di(‘ināyet) 55a/11			
ı.-sa 87a/7				i.-düğün 91a/12, 91b/1, 91b/4, 105a/7			
[=1]				i.-düğünde 102a/13			
ışık (<E.T. yoşuk, EDPT 977/b) miğfer				i.-miş 107a/8			
ı.+(ışık urun-) 62a/2				[=11]			
ı.+(ın(mesh ışığı) 62a/12				ıblīs (A.) şeytan			
[=2]				i. 69a/4, 69a/8			
‘ışk (A.) aşk, aşırı sevgi				i.+e 54b/12, 54b/13			
‘ı.+ıla 65a/11				i.+üñüz 54b/13			
‘ı.+ından 108b/4				[=5]			
				İbni ‘Abbās (A.) Hz. Muhammed’in amcası Abbas			

bin Abdumuttalib'in oğlu, [=1]
 tefsie ve fıkıh alanlarında iç (<E.T. iç, EDPT 17/a)
 otorite kabul edilen ve çok iç
 sayıda hadis rivayet eden i.+i 64b/9
 sahabi.

İ. 70a/13

i.+inde 53b/10, 54a/1,

İ.+dan 70a/13

54a/10, 57a/8, 58a/3, 61b/3,

63b/12, 64a/2, 64a/8, 64a/9,

[=2]

64a/11, 64a/13, 64b/5, 69b/6,

69b/9, 73a/8, 73b/6, 74b/6,

İbni Tarrāh Basit (A.) **İbni**
 Tarrāh Basit

76b/2, 77a/2, 78a/10, 78b/3,

79b/1, 79b/3, 80b/3, 82b/11,

İ. 76a/11

83a/9, 85a/10, 88a/13, 89b/10,

[=1]

92a/9, 93b/2, 96b/1, 98b/12,

98b/9, 99a/1, 99b/2, 99b/5,

İbrāhīm (A.) **İbrahim**
 peygamber

103b/2, 103b/9, 103b/10,

103b/10, 103b/11, 103b/12,

İ. 60b/5, 70b/8

104b/9, 105b/9, 105b/9,

106a/1, 106a/1, 106a/1,

İ.+üñdür 70b/5

107b/8, 107a/13, 107b/5,

[=3]

108a/1, 108a/4, 108a/4,

108a/7, 108a/10, 108b/5,

İbret (A.) kötü bir olaydan
 alınması gereken ders, sonuç

109a/3, 110a/9, 112b/9,

113a/8, 114b/11

İ. 52b/10

i.+indedür 62a/1, 93b/9

[=1]

i.+indeki 53b/4

İcmālen (A.) özetle

i.+inden 75a/1

i. 59a/1

i.+indeyidügin 108b/9

i.+indeyiken	79b/5,	i.	52a/11,	52a/13,
92a/7, 94b/11, 96a/11, 108b/10		53b/12,	54a/4,	63b/10,
i.+ine	56b/5,	71a/10,	67b/4,	67b/7,
73b/4, 74a/9			68b/12,	71a/13,
[=79]			71a/13,	71b/1,
iç- (<E.T. iç-, EDPT 19/a)			72b/11,	72b/13,
içmek			78a/1,	78a/2,
			81b/6,	81b/6,
			82b/7,	82b/7,
			85b/7,	88b/13,
			89a/13,	89b/6,
			89b/7,	89b/7,
			89b/8,	91b/6,
			93b/9,	94a/1,
			103a/13,	108b/9
i.-di	51b/12	i.+(anuñ için)	71a/6,	
i.-enuñ	106a/4	94a/12,	94b/1,	94b/11,
			94b/12,	
i.-erse	51b/2, 105b/11	95a/12,	96a/10,	96a/13,
		103b/2,	105a/5,	108a/7,
i.-mezse	51b/5	109b/12,	110a/12	
i.-se	75b/6	i.+(şunun için)	60a/1	
[=6]		[=46]		
içme- (<iç-me-) içmemek		idil- (<E.T. èt-, EDPT 36/b,		
i.-yesin	66b/13	it-i-l-) edilmek, yapılmak		
[=1]		i.-ene	80a/1	
içmek (<iç-mek) içmek		[=1]		
i.	74b/11, 75a/1, 82b/6	ihlâş (A.) ibadetteki içtenlik,		
		bağlılık		
i.+den	52b/2	i.	64a/9	
[=4]		i.+ıla	105a/3	
içün (<E.T. üçün, uç-u-n,		[=2]		
EDPT 28/b) için				

ihrām (A.)	hacıların	102a/13,	102b/1,	104b/10,
örtündükleri dikişsiz bürgü		105a/11,	106b/1,	106b/3,
i. 80b/7		109b/3,	109b/4,	111b/6,
[=1]		111b/7,	111b/8,	112a/8,
ihtilām (A.) düş azması		112a/9,	112a/10,	112b/7,
i.+(ol-) 80a/1		113a/1,	113b/3,	113b/8,
[=1]		113b/9,	114a/4,	114a/5,
		114b/10,	114b/12,	114b/13,
		115a/2,	115a/3,	115a/9,
		115a/9, 115a/10		
iken (<E.T. *kê+n, EDPT				
724/b; i-ken) -dığı zaman				i.+(iki büklü) 98a/6
→i-				i.+nüñ 85a/3
i. 64a/2				i.+si 63a/3, 63a/4,
[=1]				102a/11, 114b/9
iki (<E.T. êk(k)i, EDPT				i.+si(ikisi bir ol-) 79a/3
100/b) iki				i.+sin 88b/11
i. 56b/8, 57a/13, 58b/7,				i.+sinde 102a/3
61b/6, 68a/1, 75a/5, 77/b09,				i.+sinüñ 107a/10
78a/4, 79a/1, 80a/8, 80a/11,				[=83]
81b/6, 81b/7, 81b/9, 84a/10,				ikilemek (<iki+le-mek
85b/3, 87b/4, 88b/7, 88b/9,				<E.T. êk(k)ile- / ikile- EDPT
89a/3, 89a/5, 89b/1, 90b/6,				108/a) tekrarlamak
93b/4, 93b/5, 94b/10, 95b/6,				i. 108b/2
95b/13, 98a/4, 98b/1, 98b/11,				[=1]
99a/4, 99a/5, 99b/1, 99b/11,				ikileyin (<iki+le- ^y in) tekrar
100b/2, 100b/10, 100b/11,				
100b/12, 101a/9, 101b/3,				
102/a06, 102a/3, 102a/5,				

i. 74b/9, 93b/13, i.+(ikindü namāzı)
 94a/12, 95a/6, 95a/11, 95b/4, 65a/6, 68a/8, 68a/9, 68b/7,
 95b/11, 95b/12, 97a/6, 107a/8, 69a/10, 70a/5, 70b/5, 70b/11,
 107a/13, 107b/7, 107b/10, 70b/13, 71a/11, 72a/12, 72b/5,
 108a/2, 108a/3, 108b/2, 88a/10, 94a/11, 94a/12, 94b/1,
 112a/12, 113b/12, 115a/1, 94b/2, 113a/10
 115a/4

i.+(ikindü vaqtı) 96b/8

[=20]

ikinci (<iki+nçı <E.T.
 êk(k)i+nçı+i / êk(k)i+nti,
 EDPT 111/b) ikinci

i.+yi 88b/11, 94a/8,
 94b/3

i.+de 102b/7

i.+den 88b/3

i. 57b/4, 58a/5, 58a/7,
 58a/9, 58b/3, 58b/9, 59b/2,
 59b/4, 63b/1, 65a/6, 65b/6,
 66a/11, 66b/12, 68a/1, 71a/2,
 77b/1, 77b/6, 87b/2, 88b/1,
 88b/6, 88b/13, 90b/3, 92b/12,
 94a/4, 98a/3, 98b/2, 99a/7,
 99a/12, 101a/6, 101a/7, 103a/2

i.+yi 88/a02, 88b/2

i.+yile(ikindü namāzı)
 102b/10

[=32]

ikişer (iki+şer<E.T.
 êk(k)i+^rer/iki+rer,
 115/b) ikişer

EDPT

i.+si 65b/11

[=32]

i. 102b/1

ikindü (<E.T. êk(k)i+nti,
 EDPT 111/b) anlam
 değişmesi, ikinci vakti

[=1]

il (<E.T. êl, EDPT 121/b)
 şehir, vilayet

i. 87b/4, 87b/5, 88/a02,
 92a/2, 111b/10

i. 56a/13

i.+inde 53a/10

[=2]			106b/3,	107b/1,	107b/5,
ilāhi (A.) Tanrı, yaradan			110b/6		
i. 52a/11, 53a/1, 53a/2,				i.+de 90b/1	
54a/7, 54a/9, 60a/6, 62b/12,				i.+deki 101a/4	
63b/8, 65b/2, 65b/9, 67b/4,				i.+gi 68b/1	
100a/3, 105a/2, 105a/6,				i.+ki 100a/6, 109a/4	
105a/9, 108a/13					
[=16]			[=28]		
ile (<E.T. bir+le, EDPT			ilet- (<E.T. èlet-, EDPT		
364/b) ile →birle			133/a) ulaştırmak, göndermek		
→bile			i.-eler 69b/6		
i. 54b/13, 102b/12			i.-gil 68b/2		
[=2]			i.-ti 56b/6		
ileri (<E.T. il+gerü, EDPT			i.-ün(iledüñ) 51b/1		
144/a) ileri →ilerü			[=4]		
i.+rek 77a/5			ilk (<E.T. ilki, EDPT		
[=1]			140/b) ilk, birinci		
ilerü (<E.T. il+gerü, EDPT			i. 51b/9, 65a/4, 73a/7,		
144/a) ileri →ilerü			77a/13, 77b/6, 78a/12, 78b/4,		
i. 56a/5, 62a/6, 77a/8,			87b/6, 88a/1, 100b/10, 113b/4,		
88b/8, 89b/9, 89b/10, 92a/8,			113b/8		
96a/4, 104b/10, 105a/12,			i.+(ilk taḥiyyāt) 101b/1,		
105b/5, 105b/8, 105b/11,			112a/6, 112a/6, 114b/6,		
105b/13, 105b/13, 106a/2,			115a/11		
106a/10, 106a/13, 106b/2,					

i.+i 89b/7		‘i.+i 105b/13
i.+inde 77b/11		[=5]
i.+inki 58a/1		‘ilm (A.) bilim →‘ilm
[=20]		‘i. 105a/13, 105b/3/, 105b/9, 106a/1
ilkin (<T. ilk+ ⁱ n) ilk olarak, öncelikle →ilk		‘i.+i 105b/11, 105b/6, 105b/12
i. 78a/2, 106b/4		‘i.+inden 105a/13, 105b/2
[=2]		‘i.+inün 57b/5
illā (A.) Ama, fakat		[=10]
i. 54a/3, 56a/3, 58b/11, 59a/4, 74a/2, 74b/10, 75a/1, 77a/11, 79a/3, 80b/4, 81a/4, 82a/6, 82b/5, 83a/12, 86a/9, 87a/7, 88b/2, 88b/12, 89a/4, 89a/12, 89b/3, 90a/5, 91a/6, 93b/13, 100a/5, 101a/1, 101a/6, 102b/4, 105a/7, 105b/7, 106a/13, 106b/6, 107b/13, 109a/9, 109a/11, 110a/7		ilt- sokmak, yerine ulaştırmak →ilet- i.-ürse 79b/12 [=1]
[=36]		imām (A.) namaz kıldırın kimse i. 61b/11, 62a/5, 92a/11, 92a/11, 92a/12, 92b/1, 92b/2, 96a/7, 96b/7, 99b/10, 100a/13, 100b/8, 101b/11, 102a/2, 103a/2, 103a/3, 106a/13, 106b/3, 106b/4, 107a/7, 107a/7, 111a/13, 113b/7, 113b/13
‘ilm (<A. ‘ilm) bilim →‘ilm		
‘i. 103b/9, 105b/8		
‘i.+den 105b/2, 106a/3		

i.+a	100b/7,	101b/11,	i.+a(imāmlığa)	96a/4,
101b/12,	103a/3,	104a/13,	96a/7, 96a/7, 103b/7, 103b/8	
113a/1,	113a/2,	113a/4,	i.+dan 103b/2	
113b/1, 113b/7, 113b/10			i.+ları 106a/7	
i.+dan 113b/12			[=21]	
i.+ı 62a/13, 92a/13			imāret (A.) bayındır	
i.+ıla 96b/8, 113b/10			i.+(imāret	degül: harap)
i.+ısa 102a/1			59b/10	
i.+lara 103b/6			[=1]	
i.+ları 104a/3			imdi (<E.T.	am+tı, EDPT
i.+laruyuz 104a/5			156/b) şimdi →èmdi	
i.+uñ 96a/2, 96b/9			i. 52b/4, 61b/3, 63a/11,	
[=46]			63a/13, 64a/4, 66a/13, 67a/12,	
imāmlık			71b/12, 72a/10, 73a/2, 73a/7,	
(<A.imām+T.+lık)			73a/12, 78a/10, 78b/2, 90b/2,	
imamın yaptığı iş			92b/9, 95a/5, 96a/6, 97b/4,	
i. 95b/6, 95b/13,			97b/11, 102b/1, 105a/10,	
103b/1			106a/2	
			[=23]	
i.+(imāmlık		eyle-)	imren- (<E.T.	amra-n-, EDPT
96a/9, 100b/6,		106a/8,	163/b) özenmek, istek duymak	
106a/10, 106b/1,		106b/2,	i.-di 56b/9	
107a/13, 107b/2			[=1]	
i.+(imāmlık		kıl-)		
96a/12, 96b/1, 104b/2				

in (<E.T. en, EDPT 165/b) en, genişlik	i.+ile 53b/6 [=1]
i.+i 74a/8	
i.+incedür 81b/4 [=2]	incid- (<E.T. (y)inç-ü-r-, EDPT 945/a) incitmek i.-mişidi 53a/12
in- (<E.T. en-, EDPT 168/a) inmek	[=1]
i.-di 68a/5, 68a/8, 68a/10, 68a/12	incidme- (<incid-me-) incitmemek i.-sünler 71a/7
i.-e 100b/2, 100b/10	[=1]
i.-en 70b/3	İncil (A.) Hz. İsa'ya inan kutsal kitap
i.-ince 111b/5	
i.-se 113b/12, 113b/13 [=10]	i. 67b/9 [=1]
ināyet (A.) lütuf, iyilik	inek ilk i. 58a/2
ʾi. 53a/2, 55a/11	
ʾi.+(ʾināyet kııl-) 55a/6	[=1]
ʾi.+ünile 63b/9	iñen (<E.T. <u>idi</u> , EDPT 41/b) çok
ʾi.+üñile 60a/6 [=5]	i. 56a/2, 58b/10, 93a/6
inci (<E.T. (y)inçü, EDPT 944/b) inci	[=3]

iñile- (<E.T. 186/a) inlemek	inle-, →iñile-	EDPT	iriñ (<E.T. 233/a) irin, iltihap	irin,	EDPT
	i.-ye(zārī zārī) 69b/11			i.+i 97a/10	
	[=1]			[=1]	
iñile- (<E.T. 186/a) inlemek	inle-, →iñile-	EDPT	iriş- (<E.T. 239/b) ulaşmak	ër-i-ş-,	EDPT
	i.-r 63b/5			i.-di 83a/2,	83a/6,
	[=1]			113b/6	
iñşa'allāhu (A.) dilerse		Allah		i.-e 57a/13,	74a/4,
	i.+(te'ālā)	58b/12,		81b/9	
73a/4				i.-eler 55b/7	
	[=2]			i.-icek 55b/9, 83a/4	
ir- (<E.T. 239/b) ulaşmak	ër-,	EDPT		i.-imez 83a/7	
				i.-imezse 83a/8	
	i.-eceğin 82b/9			i.-ince 82b/10	
	i.-eceğin 113a/13			i.-se 113b/10	
	i.-erse 83a/11			i.-ür 82b/13	
	i.-icek 82b/11			[=14]	
	i.-mezise 83a/11		irişme- (<ir-i-ş-me-)		
	i.-se 113a/12		ulaşmamak →iriş-		
	[=6]			i.-di 113b/11	
				i.-yeceğin 113b/1	

	[=2]				î.+nuñdur 70b/6
irte	(<E.T. ert-e, EDPT			[=3]	
202/b) sabah					işbâten (A.) ıspatlayarak,
i. 87b/11, 88b/7, 102b/10, 113b/3		87b/13,		kanıtlayarak	
					i. 58b/13
	i.+(irte bañı) 89a/2			[=1]	
	i.+(irte namāzı)	65a/3,		ise (<E.T. er-ser, GABAİN	
68a/5,	68b/3,	69a/8,	70a/1,	2007, 261) şart, ise	
70a/4,	70b/5,	72a/2,	72a/3,		
87b/1,	88a/11,	88b/10,	94b/4,	i. 64b/12, 115a/7	
96b/2,	102a/2,	102b/5,	102b/8,		
103a/2,	111b/2,	111b/3,		[=2]	
111b/7,	113a/6,	113a/10,		İşhāk (A.) İshak Peygamber	
113a/12					i. 60b/8
	i.+yi 68a/1, 70b/7			[=1]	
	i.+den 88b/3			islām (A.) islam	
	i.+dendür 87b/2				i. 103b/1
	i.+nüñ 102a/3			[=1]	
	i.+si 94b/6, 94b/7			İsmā'îl (A.) İsmail Peygamber	
	i.+si(ertesı) 83b/11				İ. 60b/7, 70b/11, 72a/5
	i.+ye 88a/7				İ.+i 70b/9
	[=39]			[=4]	
îsā	(A.) Hz. İsa			issi (<E.T. idi, EDPT. 41/a)	
	î. 60b/11, 71a/12			sahip	

i.+si 66b/4, 67a/6	iş (<E.T. iş, EDPT 254/a)
i. 67a/7, 67b/7, 70b/7	iş
[=5]	i. 65b/10, 66a/1, 66b/9, 78b/6, 90a/13, 90b/1, 93a/4, 93a/4, 93a/8, 93a/8, 93a/11, 97a/13, 104b/6, 104b/12
iste- (<E.T. iz+de- EDPT 243/a) istemek, amaçlamak	
i.-diler 92a/9	i.+dür 93a/7
i.-rse 52b/5, 68a/2, 88a/5	i.+e 93a/6, 96a/5
i.-rsin 70a/3	i.+e(işe git-) 80b/4
i.-rven 52a/13	i.+i 57a/9
i.-se 76a/5, 106b/1	i.+idür 76a/8
i.-yen 85b/2	i.+imüz 73a/7
[=9]	i.+leri 65a/13
istemek (<E.T. iz+de-, EDPT 243/a;iste-mek) istemek	[=22]
i. 83b/2, 83b/3	işbu (<uş+bu) bu
[=2]	i. 51b/1, 67b/9, 73a/2, 73b/2, 74a/7, 78b/7, 81a/10, 86b/7, 90a/12, 101b/2, 104a/6, 109a/1, 109a/6, 112a/9
istememek (<E.T. iz+de-, EDPT 243/a;iste-me-mek)	i.+dur 81b/11
istememek	i.+nı 56b/3
i.+(yardım isteme-)	[=16]
78b/9	işeme- işemek
[=1]	

i.-ye 77a/3		i.-tiklerine 97b/11
[=1]		, 97b/10
işid- (<E.T. eş-i-d-, EDPT 257/b) duymak, işitmek →işit-		i.-üp(işidüp) 88b/5 i.-ürlerise(işidürlerise) 92b/1
i.-e 79b/6		[=8]
i.-icek 58b/1		işitme- (<iş-i-t-me-) işitmemek, duymamak
[=2]		
işidil- (<eş-i-d-i-l-) işitilmek, duyulmak →işid-		i.-ye 89b/2 [=1]
i.-mezse 89a/12		işitmek (<iş-i-t-mek) işitmek, duymak
i.-ür 76b/12		
[=2]		i.+dür 61b/11, 65b/11
işince (<iş+i+n+ce) gereğince, olması gerektiği gibi		[=2]
i. 76a/3		işle- (<E.T. iş+le-, EDPT 262/b) işlemek, çalışmak
[=1]		i.-di 78b/13 i.-dügi 102b/5
işit- işitmek, duymak →işid-		i.-medin 78b/6, 97a/13 i.-mezdi 79a/1
i.-dük 97b/8		i.-r 65b/10, 65b/10, 66a/2
i.-en(işiden) 90a/6		
i.-mezise 103a/5		

i.-rdi 78b/13		'i.+(kıl-) 72a/8	
i.-rise 66a/1		'i.+inde 72a/10	
i.-rse 98a/2		[=2]	
i.-sün 93a/11		it (<E.T. it, EDPT 34/a)	
i.-ye 106a/5, 114a/8		köpek	
i.-yesin 66b/9		i. 75b/8, 81a/8	
i.-yicek 109a/11		[=2]	
i.-yince 93a/5		it- (<E.T. ét-, EDPT 36/b)	
[=17]		yapmak, etmek	
işleme-	(<iş+le-me-)	i.-ecek(keleci	idecek)
işlememek		76b/13	
i.-digün 106a/4		i.-eler(zıkr	ideler)
i.-yeler 104b/6		58b/8	
[=2]		i.-ene 79b/13	
işlemek (<iş+le-mek) işlemek		i.-erdi(iderdi) 95b/6	
i. 79b/8, 90b/1		i.-eridi(ideridi) 95b/13	
[=2]		i.-erse(iderse)	84b/2,
işlen- (<iş+le-n-) işlenmek		85b/1	
i.-icek 90b/1, 93a/9		i.-erse(terk	iderse)
[=2]		97b/13	
işret (A.) içki içme		i.-icek(idicek) 94a/2	
		i.-ici(idici) 84a/12	

i.-mezse(zıyan	it-)	i.-erek 89a/7
51b/2		[=1]
i.-se 104a/7,	104a/10,	iy ey, hey
110a/4		
i.-tiler(redd it-) 105a/1		i. 51b/8, 52a/8, 52a/12,
		52b/1, 52b/4, 53a/3, 53b/11,
i.-üp(idüp) 62a/13		53b/13, 54a/2, 54b/1, 54b/4,
		54b/7, 60a/9, 62b/5, 62b/7,
[=16]		63a/1, 64b/1, 65a/12, 65b/3,
i'tibār (A.) saygınlık		104a/12, 105a/7
i. 105a/13		[=21]
i.+(eyle-) 80b/5		iyilet- (<E.T. èd+le-, EDPT
[=2]		57/a) yapmak
itme- (<it-me-)	yapmamak,	i.-mişidi 53b/5
etmemek		i.-üp(iyledüp) 53b/6
i.-sünler(terk	itme-)	[=2]
65a/3		
[=1]		īmān (<A. īmān) iman, inanç
itmek (<it-mek)	yapmak,	i. 69b/3
etmek		i.+(īmān al-) 63b/3
i.+(cem' it-: toplan-)		i.+(īmān alıcı) 63b/5,
88b/10		63b/6
[=1]		i.+(īmān getir-) 52a/5,
iv- (<E.T. év-, EDPT 4/b)		55b/8
acele etmek		i.+a(īmāna gel-)
		57a/10, 71a/10

i.+dur 64b/9

k. 71a/6, 71a/7

i.+ımı 63b/7

k.+(kabağ ağacı) 71a/5

i.+umuzu 63b/9

k.+a(kabağa) 72b/3

[=11]

[=4]

İmānsuz

(<A.İmān+T.+suz)

imansız, inançsız

i. 63b/8

[=1]

ʿizzet (A.) büyüklük, yücelik

ʿi.+ini 67b/2

ʿi.+üm 52a/12, 67b/6,
68b/3, 72b/11

[=5]

Kaʿbe (A.) Kabe

k. 67a/9

k.+de 80b/6, 91b/8

k.+den 91b/9, 91b/10

k.+ye 91b/9

[=6]

kābin (F.) mehir

k.+(kıy-) 71b/2

[=1]

qabūl (A.) kabul, razı

q.+(qabūl degül) 66b/9

q.+(qabūl qıl-) 54a/5,
55a/12, 55a/13, 65a/11, 67a/7,
67b/5, 68b/13, 72a/3**K/Ḳ****Kaʿb** (A.) Kaʿbuʿl-Aḥbār

k. 70b/3

[=1]

q.+(qabūl qılma-)

55a/13, 103b/8, 105a/1

qabak (<O.T. qabak, CTD
122) kabak

q.+(qabūl olma-)

105a/6

ķ.+(ķabūl ol-) 67b/11, 70b/8		ķaçan (<E.T. ķaç+an, EDPT 592/a) -dığında
[=15]		ķ. 54b/3, 66a/3
ķa'bu'1 Aħbār (A.) Benī İsrail'in fıkıh alimlerinden →ķa'b		[=2]
k.+e 70b/2		ķadar (<A. ķadr) miktar, ölçü
[=1]		ķ. 60a/3, 62b/12, 74a/3, 74a/5, 74a/6, 74a/7, 75b/4, 75b/5, 80b/3, 81a/4, 84a/5, 84a/8, 93a/13, 93b/3, 95a/9, 100a/7, 101b/2, 102b/2,107b/3,110b/1
ķacaķ (<O.T. ķa+çaķ, CTD 122) kap		ķ.+(ne ķadar) 61a/8
ķ. 81a/5		ķ.+ı 75a/9
[=1]		ķaç (<E.T. ķaç, EDPT 589/b) kaç
		ķ.+ınca 86b/12, 86b/13
		ķ.+ıncadur 86b/11
		[=25]
ķ.+(bir kaç) 85a/5		ķadem (A.) ayak
[=3]		ķ.+(baş-) 64b/5, 64b/8, 64b/12
ķaç- (<E.T. ķaç-, EDPT 589/b) kaç-		[=3]
ķ.-ar 71a/6		ķādir (A.) kudretli
ķ.-dılar 55a/13		ķ.+(ķādir ol-) 95a/12
[=2]		[=1]

ḳadre (<A. ḳadr) derece		ḳal- (<E.T. ḳal-,	EDPT
ḳ.+de 73a/2		615/b) kal-	
[=1]		ḳ.-a 55a/3	
kāfir (A.)	kafir,	ḳ.-anı 89b/7	
Tanrıtanımaz		ḳ.-anın	107a/12,
k. 80b/13, 82a/8		107b/2, 110a/2,	112b/3,
		113b/9	
k.+ken 82a/8		ḳ.-anınıñ 80b/10	
k.+ler 72a/6, 72a/8,		ḳ.-dı 97b/6	
72a/11		ḳ.-dı(giç ḳal-) 83a/9	
k.+lere 52b/3		ḳ.-dılar 54a/10	
k.+leri 67b/8		ḳ.-ınca 88a/3	
k.+lerüñ 72a/9		ḳ.-mıñ 88b/4, 113b/8	
[=9]		ḳ.-mıñ(ḳalmıñ	namāz)
ḳağır- (<ḳañır-,	T.S. 124/b)	89b/5, 89b/6	
bükmeḳ		ḳ.-ur(ḳazāya) 83a/10	
ḳ.-a 77a/6		ḳ.-ursa 87a/3	
[=1]		[=18]	
ḳahḳaha (A.)	yüksek sesli	ḳalb (A.) sahte	
gölüş		ḳ. 64b/12, 81a/5	
ḳ.+yıla 79b/1, 79b/2,		[=2]	
79b/3, 79b/4, 79b/5			
[=5]			

kalblık (<A. kalb+T.+lık)	ķ.+(levh-ü	ķalem)
sahtelik	61a/6	
ķ.+ın(ķalblığın) 64b/13	[=1]	
[=1]		
ķaldur- (<E.T.ķal-tır-)	ķalk- (<E.T. ķal-, EDPT	
kaldırmak	615/b; ķal-ķ-) kalkmak	
ķ.-a 100b/6, 101a/3	k.-a 101a/3, 101a/5	
ķ.-ası(baş ķaldur-)	k.-dı 114a/10	
64a/6	k.-duķdan 96b/5	
ķ.-dı 71b/11	k.-ıcaķ 98a/8, 101a/8	
ķ.-dılar 54a/12	[=6]	
ķ.-up 110b/7	ķalkmak (<ķalk-maķ) kalkmak	
[=6]	k.+dur 98a/7	
ķaldurma- (<ķal-dur-ma-)	[=1]	
kaldırmamak	ķalma- (<ķal-ma-) kalmamak	
ķ.-ya 100b/4	ķ.-sa 74b/3	
[=1]	[=1]	
ķal'e (<A. ķal'a) kale	ķāmet (A.) farz olan	
ķ.+sini 51a/12	namazdan önce okunan iç ezan	
[=1]	ķ.+89a/3	
ķalem (A.) kalem	ķ.+(ķāmet eyleyü dur-)	
	89a/10	

<p> ķ.+(ķāmet 89a/6, 89b/3, 89b/5, 89b/6, 89b/8, 89b/11, 90a/1, 90a/3, 90a/4, 90a/5, 99b/7, 112b/12, 113a/2, 113a/3, 113a/7 </p>	<p> getür-) </p>	<p> ķ.+ı 80a/4, 85b/7, 85b/9, 86b/6, 97a/9, 97a/10 [=17] </p>	<p> ķanda (<*ķa+n+da) nasıl </p>
<p> ķ.+üñ 89a/4 [=18] </p>		<p> ķ. 53a/2 [=1] </p>	
<p> ķamiş (<E.T. kamiş, EDPT 628/b) kamiş ķ. 77a/12 [=1] </p>		<p> ķandīl (A.) kandil ķ.+ler 110a/10 [=1] </p>	
<p> ķamu (<E.T. kamağ, EDPT 627/a) bütün ķ. 73a/8, 103b/9 [=2] </p>		<p> ķanğı (<*ķa+n+ğı <E.T. *ķā, EDPT 632/b) hangi ķ.+sı 105a/11 [=1] </p>	
<p> ķan (<E.T. ķan, EDPT 69/b) kan ķ. 66b/8, 79a/6, 79a/7, 79a/9, 84b/12, 85a/6, 85a/8,86b/1 ķ.+(aldur-) 84b/11 ķ.+(dök-) 69b/12 ķ.+dan 79a/8 </p>		<p> ķanı (<E.T. kanyu, EDPT 632/b) hani ķ. 65b/3, 65b/3, 65b/3 [=3] </p>	
		<p> ķankı ((<*ķa+n+ğı <E.T. *ķā, EDPT 632/b) hangi ķ. 72b/11, 91b/11, 91b/12, 112b/4, 113b/10 ķ.+sı 105b/4, 105b/10, 106a/2, 115a/5 </p>	

k.+sın 113b/11 [=10]		ķ.-yu(kaplayu vir-) 78a/2	
ķanlı (<E.T. ķan+lıġ, EDPT 638/b) kanlı		[=1]	
ķ.+larum 54a/7 [=1]		ķaplan (<E.T. kaplan, EDPT 584/b) kaplan	
ķanlı kanlı →ķanlı		ķ. 75b/9 [=1]	
ķ.+sı 81a/7 [=1]		ķapu (<E.T. kap-ıġ, EDPT 583/a) kapı	
ķapa- (<ķap-a- <E.T. ķap-, EDPT 582/b) kapatmak		ķ. 113a/13 ķ.+dan 56a/10 ķ.+ñ 76a/12	
ķ.-rısı 76a/12 [=1]		ķ.+sın 110a/8	
ķapķara (<ķap+kara <E.T. kap, EDPT 578/b; kapkara, EDPT 643/b) simsiyah		ķ.+sın(tevbe ķapısı yapma- tvbe kapısı kapatma-) 72a/4	
ķ.+(ķapķara ol-) 63a/6, 64a/13 [=2]		ķ.+sında 56b/8, 113a/9 [=7]	
ķapla- (<ķap-la- <E.T. ķab, EDPT 578/b) kaplamak		ķara (<E.T. kara, EDPT 643/b) kara, siyah	
		ķ. 63a/7, 63a/12 ķ.+(ķara yzly) 64b/1 [=3]	

ḳarañu (<E.T. EDPT 662/b) karanlık	*ḳara+ng+u,	ḳarar- (<E.T. 663/a) kararmak	ḳara-r- , EDPT
ḳ. 63b/12, 69b/6	64a/11,	ḳ.-miş 67a/12, 67a/13 [=2]	
ḳ.+(ḳarañu 57b/9	olma-)	ḳaravaş (<E.T. < karawaş, EDPT 643/b) köle	kara baş EDPT
ḳ.+sı(ṭañ 57b/4	ḳarañusı)	ḳ. 56b/3, 56b/13, 57a/6	56b/10,
[=5]		ḳ.+a 56a/12, 56b/9	56b/7,
ḳarañulıḳ (<E.T. *ḳara+ng+u(+lıḳ), 662/b) karanlık	EDPT	ḳ.+ı 55b/13, 56b/5	56a/5,
ḳ. 57b/11, 69b/8		ḳ.+lar 56a/1	
ḳ.+dan(zulm) 71a/1		ḳ.+um 56a/2	
ḳ.+ı(ḳarañulıḳı) 71a/3, 71a/3	71a/2,	ḳ.+uñ 56a/9, 90b/10	56b/2,
ḳ.+ı(karañulıḳı) 71a/2		[=15]	
ḳ.+ından(s̄in ḳarañulıḳından) 72a/13		ḳarḡa (<E.T. 653/a) karga	ḳarga , EDPT
ḳ.+ından(ṭamu ḳarañulıḳından)	72a/13	ḳ. 75b/11	
ḳ.+ından(ḳıyāmet ḳarañulıḳından) 72b/1	güni	[=1]	
[=10]		ḳarı (<E.T. 644/b) yaşlı	ḳarı , EDPT

ķ. 106b/6			ķarınca (<O.T. karınca,	CTD
[=1]			130) karınca	
ķarıl- (<E.T. ķar-ı-,	EDPT		ķ. 74b/6	
658/b) karıştırılmak			[=1]	
ķ.-ursa 73b/12			ķarındaş (<E.T. kar(ın)+daş,	
[=1]			EDPT 662/a) kardeş	
ķarılık (<ķarı+lık) yaşlılık			ķ.+lar 69b/10	
ķ. 66a/12			ķ.+larum 54b/1	
[=1]			[=2]	
ķarın (<E.T. ķarın,	EDPT		ķarış- (<E.T. ķar-ı-ş-,	EDPT
661/a) karın			664/b) karışmak	
ķ.+ı(ķarını) 97a/9			ķ.-miş 82a/7	
ķ.+ı(ķarını	giç-:	ishal	[=1]	
olmak) 85b/6			ķarşu (<E.T. ķara-ş-ı,	EDPT
ķ.+ın(ķarının)	57a/1,		663/b) karşı	
90b/11, 100b/13,	101a/2,		ķ. 76b/4, 76b/5, 76b/5,	
103b/13			77a/2, 91b/9, 92b/6, 104a/3,	
ķ.+ında(ķarınında			110a/1	
durur) 57a/1			ķ.+(ķarşu gel-) 53b/12	
ķ.+ından(karınından)			ķ.+sında	109b/9,
70b/12			110a/5	
[=9]			[=11]	

karşula- (<kara-ş-ı+la-)		95b/4, 95b/5, 95b/10, 95b/12,
karşılama →karşılama		96a/10, 96a/12, 96b/4, 96b/6,
k.-ya 70a/1		96b/9, 96b/11, 97a/5, 97a/7,
		97b/1, 97b/1
[=1]		[=30]
kartal (<kara+tal,	EDPT	kat- (<E.T. kat-, EDPT
649/a) kartal		594/b) karıştırmak
k. 75b/11		k.-up 114b/3, 114b/13
[=1]		[=2]
kaşd (A.) kasıt, niyet		katı (<E.T. kat-'ğ, EDPT
k.+ıla 107b/12, 114a/8		597/b) sert
k.+ın(kıl-) 69b/3		k. 62b/8, 85b/1, 98a/13,
[=3]		98a/13, 103a/5
kaş (<E.T. kaş, EDPT		[=5]
669/a) kaş		katır (<O.T. katır, CTD 133)
k.+larına 81b/8		katır
[=1]		k. 75b/13, 86b/6
kat (<E.T. kat, EDPT		[=2]
593/b) yan, nezd		katış- (<kat-ı-ş-) karışmak
k. 71b/2, 72b/8		k.-up 79a/8
k.+ında 64a/10, 81a/8,		[=1]
93a/13, 93b/2, 93b/8, 94a/1,		kavî (A.) güçlü
94a/10, 94b/1, 94b/9, 94b/12,		k. 69b/4
95a/5, 95a/6, 95a/11, 95a/13,		

[=1]				ķ.-yu 87a/9
ķavl (A.) söz				[=2]
ķ. 100a/6				ķaynat- (<E.T. ķayın-tur-, EDPT 678/b) kaynatmak
[=1]				ķ.-alar(kaynadalar)
ķavm (A.) kavim, insan topluluķu				87a/7
ķ.+e 102a/1				ķ.-duķları 73b/7
ķ.+ı 55b/5				ķ.-salar 73b/6
ķ.+ıla 52a/5				[=3]
[=3]				ķayur- (<E.T. ķadģu-r-, EDPT 599/a) zarar vermek
ķavüm (<A. kavim) insan topluluķu →ķavm				k.-maz 87a/3, 91a/11, 99b/7, 109b/2, 109b/10, 109b/12, 110a/5, 110a/7
ķ. 72b/6				
ķ.+lersiz 104a/4				[=8]
[=2]				ķazā (A.) vakti kaçırılan ibadetin sonradan yapılması
ķayır (<O.T. 135) kum				ķ.+(ķazā eyle-) 96b/5, 96b/10, 108a/5, 112a/4, 113b/4
ķ. 82a/1				
[=1]				ķ.+(ķazā eyleme-) 113b/9
ķayna- (<E.T. 678/b) kaynamak				ķ.+(ķazā ķıl-) 102/a06, 113b/4, 113b/4
ķ.-madın 87a/9				

ķ.+(ķazā 113b/2, 113b/5	ķılma-)	ķefāret (<A. keffāret) diyet	
		k.+(ol-) 66a/4	
ķ.+ya(ķal-) 83a/10		[=1]	
ķ.+ya(ķıl-) 83a/12		ķehelliksüz	
ķ.+ya(ķo-) 83a/1		(<ķehel+lik+süz)	
[=14]		tembellik yapmadan	
ķazı (A.) kadı		k. 68b/3	
ķ.+lara 103/b04		[=1]	
[=1]		ķelam (A.) söz	
ķazan- (<E.T. kazgan-, EDPT		k.+umdan 52b/7	
682/b) kazanmak		[=1]	
ķ.-duğı 66a/4		ķeleci (<O.T. kele+ķü, CTD	
[=1]		101) söz, laf	
ķāzıb (A.) aldatıcı		k. 93a/5, 108a/9,	
k. 58a/13		110a/4	
ķ.+(ķubħ-ı ķāzıb : güneş		k.+(ķeleci it-) 76b/13	
doğmadan önce ışığın aksi ile		k.+(ķeleci ķıl-) 108a/7	
görünen az aydınlık) 57b/2		[=5]	
[=2]		ķenār (F.) kenar, kıyı	
ķedi (<?) kedi		k.+ına 71a/4	
k. 75b/9		[=1]	
[=1]			

kendü (<E.T. kentü, EDPT
728/b) kendi

k. 52b/10, 64a/7, 67b/1,
70a/10, 71a/13, 72b/13,
78b/10, 78b/10, 89b/2, 93a/2,
93a/13, 96a/5, 107b/12

k.+ce 87b/4

k.+yi 71b/2

k.+ye 71b/11, 90a/11,
99a/10

[=18]

kendüz (<kendü+öz <ET.
kentü EDP. 728b; <ET. öz
EDP. 278a) kendi →kendü

k.+imi 51b/9

k.+in 69b/8, 76b/1,
102a/8, 108b/8, 111b/11

k.+inden 76a/5

k.+üñe 64b/2

[=8]

kerem (A.) cömertlik

k.+üñle 60a/6

[=1]

kerrema'llāhu-veche (A.) Allah
onun zatını yüceltsin, Hz.
Ali'nin adı anıldığında
söylenen saygı sözü

k. 70b/1

[=1]

kert- (<O.T. kert-, CTD 103)

kertmek

k.-eler 75b/5

[=1]

kes- (<E.T. kes-, EDPT

748/b) kesmek

k.-di 57a/10

k.-diler 52a/2

k.-seler 73b/11

[=3]

kesek (<kes-ek) iri toprak
parçası

k.+ile 77a/11

[=1]

Kesîr (A.) İbn-i Kesir

k.+de(tefsir-i

Kesîr)

66a/5

[=1]		[=1]	
kesil- (<kes-i-l-) bitmek	kesilmek,	kez (<E.T. defa	kez-e, 757/b)
k.-ür 85a/6		k. 77b/10, 80a/8, 87a/4,	
[=1]		87a/4, 89a/3, 89a/5, 98b/9,	
kesmek (<kes-mek) kesmek		98b/10, 98b/10, 98b/10,	
k.+e(kesmege) 103b/5		98b/10, 99a/2, 99a/2, 99a/3,	
[=1]		99a/3, 100b/5, 100b/13,	
keşiş (<F.keşiş) keşiş		102b/1, 103b/3, 103b/6,	
k. 51a/13, 51b/6, 52a/2		104a/9, 109b/1, 112b/9,	
[=3]		114a/4, 114a/5, 115a/3, 115a/4	
key (<E.T. 700/a) 1. çok	ked, EDPT	k.+(bir kez) 53b/7,	53b/9, 64b/8, 74b/9, 103/b04,
k.84b/6, 87b/13, 89b/1, 92b/4, 96b/4, 97a/13		103b/5	
2. öyle		k.+(bিরer kez) 89b/8	
k. 84b/9		k.+den(bir kezden: bir	
3. iyice		ağızdan) 52a/2, 52a/5, 63a/2	
k. 56b/3		[=37]	
[=8]		kezki (<O.T. kes-, CTD 103,	
keyfiyyet (A.) içerik		kes-ki) kesme aleti, bıçak	
k.+i 93b/4		k.+ye 86a/6	
		[=1]	
		kıble (A.) kıble	
		k.+yi 91b/11, 92a/1,	
		92a/5, 92a/9, 92b/4	

ķ.+den 91b/10, 110a/3	ķ.-a	54b/4,	55a/8,
ķ.+din 89a/9, 92a/7	55b/10,	55b/10,	70a/12,
ķ.+ye	76b/4,	76b/4,	72b/12, 78a/7, 80b/2, 82b/12,
91b/7, 92a/4, 92b/6, 100b/12, 101a/9	83a/5, 83a/8, 83a/11, 83a/12,	83b/5, 88a/6, 91b/10, 91b/11,	91b/13, 94b/3, 95b/2, 102b/7,
[=16]	107b/10,	108a/2,	108a/3,
ķıf (<ķıf, T.S. 136/a)	109a/4,	111b/5,	111b/12,
kadeh	111b/13,	113a/1,	113a/4,
ķ. 51b/1, 51b/12	113a/13,	113b/1,	113b/8,
[=2]	113b/8,	113b/9,	113b/12,
ķıĝ (<E.T. 608/b) koyun, keçi, deve gibi hayvanların toplarak ve kuru pıslıĝı	115a/4, 115a/5, 115a/7	ķ.-alar	66a/3, 68b/3,
ķ.+ı 75a/5, 75a/5, 75a/5	113b/5	ķ.-alardı	58b/9
[=3]	ķ.-alum	ķ.-alum	59a/7
ķıl (<E.T. 614/b) kıl, tüy	ķ.-am	ķ.-am	65a/5, 65a/6,
ķ. 108b/2	65a/7, 65a/9, 65a/10, 72a/5	ķ.-an	60a/4, 61a/12,
ķ.+ı 75a/3	72b/6, 72b/7, 91a/12, 91a/12,	106b/12, 106b/12, 106b/13,	106b/13, 107a/5, 107a/6
[=2]	ķ.-ana	ķ.-ana	72b/9, 107a/5
ķıl- (<E.T. 616/a) yapmak, etmek	ķ.-anlara	ķ.-anlara	72a/3, 72a/5
	ķ.-anları	ķ.-anları	72a/13

ķ.-anuñ 68b/4, 108a/12		ķ.-duğın 107a/12	
ķ.-asıdur 69b/3		ķ.-duğından	113a/3,
ķ.-asın 53b/13			113a/6
ķ.-avirgil 68a/2		ķ.-duğum	91b/2,
			109a/2, 109a/6, 115a/2
ķ.-avuz 67a/7, 79b/9		ķ.-duğunla 65a/13	
ķ.-ayın(bahane	kıl-	ķ.-dum	53b/12, 60a/2,
:bahane bulmak) 56b/1			72a/3, 78a/1, 81b/5, 101b/11,
ķ.-ayın 72b/3			105a/6
ķ.-dı	52a/8, 63a/1,	ķ.-duñ	105a/5
65a/11, 66a/2, 66b/7, 68a/5,		ķ.-duñuz	55a/12, 55b/1,
68a/6, 68a/8, 68a/10, 68a/12,			55b/2
68b/13, 69a/8, 70b/7, 70b/8,		ķ.-ğıl	54a/5, 54a/8,
70b/12, 71a/13, 71b/4, 71b/6,			67b/5
71b/9, 71b/10, 73a/8, 82b/7,		ķ.-ı(vir-)	65b/5, 65b/8,
87b/11, 92a/2, 92a/3, 92a/3,			96b/1
92a/12, 93b/6, 94a/5, 94a/8,		ķ.-ıcaık	60a/3, 66a/13,
94b/5, 94b/7, 95a/3, 95a/9,			68a/7, 68a/9, 68a/11, 68a/13,
95b/2, 95b/9, 96a/12, 96b/1,			91b/6, 99b/8, 109a/1, 109a/4,
97a/2, 97a/11, 107a/7,			111b/5, 111b/9, 113b/6
107/b08, 112b/12, 113b/10			
ķ.-dılar 52a/4, 71b/8		ķ.-ınca 113a/11	
ķ.-duğı	54a/8, 82b/8,	ķ.-ısarvan 52b/4	
91a/9, 92a/8, 92b/7, 92b/8,		ķ.-madın	113a/10
94a/4, 107b/2		ķ.-mazısa 111b/10	
ķ.-duğıla 91a/7			

ķ.-mış	60a/5,	92a/7,	ķ.-ur	63b/5,	70a/13,
113a/5			70b/1,	72a/8,	83a/9,
			84b/5,		
ķ.-mışdurur	61a/12		107a/4,	107a/4,	108b/7,
			109b/14,	111a/11,	114b/11
ķ.-sa	58a/10,	82a/9,	ķ.-urđı	69b/7,	70a/4,
83a/13,	85b/8,	86a/9,	91a/1,	93b/10,	95a/8,
91a/2,	91a/5,	91b/7,	91b/13,	96b/7,	104a/7,
92a/6,	93b/13,	94a/3,	94a/11,	108a/11,	113a/6,
94a/12,	94b/11,	95a/12,	ķ.-urđn	91b/6	
95b/11,102a/9,		102a/10,	ķ.-uriken	79b/4,	109b/8
102a/12,	103a/3,	104a/9,	ķ.-urken		72b/10,
107b/10,	110a/5,	112a/7,	108a/3,	109a/7,	109b/11,
112a/10,	112a/12,	112b/1,	110a/7,	115a/1	
112b/2,	112b/2,	112b/3,	ķ.-urlar	113b/7	
112b/5, 113a/8			ķ.-urlarđsa		61a/9,
ķ.-sun	68a/2,	91a/4,	106a/10,	113b/4	
91a/4			ķ.-urlarsa	60a/4	
ķ.-sunlar	65a/4,	65a/6,	ķ.-ursa	61a/5,	68b/6,
65a/7			68b/8,	68b/9,	68b/10,
ķ.-sunlardur		65a/8,	88b/5,	88b/6,	88b/6,
65a/9			91a/6,	91a/11,	91a/13,
ķ.-up	55a/7,	62b/2,	91b/2,		
65b/13,	73a/3,	74b/13,	92b/6,	100b/9,	102a/7,
110b/1, 113a/1, 113a/13		76b/3,	104b/2,		
			104b/7,	111b/12,	112b/9
ķ.-upsa	111b/11		[=286]		
ķ.-upvan	52b/3		ķılıç (<E.T.	ķılıç,	EDPT
			618/a) ķılıç		

ķ. 110a/6		ķ.-ya	82b/10,	107a/13,
ķ.+a(ķılıca) 86a/6			113b/2, 114b/13	
ķ.+îla(ķılıcîla) 62b/2		ķ.-yalar	113b/5	
[=3]		ķ.-yanuñ	59b/10	
ķılın- (<ķıl-ı-n-) kılınmak		[=16]		
ķ.-ur 83a/7		ķılmaķ (<ķıl-maķ) kılmak		
[=1]		ķ.	65b/5, 65b/6, 65b/8,	
ķılınma- (<ķıl-ı-n-ma-)		68a/2,	81a/11, 81b/6, 82b/13,	
kılınmamak		83a/3,	86b/13, 87a/1, 87b/13,	
ķ.-mış 92a/4		88/a02,	88a/3, 88a/5, 88a/11,	
[=1]		88a/12,	88a/13, 88b/3, 88b/4,	
ķılma- (<ķıl-ma-) kılmamak		88b/9,	88b/12, 92a/9, 94a/13,	
ķ.-dı 94a/8		95a/6,	97a/6, 99b/11, 103a/6,	
ķ.-dılar 55a/13, 105a/1		106a/2,	106b/3, 107a/8, 107b/7,	
ķ.-duğı 94a/12		108a/7,	109b/7, 111b/6,	
ķ.-duğımış 109a/5		112a/1,	112b/7, 112b/10,	
ķ.-đıl 54a/5		112b/11		
ķ.-mış 94a/7		ķ.+a(ķılmađa)	64b/7,	
ķ.-mışdur 94a/10		79b/8,	86b/9, 90b/1, 91a/5,	
ķ.-sa 85a/11, 85b/9		95b/8		
		ķ.+dan	105a/10	
		ķ.+dur	59b/4, 61b/2,	
			88a/4, 91a/7, 99a/11	
		[=50]		
		ķılmaķlık (<ķıl-maķ+lık)		
		kılmak		

<p>ķ. 88a/8, 88a/9</p> <p>[=2]</p> <p>ķılmamak (<ķıl-ma-mak) yapmamak</p> <p>ķ. 103b/8</p> <p>[=1]</p> <p>ķıpkızıl (<ķıp+ķızıl <E.T. ķıp, EDPT 578/b; <ķız+ıl EDPT 683/b; <ķız+sıl) çok kırmızı</p> <p>ķ. 71a/4</p> <p>[=1]</p> <p>ķırā'at (A.) okumak</p> <p>ķ.+ıla 105b/5</p> <p>[=1]</p> <p>ķırķ (<E.T. ķırķ, EDPT 651/a) kırk</p> <p>ķ. 51a/13, 51b/6, 52a/1, 53b/9, 75a/11, 76a/11, 102b/8, 102b/9</p> <p>[=8]</p> <p>ķısa (<E.T. ķıs-ġa, EDPT 667/a) kısa</p>	<p>ķ. 101a/2, 102b/6, 102b/12, 102b/12</p> <p>[=4]</p> <p>ķısım (<A. ķısm) bölüm</p> <p>ķ.+ı(ķısmı) 59a/7</p> <p>ķ.+ından(ķısmından) 59b/2</p> <p>[=2]</p> <p>ķısmī (A.) bir ķısım, bir parķa</p> <p>ķ. 59b/2</p> <p>[=1]</p> <p>ķış (<E.T. ķış, EDPT 670/a) kış</p> <p>ķ. 88a/8, 88a/9</p> <p>[=2]</p> <p>ķıy- (<E.T. ķıd-, EDPT 595/a) kıymak</p> <p>ķ.-avuz 51b/3</p> <p>ķ.-dı 71b/2</p> <p>[=2]</p> <p>ķıyām (A.) namazda ayakta durulan bölüm</p>
---	--

k. 52b/9		ķız (<E.T. kız,	EDPT
k.+da 61b/9		679/b) kız	
k.+dadur 60a/13		ķ. 62b/12	
[=3]		[=1]	
ķıyāmet (A.)	kıyamet,	ķızar- (<kız-ar-)	kızarmak,
Dünya'nın sonu		kırmızı olmak	
ķ.+(ķıyāmet	güni)	ķ.-dı 51b/13	
54b/3, 64a/7, 103a/11		[=1]	
ķ.+(ķıyāmet	güni	ķızıl (<E.T. kızıl	EDPT
ķarañulıđı) 72b/1		683/b;< kıız+sıl) kızıl, kırmızı	
ķ.+e 62b/13		ķ. 53b/5, 87b/8	
[=5]		[=2]	
ķıyās (A.) karşılaştırma		ķiçi (<E.T. kiçiğ,	EDPT
ķ.+ıla 86b/9		696/a) küçük	
[=1]		k. 84a/5	
		[=1]	
ķıyı (<ķıd-ı) kıyı		ķifāye (A.) yeterli olma	
k.+nda 81a/6, 113a/13		k.+dür(farz-ı	ķifāye:
[=2]		Bazı mükelleflerin	yapmasıyla
ķıyemtlü (<A kıyemet+T.+lü)		diğerlerinin	yapması
kıyemetli, değerli		gerekmeyen farz	demektir,
ķ. 56b/1		cenaze namazı gibi) 80b/10	
[=1]		[=1]	

kim 1.bağlaç ki

				78a/6,	78a/6,	78a/7,	78a/10,
				78b/12,	78b/13,	79a/3,	79b/2,
	k.	51b/4,	51b/5,	52a/2,	79b/5,	79b/6,	79b/8,
52a/8,		52a/9,	52b/3,	52b/4,	81a/4,	81b/4,	81b/5,
52b/6,		52b/11,	52b/12,	53b/12,	81b/8,	82a/2,	82a/8,
53b/13,		54b/4,	55a/4,	55a/5,	82b/10,	82b/12,	83a/2,
55a/5,		55a/6,	55b/5,	55b/6,	83a/9,	84a/4,	84a/5,
55b/7,		56a/3,	56a/9,	56b/7,	85a/4,	85a/8,	85b/2,
57a/10,		57a/12,	57b/3,	57b/9,	86a/11,	86b/7,	86b/9,
57b/11,		58a/1,	58a/4,	58a/5,	87b/10,	89b/4,	90a/13,
58a/8,		58b/4,	58b/8,	58b/9,	91a/9,	91a/9,	91b/2,
58b/10,		58b/12,	59a/4,	59b/3,	91b/10,	92a/4,	92a/7,
59b/5,		60a/1,	60a/3,	60a/9,	92b/3,	92b/10,	93a/3,
62a/8,		62b/2,	62b/8,	62b/9,	93a/8,	93a/10,	93a/11,
62b/10,		62b/12,	63a/1,	63a/12,	93b/1,	93b/6,	93b/9,
63a/13,		63b/11,	64a/5,	64a/6,	94a/5,	94a/7,	94a/10,
64a/7,		64b/3,	64b/4,	64b/6,	94b/1,	94b/4,	94b/11,
64b/8,		64b/9,	65a/2,	65a/4,	95a/1,	95a/7,	95a/12,
65a/12,		65a/12,	65b/10,	66a/5,	95b/2,	95b/6,	95b/13,
66a/7,		66a/9,	66b/1,	66b/3,	96a/4,	96a/10,	96a/13,
66b/3,		66b/7,	66b/7,	66b/9,	96b/6,	96b/11,	97a/8,
66b/12,		67a/2,	67b/3,	67b/4,	97b/6,	97b/9,	99a/11,
67b/7,		67b/13,	68b/3,	69b/1,	101b/11,	102b/5,	103a/7,
69b/4,		69b/6,	69b/7,	70a/2,	103a/8,	103b/2,	103b/9,
70a/3,		70a/9,	70a/10,	70b/1,	104a/2,	104a/5,	104a/8,
71a/6,		71b/4,	72b/11,	72b/13,	104a/10,	104b/3,	104b/5,
73a/5,		73a/7,	73a/9,	74a/3,	104b/11,	105a/2,	105a/4,
74a/5,		74a/7,	74b/1,	74b/10,	105a/7,	106a/2,	107a/7,
74b/12,		75a/8,	75a/12,	75b/1,	107b/4,	107b/5,	107b/6,
75b/2,		76a/9,	76b/7,	76b/9,	108a/4,	108a/7,	108a/8,
76b/10,		77a/8,	77a/9,	78a/5,			

108b/2, 109a/3, 109a/4, k.+(ne kim) 74b/7,
 109a/10, 109b/12, 109b/12, 75a/9, 75a/11, 75b/7, 77a/11,
 110a/1, 110a/9, 110a/12, 82a/3, 82a/11, 84a/11, 105a/4
 110a/13, 111b/9, 111b/12,
 112b/6, 113b/10, 113b/11, k.+(nice kim) 55b/5
 114a/5, 114a/7, 115a/5, k.+(niçe kim) 53b/13,
 115a/13, 55a/3 54a/9, 61b/3, 61b/5

[=247]

k.+i 54b/5

2. soru zamiri

k.+ler 55b/6

k.+üñ 56a/6, 103a/13

k.+üñ 92b/2, 92b/3

[=2]

[=46]

3. belirsizlik zamiri

kimse (<kim+ise < kim+ erse)

hiç kimse

k. 54b/5, 59b/9, 66a/3,
 76a/12, 59b/8

k. 63a/11

k.+(her kim) 53a/6,
 61a/5, 64b/11, 68b/5, 68b/7,
 68b/8, 68b/10, 76a/12, 97b/12,
 98a/1, 103a/4, 103a/5, 103a/9,
 104b/2, 104b/7, 105a/7,
 105a/8, 105a/13

k.+den 78b/9

k.+ye 78b/10, 104a/13

[=4]

k.+den(her kim) 52b/12

kimsene (<kim+ise+ne < kim+ erse ne) hiç kimse

k. 57a/12

k.+e(her kim) 52b/11

[=1]

k.+üñ(her kim) 64a/9,
 64b/9, 78a/6

kireç (<F. gireç) kireç

k. 82a/1

[=1]				k.+ye	80b/9,	89b/11,
kişi (<E.T.	kişi,	EDPT		90a/3,	91b/9,	96a/9,
752/b) kişi				97a/13,	106b/10,	106b/11,
				106b/12,	106b/13,	107a/1,
	k. 56b/8,	76a/8,	79b/4,	107a/3,	107a/6,	107a/9,
	80b/7,	80b/8,	80b/10,	108b/6		
	89a/7,	89b/11,	90a/4,			
	91b/4,	91b/8,	91b/12,	k.+yidi	53b/4	
	96a/4,	96a/8,	96a/11,	[=68]		
	103a/13,	106/ā2,	106b/3,	kitāb (A.) kitap		
	106b/4,	106b/8,	106b/10,	k.+da	58b/11	
	106b/11,	106b/12,	106b/13,	k.+ında	67b/10	
	107a/1,	107a/6,	107a/9,	107a/9		
	k.+(her bir kişi)	69b/7		k.+ından	67b/9,	67b/9
	k.+den	106b/1,	106b/2	k.+larda	70b/3	
	k.+dür	103b/8		k.+uñ	59b/2	
	k.+ler	97b/7,	97b/8,	[=6]		
	97b/10,	97b/10,	99b/8,	kiyin (<E.T.		
	106a/11,	111b/1		kedin>keyin>keyn,		EDPT
	k.+lere	104a/4		704/b) sonra		
	k.+leri	111b/9		k. 74a/4		
	k.+nüñ	79b/2,	90b/4,	[=1]		
	96a/9,	106a/3,	108a/13	ko- (<E.T.	ko-d-,	EDPT
	k.+nüñ	(her	bir	595/b) bırakmak		
	kişi)			ķ.-dı	52a/8,	57a/4,
	64a/8			57a/7,	107b/6	

ķ.-dum 60a/2				k.+uñdan(ķofşılıǵuñda
ķ.-ǵıl 64b/2				n) 65b/7
ķ.-maǵa 111b/6			[=2]	
k.-rıdı 53b/8				ķoǵa (<E.T. kovga, 583/b)
ķ.-sa 90a/7, 112a/7				kova
[=10]				ķ. 75a/8, 75a/10,
				75a/11, 75b/3, 75b/4
ķoca (<ķoca, T.S. 141/b)				ķ.+(eyle-) 74b/12
yaşlı				ķ.+sı 81a/9
k.+yı 105b/1				[=7]
[=1]				ķoķu (<O.T. ķoķ-u, CTD
ķocalıķ (<ķoca+lıķ) yaşlılık				143) koku
ķ. 66a/12				k.+dur 74a/13
[=1]				k.+sı 67a/2, 67a/3,
ķoç (<E.T. koçgar, EDPT				74b/3
592/a) koç				k.+sından 67a/3
ķ. 70b/10, 72a/6				[=5]
[=2]				ķol (<E.T. kol, EDPT
ķofşılıķ (<O.T. ķo-n-şu, CTD				614/b) kol
141; ķo-n-şu+lıķ) komşuluk				ķ.+ın 109b/4, 81b/10,
→ ķomşı, ķonşı				81b/10
k.+uñ(ķofşılıǵuñ) 65b/3				ķ.+ına 81b/13
				ķ.+ında 96b/12

ķ.+ların	77b/7,	78a/3,	[=1]
78a/8, 78a/13, 78b/4			
[=10]			
ķoltuķ (<E.T.	kol+tık,	EDPT	k.-dı 104a/2
619/a) koltuk altı			[=1]
ķ.+ların	100b/11,		
101a/1			
[=2]			
ķoma- (<ķo-ma-) bırakmamak			ķonç (<ķonç,
ķ.-duğı 103b/13			T.S. 143/b)
ķ.-ya	69a/9,	69a/9,	mes çizmenin boğazı
69a/10, 69a/11,	69a/11,	69b/1,	k.+a(ķonca) 84b/4
70a/5, 70a/5,	70a/6,	70a/7,	[=1]
70a/7, 100b/13			
ķ.-ya(ķazāya) 83a/1			ķonşı (<O.T.
[=14]			ķo-n-đu,
ķomak (<ko-mak) bırakmak			CTD
ķ.+dur	61b/7,	62a/8,	141) komđu →ķomđu,
98b/7, 98b/11, 99a/5			ķođuılık
[=5]			k. 79b/6
ķomđu (<O.T.	ķo-n-đu-u,	CTD	[=1]
141) komđu →ķonđu,			
ķođuılık			ķonuklık (<E.T.
k.+sın 70a/8			EDPT 637/b;
			ķon-uk,
			kon-u-k+lık)
			konukluk
			k.+ı(konuklığı) 53a/8
			[=1]
			ķop- (<E.T.
			ķop-,
			EDPT
			580/a) kalkmak, ayrılmak
			ķ.-a 64a/7

88a/3	ķ.-up 87b/13, [=4]	88/a02,	ķ.+sı 63b/1	
			ķ.+sı(mabde 62b/9	ķorķısı)
	ķopar- (<ķop-ar-) koparmak		ķ.+sı(ŗoricı ķorķısı) 64a/2	
	ķ.-up 84b/4 [=1]		ķ.+sıdur(meydan ķorķısı) 65a/5	
	ķorķ- (<E.T. kork-, EDPT 651/b) korkmak		ķ.+sından 108b/4 [=15]	
65a/2	ķ.-a 63b/10, [=1]	64b/3,	ķorķulı (<kork-u+lı) korkulu	
	ķ.-acaķ 62b/8		ķ.+(ol-) 64a/5 [=1]	
	ķ.-adura 63b/1		ķoŗ- (<E.T. koŗ-, EDPT 670/b) eklemek	
	ķ.-alar 110a/9		k.-a 98a/4, 100a/13, 102/a06, 102b/6, 112a/2, 112b/13, 113a/7	
	ķ.-mazlarısa 106a/9 [=7]		[=7]	
	ķorķu (<kork-ı) korku			
	ķ. 64a/6, 64b/4		ķov- (<E.T. ķoŗ- <O.T. ķōv- , CTD 144) kovmak	
65a/7, 65a/8, 65a/10	ķ.+dan 65a/4, 65a/6, [=1]		ķ.-salar 62a/10	
	ķ.+dur 98a/1		[=1]	
	ķ.+lardan 65a/13		ķoy- (<E.T. ko-d-, EDPT 595/a) koymak, bırakmak	
	ķ.+ları 63b/11			

ķ.-a	74a/7,	77a/4,	ķ. 75a/13	
82b/10,	88a/7,	100a/8,	ķ.+(ķoyın	boğazla-:
100b/10,	100b/11,	101a/2,	koyun kesmek) 100a/2	
101a/2, 101a/9, 113b/2			[=2]	
ķ.-a(şu	ķoy-)	78b/11,	ķoyın- (<ko-y-'n-)	koyunmak,
80a/13			dökünmek →ķoyun-	
ķ.-alar	55a/8,	69b/6,	k.-ı(ķoyını	bilür)
87a/7			82a/13	
ķ.-alum	73a/3		k.-ursa	82b/5
ķ.-am	54b/6		[=2]	
ķ.-arsa	89b/1		ķoyınmaķlık (<ko-y-'n-	
ķ.-dı	56b/5, 66b/4		maķ+lık) koymak, dökünmek	
ķ.-dılar	53b/2, 104b/5		ķ.+dan	82b/1
ķ.-ıcaķ	98b/13		[=1]	
ķ.-up	88a/4,	90a/11,	ķoyma-	(<ķo-y-ma-)
91a/1, 106a/6, 110a/2			koymamak, dökmemek	
[=30]			ķ.-ğıl	67b/8
ķoydur-	(<ko-y-		[=1]	
dur-) koydurmak			ķoymaķ (<ķo-y-maķ)	koymak,
k.-up(şu	ķoydur-:	su	dökmeķ	
döktürmek) 78b/10			ķ.+dur	77b/11
[=1]			[=1]	
ķoyın (<E.T.	kony,	EDPT		
631/a) koyun →ķoyun				

 koyun (<E.T. kony, EDPT 631/a) koyun → koyun		 kötür- (<E.T. kötür-, EDPT 706/a) taşımak	
k. 75a/5		k.-ep 74b/13	
k.+ları 71b/5		[=1]	
k.+larına 71b/7		 kucak (<O.T. kuç-ağ, CTD 145) kucak	
[=3]		k. 103a/8	
 koyun- (<ko-y- ¹ n-) koyunmak, dökünmek → koyun-		[=1]	
k.-ursa 81a/4		 kudret (A.) güç	
[=1]		k. 72b/5	
 koyunma- (<ko-y-ı-n-ma-) koyunmamak, dökünmemek		k.+(kudret-i 'azım) 61a/10	
k.-dı 82b/3		k.+i 58a/3	
[=1]		k.+île 54a/2	
 köse- (<E.T. küse-, EDPT 749/a) imrenmek		k.+lerin 58b/2	
k.-yeler 55b/12		[=5]	
[=1]		 kul (<E.T. kul, EDPT 615/a) kul	
 kösme- (<kös(e)-me-) imrenmek		k. 65b/10, 106a/3	
k.-yeler 55b/12		k.+(kul ol-) 51b/3	
[=1]		k.+a 52b/10	
		k.+ları 73a/1	
		k.+larumdan 64b/7	

ķ.+larumuñ 62b/8		[=1]	
ķ.+umdan 69b/13		ķumķuma (A.) kafes	
ķ.+uñ 90a/2		k. 53b/4, 53b/10, 54a/1,	
[=9]		54a/2, 54a/10	
ķulak (<E.T. kulgak, EDPT		ķ.+(demür	ķumķuma)
621/a) kulak		53b/1	
ķ.+(ķulak	zekatı)	ķ.+ya 53b/2	
61b/10		[=7]	
ķ.+ına(ķulađına)	52b/6,	ķunut (A.) Kunut duası	
89b/1		ķ. 98a/11, 110b/7,	
ķ.+ları 99b/12		110b/8, 110b/8, 111b/1,	
[=4]		111b/2, 111b/3, 111b/4	
ķulavuz (<O.T. ķulabuz, CTD		[=8]	
146) kılavuz		ķur'ān (A.) Kuran	
ķ.+(kılavuz	eyle-)	ķ. 61b/10, 61b/11,	
62b/1		76a/5, 85a/12, 90a/7, 92a/13,	
[=1]		92b/12, 95a/7, 95a/7, 95a/10,	
ķulhuva'llāhu aħad (A.)		95a/11, 95a/13, 96a/3, 96a/8,	
İhlas suresi		96a/8, 96a/8, 96a/9, 96a/11,	
ķ.+u 105b/7		98a/4, 100a/2, 102a/5, 102a/9,	
[=1]		102b/1, 102b/3, 102b/8,	
ķullık (<ķul+lık) kulluk		102b/13, 102b/13, 103a/4,	
ķ.+(kıl-) 53b/11		103b/10, 103b/11, 105b/6,	
		106a/1, 106a/5, 106b/9,	
		106b/10, 107b/3, 108b/12,	

108b/12, 109b/11, 110b/5, 112a/8, 112a/11		[=1]	
	ķurbān (A.) kurban		
ķ.+(ħatm-1 Ķur'ān ķıl- : Kuran'ı hatmetmek) 112b/9	ķ.+(ķurbān bayramı)		
	80b/7		
ķ.+(ħāfız-1 Ķur'ān : Kuran hafızı) 105b/5	[=1]		
ķ.+da 78a/6	ķurbaġa (<ķurbaġı, T.S. 148/b) kurbaġa		
ķ.+ı 105b/4, 105b/6, 107b/3	ķ. 74b/5		
ķ.+ıla 102b/3	[=1]		
[=49]	ķurı (<E.T. ķurı-ġ , EDPT 652/b) kuru		
Ķur'ānsuz (<A. Ķur'ān+T.+suz) Kuransız	ķ.+nuñ 61a/8		
ķ. 95a/8, 95a/8	[=1]		
[=2]	ķurı- (<E.T. kurı- , EDPT 646/a) kurumak		
ķur- (<E.T. ķur , EDPT 643/a) ķurmak	ķ.-sa 86a/5, 86a/8		
ķ.-up(baġdaş ķur-) 109b/5	[=2]		
[=1]	ķurıl- (<T. ķur-ı -) çekilmek		
ķurak (<E.T. ķurġa-ķ , EDPT 653/b) kurak	ķ.-a 76b/11		
ķ.+dı 82b/4	[=1]		
	ķurıtmaķ (<E.T. ķurı-t- , EDPT 649/b) kurutmak		

ķ. 87a/5	[=2]		
ķ.+a(ķuritmaġa) 87a/5	ķusmak (<ķus-mak) kusmak		
[=2]	ķ. 79a/5		
ķurtar- (<E.T. *ķurt-ġar-, EDPT 649/b) kurtarmak	[=1]		
ķ.-ayın 72b/1	ķuř (<E.T. ķuř, EDPT 670/b) kuş		
ķ.-dı 70b/10	ķ.+lar 66b/6, 86b/6		
[=2]	[=2]		
ķurtılmak (<E.T. *ķurt-u-l- (mak), EDPT 649/b) kurtulmak	ķuřan- (<ķuřan, kuşanmak T.S. 149/b)		
ķ. 85b/2	ķ.-up 62a/12		
[=1]	[=1]		
ķurtul- (<E.T. *ķurt-u-l-,EDPT 649/b) kurtulmak	ķuřb (A.) bir konuda y¼ksek bilgisi ve yetkisi olan kimse		
ķ.-dı 71a/1	ķ.+ı 104b/11		
ķ.-duġından 76b/11	[=1]		
[=2]	ķuyı (<E.T. ķud-uġ, EDPT 598/b) kuyu		
ķus- (<E.T. kus- EDPT 666/a) kusmak	ķ. 75a/6, 75b/1		
ķ.-duġı 79a/5	ķ.+da 75a/7, 75a/9, 75a/11		
ķ.-sa 79a/8	ķ.+nuń 75b/2		

<p>ķ.+ya 75a/4</p> <p>[=7]</p>	<p>ķuyruk (<E.T. ķud(u)r-uķ, EDPT 604/a) kuyruk</p> <p>ķ.+ı(ķuyruķı ōri: akrep) 74b/5, 110a/1</p> <p>[=2]</p>	<p>ķūfūr (<A. ķūfr) ķūfūr ķōtū sōz</p> <p>k.+ūmden 54a/3</p> <p>[=1]</p> <p>ķūllī (A.) bütūn</p> <p>k. 68a/13, 68b/10</p> <p>[=2]</p>
<p>ķuytu (<ķuytu, T.S. 150/a) kuytu</p> <p>ķ. 77a/1</p> <p>[=1]</p>	<p>ķūrsi (<A.) lehv-i mahfuzun olduķu yer</p> <p>k. 61a/6</p> <p>[=1]</p>	
<p>ķuyu kuyu →ķuyı</p> <p>ķ. 81a/9</p> <p>ķ.+(yūzin ķuyu) 70b/9</p> <p>ķ.+dağı 75a/13</p> <p>ķ.+lar 73b/1</p> <p>[=4]</p>	<p>ķūrsū (<A. ķūrsi) lehv-i mahfuzun olduķu yer</p> <p>k.+m 60a/10</p> <p>[=1]</p>	
<p>ķuzgun (<E.T. ķuzgun, EDPT 682/b) kuzgun</p> <p>ķ. 75b/11</p> <p>[=1]</p>	<p>ķūy- (<E.T. ķūd->ķūd->ķūt- >ķūy-, EDPT 701/a) beklemek, sabretmek</p> <p>k.-e 113a/12</p> <p>[=1]</p>	

L

lafz (A.) söz		1. 52a/6, 54b/3, 55b/2, 57a/13, 58b/10, 59b/10, 62b/4, 65b/10, 66a/4
l.+ın(selam 98a/11	lafzı)	[=9]
l.+îla 108b/7		lāyık (A.) layık
[=2]		1. 96a/4, 96a/7, 103b/8
laḥza (A.) an		[=3]
l.+da(bir laḥza) 55b/10		lāzım (A.) gerekli
[=1]		1. 79b/8, 79b/12, 80a/1, 80a/2, 80a/3, 108a/6, 114a/4, 114a/7, 114a/8, 114b/11
la'īn (A.) lanetlenmiş		1.+dur 63a/13, 64b/3
l.+(şeyṭān-ı 63b/9	la'īn)	[=12]
[=1]		leṭāif (A.) fıkralar
la'ı (A.) lal taşı		1. 59a/4
1. 53b/6		1.+den 58b/10
[=1]		[=2]
laṭif (A.) hoş		levḥ (A.) levha
1. 93a/6		1.+(levḥ-i secde) 60a/10
[=1]		1.+(levḥ ü kalem) 61a/6
laṭife (A.) fıkra		[=2]
		lezzet (A.) lezzet

	1.+ile 79b/10		m.+a 78a/5
	[=1]		2. kul
luṭf	(A.) lütuf		m.+a 73a/5
	1.+ile 55a/9		3. hizmet edilen
	[=1]		m. 73a/3
			[=4]
M		maḥluḳ	(A.) yaratılmış
			m. 108a/8
			[=1]
maʿāni	(A.) anlam		
	m. 59a/2	maḥrūm	(A.) mahrum, yoksun
	[=1]		m.+(kılma-) 54a/5
maʿbūd	(A.) İbadet edilen,		m.+(ol-) 69b/10
tapılan			m.+dur 103a/12,
	m.+um 53b/11		105b/2
	[=1]		[=4]
maʿde	(A.) iç	maḳām	(A.) makam, yer
	m.+sinden(sīn maʿdesi)		m.+(maḳām kılvir-)
	72b/2		65b/5
	[=1]		m.+a 55b/6, 55b/9
maḥdūm	(A.) 1. Evlat, çocuk		m.+dağı 55b/5
	m.+(tapusu) 58b/12		m.+ile 89a/1

[=5]		m.+(eyle-) 71b/7
maḳrema (A.) bez		[=1]
m.+yıla 78b/11		ma'ni (A.) anlam
[=1]		m.+(durur) 59b/3
maḳşūd (A.) maksat, amaç		m.+ler 64a/8
m. 78b/1, 80b/5,		m.+si 73a/2, 93a/3
109b/14		m.+sin 103b/10
[=3]		[=5]
maḳhūr (A.) ilahi gazaba		mañşib (A.) makam
uğrayan		m. 103b/2
m. 72a/7		[=1]
[=1]		Mañşūr (A.) Mansur
māl (A.) mal		m. 76a/10
m.+lar 53b/8		[=1]
[=1]		maşrıḳ (A.) doğu
ma'lūm (A.) bilinen		m. 57b/7
m.+(degül) 76a/1		m.+a 57b/10
m.+(ma'lūm ol-) 73a/5,		m.+dan 87b/3
78a/6		[=3]
[=3]		maṭarā (<A. miṭhara) matara,
māmlıḳ (<F.mām+T.+lıḳ)		su kabı
annelik		

m.+(kıl-) 74b/13		meḳaddim (A.) öne çıkan
[=1]		m.+ler 54a/9
mebde (A.) başlangıç		[=1]
m.+(mabde	ḳorḳusu)	mekir (<A. mekr) hile
62b/9		m.+inden(mekrinden)
[=1]		63b/9
meclis (A.) lakırdı		[=1]
m. 73a/1		Mekke (A.) Mekke
[=1]		M. 66b/9, 77b/12
meḡer (F.) 1.ama		M.+ye 80b/12
m.+(illā)	66b/9, 74a/2,	[=3]
74b/10, 79a/3,ama	88b/12,	
89b/4, 106b/6		mekrūh (A.)
2. eḡer		mekruh,şeriat bakıminan
82a/6,eḡer, 89a/12,eḡer		yapılması uygun olmayan
3.-den başka		m. 110a/3
m.+110a/9		m.+dur 75b/11, 76b/1,
[=10]		80b/3, 88a/13, 88b/4, 89a/1,
meḡek (<A. mihekk) mihenk		90a/4, 103a/1, 106a/7, 106a/8,
taşı		109a/11, 109a/13, 109b/8,
m.+idür 64b/9		109b/9, 109b/12, 110a/8,
[=1]		110a/9, 112a/1, 113a/10
		[=20]
		melik (A.) melik, hükümdar

m. 52a/4			m.+sidür 103b/1
m.+e 52a/4			[=2]
m.+i 51a/13			mescīd (A.) mescit
[=3]			m. 62b/1, 110a/10, 113a/8
mel'ūn (A.)	melun,		
lanetlenmiş			m.+de 88a/5
m.+lar 104a/12			m.+den 107b/6
[=1]			m.+e 62a/4, 90a/12
men' (A.) men, yasaklama			m.+i 90a/11, 110a/11, 110b/2
m.+(men' eyle-) 99b/6			m.+lere 106b/6
[=1]			m.+üñ 110a/8, 113a/9
menī (A.) döl suyu			[=13]
m. 79b/10			
m.+dür 86a/4			meşelā (A.) mesela, örneğin
[=2]			m. 91b/1, 93a/5, 93b/9, 94a/8, 114a/2
mercān (A.) mercan			[=5]
m.+ıla 82a/4			
[=1]			mes'ele (A.) mesele, konu
mertebe (A.)	mertebe,		m. 93b/11, 94a/4, 94b/4, 95a/1, 95a/7, 95b/1, 95b/6, 95b/13, 96b/2, 96b/6, 96b/11, 97a/8
derece			
m. 106a/3			

m.+(mes'ele-i	evvel)	meşgûl (A.) meşgul
93b/5		m.+(meşgul ol-) 58b/2,
m.+de 93b/5, 97b/3		58b/3, 58b/4, 83a/2, 83a/6,
m.+den 97b/3		91a/8, 96a/5
m.+nüñ 93b/4,	93b/5,	[=7]
97b/2		meşinlü (<F. mīşīn+T.+lū)
[=19]		meşinli
meşh (A.) mesh,	abdest	m. 84b/5
alırken el ile sıvama		[=1]
m. 84b/2, 84b/7, 84b/9,		meşkûk (A.) şüpheli
94b/11, 97a/5		m.+dur 75b/13
m.+(meşh dart-) 62a/2		[=1]
m.+(meşh eyle-) 77b/7,		metā' (A.) mal, mülk
78a/9, 83b/6, 83b/12, 84a/1,		m. 110a/9, 110a/10
84a/2, 84a/6, 84a/9, 84a/10,		[=2]
84a/13, 84b/1, 84b/2, 84b/13,		
85a/2, 94b/7, 97a/1, 97a/2,		mevc (A.) dalğa
107a/3		m. 74a/4
m.+(meşh ışığı) 62a/12		m.+i 74a/4
m.+(meşh vèr-) 78b/5		[=2]
m.+(meşh vir-) 78a/4,		
78a/11, 78a/13, 78b/8, 95a/2		meydan (A.) meydan
m.+i 84b/4		m.+(meydan
[=32]		65a/4
		ķorķusı)

m.+a 62a/5, 62a/6		m.+yidi 115a/6	
m.+ına 62b/1		[=12]	
[=4]		mi'de (A.) mide	
mezheb (A.)		m.+si 71a/1	
mezhep, yol		[=1]	
m. 111b/4		mihrāb (A.) mihrap	
m.+üñdür 111b/3		m.+a 61b/8, 62a/5	
[=2]		[=2]	
mi soru eki		mīl (<F.mille) karada 1609,	
m.+(ola mı?) 65b/1		denizde 1852 metre olarak	
m.+dı 115a/2, 115a/2		kabul edilen uzaklık birimi	
m.+dur75b/13		m. 81a/2, 81a/11,	
[=4]		81a/13	
mi soru eki		[=3]	
m.+(bitti mi?) 65b/1		Mina (A.) Mina dağı	
m.+di 115a/2, 115a/3		M.+da 70b/8	
m.+dür 115a/9, 115a/9,		[=1]	
115a/10, 115a/10, 115a/10,		mināre (<A.menāre) minare	
115a/10		m.+sinde 113a/9	
m.+dür(mismil midür?)		[=1]	
75b/13		mirāc (<A. mi'rāc) miraç,	
m.+siz 55a/6		göğe yükselme	

m. 70b/7		m.+(mu'ayyen	eyle-:
m.+(mirāc	gicesi)	açıklamak) 91b/1, 91b/3	
52a/7, 62b/4, 71b/10		[=2]	
[=4]		muğallaža	(A.) ağır
miskīn (A.) zavallı		m.+(necis-i	muğallaža)
m. 53a/2, 63b/3, 105a/7		86a/13, 86b/8	
[=3]		m.+yısa(necis-i	
miskīnlik (<A.miskīn+T.+lik)		muğallaža) 86a/11	
zavallılık		[=3]	
m.+(miskinlik	ol-)	muḥaffife (A.) hafif	
54a/4		m.+(necis-i	muḥaffife)
[=1]		86b/3	
mismil	(/mısmıl)	temiz,	[=1]
murdar olmayan		muḥakıḳ (A.) bilgin	
m.+(mismil	midür?)	m.+lar 80b/4	
75b/13		[=1]	
[=1]		Muḥammed (A.) Muhammet	
misvāk (A.) misvak		M. 61a/5, 64b/6, 65b/4,	
m. 77b/11, 77b/11,		67b/4, 93a/9, 93b/2, 94a/1,	
77b/12		94b/1, 94b/12, 95a/13, 95b/5,	
[=3]		95b/12, 96a/12, 96b/5, 96b/10,	
mu'ayyen (A.) belirli		97a/7, 97b/1	

M.+(Muḥammed Muṣṭafā) 62b/4, 68b/2, 71b/2, 71b/9,103b/1	muraṣṣa' (A.) değerli taşlarla süslü
M.+e 72a/1	m. 53b/6
M.+üñdür 70b/7	[=1]
[=24]	murdār (F.) murdar, mundar
muḥṭāc (A.) muhtaç, ihtiyaç sahibi	m. 74a/10, 74a/12, 74b/2, 74b/6, 75a/3, 86a/1, 91a/2, 91a/3
m.+(muḥṭāc ol-)	m.+(eyle-) 74b/8
103b/3, 103b/5, 103b/6	m.+(murdar mıdur?)
m.+dur 103b/6	75b/13
[=4]	m.+(ol-) 75a/6, 87a/9
muḥarreb (A.) Allah'a çok yakın	m.+dur 75b/9
m. 54b/4	m.+uñ 86a/2
[=1]	[=14]
muḥīm (A.) ikamet eden	Mūsā (A.) Hz. Musa
m. 84a/12, 90a/3, 90a/4, 94b/4	M. 60b/11, 71b/3
[=4]	M.+nuñdur 70b/6
mūm (F.) mum	[=3]
m. 110a/6	muṣannif (A.) tasnif eden, kitap yazarı
[=1]	m.+leri 57b/6

[=1]	m.+sa 92b/3
muşhaf (A.) kitap	[=2]
m. 110a/5	muvaḥḥid (A.) Tanrı'nın
m.+a 108b/11	birliğine inanan
[=2]	m.+ler 55a/2
Muṣṭafā (A.) Mustafa, Hz.	m.+lerden 58b/4
Muhammet	[=2]
M.+(‘aleyhi’s-selām)	muvaḥḥidlik
52a/10	(<A.muvaḥḥid+T.+lik)
M.+(Muḥammed	Tanrı'nın birliğine inanma
Muṣṭafā) 71b/9,103b/1	m. 58a/8
M.+ya(Muḥammed	[=1]
Muṣṭafā) 62b/5, 68b/2, 71b/2	mücāvür (<A. mücavir) komşu
[=6]	m.+(ol-) 66b/10, 67a/9
muştılık (<muştı+lık) müjde	[=2]
m.+(ol-) 53a/5	müddet (A.) müddet, süre
[=1]	m. 84a/11
muti' (A.) itaat eden	m.+i 94b/11
m.+lerüñ 53a/4	[=2]
[=1]	müderris (A.) ders veren
muvāfık (A.) uygun	m.+ler 103b/2
m. 92b/3	[=1]

mü'ezzin (A.) Ezan okuyan

m. 58b/6, 58b/7, 58b/7,
58b/8,62a/4, 90a/6, 99b/9
[=7]

m.+leri 72b/4

m.+lerüñ 72a/11

m.+üñ 67a/13, 69b/3,
72a/6

mühr (<F. muhr) mühür

m.+(mühr ur-) 53b/3

[=1]

mülâzemet (A.) bir işle
uğraşmak

m.+(mülâzemet
devam etmek) 66a/3

[=1]

ķıl:-

mü'mine (A.) bayan mümin

m.+lerimdür 65a/1

m.+lerindür 64a/4

[=2]

münafık (A.) münafık,
ikiyüzlü

m. 64b/11

mü'min (A.) inanan

m. 72a/7, 72b/6, 72b/11

m.+e 63a/13, 63b/10,
64b/3, 69a/4, 69a/7, 69b/5,
72b/9

m.+i 69b/6, 70a/3,
72b/8

m.+ler 55a/2, 62a/11,
64b/4, 72a/8, 72a/10

m.+lerden 72a/9

m.+lere 72b/5, 99a/10

[=1]

münāsib (A.) uygun

m.+idi 59a/3

[=1]

müneccim (A.) astrolog

m.+ler 57b/12

[=1]

münezzeh (A.) uzak

m.+ven 52b/2

[=1]		müslümān (<A. müselmān)
münezzehlik		müslüman
(<A.münezzeh+T.+lik)		m. 80b/13, 82a/8,
uzaklık		82a/9, 82a/10, 89a/8
m. 54a/4		m.+(müslümān ol-)
[=1]		57a/11
		m.+lar 51a/12, 54a/13
münkir (A.) münkir, sorgu		
meleği		m.+lara 104b/2
m. 64a/5, 69b/12,		m.+ları 53a/11
69b/13		[=10]
m.+e 70a/2		müslümānlık (<A. müsülmān+T.+lık)
[=4]		müslümanlık
mürted (<A. mürtedd) dinden		
dönen		m. 59b/3
m.+(ol-) 82a/10, 82a/11		[=1]
[=2]		müşğ (F.) misk
müsteḥab (<A.müsteḥabb)		m. 67a/3
sevilen, sevap kazandıran		[=1]
m. 78b/13, 97b/5		müşkil (A.) zor
m.+dur 88a/9		m. 59a/3
m.+ları 78b/7		m.+inden 59a/4
[=4]		m.+ler(sorun) 78a/5

[=3]			naķışlamak (<A. naķş+T.+la- mak) nakışlamak
müṭali'ad (<A. müṭala'at)			
inceleme			n. 110a/12
m.+(ķıl-) 73a/3			[=1]
[=1]			namāz (<F.nemāz) namaz
müzdüm (F.) sevap			n. 59b/9, 60a/2, 60a/6,
m. 101b/10			60a/8, 61b/3, 62a/1, 62b/1,
[=1]			66a/8, 66b/2, 69a/1, 69a/3,
			69b/3, 70b/3, 71b/6, 73a/1,
			73a/5, 79b/1, 79b/3, 79b/5,
			81a/3, 82b/7, 82b/12, 83b/1,
N/Ñ			85b/7, 87a/12, 88b/8, 89b/8,
			91a/12, 91b/1, 91b/4, 92a/7,
			92b/10, 93a/7, 93b/1, 93b/3,
Nāfi' (A.) Nafi →Nāfi'			94b/11, 95a/1, 96a/11, 96a/13,
Bin Yezīd			96b/1, 97a/6, 97a/7, 99b/2,
N. 53b/3, 54b/1			99b/5, 102b/3, 105b/7,
N.+i 53b/1, 53b/2,			107b/8, 107a/13, 107b/5,
54a/11, 54a/13			108a/7, 108a/7, 108a/10,
N.+üñ 53b/1, 54a/11			108b/4, 108b/5, 108b/9,
[=8]			108b/10, 108b/10, 114b/10,
			114b/13, 115a/2, 115a/13,
			59b/8
Nāfi' Bin Yezīd (A.) Nafi Bin			n.+(namāz ķıl-) 58a/9,
Yezit →Nāfi'			58b/9, 61a/12, 66a/13, 68a/2,
n. 53a/11			68a/2, 71b/6, 78a/7, 79b/8,
[=1]			80b/2, 81a/11, 81b/6, 82a/9,
			82b/7, 82b/13, 83a/13, 85a/10,

85b/8,	85b/9,	86a/9,	86b/9,	n.+a(farīza	namāz)
86b/13,	87a/1,	88a/13,	88b/4,	91a/13	
88b/9,	90a/5,	90b/1,	91a/1,	n.+a(taṭavvu´	namāz)
91a/2,	91a/5,	91a/5,	92a/9,	112a/3, 112a/5	
92b/7,	92b/8,	93b/6,	93b/10,		
94a/3,	94a/5,	95a/8,	95a/11,	n.+da	61b/4, 91b/4,
95b/8,	96b/7,	97a/2,	97a/11,	92b/11,	92b/12, 92b/12,
99b/8,	104a/6,	104b/7,	106/ā2,	98a/12,	100a/2, 101b/1,
106a/10,	106b/3,	107a/4,	107a/4,	101b/3,	102b/2, 102b/13,
107a/5,	107a/7,	108a/3,	108a/3,	103a/1,	104a/8, 109a/11,
108a/10,	109a/7,	109b/7,	109b/7,	110b/8, 114a/2, 114a/7	
109b/8,	109b/11,	109b/14,	109b/14,	n.+dadur	61b/5
110a/5,	110a/7,	112a/10,	112a/10,		
112b/7,	113a/1,	115a/1,	115a/1,	n.+dan	62a/7, 90a/13,
115a/11				93a/2, 93a/3, 93a/4,	93a/9,
				93a/12, 93b/1, 93b/1,	93b/3,
	n.+(namaz	qılma-)		94b/13,	96a/11, 97a/12,
113a/10				109b/14	
	n.+(namaz	vaḡtı)		n.+dur(namaz	qılmaḡ)
105a/11				91a/9	
	n.+(taṭavvu´namāz)			n.+ı	65a/11, 66a/2,
88b/4,	91a/11,	102a/9,	102a/9,	66a/3, 68b/12, 69a/7,	72b/12,
102a/12, 111b/11, 112b/1				83a/13, 86a/12, 86a/13,	86b/4,
	n.+a	58b/2,	58b/4,	87a/12, 88b/9, 90b/8,	90b/11,
78a/2,	91a/7,	91a/8,	98b/1,	91a/2, 91b/6, 92a/6,	92b/3,
99b/10,	99b/11,	112a/11,	112a/11,	92b/4, 92b/5, 93a/11,	93b/9,
114a/9,	114a/11,	114b/5,	114b/5,	93b/9, 93b/11, 93b/12,	93b/13,
114b/13				94a/1, 94a/2, 94a/3,	94b/12,
				95a/5, 95a/11, 95a/12,	95b/1,
				95b/4, 95b/5, 95b/10,	95b/12,

96a/9,	96a/13,	96b/4,	96b/6,	94a/13,	95a/8,	95b/11,	97a/6,
96b/9,	97b/1,	97b/2,	99b/10,	101b/11,	103a/6,	107a/8,	
100a/5,	100a/6,	104a/8,		107b/2,	108a/12		
104a/10,	106b/7,	106b/8,		n.+ı(öyle		namāzı)	
106b/9,	107a/10,	107b/4,		69a/9,	70a/5,	70b/5,	87b/3,
107b/5,	107b/7,	107b/9,		94a/11,	94b/9		
107b/10,	108b/7,	108b/13,					
109a/2,	109a/9,	109a/10,		n.+ı(taʿavvuʿ		namāzı)	
110a/2,	112a/7,	112a/12,		112b/1,	112b/2,	114b/12	
112b/3				n.+ı(vitir		namāzı)	
	n.+ı(aḥşām	namāzı)		70a/7,	70b/7		
69a/11,	70a/6,	70b/6,	71a/12,				
72b/7,	113a/11			n.+ı(yatsu		namāzı)	
				69a/11,	70a/7,	70b/6,	113a/11
	n.+ı(bayram	namāzı)		n.+ıdan	61a/4		
83a/3							
	n.+ı(cumʿa	namāzı)		n.+ıdur(öyle		namāzı)	
83a/7				91b/2			
	n.+ı(ikindü	namāzı)		n.+ıla	107/b08		
69a/10,	70a/5,	70b/5,	70b/13,	n.+ın	83a/1,	85a/12,	
71a/11,	94a/11,	94b/1,	113a/11	85b/10,	93b/10,	108b/2,	
				113a/4,	114b/5,	115a/4,	
	n.+ı(irte	namāzı)	69a/8,	115a/13			
70a/1,	70b/5,	72a/2,	87b/1,				
111b/7,	113a/10			n.+ın(aḥşām		namāzı)	
	n.+ı(kılmak)	59b/4		65a/8,	68a/11,	68a/11,	68b/9,
				88a/12,	92a/3		
	n.+ı(namaz	kı1-)	60a/3,				
60a/4,	61a/5,	68b/3,	82b/8,	n.+ın(cenāze		namāzı)	
82b/11,	92a/6,	94a/4,	94a/13,	79b/4,	88b/6,	91b/6	

n.+ın(ikindü	namāzı)	n.+ına(cum´a	namāzı)
65a/6, 68a/9, 68a/9, 68b/7,		83a/6	
70b/11, 72a/12, 72b/5, 88a/10,			
94a/12		n.+ına(irte	namāzı)
		113a/12	
n.+ın(irte	namāzı)	n.+ına(öyle	namāzı)
65a/3, 68a/5, 68b/4, 70a/4,		109a/1	
72a/3, 88a/11, 88b/10, 94b/5,			
96b/2, 113a/6		n.+ına(vaḳt	namāzı)
		83a/9	
n.+ın(namaz	ḳıl-)	n.+ında(aḥşām	namāzı)
83b/5, 94a/7, 95a/2, 95a/6		102a/2, 102b/11	
n.+ın(öyle	namāzı)	n.+ında(bayram	
65a/5, 68a/6, 68a/7, 68b/5,		namāzı) 98a/12	
72a/5, 83a/8, 88a/5, 88a/12,			
88b/11, 91b/1, 91b/13, 94a/8,		n.+ında(ikindü	yatsu
94a/10, 94b/3, 94b/10, 96b/10,		namāzı) 102b/10	
109a/4, 109a/5, 113a/1, 113b/7			
n.+ın(taṭavvu´	namāzı)	n.+ında(irte	namāzı)
112b/5, 113a/5		102a/2, 102b/5,	102b/8,
		111b/2, 111b/3	
n.+ın(vitir	namāzı)	n.+ında(vitir	namāzı)
71b/9, 72b/10, 88a/7		71b/12	
n.+ın(yatsu	namāzı)	n.+ında(yatsu	namāzı)
65a/9, 68a/13, 68a/13, 68b/10,		102a/2	
71b/3, 72b/9, 88a/3, 88a/10			
n.+ına(bayram	namāzı)	n.+ından(aḥşām	
83a/2		namāzı) 88b/8	
n.+ına(cenāze	namāzı)	n.+ından(ikindü	
83a/4		namāzı) 94b/2	

n.+ından(öyle 112b/12	namāzı)	n.+uñ(namāzuñ edepleri) 99a/11	
n.+inuñ 110a/2		n.+uñ(namāzuñ sünnetleri) 98b/1	
n.+inuñ(irte 103a/2	namāzı)	n.+uñ(namāzuñ şartları) 90a/13	
n.+inuñ(yatsu 102a/13	namāzı)	n.+uñ(namāzuñ vācibleri) 97b/4, 98a/2	
n.+lar 66a/6, 109a/2	92a/4,	n.+uñı(namaz 105a/5	ķıl-)
n.+lar(ķalmıř 89b/6	namāz)	[=439]	
n.+larda 102a/8, 102b/1		nār (F.) ateş	
n.+ları 88b/13, 96b/11	92b/1,	n. 51b/13	
		[=1]	
n.+ları(ķalmıř 89b/5	namāz)	nařīb (A.) nasip	
n.+ları(namaz 102a/9	ķıl-)	n.+i 61a/4	
		[=1]	
n.+larını 105a/9		nařīb̄süz (<A. nařīb+T.+süz)	
n.+um 69b/1		nasipsiz	
n.+umı 104b/13		n.+dür 105b/3	
n.+umuza 108a/8		[=1]	
n.+uñ 82b/9, 87b/1, 92b/9, 93b/12, 96a/1	82b/12,	nāzenīn (F.) nazenin, nazlı	
		n. 105a/9	

	[=1]			necis (A.) pislik	
ne (<E.T. 774/a) ne	ne,	EDPT		n. 74a/1, 74a/7, 74a/9, 74a/10, 85b/12, 86a/7, 86a/7, 86a/8, 86a/11, 87a/1, 87a/3, 87a/8	
n. 52a/9, 60a/3, 62b/12, 64a/8, 65b/2, 66a/1, 66b/12, 75b/4, 80b/3, 87b/10, 90a/7, 91a/9, 91a/12, 91b/1, 91b/4, 102b/2, 104a/4, 104b/11, 110b/1				n.+(necis-i muğallaza) 86a/11, 86a/13, 86b/8	
n.+(ne kadar) 61a/8				n.+(necis-i muhaffife) 86b/3	
n.+(ne kim) 56a/1, 74b/7, 75a/9, 75a/11, 75b/7, 77a/11, 82a/3, 82a/11, 84a/11, 105a/4, 109b/13				n.+den 80a/9, 90b/2, 90b/3	
n.+dür 58a/2, 97b/5, 97b/5				n.+dür 86a/5	
n.+ydüğünü 60a/6				n.+in 77a/4	
n.+ye 55a/4				[=21]	
n.+yidüğü 97b/12, 97b/12				neden (<ne+den <E.T. ne, EDPT 775/a) ne sebeple	
[=38]				n.+dür 58a/1	
nebī (A.) peygamber				[=1]	
n.+nüñ 61a/4				nefes (A.) nefes, soluk	
[=1]				n.+de 54b/2	
				[=1]	
				nefis (A.) nefis, çok güzel	
				n. 53b/6	

	[=1]		n.+den 104a/1	
nefs (A.) nefis			n.+dür 66b/12	
	n.+ümi 105a/2		n.+lerde 73a/11	
	[=1]		n.+lere 73a/10	
nefyen (F.) reddederek			n.+leri 109a/10	
	n. 58b/13		n.+si 115a/9	
	[=1]		n.+ye 55b/12, 78a/11	
nekîr (A.) nekîr, sorgucu			n.+yile 73a/13, 77a/12	
melek →nekîr			[=25]	
	n. 69b/13		ne'üzübillâhi (A)	Tanrı
	n.+den 64a/5		korusun	
	n.+e 69b/12, 70a/2		n. 63b/6, 64a/3, 82a/10	
	[=4]		[=3]	
nekîr (<A. nekîr)	nekîr,	nevâziş (F.) içtenlik		
sorgucu melek→nekîr		n. 55b/11		
	n. 91b/6	n.+(nevâziş		kı(-)
	[=1]	55b/10		
nesne (A.) nesne		n.+üm 70a/11		
	n. 52b/6, 73b/6,	[=3]		
	73b/12, 77a/6, 78a/11,			
	78b/2,	neyçün (<E.T. ne,	EDPT	
	79a/1, 79b/7, 80a/9,	774/a;üçün,	uç-u-n,	EDPT
	87a/6,			
	108a/6, 108b/6,			
	108b/8,			
	109a/8, 114a/7			

28/b,	ne+y+çün)	niçin	n.+ler	80b/8,	80b/11,
→niçün			100a/5		
n. 69a/1			n.+si84b/13		
[=1]			n.+sin107b/8		
nez'	(A.) yok etme		[=13]		
n.+ine(cān	nez'i:	can	niçün (<E.T.	ne,	EDPT
çekişme) 69b/2			774/a;üçün,	uç-u-n,	EDPT
[=1]			28/b,	ni+çün)	niçin
			→neyçün		
nice	(<E.T.	ne+çe,	EDPT	n. 52a/9, 66a/6, 66b/2	
775/a) nasıl	→niçe				
n. 70b/4,	85b/13,		[=3]		
92a/13, 92b/2,	92b/8,	99b/11,	nifāk (A.)	nifak,	
104a/7, 104a/9			bozgunculuk		
n.+(nice kim) 55b/5			n. 64a/11, 64a/12		
[=9]			n.+ın 64b/13		
niçe	(<E.T.	ne+çe,	EDPT	[=3]	
775/a) kaç, birçok	→nice				
n. 85a/7, 99b/3, 106a/3			nihāyet (A.) son		
n.+(niçe kim)	53b/13,	54a/9,	n.+i 59a/5		
61b/3, 61b/5			[=1]		
bir niçe: bazı			ni'met (A.) nimet, başış		
n.+ 109a/2			n.+dür 61b/6		
			n.+leri 52b/1		

[=2]	n.	59b/5,	84b/13,
nişān (F.) işaret		85b/11	
n.+dan 75b/4	[=3]		
n.+ı 52b/6, 80a/3	niyçün (<E.T. ne,	EDPT	
[=3]	774/a;üçün, uç-u-n,	EDPT	
	28/b, ni+y+çün) niçin →niçün		
nişānla- (<F.nişān+T.+la-)	n.	69a/3	
işaretlemek	[=1]		
n.-yalar 75b/3	niyyet (A.) niyet		
[=1]	n.	91a/8, 91a/10	
nite (<E.T.ne+teg,	EDPT		
776/a) nasıl	n.+(niyyet eyle-)	81b/5,	81b/5,
n. 70a/3, 104b/1	81b/5, 91a/13,	101b/9,	101b/9,
n.+(ol-) 69a/13	101b/12, 102a/1,	102a/1,	102a/1,
n.+dür 76a/8	103a/7, 112a/5, 112a/11		
[=4]	n.+(niyyet kııl-)	78a/1,	
	81b/5, 91a/7, 91a/7, 91a/13		
niteki (<E.T.ne+teg+kim,	[=17]		
EDPT 776/a) nasıl	Nūḥ (A.) Nuh peygamber		
n. 72a/8	N.	60b/4	
[=1]	[=1]		
nitekim (<E.T.ne+teg+kim,	nūr (A.) nur, ışık		
EDPT 776/a) nitekim	n.+a	71b/8	

n.+1	57b/7,	64a/10,	o.+a	54b/6,	54b/7,	
64a/10			54b/12,	55b/13,	57a/3,	
			103a/10			
n.+ındanmissaydı						
57b/8			o.+a(ıapucı)		56a/7,	
			56a/12,	56b/5,	57a/7,	
n.+um	72b/12		57a/9			
n.+uma	72b/10		o.+dan	54b/8		
[=7]						
numūdār (F.) numune			o.+ı	71b/8		
n. 59a/5			o.+ına(ıamu	odı)	68b/5,	
			68b/7, 68b/8,	68b/9, 68b/11		
[=1]						
nūcūm (A.) yıldız			o.+ında(ıamu	odı)		
			72a/11			
n.+(nūcūm		‘ilmi:	[=26]			
astroloji) 57b/5			odun (<E.T.	ot+uñ,	EDPT	
			60/b) odun			
[=1]						
			o. 103a/8			
O/Ō			o.+ı	103a/13		
			[=2]			
od (<E.T.	ōt,	EDPT	34/b)	oğıl (<E.T.	oğul,	EDPT
ateş				83/b) evlat	→oğul	
o. 61a/7,	64b/10,		o.+anı(ādemođılanı:			
64b/13, 71b/5, 81a/5			insanoğlu) 69b/2			
			[=1]			

oğılan (<E.T. oğ(1)l+an, [=1] EDPT 83/b) evlat →oğlan			
o.+(oğılan ağrısı: doğum sancısı) 71b/4		oğul (<E.T. oğul, EDPT 83/b) →oğıl	
[=1]		o. 62b/12 (erkek)	
		o.+ın(oğlın)	79b/3
oğlan 1 (<E.T. oğ(1)l+an, (ergen) EDPT 83/b) evlat →oğlan		o.+um(oğlum)	104b/12
o. 80a/4		(evlat)	
o.+(oğlan toğurmaz : bekar) 85b/8		[=3]	
o.+ları 63a/2		oğ (<E.T.ok, EDPT 76/a)	
o.+larumdan 62b/12		ok	
[=6]		o.+(bir oğ atımı : bir okun ulaşabileceği mesafe)	
oğlan 2 erkek →oğlan		83b/2	
o.+a 106b/7		[=1]	
o.+lar 106b/5		oğı- (<E.T. okı-, EDPT 79/a) okumak →oğu-	
oğlanlık (<E.T.oğlan+lık, EDPT 87/a) ergenlik		o.-cak 98b/6	
o. 66a/11		o.-dı 93b/7	
[=1]		o.-dı(tađıyyāt oğı-)	
oğrı (<E.T. oğrı, EDPT 90/a) hırsız		96a/2, 96b/3, 97a/3	
o.+dan 110a/9		o.-sa 93a/11, 100a/2, 102a/3, 102a/4, 102a/5, 102a/9, 102a/13, 102b/3,	

107b/10,	108b/12,	108b/13,	o.	98a/13,	101b/2,
109a/7,	111b/2,	112a/8,	102a/7,	102a/8,	102b/2,
112a/11			103a/1,	106a/6,	110b/5,
			111b/3, 112a/2, 112b/8, 114a/2		
o.-salar	111b/1			o.+dur	61b/12, 95a/13,
o.-sun		102a/10,		98a/3, 98a/3,	98a/4, 98a/11,
102a/11, 102a/12, 102a/12				98a/13, 98b/4	
o.-ya	100a/13,	102/a06,		o.+dur(taḥiyyāt)	98a/10
102/a06,	102b/1,	102b/6,		[=21]	
102b/8,	102b/9,	102b/11,		oḳın-	(<oḳı-n-) okunmak
102b/12,	110b/6,	110b/7,		o.-acak	98a/13, 98a/13
114a/6				[=2]	
o.-ya(taḥiyyāt)	101a/10			oḳu-	(<E.T. okı-, EDPT
o.-yası	93b/3			79/a) okumak	
o.-yıcaḳ	111b/1			o.-dı	94a/6, 94a/9,
o.-yınca	111b/4			94b/13, 95b/9	
o.-yubilür	96a/4			o.-dı(taḥiyyāt)	94a/2,
[=42]				94b/8	
oḳıma-	(<oḳı-ma-) okumamak			o.-dı(taḥiyyātı)	95a/3
o.-sa	103a/4,	112a/8,		o.-	
112a/9, 112a/9, 112a/12				duğın(Ḳur'ān)	92a/13
o.-ya	101a/7			o.-duğından	112a/6,
[=6]				108a/13	
oḳımak	(<oḳı-mak) okumak				

o.-rken(ḥuṭbe)	88b/9,	o. 105b/9		
103a/4, 103a/5, 107b/3		[=1]		
o.-rken(taḥiyyāt) 99b/1		ol (<E.T. ol, EDPT 123/a)		
o.-rlarıdı 61a/3		o, bu		
o.-rsa 102b/9, 105b/4		o. 51b/2, 51b/4, 51b/4,		
o.-rsa(Ḳur'ān)90a/7		51b/6, 51b/6, 51b/12, 52b/1,		
o.-yası(taḥiyyāt) 95a/9		52b/10, 53b/2, 53b/4, 53b/9,		
o.-yu 107a/9, 107a/9		53b/10, 54a/1, 54a/1, 54a/9,		
o.-yu(oḳuyubil-)		54a/12, 54b/5, 54b/9, 55b/4,		
107a/8		55b/6, 55b/9, 55b/10, 56a/2,		
o.-yup 88b/5, 95a/11		56a/4, 56a/8, 56a/9, 56b/2,		
[=25]		56b/4, 56b/8, 56b/13, 57a/1,		
oḳuma-	(<oḳu-ma-)	57a/5, 57a/5, 57a/8, 57b/11,		
okumamak		58a/1, 58a/3, 58a/4, 59a/3,		
o.-dı 107b/4		60a/2, 60a/4, 60a/6, 60a/7,		
o.-sa 85a/12		61a/13, 62a/10, 62b/9, 63a/12,		
[=2]		63a/13, 63b/8, 63b/10, 63b/12,		
oḳumak (<oḳu-mak) okumak		64a/12, 64a/13, 64b/3, 64b/8,		
o.+dur 61b/10, 92b/13		64b/9, 64b/12, 65a/2, 66a/3,		
[=2]		66a/3, 66a/7, 66a/13, 66b/3,		
oḳumaklık (<oḳu-mak+lık)		67a/4, 67a/6, 67a/7, 67a/11,		
okumak		67b/7, 69b/1, 69b/5, 69b/6,		
		69b/13, 70a/3, 70b/13, 71a/3,		
		71a/7, 71b/6, 71b/9, 72a/6,		
		72b/6, 72b/13, 73a/9, 73a/10,		
		73a/10, 73b/4, 73b/7, 73b/7,		
		73b/10, 73b/11, 73b/13, 74a/1,		
		74a/5, 74a/10, 74a/11, 74a/12,		
		74b/1, 74b/3, 74b/4, 74b/6,		

74b/9,	75a/6,	75b/2,	75b/4,	113a/8,	113a/9,	113b/11,
75b/5,	75b/5,	75b/12,	76a/2,	114b/3,	114b/13	
77b/3,	79a/5,	80b/2,	81a/4,		o.+dur	52b/6, 57b/8,
82a/8,	82b/6,	82b/7,	82b/8,	64a/5,	77a/9,	78b/12, 78b/13,
82b/9,	82b/11,	82b/12,	83a/13,	79b/5,	81b/4,	81b/5, 82b/10,
83b/6,	83b/11,	84a/4,	84b/3,	91a/8,	92b/10,	93a/3, 93b/6,
84b/12,	84b/13,	85a/1,	85a/4,	94a/5,	94b/4,	95a/1, 95a/7,
85a/7,	85a/9,	85a/9,	85a/12,	95b/1,	95b/2,	95b/6, 95b/13,
85b/1,	86a/2,	86a/8,	86a/8,	96b/2,	96b/6,	96b/11, 97a/8,
86a/9,	86a/9,	86a/11,	86b/13,	97b/6,	97b/9,	99a/11, 102b/5,
87a/7,	87a/9,	87b/9,	87b/9,	109b/12,	109b/14,	110a/13,
89b/6,	90a/7,	90b/1,	90b/2,	111b/11		
90b/12,	90b/13,	91a/1,	91a/2,			
91a/4,	91b/4,	91b/7,	91b/13,	aña	3. teklik	kişi zamirinin
92a/3,	92a/4,	92a/6,	92a/7,	yönelme durumu		
92a/8,	92a/10,	92a/11,	92b/10,		a.	51b/2, 51b/3, 51b/5,
92b/11,	93a/4,	93a/8,	93b/5,	53a/11,	55b/4,	61b/4, 64b/11,
93b/13,	94a/4,	94a/7,	95b/11,	67b/2,	71b/9,	72a/6, 72b/4,
96a/7,	97a/1,	97a/2,	97a/4,	72b/12,	79b/10,	80b/4, 82b/1,
97a/6,	97b/9,	100a/6,	102b/3,	84a/9,	93a/8,	98a/1, 104a/2,
103a/1,	104a/4,	104b/8,		108a/6,	108b/12,	110a/1,
105a/12,	105b/4,	105b/8,		111b/2,	112b/13,	115a/3,
105b/10,	105b/13,	106a/2,		115a/4		
106a/9,	107a/8,	107b/1,				
107b/2,	107b/3,	107b/5,		anda	anda	onda, 3. teklik kişi
108a/2,	108a/5,	108a/11,		zamirinin bulunma durumu		
108b/8,	108b/12,	109a/6,			a.	109b/8
110a/13,	111b/4,	111b/9,				
112a/7,	112b/5,	113a/7,		andan	(<E.T.	anta, EDPT
				176/b) sonra		

a.	51a/13,	51b/6,	51b/8,	100b/1,	100b/6,	100b/10,		
	52a/10,	52a/1,	52a/4,	52b/13,	100b/13,	101a/2,	101a/4,	
	53a/8,	53a/12,	54a/9,	54a/10,	101a/7,	101a/10,	101b/8,	
	54a/11,	54a/13,	54b/6,	54b/8,	103a/1,	103a/9,	103a/12,	
	54b/10,	54b/12,	55a/7,	55a/9,	104a/4,	104a/5,	104a/10,	
	55b/6,	56a/2,	56a/4,	56a/5,	104a/11,	104a/12,	104b/3,	
	56a/7,	56a/12,	56b/1,	56b/3,	104b/5,	104b/6,	104b/10,	
	56b/5,	56b/13,	57a/3,	57a/5,	105a/1,	105a/4,	106b/5,	
	57b/3,	57b/4,	57b/5,	60a/5,	106b/5,	108/b01,	113a/12,	
	60a/8,	62b/11,	63a/1,	63a/3,	113b/1, 113b/5,	114b/4		
	63a/4,	63a/8,	63b/3,	64b/6,	2. ondan,	3. Teklik kişi		
	65a/2,	65a/12,	65b/1,	65b/2,	zamirinin ayrılma durumu			
	65b/9,	66a/6,	67a/6,	67a/8,				
	67b/1,	67b/3,	67b/6,	67b/11,	a.	52b/12,	53b/10,	
	67b/12,	68a/3,	68a/6,	68a/8,	57a/11,104b/12			
	68a/10,	68a/12,	68b/1,	68b/11,	3. bu yüzden, bundan ötürü			
	68b/13,	69a/3,	69a/12,	69b/1,				
	69b/7,	69b/11,	69b/12,	69b/13,	a. 69a/7			
	70a/4,	70a/7,	70a/8,	70a/9,	anı onu,	3. teklik kişi	zamirinin	
	70a/11,	71a/3,	71a/5,	71a/8,	belirtme durumu			
	71a/9,	71b/1,	71b/6,	71b/13,				
	74b/2,	76a/3,	77a/6,	77a/8,	a.	51b/10,	52b/3,	58b/9,
	77b/10,	77b/13,	78a/3,	78a/3,	59b/9,	60a/2,	62b/10,	65b/10,
	78a/12,	78a/13,	78a/13,	80a/9,	70a/10,	70b/9,	71a/4,	71a/7,
	80a/9,	80a/10,	80a/10,	80a/13,	73a/3,	74b/11,	74b/12,	76a/10,
	81a/3,	81b/7,	81b/9,	83b/9,	78b/12,	78b/13,	79b/6,	79b/9,
	83b/9,	83b/10,	86a/7,	87a/8,	92a/2,	93a/4,	93a/4,	93a/12,
	87b/9,	87b/13,	94a/11,	98a/7,	97b/7,	97b/8,	97b/11,	102b/4,
	99b/13,	100a/7,	100a/8,	103a/1,	103a/10,	103b/5,		
	100a/10,	100a/10,	100a/12,	104a/11,	104b/3,	109a/8,		

109a/11,	109a/13,	109b/14,		o.-a	52b/12,	52b/13,		
110a/2,	113b/11,	115a/5,	59b/8		52b/13,	55b/11,	63a/12,	
anuç	onun,	3.	teklik	kişi	63a/13,	63b/8,	63b/12,	63b/13,
zamirinin	ilgi	durumu			64a/1,	64a/2,	64a/5,	65a/1,
					65b/1,	66a/4,	67a/5,	68b/5,
a.	53a/7,	53a/8,	53a/8,		68b/7,	68b/8,	68b/10,	68b/11,
	53b/5,	55a/5,	57a/12,	59a/5,	69a/13,	72a/6,	72a/7,	73a/2,
	61a/9,	61b/6,	63a/12,	64a/10,	73a/7,	74a/2,	74a/3,	74b/2,
	64a/11,	64a/12,	64b/10,		75a/8,	75a/12,	76b/7,	78a/5,
	64b/13,	66a/8,	66a/10,	66b/4,	79a/4,	79b/3,	82a/1,	82a/3,
	67b/5,	69b/7,	71a/5,	72b/12,	82a/3,	82a/7,	82a/7,	84a/9,
	75b/6,	76a/13,	82a/11,	84a/6,	85b/3,	86b/9,	89a/12,	99b/2,
	85a/7,	85a/9,	93b/9,	94a/1,	103b/9,	103b/12,		104a/8,
	104a/2,	108b/13,	110a/4,		104a/10,	107b/4,		108b/6,
	114b/11				109b/8,	110a/9,		111a/13,
					113a/5			
	a.+(anuç	içün:	onun					
için)	71a/6,	94a/12,	94b/1,		o.-acağın	83a/5		
	94b/11,	94b/12,	95a/12,		o.-acağ	84a/10		
	96a/10,	96a/13,	103b/2,		o.-alar	72a/11		
	105a/5,	108a/7,	109b/12,		o.-am	52b/11,	52b/11	
	110a/12							
	a.+ıla	54b/5,	82a/3,		o.-an	91b/8,	91b/9,	
	83b/10,	92b/10,	107b/4		105b/13,	105b/13,	106a/13,	
	[=506]				106b/3			
ol-	(<E.T.bol-,		EDPT		o.-asın	66b/10		
331/a)	olmak				o.-asız	58b/5		
	o.	92a/11			o.-avuz	51b/3		

o.-dı	53a/10,	54a/4,	o.-inca	84b/9,	86a/3,
54a/10,	56a/1,	57a/11,	87b/11,	87b/13	
66a/9,	66b/5,	67a/9,	67a/12,	o.-ıvardur	64a/8,
68b/1,	70b/8,	70b/11,	71b/5,	64a/11,	64a/13,
79b/8,	82a/10,	82a/10,	82b/2,	64b/5,	69b/4
92a/12,	94b/1,	94b/9,	95a/12,	o.-madın(meşgul	ol-)
107b/9				96a/6	
[=1]			o.-mañ(meşgul		ol-)
o.-dığı	115a/4		58b/2		
o.-dğından		57b/9,	o.-maz	73a/5,	73a/6,
82a/11			74b/6,	75a/7,	80a/3,
			108a/6,	108b/5,	108b/10,
o.-dısa	64a/3		109a/9,	114a/8	
o.-duğın	52a/13		o.-mazısa		74a/9,
o.-duğındandır	87b/5		103a/10,	105b/12,	105b/12
o.-duğça	57b/6,	65a/4	o.-mış	69b/11,	75a/3,
			79a/3,	79b/3	
o.-duğda	54b/3		o.-mışdı(farığ		ol-)
o.-duğdan	96b/1		94b/3		
o.-dum	65b/9		o.-sa	52a/10,	52b/5,
o.-ıbile	53a/2		73b/3,	74b/3,	74b/6,
			74b/6,	74b/8,	
			75a/9,	75a/11,	75b/1,
			75b/1,	75b/2,	
o.-ıcağ	58a/2,	58b/6,	79b/7,	81a/2,	81a/3,
62b/2,	67b/11,	69b/2,	73b/7,	81a/3,	81a/3,
74a/7,	79a/4,	79a/7,	80a/1,	81a/4,	81a/5,
80b/13,	81a/13,	82b/2,	92a/2,	81a/5,	81a/5,
94b/13,	103b/4,	103b/7		83a/12,	83b/6,
				84b/8,	84b/9,
				84b/12,	85b/5,
				85b/6,	86a/8,
				86a/13,	86b/12,
				89a/7,	89a/8,
				89a/9,	89b/6,
				90b/13,	91a/3,

91a/3,	97a/13,105a/11,	105b/5,	110b/3,	111b/9,	112a/4,
105b/8,	105b/10,	109a/12,	114a/4,	114a/7	
109b/1,	109b/9,	109b/10,			
109b/14,	110a/4,	110a/6,		o.-urlar(muhtāc)	
110a/6,	112b/4,	114a/8,		103b/3, 103b/5, 103b/6	
114b/11, 114b/11, 15a/3				o.-ursa	73b/7, 79a/7,
	o.-salar 113b/13			82a/6,	83a/3, 83a/4, 83a/7,
				84a/5,	84a/7, 84a/10, 85a/1,
	o.-sun	53a/5, 54b/10,	90b/8,	106a/2,	111b/9,
56b/13,	73a/5,	76a/13, 78a/6,	113a/11, 115a/5, 115a/8		
79a/6,	79a/6,	79a/6, 79a/11,			
81b/12, 81b/12, 109a/2, 109a/6				[=289]	
	o.-sunlar(hevāser)			olma- (<ol-ma-) olmamak	
60a/8				o.-dı	54a/1, 54a/3,
	o.-uñ(meşgul)	58b/3,		95a/12, 105a/6, 115a/13	
58b/4				o.-duksız	104a/13
	o.-up	63a/5, 63a/6,		o.-sa	78a/7, 83b/1,
105b/9, 105b/12, 106/ā2				83b/2, 87a/6, 90b/12,	91a/8,
	o.-ur	57b/3, 57b/4,		105b/6	
57b/5,	57b/7,	57b/10, 58a/3,		o.-ya	52b/8, 69b/5,
62a/6,	66b/1,	75a/10, 77b/12,		72a/12, 73a/13, 83a/5	
79a/1,	79b/11,	79b/13, 80a/1,			
80a/2,	81a/5,	81a/13, 81b/3,		o.-yayıdı	57b/9
82b/2,	83a/3,	85b/1, 87a/8,		[=19]	
87a/9,	90b/9,	93b/9, 93b/11,		olmağ (<ol-mağ) olmak	
93b/12,	94a/11,	95b/4, 97a/5,			
97b/1,	100a/5,	103a/5, 105a/9,		o.+(fāriğ	olmağ:
107b/13,	108b/13,	109a/9,		bitirmek)	62a/7

o.+(yakın ol-) 52b/4	o. 53a/12
[=2]	[=1]
olun- (<ol-u-n-) olunmak	on bir (<on bir <E.T. bir
o.-an 66b/1	yegirmi, EDPT 915/b) on bir
[=1]	o. 98b/10, 99a/3
omuz (<R. nomos) omuz	[=2]
o.+ı 99b/12	on birinci (<on bir+ ⁱ nci <E.T.
o.+ına 109b/6	bir yegirmi+nç, EDPT 915/b)
o.+larında 62b/10	on birinci
[=3]	o. 96b/11, 98/b12,
on (<E.T. on, EDPT	98a/11
166/b) on	[=3]
o. 75b/3, 75b/4, 85a/3,	on beşinci (<on beş+ ⁱ nci
93b/4, 93b/5	<E.T. beş yigirmi+nç, EDPT
[=5]	915/b) on beşinci
on altıncı (<on+altı+nç <E.T.	o. 66b/11, 67a/10,
altı yegirmi+nç, EDPT 915/b)	99a/5
on altıncı	[=3]
o. 99a/6	on dördüncü (<on dörd+ ⁱ nci
[=1]	<E.T. dört yigirmi+nç EDPT
on biñ (<on+biñ <E.T. tümen,	915/b) on dördüncü → on
EDPT 507/b; <E.T. biñ< biñ,	dördüncü
EDPT 346/a) on bin	o. 99a/4
	[=1]

on dördüncü (<on dördr+^üncü)

on dördüncü →on dördüncü

o. 66b/11, 67a/10

[=2]

onuncu (<on+^üncü <E.T.

on+unç, EDPT 187/b) onuncu

→onuncu

o. 98b/11

[=1]

on iki (<E.T. iki yigirmi,

EDPT 915/b) on iki

o. 85a/8, 97b/2, 111b/9

[=3]

on iki bin on iki bin

o. 81a/12

[=1]

on ikinci (<on iki+ⁱncü <E.T.

iki yigirmi+nç, EDPT 915/b)

on iki

o. 97a/7, 98a/12,

98b/13

[=3]

on sekizinci (<E.T. sekiz

yigirmi EDPT 915/b;

sekiz+inç, EDPT 823/b) on

sekizinci

o. 99a/10

[=1]

oñul- (<E.T. oñ-^ül-, EDPT

185/b) iyileşmek

o.-dı 97a/4

o. -maz 85b/5

o.-up 97a/4

[=3]

onuncu (<on+^üncü <E.T.

on+unç, EDPT 187/b) onuncu

→onuncu

o. 96b/6, 98a/11

[=2]

on üç (<E.T. üç yigirmi

EDPT 915/b) on üç

o.+i 67a/10

[=1]

on üçüncü (<on üç+^üncü <E.T.

üç yigirmi+nç EDPT 915/b) on

üçüncü

o. 66b/10, 99a/1	o. 66b/12, 67a/1, 67a/2, 67a/3, 67a/4, 67a/11, 67a/13
[=2]	
on yedi (<E.T. yeti yigirmi, EDPT 886/a) on yedi	o.+(dut-) 85a/10, 85b/9 o.+(tut-) 61b/2, 66b/11, 67a/11
o. 87a/12	o.+dur 61b/4
[=1]	o.+ın(orucın) 85b/10 o.+ın(orucın) 85a/11
on yidinci (<on yedi+nci <E. T. yeti yigirmi+nç) on yedinci	[=15]
o. 99a/9	' Oşmān (A.) Hz. Osman
[=1]	'O. 68b/13, 69a/4, 69a/12, 69b/1, 69b/5, 104a/1, 104a/4, 104a/5, 104a/11, 104a/12, 104b/3
orta (<E.T. ortu, EDPT 203/b) orta	'O.+uñ 104a/3
o.+sında 77a/1, 93b/12, 106a/11, 106a/13	[=12]
[=4]	ot (<E.T. ot, EDPT 34/b) ot
ortalı- (<orta+la-) ortalamak	o.+ıla 77a/12
o.-cağ 92a/6, 93b/10, 112b/3	[=1]
[=3]	otur- (<E.T. olur-, EDPT 150/a) oturmak
oruç (<F. rûze) Yeme ve içme eylemlerinden uzak durarak edilen ibadet	

o.-a	76b/10,	101a/3,	o.-urken	79a/11,
114a/11, 114b/1, 114b/8			89b/13, 91a/5, 99a/5,	107a/4,
o.-acağ	93b/3		112a/13, 112b/3	
o.-ası	76b/6		[=48]	
o.-cağ	101b/2, 101b/3		oturma-	(<otur-ma-)
			oturmamak	→otur-
o.-dı	93b/7,	94a/1,	o.-ya	76b/4, 76b/5,
94a/6, 94a/9, 94b/2,	94b/8,		76b/11, 76b/12, 76b/13, 77a/3	
94b/13, 95a/3, 95a/9,	95b/3,		[=6]	
96a/2, 96b/3, 96b/8,	97a/3,		oturmak	(<otur-mağ) oturmak
97a/12, 108a/12			→otur-	
o.-dığ	56a/3		o.	76b/1, 76b/2, 89b/3,
o.-duğ	76b/7,	76b/8,	109b/4, 109b/6	
77a/5			o.+a(oturmağa)	
o.-duğ	ından 76b/8		114a/10, 114b/3	
o.-ıcağ	114a/3		o.+dur	61b/12, 93a/1,
o.-mad	ın 76b/3		98a/9	
o.-sa	76b/4,	111b/4,	o.+ıla	93a/3
114a/9, 114b/6			[=11]	
o.-sun	93a/13		otuz	(<E.T. ot(t)uz, EDPT
o.-ucağ	115a/11		74/a) otuz	
o.-up	76b/12, 112b/8		o. 67a/12	
o.-ur	104b/10		[=1]	

otuzar (<E.T. otuz+ar, EDPT 74/b) otuzar	[=3]	ödeme- (<öde-me-) ödememek
o. 102b/11		ö.-ye 85b/10
[=1]		[=1]
otuz üç (<E.T. üç kırk) otuz üç		öğren- (<E.T. ögre-n-, EDPT 114/b) öğrenmek
o. 104b/13, 105a/4		ö.-di 95a/10
[=2]		ö.-mezidi 95a/8
ovmak (<ov-mak <E.T. uv-, EDPT 4/b) ovmak		ö.-miş 53b/4
o.+ıla(ovmağıla) 86a/5		ö.-sün 68a/3
[=1]		[=4]
oynamak (<oyna-mak <E.T. oyun+a-, EDPT 109a/12) oynamak		öğrenmek (<öğren-mek) öğrenmek
o. 106a/5, 109a/11, 109a/12		ö. 105a/8
[=3]		[=1]
Ö		öğret- (<E.T. ögre-t-, EDPT 114/b) öğretmek
öde- (<E.T. öte-, EDPT 43/a) ödemek		ö.-se 108b/12
ö.-mez 85a/12		[=1]
ö.-r 85a/11		öksür- (<E.T. ötgür-, ETD 52/b) öksürmek
ö.-ye 85b/10		ö.-esi 99b/6

ö.-ürse 99b/7 [=2]	ölçi (<ölç-ü, T.S. 167/b) ölçü
öksürmemek (<öksür-me- mek) öksürmemek	ö. 75b/5 ö.+le(ölçile) 86b/10 ö.+si 86b/11 ö.+yi 75b/3
ö. 99b/5 [=1]	
öl (<E.T. öl, EDPT 124/a) ıslaklık	[=4] öldür- (<öl-dür-) öldürmek ö.-üp 110a/2 [=1]
ö. 80a/2, 80a/2 [=2]	
öl- (<E.T. öl-, EDPT 125/a) ölmek	ölit- (<E.T. öl+i-t-, EDPT 127/b) yıkamak ö.-e(ölide) 80b/1 [=1]
ö.-düğü 66a/10 ö.-se 75a/13 ö.-ürse 75a/7 ö.-miş 80b/8 [=4]	ölitmek (<öl+i-t-mek) yıkamak ö.+dür 80a/7
ölç- (<ölç-, T.S. 167/b) ölçmek	[=1] ölü (<E.T. öl-üg, EDPT 142/a) ölü ö. 75a/2, 75a/3, 80b/9 ö.+yi 80b/9, 80b/11
ö.-eler 75b/2 [=1]	

ö.+ye 91b/7			öñdin (<öñ+din)	önce,	evvel
[=6]					
'Ömer (A.) Hz. Ömer			ö.+din 78b/8, 113b/12		
'Ö. 53a/12,	66b/3,		öp- (<E.T. öp-	EDPT	4/b)
108/b01, 108a/10, 108a/11			öpmek		
'Ö.+den 108a/12			ö.-diler 104a/3		
[=6]			[=1]		
öñ (<E.T. öñ,	EDPT		öri (<E.T. ör-ü,	EDPT	
167/b) ön			197/b) dik →örü		
ö. 57b/11,	78b/1,		ö.+(kuyruğı öri:	akrep)	
101a/6 102a/4,	107a/12,		74b/5, 110a/1		
108a/4, 112a/8			[=2]		
ö.+i 85b/7			ört- (<E.T. ört-,	EDPT	
ö.+inde 53b/7,	53b/8,		202/b) örtmek		
57a/4, 57a/7,	62a/9,	102a/5,	ö.-e 77a/4		
109b/9			ö.-emezise 90b/11		
ö.+inden 69a/6,	69a/9,		ö.-se 90b/11		
70a/5, 77b/2,	79a/2,	79a/3,	[=3]		
79a/4					
ö.+ine 77b/1,	108a/4,		örtül- (<T. ört-i-1-) örtülmek		
109a/4			ö.-mişidi 53b/7		
ö.+ine(öñine	düş-:		ö.-se 90b/5, 90b/6		
aklına gelmek) 94a/7			[=3]		
[=28]					

örtmek (<ört-mek) →ört-	örtmek	ötürü (<E.T. 64/b) ötürü	ötrü, →ötürü	EDPT
ö.+dür 90b/4 [=1]		ö. 59a/4, 107a/4, 107b/13	ö.+dür 71b/13	105b/1,
örü (<E.T. 197/b) dik	ör-ü, →öri	EDPT	[=5]	
ö.+(örü dur-) 112a/13		öyle (<E.T. 35/a) öğle vakti	öd+leg,	EDPT
ö.+(örü tur-) 77a/3, 79a/11, 91a/6, 92b/12, 95b/11, 99a/11, 100b/9, 107a/3, 107a/5, 112b/1, 112b/2, 114a/3	77a/3, 95b/10, 100b/9, 112b/1,	ö. 75b/1, 79a/4, 94b/13, 102b/10, 109a/6, 111b/7		87b/13, 109a/6,
ö.+(örü turubil-) 106b/11	106b/11	ö.+(öyle namāzı) 68a/6, 68a/7, 68b/5, 70a/5, 70b/5, 72a/4, 87b/3, 88a/5, 88a/12, 91b/1, 91b/2, 91b/13, 94a/10, 94a/11, 94b/3, 94b/10, 96b/10, 109a/4, 109a/5, 113a/1, 113b/6	65a/5, 69a/9, 83a/8, 88b/11, 94a/8, 94b/9, 109a/1, 112b/12,	
ö.+p(ayakta) 105b/11 [=16]				
örül- (<O.T. ör-ü-l-) örülmek	ör-, CTD 48;			
ö.-miş 84b/6 [=1]		ö.+yi 70b/8, 92a/1, 94b/2, 94b/7		88a/8,
ötürü (<öt-ür-i EDPT 64/b) ötürü	<E.T. →ötürü	ötrü,	ö.+de 102b/6 ö.+den 94b/5 ö.+nün 109a/3, 113b/3	
ö. 82a/11, 83a/1 [=2]				

ö.+yile 88b/11		'ö.	88b/10,	108b/5,
[=47]			109b/6	
öylen (<öyle+n,	EDPT	35/a)	[=3]	
öğle vaktinde				
ö. 94b/6			P	
[=1]				
' özr (A.)	özür,	kusur	pādişah (<F. pādšāh) padişah	
→'özür			p. 51b/9, 62a/9, 62a/10	
'ö.+i(özri)		97a/8,	[=3]	
97a/13				
'ö.+üm 54a/4			pāre pāre (F.) parça parça	
[=3]			p.+(ol-) 54a/10	
			[=1]	
' özür (<A. 'özr)	özür,	kusur	Pārsice	(<F.pārsī+T.+ce)
→'özr			Farsça	
'ö.+den 107a/4			P. 100a/1	
[=1]			[=1]	
' özürlü (<A. 'özr+T.+lü)			perde (F.) perde	
özürlü			p.+yi 55a/7, 67a/4	
'ö.+lere('özrlülere)			p.+yile 89a/1	
106b/9			[=3]	
[=1]				
' özürsüz (<A. 'özr+T.+süz)			peygāambar (F.) peygamber	
özürsüz, sebepsiz				

p.	53a/9,	57b/13,	[=6]
58a/10,	60b/2,	60b/3,	60b/4,
60b/5,	60b/7,	60b/8,	60b/11,
60b/11,	60b/11,	61a/3,	65a/10,
71a/12,	71b/3,	72a/2,	76a/6,
78b/12,	78b/13,	97b/7,	102b/4,
104b/6,	106a/4		
			R
			rāḥat (A.) rahat
p.+a	97b/7		r. 72a/7
p.+lar	72b/6		[=1]
p.+lardan	59b/12		raḥmet (A.) rahmet, merhamet
p.+uñ	61a/11		r.+in 70a/12
[=28]			r.+üm 52b/1, 53a/7
Peygamberlik (<F. peygamber+			[=3]
T.+lık) peygamberlik			raḥmetu'llāhi (A.) Allah'ın
p.+a(peygamberliğa)			rahmeti
66a/8,	71a/10		r. 93a/9
[=2]			[=1]
pīrūze (F.) firuze			raḥmetu'llāhi 'aleyhi (A.)
p.	82a/4		Allah rahmet etsin
[=1]			r. 93a/1, 104b/9
poḳ (<E.T. bok,		EDPT	[=2]
311/a) bok			raḥmetu'llāhi 'aleyhim (A.)
p.+ı	75a/6,	75a/6,	Allah onlara rahmet etsin
86b/1,	86b/3,	86b/6,	86b/9
			r. 111a/12

[=1]		regbend (F.) sargı bezi	
ramazān (A.) oruç ayı		r. 84b/12	
r.+(ramazān ayı)		r.+in 84b/13	
85a/10, 112b/6, 112b/8		r.+ün 84b/11, 84b/13	
r.+da 112b/10		[=4]	
r.+dan 112b/11		renk (<F. reng) renk	
[=5]		r.+i(rengi)	73b/5,
rāzī (A.) razı, rızası olan		74b/3, 87a/2	
r.+(ol-) 65b/9		r.+idür(rengidür) 74b/1	
[=1]		r.+lerle 110a/12	
raẓıya'llāhu 'anhu (A.)		[=5]	
Allah ondan razı olsun		resūl (A.)	Resul, Hz.
r. 51a/12, 53a/12,		Muhammet	
53a/13, 53b/3, 66a/5, 68b/13,		r.+('aleyhi's-selām)	
69a/12, 70b/1, 70b/2, 76a/7,		52a/7, 52b/13, 55b/6, 58b/1,	
104a/1, 108a/11		59b/5, 60a/5, 65b/1, 65b/9,	
r.+ğa 66b/1		66a/7, 68b/11, 69a/1, 69a/3,	
[=13]		103a/7, 104b/1, 108a/7	
red (<A. redd) ret geri		r.+a 59b/11, 66b/2,	
çevirme		99a/9	
r.+(redd it-) 105a/1		r.+dan 66a/5, 97b/8,	
r.+(redd eyle-) 67/8		97b/10, 97b/11	
[=2]		r.+ı 55b/8	

r.+ından 76a/9				84b/11, 85a/13, 85b/13, 86a/9,
r.+uñ 61a/3				87a/1, 88b/3, 88b/6, 88b/13,
[=25]				89a/13, 89b/8, 89b/12, 90a/3,
resūla'llāh (A.) Ey Allah'ın				90a/5, 91a/6, 91a/12, 91a/13,
Resulü, Hz. Muhammet				102a/11, 102a/13, 106/ā2,
r. 69a/2				107a/1, 107a/3, 107a/5,
[=1]				107a/6, 107b/13, 109a/6,
resūla'llāhi (A.) Ey Allah'ın				110a/3, 110a/12, 112a/1,
Resulü, Hz. Muhammet				112b/1, 112b/2, 112b/3,
r. 69a/12, 103a/12				112b/5, 114a/1
[=2]				[=75]
revā (F.) uygun, yerinde				revnak (A.) canlılık
r. 107b/4				r.+dadur 52a/6
r.+(degül) 73b/4,				[=1]
73b/6, 73b/8, 73b/10, 73b/13,				rey (A.) oy
74a/2, 74a/9, 74a/11, 82a/5,				r.+i 110a/13
83a/11, 84a/6, 84a/9, 84b/8,				[=1]
86a/1, 86a/10, 86b/13, 89b/13,				rızā (A.) razı olma
106b/7, 106b/9, 106b/10,				r.+m 53a/8
106b/11, 106b/12, 107a/1				[=1]
r.+dur 73b/11, 74a/8,				rik'at (<A. rek'at) namazda
74a/13, 74b/4, 74b/11, 75a/1,				bir kıyam, bir rüku ve iki
75b/8, 77a/11, 78a/13, 82a/2,				secdeden ibaret olan hareket,
82a/4, 82a/5, 82a/9, 83b/12,				rekat
84a/1, 84a/11, 84b/7, 84b/9,				

r.	68a/2,	71a/13,	r.+inden	103a/2	
71a/13,	71b/1,	71b/6,	88b/7,	r.+te	101a/7, 102b/8,
95b/7,	95b/7,	95b/7,	95b/13,	104a/7,	104a/9, 108a/5,
96a/1,	96a/1,	101a/6,	101a/6,	110b/6,	112a/8, 112a/9,
101a/7,	101b/1,	101b/3,	104a/6,	104a/8,	111b/6,
104a/6,	104a/8,	111b/6,	111b/7,	111b/7,	111b/8,
111b/7,	111b/7,	111b/8,	111b/9,	111b/10,	112a/5,
111b/9,	111b/10,	112a/5,	112a/7,	112a/10,	112a/10,
112a/7,	112a/10,	112a/10,	112a/12,	112b/7,	112b/12,
112a/12,	112b/7,	112b/12,	112b/13,	113a/1,	113a/3,
112b/13,	113a/1,	113a/3,	113b/10,	113b/11,	114ā3,
113b/10,	113b/11,	114ā3,	114a/9,	114b/3,	114b/5,
114a/9,	114b/3,	114b/5,	114b/5,	114b/10,	114b/12,
114b/5,	114b/10,	114b/12,	114b/13,	115a/2,	115a/2,
114b/13,	115a/2,	115a/2,	115a/11		
115a/11					
r.+de	98a/4,	100a/12,	r.+(rivayet	ķıl-)	70a/13,
110b/4,	112a/2		70a/13,	111a/10	
					[=3]
r.+dür	110b/4				
r.+e	99a/7,	99a/7,	riyā	(A.)	riya, ikiyüzlülük
114b/2,	114b/7,	114b/8,	r.+dan	105a/2	
114b/9					[=1]
r.+ında	102a/4		rūzī	(F.)	nasip
r.+i	114b/4		r.+(rūzī	ķıl-: nasip et-)
r.+in	65b/5,	65b/6,	60a/2		
65b/8,	103a/2,	109a/1,	109a/4,	r.+(rūzī	ķılıvir-) 65b/8
113a/6,	113a/7				[=2]

rükin (<A.rükn) asıl, esas	[=20]
r. 92b/10	rüsvay (F.) rezil
r.+in(rüknin) 92b/9	r.+(kıl-) 64b/7
r.+ler 92b/10	[=1]
[=3]	rüsvaylık (<F.rüsvay+T.lık)
rükü' (A.) namazda eğilme	rezillik
r. 98/b12, 98b/9,	r.+dan(rüsvaylığdan)
108a/1, 108a/4	65a/2
r.+(rükü' kıl-) 61a/9	[=1]
r.+(rükü' eyle-) 92b/13,	S
98/b12, 99a/12, 114a/4	sā'at (A.) saat
r.+(rükü' eyleme-)	s. 54a/8, 56a/11, 63b/5,
98b/8	64b/12, 76b/9, 87b/6, 89b/4,
r.+a 98a/6, 100b/2,	99b/8, 99b/9
113b/12	[=9]
r.+a(bekle-) 61b/11	şaç (<E.T. saç, EDPT
r.+da 113b/13	794/a) saç →saç
r.+dan 110b/6	ş.+ı 75a/2, 80a/7
r.+dayiken 79a/12	ş.+ın 66b/4, 66b/4
r.+ı 108a/2	[=3]
r.+ın 113b/10	şaç- (<E.T. saç-, EDPT
r.+ına 113b/11	794/b) saçmak
	ş.-u(kıl-) 70a/12

[=1]				şāfi (A.) saf, temiz
saç (<E.T. saç, EDPT				ş. 79a/7
794/a) saç →şaç				[=1]
s.+ın 80a/13				Şafiyullāh (A.) Hz. Adem
s.+ınuñ 90b/9				ş. 67b/4
[=3]				[=1]
şaçu (<saç-u) saçılan para				şafra (A.) safra, öddeki sarı
s.+sı 53a/7				SIVI
[=1]				ş. 79a/6
şadağa (A.) sadaka, yksula				[=1]
verilen para				şağ (<E.T. sağ, EDPT
ş.+(şadağa vir-) 53b/8				803/a) sağ, sağ taraf
[=1]				ş. 52a/7, 61b/7, 63a/4,
şādık (A.) sadık				63a/5, 63a/8, 63b/4, 77a/8,
ş.+(şubh-ı şādık: tan				77a/13, 77b/3, 81b/9, 81b/10,
ağartısı) 57b/1				98b/7, 99a/6, 100a/7, 101a/8
ş.+laruñ 105a/9				ş.+dın 70a/1
[=2]				ş.+umda 101b/9
şaf (A.) saf, sıra				ş.+ın 78b/8
ş. 106a/11, 106a/13				ş.+ına 89a/11, 101b/8,
ş.+(şaf dur-) 106b/4				101b/12, 109b/4
[=3]				ş.+ından 69a/5, 69a/8,
				101b/12

[=27]	sağla- (<E.T. sak+la-, EDPT 810/a) saklamak
şag sağlam, iyi	s.-dum 105a/2, 105a/3
ş. 85a/1	s.-ğıl 105a/10
ş.+ısa 83b/7	s.-ya 104a/1
şagal- (<şag+al-) iyileşmek	s.-yan 54a/3
ş.-dı 95b/9	[=5]
[=1]	şaklamak (<şak+la-mak)
şahābe (A.) Hz. Muhammet döneminde yaşamış müminler	korumak
ş.+ler 103a/12	s. 78b/3
[=1]	[=1]
şakal (<E.T. *saka-l, EDPT 808/b) sakal	şalavāt (A.) namazda tahiyattan sonra okunan "Allahümme salli ve bārik" duaları
s. 105a/12	ş.+(şalavāt vir-) 99a/9
s.+(sakal yūli- : traş olmak) 106a/5	[=1]
s.+ı 105a/13, 105b/1	salma (<E.T. sal-, EDPT 824/b; sal-ma) başı boş
[=4]	s. 75b/10
şakla- (<E.T. sak+la-, EDPT 810/a) saklamak	[=1]
ş.-ğıl 56b/3, 63b/10	şalya (R.) salya
[=2]	ş.+sı 86b/6

[=1]			ş.+larda 56b/1
şaman (<F. şāmān) saman		[=1]	
s.+(saman	götürür)	şat- (<E.T.	sat-, EDPT
74b/1		798/b) satmak	
[=1]		ş.-arısıa 83b/4	
şan- (<E.T. şa-n,	EDPT	[=1]	
833/a) sanmak, zannetmek		şatun (<E.T.	sat-ğın, EDPT
s.-dı 107b/5, 115a/12		800/a) satın	
s.-duñ 65b/1		ş.+(al-) 56b/9	
s.-maz 82a/11		[=1]	
s.-sa 114b/7		savaş (<O.T.	*sāw+a-ş, CTD
s.-ursız 104b/12		157) savaş	
[=6]		s.+a 62a/4	
saña →sen		[=1]	
Şan'ā (A.)Yemen'in başkenti		şavuşdur- (<O.T.	saw-uş-dur,
Ş. 51a/12, 51a/13		CTD 157) savuşturmak	
[=2]		s.-sa 114a/3	
şarp (<E.T. şarp,	EDPT	[=1]	
845/a) zor		şay- (<E.T. şa-,	EDPT
ş. 55a/13		781/a; şa-y-) saymak	
[=1]		s.-arsa	109b/11,
şarrāf (A.) sarraf, kuyumcu		109b/11	
		[=2]	

şaymak (<sa-y-mak) saymak	s.+(secde eyle-)	61b/8,
ş. 109b/13, 109b/13	61b/13,	92b/13, 98b/13,
[=2]	99a/12,	99a/13, 109a/8,
	109a/12,	109a/13, 109b/1,
şayru (<sayru, T.S. 182/b)	110a/8, 114a/5, 114b/8	
hasta	s.+(secde eyleme-)	
s.+(şayru ol-) 81a/5	114b/2, 114b/7	
s.+yıldı 95b/7	s.+(secde-i seh :-	
[=2]	namazda yapılan hatayı telafi	
	etmek için namaz sonunda	
şayruluk (<şayru+lık) hastalık	yapılan secde) 114a/4, 114a/4,	
ş.+dan 108b/3	114a/8, 114a/12, 114b/1,	
[=1]	114b/10, 114b/11, 114b/12	
sebeb (A.) sebep	s.+(secde kıl-) 88b/5,	
s.+i 58a/2	104a/9, 111b/5	
s.+ini 58a/2	s.+de 99a/4, 108a/2	
[=2]	s.+dedir(levh-i secde)	
	60a/10	
secde (A.) namazda alını, el	s.+den 98a/7, 98a/8,	
ayalarını, dizleri ve ayak	101a/3	
parmaklarını yere dayamaktan	s.+deyiken 79a/12	
ibaret ibadet vaziyeti, secde	s.+lerinden 101a/8	
s. 99a/1, 101a/4, 114a/6	s.+sine 109b/2	
s.+(secde āyeti) 88b/5	s.+ye 98a/6, 100b/10,	
	101a/4, 111b/4, 114a/6	

96a/6, 96b/3, 96b/8, 97a/3, 53b/11, 54a/3, 67a/5, 104b/11
 97a/12, 101b/9, 101b/9,
 107b/12, 108b/11, 109b/5,
 112b/13, 113a/2, 113b/7,
 114a/5, 114a/6, 114b/1,
 114b/4, 114b/8, 114b/11,
 115a/7, 115a/8, 115a/12,
 115a/12

senden (<E.T. sen+din, EDPT
 831/b) 2. teklik kişinin ayrılma
 durumu 52a/11, 68a/3

seni (<E.T. sen+ni,
 EDPT 831/b) 2. teklik kişinin
 yükleme durumu 62b/5

s.+(selam virme-)
 107b/11, 114b/7

s.+ıla 111b/12,
 111b/13, 111b/13, 112a/1

s.+um 72b/10

[=48]

senüñ (<E.T. sen+üñ,
 EDPT 831/b) 2. teklik kişinin
 ilgi durumu 51b/9, 51b/10,
 52a/9, 52a/13, 52b/3, 54a/4,
 59b/13, 62b/7, 65b/3, 65b/4,
 65b/7, 66b/8, 67a/2, 100a/3,
 105a/3

şelīm (A.) selim, sağlam

[=31]

ş. 64b/6

[=1]

sen (<E.T. sen, EDPT
 831/b) sen

şenā (A.) övme, dua etme

s.+(**şenā du'ā kı1-**: dua
 etmek) 91b/7

[=1]

s. 52b/3, 54a/8, 56b/12,
 59b/12, 63b/9, 72b/10, 105a/2,
 105a/10

senden →sen

seni →sen

saña (<E.T. sen+ge, EDPT
 831/b) 2. teklik kişinin
 yönelme durumu 53a/5,

senüñ →sen

sepil- (<sepi+le-, T.S. 184/a)
 deri tabakalamak

s.-yeler 74b/12		s.+mile 52b/5
s.-yüp 75a/2		[=2]
[=2]		sevgülü (<sev-gü+lü <E.T. sev-ük, EDPT 787/b) sevgili
serçe (<serçe, T.S. 184/b)		s. 61a/13
serçe		s.+dür 59b/13, 87b/12,
s. 75a/6		88a/9
[=1]		s.+reksin 59b/12
sev- (<E.T. sev-, EDPT 784/b) sevmek		s.+si 102b/4
s.-erise 54b/5		[=6]
s.+dügîle 55a/2		sevin- (<sev- ⁱ n-) sevinmek
[=2]		→sevün-
sevāb (A.) sevap		s.-di 65a/10, 68b/12
s.+1 98a/2, 111b/10,		s.-ü 63b/3
112b/9, 113a/5		[=3]
[=4]		sevün- (<sev- ^ü n-) sevinmek
sevdükli (<sev-dük+li) seven		→sevin-
s. 55a/2		s.-di 63a/7
[=1]		[=1]
sevgü (<sev-gü <E.T.sev-ig, EDPT 787/a) sevgi		şı- (<E.T. sı-, EDPT 782/a) bozmak
s.+mden 52b/8		ş.-dılar 53b/1

ş.-maz	79a/3,	79a/7,	[=2]	
79a/13				
ş.-r	79a/2,	79a/4,	79a/5,	sıĝ- (<E.T. sıĝ-, EDPT
79a/11,	79b/2	79b/2,	82a/12,	804/b) sıĝmak →sıĝ-
84a/11, 84a/12				s.-acaĝınca 84a/6
				[=1]
s.-rsa	82a/12, 107b/13			
ş.-salar	62a/10			sık (<E.T. sık-ıĝ, EDPT
ş.-yup	62a/7			808/a) sıkı
[=18]				s. 84b/6
				[=1]
sıçan (<E.T. sıçĝan, EDPT				
796/b) fare				sık- (<E.T. sık-, EDPT
s. 75a/7, 75a/9, 75b/13				804/b) sıkmak
				s.-salar 73b/9
[=3]				[=1]
sıfat (<A.sıfāt) özellik				
ş. 73a/9, 73a/10				sıkmaĝ (<sık-maĝ) sıkmak
ş.+ı 73a/10				s. 87a/4
ş.+ın 92b/9				s.+a(sıkmaĝa) 87a/5
[=4]				[=2]
sıĝ- (<E.T. sıĝ-, EDPT				
804/b) sıĝmak →sıĝ-				şın- (<E.T. şı-n-, EDPT
s.-ar 84a/8				833/b) bozulmak
s.-maz 108a/8				ş.-an 107b/2
				ş.-dı 82b/3, 94b/6, 96a/3
				ş.-duĝı 83b/12, 84a/1

ş.-maz	79a/9,	79b/4,	s.-yı	86b/4	
79b/5, 79b/7			[=1]		
ş.-sa	83b/10,	107a/11,	sidük	(<E.T.sidük,	EDPT
107b/1, 107b/11, 108a/1			801/b) sidik		
ş.-ur	79a/9		s. 86a/3, 86b/10		
ş.-ursa	108a/3		s.+ü(sidüğü)		86b/2,
[=17]			86b/5		
sır	(<A.sırr) sır giz		[=4]		
s.+larından	73a/1		silāh	(A.) silah	
s.+ıla	98b/6		s.+(giy-) 62a/1		
[=2]			[=1]		
Şırāt	(A.)	Cehennem'in	silin-	(<E.T. sil-,	EDPT
üzerine kurulmuş pek dar ve			824/b;sil-i-n-) silinmek		
geçilmesi zor bir köprü, Sırat			s.-dügi 77a/3		
köprüsü			s.-düginden 77b/2		
Ş. 64b/4, 64b/8			s.-e 77a/10, 77b/1		
Ş.+a 64b/8			s.-ecek 76b/3		
[=3]			s.-en 77a/4		
sırtlan	(<E.T. sırt+la-n) sırtlan		[=6]		
s. 75b/8			silinme-	(<sil- ⁱ n-me-)	
[=1]			silinmemek		
şıva-	(<E.T. suv+a-,	EDPT	s.-ye 77a/13, 78b/11		
785/a) sıvamak					

[=2]		[=3]	
silinmek	(<sil- ⁱ n-mek)	siñek	(<E.T. siñek, EDPT
silinmek		838/b) sinek	
s. 77a/11		s. 71a/6, 72b/3, 74b/4	
[=1]		s.+(sivrisiñek) 71a/6	
silk-	(<E.T. silk-, EDPT	[=4]	
826/b) silkmek		siñir	(<E.T. sinir, EDPT
s.-di 95a/4		841/a) sinir	
s.-e 81b/7		s.+i 75a/4	
[=2]		[=1]	
silkeme-	(<silk-e-me-)	sirke	(<E.T. sirke, EDPT
silkmemek		850/b) sirke	
s.-ye 78b/11		s.+ye 87a/7	
[=1]		s.+yile 85b/12	
silmek	(<sil-mek) silmek	[=2]	
s.+ile(silmegile) 86a/7		sivri	(<E.T. süvri, EDPT
[=1]		791/a) sivri	
sin	(<E.T. sn, EDPT	s.+(sivrisiñek) 71a/6	
832/a) mezar		[=1]	
s. 63b/12		siz	(<E.T. siz, EDPT
s.+(sin karşılığı) 72a/13		860/a) siz	
s.+(sin ma'desi) 72b/2		s. 104b/12	

size 54b/10				77a/7, 77b/3, 98b/7, 99a/6, 100a/7, 101a/8, 81b/10, 81b/10
sizi 63a/3, 104b/3				
sizüñ 55a/11				ş.+ına 101b/8, 109b/4
[=5]				ş.+ından 69a/5, 69a/9, 70a/4, 101b/13
sizler (<E.T. siz, EDPT				ş.+ındayisa 101b/13
860/a) sizler				ş.+umda 101b/10
s. 54b/7, 54b/9, 54b/11, 54b/13, 55a/13, 70a/10, 104a/4, 104a/13, 55a/3				[=23]
sizlere 55a/10				şoñ (<E.T. soñ, EDPT 832/b) son
sizleri 55a/10, 58a/12				ş. 78b/2, 82b/9, 82b/11, 88/a02, 113b/3, 113b/9
[=12]				ş.+(şoñ tañiyyāt) 93a/1, 93a/3, 93a/10, 93b/2, 93b/7, 94a/5, 94a/6, 94a/8, 94a/9, 94b/1, 94b/7, 94b/13, 95a/3, 95a/9, 95b/3, 95b/9, 96a/1, 96b/7, 97a/3, 97a/12, 98a/9, 99a/9, 101b/2, 107b/10, 114a/3, 114a/12, 114b/6, 114b/6, 115a/12
şoñbet (A.) soñbet				ş.+ı 59a/6
ş.+ından 69b/10				ş.+ına 57a/13, 102b/13
[=1]				
şoñ- (<E.T. suk-, EDPT				
805/a) sokmak				
ş.-a 77b/13				
[=1]				
şol (<E.T. sol, EDPT				
824/a) sol				
ş. 52a/7, 61b/7, 63a/4, 63a/6, 63a/10, 63b/4, 76b/10,				

ş.+ında	57b/3,	102a/4,	ş.-dılar	55b/6,	66b/1,
102a/6,	102b/1,	112a/9,	68b/13,	76a/7	
114b/10			ş.-duğı	64a/2	
[=44]			ş.-dum	66b/2,	69a/2,
şoñra (<şoñ+ra	<E.T.	şoñ,	70b/2		
EDPT 832/b) sonra			ş.-mış	66a/5	
ş.	55a/2,	55a/13,	57a/5,	[=12]	
57b/9,	66b/5,	66b/13,	67a/1,		
76b/8,	77b/3,	77b/4,	77b/5,	şorıcı (<sor-ı-cı) sorgucu	
82b/8,	83a/13,	84a/13,	85a/11,	s.+(şorıcı	ķorķısı)
87a/2,	87a/4,	87b/8,	88b/3,	64a/2	
88b/4,	88b/7,	89a/2,	89a/5,	[=1]	
89b/9,	92a/4,	94a/3,	94b/6,		
96b/1,	96b/5,	100b/9,	101b/4,	şormaklık	(<sor-mak+lık)
107a/7,	108a/13,	110b/7,	sormak		
111b/8,	112a/7,	113a/3,	s.+a(şormaklığa)		
113a/7,	113b/2,	113b/8,	103b/4		
114a/5, 114b/1, 115a/12			[=1]		
ş.+ğı	57b/10				
ş.+rak	113b/13		şovuk (<E.T.	şoğı-k,	EDPT
[=45]			808/a) soğuk		
şor- (<E.T.	sor-,	EDPT	ş. 81a/4		
843/b) sormak			ş.+dan	82b/4	
ş.-acaķ	91b/12		ş.+ına(şovuğına)		
ş.-ana	108b/6		88/a02		
s.-dı	108b/8		[=3]		

sökmen (<O.T. sök-men, CTD 166) mes üzerine giyilen çizme s. 84b/7 [=1]	söz (<sö-z <E.T. söz, EDPT 860/b) söz s. 67b/9, 78a/5, 93a/6, 114b/13 s.+den 56a/9
söyle- (<E.T. söz+le-, EDPT 863/a) söylemek s.-medin 96a/5, 107a/11 s.-rse 103a/4 s.-ye 70a/2 [=4]	s.+dür 93a/6 s.+i 90a/6 s.+ine 108a/9 s.+lere 54a/8 s.+üñ 93a/2, 93a/12 [=11]
söyleme- (<söyle-me-) söylememek s.-ye 52b/7, 76b/8 s.-ye(yalan söyleme-) 103b/12 [=3]	şu (<E.T. şuv, EDPT 783/a) su ş. 61a/7, 66b/13, 73a/6, 73a/7, 73a/11, 73a/13, 73b/3, 74b/1, 74b/2, 74b/6, 74b/6, 74b/13, 75a/1, 76a/1, 77a/2, 77b/3, 80b/3, 81a/3, 81a/6, 81a/6, 81a/10, 82a/12, 82b/3, 82b/3, 82b/5, 82b/8, 83b/2, 83b/3, 86a/4, 93b/6, 93b/8, 93b/8, 93b/10, 94a/3 ş.+(şu dart- su çekmek) 74b/12, 75a/8, 75a/10
söylememek (<söyle-me-mek) söylememek s. 78b/9, 89a/9 [=2]	

ş.+(şu dök-: işemek)	ş.+ya	73a/9,	73b/12,
110a/11,77a/5	74a/1,	74b/1,	74b/2,
	82b/10,	82b/10,	82b/13
ş.+(şu koy-: su	ş.+yı	73b/1,	73b/1,
dökmek) 78b/11, 80a/13	73b/1,	73b/11,	73b/12,
	74a/1,	74b/8,	75a/6,
ş.+(şu koydur-: su	75b/2,	75b/2,	75b/2,
döktürmek) 78b/10	79b/12,	81a/4,	81a/6,
	81a/9,	82a/13,	82b/4,
s.+(şu vir-: su vermek)	82b/5,	82b/6,	82b/6,
77b/13, 77b/13, 80a/6, 80a/6,	83a/12,	83b/2,	85b/5,
80a/10	105b/11		97a/10,
ş.+(şu tart-: su çekmek)	ş.+yı(şuyı dart-)	75b/1	
75a/12	ş.+yıdur	73b/2	
ş.+da	74b/7,	74b/8,	
80b/5, 80b/6	ş.+yıla	73b/8,	73b/10,
	73b/11,	73b/13,	74a/2,
ş.+dan	74b/9,	75b/12,	76a/2,
73b/4, 74b/3, 74b/4, 83a/1	85b/12,	110a/11	
ş.+larıla	73b/2		
	ş.+yın	73b/9,	83a/13
ş.+nuñ	73b/4,	73b/6,	
74a/5, 76a/3	ş.+yınca	66b/8	
	ş.+yıyla	85b/13	
ş.+ñı	75b/6,	75b/6,	
75b/8, 75b/9, 75b/9	ş.+yuñ	74a/12	
	[=121]		
ş.+ñından	76a/2		
ş.+ñları	75b/11		
ş.+ñlarıyla	75b/7		
	ş.+(eyle-)	69b/13	
	ş.+lere	64a/3	

şu'âl (A.) soru

[=2]		şuşa- (<E.T. suv+sa-, EDPT 793/a) susamak
şubh (A.) sabah		ş.-yacağdur 82b/6
ş. 57a/13, 57b/4, 57b/7,		ş.-yam 82b/4
57b/8, 58a/1, 58a/7, 58a/7,		[=2]
58b/3, 58b/6, 66b/12, 68a/1,		
88b/7		
ş.+(şubh -1 şādık : tan	süre (<E.T. sür-, EDPT 844/a;sür-e) süre	
ağartısı) 57b/1	s. 98a/3, 100a/13,	
ş.+(şubh -1 kāzib : güneş	102b/6, 102b/12, 110b/5	
doğmadan önce ışığın aksi ile	s.+yile 110b/5	
görünen az aydınlık) 57b/1	[=6]	
ş.+a 58a/4, 58a/5, 58a/6		
ş.+1 58a/3, 58a/9,	şüret (A.) şekil	
58a/13, 58b/8, 58b/9	ş. 109b/8, 109b/9,	
ş.+ın 58a/8	110a/7	
[=23]	ş.+te 64a/7	
şulık (<su+lık) suluk, su	[=4]	
olma	şüretlü (<A.süret+T.+lü)	
ş.+dan 73b/12	şekilli	
[=1]	ş. 110a/7	
şuñak su kabı, maşrapa	[=1]	
s.+(eyle-) 74b/13	sü (<E.T. sü EDPT 781/a)	
[=1]	asker	

s.+(sü	başı:	s.+ile 71a/9, 86a/1
başkomutan) 62a/13		[=4]
[=1]		
sübhāneke (A.)	Sübhaneker	südük (<E.T.sidük, EDPT
suresi		801/b) sidik →sidük
s. 98b/4, 101a/7		s.+i(südügi) 85b/6
[=2]		[=1]
süci (<E.T. süçi-g, EDPT		sünnet (A.) Hz. Muhammet'in
796/b) şarap, içki		yaptıkları, sözleri
s. 86a/3, 86b/1, 86b/10,		s. 78b/12, 97b/5, 98b/2,
86b/12, 106a/4		98b/4, 98b/4, 98b/11, 99a/7,
s.+ye 87a/6		111b/8, 113a/12
[=6]		s.+(sünnet kı1-) 91a/12
sücüd (A.) namazda alnı, el		s.+dür 80b/8, 80b/9,
ayalarını, dizleri ve ayak		89a/1, 89b/3, 112b/6
parmaklarını yere dayamaktan		s.+dür(berkimiş sünnet:
ibaret ibadet vaziyeti, secde		güvenilir sünnet) 103a/7
s. 108a/4		s.+i 111b/7, 111b/7,
s.+(kı1-) 61a/9		111b/8, 111b/11, 113a/13,
[=2]		113b/5, 113b/5
süd (<E.T. süt, EDPT		s.+imiş 78b/3
798/b) süt		s.+in 113a/4, 113b/2,
s. 66a/11, 72b/4		113b/2, 113b/3, 113b/3,
		113b/8, 113b/8, 113b/9
		s.+inden 88b/7

s.+lerde 113b/3		[=1]
s.+leri 77b/9, 80a/8, 111b/6	sürmek (<sür-mek) sürmek	s. 82a/1
s.+leri(namāzuñ sünnetleri) 98b/1		[=1]
s.+tür 78b/7	Ş	
[=39]	şādlık (<F.şād+T.+lık)	
süñük (<E.T. süñ-ük, EDPT 838/b) kemik	mutluluk	ş.+îla(şādliğîla) 68b/12
s.+i(süñügi) 75a/4		[=1]
s.+ile 77a/13	şafağ (A.) gün doğumundan önceki alacakaranlık	
[=2]	ş. 87b/6, 87b/7, 87b/9, 87b/10	
sür- (<E.T. sür-, EDPT 844/a) sürmek, sıvazlamak		[=4]
s.-di 54a/2	şāfi'î (A.) Şafî mezhebi	
s.-dügi 81b/13	ş. 111b/3	
s.-e 77b/2, 77b/2, 81b/7, 81b/8, 86a/2, 81b/10, 81b/10		[=1]
[=9]	şākird (F.) öğrenci	
sürme (<sür-me) kaşa ve göze sürülen boya		[=1]
s.+yile 82a/2	şarāb (A.) şarap	ş. 72b/5

[=1]		şehr (A.) şehir, kent
şart (A.) bir işin meydana gelmesinde gerekli olan şey, koşul		şehir
	ş.+ların(namāzuñ şartları) 90a/13	ş. 52a/5
		ş.+den 112b/4
	ş.+ların(namāzuñ şartları) 90a/13	[=2]
[=1]		şer (<A. şerr) kötülük
şāz (F.) mutlu		ş. 78a/2
	ş.+(şāz ol-) 65a/11	[=1]
[=1]		şeref (A.) şeref
şefā'at (A.) şefaah, bağışlanma aracılığı		ş.+e 57b/6
	ş.+ümden 103a/11	[=1]
[=1]		şer'ī (A.) şeriat ile ilgili
şehir (<A.şehr) şehir, kent		ş. 95b/2, 96a/3
şehir		[=2]
	ş.+den 104a/1	şerī'at (A.) şeriat, Allah'ın emri
	ş.+den(şehrden) 81a/2	ş. 105a/7
	ş.+inde(şehrinde)	[=1]
76a/12		şerḥ (A.) açıklama
	ş.+üñ(şehrüñ) 104a/5	ş.+(şerḥ eyleyüvir-)
[=4]		60a/6
		[=1]

şeşil- (<E.T. seş-i-l-, EDPT 857/b) çözülmek	[=1]		
ş.-di 71b/11	[=1]	Şeyh'ül Meşāyih Ebū Mansūr Tebrizī (A.) şeyhlerin şeyhi Tebrizli Ebu Mansur	
şeyh (A.) şeyh, dini lider	[=1]	Ş. 104b/8	
ş. 104b/9	[=1]		
	[=1]	şeytān (A.) şeytan	
Şeyh Ebū 'İsī-i Tirmizī (A.) büyük hadis alimi	[=1]	ş. 52b/12, 63b/3, 69b/2	52b/12,
Ş. 111a/11	[=1]	ş.+(şeytān-ı	la'īn)
	[=1]	63b/9	
Şeyh Ebū Ṭālībe-i Mekkī (A.) Mekke'de yaşayan mutasavvıflardan	[=1]	ş.+a 104b/7	
Ş. 111a/11	[=1]	ş.+ı 62a/6, 62a/7, 62b/1	
	[=1]	ş.+uñ 69b/4	
	[=1]	[=10]	
Şeyh 'Osmān Hīrī (A.) büyük din adamlarından	[=1]	şi'ir (A.) şiir	
Ş. 111a/12	[=1]	ş.+ler 106a/6	
	[=1]	[=1]	
	[=1]	şikāyet (A.) şikayet, sızlanma	
Şeyh Şahābeddin (A.) büyük din adamlarından	[=1]	ş.+(kıl-) 68a/6, 68a/8,	
Ş. 111a/12	[=1]	68a/10, 68a/12	
	[=1]	[=4]	

[=1]	97a/11,	97b/3,	109a/10,
şimdi (<uş+imdi <E.T.am+tı,	115a/13		
EDPT 156/b) şimdi	ş.+dur	93a/12	
→imdi	[=24]		
ş. 53a/9, 53a/9	şöyle (<şu+ile) şöyle		
ş.+ki 110a/13	ş. 52a/9,	55b/5,	69b/4,
ş.+ye 87a/10	76b/7,	78a/10,	79b/6,
şimden gerü: bundan sonra	83a/9, 84a/3, 113a/7		81b/8,
ş. 87a/12	ş.+dür	58a/4,	60a/3,
[=4]	79b/13,	90b/9,	93b/1,
şişmek (<E.T. sış-, EDPT	114a/5		96a/3,
857/a;şiş-mek) şişmek	[=17]		
ş. 71b/13	şu şu		
[=1]	ş.+ndağı	74a/3	
Şit (A.) Şit Peygamber	ş.+ndan	71b/13	
Ş. 60b/3	ş.+(şunun için)	53b/12,	
[=1]	60a/1, 69b/8		
şol (<şu+ol) şu	[=5]		
ş. 57b/2,	şunlar (<şu+n+lar) şunlar		
59b/2,	ş. 55b/7		
61a/10,	[=1]		
63b/11,	şübhe (A.) şüphe, kuşku		
64a/1,	ş.+den	103b/13	
64a/6,			
64b/9,			
64b/12,			
67b/4,			
71b/4,			
74a/3,			
74a/5,			
74a/6,			
81a/4,			
82a/2,			
84a/4,			
84a/8,			
87b/7,			

[=1]	‡. 79a/6
‡ürü' (A.) başlama	[=1]
‡.+(‡ürü' eyle-) 57a/12	‡ā'at (A.) itaat
‡.+(‡ürü' eyleme-)	‡. 52b/10, 55a/10,
112a/6	61a/10, 61a/13, 61b/1, 72a/9
[=2]	‡.+(kıl-) 60a/461a/9,
	61a/12
T/‡	‡.+dan 61b/1
	‡.+ı 61a/11, 105b/13
tā (F.) –e kadar	‡.+ından 53a/4
t. 57b/13, 66b/13,	‡.+ları 60a/1
72a/4, 73a/6, 75b/5, 76b/8,	‡.+ların 72a/2
87b/2, 87b/5, 87b/6,	‡.+umı 105a/2
87b/11,93a/4	
[=11]	‡.+umıla 52b/5
ta'accüb (A.) ‡aşma	[=17]
t. 54a/9	‡āyīf (A.) topluluk
[=1]	‡.+e 55a/1
ta'alluğ (A.) ait	[=1]
t. 59a/2	tafāvüt (A.) farklılık
[=1]	t.+(tafāvüt eyle-) 78b/2
‡ā'm (A.) yemek	[=1]

tafzilen (A.) açıklayarak

t. 59a/1

[=1]

tağ (<E.T.tağ,
463/a)) dağ,

ṭ. 63b/13

ṭ.+ına('Arafāt
80b/12

ṭ.+ında('Arafāt
88b/12

ṭ.+lar 61a/7, 66b/6

ṭ.+ları 55a/11

[=6]

tağıl- (<O.T.
189) dağılmak

t.-dı 71b/5

[=1]

taḥāret (A.) temizlenme,
temizlik

ṭ. 87a/11

ṭ.+(al-) 77b/4, 77b/5

[=3]

taḥāretlenme-

(<A.taḥāret+T.+le-n-me)

temizlenme

ṭ.-ye 77a/5

[=1]

taḥavī (A.) içerik

ṭ. 59a/2

[=1]

tāhir (A.) temiz

ṭ.+(tāhir ol-) 110b/3

[=1]

taḥiyyāt (A.) namazda okunan

Ettehiyatü suresi

t. 61b/12, 93a/13,
93b/7, 114a/6

t.+(ilk taḥiyyāt) 114b/6

t.+(soñ taḥiyyāt) 93a/10,
93b/2, 115a/12

t.+a(ilk taḥiyyāt) 101b/1,
112a/6, 115a/11

t.+a(soñ taḥiyyāt) 93a/1, 93a/3,
93b/7, 94a/5, 94a/9, 94b/2,

94b/7, 94b/13, 95a/3, 95a/9,

95b/3, 96b/7, 97a/3, 97a/12, 101b/2, 114a/3, 114b/6	t. 109b/12
	[=1]
t.+a(otur-) 61b/12, 94a/1, 96b/3, 98a/9, 99a/5, 101b/3, 108a/12, 114a/9	tamām (A.) tam
t.+ı 94a/2, 95a/3, 108a/12	t. 61a/2, 64b/10, 68a/1, 76b/7, 76b/7, 80a/7, 94b/1, 95a/12, 96a/13, 98a/6, 98a/7, 98b/6, 101a/3, 104a/8, 104a/10
t.+ı(ilk taḥiyyāt) 112a/6	
t.+ı(şoñ taḥiyyāt) 94a/6, 94a/9, 95b/9, 107b/10, 114/ā3, 114b/6	t.+(tamam eyle-) 98a/6, 113a/4
t.+ına(şoñ taḥiyyāt)	t.+(tamam olma-) 115a/13
96a/1	t.+dur 93a/11, 93b/3,
t.+da(şoñ taḥiyyāt) 98a/9, 99a/9	94a/1, 94a/2, 94b/12, 95a/1, 95b/1, 95b/5, 95b/12, 96a/13, 96b/6, 96b/11, 97a/7, 97b/2, 113b/11, 114/ā3
t.+(oķı-) 96a/2, 96b/3, 97a/3, 98a/10, 101a/10	
t.+(oķu-) 94b/8, 95a/9, 99b/1	t.+ıla 110b/3
[=57]	[=35]
taķşır (A.) kusur	tamāmla- (<A.tamām+ T. +la-) tamamlamak
t. 66b/1	t.-madın 112a/4
[=1]	t.-rken 112a/4
taķvā (A.) Tanrı'nın korkusu ile dince yasaklanarlardan çekinme	[=2]

şam (<E.T. tamu, EDPT 503/a;<Sğ.) cehennem	Taıırı (<E.T. teıırı, EDPT 523/b) Tanrı
şam. 64b/1, 65a/1, 108b/4, 61a/6	T. 54a/3, 66a/7, 72b/13, 76a/5, 97b/9, 100a/2, 105a/13, 105b/2, 108b/3, 110a/12
şam+(karaııulığı) 72a/13	
şam+(odi) 68b/5, 68b/6, 68b/8, 68b/9, 68b/11, 72a/11	T.+(te'ālā) 52a/12, 53a/3, 55b/2, 55b/7, 55b/9, 58a/2, 58a/4, 59a/8, 59b/11, 60a/8, 61a/12, 62b/9, 63a/8, 64b/6, 65b/2, 65b/12, 67b/6, 67b/12, 67b/13, 69b/12, 71b/1, 71b/10, 72a/1, 78a/6, 87b/12, 97b/7, 102b/4
şam+da 72a/7	
şam+dan 72a/5	
şam+ya 63a/11, 64b/1, 67b/8	
[=16]	
şamuluk (<şam+lık) cehennemlik	T.+yı 58a/7, 58b/8
şam+dur 63a/10	T.+dan 61b/6, 76a/9, 97b/13, 108a/10
[=1]	
şamı (<E.T. taıı, EDPT 510/b) tan, şafak	T.+dandur 58a/6 T.+nuıı 58b/2, 76a/9, 77b/10
şam+(karaııusu) 57b/4	T.+van 64b/6
[=1]	T+ya 55a/4
şamıla- (<E.T. taıı+la-, EDPT 521/a) tan ağarmak	[=49]
şam.-cağ 94b/4	şamuk (<E.T. tanu-k, EDPT 518/a) tanık
[=1]	

<p> .+(anuk durur) 57b/11 .+sun 105a/2 [=2] </p>	<p> apuc (<ap-uc <E.T.ap-- +, EDPT 438/b) tapan . 56a/4, 57a/3 .+(oda) 56a/8, 56a/12, 56b/5, 56b/11 .+ları 54b/6 .+nu(oda) 57a/7,55b/13 .+ya(oda) 57a/9 [=10] </p>
<p> anukluk (<anu-k+lk) tanklk .+(anukluk vir-: tanklk yapmak) 97b/9, 97b/11 [=2] </p>	<p> ap- (<E.T.ap-, EDPT 435/a) tapmak .-anlar 54b/8 .-anlara 54b/11, 54b/12 .-arduuz 54b/9 .-duumuz 55a/4 .-duuuz 54b/11 .-duuz 54b/7, 54b/13 [=8] </p>
<p> apu (<E.T. ap--, 437/a) makam .+s(madm) 58b/12 [=1] </p>	<p> ar (<E.T.ar, EDPT 528/a) dar . 89a/12 [=1] </p>
	<p> arack (<ar+a+ck) darack →ar . 63b/13 [=1] </p>
	<p> artil- (<E.T. tart-, EDPT 534/b; tart---) tartlmak .-u 55a/1 [=1] </p>
	<p> artmak (<art-mak) tartmak </p>

ğ.a(ğartmağa) 75a/2	ğ.	64b/13,	112b/4,
ğ.+(şu ğart-: su çekmek) 75a/12		112b/11	
[=2]		[=3]	
ğaş (<E.T.ğaş, EDPT 557/a)	ğatavvu' (A.) farz ve vaciplerin		
ğaş	dışında kalan namazlar ve		
ğ. 54b/11, 109a/12	t. 106b/12, 107a/5		
ğ.+a 54b/10	t.+(ğatavvu' namāz)		
ğ.+ıla 77a/10, 77a/10,	102a/8, 102a/12, 111b/11,		
77a/10, 77a/13,77b/1, 77b/2,	112a/3, 112a/5, 112a/13,		
82a/5	112b/1		
ğ.+ına 64a/9, 64a/10,	t.+(ğatavvu' namāzı)		
64a/12	88b/4, 91a/11, 112b/2, 112b/5,		
ğ.+lar 61a/7, 66b/6	113a/5, 114b/12		
ğ.+ları 76b/3	t.+a 114b/9		
ğ.+uñ 77a/3	t.+da 112a/2		
[=17]	t.+ya 114b/4		
ğaş- (<E.T.ğaş-, EDPT	[=18]		
559/b) ğaşmak	ğatlu (<tat+lu <E.T.tat-ı-ğ-		
t.-up(ğaşup dur-) 52b/1	lığ, EDPT 454/a) tatlı		
[=1]	ğ. 55a/12		
ğaşra (<E.T. taş, EDPT	[=1]		
558/b) dışarı			

tavşancıl	(<tavşan+cıl)	t.+(hâk)	52a/8,	54b/4,
tavşanları	kandırıp	avlayan	55a/7,	57a/13,
büyük bir cins karakuş			62b/3,	62b/4,
			63a/1,	65a/2,
			66a/2,	66b/7,
t. 75b/10			68a/6,	68a/8,
			68a/10,	68a/12,
			68b/2,	69a/7,
			71a/5,	70a/11,
[=1]			70b/9,	71b/1,
			71b/8,	73a/8
tavuk	(<E.T. takıġu,	EDPT	t.+(inşa'allāhu)	58b/13,
468/b) tavuk				73a/4
t. 75a/10,	75b/10,	t.+(tañrı)	52a/12,	53a/3,
86b/1, 86b/8			55b/2,	55b/9,
			59a/8,	59b/11,
			60a/8,	61a/12,
[=4]			62b/9,	63a/8,
			64b/6,	65b/2,
ṭayan-	(<E.T. taya-n-,	EDPT	67b/13,	67b/13,
569/b)	dayanmak,	destek	69b/12,	71b/1,
almak			71b/10,	72a/1,
			78a/6,	87b/12,
			97b/7,	102b/4
ṭ.-madın 101a/5			t.+yı(hâk)	55a/8
ṭ.-mıŝiken 79a/10			t.+ı(tañrı)	55b/7
[=2]			t.+nuñ(tañrı)	58a/2,
				58a/4
ṭayanma-	(<ṭaya-n-ma-)			
dayanmamak			[=53]	
t.-yup 98a/8			tecellī (A.)	belirme,
			çıkma	ortaya
[=1]				
te'ālā (A.)	"yüce	olsun"	t.+(tecelli kı1-)	55a/8
manasında	Allah'ın	adından	t.+si	71b/10
sonra söylenen saygı sözü				
			[=2]	
t.+(bārī) 70a/10				

tefsir (A.) yorum	t. 52b/9, 98a/12, 98b/2, 98b/3, 114b/13
t.+(tefsir-i Kesir) 66a/5	
[=1]	t.+(tekbir kı1-) 61a/8
te'hirle- (<A. te'hir+ T. +le-)	t.+(tekbir eyle-) 92b/11
geciktirmek	t.+(tekbir getir-) 61b/7
t.-ye 88a/5	t.+ile 115a/1
[=1]	t.+le 93a/8
te'hirleme- (<A. te'hir+T.+le-me-)	[=10]
geciktirmemek	temerrüd (A.) direnme
t.-ye 88a/6	t.+(temerrüd dikbaşlılık etmek) 55b/1
[=1]	kı1-:
tehlil (A.) "lā ilahe illallah"	[=1]
deme	ten (F.) ten, vücut
t.+(kı1-) 61a/8	t.+i 52b/5, 68b/1, 90b/6
[=1]	t.+ile 109a/12
tek (<E.T. tek, EDPT	t.+in 80a/7, 90b/2
475/a) tek	t.+inden 52b/10, 68a/13, 74b/10
t. 84b/3	t.+ine 85b/11, 86a/10
[=1]	[=11]
tekbir (A.) "Allāhuekber"	tena''um (A.) kı1 lüks içinde yaşamak
deme	

t. 72a/8	tesbîh (A.)	Allah'ı	eksik
t.+ıla 53b/3	sıfatlardan	tenzih	etme,
t.+ında 72a/10	ululama		
[=3]	t.	109b/11,	109b/13,
		112b/8	
terāviḥ (A.)	ramazanda	t.+(kıl-) 61a/8	
akşamla yatsı arasında kılınan		t.+i 60a/10	
yirmi rekatlık namaz		t.+idir 60a/11	
t.+(terāviḥ kıl-) 91a/12		t.+idür 60a/9	
t.+de 112b/9		t.+leri 60a/13	
[=2]		[=8]	
terk (A.) bırakma		teste (F.) testi	
t.+(terk eyle-) 98a/1,		t.+nüñ 87b/4	
107b/13, 114a/1		[=1]	
t.+(terk it-) 97b/13		tevbe (A.)	günahtan
t.+(terk itme-) 65a/3		vazgeçme,	günahı bir daha
[=5]		işlememek için söz verme	
tertīb (A.) düzenleme		t.+(tevbe kapısı) 72a/4	
t. 78b/3, 98a/5		t.+(tevbe vir-) 104b/5	
t.+ince(ol-) 73a/7		t.+ñ 66b/8	
[=3]		t.+ñi 67a/7	
		t.+si 67b/11, 70b/8	

t.+sin 67b/5, 72a/3		t. 81b/4, 81b/11, 82a/1, 82a/4, 82a/5, 82a/12, 82b/2
[=8]		
tevfik (A.) Allah'ın yardımı		t.+(al-) 76a/2, 81a/11, 81b/6, 82a/8, 82a/9, 82a/13, 82b/7, 82b/13, 83a/3, 83a/5, 83a/9, 83a/10, 83a/13, 86a/10, 93b/6
t.+(tevfik başısla-)		
59a/8		
[=1]		
tevḥīd (A.) Tanrı'nın birliğine inanma, kabul etme		t.+(eyle-) 83b/4, 83b/7
t. 59a/6		t.+i 84a/11
t.+(tevḥīd-i berekāt)		t.+ile 82b/7, 82b/8, 83b/8, 93b/10, 94a/3, 94a/4
52a/6		[=31]
t.+e 58b/2		teyemmümlü (<A. teyemmüm+T.+lü) teyemmüm abdesti olan
t.+üñile 51b/10		t. 107a/1
[=4]		[=1]
Tevrīt (<A. Tevrāt) Hz. Musa'ya bildirilen kutsal kitap		
T. 67b/9		tezek (<E.T.tezek, EDPT 574/a) tezek, hayvan pisliğinin kurutulmuş hali
[=1]		
teyemmüm (A.) suyun bulunmadığı durumlarda temiz toprak vb.leriyle abdest ve gusül alma		t.+ile 77a/11
		[=1]
		tırnakla- (<E.T.tırnak, EDPT 551/b; tırnak+la-) tırnaklamak

t.-rum 51b/9		toğan (<E.T.toğan,	EDPT
[=1]		470/b) doğan	
tiz (F.) abuk		. 75b/10	
t. 88a/8, 88a/9, 88a/11		[=1]	
[=3]		toğur- (<E.T.tuğ-ur-,EDPT	
tizirek (<F. tiz+T.+irek) daha		472/a) doğurmak	
abuk		t.-anuç 80a/4	
t. 89a/7, 108a/13		[=1]	
[=2]		toğru (<E.T.toğ-ur-u,	EDPT
toğ- (<E.T. tuğ-, EDPT		473/a) doğru →toğru	
465/a) doğmak		.+dur 100a/6	
t.-a(toğadur-) 88a/13		[=1]	
t.-ar 57b/4, 58a/1		toğru (<E.T.toğ-ur-u,	EDPT
t.-asıya 87b/2		473/a) doğru →toğru	
t.-dı 96b/4		t. 105b/4	
t.-dığı 58b/4		[=1]	
t.-duğından	66b/12,	toğurmaz (<E.T.tuğ-ur-,	EDPT
88b/7		472/a;	tuğ-ur-maz)
t.-ıcağ 58a/13, 68a/1		doğurmayan	
t.-ısdur 62b/13		t.+(oğlan	toğurmaz:
[=11]		bekar) 85b/8	
		[=1]	

tokuz (<E.T.tok(k)uz, 474/b) dokuz	EDPT	.-ı(olunı dur-)	88b/2,
		88b/2	
. 98b/10, 99a/3		.-ınca 67a/1	
[=2]		.-unca 87b/5	
tokuzuncı (<okuz- ^ı ncı <E.T. tokuz+un, 474/b) dokuzuncu	EDPT	.-urken 87b/8	
		[=7]	
t. 96b/2, 98a/10		ton (<E.T. ton, 512/b) ton, kıyafet	EDPT
[=2]		. 90b/12, 91a/5,	95b/1,
tolınmak (<ol- ^ı n-mak <E.T.tol-, EDPT 491/a; tol- u+n, EDPT 501/a) batmak		95b/3, 109b/7, 110a/7	
		.+a 86b/12,	87a/1,
.+a(olınmaĝa) 88a/3		87a/3	
[=1]		.+ı 90b/12,	90b/13,
		91a/1, 92b/8	
tolu (<E.T.tol-u, 491/b) dolu	EDPT	.+ıla 86b/13, 91a/4	
. 51b/1, 51b/13, 64b/9,		.+ın 90b/3,	99b/4,
79a/5		109b/6	
[=4]		.+ına 85b/12,	86a/5,
		86a/10	
tolun- (<E.T.tol-,EDPT tol-u-n-) batmak	491/a;	.+ıyıla 109a/11	
.-duĝı 87b/6		.+lar 53b/6, 62a/11	
.-duĝından 87b/8		.+uñ 86b/3,	90b/13,
		91a/2	

[=27]			.+ina(opuğına)	
ouz (<E.T.touz,	EDPT	68a/12, 68b/9		
527/b) domuz			.+larıla 78a/9	
. 75a/1, 75b/8			.+larıla 77/b09	
[=2]		[=4]		
ouzlan kurđı bok bceği		oynak (T.) at, eek gibi tek		
. 74b/5		ırnaklı hayvanların ırnağı		
[=1]		t.+ı(oynağı) 75a/4		
oprak (<E.T.topra-k,	EDPT	[=1]		
443/a) toprak		ur- (<E.T.tur-,	EDPT	
. 61a/7, 63b/12, 69b/6,		529/b) durmak		
81b/4, 82a/6		. 108b/2		
.+a(oprağa)	81b/7,	.-a 112b/13,	113a/2,	
81b/9		113b/8		
.+ı(toprağı) 82a/7		.-alar 106b/4		
.+ıla(oprağıla)	77a/4,	.-dı 52a/8		
81a/10, 82a/1, 82a/7		.-up 93a/5		
.+ından(oprağından)		.-ur 77a/2		
86a/10		.-ursın 52a/9		
[=13]		.-a(r	ur-:	ayakta
opuk (<E.T.tob-ık,	EDPT	durmak) 100b/9		
437/b) topuk		.-u(r		urubil-)
		106b/11		

.-up(r ur-) 107a/5		.-dılar 53b/1, 104a/12
.-uriken(r ur-) 107a/3		.-duğuğdan 67a/1
.-urken(r ur-) 77a/3, 79a/12, 91a/6, 95b/11, 99a/11, 112b/1, 112b/2		.-tı(oru tut-) 67a/11
		.-tuğı 51b/4
		[=8]
.-u(uru gel-: kalkmak, doğrulmak) 51b/8, 99b/8		utma- (<ut-ma-) tutmamak
[=22]		.-dısa 59b/9
urma- (<ur-ma-) durmamak		[=1]
.-sa 106b/1, 106b/2		utmak (<tut-mak) tutmak
[=2]		.+dur(oru tut-) 61b/2
		.+dur 98b/3, 98b/13
urmak (<ur-mak) durmak		[=2]
t.+(r) 114a/3		utul- (<E.T. tut-u-l-, EDPT 456/b) tutulmak
t.+a(r urmağa) 95b/10		.-dđ 107b/3
t.+dur(r) 92b/12		[=1]
[=3]		urra (<tura, T.S. 213/a).)
ut- (<E.T.tut-, EDPT 451/a) tutmak		tokmak
.-anuç 67a/3		.+đla 108b/1
.-arsa 59b/8		[=1]
.-asın(oru) 66b/11		

Türkçe (<E.T. Türk, EDPT 542/b; Türk+çe) →Türkice T. 100a/1 [=1]		u. 55b/1, 55b/3, 61a/6, 65b/3, 71a/11, 72a/10	
		u.+a(uçmağa) 63a/9	
		u.+dağılar 55b/12	
		u.+dağılar(sekizinci	
Türkice (T. Türk+ A. i + T. ce) Türkçe →Türkçe T. 100a/3 [=1]		uçmak) 55b/4	
		u.+dan 55b/11, 66b/3,	
		70b/10	
		u.+dan(sekizinci	
tütsi (<E.T.tüt-süg, EDPT 461/a) tütsü t.+ler 53b/8 [=1]		uçmak) 55b/3	
		u.+ı(uçmağı) 62b/3,	
		65b/5	
		u.+ın(uçmağın) 65b/6	
		u.+lar 60a/11	
		[=17]	
U		uçmaklık (<Sğ. uçtmah+T. +lık) cennetlik	
uç (<E.T. uç-, EDPT 17/b) uç		u.+lardur 63a/9	
		[=1]	
		u.+ın(ucın) 74a/3	
		u.+ından(ucından)	
84a/2		uğrılan- (<E.T.oğrı+la-, EDPT 94/a; oğrı+la-n-) çalınmak	
		u.-a 81a/8	
uçmak (<Sğ. uçtmah) cennet			

[=1]			ululuk (<E.T. ul(l)uğ+luğ,	
uğun- (<uğun-,	T.S.	218/a)	EDPT 139/b) ululuk	
bayılmak			u.+dan 51b/3	
u.-dı 107b/9			[=1]	
[=1]			umūmen (A.) genel olarak	
uğunmaklık (<uğ- ^u n-mağ+lık)			u. 59a/1	
bayılmak →uğun-			[=1]	
u. 79b/1			unut- (<E.T.unit-,	EDPT
[=1]			179/b) unutmak	
ulaşmak (<E.T.ula-,	EDPT		u.-miş 108a/5	
126/b; ula-ş-mak) ulaşmak			u.-sa 83a/12, 104a/9	
u.+dur 62a/3			u.-tı 104a/7	
[=1]			[=4]	
ulemā (A.) alimler			ur- (<E.T. ur-,	EDPT
u. 109a/2			194/b) vurmak	
u.+lar 61b/8			u.-a 77a/6	
[=2]			u.-dı 108/b01	
ulu (<E.T.ul(l)uğ,	EDPT		u.-dı(mühr ur-) 53b/3	
136/b) ulu, büyük			u.-urdu 76a/11	
u. 93a/7,	100a/2,		[=4]	
103b/2, 104b/9			urmak (<ur-mağ) vurmak	
[=4]			u. 109b/3	

[=1]				u.-urvan 64b/7
urunmak	(<ur-u-n-mak)		[=1]	
takmak				uvan- (<O.T. uw-a-n-, CTD
u.+dur(ışık) 62a/2				56) ufanmak
[=1]				u.-mış 82a/2
uşlu	(<us+lu <E.T. us<uz,		[=1]	
EDPT 240/a) akıllı				uy- (<E.T. ud-, EDPT 38/a)
u. 89a/7				uymak
[=1]				u.-a 113a/1, 113a/2,
uş	(<E.T. us<uz, EDPT			113b/1, 113b/2
240/a) akıl				u.-an 106b/2, 111b/1
u.+ı(uşşı) 80b/13				u.-anlar 100b/1
[=1]				u.-arısı 100b/7, 106b/7,
uşşa	(A.) zorluk			106b/8, 106b/9, 107a/5,
u.+dan 70b/10				107a/6, 111b/3, 113a/5
[=1]				u.-ası 104a/13
uşul	(A.) temel, usul			u.-ası degülüz 51b/6
u.+(uşul-ı dīn) 59a/1				u.-dı 113b/7
u.+(uşul-ı fıkh) 59a/2				u.-duğın 91b/5
[=2]				u.-ıcaķ 103a/3
utan-	(<uvut-a-n- <E.T. uvut-			u.-madın 104a/13
, EDPT 6/b) utanmak				u.-mışdur 104b/8

u. 91b/4	uyı- (<E.T. u <u>đ</u> ı-, EDPT 42/b) uyumak
u.-salar 107a/9	u.-sa 79a/11, 79a/12, 79a/12, 79a/13
[=24]	[=4]
uyağ- (<uy-ağ-) gurub etmek	
u.-ıcak 87b/10	
u.-ınca 87b/7	uyma<u>đ</u>lık (<uyı-ma <u>đ</u> +lık) uyumak
[=2]	u. 79a/10
uyan- (<E.T. o <u>đ</u> -, EDPT 47/a) uyanmak	[=1]
u.-ınca 56b/12	uylu<u>đ</u> (<E.T. u <u>đ</u> +lu <u>đ</u> , EDPT 55/a) uyluk
u.-ubilen 88a/7	u.+ı(uylu <u>đ</u>) 100b/13, 101a/2
[=2]	[=2]
uyar- (<E.T. o <u>đ</u> - <u>đ</u> ur-, EDPT 48/a) uyarmak	uyma<u>đ</u> (<uy+ma <u>đ</u>) uymak
u.-a 70a/12	u. 106b/10, 106b/11, 106b/12, 106b/13, 107a/3, 111b/2
u.-ayın 70a/11	
u.-ur 58b/7	[=6]
[=3]	
uydur- (<uy-dur-) uydurmak	uyu- (<E.T. u <u>đ</u> ı-, EDPT 42/b) uyumak
u.-ursız 104b/1	u.-dı 107/b08
[=1]	u.-rken 56b/6

u.-yup 56b/12				84b/1, 84b/1, 85a/3, 85b/3,
[=3]				87a/4, 88a/4, 88a/13, 91a/3,
uyuku (<uyu-ku	<E.T.	u <u>đ</u> -k,		95b/7, 96a/1, 98b/9, 100a/13,
EDPT 46/b) uyku				100b/5, 100b/13, 106b/3,
u.+m 56b/11				110b/4, 113a/3, 115a/2,
[=1]				115a/6, 115a/7, 115a/9,
				115a/10, 115a/10
				ü.+den 115a/6
uzat- (<E.T.	uza-t-,	EDPT		ü.+dür 80a/5
282/a) uzatmak				ü.+i 61b/3
u.-u(uzadu		uzadu)		[=40]
89a/6, 89a/6				
u.-urak(uzadurak)				üçer (<E.T.
103a/3				üç+rer, EDPT
[=3]				30/a) üçer
				ü. 77b/10, 104a/9
uzatmak (<uza-t-mak)				[=2]
uzatmak				üçünci (<üç+ ^ü nci
u. 78a/5				<E.T.
[=1]				üç+ünç, EDPT 29/a) üçüncü
Ü				ü. 63b/11, 65a/7, 65b/7,
üç (<E.T.	üç,	EDPT	18/b)	66a/11, 71a/2, 77b/2, 77b/7,
üç				88b/1, 90b/3, 92b/12, 94b/4,
				98a/3, 98b/3, 99a/7, 99b/2,
				110b/6
ü.	61a/13,	61b/1,		ü.+si 65b/12
67a/11,	77a/9,	77a/10,	78a/11,	[=16]
79b/7,	80a/8,	81a/11,	83b/13,	
83b/13,	84a/3,	84a/5,	84a/8,	

üç yüz (<E.T. üç yüz, EDPT 466/a) üç yüz		ümmet (A.) bir peygambere inananlar
ü. 66b/5		ü. 68b/12
[=1]		ü.+inden 61a/5
ügser- (<ügrü-, T.S. 223/a) sallamak		ü.+lerden 59b/13
ü.-e 77a/6		ü.+üm 52a/11
[=1]		ü.+üme 60a/7
ülü (<ül+lü <E.T. EDPT 153/a) pay		ü.+üñ 52a/13, 59b/13,
ü.+de 78a/8, 90b/8, 90b/13, 91a/3	ül+lüg, 62b/6	ü.+üñden 53a/6
ü.+si 90b/8, 91a/3	81a/12, 90b/13,	ü.+üñe 52b/4, 65a/3
		ü.+üñi 65a/13
		[=12]
ü.+sidür 81a/12		ün (<E.T. ün, EDPT 167/a) ses
ü.+sin 78a/9		ü.+i 89b/1
ü.+sinden 86b/3		[=1]
ü.+sine 86b/4		ünde- (<E.T. ün+de-, EDPT 180/a) seslenmek
[=12]		ü.-dügi 51b/4
ümîz (F.) umut		[=1]
ü.+dür 58b/12		
[=1]		

vahî (A.)		Tanrı'nın		v.+a	66a/10,	83b/12,
peygamberlerine		bildirdiği	84a/1			
buyruklar				v.+da	88b/11, 88b/12	
	v.+(kıl-)	71b/9		v.+dan	66a/9	
	[=1]			v.+dur	63b/11,	64a/6,
vākı' (A.)	vuku	bulan,	64b/4			
meydana gelen				v.+ı	58b/6,	81a/3,
	v.+(vākı' ol-)	115a/3,	82b/13,	87b/1,	87b/3,	87b/4,
115a/4			87b/6, 87b/10, 87b/11, 109a/3			
	[=2]			v.+ı(ikindü		vaḳtı)
vaḳıt (<A.vaḳt)		vakit	96b/8			
→vaḳt				v.+ı(namaz		vaḳtı)
	v.	71b/4,	113b/8,	105a/11		
114a/7				v.+ıdur	53b/13,	87b/5,
	v.+ların	87b/1		87b/7, 87b/12		
	[=4]			v.+ın	53b/12,	58b/3,
vaḳt (A.) vakit	→vaḳt			58b/4,	58b/5,	62b/9,
	v.	59b/4,	61a/5,	65a/11,	64a/7,	66b/3,
66a/2,	66a/3,	66a/9,	66a/13,	77a/7,	69b/6,	76b/7,
72b/11,	79a/1,	82b/11,	83a/9,	81b/13,	82a/2,	89a/11,
83b/1,	87b/10,	88a/13,	89a/13,	94b/2,	98b/2,	98b/3,
89b/10,	94a/5,	94a/7,	94b/9,	104a/2, 114a/3, 114a/12		99a/8,
96b/13					v.+ın(degme bir	vaḳt)
	v.+(vaḳt namāzı)	83a/8		53a/1		
				v.+ında	82b/9,	82b/12,
				88a/6, 103b/3, 113b/6		

v.+ından 89b/9, 89b/9	var- (<E.T.bar-,	EDPT
v.+ındur 63b/2	354/a) varmak	
[=76]	v.-a 77a/6,	101a/4,
var (<E.T.ba-r,	EDPT	
353/a) var	v.-dı 67a/9	
v. 56a/2, 81a/7, 81a/8,	v.-dılar 53a/13, 104a/3	
82b/5	v.-duğca 57b/10	
v.+(yokdan var eyle-)	v.-dum 104b/10	
56a/7	v.-ıcağ 98a/7	
v.+dışa 72b/6	v.-ıdı 56b/2	
v.+dur 56b/12, 59a/2,	v.-uban 66b/9	
61a/13, 61b/3, 62b/8, 73a/11,	v.-uñ 69b/13	
87a/13, 90a/13	v.-up 62b/1	
v.+ıdı 53a/10, 53b/5,	[=15]	
61a/4, 96b/12, 97a/8, 97a/10,	varma- (<var-ma-) varmamak	
109a/8	v.-sa 106b/6	
v.+ımış 107b/7	[=1]	
v.+ısa 64a/8, 64a/9,	varmak (<var-mağ) varmak	
64a/12, 74b/8, 75a/9, 75a/11,	v. 62a/3, 62a/5, 76a/4,	
75b/7, 76a/6, 77a/7, 77b/11,	90a/12	
80a/9, 81b/11, 86a/2	v.+dan 77b/4	
v.+iken 105a/13	v.+dur 62a/4	
[=36]		

	[=6]				60a/12,	60a/12,	60a/13,	60b/3,
vaşf	(A.) nitelik				60b/4,	60b/5,	60b/7,	60b/7,
	v.+ına 57a/12				60b/8,	60b/11,	60b/11,	60b/11,
	[=1]				61a/3,	61a/4,	61a/7,	61a/7,
					61a/7,	61a/8,	61a/9,	61a/9,
vāsıta	(A.) aracı				61a/9,	61a/10,	61b/2,	61b/4,
	v.+sıyla 66a/1				61b/5,	61b/5,	61b/8,	61b/8,
	[=1]				61b/8,	61b/9,	61b/9,	61b/10,
					61b/10,	61b/11,	61b/12,	61b/12,
vāz	(<A.vāz') bırakma				61b/12,	61b/13,	61b/13,	62a/1,
	v.+(vāz gel-) 56a/9				62a/2,	62a/2,	62a/3,	62a/4,
	[=1]				62a/5,	62a/7,	62a/12,	62a/12,
					62b/1,	62b/12,	63a/7,	63a/10,
					63b/4,	63b/5,	63b/5,	63b/8,
ve	(A.) ve bağlama edatı				63b/10,	63b/12,	63b/13,	64a/1,
	v.	51b/3,	51b/5,	51b/7,	64a/5,	64a/7,	64a/9,	64a/10,
					64a/11,	64a/11,	64a/12,	64b/3,
		52b/2,	52b/5,	52b/8,	64b/11,	64b/11,	64b/13,	65a/1,
		52b/9,	52b/9,	52b/10,	65a/5,	65a/6,	65a/8,	65a/10,
		53a/8,	53a/8,	53b/1,	65a/12,	65b/12,	66b/6,	66b/6,
		53b/5,	53b/6,	53b/7,	66b/13,	67a/3,	67b/9,	67b/10,
		53b/8,	54a/10,	55a/8,	68a/8,	68a/10,	68a/12,	68b/5,
		55a/12,	55b/1,	55b/8,	68b/7,	68b/8,	68b/10,	69b/8,
		55b/11,	57a/12,	57b/1,	69b/10,	69b/12,	69b/13,	70a/2,
		57b/5,	57b/12,	57b/12,	70a/10,	71a/6,	71b/3,	71b/5,
		58a/1,	58a/13,	58b/13,	71b/5,	71b/7,	72a/3,	72a/4,
		59a/1,	59a/1,	59a/1,	72a/5,	72a/8,	72a/10,	72a/12,
		59a/2,	59b/13,	60a/7,	72b/1,	72b/3,	72b/4,	72b/9,
		60a/10,	60a/11,	60a/11,	73a/6,	73a/11,	73b/1,	73b/1,
		60a/12,	60a/12,	60a/12,	73b/1,	73b/5,	73b/6,	73b/8,

73b/9, 73b/12, 73b/13, 74a/5, 81a/9, 81a/11, 82a/2, 82a/4,
 74a/6, 74a/6, 74a/8, 74a/10, 82a/4, 82a/4, 82a/5, 82a/5,
 74a/13, 74b/1, 74b/1, 74b/3, 82a/7, 82a/13, 82b/2, 82b/3,
 74b/3, 74b/4, 74b/5, 74b/5, 83b/13, 84a/11, 84b/2, 84b/5,
 74b/5, 74b/5, 74b/6, 74b/7, 84b/7, 85a/10, 85a/12, 85a/13,
 74b/7, 74b/7, 74b/12, 74b/13, 85b/1, 85b/10, 86a/6, 86b/1,
 74b/13, 75a/1, 75a/2, 75a/3, 86b/2, 86b/5, 86b/6, 86b/11,
 75a/3, 75a/3, 75a/4, 75a/4, 87a/1, 87a/5, 87a/5, 87a/5,
 75a/4, 75a/4, 75a/7, 75a/9, 87a/11, 87b/5, 87b/13, 88/a02,
 75a/10, 75b/4, 75b/5, 75b/8, 88a/1, 88a/1, 88a/3, 88a/9,
 75b/9, 75b/10, 75b/10, 75b/10, 88a/10, 88a/10, 88a/11,
 75b/10, 75b/11, 75b/11, 88a/11, 88a/12, 88b/3, 88b/8,
 75b/11, 75b/12, 75b/13, 88b/9, 88b/9, 88b/11, 89a/3,
 75b/13, 75b/13, 76a/2, 76a/9, 89a/5, 89a/8, 89a/8, 89a/8,
 76a/9, 76a/11, 76a/13, 76b/5, 89a/9, 89a/13, 89b/1, 89b/6,
 76b/5, 76b/5, 76b/13, 77/b09, 89b/12, 89b/12, 89b/13,
 77a/1, 77a/1, 77a/2, 77a/2, 89b/13, 89b/13, 90a/2, 90a/2,
 77a/2, 77a/3, 77a/4, 77a/5, 90a/3, 90a/3, 90a/4, 90a/5,
 77a/8, 77a/11, 77a/11, 77a/12, 90a/11, 90b/4, 90b/6, 90b/7,
 77a/12, 77a/12, 77a/13, 77b/2, 90b/7, 90b/11, 91a/12, 91b/8,
 77b/5, 78a/3, 78a/4, 78a/7, 92a/2, 92a/3, 92a/11, 92b/9,
 78a/8, 78a/9, 78a/11, 78b/3, 93a/9, 93b/2, 93b/3, 93b/11,
 78b/4, 78b/8, 78b/9, 78b/9, 94a/1, 94a/2, 94a/6, 94a/9,
 78b/11, 78b/13, 79a/2, 79a/5, 94b/1, 94b/5, 94b/12, 94b/13,
 79a/13, 79b/1, 79b/13, 79b/13, 95a/7, 95a/8, 95a/13, 95b/2,
 80a/1, 80a/3, 80a/4, 80a/6, 95b/3, 95b/5, 95b/8, 95b/12,
 80a/7, 80a/7, 80a/12, 80a/13, 96a/12, 96b/3, 96b/5, 96b/9,
 80b/5, 80b/6, 80b/6, 80b/7, 96b/10, 97a/7, 97b/1, 97b/5,
 80b/8, 80b/9, 80b/12, 80b/13, 97b/8, 97b/10, 98a/2, 98a/6,
 80b/13, 81a/5, 81a/7, 81a/8, 98a/13, 99a/10, 99b/1, 99b/1,

99b/4,	99b/12,	100a/5,	100a/6,	[=500]
100a/13,	100b/2,	100b/5,		velîkin (A.) ama
100b/11,	100b/12,	100b/13,		
101a/2,	101a/5,	101a/7,		v. 81a/6
101b/3,	101b/8,	101b/10,		[=1]
102/a06,	102/a06,	102a/1,		
102a/2,	102a/2,	102a/5,		vesvese (A.) kuruntu
102a/5,	102a/7,	102b/4,		v. 69a/4
102b/6,	102b/6,	102b/7,		
102b/7,	102b/11,	103a/2,		[=1]
103a/3,	103a/4,	103a/11,		veyâ (<A. ve+yâ) veya
103b/1,	103b/3,	103b/5,		
103b/8,	103b/11,	103b/11,		v. 78a/2, 80a/2, 80a/2,
103b/12,	103b/13,	103b/13,		81a/7, 81a/7, 81a/8, 85a/3,
104a/13,	104b/10,	105a/2,		88b/6, 89b/9, 96/b12, 97a/9,
105a/3,	105a/8,	105a/12,		97a/10, 108b/11, 108b/11,
105a/13,	105b/1,	105b/1,		108b/12, 110a/6, 110a/11,
105b/6,	105b/8,	105b/12,		113a/10, 113a/11
105b/13,	105b/13,	106a/1,		[=19]
106a/1,	106a/3,	106a/4,		
106a/4,	106a/4,	106a/5,		vidâ' (A.) veda
106a/5,	106a/5,	106a/6,		v.+(vidâ'-i hac güni:
106a/7,	106b/6,	106b/10,		miraç gecesi) 69a/2
106b/12,	106b/13,	107a/4,		
107a/9,	108a/9,	108a/9,		[=1]
108a/11,	109b/13,	110a/10,		vir- (<E.T. bër-, EDPT
110b/2,	110b/8,	111b/2,		354/b) vermek
111b/12,	111b/13,	112a/3,		
112a/3,	112b/3,	112b/10,		v.-di 56a/10, 56b/2,
114b/4,	115a/11,	61a/6,	81b/10	56b/10

v.-di(mesh vir-) 95a/2		v.-esidür 62b/4	
v.-di(selam vir-) 115a/12		v.-esin 67a/6	
v.-diler(şanıklık vir-) 97b/9, 97b/11		v.-i(zekat viridura) 61b/5	
v.-diler(tevbe vir-) 104b/5		v.-medin 107b/12	
v.-dise 72b/4		v.-medin(selam virme-) 93b/7, 93b/11, 94a/6, 94a/9,	
v.-düginden(selam vir-) 114a/5, 115a/12		94b/8, 95a/4, 95a/10, 95b/3,	
v.-dügüm(selam vir-) 101b/9		95b/9, 96a/2, 96b/3, 96b/8,	
v.-düm 55b/1, 72a/2		97a/3, 97a/12, 107b/11, 114b/7	
v.-e('azāb vir-) 56b/7		v.-mezise 83b/3	
v.-e(şu vir-) 77b/13		v.-se 85b/3, 85b/4	
v.-e(selam vir-) 107b/12, 112b/13, 113a/2,	96a/5,	v.-se(mesh vir-) 78a/13	
114a/6, 114b/1, 114b/4,	113b/7	v.-se(selam vir-) 96a/6,	
114b/8, 115a/7, 115a/8		108b/11, 114b/11	
v.-em 72b/5		v.-üginden(selam vir-) 113b/7	
v.-em('azāb vir-) 56a/9		v.-üñ 51b/2	
v.-ene(selam vir-) 109b/5		v.-üp(etmek vir-) 62b/3	
v.-esi 63b/1		v.-ür 62a/11	
		v.-ür(haber vir-) 59b/11, 62b/5, 72a/1	
		v.-ürdi 53b/8	

53b/9	v.-ürdi(şadağa	vir-)	v.+(kaplayuvir-) 78a/2
101b/9	v.-ürken(selam	vir-)	65b/5
[=67]			v.+(mağām kılvir-) 78a/4,
			v.+(meşh vir-) 78a/11
viribi-	(vir-i+bir-) verivermek		v.+(rūzī kılvir-) 65b/8
70b/10, 71a/10	v.-ibidi 53a/13, 66a/8,		v.+(selam vir-) 93a/6
53a/13	v.-ibidi(baş vir-)		v.+(yurt vir-) 65b/7
			v.+de(şu vir-) 77b/13
	v.-ibidümse 72a/6		v.+dür(meşh vir-) 78b/5,78b/8
[=6]			v.+dür(şalavāt vir-) 99a/10
viril-	(<vir- ^l) verilmek		
64a/4	v.-mezse(cevāb viril-)		v.+dür(şu vir-) 80a/6, 80a/6, 80a/10
[=1]			v.+dür(selam vir-) 61b/13
virme-	(<vir-me-) vermemek		
	v.-di(kılı+virme) 96b/1		v.+dür(zekat vir-) 61b/2
[=1]			v.+e(virmege) 69a/4
virnek	(<vir-mek) vermek		[=18]
	v.+(cevāb vir-) 109b/5		vitir (<A. vitr) yatsı
	v.+(cevāp vir-) 108b/7		namazından sonra kılınan
			namaz → vitr

v. 87b/11, 110b/4	v.-up 62a/13
v.+(vitr namāzı) 70a/7, 70b/7, 71b/9, 71b/12, 72b/10, 88a/7	[=9]
v.+de 98a/11, 112a/2	vurmak (<vur-mak) vurmak
v.+den 110b/8	v.+a(vurmağa) 70a/9
v.+dür 69b/1	[=1]
v.+i 112b/10	vużū (<A. vużū') abdest
v.+üñ(vitrüñ) 65b/4	v.+(faşl-1 vuzu: abdest faşl) 73a/4
[=14]	[=1]
vitr (A.) yatsı namazından sonra kılınan namaz →vitr	vü (F.) ve v. 52b/8, 61a/7
v.+üñ 87b/12	[=2]
[=1]	
vur- (<E.T. ur-, EDPT	Y
194/b) vurmak	
v.-a 81b/7, 81b/9	ya (<F.yā) ya, veya
v.-avuz 51b/3	y. 63a/12, 75a/5, 75a/5, 75a/5, 75a/6, 75a/10, 75a/13, 75a/13, 75b/6, 75b/8, 75b/8, 75b/13, 76a/5, 76a/6, 76b/2, 76b/2, 79a/11, 79a/12, 79a/12, 79b/11, 81a/2, 82b/4, 85a/5, 85a/6, 85a/6, 85a/6, 85b/2,
v.-dılar 104b/4	
v.-ısadur 64a/9, 64a/12	
v.-ısardur 64a/10	
v.-miş 104b/10	

85b/3,	85b/5,	85b/5,	85b/6,	yā	(A.) ey (seslenme edatı)
85b/6,	85b/11,	85b/13,	85b/13,	y.	52a/1, 56a/6, 63a/8,
86a/3,	86a/10,	86b/10,	87a/8,	64b/6,	65a/3, 65b/4, 66a/8,
88b/5,	88b/5,	88b/11,	91a/3,	66b/3,	67b/6, 69a/2, 69a/4,
93a/5,	93a/5,	93b/4,	93b/8,	69a/12,	69b/1, 69b/5, 70b/3,
95b/7,	95b/7,	96b/12,	96a/1,	103a/12	
96a/1,	96b/13,	97a/9,	97a/9,		
97a/12,	98b/10,	98b/10,		[=16]	
98b/10,	99a/2,	99a/3,	99a/3,	yaban	(F.) dışarı, ıssız yer
99a/7,	99b/13,	100a/1,	100a/1,	y.+a	(yabana var-:
100a/2,	100a/2,	100a/3,		dışarı	çıkmaq, dışkılamak)
100a/13,	102b/9,	102b/11,		77b/4	
102b/11,	104b/11,	104b/12,		y.+da	76a/13
107b/9,	107b/9,	108a/4,		[=2]	
108b/2,	108b/3,	108b/3,		yağ	(<E.T. yağ, EDPT
108b/3,	108b/4,	108b/5,		895/a) yağ	
108b/6,	109a/7,	109a/12,		y.+ıla	73b/3, 85b/13
109a/12,	109b/3,	109b/3,		[=2]	
109b/3,	109b/4,	109b/4,		yahtu	(<yağ-tu) parlaklık
109b/4,	109b/5,	109b/5,		y.+sından	57b/7
109b/6,	109b/6,	109b/7,		[=1]	
109b/7,	109b/7,	109b/7,		yāhūd	(<F.yā+hūd) veya
109b/9,	109b/9,	109b/10,		y.	73b/3, 73b/8, 73b/9,
109b/11,	110a/1,	110a/6,		81a/6,	81a/7, 81a/8, 81a/9,
110a/6,	110a/6,	110b/5,			
112a/6,	112a/7,	112a/8,			
112a/8,	112a/9,	113a/9,			
113a/9,	113a/11,	114a/2,			
114a/4,	115a/2,	115a/2,	115a/6		

[=124]

82b/2, 84b/3, 84b/5, 84b/6, 84b/10, 109a/8, 115a/8	yakınrağ (<yak ^{-l} +rağ) daha yakın
[=14]	y.+(ol-) 52b/11
yak- (<E.T. *ya-l-:yanmak, EDPT 918/a;*ya-ğ) yakmak	[=1]
y.-am 103a/10, 103a/10	Ya'kub (A.) Yakup Peygamber Y. 60b/7
[=2]	[=1]
yakın (<E.T. yak-in, EDPT 904/a) yakın	yākut (A.) yakut
y. 69b/5, 72b/4, 88a/3, 88a/7, 90a/11	y. 53b/6 y.+ıla 82a/4
y.+(yakın ol-) 52b/4, 52a/13, 52b/11, 57b/6	[=2]
y.+cağ.(yakıncağ ol-) 57b/10	yalan (<E.T.yal-gan,EDPT 926/b) yalan
y.+da 82b/5	y.+(yalan söyleme-) 103b/12
y.+ısa 114a/10, 114a/11	[=1]
[=13]	yalavaçlık (<O.T. yalāwaç, CTD 211; yalavaç+lık) peygamberlik
yakınlık (<yak-in+lık) yakınlık	y.+ların 51b/7
y.+(dile-)52a/11	[=1]
y.+(eyle-) 85b/1	yalın (<E.T. yal-iñ, EDPT 929/b) çıplak
[=2]	

y.+cağ 72b/1, 91a/1,
91a/4, 95b/2, 95b/2, 106a/11,
106a/12, 106a/13

[=8]

yaluñi (<yal-uñ+i) sadece

y. 102a/4, 102a/6,
102a/13

[=3]

yaluñuz (<yal-uñ-uz) yalnız

y. 84a/7, 102b/2,
109b/1

y.+ın 63b/11

[=4]

yalvar- (<E.T. yalvar-, EDPT
920/b) yalvarmak

y.-dı 54a/1

[=1]

yan (<E.T. yan, 940/a) yan
→yañ

y.+ın 76b/10, 106b/11

y.+(**yanın yanın yat-:** yan yan
yatmak) 95b/8, 95b/8

y.+ına 63b/4, 63b/4,
74a/4

y.+ından 74a/11

[=8]

yañ yan →yan

y.+a 87b/3, 89a/9,
91b/10, 91b/10, 91b/11,
91b/12, 91b/13, 92a/1, 92a/2,
92a/3, 92a/3, 92a/6, 92a/8,
92a/10, 92a/10, 101b/13,
110a/4, 112b/4, 112b/5,
115a/6, 115a/7

y.+adın 64a/1, 64a/1,
70a/1, 70a/4, 74a/8, 84a/3

y.+asından 69a/5,
69b/4

y.+ayısı 101b/12

[=30]

yan- (<O.T. yan-, CTD 212)
yanmak

y.-sun 54b/12

y.-uñ 54b/10

[=2]

yañıl- (<E.T. yañ-ı-l-, EDPT 951/a) yanılmak	y.-dı 114a/10 y.-dışa 114/ā3 y.-up 114a/7 [=3]	yapraq (<E.T. yapur-ğaq, EDPT 875/b) yapraq	y. 73b/5 y.+ından(yapraqından) 71a/6 [=2]
ya'nī (A.) yani, kısaca	y. 58a/3, 58a/12, 58a/13, 58b/7, 59b/7, 62b/9, 74b/1, 75b/12, 75b/13, 78a/1, 78b/4, 78b/10, 79a/2, 82b/4, 84a/12, 85a/4, 86a/3, 86b/11, 88b/10, 97a/9, 98a/6, 106a/4, 114b/13, 115a/6, 115a/9 [=25]	yar- (<E.T. yar-, EDPT 954/b) yarmak, ikiye bölmek	y.-dı 57a/1 [=1]
yañılış (<E.T. yañ-ı-l-uk, EDPT 950/b) yanılış	y. 92a/7 [=1]	yara- (<E.T. yara-, EDPT 956/a) yaramak	y.-maz 75a/2, 111b/6, 114b/3 y.-r 86b/9, 87a/6, 90b/2 y.-ya 79b/8 [=7]
yapma- (<E.T. yap-, EDPT 870/b; yap-ma-) kapatmamak	y.-yam(tevbe 72a/4 [=1])	yarat- (<E.T. yara-t-, EDPT 959/b) yaratmak	y.-an(yaradan) 51b/8 y.-ılmışlar(yaradılmış) 60a/3, 73a/8 y.-tı 57b/1, 62b/10

y.-up(yaradup) 55b/3	[=5]		
[=6]		yaşlu (<yaş+lu) ıslak	
yardım (<yardım, T.S. 236/b; yara-t-ı-m) yardım		y. 55a/3	
	[=1]		
y.+(yardım isteme-) 78b/9		yaşlurak (<E.T. yaş+lığ, EDPT 977/a) daha yaşlı	
y.+(yardım kııl-) 53b/13		y.+ısa(yaşlurağısa)	
[=2]		106a/2	
yarı (<E.T. yarı, EDPT 955/b) yarı →yaru	[=1]		
y. 79a/8		yat- (<E.T. yat, EDPT 884/a) yatmak	
y.+na 79a/8		y.-an 106b/11	
[=2]		y.-ur 57a/8	
yaru (<E.T. yarı, EDPT 955/b) yarı →yarı		y.-urken 79a/10, 95b/8	
y.+sı 91a/2		y.-urken(yanın yanın yat-) 95b/8	
[=1]		[=5]	
yaş (<E.T. yaş, EDPT 975/b) yaş, gözyaşı		yatsu (<yat-su<yat-sığ) yatsı	
y. 69b/11, 73b/8,		y. 87b/10	
105a/12		y.+(yatsu namāzı)	
y.+ı 105a/13		65a/9, 68a/12, 68a/13, 68b/10,	
y.+ısa 86a/6		69a/11, 70a/7, 70b/6, 71b/3,	

72b/9, 88a/3, 88a/10, 102a/2, 102a/13, 102b/10, 113a/11				y.-sa 86b/12		
y.+da 102b/7				y.-ur 57b/4		
				[=2]		
y.+nuñ 102a/5, 111b/8				yaz (<E.T. yaz,		EDPT
y.+yı 87b/10				981/b) yaz		
y.+yıla 87b/11				y.+uñ 88a/1		
[=21]				[=1]		
yavlağ (<E.T. yav-la-k, EDPT				yaz- (<E.T. yaz-, EDPT		
876/a) çok				984/a) yazmak		
y. 53a/12, 56a/5				y.-alum 73a/3		
[=2]				y.-an 101b/10		
yavuz (<E.T. yab-ız, EDPT				y.-arısam 73a/1		
881/b) kötü				y.-duğumuzlayın		
y. 65b/10, 104b/10				67b/10		
y.+dur 104b/11				y.-duğ 59a/4		
[=3]				y.-ıldı 58b/11		
yay (<E.T. yay, EDPT				[=6]		
979/a) ilkbahar				yazağ günah →yazağ		
y. 87b/13				y.+larum 101b/10		
[=1]				[=1]		
yayıl- (<E.T.yay-ı-l-, EDPT				yazı (<E.T. yaz-ı, EDPT		
980/b) yayılmak				984/b) açık alan →yazu		

y.+ya(yazıya dışarı çıkmak) 76a/4	var-:	yazu (<E.T. 984/b) maydan	yaz-ı, →yazı	EDPT
[=1]			y.+sına('arasat mahşer meydanı) 72b/2	yazısı:
yazıl- (<yaz-'l-) yazılmak			[=1]	
y.-miş 67b/3				
y.-up 67b/11		yazuğ (<E.T. 985/b) günah	yaz-uk, →yazağ	EDPT
[=2]			y. 71a/2	
yazılmış (<yaz-ı-l-mış)			y.+dan 85b/2,	91a/6,
yazılan			106a/9	
y. 67a/5			y.+ı(yazuğı) 111b/10	
y.+(yazılmış ol-) 73a/2	58b/5,		y.+lara 66a/4	
[=3]			[=6]	
yazılı (<yaz-ı-l-u) yazılı		yazuğlu (<E.T.yaz-uk+luğ, EDPT 986/a) günahkar		
y. 76a/5, 76a/6, 76a/6			y. 85b/1,	100a/5,
[=3]			103a/5, 107b/13, 109a/9	
yazma- (<yaz-ma-) yazmamak			[=5]	
y.-duğ 59a/4				
[=1]		yeñ (<E.T. 941/a) kol	yin, →yiñ	EDPT
yazmağ (<yaz-mağ) yazmak			y.+i 75a/3	
y. 59a/3			[=1]	
[=1]				

yer (<E.T. yer, EDPT 954/a) yer →yir y. 105b/6 [=1]	y.-dı 59b/9 [=1]
yetdür- (<E.T. yét-ü-r-, EDPT 893/a) ulaştırmak y.-eler 103a/9 [=1]	yıkma- (<yık-ma-) yıkmamak y.-sun 104b/3 [=1]
yığ- (<E.T. yığ, EDPT 897/a) yığmak y.-ar 86a/13 y.-dı 53a/11 y.-maz 86a/12, 86b/4 [=4]	yıl (<E.T. yıl, EDPT 917/a) yıl, sene y. 51a/12, 55b/11, 66b/5, 85a/8, 105a/5 y.+dan 53b/9 [=6]
yık- (<E.T. yık-, EDPT 897/b) yıkmak y.-uñ 104b/3 [=1]	yılan (<E.T. yılan, EDPT 930/a) yılan y. 64a/1, 75b/12, 110a/1 [=3]
yıkıcı (<yık-ıcı) yıkan y.+dur 104b/3 [=1]	yılduz (<E.T. yultuz, EDPT 922/b) yıldız y.+lar 60a/12, 61a/6 y.+ları 55b/5 [=3]
yıkıl- (<yık-ıl-) yıkılmak	yıllık (<E.T. yıl+lık, EDPT 925/a) yıllık

y. 104b/13			yigirmi (<E.T. yègirmi, EDPT 915/b) yirmi
[=1]			
yırtıcı (<E.T. yırt-, EDPT 958/b; yırt-ıcı) yırtıcı (hayvan)			y. 75a/7, 75a/9, 81b/3, 112b/6
y. 81a/7			[=4]
[=1]			yigirmişer (<yigirmi+rer) yirmişer
yi- (<E.T. yè, EDPT 869/b) yemek			y. 102b/9, 102b/11
y.-düginden 57a/5			[=2]
y.-ye 81a/9			yigit (<E.T. yigit, EDPT 911/b) yiğit
y.-yesi degülven 52b/2			y.+lerine 103a/8
[=3]			[=1]
yidi (<E.T. yèti, EDPT 886/a) yedi			yigitlik (<yigit+lik) yiğitlik
y. 51a/12, 57a/5, 66a/6, 66b/8, 85a/6, 98b/10, 99a/2, 105b/5			y. 66a/12
[=8]			[=1]
yidinci (<E.T. yeti+nç, EDPT 892/a) yedinci			yigle- (<E.T. yèg:üstün, EDPT 909/b; yig+le-) üstün tutmak
y. 72b/8, 95b/6, 98a/9, 98b/7			y.-ye 105b/2
[=4]			[=1]
			yiglik (<E.T. yèg+lik, EDPT 912/a) üstünlük

y.+ile 53b/3	yimek (<yi-mek) yeme
[=1]	y. 61b/4
yigrek (<yëg+rek) üstün	y.+den 52b/2
y. 61b/1, 77a/9, 82b/10, 103b/11, 105b/1, 111a/13	[=2]
y.+(yigrek durur)	yimiş (<E.T. yemiş, EDPT 938/b) meyve
58b/11	y. 73b/9, 76b/13
y.+(yigrek ol-) 55b/11	[=2]
y.+dür 67a/4, 75b/12, 77b/4, 88a/12, 90a/6, 98b/11, 99a/3, 99a/9, 110b/3	yiñ kol →yëñ
y.+i 88a/8, 102b/4,	y.+lerinden 99b/4
111b/11	[=1]
[=20]	yin- (<yi-n-) yenmek
yil (<E.T. yël, EDPT 916/b) yel, rüzgar	y.-emezse 99b/3
y. 61a/7, 79a/3, 79a/4	y.-mez 86b/1, 86b/5
y.+e 77a/2	y.-ür 75b/7, 77a/12, 86b/5
y.+i 85b/4, 97a/9	[=6]
[=6]	yine (<E.T. yan-a, EDPT 943/a) tekrar
yime- (<yi-me-) yememek	y. 57b/3, 68a/6, 68a/8, 68a/10, 68a/12, 70b/13, 75b/4, 77/b09, 82a/10, 88a/11,
y.-yesin 66b/13	
[=1]	

89b/10, 103a/1	94b/6,	101a/4,	101a/5,	y.+i	64a/6,	64b/4,
					74a/7, 85a/1, 92b/7	
	[=15]			y.+in	80b/1, 83b/6	
yingeç (<O.T. 223) yengeç	yengeç,	CTD		y.+ince(ol-)	52a/10	
				y.+inde	66b/10, 87a/2	
	y. 74b/7			y.+inden	51b/8, 71b/5,	
	[=1]				74a/12	
yir (<E.T. 954/a) yer	yèr, →yer	EDPT		y.+ine	67a/9,	69b/12,
					78b/1, 100a/4, 110b/6	
	y. 63b/5,	63b/13,		y.+ini	92a/9	
76b/2,	80a/12,	83b/2,	86a/8,	y.+ler	61a/6	
89a/12, 92b/8, 109a/13, 109b/2				y.+leri	54a/2, 62b/8	
	y.+de	56a/3,	74b/11,			
76b/12,	76b/13,	77a/1,	77a/2,	y.+ünden	79b/13	
77a/5,	83b/5,	98a/13,	98a/13,	y.+üñ	74a/11	
102a/7,	102a/10,	105a/11,		[=71]		
109a/12						
	y.+den	64a/6, 109a/8		yirin- (<E.T. EDPT 235/a) üzölmek		irin-/yirin-,
	y.+den(yok	yirden))		y.-di	63a/8	
56a/13				[=1]		
	y.+e	54a/11,	55a/8,	yit- (<E.T. 884/b) yetmek		EDPT
61b/9,	76b/6,	77a/4,	85a/1,			
86a/2,	86a/7,	88b/10,	92a/12,	y.-e	114b/13	
98a/7,	98a/8,	99a/4,	99a/5,			
99a/12,	100b/10,	100b/11,				
100b/11, 104a/2, 109a/9						

y.-di(güci yetmek) 95b/10	yit-:	gücü	yohsa (<E.T. yoksa	yok+erse	895/b)
y.-erdi(güci yit-) 95b/8			y. 113b/5		
y.-erse güci yit-) 85b/3			[=1]		
y.-mezise 99b/6	güci	yit-)	yok (<E.T. yok	yok+erse	895/b)
y.-se güci yit-) 112a/13			y. 59a/7,		63a/10,
y.-mez güci yit-) 70a/9			63a/11,	64b/11,	72a/10,
[=7]			81a/10, 83a/6		
yitmeklik yetmek		(<yët-mek+lik)	y.+(yok yirden) 56a/13		
			y.+dan(yokdan eyle-) 56a/7		var
y.+i(yitmekligi) 84a/12			y.+dur	53a/4,	53a/5,
[=1]			59a/6,	59b/10,	61b/1,
yitür- (<E.T. 893/a) tamamlamak	yët-ür- ,	EDPT	74b/10,	83a/2,	84b/1,
y.-e 114b/9			88b/9,	88b/10,	88b/12,
y.-se 115a/13			94a/13,	102a/8,	103a/13,
[=2]			103b/2,	105a/13,	107b/6,
			110b/8,	111b/10,	112a/3,
			112b/11		
yiyesi (<yi-y-esi) yiyecek			y.+ıdı(yoğıdı) 108a/12		
y. 61b/4, 66b/13			y.+ısa(yoğısa)		86b/13,
[=2]			113b/9, 115a/4, 115a/9		
			y.+sa	59a/5,	83b/11,
			115a/3		

	[=41]			y.-de 100b/13, 101a/9
yol	(<E.T. yol, EDPT 917/a) yol			y.-di 92a/1, 92a/12
	y. 77a/1			y.-dise 112b/5
	y.+a 83b/13			y.-ibilürise 91b/11
	y.+dan 79a/1			y.-mezise 91b/10
	[=3]			y.-se 91b/8
yoldaş	(<yol+daş <E.T. yol, EDPT 917/a) yoldaş			y.-ürse 92b/5
	y.+ından 83b/3			[=9]
	y.+lara 62a/3			yöre (<O.T. yöre, CTD 232)
	[=2]			yöre
yoldaşlık	(<yol+daş+lık) yoldaşlık			y.+sinde 77b/12
	y.+ıla(yoldaşlığıla) 62a/13			y.+sine 64b/10
	[=1]			[=2]
yön	(<yön, T.S. 251/a) y.+i 89a/9, 110a/3			yu- (<E.T. yu-, EDPT 870/a) yıkamak
	[=2]			y.-dı 107a/2
yönel-	(<yön+el-, T.S. 251/a) yönelmek			y.-rısı 85b/13, 86a/1
				y.-sa 78a/12, 78a/12, 78a/13, 83b/6, 83b/8, 85b/12
				y.-sun 78a/7, 78a/8,
				78a/9

[=1]	y.+(yurt vir-) 65b/7
yumuşaklık (<yumşa-ğ+lık)	[=1]
yumuşaklık	yut- (<E.T. yut, EDPT
y.+ıla(yumuşaklığıla)	885/b) yutmak
70a/11	y.-tı 70b/12, 70b/13,
[=1]	109a/8
yun- (<yu-n-) yıkanmak	[=3]
y.-acağ 83b/5	yücelt- (<yüce+l-t-, T.S.
y.-duğınca 87a/5	253/b) yüceltmek
y.-duğında 87a/4	y.-
y.-duğundan 87a/2	ürlerise(yüceldürlerise) 110b/2
y.-ıcağ 80b/10	[=1]
[=5]	yüksek (<E.T. yüksek, EDPT
Yūnus (A.) Yunus peygamber	915/b) yüksek
Y. 70b/11	y.+ise 80a/12
Y.+ı 70b/12, 71a/9	[=1]
Y.+layın 72a/13	yülmek (<O.T. yüli-,
Y.+uñ 71a/8	CTD 236; yüli+mek) traş
Y.+uñdur 70b/6	olmak
[=6]	y.+(sakal yülmek)
yurt (<E.T. yurt, EDPT	106a/5
958/a) yurt	[=1]
	yüri- (<E.T. yori-, EDPT
	957/a) yürümek →yürü-

y.-se 83b/10				yüz (<E.T. yüz, EDPT 983/a) yüz,100
y.-yüp 62a/6				y. 55b/10, 61a/4, 73a/1,
[=2]				yüz biñ yüz bin
yürü- (<E.T. yorı-, EDPT 957/a) yürümek →yüri-				y. 55a/9, 55b/11
y.-r 75b/10				[=2]
y.-rse 89a/13				yüz biñ yigirmi dört yüz bin yirmi dört
[=2]				y. 61a/3
yüz (<E.T. yüz, EDPT 983/a) yüz, çehre				[=1]
y., 69b/8, 77b/6, 78b/4				yüz biñ yigirmi dört biñ Yüz bin yirmi dört
y.+i 64a/13, 67a/12				y. 61a/10
y.+in 54a/1, 77a/4, 78a/3, 78a/7, 78a/12				[=1]
y.+in(yüzin 70b/9			kıyu)	yüzer (<yüz+er <E.T. yüz, EDPT 983/a) yüzer yüzer
y.+inde 96/b12				y. 104b/4, 104b/4
y.+inden 90b/6				[=2]
y.+ine 61b/8, 81b/7, 81b/8, 104b/10				yüzük (<O.T. yüzük, CTD 237) yüzük
y.+lerin 55a/8				y.+i(yüzigi) 81b/11
[=21]				[=1]

yüzlü (<E.T. yüz+lüg, EDPT 987/a) yüzlü	zahımlu (<A.zahım+T.+lu) iltihaplı
y.+leri(ağ yüzlü) 64b/2	z.+(zahımlu kıl-) 62b/2
y.+leri(ğara yüzlü) 64b/2	z.+yısa 83b/7
[=2]	[=2]
yüz yigirmi biñ yüz yirmi bin	za'if (A.) zayıf, aciz
y. 71a/9	z. 53a/1, 63b/7, 72b/13
[=1]	z.+üñ 67b/5, 110a/13
	[=5]
Z/Z/Z/Ž	zamān (<A.zemān) zaman
	z. 83b/10
zāhir (A.) ortaya çıkan	z.+da 110b/1
z.+(ol-) 64a/8	z.+da(āhır zamān)
z.+e 110b/1	59b/11
[=2]	z.+dan 56b/7
zahım (A.) iltihap	z.+ında 108a/10
z. 83b/5, 97a/2	z.+larda 103/b04
z.+ı 96/b12	[=6]
[=3]	zamāne (A.) zamana ait
	z. 104b/11
	[=1]

zārılık (<F.zārı+T.lık) inleme

z.+(kıl-) 63b/5

[=1]

zārī zārī (F.zār zār > zārī zārī)
inleye inleye

z. 69b/11

[=1]

zebānī (A.) cehennem
görevlisi

z.+ler 72b/4

[=1]

zebūn (F.) perişan

z.+(hōr u zebūn ol-)

65a/1

[=1]

Zebūr (A.) Hz. Davut'a inen
kitap

Z. 67b/10

[=1]

zehre (F.) cesaret

z.+si 64b/11, 69b/5

[=2]

zekat (A.) Her yıl yoksullara
dağıtılmak üzere ayrılan, mal
ve para varlığının kırkta biri

z.+(zekat vir-) 61b/2

z.+(zekat viridura)
61b/5

z.+ı 61b/6

z.+ı(ayağ zekatı) 61b/9

z.+ı(baş zekatı) 61b/13

z.+ı(bil zekatı) 61b/11

z.+ı(dil zekatı) 61b/10

z.+ı(diz zekatı) 61b/12

z.+ı(göz zekatı) 61b/8

z.+ı(kulağ zekatı)

61b/10

[=10]

zeker (A.) erkek üreme
organı

z.+in 77a/6, 79b/6,
79b/11

[=3]

zencir (F.) zincir

z.+e 55a/1

[=1]				z.+a 104b/5
zernîḡ (F.) kükürt				[=1]
z. 82a/1			zinhār (F.) asla	
[=1]			z. 76a/10	
zevāl (A.) Güneş'in tepede olduğu konum, öğle				[=1]
z.+e 88b/1			zîrā (F.) çünkü	
[=1]			z. 52b/2, 57b/9, 58a/5	
zevḡ (A.) zevk				[=3]
z.+inden 71b/10			ziyān (F.) zarar	
[=1]			z. 63a/11	
zîkir (<A.zîkr) anma, zikir → zîkr			z.+(degür-) 64b/11	
z.+(eyt-) 61b/10			z.+(ol-) 82b/1	
[=1]			z.+(i-) 51b/2	
zîkr (A.) zîkr → zîkir			z.+(olma-) 54a/3	
z.+(zîkr it-) 58b/8			z.+um 53a/5	
z.+ümden 52b/7			[=6]	
z.+ümile 52b/5			zühd (A.) din	
[=3]			z. 106a/1	
zindān (F.) hapishane, zindan			[=1]	
			zünnār (A.) papaz kuşağı	
			z.+ın 52a/2, 57a/9	

SONUÇ

15. yüzyıl'da Dervîş Muḥammed bin Melik Aḥmed bin Melik Maḥmūd'un kaleme aldığı Kitāb-ı Aḥkāmü'l-'Aḳāyid adlı fıkıh eseri, Batı Türkçesi'nin ilk dönemi olarak kabul edilen Merkezi Oğuz Türkçesi Dönemi'nin ilgi çekici bir örneğidir. Yaptığımız araştırmalarda daha önce üzerinde ilmi olarak çalışılmamış olan eser hakkında kaynaklarda da bilgiye ulaşamamıştır. Eser hakkında tarafımızdan giriş, inceleme, metin, Türkiye Türkçesi'ne aktarım, dizin ve tıpkıbasımdan oluşan bir çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda, eserin bir fıkıh eseri olmasına rağmen seçilen sözcüklerin yüzde elli birinin Türkçe olması dikkat çekicidir. Bu seçimde, yazarın halkı aydınlatmak amacıyla anlaşılabilir olmak istemesinin etkisi şüphesiz büyüktür. Ancak eserin Türkçe açısından gerek sözvarlığı gerek imla gerek gramer malzemesi olarak zenginliği bizim için eseri çok daha dikkat çekici kılmıştır. Eserin, Batı Türklük Sahası'na ait bir eser olmasına karşın Doğu Türklük Sahası özelliklerini de barındırması bu zenginliğin bir tezahürüdür. Zaten 1a'da kaydedildiği üzere *ḥaṭṭ-ı ta'lîk-i Çağatayî* ile yazılmıştır. Eser, imlası dışında çeşitli gramer unsurlarının da Doğu Türklük Sahasına ait özellikler göstermesi yapılacak çalışmalar için zengin bir dil malzemesi sunar. Bu özellikler Batı ve Doğu Türklük Sahalarının ortak ve güçlü bir kökten gelmeleri sebebiyle aslında tamamen ayrıştırılamayacağını

ve benzerlik gösterebileceğini, oluşan farklılıkların dilin organik yapısının doğal bir getirisi olduğunu gösterir.

Türk Dili Tarihi sınıflandırmalarında bir geçiş dönemi olarak kabul edebileceğimiz Merkezi Oğuz Türkçesi Dönemi'nin ilk dönemine ait eser bize Türkçe'nin bir bütün olarak düşünülmesi gerektiği konusunda aydınlatıcı veriler sunar.

KAYNAKLAR

1. Kitaplar

- AKALIN, Mehmet (1975), **Cemşid-ü Hurşid**, (İnceleme-**Metin**) Sevinç Matbaası, Ankara.
- AKDOĞAN, Yaşar (1979), **Ahmedî Dîvânı**, Dil Husuiyetleri, (**Doktora tezi**), İstanbul.
- AKKUŞ, Muzaffer (1995), **Kitâb-ı Gunya**, (doktora tezi), Ankara.
- ALIŞIK, SEYHAN, Gülşen (2002), **Nâm-ı Hak** (metin-**tercüme-dizin-tıpkıbasım**), İstanbul.
- ALPAY, Gönül (1973), **Ahmed-i Da'i ve Çengnamesi**, Giriş, **Tenkidli Değerlendirme**, Dizin,Tıpkıbasım, (Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları.Türkçe Kaynaklar: III), Harvard Üniversitesi Basımevi, Harvard.
- ARASLI, Hâmid (1962), **Kitab-ı dede Gorgıd**, Azerbaycan Devlet Neşriyatı, Bakü.
- ARGUNŞAH, Mustafa (1999), **Muhammed b.Mahmud-ı Şirvanî, Tuhfe-i Muradî**, (Dizin), Ankara.
- ATA, Aysu (1997), **Kısasü'l Enbiyâ** (Dizin-Gramer-Sözlük), TDK yay., Ankara

- ATALAY, Besim (1946), **Bergamalı Kadri, Müyessiretü'l-Ulûm, Tıpkıbasım-Çeviri-Yazılı Metin ve Dizin**, TDK yay., Ankara.
- AYAN, Hüseyin (1979), **Şeyhoğlu Mustafa, Hurşit-name (Hurşîd ü Ferahşâd), İnceleme-Metin-Sözlük-Konu Dizini**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yay., Erzurum.
- BANGUOĞLU, Tahsin (1959), **Türkçenin Grameri**, TDK yay., Ankara
- BİLGİN, Azmi (1996), **Nazmü'l – Hilâfiyyat Tercümesi**, tıpkıbasım, TDK yay., Ankara.
- BİRAY, Himmet (1999), **Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde İsim**, TDK yay., Ankara.
- BOZKAPLAN, Şerif Ali (1989), **Camasb-nâme, Dil Özellikleri - Transkripsiyon- Söz Dizini (doktora tezi)**, Malatya.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1984), **Türk Dili Tarihi I-II**, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- CANPOLAT, Mustafa, (1982), **Mecmû'atü'n- Nezâ'ir**, TDK yay., Ankara.
- CLAUSON, Sir Gerard (1972), **An Etimological Dictionary Of Pre-Thirteenth Century Turkish**, Clarendon Press, Oxford.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (1979), **Yahyâ Bey, Yusuf ve Zelihâ**, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul.
- DANKOFF, R.-KELLY, J (1983-1984-1985), **Mahmūd al-Ğaşyari. Compendium of the Turkis Dialects (Diwān Luyāt at-Turk) Part I-II-III**, Edited and Translated with Introduction and Indices by Robert Dankoff in collaboration with James Kelly, Cambridge. Sources of Oriental Languages and Literatures 7, Turkish Sources VII.

- DEMİREL, Mustafa, (Editör: Gönül Alpay Tekin, Şinasi Tekin) (2004), **Kemal Paşa-zade Şemse'd-din Ahmed Bin Süleyman Yusuf u Zeliha**,The Department of Near Eastern Languages & Civilizations Harvard University; Harvard.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1978), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Doğu Matbaası, Ankara.
- DİLÇİN, Cem (1983), **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK yay., Ankara.
- DİLÇİN, Cem (1991), **Süheyl ü Nevbahar, İnceleme-Metin-Sözlük**, TDK yay., Ankara.
- DİLÇİN, Dehri (1946), **Şeyyad Hamza, Yusuf ve Zeliha**, TDK yay., Ankara
- ERASLAN, Kemal (1980), **Eski Türkçede İsim-Fiiller**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yay., İstanbul.
- ERCİLASUN, A. Bican (2004), **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ERDAL, Marcel (1991), **Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon I-II**, Wiesbaden.
- ERDAL, Marcel (2004), **A Grammar of Old Turkic**, Leiden-Boston.
- EREN, Hasan (1991), **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1963), **Dede Korkut Kitabı, II İndeks-Gramer**, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1964), **Dede Korkut Kitabı, Metin-Sözlük**, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1958), **Dede Korkut Kitabı, I.Giriş-Metin- Faksimile**, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1980), **Kadı Burhaneddin Divanı**, İstanbul Üniversitesi.

- ERGİN, Muharrem (1988), **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yayınevi, İstanbul.
- EROL, A. Hülya (2008), **Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri**, TDK yay., Ankara.
- GABAIN, A. VON (1988), **Eski Türkçenin Grameri** (çev.: **Mehmet Akalın**), TDK yay., Ankara.
- GÖKYAY, Orhan Şaik (1938), **Dede Korkut**, İstanbul.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1944), **Gülşehri, Mantıku't-Tayr**, Maarif Vekâleti, Ankara.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1943), **Yunus Emre Divanı (Metin-Sözlük-Açıklama)**, Ahmed Halid Kitabevi, İstanbul.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1965), **Yunus Emre Risalat al-Nushiyya ve Dîvân**, İstanbul.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1973), **Mesnevî Tercemesi ve Şerhi, I.-VI Cilt** İnkılap Yayınevi, İstanbul.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1992) **Divan-ı Kebir**, Kültür Bakanlığı, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir.
- GRÖNBECH, K. (1995), **Türkçenin Yapısı** (çev. **Mehmet Akalın**), TDK yay., Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer (2011), **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK. yay., Ankara
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1984), **Türk Dilinde Edatlar**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
- HORATA, Osman- GÜNAY, Umay (1994), **Risaletü'n-Nushiyye Yunus Emre**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.
- İNCE, Adnan (1981), **Cem Sultan'ın Cemşîd ü Hurşîd'i, inceleme-metin**, (doktora tezi), Atatürk Üniversitesi.
- JULIEN, Stanislas (1944), **Kadı Burhanettin Divanı, I. Tıpkıbasım**, TDK. İstanbul

- KARABACAK, Esra (1994-1999), **Eski Anadolu Türkçesi Satır-arası Kuran Tercümesi, I-II-III Cilt**, Harvard Üniversitesi
- KARABACAK, Esra (2002), **Bergamalı Kadri, Müyessiretü'ül-Ulûm**, TDK yay., Ankara.
- KARAHAN, Leyla (1985), **Erzurumlu Darir, Kıssa-i Yusuf,(Doktora Tezi) İnceleme, Metin, Dizin**, TDK yay., Ankara.
- KOCASAVAŞ, Yıldız (2004), **Türkçede Şahıs Zamirleri**, TDK yay., Ankara
- KORKMAZ, Zeynep (1961), **Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları**, TDK yay., Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (1973), **Sadrü'd-din Şeyhoğlu, Marzubân-nâme Tercümesi (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)**, DTCF yay., Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (1995), **Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C. 1,2** TDK yay., Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2003), **Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2013), **Türkiye Türkçesi'nin Temeli Oğuz Türkçesi'nin Gelişimi**, TDK yay., Ankara.
- KUN,Tibor Halasi, GOLDEN Peter B. (Author), LİGETİ Louis (Author), SCHUTZ Edmund (2000), **The King's Dictionary, The Rasulid Hexaglot: Fourteenth Century Vocabularies in Arabic, Persian, Turkic, Greek, Armenian and Mongol.**
- LESSING, D.,F. (2003), **Moğolca-Türkçe Sözlük, 1,2 (çev.: Günay Karaağaç)**, Ankara.
- LEVENT, Agah Sırrı (1957), **Gülşehrî, Mantıku't-tayr**, Tıpkıbasım, TDK yay., Ankara.

- Lİ, Yong-Song (1999), **Türk Dillerinde Akrabalık Adları**, Simurg, İstanbul
- MANSUROĞLU, Mecdud (1956), **Ahmet Fakih, Çarkname**, İstanbul.
- MANSUROĞLU, Mecdud (1958), **Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, no: 765.
- MAZIOĞLU, Hasibe (1974), **Ahmet Fakih, Kitâbu Evsâfu Mesâcidi's Şerîfe**, TDK yay., Ankara.
- OLCAY, Selahaddin (1965), **Ebu'l- Leys Semerkandî, Tezkiretü'l Evliyâ (Tercümesi). İnceleme- Metin- İndeks**, Ankara.
- ÖNLER, Zafer (1990-1999), **Celaleddin el-Hattab Hızır b. Ali Konyevî Hacı Paşa, Müntehâb-ı Şifâ, I-II**, TDK yay., Ankara.
- RADLOFF, Wilhelm (1960): **Versusuch Elnes Wörterbuches der Türk-Dialekte**, Gravenhage, N c.
- RÄSÄNEN, Martti (1969) **Versuch eines etymologischen Worterbuchs der Turksprachen**, Helsinki.
- REDHOUSE, Sir James (1978), **Turkish and English Lexion**, İstanbul.
- SAMÎ, Şemseddin (1996), **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- SEVORTYAN, E. V. (1974), **Etimologogiçeskiy slovar tyurkskih yazıkov I**, Moskova.
- SEYHAN, ORAL, Tanju (2004), **Zahîrû'd-dîn Muhammed Bâbü Mirza Mübeyyen Der Fıkh (giriş-metin-dizin-tpkıbasım)**, Çağrı yayınları, İstanbul.
- STEINGASS F. (1892), **A Comprehensive Persian English Dictionary**

- SÜMER, Faruk: **Şerh-i Kaside-i İbnü'l Fâris**, İstanbul Beyazıt Kütüphanesi Veliyüddin Ef. Bölümü no: 1819.
- ŞAHİN, Hatice (2009), **Eski Anadolu Türkçesi**, 2. baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ŞENTÜRK, Lütfi, YAZICI, Seyfettin (2013), **İslam İlmihali**, İstanbul.
- TARLAN, Ali Nihat (1942) **Şeyhî Divanı, Tarama Sözlüğü ve Nüsha Farkları**, İstanbul.
- TATÇI, Mustafa (1991), **Yunus Emre Divanı (inceleme)**, Akçağ yay. Ankara.
- TEKİN, Arslan (1991), **Şirvanlı Mahmud, Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi (Doktora tezi) İnceleme-Sözlük**, İstanbul.
- TEKİN, Talat (1975), **Ana Türkçede Aslı Uzun Ünlüler**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- TEKİN, Talat (2013), **Makaleler 2, Tarihi Türk Yazı Dilleri, (haz.:Emine Yılmaz, Nurettin Demir)**, TDK yay., Ankara.
- TIETZE, Andreas (2010), **Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı, Cilt 1, II,III ÖAW**.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1971), **Har-name**, İstanbul.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1972), **Yunus Emre Divanı**, İstanbul.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1982), **Hüsrev ü Şirin, (inceleme-metin)**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- TİMURTAŞ, F. Kadri (1977), **Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl. Gramer-Metin Sözlük**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 2157, İstanbul.
- TOPALOĞLU, Ahmet (1976-1978), **Muhammed b. Hamza-XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış "Satır-Arası" Kur'an Tercümesi, Cilt I (Giriş-Metin); Cilt II (Sözlük)**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

TULUM, Mertol (2011), 17. Yüzyıl Türkçesi Söz Varlığı, TDK yay., Ankara.

TÜRK DİL KURUMU (1993), Derleme Sözlüğü I-XII, TDK yay., Ankara.

TÜRK DİL KURUMU (1996), Tarama Sözlüğü I-VIII, TDK yay., Ankara

TÜRK DİL KURUMU (2005), Türkçe Sözlük, TDK yay., Ankara.

ÜNVER, İsmail (1983), Ahmedî, İskender – Nâme (İnceleme – tıpkıbasım), TDK yay., Ankara.

ÜSTÜNER, Ahad (2000), Anadolu Ağzlarında Sıfat-Fiil Ekleri, TDK yay., Ankara.

YAVUZ, Kemal (2000), Âşık Paşa Garib-nâme, İstanbul.

YELKENCİ, Raif (1955), Kerâmât-ı Ahî Evrân, İstanbul.

YILDIZ, Osman (2008), Seyyad Hamza, Yusuf u Zeliha (Destan-ı Yusuf), Giriş- inceleme-Metin-Dizinler, Akçağ Yay., Ankara.

2. Makaleler ve Bildiriler

Alışık, Eralp (Haziran 2003), Hülagü Han, Türk Yolu Dergisi, Sayı 7.

ATA, Aysu (2002), Harezmi Türkçesi, Yeni Türkiye Dergisi.

ATA, Aysu (2010), Moğol Fütuhâtı ve Doğu-Batı Türk Yazı Dili Kavramları Üzerine, A. Ü. DTCF Türkoloji Dergisi 17.

BOESCHOTEN, Hendrik (2011), Doğumunu 990. Yılında Yusuf Has Hacip ve Kutadgu Bilig Bildirileri, (Karahanlı Türkçesinden Harezmi Türkçesine Geçiş Sır İçinde mi Kalacak?), TDK yay., Ankara.

CANPOLAT, Mustafa (2011), Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu (Accusativus) Ekinin Kökeni Üzerine, Türkoloji Dergisi, C. X, S. 1, s. 9-11.

ÇAĞATAY, Saadet (1948), **Eski Osmanlıca'da Fiil Müştakları 3. Gerundifler**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 6.

GÜLSEVİN, Gürer (1998), **Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler**, Kardeş Ağızlar/ (Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi) / 7. Sayı, Ankara, s.12-18.

GÜLSEVİN, Gürer (2002) “**Eski Türkiye Türkçesinde İstek Kipi Üzerine**”, İlmî Araştırmalar, Cilt XIII. İstanbul, s.35-50.

GÜLSEVİN, Gürer (1992), **Eski Anadolu Türkçesinde Birleştirilmiş Özel Şekiller**, Türk Dili Sayı 489, Türk Dil Kurumu, Ankara, s. 256-261

GÜLSEVİN, Gürer (1990), **Türkçede -sA Şart Gerundiumu (zarf-fiil) Üzerine**, Türk Dili Sayı 467, Türk Dil Kurumu, Ankara, s.276-279.

GÜLSEVİN, Gürer (1990), **Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesinde 3. Kişi İyelik Ekinin Özel Kullanılışı**, Türk Dili Sayı 466, Türk Dil Kurumu, Ankara.

GÜLSEVİN, Gürer (1995), **Eski Anadolu Türkçesinin İmlâsı Üzerine Notlar**, Prof.Dr.Tuncer Gülensoy Armağanı, Ankara, s.370-373.

KORKMAZ, Zeynep (1999), **Eski Türkiye Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri**, Uluslararası Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı Bildiriler, TDK yay., Ankara, s. 75-80.

KORKMAZ, Zeynep (1995), **Eski Türk Yazı Dilinden Yeni Yazı Dillerine Geçiş Devri ve Özellikleri**, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C.1. TDK yay.: 629, Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (1981), **Anadolu Yazı Dilinin Gelişmesinde Beylikler Devri ve Türkçesinin Yeri**, VII. Türk Tarih Kongresi, C II, s.583-589.

KORKMAZ, Zeynep (1973-74), **XI ve XII. Yüzyıllar Arasında Oğuzca**, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, Ankara, s. 41-48.

ÖZÖNDER, B, Sema (2003), **Türk Dilinin Tarihi Dönemleri Üzerine Birkaç Söz**, Türkbilig (Türkoloji Araştırmaları), s. 203-210.

SEYHAN, O. Tanju (2007), **Çağatayca İki Zafernâme Tercümesinde Kullanılan Bazı Uzunluk Ölçüsü Birimleri**, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, C. 4, S.2, Ankara, s. 116-145.

TEKİN, Şinasi (1976), **Eski Türkçe**, Türk Dünyası El Kitabı, Türk Kültürünün Araştırma Enstitüsü, Ankara.

UĞURLU, Mustafa (2011), **Oğuzca ve Anadolu Merkezi Oğuz Türkçesi**, Turkish Study VI/1 Winter, s. 123-154.

3. Yayınlanmamış Tezler

BAKIRCI, Fatih (2013), **Şalâhî Gül ü Bülbül (giriş-metin-türkiye Türkçesi-dizin-tıpkıbasım)(doktora tezi)**, MGSÜ, İstanbul.

CANPOLAT, Mustafa (1965), **Behçetü'l Hada'ik fi Mev izeti'l-Hala'ik –Giriş,i Yazı Özellikleri- Ses Özellikleri-Söz Yapılışı- Söz Bölümleri-Dizin (-Doktora Çalışması-)**, Ank. Üniv. DTCF. Kütüphanesi Yazmalar Bölümü no:9

ÇAĞIRAN, Ö (1992), **Ahmed-i Da'î. Tıbb-ı Nebevî (Dil Özellikleri-Metin-Söz Dizini)**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Malatya.

ESATOĞLU, Ahsen (2011), **Ahkâm-ı Akâ'id'in Söz Varlığı (doktora tezi)**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı (Yeni Türk Dili) Anabilim Dalı, Ankara.

GÜLSEVİN, Gürer (1989), **Ahmed-i Da'î, Miftâhü'l- Cenne (Metin-Dil Özellikleri-Söz Dizini)**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Malatya.

ÖZ GEÇMİŞ

1984'te Ankara'da doğdu. İlk öğrenimini Ankara'da Hüseyin Güllü Ceylan İlköğretim Okulu'nda; orta ve lise öğrenimini Ankara Mamak Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2003-2007 yıllarında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans eğitimini tamamladı.

2007-2010 yılları arasında Ankara Üniversitesi TÖMER'de yabancılara Türkçe okutmanı; 2010-2014 yılları arasında Yeditepe Üniversitesi'nde Türk Dili okutmanı olarak görev yaptı.

دونه اوتر سلام و در سجده سجد سجد
 اگر بشنخی رکعت بشلایه سجد ایلینجه اکر دینه ارفقا
 اوز مایر اول پشه رودنی قانت الی رکعت
 ایلینجه اذن سلام و ره و بو الی رکعتی تطوعه کجه
 درت رکعت نماز کور و درت اکر کور درت رکعت نماز
 بشله صوکت چماته اوتر سه بو صوکت تحیات الی کجیات
 مانه سلام و درین در و کله اکر بشنخی رکعت سجد
 ایلین اکر سه اوتر سلام و ره اکر بشنخی رکعت سجد
 ایلینجه الی رکعت بتره دردی قریبیه کج اکی تطوعه
 صوکت سجد سجد سجد ایلینجه اکر بو کواکی رکعت نماز
 ظهور اوله انکس اچمده سجد سهولازم اوله سلام
 دخی سجد سجد ایلینجه دخی ایلکی رکعت تطوع نمازی
 اول نماز قتب تکبیر سوز قلیبا یعنی اکی رکعت نماز بته

اکلین

اکلین شلیبا تکبیر له اکر بر کور نماز قکر کن کمانه کلب
 بو قلدغ نماز درت رکعت مدی یا اوج رکعت مدی با اکی
 بقیه بر مدی و سا اکر بو کمان اکا اکی کز واقع اولسا اوج
 اولونجی یوعسا نماز اکلین قلا اکر دکمه کز اکا بو کمان واقع
 اولسا اندیشه قلا منقسی کم کو کلنه غاب کلسا انی دونه
 یعنی کو کلندن اوج یا درت مدی اکر اوج دن یکا غاب
 اسه اوج دونه بر دخی قلا سلام و ره اکر درت دین
 غاب اولسا کو کلنه درت دونه سلام و ره یا خود غاب
 نسی بو خه ازن دونه یعنی اوج بدر اکی بدر دین اکی
 دونه درت بدر اوج بدر دین اوج دونه اکی بدر بدر
 دین بر دونه و بر کور رکعت نماز قلدوس الی کجیات اکر
 صوکت چمات مانه سلام و دردی سلام و در کین صکر
 شوله مدی کم هنوز نماز تمام اولدس نماز نیر سا کر

ان دن امامه او په فریضه قله اگر ایر شیکن بلور به
 سنن قویه فریضه او په صکر سنن قضا قلیا
 اما سنندوه ارته سنن او بلنک اکی صوگ سنن
 قضا ایلیل اگر فریضی قضا قله لسه الک فریضه
 قلا را دن سنتی بح سنتی باشنا قضا قلیا
 فریضه لری و منند قلیا اما بره کو جامعته ایرشد ایله
 نازین قلو رز امامه اویدی امام سلام و زد کندن
 صکره طوره الک فلکش درت سنن قلا اما وقت
 یوغنا اکی صوگ سنن قلا قلا بن قضا ایلمبار کو
 امامه ایرشه قنقی رکعت کم رکوعن ایلمله قلدی
 اول رکعت تا مدد قنقنکر رکوعنا ایر شهی انی
 اکلین قله اگر بر کو امامدن او کدن رکوعه اینا
 امام دخی صکره رقی اینار کو عده بلا اولسا لرد

اگر دخی اکی سنن قلا

روا در نماز

روا در فصل اگر بره کو واجب ترک
 ایسا نماز ده مثلا فاتحه او متقی یا فریضه برندن
 صوگند صوگ بجما ته او بریحی وقتن ارد طور
 یا اکی کر رکوع ایلمک کی سجده سهو لازم او لرسجد
 سهو سهو یلدکم سلام ورد کندن صکره اکی کر سجده
 ایلیا دخی سجده بیحاجت او قبه دخی سلام ورد سجده
 لازم اولر نماز ده بر وقتکم بو ایند کوز سنه یکلیب
 ایلیا اگر قصدله اولسا سجده سهو سی لازم اولر
 اگر بره کو درت رکعت نماز به بشلا حیاته او ترسا
 گوگدی یا کلدی قنقدی بغر اگدی اگر او تر مغه سنن
 اسه دونه او تره اگر در مغایتین اسه دره نماز
 دو کندی وقتن سجده سهو ن ایلیا اگر صوگ
 حقی یا کلدیسه اگر بشخی رکعت تمام در دویسه دخی کو

نماز قلعه روا در اگر بود که تطوع نمازی از و طرکن
 قلعه روا در اگر بود که تطوع نمازی قلعه روا در
 و نمازی او را بلیجی دخی قلان او ترک قلعه روا در
 اگر بود که کوات او شدند شهر و ن طشره اولسه فنی کجا
 آبی باشی بنگدسا اول یکا تطوع نمازی قلعه روا در
اماست در کم رمضان آبی یکبار جامع علیه بر یکبار
 رکعت نماز فلیق کند در دیگر یکی رکعت بر سلام و کلمه
 در رکعت و رز او تر تسبیح او فنی کرک اگر نما
 آبی اجنه ترا و یجد برکز ختم قرآن قلعه نوایی
 چو قدر اما و تری رمضان جامع علیه فلیق کند و
 رمضان دن طشره جامع علیه فلیق بقدر **فصل**
 بره کو اوله نماز دن بر رکعت قلعه دخی قامت
 کتور در بر رکعت دخی آقا قنا سلام و ره طوره

امامه اویه

امامه اویه اوله نمازین قلعه اگر یکی رکعت نماز قلعه
 قامت کتور سه لر سلام و ره طوره امامه اویه
 اگر اوج رکعت قلعه و غندن صکره قامت کتور
 لوسه نمازین تمام ابلیه دخی سنتین قلعه اگر امامه دخی
 او بار سه تطوع نمازین قلمش اوله نوایی جی اما
 بره کو ارته نمازین کتور بر بر رکعت قلعه و غندن
 صکره قامت کتور و بلو اول بر رکعت شویله قسا کرک
 دخی جامع علیه قلسا کرک اگر بود که مسجد اجنه بولسه اول
 اول مسجد قیوسنده یا او شدند یا نمازین کلسا
 مکروه در نماز قلعه چخه فلیق اما اگر ارته نماز و یا ارکنده
 نمازی و یا اختتام نمازی بایسو نمازی اولسه قلعه
 کویه اندن کیده اگر بر کو ارته نمازینه ارسه اگر
 طلب جامع علیه ایر چکن بلورسه سنتی قیوسنده قلعه

مَوْتِ اَوْ مَجِيءِ اَوْ يَانَ كَشَرَ وَخِي بَلْ اَوْ قَسَرَ كَرَكٌ
وَبِرْ كَوَارِثَهُ نَا زِنْدَهُ مَوْتِ اَوْ قَسَمِ اَكَا اَوْ مَجِيءِ كَرَكٌ
مَوْتِ اَرْتَهُ نَا زِنْدَهُ اَوْ مَجِيءِ شَا فَعِي مَذْهَبُ كَرَكِ اَوْ اَوْ
اَوَّلِ مَوْتِ اَوْ مَجِيءِ حُنْفِي مَذْهَبِ اَوْ تَرَسَا كَرَكِ كَرَكِ
اِنْ تَجِبَ حَجٌّ مَلْحَقٌ بِهٖ قَلْبُهُ بِهٖ قَلْبُهُ اَوْ كَرَكِ كَرَكِ اَمَّا تَرَسَا
سَتَلِمِي نَهْ كَرَكِ مَجَا بِرَا مَرَّ اَلْبَدُّ قَلْمِ كَرَكِ اَوْ كَرَكِ
اَرْتَهُ نَا زِنْتِي الَّتِي رَكَعَتْ اَوْ بَلْ سَتَلِمِي اَكِي رَكَعَتْ اَخْم
سَتَلِمِي اَكِي رَكَعَتْ تَبَوُّنَكَ فَرِيضَةُ سَدَنِ حَكْرُ سَتَلِمِي
اَوَّلِ اَكِي رَكَعَتْ اَوْ تَرَسَا اَمَّا اَوَّلِ كَشَلِمِي كَمِ قَلْمِ اَوْ تَرَسَا
تَوَانِ حَقْدَرِ قَلْمِ سَا بِرِ وَخِي حَقْدَرِ دَرْتِ رَكَعَتْ اَلْبَدُّ
سَتَلِمِي اَكِي رَكَعَتْ كَرَكِ وَزِنِ تَطْوَعِ نَا زِنْتِي بِهٖ كَرَكِ اَوْ تَرَسَا
كَمِ دَرْتِ دَرْتِ قَلْمِ بِرِ سَلَامِلَهٗ وَاَكْرَجِيهِ دَرْتِ قَلْمِ سَا
اَيْلَهٗ قَلْمِ اَلْبَدُّ بِرِ سَلَامِلَهٗ وَكَرَكِ دَرْتِ بِرِ سَلَامِلَهٗ دَرْتِ

اَوَّلِ اَكِي رَكَعَتْ

رَوَا دَرْتِ كَرَكِ دَرْتِ اَرْتَهُ بِرِ سَلَامِلَهٗ قَلْمِ كَرَكِ دَرْتِ
اَمَّا اَوْ تَرَسَا وَتَطْوَعِ دَرْتِ تَرَسَا رَكَعَتْ فَنَا اَوْ مَجِيءِ
كَرَكِ وَبِرْ كَوَارِثَهُ نَا زِنْدَهُ مَوْتِ اَوْ قَسَمِ اَكَا اَوْ مَجِيءِ كَرَكِ
بِرِ حَلْوِ اَوَّلِ اَكِي رَكَعَتْ تَامَمِ لَمَدِيْنِ بُوْرَسَهٗ فَنَا اَيْلَهٗ كَرَكِ
اَكْرِي كَرَكِ دَرْتِ رَكَعَتْ تَطْوَعِ نَا زِنْتِي اَيْلَهٗ دَرْتِ
اَلْكِ حَيَاةً شَرُوْعِ اَيْلَهٗ دَرْتِ اَلْكِ حَيَاةً اَوْ قَدِ غَدِيْنِ
حَكْرُ اَوَّلِ نَا زِنْتِي قَسَمِ يَادَرْتِ رَكَعَتْ دَرْتِ قَلْمِ اَوْ تَرَسَا
بِرِ تَرَسَا قُرْآنِ اَوْ قَسَمِ يَا اَكِي اَوْ كَرَكِ رَكَعَتْ بِرِ تَرَسَا اَقْسَا
بِرِ تَرَسَا اَقْسَا بِاَصُوْرِكُنْدِ دَرْتِ اَوْ قَسَمِ اَشْبُوْدِ كَلْمِ
اَكِي رَكَعَتْ نَا زِنْتِي قَلْمِ اَوْ تَرَسَا اَكْرِي بِرِ كَوَارِثَهُ كَرَكِ
نَا زِنْتِي اَيْلَهٗ دَرْتِ رَكَعَتْ بِرِ سَلَامِلَهٗ قُرْآنِ اَوْ تَرَسَا
اَبْرُوْشِنْدِ اَوْ قَسَمِ دَرْتِ رَكَعَتْ نَا زِنْتِي اَكْلِيْنِ قَلْمِ
كَرَكِ اَكْرِي بِرِ كَوَارِثَهُ اَرُوْدَرْتِ مَعَالِيْ قَلْمِ اَوْ تَرَسَا تَطْوَعِ

زمانده آرميلر باطندن ظاهره قلب در رنقده
 مسجدی بوجله در سا والتون لیوب کیشلر لریسا
 التون لریسا یکر کدر تا مکه طایره اولر **فصل**
 وتر واجب در اوج رکعت در دکه بر رکعتده کاه
 اوفقی کرگ دخی بر سوریه یا بوقاج آیت قران
 بریزه اوقیه اوچی رکعتده، بکوز کوعدن اورو
 ان قالدرب الله اکبر دد کندن صکره قنوت اوقیا
 اما وتر دن ابرق غارده قنوت بقدر **قنوت**
 اللهم انا نستعینک ونستغفرک ونوئمن بک
 ونسئکل علیک ونسئنی علیک الخیر کله نکرک ولا
 نکرک و نخلع ونترک من یجوزک اللهم ایاک نعبد
 وکف نصلی ونسجد و ایلک نعی ونجعد نر جو رحمتک
 ونخفی عنک ان عنایک بالکفار لکنی **شا اللهم**

و نستعینک

اهدنا فیمن

111

اهدنا فیمن هدیت و عارفنا فیمن عافیت وتوننا
 فیمن تولیت و بارکنا فیمن اعطیت وقنا یا ر
 بنا شر ما قضیت انک تقضی ولا یقضی علیک
 انت من ولا یمن علیک انت الفی وانا المقود
 الیک انه لا یذل من والیت ولا یعز من عاد
 تبارکت وتعالیت فلک الحمد علی ما قضیت وک
 الشکر علی ما هدیت نستغفرک اللهم ونسئب الیک
 اللهم صلی علی محمد النبی الامی الیدی من انار حجت و
 من الفضله هدیته وعلی آل اشرف الانبیاء
 لدیک رب اغفر وارحم وانت خیر الراحمین روا
 نظر صحیح شیخ ابوطالب بکی دخی شیخ ابو عیسی تری
 دخی شیخ عثمان حیدری دخی شیخ شهاب الدین حمه
 الله علیهم بس بویکرک اولایر وغندن اما امام

انفل عورت بن الاین در اندن عمر طره یله اوردی
اندیرکم طور نمازک اکلین قل دوی اما اکلک باه
دیک یا اخلق اغیرین یا صیر و لعدن یا بکری و یاز
عقیدن یا طامو تور قوسدن اغر سا نماز فاسد
اولماز اما بغازن ارتیق نماز اچند عذر سز یا
اقصرن کیشه خیر اولاد مکلک باشنه صورنه لا
اله الا الله لفظیه جواب و زمک تاری باطل قلوب
آما بره کویره کوردن سنه صور دی اولدی کنده
نماز اچند یدکن بلدر باجون لا اله الا الله دوی
نماز فاسد اولماز اگر بره کونماز اچند یکن بره کویره
سلام و رسه و یا سلام السا و یا مضمحه بقیه دخی
قران او قسه و یا بره کوا کوا قران او کرسا اولدی
انک اغرتون اله او قسا نماز فاسد اولو اگر بره کوی

اولانماز

اولیله نمازینه بشلسه بر رکعتن قلیق ایتسا
قلدغ نماز لر فریضه اولسون و سا برجه علما نماز
فاسد در در اگر برکو اولونک و قتی اچند بتلیدیم
اولیله نمازین قله بر رکعتن قلیق او کنه کلدی کم اولو
کی کونک اولیله نمازین قلمه و غیرش کو کلند ایتدی
اشبو قلدغ اولیله اول اولیله اولسون دوی رواد
اگر بره کونماز قلمرکن بقیه بقیه او قسه یا دشی ار سندن
سنه واریدس ائی یتدی یا خود سجده ایلیمی برون
بر بره دخی کجه نماز فاسد اولماز لایز قلو اولو
فصل سول سنلری اید کوم نماز فاسد
ایلمز ائی ارشلا بچک الکرده در نمازده طوبیله او
یا تینله او یتیق یا سجده ایلیمک برده کاش اولسه
ائی دندر مکلک مکروه در اگر سجده ایلیمک بر یلمز

ابدستی صنایع بره کوی جامعند الروجوه اول ابدستی
 صحن قلدوغی نمازی بره اگر بره کوی ایا ملق ایلیم
 قرآن او قرکن دنی طوئلدی قرآنی اکامز اولیغدی
 دخی او قلدی کم انکله نمازی روا اولای بره کوی حیات
 الروجوه اول نمازی بره ایا بره کوی نماز اجنده صاندیم
 ابدستی یقیدر
 ابدستان خودی مسجد دن چقدی کرو بلدی کم ابدستی
 وارمش نمازی باطل در اکلین قلق کرک اگر بره کوی
 بو نماز له برنجین قلدی دخی نماز اچنده اویدی دخی
 دوشتر کجی یا اعدسی یا اولدی نمازی باطل در
 اکلین قله بر کوی نمازی قله صوک حیاتی او قسا
 سلام و زیدین ابدستی صنایع و لکته دره ابدستی اله
 دخی سلام و ره اگر زیدین کند و قصدله ابدستین
 صر سار و ادر الا واجب ترک ایلد و کندن اربوبان

اولی کوی کونک

اگر بره کونک رکوع اچنده ابدستی صنایع و را
 ابدست الا اول رکوعی اکلین قلا اگر سجده
 صنایع سجده دخی اکلین قلا اگر بره کوی نماز طوئردن
 رکوع اجنده یا سجده اجنده او کینه دندیم کم اوک
 رکعتده بر سجده او نتمش اول کدوغی سجده قضا
 ایلیمه ایوق اگاسنه لازم اولماز **فصل**
 نماز فاسد ایلر کلی قلیق نماز اچنده انجون کم رسول
 حضرت پیور دیم کم نرم نماز مه مخلوق هرزه سی صغیر
 و دخی خلق سوزنه بکر کلی و خلق بری برندن دینده
 کبی نماز اجنده تکریدن و لیماز بر کو عمرز ماتند نماز
 قسردی وار و نده عمر رضی الله عنه در مشدی اول
 نمازی فلنک عمر دن خبری یو عدسی حیاته او قلدی حیاتی
 او قلدین صکره ابدسی الهی فلان کینک بزرگ مابن

طور مساکر کدر اگر کسی کشتی در بی امانت ایملک است
 امانت ایملین بود او یان کشید نه از و طور مساکر
 اگر اوج کشتی نماز قلمی دلسه امام اولن از و دره ای
 کشتی از دنده طوره را امام از دنده صنف دوری کلین
 از نکر در سه رک در اندن او غلغلر اندن غور تلر
 رکور و غور تلر مسجد و از مساکر کدر لا الکر قر عور
 واره اگر عورت او یار سه نمازی روا دکلر اعلنه
 دخی ایار سه نمازی باطل در اگر ابدستلو ای کشتی
 غذر لوله او یار سه نمازی روا دکلر دخی قرآن
 بدن کشتی قرآن بلین کشته او یق روا دکلر و دخی
 از و ط و بلن کشتی یان باتن کشته او یق روا دکلر
 و دخی فریضه قلن کشتی تطوع قلن کشته او یق روا دکلر
 و دخی بر فریضه قلن کشتی بر فریضه دخی قلن کشته او یق
 روا دکلر

روا دکلر اما ابدستلو کشتی تیملو کشتی روا و دخی
 دخی بر کو ابدست الدیس ایباغن بودی دخی بر او دونه
 مسخ ایملش کشته او یق روا و دخی بر کو از و طور
 نماز قلمی و بر کو غذر دن او روا و تر کن صلور
 از و طوب نماز قلنه او یار سه روا و تطوع قلن
 کشتی فریضه قلن کشته او یار سه روا در ما بره کو
 امام از دنده نماز قلمی صکر بدی کم امام ابد
 امش اول نمازی ایملین قلمی کرگ دخی بر اقبولین
 کشتی و بر اقبولین کشتی دخی بر اقبولین کشته او یق
کسنگ دخی نمازی باطل در **فصل**
 اگر بره گونک دکنه ابدستی صنسا سو بلیدین
 و را ابدست الاکر و قلان یتره او ک قلین
 ایملین قلمیا اگر بره گونماز اجنده امانت ایملر کن

بیکر دیده و قوی باشند و سقایی آفیندن آتو
علمدن بیکلیه تکرر علمدن محروم در و دیدار دن
نصیب سز در نغود بانه من الحذر الان انزل علم
اجند. بر اوسته قنقی قرانی طغور او قرسا اول
الروحه که بر کو حافظ قران اولسا ایدی قرآتله
قران از بر بلسا ابرق علمی اولسا و بر کو قران
بلسا قاجیل قل هو الله احد بلسا الجن الانما رکها
بلسا و علم اولسا اول حافظ الروحه بحیه عالم که
اگر علم اجند بر ابر اولست او تعلق اجند. دخی
بر ابر اولسه قنقی هلا لکن حرام سچسه اول
الروحه که بر کوی اوزب اچوسه علمی
اولسا زسه و دخی بر کونک علمی اولست علمی اولسا
در علمدن علمی اولن الروحه اول علمی و طاعی حق اولن

بحیه و اگر

بحیه و اگر علم اجند. و زهد اجند. و قران اجند بر ابر
اولسه قنقی بیلور غسه اول الروحه ایدی کرکم
نچه مرتبه علمدن اشفا در اما قول کشتک و یازسی عمر
و سجده اجنت و برعت اهلنگ یعنی و بنقا بر اشفا کین
اشلبه چلغور و ملک و ایتیق و سئل یومک و قران
و حدیث قویب شعور او قنقی کچی دخی کوز سزک
و حرام زاده نک بیلورک اما ملق لری مکروه در
اما چق عورت لکر جامعند بر عورته اما ملق ایلک مکروه
اگر عورت لکر اول یاز قدن قور قز لسه جامعده و شب
نماز قیل لسه اما ملق ایلکن عورت الروحه کچا کرک
صفت اورتا سندن در سا کرک در اما بالین کیشلر جماعت
اولب دخی بر بالین کیشی اردند. نماز قنقی روادر
الا امام اولن بالین صفت اورتا سندن در سا کرک در الروحه

ایر قسری ته اویدر سزودی رسول علیه السلام
پوزودی بهر کم بیدین مسلمانله اما بقی قلسه بهر
بجدر چنگ آئی کم بمسون ستری جودی اندن عثمان
پوزودی بنکره یوزر یوزراغ ووردیلر و الی ستر آئی
زندانه قیدیلی اندن جعفر و یکر توبه ووردیلر ایریق
بلمدین ایش ایشلیکله اندن پیغامبر علیه السلام پوزودی
بهر کم جاہلی اردنده نماز قیلور ساکوندی کوزرکن شیطان
اومشدر دودی آه اول شیخ المشایخ ابو منصور بیری
رحمه الله علیه ایدر بر الوبح کوزوم دوئم اجده کوکلی
یوز واکلی این یوزنه و ترش او تر اندن الو و اوئم
ایتم یازمانه قطب سگانه کلدی کم کوکلیک یوزدر
ایدر یا اعلم بواش اندن دخی تقی جرسر صانوسر
بتی حسابکار کتور و یکر انوز اوج یللق نمازی بکار و

دندردیلر

دندردیلر و ایدیلر قبول قلمای دیلر انون بن ایتم
الهی سن طاعتینکم بن طاعتی ریادون سققدم و سقی
هر آمدن سققدم و سنک در کاهلده افلا صله در دم
اندن خطاب کلدیکم نکم در کیه و کلی کز حلدن انور
اوج یل نمازکی دینسر جاہلی اردنده قلدک انجون
قبول اولادی بن ایتم الھی جاہلی اردنده قلدیم
الادینسر ادکن بلمدم ایدسی کم ای مسکین بهر کم ستر
احکامین بلمنسه جاہلدر و بیزکم او کز تک اردنسه
دکلسه دینسر او زودی الھی نازنین نماز لری صا
جاہلدر اردنده قلمقدن سن سقغل ایدسی اگر
رکی دانشند بیزرد بلمنسر نماز وقتی اولسه سقی
عالم رعنا اول از و کجا کرک در یاش و سقل قلغنا
علم وارکن اعتبار بقدر بهر کم باشی و سققی نکری

درد اما اما ملق محمد مصطفی مرتبی در و سبج اسلام
دینی اجتهاد اما ملقن الو منصب بقدر انکونیم در
آدمیکه وقتند برکز محتاج اولر حلال و حرام
صور مقلغا و فاضله زمانه کرده برکز دعوی اولحق
انی کما محتاج اولر و خطیب کوه هفتد برکز
محتاج اولر خطیب و کما اما ملر کند پیش کن محتاج
هیچ الکنوز بس ایله اولحق اما ملغه دکه برجا هلی
و فاسقی قبول قلمتق گر کدر اما ملغه لایق بر کسیدر
کم مؤظفدن علم اجتهاد از توغزق اولاد کلی از ذنده
جامعندن فقه اجتهاد قرآن معنین بلک اجتهاد
و قرآن دخی دکاندن بیکرک بله و دین اجتهاد حلال
حرام سبک اجتهاد از توغزق اولاد و بلان سولیمیا
و کوزن هراندن و قرین سبندن و ان قوما دخی
نشدن سبغه

نشدن سبغه عثمان رضی الله عنه حروره اولو شردن
جدک و قین بزیره قندی کم اکا عدا اب در لوانک
اما ملر قوشو وار دیلر عثمانک ان اباعن او بدیلر
اندن عثمان اول کشیلر ایتدی سز ز نه قولر سز
ایتدی کم بز بو شهرک اما ملر یوز دور اندن عثمان
ایتدی اشبو جامعکدر دن برسی درت رکعت نماز
بکر وی دکه بر رکعتد بر سجده او ایتدی بجه اسم کر کدر
کم نماز تمام اولاد دخی ترکو درت رکعت نماز و
دکه بر رکعتد او جرکز سجده قلسا او شبا بجه
اسا کر کدر کم نماز تمام اولاد وی اندن بکر ایتدی
برانی بلر ز و دیکر اندن عثمان ایتدی دو تک
بکر وی و کلن طو بدیلر اندن عثمان ایتدی ای ملعون
سز ز دخی امام او باسی اولدق سز و کسیر

اکی صوکنده اکی شکر از او قیام ایس نماز زوده قرآن
نه قدر او بحق کرک ایدم بر کو هر بر نماز و پر بلیکوز
آیت قرآن او قیام اول بر آیت قرآنله نماز درست کر
ایلا یکرک نکیرس تعالی حفر تیده سوکلو سی و سقا مبرانی
اشلد وکی الکنه اولدزم سفرده ارته نمازنده فاتحه
او قیام و دخی قیاسوره فاتحه شمه هم اولده و هم
اکند و ده و اختمده ویتسوده قله اگر اونده یسا
ارته نمازنده فاتحه فرق آیت قرآن او قیام اگر بر کعبه
فرق آیت او قیاسا ایودر با یکرم شرایت او قیام
هم اولده دخی ارته کبی ذرا اما اکند و یله یسونا نمازنده
یکرم شرایت یا او تر آیت او قیام و اختام نمازنده
فاتحه اله بر قیاسوره او قیام قیام و الفصحی دن
قرآن صوکنه ککن ذرا اما نمازنده بر باش قرآن بللو

بهر اندن

بللو یب اندن اول نماز و نه سینه آن او بحق مکرده
و امام ارته نمازنگ اول رکعتن ایکی رکعتن
اوز ادرق قلنا کرک و پر کو امامه او بحق امام
قرآن اقمه کرک و خطیب خطبه او ترکن مهر کم سوکر
سه قتی باز قلو اولر اگر خطبه ایشتمز سا دخی دکن
در سا کرک **فصل** نمازی جامعیه قلیق
بر کیش سنت در رسول علیه السلام ایدر بیت ابلدکم
پیورم جریک بکتله نر کم و کبر برسی بر بحق او دن کتوره
لر ایتدر لر اندن بیلا پیورم بکلیا مهر کم جامعه حاضر
اولماز سا این او ده بیعام خانانیه بیعام کیده جامعه
کلیانی بگا کرک زود و قیامت کینده هم سقا عمتن
مخوم در ددی اندن صحابله در نشد لر ایتدی یار سول
الله جامعه کلنر کشتی بندر و دیله اولدی بلکون در سوردر

ان محمد اعجبده ورسوله وبيده درت ركعت نمازده الك
تحياته او ترحم ايشو قدر او بحق كرك اما صوك تحياته
دخني واكي ركعت نمازده دخني تحياته او ترحم عبده
ورسوله دو كندن صكره ايد، اللهم صل على محمد
على آل محمد وبارك على محمد وعلى آل محمد وارحم محمد
وعلى آل محمد كما صليت وباركت ورحمت ورحمت
على ابراهيم وعلى آل ابراهيم في العالمين ربنا انك
حميد مجيد وبيده دخني سلام صاغنا وانذن صولنا
سلام وزر كن بيت ايليا كم بودم سلام صاغنا
صولده ياز قلدوم و موز دم يزن فرشته طره
دخني جماعته كم نمازي بله قلدوم دخني امامه اگر امام
صاغندن يكايه اول امامه نيت ايليا صاغنه
دو بچك اگر صولنده يسه صولندن يكادو بچك

نيت ايليه

نيت ايليا اگر امامه قومده و فرشته نيت ايليه
امام زرتيه نمازنده و اختام نمازنده و نيسو نمازنده
چاغزو او قسه كرك ار تنك كسند دخني اختام اكي
اوك ركعند، چاغزو او قسا كرك صولنده، بالكي فاتحه
او قيا و نيسونك دخني اكي او كند، چاغزو و قران
موشا ايقا و صولنده، بالكي فاتحه او قسا كز لو و مضا
دخني قلسا چاغز چي زده، چاغزو او قسا كرك و ارق
نماز زده، چاغزو او قسا كرك يكر كو كند زرين تطوع
نماز قسه قران كز لو او قسا كرك بر كو نماز لري
باشنه قلسا چاغزو، سي زده، كركه چاغزي او قسون
كركه كز لو او قسون اكي دخني روا در اگر بر كو دو
تطوع نماز قلسا كركه چاغزو او قسون كركه كز لو او
روا در بر كو نيسو نماز تنك اكي او كند، بالكي فاتحه او قيا

دینی اویندر دینی آمین دیکر کز لو اندن الله اکبر
دیه دینی رکوعه اینا و اکی الین دیزی اوستنه قیا
بر مغلین اچه ارقسین دیدوز دوته بونین
دینی ارقاسیله دوز دوته باشین بقار و قلدر
واشغاصا قومیه اوج کز سبحان ربی الاعظم
دیه اندن باشین قلدوره اگر امامن ایلمسه سمیع
الله جیبیلن حده دیه اگر امامه او یارسه ربنا
ک الحمد دیه الحق امام سمیع الله لمن حده دودکن
صوکره ربنا ک الحمد دیه وارو طوره دینی الله اکبر
دیه دینی سجده اینه اکی دین بره قویه اندن
اکی الین بره قویه الین دینی بره دکره و طغلین
ایکی بکوندن یک دوته و ایقلین بر مغلین قبله
نیلد و قرین ایلوغی اوستنه قومیا اندن او جکر

سبحان ربی الاعظم
الله اکبر
الله اکبر
الله اکبر

سبحان ربی الاعظم

سبحان ربی الاعلی دیه الا عورت قلعقرین بوکونه
قسه قیا و قرین ایلوغی اوستنه قویه اندن باشین
سجده ون قلدوره الله اکبر دیه قلع اوتوره تام دونه
اندن بنه الله اکبر دیه سجده وارو الروود بر کی سجده
بنه الله اکبر دیه دینی اللین طابعدین و اکلمعدین
اوتوره انبی رکعت دینی اوک رکعت کبی ذوالا
انبی رکعت سبحانک و اعوذ او قیا اندن انبی
ذوالا رکعت زنون قلعی صول المین دنیه صاع باغش
بر مغلین قبله یونلده اکی الین بدزی اوستنه قیه
بر مغلین اچق دوته اندن اندن تحیات اوقیه اید
ال تحیات لله و الصلوات و الطیبات السلام علیک
ایها البنی و رحمة الله و بركاته السلام علینا و علی عبا
الصالحین انهم ان لا اله الا الله و استشهدوا

وَجِيَّاتٍ أَوْ قُرْآنٍ الْبَرِيَّةِ بَقَا وَرَأَى إِلَى دَرَرٍ
أَوْ سَنَدًا أَوْ لَا أَوْ جَبْحِي نَمَازًا جَدًّا اسْمُكَ كَلْبُكَ
أَعَزَّ بِيهِ أَوْ لِيَكْمُزَسَّ بَرَأَيْنَ أَعْرَافًا دَوْتَهُ بِرَجَبِهِ
فَاضْلَلُوا أَيْدِيَهُنَّ لِيَكْمُرْنَ فِي حَقَرٍ مَقِيٍّ وَطَوْنٍ الْكِنَا
الْمَقِيٍّ أَوْ بَرِّ نَمَازًا جَدًّا دَرَرٌ دَرَرٌ جَبْحِي اسْمُكَ
أَكْرَأَسْرَةَ سِي كَلْرَسَا الْبَتْدَةَ مَنَعَ أَيْلِكَا كَلْبِي بِتَمْرَسَا
أَكْرَسَا فَيُورَمَانِ بِشَجْحِي قَامَتْ كَتُوبٌ حَى عَلَى الْعَلَا
دُرُوكِي سَاعَتِ طَرُوكَلْسَا كَرَكُ دَرِنَا زَقَلِقِي كَيْلِي
التَّحِي مَوْوَدَّنِ قَدَامَتِ الصَّلَاةُ دُرُوكِي سَاعَتِ
إِمَامٍ نَمَازِهِ بِشَلِيَا **فصل** بُوْفَصْلَرِ نَمَازِي
بِحَسَبِ قَلْبِي كَرَكُ أَيْدِي لَوْ مَ بَرَكُو نَمَازِهِ بِشَلِيَقِي أَيْ إِلَى
كُوتُرُ قَوْلِ قَلْبِي بَرَابَرِنَا دَرَكِنِ وَعَوْرَتِ أَمُوزِي بَرَابَرِنَا
دَرَكِنِ أَدْنِ اللَّهُ أَكْبَرُ دِيهِ أَكْرَبِحَانِ اللَّهُ دَسَهُ يَا لَإِلَهَ

إِلَّا اللَّهُ

إِلَّا اللَّهُ دَسَا يَا بِرَسِيحِهِ خُدَايَ بَرُوكُ دَسَا يَا تَرَكِيهِ
أَلْوَتِكِي دَسَا يَا نَمَازَهُ قُرْآنِ أَوْ قَسَا يَا قَوِيْنَ نَعَزِيْنَ
تَرَكَا أَيْتَسَا إِلَهِي سَنَكُ أَدِكُ لَهُ نَعَزِيْنَ دَسَا يَا بِنَامِ
خُدَا دَسَا دَكَلِسِي دَرَسَدَرُ أَلَا اللَّهُ تَرَنَهُ اللَّهُمَّ أَعَزِّي
دَرَسَا نَمَازِي دَرَسَتِ دُرُوكِي أَلَا يَزُقَلُوا أَوْلَادُ دَرَرُوكِي وَبَرَكُوكِي
نَمَازِي بَاطِلِ دَرَرُوكِي وَبُو قَوْلِ طَغْرِي دُرُوكِي أَوْلُوكِي
قَدْرُوكِي أَدْنِ صَاغِ أَلَا حَلَعَهُ أَيْلِي صَوْلِ بَلَكِنِ
دَوْتَهُ كَبِكِي التَّنَادِ قِيَا أَدْنِ أَيْدِيهِ سَهَانَا اللَّهُمَّ
بِحَدِكُ وَتَبَارَكُ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ
أَدْنِ أَيْدِيهِ أَعُوذُ بِإِلَهِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ أَدْنِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دِيهِ بِنَكْرِي كَرَلُو أَيْدِيهِ وَكَمَهُ
بُرُوكَعْتَهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دِيهِ أَدْنِ فَاحْتَجَّهُ
أَوْ قِيَا وَدَخِي بِرَسُورِهِ يَا أَوْجِ آيَتِ فَارْتَجِيهِ قَسَامِ

اما نمازك سنتك اول الی الن تعار و كوتو مكدرا نماز
كربك وقتن اكنی سنت تکبیر كتوره در ركن بر
اجن طفق در اوجی تكبیر ایدك وقتن
ایمكد در دجی سنت سبحانك او مقدر بشی سنت
اخو دیا لله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم
و مكدرا التبحی فاجم نام ارجی امین و مكدرا سرله
یدجی صاع الی صول الی اوزرنه مقدر كبری السند
سكزجی الله اكبر و مكدرا ركوع ایلمیدن طعزجی
ركوع ارجنده اوج كز سبحان ربی العظیم و مكدرا
اكریش كز یا یدیس كز یا طعز كز یا اون بر كز در
دخی یك كدر اوجی سنت ایکی الی ذری اوستنه مقدر
ركوع اچنده اون برجی ركوع ایكین ذری او
ان قویق بر مغلین اجن طفق در اون اكنی سجده

ایلمك انك

ایلمك الله اكبر و مكدرا اون اوجی سجده اچنده
سبحان ربی الاعلی و مكدرا اكریش كز یا یدیس كز
یا طعز كز یا اون بر كز و سا دخی یك كدر دخی النین
بورین یوه و كز مكدرا اون در دجی ایکی الی الن سجده
یر. قومقدرا ایکی در یك نله اون برجی حیاته اوتوركن
صول ایاعن و شمكدرا صاع ایاعن و مكدرا اون
التبحی سنت ایکی ركعتیا اوجی ركعتا در سبی
وقتن برزا كلنوب در مقدر بوكا ادب دك
یك كدر اون یدجی صوك حیاته رسول صلوا
و مكدرا اون سكزجی كندویه و مؤمنكرونا
فلمقدرا اما نمازك ادبیس برسی اولدر كم ارو
طوركن سجده ایلمك یره بقا اكنی ركوع ایلمك
ایغلس ارتقا سنا بقا سجده ایلمك بورنا بقا

قائده نمازی باطل اولر ابو یوسف و محمد فائده
نمازی تا قدر هر بر مسئله تک دیلی بو اون ایکی
مسکن سول دیندر اول مسئله ایتدک فکر له
اکلنا کلک ایدی نمازک و اجلیس بلمک کرک کم فرض
نذر واجب ندر سنت و مستحابت فصلیده
ایتدک واجب قلبی فریضه اله اما فریضه اولدر کم
انی تکرر تعالی پیغامبر پیور دی عن حق کثیر پیغامبر
اغزندن ارشدن و حق کثیر انی رسول دن ارشدن
دیوطا تعلق و رد دیگر واجب اولدر کم اول تکرر
پیور د عن از کثیر رسولدن ارشدن و از کثیر
انی رسولدن ارشدن کلرینه طاعتی و رد دیگر ایدی
چون فرض نیدک واجب نیدک بلندی هر کم فریضه
ترک ادرسه تکدر دن عذاب کورسدر در بللو باقی

هر کم واجب

هر کم واجب ترک ایلر سه قور قور اکا عذابدن
واکر ایشلر سه ثوابی قدر اما نمازک و اجلیس بر
فایده او قدر ایکی دخی بر سوره او قوی در له
واجب ایکی اولر رکعتده قران قوشه او قدر
در دخی واجب ترتیب بلمک در شیخ واجب ارکانی
عام ایتلدر یعنی رکوعیه عام ای بکلور در معدر و سجده
وار حق انی بره و کور مکرر ایدن سجده دن عام
مقدر البقی سجده دن قالعنی ان بره طایبایب در
کلدر بدی الک حیاته او تر معدر سکرخی صوکر
حیات او قدر طعربخی واجب سلیم
لنظن ایتلدر اونجی و توده قنوت او قدر و سایر
بر ام نمازده تکبیر ایتلدر اون ایکی نمازده چاعسی
حق او قبحی پرده قتی او قتی و کرلو او قتی کرلو او

قائده نمازی باطل اولر ابو بوسف و محمد قائنده
نمازی تا قدر نهر بر مسئله تک و لیلی بو اون ایکی
مسکن سول دیندر اول مسکنه ایتدک فکرله
اکلنا کلک ایدی نمازک و اجیلرین بلمک کرک کم فرض
نذر واجب ندر سنت و مستجاب بدست فصلیده
ایتدک واجب قلبی فریضه اله اما فریضه اولدر کم
انی تکری تعالی پیغامبر پیور دی عن حق کتیر پیغامبر
اغندن ایشیدر و حق کتیر انی رسول دن ایشیدک
دیو طائلیق و رد یکر واجب اولدر کم اول تکریس
پیور د عن از کتیر رسول دن ایشیدر و از کتیر
انی رسول دن ایشیدک کتیرینه طائلیق و رد یکر ایدی
چون فرض نیدکی واجب نیدکی بلندی هر کم فریضه
ترک ادرسه تکره دن عذاب کورسدر در بللو باقی

همه کوهی

هر کم واجب ترک ایلر سه قور قور ا کا عذاب دن
واکر ایشیدر سه نوبلی چقدر اما نمازک و اجیلرین بر
فایحه او مقدر ایکی دخی بر سوره او قوی در لوهی
واجب کی اولر کعتده قران قوشه او مقدر
در دخی واجب ترتیب بلمک در شیخی واجب ارکانی
تمام ایتلدر یعنی رکوعیه تمام کی بکلو در مقدر و سجده
و ارجی انی بره و کور مکرر ایدن سجده دن تمام
مقدر التخی سجده دن قالعقی انی بره طاینایب در
کلدر بدخی الک حیاته او تر مقدر سکرخی صووک
حیاته حیات او مقدر طعزنجی واجب سلام
لنظن ایتلدر اونجی و ترده قنوت او مقدر و سایر
پر ام نمازده تکبیر ایتلدر اون ایکی نمازده چایر
حق او قبحی پرده قتی او قتی و کرلوا او قتی کرلوا

اول قدن صکره اما بلیق تسلیدی نماز اچند قلبی
و نمازی **طعن بنی مسئله** اول در کم بره کوارته نماز
حیاته اوتردی و حیات او قدیمی سلام وزیدن کن
طغندی ابو حنیفه قاتنده نمازی باطلدر کون کی بقا
قلقد قدن صکره قضا ایسه کرگ اما ابو یوسف محمد
قاتنده نمازی تمام در **او بنی مسئله** اول در کم بره کوارته
امام آردنده آذینه کون نماز تسلیدی صوکر حیات
اما بلیق اوتردی سلام وزیدن کند و وقتی کرد
ابو حنیفه قاتنده اما ک و جامعک فی نمازی باطلدر
اولیه نمازی قضا ایسه کرگ اما ابو یوسف محمد
قاتنده نمازی تمام در **اون بنی مسئله** اول در کم
بره کونگ باشی و پا زخمی واردی تولید یا بوز
یا یا غند بعلنوب در در دس ابدت الدغی وقت

اول باغ

اول باغ اوستنه مسح ایله دس بر کون ابدت
الدی اول زخم اوستنه مسح ایله دی نماز تسلیدی
صوکر حیاته اوتردی حیات او قدیمی سلام وزیدن
اول باغ التندی اکلدی درخی باغ دشدر اکل
دشک مسح باطلدر بقی فریضه اول ابو حنیفه قاتنده
نماز باطلدر اکلین اول ایرایی یوب نمازی کو و طلق
گرگ اما ابو یوسف و محمد قاتنده نماز تا مدر **اون**
ابن بنی مسئله اول در کم بره کونگ عذری واردی
یعنی بولی در مزدی یا بلی یا بوری قانی و یا قرنی
بکوردی و یا باشی برتی وارد دس ارکی قانی صوکر
در مزدی شوک خالد ابدت الدی نماز تسلیدی
صوکر حیاته اوتردی سلام وزیدن یا نماز دن
چحق اش اشلمدین عذر کیشاکی اولسا ابو حنیفه

نمازی تمام در **سنة** اولدريم بيه كوتون
بولدي شرعي اولدريم يا لبحق قلہ وسم يا لبحق قلدي
وصوك حجة او تردي سلام وزيد بن طون اینه
ابو حنیفه قینه نمازی باطل اولد اکلین دندرسا
گرگ اما ابو یوسف و محمد قینه نمازی تمام در
یونجی اولدريم بيه كوا مایق ادردی اکی
رکعت یا اوج رکعت یا درت رکعت صیر ویدی
ویانین یانین یا ترک نماز قلع حاجی پتردی یا ترک
قلدی صوک حجات او قدسی سلام وزید بن صاعل
اور و طور حاجی قیدی ابو حنیفه قاتنه نمازی باطل
اکلین اول نمازی ارون طور زکن قلسا گرگ اما ابو یوسف
و محمد قینه نمازی تمام در اکلین دندرسا **سنة**
سنة اولدريم بيه كوا مایق ادردی اکی رکعت

یا اوج رکعت

یا اوج رکعت یا درت رکعت نمازک صوک حجاتینه
او تردی حجات او قدسی سلام وزید بن ایا ماک
ابو سنی صندی شرعی حکم شوید که برایت قرآن
او قیو بلونه اما بلغه لایق کشتی ارون کجسه کرگم
سلام و ره کند و سوبلیدین ایرق اینه مشغول
اولدین ابدست انا سلام وز ساکوک ایدر
اول امام برکوس اما بلغه جلدی اما اما بلغه لایق
دکل ادری قرآن بلمز دی قرآن بلمز کشتی قرآن بلو
کشی اما مایق ایلچک بو قرآن بلور کشتک نمازی
باطل در ابو حنیفه قینه دکلنگ باطلدر انکونکم
نماز دن چقدی نماز اجند یکن قرآن بلمز کشتی
اما مایق قلدی ابو یوسف و محمد قاتنه دکلنگ
نمازی تمامدر انکونکم بلمز کشتی بلور کشتی نماز تمام

نماز دن چیمین نماز دن چیمین شویله درم نماز
 اچند، درز اما ابو یوسف و محمد قانتند، صوکت
 حیات اقباسی قدر او ترجیح نماز تمام در نماز
 چیمین کبی در اما بومسکه تک کیفیت یا اول
 مسله، یسوز اول اون اکی مسکن **مسله**
 اولی اولدرم بر کو صوبله ای نیم الدی نماز قلدی
 صوکت حیاته او تردی حیات او قدسی سلام و ردین
 صوکتوردی یا صوکتوردی و ردیلر ابو حنیفه قند
 نمازی باطل اولر ایچون کم دخی نمازی اچند، در
 بر کو نیم له نماز قلدی نماز او را ایچتی صو
 بولدی نمازی باطل اولر و بومسکه دخی سلام
 نمازک اور قند، کبی ده بس نمازی باطل اولر ابد
 الکرک اول نمازی اکلین قلسا کرک الا ابو یوسف

محمد قانتند

و محمد قانتند، نمازی تا مدر ایچون نیم حیاته او تردی
 و حیاتی او قدسی ایله ادرک نمازی تمام در بر کو
 نیمله نماز قلسا نمازی دو کنت کندن صکره صوبله
 اول نیمله قلدی نمازی دندر میا **ایچی مسله**
 اولدرم بر کو بر وقت نماز قلدی صوکت حیاته
 او تردی و صوکت حیاتی او قدسی سلام و ردین
 او کنت دشدی کم اول کنگ بر وقت نمازین قلدی
 مثلا او بیله نمازین قلدی اکلدی و بی قلدی صوکت
 حیاته او تردی و صوکت حیاتی او قدسی سلام و ردین
 اکلدی کم او بیله نمازین قلدی اشد ابو حنیفه قانتند
 اکلدی و نمازی باطل اولر او بیله نمازین قلسا کرک اکلدی
 اکلدی و نمازین اکلین قلسا کرک ایچون نیم بر قلدی
 نمازی اکا در کنت دخی بر نمازی قلدی بعدر اما ابو

اینست که هر سه در کل نیک نماز کبری درست در اگر امام
بخه در دعوت بکلمه کلمه در نمازی امام در دعوت
مواضع نمازی در نیت کلمه کلمه موافق و کلمه
نمازی درست و کل در قیام بکلمه کلمه کلمه کلمه
ایضا اگر اگر فکر ایستادن بکلمه کلمه نمازی
درست و کل اگر قبلیا تر شوق کلمه کلمه
التبخی نماز قلمی بری آری و معتقد کند و ک
طوبی بخه آری نماز قلمی بری آری **فصل**
در تبخی آری نماز ضعیف و رکعت ایوب لوم
رکن اول نماز انوکله درست در اول رکعت
دعوی آلی در نماز اول التک بری بکلمه ایستادن
الکبی آرو طور معتقد نماز و اوجی نماز و قرآن
او معتقد در دعوی رکوع ایستادن تبخی سجده ایستادن

التبخی صوگ

التبخی صوگ تبخی انور معتقد ابو حنیفه رحمه الله علیه
بویز کند و قیامه نماز دن چینی انور معتقد در بویز کند
معنی اول نماز کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه
چینی نماز اش کلمه اول اش این نماز دن چینی آری
اش کلمه کلمه مثلا طور کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه
در کلمه کلمه بویز انور لطیف سوز در بویز کند
رکعت چینی چینی چینی بکلمه کلمه نماز بر الوائش
اکا تبخی که کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه
استلجک نماز دن چینه اما ابو یوسف و محمد بن
الله کلمه ابو حنیفه تک شاکر کلمه در این نماز کلمه
حیات اوقه نماز تمام در کلمه کلمه بویز اش کلمه
ان نماز دن چینه بویز کلمه حاصلی سوز کلمه ابو حنیفه
قند حیات قدر کلمه او سوز کند و قیامه

نه نماز او کن معین ایسا کر در مثلا او یله نمازین
قلسه ایسا کر کم قلدهم او یله نمازین در اگر ایضاً یله
معین ایله نمازسا کو کلیله بللو ایسا کر کدر اگر بر کو
بر کویه نمازوه او یله اول کشتی نه نماز و عن بللو
ایسا کر کدر اید و عن دخی اگا کر کدر اما بر کو
خمازه نمازین قلحی نمازین نگر چون قلورین و سا
گر کدر اول او یله شتا دعا قلسا کر کدر شیخی قلیبا
یونسا کر کدر و کعبده اولن کشتی فریضه در کم
کعبه فرشو در کعبدن اراق اولن کشتی فریضه
در کم کعبدن بکا در ب قله اگر بر کو قبلدن بکا نیکه
متقی بکا بو نلی بلورسه قله اگر بر کو قبله بلورسا
صورتی کشتی دخی بلورسا اندیشه ایلیسا متقی بکا
کو کلی دو کله سه اول بکا قلا بر کو او یله نمازین قلا
کر کوی نیا

گر کدر نماز بکدر فکر ایله کوی بکا بو نلی او یله
قلدی و اکندر او بکن کوی بکا دخی و کدی آبی
دخی اول بکا قلدی و آختم نمازین دخی بکا قلدی
سکر بکدر کم اول نماز لر قبیه قلغمیش درست در
کر و دندر میا اگر بر کو قبله بکسا فکر ایلیسا کوی
بر بکا و کلسا بکلسا اول نمازین قلسا نمازین ار نه
لیجی بکلسا بکلسا قلدی اول نماز ایچده بکلسا قلدی
بکا و نه اول اگر و قلدی در دست در بر عیاش
و دن ایچده نماز قلمی اسید بکلسا قبله بکلسا بر بکلسا
فکر ایله کوی بکا دلدی اول بکا دلدی
و دخی بر کویه امام اول و دیگر اول دخی ایام
اولدی امام بر ابرق بره بکلسا قلدی اگر بکلسا
امامی بجه در دخی بکلسا بر سا هین قران او قلدی

الرَّوَدُ. اِسْتَمْسَكَ رَكَعًا اَوَّلَ اَلْبَيْتِ اِسْتَمْسَكَ نَازِلًا قَلَمًا
بِرَزَائِمِ اَوَّلِ اَلْبَيْتِ بِرِسِّ تَبْنِ اِرْتَمَدْرَجِيحًا
وَحِي اِبْدِئْتُمْ لَعْدَن اَلْبَحِي طَوْنِ اِرْتَمَدْرَجِيحًا
عَوْرَتِن اَوْرَتَمَدْر وَاَرَكِنَتِك عَوْرَتِي كِبَكِنَتِن وِرَنَه
وَكِنَدَنه دِرِي وَحِي بَلَه اَوْرَتَمَسَه رَكَعًا اَمَّا اَزَا وِعُو
هَبْتِ تَبْنِ اَوْرَتَمَسَا رَكَعًا اِبَكِي اِيَا سَنَدَن وِبُو زَنَدَن
وَاِيَعَلَرَنَدَن اِيَرُو عِي عَوْرَتِي وِعُو رَتَك بَلَدِي تَك
دَرْتِ اَلْوَدِ بِرِ اَلْوَسِي اِحْبَقِي اَوْرَتَمَسَا نَازِلًا بِاَطْلِ
اَلْوَرَسَا جِنَك وَحِي بُو دِنَك فَرَجِنَك وَحِي حَلَمِي سَوِيكَه
اَمَّا قَرَاوَتِك وَحِي دِرِزَنَدَن كِبَكِنَدَن عَوْرَتِي اَز
وَقَرْتِن اَوْرَتَمَسَا رَكَعًا اِرْتَمَسَا نَازِلًا دِرْتِ وَاَكَلَدَر
بَا طَلَدَر اَكْر بَرَكُونَك طَوْنِ اَوْرَتَمَسَا بَرَطَوْنِ بُوْرَتَمَسَا
طَوْنَك دِرْتِ اَلْوَدِ بِرِ اَلْوَسِي اِرْسَزَا وَاَوْرَتَمَسَا اَوَّلِ طَوْنِ

كيساگر

كيساگر وَحِي نَازِلًا رَكَعًا اَكْر اَوَّلِ طَوْنِ قَوِيْتِ يَالْبَحِي
نَازِلًا نَازِلًا بِاَطْلَدَر اَكْر اَوَّلِ طَوْنَك يَارُو سِي مَرُوَار
اَوْرَتَمَسَا نَازِلًا اَلْوَدِ بِرِ اَلْوَسِي مَرُوَار اَوْرَتَمَسَا رَكَعًا
يَالْبَحِي قَلَمًا رَكَعًا اَوَّلِ طَوْنَك قَلَمًا اَكْر بَرَكُونَك
طَوْنِ بَلَدِي تَك نَازِلًا قَلَمًا اَوْرَتَمَسَا نَازِلًا رَكَعًا
اَكْر اَوْرَتَمَسَا رَكَعًا وَحِي رَوَا وِر اَلْيَا زَقَدَن نَازِلًا
وَاَكَلَدَر دِرْتِ دِرْتِ جِي نَبْتِ قَلَمًا دِرْتِ نَبْتِ قَلَدِ وِعِي نَازِلًا
بَلَدِي اَرَا سَنَدَن نَازِلًا مَسْعُوْل اَوْرَتَمَسَا رَكَعًا نَبْتِ اَوْرَدَر
كَم كَو كَلِمَه بَلَه اِيَدَر كَم نَه نَازِلًا دِرْتِ قَلَدِ وِعِي اَكْر اَفْرِي سِيْلَه وَحِي
نَبْتِ اِيَدَر سَا وَحِي خُوْس دَر اَكْر كَو كَلِمَه بَلَه اَعْرِي نَبْتِ
اِيَتَمَسَا قِيُوْر تَمَّا اَكْر تَطَوْع نَازِلًا مَلَرَسَا اَوْرَتَمَسَا بَلَدِي
نَه نَازِلًا دِرْتِ رَوَا وِر اَوْرَتَمَسَا نَبْتِ قَلَمًا وِعِي
نَبْتِ قَلَرَسَا رَوَا وِر اَمَّا بَرَكُونِ فَرِيضَه نَازِلًا نَبْتِ اِيَلْبَحِي

در آبی بر مین قولای غنیه تویر سا بکلیوب و زر کن اول کن
چقه هم دنیا کور لایسی کند و اشتیما آما بکلام غله
قامت کتر تک آرا سید برز او رمتی منند الا
مگر کم احتیام با کند بکلیوب در دخی ساخت
قامت کتر تک گر گدر اگر بر کونک قلمش نازری
اوله اول قلمش نازری اجون بکلمتی و قامت
کتر تک گرگ اگر الکی اجون بکلیوب قلانی اجون
قامت کتر سا بر کز روا در اما هیچ نازری
و قندن اریو و با صکر بکلمتی کرگز آل و قندن
الو و بکلسه وقت اخذینه بکلمتی گرگ اما جنب
کنی بکلمتی حرام در و ابوت سر کینه بکلمتی قامت
گر تک حرام در و بکلمتی روا در و اما قامت
واسر تک و او زر کن و عورت تک بکلمتی روا

دکدر اگر

دکدر اگر قامت کتر سا کر و دندر تک گرگ در
اما سر ام را و نک و کوز سرک و فلک بکلمتی
و قامت کتر و کلسی روا در و معیم و کل کینه بکلمتی
و قامت کتر تک مکر و در اگر او ندر معیم کنی کینه
نازری سا روا در الا بکلیوب و قامت دخی کتر نه
دخی بگر گدر اما موزن بکلمتی اشدن کنی سوزی
مسارگ اگر قرآن او قوسا دخی و کتر اول نه
در سا و کین دخی بلا و سا کر در حی علی الفلاح
در حک لا حول ولا قوه الا بالله العلی العظیم و سا کر گدر
حی علی الفلاح در حک ما شاء الله کان و ما لم یشا لم
یکن و سا کر گدر و کذویه یقین مسجدی قویب اراق
میجده و آرمش بقدر **فصل** اشبو فضل
نازک شرط لرین آید لم التی ایش وار در کم نماز دن

در رکن اینجی کون زواله در کجک او بچنجی کون
 طلونی در رکن الا اکندویسی کون طلونی در رکن
 قلمق رو ادر دخی ارته دن صکره و اکندودن
 صکره تطوع نماز قلمق مکره در اما قلمق نماز
 قلسا یا سجد ایتن اوقیت یا ایست سجد
 قلسا و یا صازه نمازین قلسا رو ادر اینجی
 صبح طغغندن صکره اکی رکعت ارته سنسن
 دن ادرتی یقدر و دخی اختتام نمازینون ادر
 و دخی خطبه او قمرکن نماز قلمق یقدر و اکی نماز
 بزیر جمع اکتب یقدر غدر سز یعنی ارته نماز
 و ایله نمازین اکنین بزوقته یا او یلیله اکند
 بزوقته قلمق یقدر الا مکر عرفات طغغند
 رو ادر **فصل** اینجی فریضه نمازین

نماز

بکلمق سنسن

بکلمق سنسن در بزوقته متعالمه بکلمق مکره در
 اما ارته باکنده حی علی الفلاح دو کندن صکره
 ایکی کز الصلوة خیر من النوم دینه و قامت دخی
 بکلمق کبی در الا قامتک حی علی الفلاح دو کندن
 صکره ایکی کز قد قامت الصلوة دینه و بکلمق
 کلمجا بکلیا ازاد و ازاد و اما قامت کز جک
 ابورک تیزرک کز اما بکلمق کبی اصلو اوسا
 کرک و مسلمان و از اول سا کرک و بکلمق در رکن
 بی قبله دین بکا اول سا کرک و بکلمق در رکن سنسن
 کرک اما قامت ایلیو در رکن حی علی الصلوة حی علی
 الفلاح دو کی و قمتن صاعنا دنگ کرک یا سید
 کو کبیله دنگ کرک الا کز زطار اولادینیا اشد کز
 سا دور سا و یورسا وقت بلدر بکلمق او ادر

نماز وک و قنبرین بندور لم ارته نمازی و قتی
اکنی ارته دن در تا کنش طغایسیا و کن اما
اوله نمازی و قتی گو کما مشرق دن یکا ارغما بشلد
در اکند و قتی بیز تر شه تک کلکی اکی کند و
اولد غند. در تا کون طلوعه اکند و قتی در
طلدغی ساعت احکام و قتی کر تا شفق اما
ایا غما اشم و قتی در شفق شول اقلند کم کن
طلو نو غدن کور نور کن طلوز کن قول کور نور
انون اول شفق در کمر اقلق کور نور اول
شفق او با جمعی یسو و قتی کور نه وقت کم یسو
قلدی و تر و قتی کر تا ارته اولنجا یسو کم
وزک و قتی در اما سو کلو در تکریم تعالی صفتند
ارته کی ایدک اولنجه قیب اندن قلمتی و اوله کما

الک
مکر

کوند کورک

اونه یای کونند و کوزک الک آیند و یازک
صوک آیند اکند و صوغا در کن قیب قلمتی و
کنش طولنما یقین قانجا قیب قلمتی و یوز نمازی
و دنک اوج بخشندن بزخشی کاجحه قیب قلمتی در
اکر اوله نمازین مسجود قلمتی انتره تا خیر نیا
اکر او نده قدر سا خود تا خیر لیا و قشند. قلا اما
وتر نمازین او یا نو بلن کنی اریا یقین قویا
یکری بودر اما اوله قش کونند. نیز قلمتی لقی
سو کلو در و اشم قش کونند. نیز قلمتی مسجود
و درخی بو لت کونند. اکند و نمازین و یسو نمازین
نیز قلمتی کرک وینه بو لت کونند. ارته نمازین و
اوله نمازین و اشم نمازین کچ قلمتی بکر کدر اما
اوج وقت اچند. نماز قلمتی مکروه در بر کون

دو کز قان کی سوچی کبی و توفی پوتی کبی اتی تیز
جانور تو سدی کی و دکلو درت ایتلو جانور
پوتی کبی اما بخش مخته دو کز طونک درت الو
سندن بر الو سنا صوابی دیکجه ناری نغزاتی
یز جبا و رر سدو کی کبی و دخی اتی تیز جانور
قل پوتی دخی بالیق قانی دخی قته و انگ صا
لباس کبی اما درم دو کز ایشو درم درم
کشن در رر اگر بخش مغلظه کور نغزه توفی
پوتی کبی قیا سلام بودرم اغرا اولانماز خلقا رر
اگر کور تیز سا سدن کبی یا سوچی کبی درمی الجیله
بلار و الجی بر آدینک اباسی قدرجه در معنی
طونه سچی دکسه دخی یا یاسا ایا قدرجه اولسا
اول طونه نماز قلمتی رواد کل آیه قدرجه یوغسا

نماز قلمتی

نماز قلمتی رواد و کور نور بخش طونه و جگ
کدجه یومتی کرک بو نغندن صکره بر تده زنگی
قالورسه قورمز اگر کور نغز بخش طونه دکسه
اوج کر تلمتی کرک بو نغندن صکره بر کر صغتی
کرک و قور تلمتی کرک و اگر دکسه بند غنما صغتا و قور
نغز بر نغسه اولسا بعدای کبی سو چا د شیا
اصلسا اول بعدای اری نغز الا نغسه کیم قویه ز قیند کر
اندن اری اولو اگر چلکا یا حوا نغز بخش د شیا
اگر قینسو در سا اول اتی و در اوز اگر قیند کر
دوشتر سا اتن جقره کر اری بو یالو اما شید یکن
ایندو کز طهارت اصلیدی و بد قلسی یو
شدن کر و نغز ایدی لوم بو باب نماز یا بدون
ریس فصلی و از در **فصل اول**

يَتَقَلَّبُ اَيْلَسَاكُكُ وَاَدْرَسَاقَتِي يَا زُقُلُوا اَوْلَا
 يَا زُقُدْنَ تَوْرَتَمَقَّ اسْتَبِيْنَ بِرَاَلْتَوْنِ كَمْ بَهَا سِي يَا
 اَوْجِ يَا اِي اَيُّه اَوْلَا وِرْسَاكُكُ اَكْرَبِي بِي
 بَحِي التَّوْنِ وِرْسَاكُكُ اَكْرَبِي كَوْنُكُ بِي دَرْمَا
 يَا اَوْكَلْمَزَّ بَانِي بَارِي اَوْلَا صَوِي دَرْمَا يَا
 قَرِي كِي دَرْمَا يَأْسُدِي دَرْمَا يَاعُوْرَتِ اَلَّه
 اَوْكِي قَانِي دَرْمَا دَكْرِي نَا ز اِجُوْنِ بَرَا بُوْرِي
 اَلْسَاكُكُ دِي اَكَلْمَزَّ نَا ز قَلْمَزَّ كُرْ اَعْلَانِ طُوْر
 عُوْرَتِ دِي قَانِي دَرْمَا نَا ز قَلْمَزَّ كُرْ اَوْجِ
 دَرْمَا كُرْ اَوْجِ اَوْ دِيه وَا نَا زِيْنِ اَوْ دِيه
 نِي كَمْ حِيضِ كِي **فصل** اَكْرَبِي كَوْنُكُ نِي نَهْ يَا
 طُوْرِي نَهْ حِيضِ دَكْرِي صَوِي لَهْ يُوْسَاكُكُ اَكْرَبِي كِي لَهْ
 يَا كَلِي صَوِي يَلَهْ يُوْرَسَاكُكُ رُوَادْرَا اَكْرَبِي اَعْلَهْ يَا

دوله پور

سُوْدَلَهْ يُوْرَسَاكُكُ وَا دَكَلْمَزَّ اَكْرَبِي كَوْنُكُ اَكْرَبِي كَوْنُكُ
 دَكْرِي اَكْرَبِي اَوْلَا مَرْدَا رُكْ جِي وَا رَسَايِرَهْ سُوْرَهْ
 كُوْرِي جِهْ كُوْرِي نَا اَوْ نَجْمَهْ كُوْرِي اَرْدَرِي عِي سِي كِي يَأْسُدِي
 كِي يُوْرِي نَجْمَا رُوْمَزَّ اَمَّا اُوْمِيْدِنِ حِيضِ صُوْمُ كَمْ مَنِي
 بَحِي دَرْمَا جَاعِ اَلْيَكُ طُوْرِي نَا دَكْرِي قُوْرِي اَوْ مَغَلَهْ
 اَرِنُوْرِي يَأْسَا يُوْرِي نَجْمَا رُوْمَزَّ اَكْرَبِي جِهْ كُوْرِي
 حِيضِ دَكْرِي سَلْمَكُ اَرِنَا اَكْرَبِي حِيضِ دَكْرِي اَوْنِ
 اَوْلِي بَرَا وِسْتَدَهْ اَوْلِي حِيضِ قُوْرِي اَكْرَبِي اَوْلِي
 اَوْلِي اَرَا جَعْدَهْ نَا ز قَلْمَزَّ رُوَادْرَا اَوْلِي اَرَا جَعْدَهْ
 طَرَا عِيْدِنِ يَمِ رُوَادْرَا اَكْرَبِي كَوْنُكُ طُوْرِي نَا يَأْسَا
 حِيضِ دَكْرِي كُوْرِي كَمْ اَوْلِي حِيضِ مَغَلَطِي اَبَرِ دَرْمَا
 دَكْرِي عَنُوْدَرِي نَا زِي نِيغَمَزَّ اَكْرَبِي دَرْمَا دَنِ اَرْتَقِي
 اَوْلَا نَا زِي نِيغَمَزَّ اَبَرِ اَلْبَتْدَهْ يَمَقِي كُرْ وَا حِيضِ مَغَلَطَهْ

مسخ ایلیک یقندر اگوسو و یسا اوج کون اوج دون
 مسخ ایلیا ارنق ادر مسخ باطلدر و درخی بر
 ادرکن ایاغندن چتر مق یا خود ایلرین اولنگ
 اوزرنده قیاری قنادرکن چتر مق مسخی باطل
 قنور و اگدوش ادرک اوزرنده یا خود مشلو
 جوب اوزرنده یا خود کی سنی اوریش جوب اوزرنده
 مسخ روا ادر سکین اوزرنده و دستوانه اوزرنده
 روا ادر کلدر اگوب کو تک باشی بارتی اولسه
 بغلو اول باغ اوزرنده مسخ روا ادرکی اورنج
 ابوستلمه یکن یا خود ابوستنه کن درخی بغلده
 درخی روا ادر بر کو قان ادرسه اکر رکبیدن
 کدرسه کهر قان اقر اولسه اول رکبیدن اوزرنده
 مسخ ایلیه رکبیدن اچمه نیکم اول رکبیدن بخشی

صلح نری اوزرنده

صلح نری اوزرنده درخی اولسه اول اری بره
 درخی مسخ ایلیه **فصل حیض** اما عورت
 اوج کون و یا اون کون حیض کورده بو ایکنیک
 ارا سنده عدد حیض اول عاد تدریم یعنی
 بر عورت بریح کون درت کون یا پیش کون
 به الی بی بیسی به سکن کون قان کورده درخی کسلو
 نیم کونده عاد ندرسه اول انگ حیض کونلر
 اما عورت کم یل اون اکی آی الی کون قان
 اول الی کون قان انگ حیض در اول کونلر
 اچینده رمضان آی کلرسه اوج دیمیا و نماز
 قلمسا گرگ ارنده و غندن صکره اورجن او در
 و نمازین او در اول کونلر ده عورت قان
 کونک روا ادر بو حیض کونلر نه ارجور

گو و دوز میا اگر بر کونک ابدست او لمنا نماز وقت
 صومیا اولیا بر او قیامت بر چو رسند صورتک
 بو نمزسه یولد اشندن صورتک کرک و زمرسه
 بهار ستم صتار سه الا اگر ادرق بهایچه المیا ستم
 ایلیا نمازین قلا اگر بر کونک یونا جی برود زخم
 اولسا اول اریه مسج ایلسا کرک ابرق برین یوسا
 کرک اگر ادرق ز خلوصه نیم ایلسا کرک ادرق صاع
 ایسا بر سا کرک تیمیمه یومنی قدر ارایه کلمه **فصل**
المح بر کوا بدست الی اشدن او و کن کیمه اندن
 بز زمان انوکله یورسه اندن ابدستی صنایا کرک
 او نده یسایچه او نده یسایا او کله ادرقی اول ابدستی
 صند و غی وقته کن ادرک مسج ایلمک روا در
 و اگر اوج کونک یوله کونک دیه اوج کنا کن

ابدستی صنایا

ابدستی صند غی و قناد کن مسج ایلسا روا در
 ادر غی عورت دخی مسج ایلا یک ابقلم بر او خلد
 اوج بر یغیل بلد زندن بکا وین چکسه کرک شو یله
 کم اول خلد ادرکند کورنه اگر ادرکند بول
 قدر دگ اولسه کم ایق بر مقبلندن اوج کچی
 بر مق سغا جغنه انگ کی ادرکه مسج ایلمک روا
 دکلدر اگر بر یلکوز ادرکند دیکر لرا اولسه
 شول قدر کم بر اریه کتر جک اوج بر مق صغار
 اولسا اکا مسج ایلمک روا دکلدر اگر بود و کمر
 دلو جکلدر اکی ادرکند اولاجق اولسه مسج ایلمک
 روا در نیم ابدستی ضر تیمی دخی ضر و دخی بدست
 بنگ کی دخی ابدستی ضر یعنی بو کومقیم ادرک
 بز کون بز و ون مسج ایلد و کندن صکره ابرق

بلور و قیمتی ناکار زیان دخی اولماز بی
 ایله اولجی تیم باطل اولر بر کوجنب اولدی و یا
 ابدستی خندس صو بولدی و صو بولدی قونیدی
 صو قدن یا صوصایم و دی قور قدس یعنی صو
 و آرا لا بلور کم صوی قونیر سه یا قنده صو لوقی
 و کلدر صوصا یختدر اول صوی کزنگ کرگ اچک
 اجون تیم امانی کرگ مان اجون اول تیمله مان قلد
 صکره صو بولجی اول تیمله قلدغی نازی دندریا
 اگر اول نازک صوک و قندده صویه ار چکن بکر
 بکر اولدر کم قلیما صویه ابر شجه قیا صویه
 ابر چک اول نازی صوک و وقت اچکد ابدستی
 الا قلا اما بر کونمانه و قندده الا بلور کم اول نماز
 و تپی جعقی صویه ابر شریتم الب نماز قلمی کرگ

صودن اولدی

صودن اولدی نازی قضایه تجابه اگر بر کوی پر ام
 نازی نه ایشدی ابدستی یقندر بلور کم ابدسته مشغول
 اولر سه پر ام نازی فوت اولر تیم الب قلمی کرگ
 اگر جبار نه نازی دخی ابر شیک اولر سا کم ابدستی
 اولیا فوت اولر جفن بلر سا تیم الا قلا اما جمعه
 نازی نه ایشدی ابدستی یا اما ابدسته مشغول
 اولر سه جمعه نازی یقندر ابر شیم ابدسته کرگ
 ابر شیمسه ابدست الا اولیه نازی قلا بیره کوق
 نازی نه کج قلدس شو بکر کم تیم ارسا وقت اچکد
 ابدست ارسا قضایه قلدور تیم الحق قلمی کرگ
 رواد کلدر ابدست الا ارسا قلا از بر سا
 قضایه قلا اگر بر کونک صوی اولسا الا اوتسا
 تیم السان قلسا صکره صویه ارسا اول نازی

بِرَادِمِ بِنَجْحِي اَرَسُو نَدِيْر اَرَسُو نَ الْبِي دَامِ
وَكَمِ بَرُو دَامِ دَرْتِ بَرُمَقِ دَرُو كَمِ بَر اَرَسُو نَ
بِكِرِمِ دَرْتِ بَرُمَقِ اَوْرُو كَمِ بَرُمَقِ دَرْتِ اَرِيَه
اِيْتِيْجِهْ دَر اَمَا يِيْمِ اَو لَدَرِكِمِ اَرِيْ طَهْ اَقِ بُو كَه
دِيْ نِيْتِ اِيْلِيَا نِيْتِ اَو لَدَرِكِمِ اِيْدَهْ نِيْتِ طَلَمِ
كَمِ يِيْمِ اَلَامِ نَا مَزِ قَلْمِي اَجُو نَ اَرِيْ نَعْمُو نَ اَكِي اِنِ
طَهْ اَغِهْ وُرَهْ دِيْ سِيْكَ اَتَدَنَ اَكِي اِنِ بُو زِيْهْ سَرَهْ
شُو يَهْ سُو رَهْ كَمِ هَبْ بُو زِيْهْ اَلِنَا قَتْلَرَهْ اَلْدِي
اِيْر شَا اَتَدَنَ اِيْ كِي اِنِ طَهْ اَغِهْ وُرَهْ صَاغِ اِيْلِيَهْ
صَوْلِ قُوْلِنِ سَرَهْ وَصَوْلِ اِيْلِيَهْ صَاغِ قُوْلِنِ سُوْرَهْ
بَر مِعْنَدِ بُو زِيْ كِي وَا رَسَهْ چِقْرَهْ يِيْمِ اَشِيْ بُوْرَهْ
رُكْمَهْ جُنُوْبِ اَو لَسُو نَ كَرْمَهْ اَبَدِيْزِ اَو لَسُو نَ اَمَا
اَلْدِيْنِ قُوْلِنَهْ سُوْرُوْ كِي وَ قَتْنِ دَر سَكْرَهْ دِيْ

بِهَلَامِ كَر

بِيْلَهْ سَرْمَكِ كَر كَمِ يِيْمِ طَهْ اَغِهْ قِيْرَهْ اَو لَا كَرِيْجِ وَ زِيْجِ
اَهَكِ وَ سَرْمِيْلَهْ سُوْلِ وَ قَتْنِ رُو اَدَرِكِمِ اَو لَسُو نَ
اَو لَا اَمَا بُو دُو دَكَلْمِ مَرِيْ كَمِ بَر جِيْ سَدَنَ اَو لَا اَنُوْ كَه
يِيْمِ رُو اَدَرُو دِيْ بَا قُوْتِيْلَهْ وِ پِرُوْرَهْ وَ مَر جَانِ
وَ طَا شِلَهْ دِيْ يِيْمِ رُو اَدَرُو اَمَا اَلْتُوْنِ وَ كِيْلَهْ رُو ا
دَكَلْمِ اَكِرِيْجِهْ طَهْ اَقِ كِي نِيْتِ اَوْرُو سَا دِيْ اَلَا مَكْرَهْ
طَهْ اَغِهْ قَرِيْشِشْ اَو لَا وَ طَهْ اَغِي اَر تُو خُوْ قِ اَو لَا اَمَا
اَمَا كَر يِيْمِ اَلَا دِيْ مَسْلَمَانِ اَو كَمِ اَو لَ اَبَدِيْلَهْ
نَا مَزِ قَلْمِ رُو اَدَرُو اَمَا بَر كُو مَسْلَمَانِ اَو يِيْمِ اَلْدِي
دِيْ نَعُوْذِ بَا بِلَهْ مَرْتِدِ اَو لَدِيْ سَرِيْ نَا كَر وَ مَسْلَمَانِ اَو لَدِي
اَنَكِ اَبَدِيْ سِيْ مَرْتِدِ اَو لَدَعْتَدَنَ اَوْرِيْ صَمْتَرِ اَمَا نَكِمِ
اَبَدِيْ سِيْ مَر سَا يِيْمِ دِيْ صَر اَمَا بَر كُو صُوْبَلْمَعْتَدِ
عَا جَر اَو يِيْمِ اَلْدِيْ بَعُوْرِ صُوْرِيْ بِلَدِيْ وَ قَتْنِيْ دِيْ

بِهَلَامِ كَر

اوله اگر ایامین یو بدیسه برین دکنده درخی
ایقلین بویه اول ابدستله نماز قله درخی برابوت
المق مکروه در اما غسل ایلمک اجنده نقدر صو
ایشه کتمک کرک ایدب در لر الا محققا کما
اعتبار ایلمن مقصود ارنقدر بول صوده و
صوده اما دینه کنی و پیرام کنی و کعبه ده
اعوام بغلیج کنی و قربان پیرامنگ عقیبی
کونند و اولمش کنی یومق سنت در بر جگر
ایدز الویون کینه سنت در غسل ایلمک الوی
یغلیق فرض کفایه در بر کنی بو یحق فلا تنک
بویندن دوش بر جگر ایدز او لویسی یومق
واجب در اما لیکه کر جک کون و عرفات طایغه
یحیی کون و کافر مسلمان اوجتی و د لونک اصحا

کر جک غسل

کر جک غسل ایلمک کر کرد **فصل التیمم** اگر
بوه کوشمرون بر میل اراق اولسه یا درخی از یوغون
اولسه انون جنب اولسا صوچه بلسا نماز وقت
کلسا الا صوق اولسا سول قدر کم اول صویس مؤید
صیه و اولز اولسا قات مجی وارد بکنم اولسه
صو التیمی یا خود صویسی بوژ و لیکن صو قینده
یزیحی جناور و از و یا خود قنوسی و یا د شتی و یا
د یا قینده امانت و از او غلته در و یا خود ایت
بیا در و یا خود صویس کوردی صو دینده قعاسی
بق صو حو معاش بود د کلر نزل و کلنک طر اعلم
تیمم المق و نماز قلیق کرک اما میل دد کمر فرسک
الود بر الویسی در فرسخ دد کمر اولن اکی سیک
ار مدز ایلمه اوجتی میل درت سیک اوم اوکر دکر

او غمقلق و نماز اجنه قعهايله كللك ابدي
 صر اما قعهايله كللك كشتك ابديستين صر كم بالغ
 اولمش اولالا او غلن نماز اجنه قعهايله كللك
 ابديستين صر اگر بالغ كشي جنازه نمازین مكرن قعهايله
 مكرنا ابديستين صر قعهايله كللك اولدرك نماز اجنه
 يكن شويله كللك قشني ان ايشده اگر يركو دگرين و سا
 ابديستين صر اگر يركويه غسل واجب اولسه اوج تته
 اشلك گرگه نماز قلمغايرمه يا بس لازم اولدركيم
 بر فصلده و دخی آن بیان قلا و ز **فصل**
 آدمیدن منی كلك لذتله اته اته اكا غسل فریضه
 اولدیا دخی دگرين عورت فرجه كه تركنه دكن
 الت ساگرگ صوری كلسون گرگ كلسون غسل لازم
 اولد و ارد دبرندن دخی حكم شويله در اونه دخی

اوله غسل

اوله غسل لازم اولد و دخی و شده اعتلام اولدی
 غسل لازم اولد و اگر اول بولنه سا و یا اول و یا
 نشانی بولنه سا غسل لازم اولد و دخی عورتك
 حیض دخی و اعلان طهرتك قاتی دخی غسل ایلک
 فریضه در اما غسل ایلک فریضه لر او جدز بر
 اغرنا صوور مكدز و دخی بوزنه صوور مكدز
 و دخی تین تام بو مقدر و صابی وین اولمكدز
 اما غسل سنتلر اکی ان او جگر بو مقدر
 اندن فرجی بو مقدر اندن بچندن نسه و ار
 بو مقدر اندن اغرنا بوزنه صوور مكدز اندن
 ابديست الملق در ایکی ایباغن بو ممق گرگ اگر غسل
 ایلدی یه چوور سا و اگر بو کلسا ایلدین و
 بو یا اندن باشسا و کوه سا صو قویا و ساچان

مقصود بودند. فریضه یوم کتور مکرر او یک
صوکر تباوت ایلمان اندی بس درت سنه ابد
اجده. ساقلمن ^{فریضه} در ترتیب حکمک سنتین
یعنی الک یوز بتمده و اردجه فولدین بتمده
اردجا باشنا مسیح و رکده اردجا بقلین
و بلس بری بری اردجا بتمده ایرق این اشک
اشبود کلی سنتد اما ابدتک تلفظی مسجلم
بویننا مسیح و رکده و صاعن او کدن بو مقده
و ابدت الرکن سو بلمک و کندن یا و دم
یعنی کبه سو قودت کند و ابدت ایما کند
صو قویا یویا و اللین سلکیمیا و مقمیل سلکیمیا
سنت اولدیم بیغامر علیه السلام انی الکسنة
اشلدی و مسج اولدیم بیغامر انی ارادنا اشلدی

وقت اول

وقت اول را شکر دیا اما ابدت کی بولدن کلن سنه
ضر یعنی اردون غایط و او کندن بول عورتیک
او کندن چمن بل ابدستی صماز الا مکیم کسی بر او
اولا ایله اوجی او کندن کلن بل و جی ابدستی ص
و و جی ابعی طلو قمتق ابدت ضر کرکه اول
طعام اولسون صغرا ^{کرکه} اولسون قان اولسون اما کر
صافی بلغم اوجی اولسا ابدستی صماز اگر قان
قیسه اغزی یارنه قنبت اگر قاندا اغزی یاری
از تو عجب ابدت صغرا قان اردو عجا منه
اویق لک کرکه چلق قوین کرکه یا تو کن کرکا طارین
اولسون ابدستی ضر اگر بر کو او تو کن اویسیا اورد
طرن اویسه یا سجده و و یکن اویسیا یا رکوعده
یکن اویسیا دشمن سا ابدستی صغرا و اسر کلک و و جی

دو تہ جب پورہ سلنہ ایچی طائیلہ از دندن او کتہ
سہ او جچی طائیلہ او کندن از دندن سر و سلند
صکر صاع الہ صوالا وخی صول الیکم یویہ اول
بکر کتہ **فصل** بانه و از مقدن صکر طہارت
المقدرة و طہارت القدن صکر ابدست المقدرا
ابدستک فریضہ لیس درت در الک یوز بومنی ایچی
قولترین یومقدرة در سکریلہ او جچی باشنہ مسخ
ایکک در درت تختہ بزختن در دجی ایقلین یومقدرة
طبقریلہ و بیتہ ابدستک سنلرس اول ای این یومقدرة
اوجسوز اندن نکرینک ادن اکتی در ابدستک
الکندہ اغرنا مسواک یومقدرة و ارسا اما مسواک
بزاغ در مکہ پورہ بستہ اول اگر مسواک الہ کریمہ
بر مفعن اغر نہ صوفہ اندن اغر نہ صوورہ صوور مکدہ

ابوبکر

ابدہ نبت قلدہم حدیث ارتق اجون یعنی ار سرتقی
کدرت نماز بر مق اجون و باشنہ بلیو و رتک الکین
یوزین بومق اندن قولترین بومق و اندن باشنہ
مسخ و رتک و اردجا ایکی اباعن یومقدرة بوارادہ
بر شوز از زمین کرک کم مشکل لرحل اولتی محمد و مہ
معلوم اولسونکم مکرس تعالی قراندہ پوزر کم بہرک
ابدست اولماسہ و لکم نماز قلا بر زمین یسون و
طلبین در سکریلہ یسون و باشنہ درت المودرہ
الوسین مسخ ایسون و ایقلین طبقریلہ یسون
در اعیوس بوایدن شویله اکندہ کم ابدست اصندہ
اوج سنہ یعنی کرک و بر سنہ مسخ و رتک کرک
اگر بر آدم الک ایقلین بوسا اندن یوزین بوسا
اندن قولترین بوسا اندن باشنہ مسخ و رسا روا

اور مق مکروه در اما کندوزین بر اعلیٰ ارد
یا بزه یواز اردنده یا بر چغندر یا بجزند کز لئو اتر
گرت اتر دین اول سلنک طاشکین حاضر قلب
اور ساگرک قلیه قرشو اتر میا ارقاسن و قلیه
قرشو ایلیا و آیه و کونه قرشو اتر میا و ارقاسن
دینی ایلیا اتر سی یه کلجک آرتن آرتن چرمه
شویکم تمام اتر دینی و قین تمام ابلش اول
اوتر دغندن صکره سو یلیا تا دور نجه اتر دینی
ساعت آیدیم کم اعوذ بالکریم من الجبایت و
من الشیطان الرجیم صول یانین سا اتر کم
کجمنیا قرتلغندن کرو صور که اتر میا ادر میل
کلیسی اشد لوز یزد اتر میا ادر میل اتر رب
کلی اوجک یزد اتر میا و اغلر کلکی ندر

انعامی دین

بیش اغاجی دیند و یول اورتسند و قتی یزوه
ویله قرشو و طرز صوا جند و غسل ایلیکی یزوه
اوتر میا و اورد و طوزر کن اشیا سلند کی طاشک
سلن یوزین یه قوبیا و بجن طراغله اوریه
و صو و کلکا اتر دینی یزوه طهارت لیمیا یزوه
وار اذن ذکیرین اووه او کسه قوه نسه
وار سه چقون دیو کتد و ک و قین صول ایغن
وصاغ ایغن اتر بصره اذن آیدیم کم **غفرانک**
ربنا و البک المبرک اما بکر اولدیم اوج
طاشک سلن اگر اوج طاشک ارنه سه قاج طاشک
و گیکه نیک آید یسا سلنک زو ادر الا اتر کل
و قین اوله و یتر نسبه و جتا و راله و جتا و ز
بیزوبه سو کلکا و صاغ ایله سلنیا اک بر طاشک

صوی هب در حق کرک کم قومی ار نه اگر اوله او
کم قویک صومی کر او تا در تب اول صومی اول جا کر
بر اقا جله دخی اوبچی نشا نیکلر او ن قوغا چکلر کوره
اول نشان دن نغدر اکلوز وینا اون قوغا در کر
اول قدر کر و کر تکر تا اول اوبچی دکا نجه و اگر
ادم برد قدن اجبا انک صوکی یا ات صوپک
نکم ای نیر جانوز و ارسه صکر بی یله ابوست
المق رو ادر و اگر ایت صوکی با هکوز با سرتلا
صوکی و قیلان صوکی فردا در اما کدی
وسلما یورر توق و طغان و دو لچ و طوشان
جل و قوغون و قرتل و قوغا صوکلری مکر و در
یعنی اول صویله ابوست المتی بکر کدر و یلان
و سجان و اشک و قمر مشکو کدر یعنی مسلمه دیار

معلوم دکا

معلوم دکا بیره گو ابدست ایچی صوبلما اشک
صوکر دن ارتق اول صویله ابدست السا کرک و نیم
دخی المتی کرک صونک حکمی بودر اندن کر و استنجا
حکین اید. لوم **فصل** اگر بیره گو یاز یا ورمق
استا کند و زنده تکر سی ادر سی یاز لو یا قران ایتی
یاز لو یا پینا مبر ادر سی یاز لو و ادر سا کدر سا کرک
ابو حنیفه رضی الله عنه صور و یله همیکل کتر تک
ننه در د و د یله ایتدی همیکل حایل کتر تک نر کیشی ایشی
کم افر شدن و تکریدن و تکرینک رسو اندن عاتقل در
ر زهار آن کو تری دو کک ددی منصور همیکل
کو ترة ترق اعاج او زوسی و این طراخ بسط
شیرنده پیر میشدی بزم حایل کتر سه و یک کم قبار
انک اولسون دبو پور میشدی و یا بند اچلب

وزنی در جنبی در یعنی بر صومیرم اول صوصا
کوثر صواولا صوبامردار دوشبه آدن کوثر
اولسا اول صودن دادی و تقوسی و زنی قنسا
اول صودن ابدست المق روادز و اگر شکل
و غیر غی اوری وارو و قرینا و طکر کن توردی
و قرین صواجده اولسا اول صومردار اولمز
وونی بالیق وینک وینم صوده درز جانوز کر
و ارسه صوده اولسا صومردار ایلز لاکر
صویله بزکز ابدست السکر اول صویله اکلین
ابدست المق یقذر الا لکم ابدست الا لکم یقذر
ایریت بر آری زده دو برحق ان ایجت روادز
و نه وری کم سپیلر ان قوغا ایلیت صودیمق
و مطرا قلب صو کوثر ب و صو کتق ایلوب

اجندن صو

اجندن صواجمک روادز الا ادم درسی و کلون
درسی سلیب طومغا یرامز ادمینک صابجی و الو
و الو جادو رک و مردار اولش جبا و رک قلی و یکی
و سکرسی و سوکل و طینغی و پیترسی ارددز اگر قوییا
بر قوین قینی یا بر دو و قینی یا اکی دو و قینی یا کوثر
پوقی یا سرحه پوقی و شسا اول قوی صومردار
اولماز و اگر سچان دوشب قوید و اولز سر بکرمی
قوغا صودر تملق کرگ بری بری از دنجم کم آری اول
وینم سچان قدر جانوز و ارسا قوید و اولسا بکرم
قوغا صودر تملقا آری اولز و اگر کوثر چین یا توق
و فی نلم بکره بکره و ارسا قوید و اولسا فرق قوغا
صومردی بری از دنجم طر تملق کرگ کم آری اول اگر
قوین باآت یا آدمی دشا دمی اولسا قوید غی

وزنکی در جنبی در بعضی برصویرم اول صوصها
کوثر صواولا صوبامر و آردشبه اندن کوثر
اولسا اول صودن دادی و قوسوی و زنکی قلبا
اول صودن ابدست الملق رواذر و اگر سکل
و قیرغی اورس و آرو و قربغا و طکران قوزدی
و قریحه صواجند اولسا اول صومر و آرد اولمز
و وخی بالقی وینک و نکم صوده درز جانوز کر
و آرسه صوده اولسا صوسر و آرد اولمز اگر
صویله بزکز ابدست السکر اول صویله اکلین
ابدست الملق یقدر الا لکم ابدست الا لکم بندن
ایریت بر آری یزده دو رجق این ایجک رواذر
و نهر درسی کم سپیلر ان قوغا ایلین صودن قوغ
و مطرا قلب صو کوثر ب و صو کق ابلوب

اصدن صواجمک رواذر الا اوم درسی و طکون
درسی سپلیب طوغا یرامز ادمینک صاجی و لو
و الوجا و رک و مردار اولش جبا و رک قلی و یکی
و سکرسی و سوکل و طینغی و پیزسی اردد اگر قویسا
بز قوین قینی یا یزده و قینی یا اکی دوه قینی یا کوثر
پوقی یا کچه پوقی و شسا اول قوس صوسر و آرد
اولماز و اگر سجان دوشب قوید اولمز سکرسی
قوغا صودر الملق کرگ برسی بری از دجه کم آری اول
و نکم سجان قدر جانوز و آرسا قوید اولسا سکرسی
قوغا صودر نیملا آری اولمز و اگر کوثر جین یا قوغا
و قی نکم بندر بکر و آرسا قوید اولسا فرق قوغا
صو برسی بری از دجه طر الملق کرگ کم آری اول اگر
قوین بدات یا آدی و شسا دخی اولسا قوید غی

در کوزه صوی و چایلی صوی و بکار از صوی و میو
 صوی در این صوی لاله ابدست الملق در دست
 اگر صوی جوق در ناغله از سایا خود بکزیس ابرقی اول
 اول صودن ابدست الملق رواد کلدر از صوی
 چقی پیراق دوشه و زنگی ابرقی صسا ابدست الملق
 رواد کلدر و اگر صونک ایچنده بر نسته قیتلر
 اول قیتلر سکرس اری درخی اولجی اولر سه اول
 صویله ابدست الملق رواد کلدر و یا خود یاش
 اعلاج و یا خود بیش سکر صوین چقار سا کر
 اول صویله ابدست الملق رواد کلدر اوزم
 چیقن کس سکر اول صویله ابدست الملق رواد
 و اگر صویله ابرقی نسته قور نسته صوی صوی قیتلر
 چقر سا اول صویله ابدست رواد کلدر و اگر

و اگر کل صوی

و اگر کل صوی کبی در صویله نجس دوشه اول
 صویله ابدست الملق رواد کلدر ایا مکر جوق اول
 چقی لعی شول قدر اولکم بر او جس در بر و جک شولدر
 موج بیاننا کجیا کجین کین ابر شاموج حساب
 و درخی اول صونک در یکدی شول قدر کرگرم
 او حله ایچ دی کوز گیمیا وانی شولدر و در یکی
 ایشوقدر کم ایتدک ایله اولجی چق دوشکی بری قیاد
 بریکجا دین ابدست لار و اوز و اگر اینی در یکی دو
 چه اولر نسه ابدست رواد کلدر ایچنه نجس دوشکی
 قالد و اگر اقر صویله رواد دوشه اول نجس دوشکی
 برک اشغایا برندن ابدست الملق رواد کلدر از اول
 در دار کور نسته هر کلی برندن اول صویک ابدست
 الملق رواد و اگر ابرقی کور بر نسا ابرقی و دیگر قیتلر

قیامت کنی قره کولغندن تورترین و بلنجن
سین معده سندن عصات بزوسنه دیشد کند
عوشمی اوزره سنا کلکه قلاین و قبا سگا کلدیسه
مومینلر با نیلر بقین کلسون و اکا کیک سدورد
بن قدرت الوله مومینله شراب ورم اکیذ و نماز
قلن اول قوم اراسنه واردیه مومین پیغامه
ترا ارسنه کوریه بن اختتام نمازین قلن کولکر چقد
مومینی بدنجی قات کولکردن بوتقار و فردوسه
چقارین ویشونمازین قلا نه وحی کلدیسه مومینا
تم سلامم وکا و تر نمازین سن فکرکن نیم نورما بقا
درر وکل نیم غنیم حقی اچون قنقی مومین کم پیش وقت
نمازیم ختم قلا نورم اکا کتیه سیجه انگ جانن الیم
اول تکریم حقی اچون کم کند و فضیلد بو ضعیف

قلدی بلدیسه

قلدی بلدیسه بوز مجلیس نماز سیه برندن بزاریم منو
بزنجی بزیلش اولادیم بس اشبو قدر و معنی
بخش تو یالم حکین بزالوم مخدوم انی مطالعرب
عله کتوره انشا الله تعالی **فصل**
وصو مخدومه معلوم اولسون کم نماز درست اولماز
ابدست و ابدست درست اولماز تا صوبه اولما
ایریم اکل صو بخش ایلیا اوم کم ایشمه تر تینی اولاد
اما حق تعالی فضل قلدی تویر ادمشله اجد
صوبه بر صفت بعشله کم اما اول صودن ایروق
نشته لره اول صفتی بعشله ای اما اول صفت اکلقد
و ایروق سنلرد ابحق ایرلق وارد اما صوبهم
ایریدرم ار دجیدر ایریم بیس صوفون ایروق
مسیله ابدت الملق درست اولما اما ایردی صو

بِرِكَعَتِ تَكْرِسِ تَعَالَى اِبْرَاهِيمَ اَنْدَنَ حَقِّ تَعَالَى اَنَا سِن
مُحَمَّدٍ مَصْطَفَايَه كَابِنِ قِيَامِ كِنْدُو سِي دَرِ دِي خِي قَات
كُو كِه چَقَرِ دِي وَيَسُو نَا زِي نِ مَوْسَى سِي غَا مِه عَلِيَه
السَّلَامِ قَلْبِي سُو لُ وَ قِتْ كِم عَوْرَتِنَا اَوْ غَلْنِ اَعْرَسِي
اَوْلَدِي وَ قِي نِ لُوسِ طَعْلَدِي وَ بَرِنْدَن اَوْد كُو رِدِي
اَنْدَن دَرْت رِكَعَتِ نَا زِ قَلْبِي اَوْل نَا زِ بَر كَا شَدَه
حَوْر لُ عَوْرَتِنَه مَا بَلَقِ اَيْلَدِي لُ وَ فَرِ شَتْلَرِ قِي نِ لُ زِي
چُو بَا بَلَقِ قَلْبِي لُ وَ اَوْدِي حَقِّ تَعَالَى نُوْرَه دَكْتَرِ
اَوْل كِي چِه اَكَا وَ حِي قَلْبِي اَمَا وَ تَرِ نَا زِي نِ مُحَمَّدٍ مَصْطَفَا
قَلْبِي مِعْرَاجِ كِي چِي تَكْرِسِ تَعَالَى جَلْسِي دَرِ قِنْدَن اَلْ كَرِ
سَشَلْدِي كِر وَ كِنْدُو يَه كَلْبِي اَلْ لَرِي نِ قَلْبِي دَرِ دِي
اِنَّه اَلْ كَرِ دَرِ دِي اَلْنِ بَعْلَدِي اَمْدِي وَ تَرِ نَا زِي نِه اَلْ
سَشْمَكِ كِر وَ بَعْلَقِ شُو نْدَن اَوْتُو دَرِ اَنْدَن

نكته تَعَالَى

اَنْدَن تَكْرِسِ تَعَالَى مُحَمَّدٍ حَسْبِ وَ رَا اَيْدِي وَ بُو سِي
سِي غَا مِه طَا عْتَلَرِ نِ بِنَلَرِه وَ رُو مِ اَوْد مَكِ اَرْ تَه نَا زِي
بِر كَا شَدَه تُو بَه سِي قَبُو لِ قَلْبِي وَ اَرْ تَه نَا زِي نِ قَلْبِي
تُو بَه قَبُو سِي يَا بِي مِ نَا مَانِي حَلَقُو مَنَه كَلْبِي وَ اَو يَلِه
نَا زِي نِ قَلْبِي اِسْمَاعِيْلِ كِي طَا مُو دَن اَز اَوْد قَلْمِ وَ اَكْر
اَكَا فَوْجِ وَ رِي دِمَا مَوْ مِي نَكِ فِدَا سِي كَا فَر لُ رَا وَا وَا
مَقْمُو رِ طَا مَعُو دَه كُو يَنَه مَوْ مِي نِ فَوْشِ رَا حَتِ اَوْل
نَشْكِه كَا فَر لُ دَرِ نِيَا وَ دَه نَشْمِ وَ عَشْرَتِ قَلْمِ مَوْ مِي نَلَرِه
طَاعَتِ اَوْدَه كُو يَنَه كَا فَر لُ كُو تِ مَوْ مِي نَلَرِ دَن قَبْرِ
سِي اَمْدِي مَوْ مِي نَلَرِ دِي اَجَا قِ نَعْنِدِه وَ عَشْرَتِنَه
اَوْلَا لُ كَا فَر لُ طَا مَوَا وُ دِنْدَه اَو يَنَلَرِ مَوْ مِي نَلَرِ
اَلْ كَرِ وَ كِه حَا لِي نْدَن سِي چِ خِي رِي اَو يَا وَ اَلْمَدُو نَا زِي نِيَا
قَلْبِي سِي بُو سِي لِي نِ طَا مَوْ قَرِه كُو لَعْنَدَن سِي نِ

تَمَلُّوْا عَيْدِي لَمْ عَلَي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ
أَيْتِي صَوْرَتِي كَتَبَ الْأَخْبَارُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَبَدًا
بِالْكَعْبِ سَبْعَ بُيُوتِينَ نَمَازَ أَحْوَالِ كَوْنِ كِنَا بَلَدِهِ
كُوْرِي كَيْتِي كُوْرِي كُوْرِي كُوْرِي كُوْرِي كُوْرِي كُوْرِي
أَرْتِي نَمَازِي أَدْمَكْدَرِ أَوْبَلِي نَمَازِي أِبْرَاهِيْمَكْدَرِ الْكِنْدُوْمَازِي
بُوْنَكْدَرِ أَحْسَامِ نَمَازِي عَيْسِي نَكْدَرِ نَبُوْنَمَازِي مَوْسَاكْدَرِ
وَرْتَمَازِي مَعْرَاجِ اِسِي مُحَمَّدَكْدَرِ أَمَّا اَرْتِي مِي اَوْدَمِ
تُوْبِي قَبُوْلِ اَوْلِي مِي اَوْبَلِي مِي اِبْرَاهِيْمِ قَلْدِي مَنْدَه
اِسْمَاعِيْلِي يُوْرِي مِي قَبُوْرِي قَشَاكْنِ حَقِّ تَعَالَى اِنِي دَكْلِي
دَر لُوْعَصْدَنِ قُوْرِي اَوْجَا قَدْنِ بَرَقُوْجِ وَرَبِي مِي
اِسْمَاعِيْلِي عَلَيْهِ السَّلَامِ اَزَادِ اَوْلِي اَكْدُوْمَازِي نَبُوْنِ
قَلْدِي بَالِقِ قَرْنِي دَنِ چَقْدِي جَفَقِ بَالِقِ يُوْنِي يُوْتَدِي
اَوَّلِ بَالِقِي بَرَبَانِقِي يَهْ يُوْتَدِي اَكْدُوْمَازِي بَرَكَاكْتِي

از دوا

دَرْتِ دَر لُوْ قَرِهْ كُوْلَقْدَنِ قُوْرِي قَلْدِي بَرَبَانِقِ مَعْدِي
قَرِهْ كُوْلَقِي اَلْبَحِي دَر خِي بَرَبَانِقِ قَرِهْ كُوْلَقِي اَوْجِي بَالِقِ
قَرِهْ كُوْلَقِي دَر دَكْلِي دَر كِي قَرِهْ كُوْلَقِي دَر اَنْدَنِ اَوَّلِ
اَوَّلِ بَالِقِ اِنِي قَتَقَزَلِ اَتِ حَرِيْ كَرْتِي كِنَا رَتِي بَرَقْدِي
اَنْدَنِ حَقِّ تَعَالَى قَبِي اِنَا جِنِ اَنَكْ اُوْرِي نَبِي تَرْتِي
اَبْرَاهِيْمَكْمِ قَبِي بَر اَعْمَدَنِ سِيكْ وَسُوْرِي سِيكْ
اَوَّلِ جَانُوْرِي اِنِي اِنَجِدِ مَسُوْنِ لَرِي اُوْ اُوْسْتِي قَبِي
بَرْتِي اَنْدَنِ بَر كَجَلِكْ بُوْرِي مِي بُوْنَكْ دَرِي مِي بَرْتِي
سُوْبَلِي يُوْنِي سِيكْدِي اَنْدَنِ بُوْرِي مِي سِيكْ
اَدْمَكْدَرِ اِحْنِي بِنَا مَبْرَلِفِهْ وَرَبِي دَكْلِي اِيْمَانِهْ
كَلْدِي بَلِي اِحْمَاقِ بُوْلِي بَلِي بُوْدَكْلِي اَكْدُوْمَازِي بَر كَاكْتِي
اِدِي اَمَّا أَحْسَامِ نَمَازِي مِي عَيْسِي بِنَا مَبْرَطِيهِ السَّلَامِ
قَلْدِي بَر كَعْتِ اِنِي اَجُوْنِ بَر كَعْتِ كِنْدُوْمَازِي

کم نیم نمازم و ترور اول قومیا اندن ایدر با عثمان
آدم او غلبتی جان نزعنه گرفتار او بحق شیطان
ایمان قصدن فلا سیدر بوالقی نماز مؤمنک الی
یکاسندن قوس بکچیلر اولسه در شو یلکم شیطانک
زهره سی او یما مؤمنایقین کلمه کما با عثمان اول
وقتس کم مؤمنی التدر اول قراکوطه اتی اخذ، قویله
بیریزگیشی کم انک دوستلیغی دعویسین قلوروی اندن
بوز و ندرن و کوزین اچه کندوزین شو یلکلی قراکوی
اجنده غسریبلعد، کوره او دن برقدن ایرلیش
دوستلر و ندرن اشلر صحنندن جداوشمش محروم
اولمش اندن زاری زاری اکیله کوز ندرن باش
یرنه قان دوکه اندن تگوس تعالی منکر و تکبیر، بنوره
وارک اول قولدن سوال ایلک اندن منکر و تکبیر

هسته کلار

هسته کلار صاعیدین یکا دین ارته نمازی قرشویا
تکبیر و تکبیر، فصیح دل برله سویلیا ایدر کم نیر
مؤمنی نه دتت در متی استرسن کم اول دنیا ده
ارته نمازن قلوروی اندن صورلندن یکا دین کلار
اوله نمازی قومیه او کندن کلار اکند و نمازی قومیا
اروندن کلار اکتسم نمازی قومیه ایا غندن کلار
یسو نمازی قومیه اندن باشندن کلار و تر نمازی قومیه
اندن بونکر ایدر کر بوکا پیش بکچیلر مؤمنسن
کم بریم بونکرس ورمعا کوجرتیمه دپه لاندن بارما
بارس تعالی ایدر کم سیر لکدک بن آبی کند و فضلیم
سوارشتم برله یستقلعیله اویره یین اندن حق تعالی
اویدر رحمتن او سترنه صابو قلا **اسا اویض**
روایت قلور این بجا سندن ابن عباس روایت

چندین کتبی او یک تنی از وی کبی اولدی اندن
تعالی جل جلاله محمد مصطفایه ایتدی التکل بویش
نمازی کم فلا رکهل لکنه بزم عظیم عطمت حق خون
نمازین الکنسه قلائک باشندن کوده سی کوکنه
دکن طامو اودنه حرام اوله وهر کم اوله نماز
الکنسه همیشه قرسه کوده سی کوکنه دکن طامو
اودنه حرام اوله وهر کم الکنسه الکنه و نمازین
قرسه دزنه دکن طامو اودنه حرام اوله وهر کم
احرام نمازین الکنسه قرسه طوبینه دکن اودنه
حرام اوله وهر کم بشو نمازین الکنسه قرسه طوبینه
ای جان طامو اودنه حرام اوله اندن رسول علیه
السلام سوندی شاد لکنه بویش نمازی امتجون
قبول قیلندن اندن عثمان رضی الله عنه صور دیلر

نمازین

نمازین چون پیش در ایدر بندخی رسول علیه السلام
صور دوم و ذراع حج کینده ایتدم یا رسول الله
نمازین چون پیش در اندن رسول علیه السلام ایدر
یا عثمان ابلیس علیه السلام مؤمننا و سوسه وریکه
کلور پیش یکا سندن بر صاغندن کلور بر صوغ
کلور بر او کندن کلور بر او کندن کلور بر او کندن
کلور اندن حق تعالی بویش نمازی مؤمننا فریضه
قلدی ابلیس اگر صاغندن کلور سه اده نمازی
قومیا صولندن کلر سه اوله نمازی قومیا او کندن
کلر سه الکنه و نمازین قیما اودندن کلور سا اشم
نمازی قومیا الکنه کلور سه بشو نمازی قومیا
اندن عثمان رضی الله عنه ایدر بین ایتدم یا رسول
الله بوقار و ذن کلور سه نته اوله دوم ایتدی

عج دکلر اندن ادمک کوزندن جای کدر وی کند
عزیزی اکالستردی ادم علیه السلام بقدری کوزدی و نشد
بزیلش کم **لا اله الا الله محمد رسول الله اندن ادم**
صی الله ایدر الاهی سون محمد خسر متیحون کم عری
انک ویله بر مشین بن ضعیفک تو به سن قبول قلع
دوی اندن تکرر تعالی ایدر یا ادم نیم عظم
حی ایچون اگر ایتمک کم اول اداسی خسر متیحون
کافر لر طاموبه تمیغل دیسک دعالی ر و ایلمیا
دوی امسا شوسوز نوریت کتایندن و ایچیل کتایندن
وز نور کتایند ادمک تو بهی دخی بزیز و عمر لیلی
یازلب در ز اندن ادمک تو بیسی قبول اوجی
باشندخی دمر کوزدن جبر ایلمکه کله ایلمدی اندن تکرر
تعالی صفر تبه عرض ایلمدی تکرر تعالی پرودی جبر ایلمکم

اینگل ادم

اینگل از تنی کز سون کنجی صبح تمام طبعی اکی
رکعت نماز قلسون اگر نماز قلمق استر سه قلوب
سندن او کز سون دوی اندن جبر ایلم علیه السلام
رسالتی ادمه دکر دی همین ادم علیه السلام
ارته نمازن قلسدی دمر کوزباشندن کوکینه اندی
ینا شکایت قلدی اندن حق تعالی اوله نمازن
پوزدی اوله نمازن قلعق کوکینه کوکینه
اندی وینا شکایت قلدی اندن حق تعالی کیند
نمازن پوزدی اکند و نمازن قلعق کیندن دوزنه
اندی وینه شکایت قلدی اندن حق تعالی اخشم
نمازن پوزدی اخشام نمازن قلعق دوزندن
طوبغنا اندی وینا شکایت قلدی حق تعالی تسو
نمازن پوزدی تسو نمازن قلعق دمر کوزباشندن

اولون تقصیه عفو اولر ابو بکر رضی الله عنه
تازه چون پیش در ایستد بدی رسول صورت
کم یا عمر اول وقت کم اوم اجماعون دنیا به کلدی کش
ایسی کلدی با سنا قدس صابن و کدی صابج و کلدی
مکره باشی و مره کو اولدی اوج یوزیل اخلوچ
طاعلو طاشکر و قشر و جاور زو اوله بکه اخلوچ
حق تعالی حیر ایدیه خطاب قلدی کم ایت ادم کم اگر
یوی دکر صوی نیجا فان سنگ کوز کدن اقرسه نوبک
مبول و کلدی مکر کم برایش اشلیکس وارین کله
برنده مجاور اولاسن ایک اون اوجی کنی اون
در دینی کنی اولد بسخی کنی اوج طومانس اگر اولد
کم اوج نه سنه در اینکل اکنجی صبح طوغد عند
مکره ابرق بیسی بیاسین و صواجمیا سین تا کون

طلوچه

طلوچه اوج طوغد غلدن مکره بریم حضرت مکره کلان
سنگ اعز کدن اوج قوقوسی کله کم بریم حضرت مکره
اوج طومانک اغرنی قوقوسی سنگ و عینه قعند
بیکر کدر اول اوج بر کاتندن کوز کدن برده کرم
عشم سکا کترم عر شنده براد کوروس برینش اول
اندن اول ادر ایسی بره ایسی و راسین بر دخی
اول ادر ایسی حرمینه تو یکی قبول طلا و زودی حیریل
علیه السلام ادم بو پیرغی و چک اندن ادم علیه
السلام اعلیو اعلیو کعبه برنه واروی مجاور
ایک اون اوجی کنی اون در دینی کنی اون بسخی
کنی اوج ططیس اول اوج کون اوج بر کاتندن
قرمیش یوزی ایسی اولدی امدی اوتز کون
فریضه اوج بر کاتندن مؤمنک قرمیش بر این انا ر

بندگی صدک اولی اندن رسول علیه السلام
ایدر الهی نه بیورسن اندن نگرسی تعالی لیدر
ایتم جیم قانی اجاق قانی سنگ قوشلنگ قانی
سنگ بونکر کلیدیدار کورمک آیت بونکره یا محمد و
اول رکعتن قلی بندون اجاعی مقام قلی ورمک
بندن اکنجی رکعتن قلی بندون فردوس اجاعی
سنگ قوشلنگدن بوزت ورمک بندن او جی
رکعتن قلی بندون دیدارم اندره روزی قلی ورمک
بندن اندن رسول آیتسی الهی راضی اولدم دوی
لطیف هر یوزد ایش کم قل ای اشک پیش حمله اشک
پیش حسن و دکن اول برسی اشتمکدر اکنجی سی و نقد
او جی بلمکدر و در جی بقی و در جی کورمکدر کوی
تعالی ادمبالت قلب درر عاقل فکر ایلا یک

اکلیانه اولو

اکلیانه در لو این اشکریا بو پیش حس و اسلمه سلم
اشکری تعالی بو پیش وقت نمازی فویضه قلی
چمن کم اول پیش وقت نماز ملازمت و لا اول
پیش جندن قوشلنگدی یاز قله کفارت اول **لطیف**
تفسیر کیم ده کور و تم علی رضی الله عنه رسولون صور
کم نماز لر چمن پیش در آتی و کل بدی و کل اندن
رسول علیه السلام ایدر اول نگرسی جعین کم نبی
کو جلدیکه یغابره یغابره و بدی با علی اکنجی نماز
پیش وقت اولدی کم ادمیا جان کردگی و تمدن
اولدی و قته درکن پیش حال انک او زرمه کلور
برسی سو و اندکی مالی اکنجی اعلنی لی مالی او جی
یکنک مالی در جی قریلق مالی بشیج قوالی ما
اندی بو پیش وقت نمازی قلی اول پیش حاله

طاموید خطاب کس در ایوسه در ای طامویدا
بوز لولوی کندور کا الغل ان بوز لولوی توغلی
و نه بر مؤمنان لازمدر کم اول حالته تور قادر
بشیخ تور قویس شول و محمد کم مؤمنل صراط
اوزر رسنده قدم بصت حیات اجند الکر
انن تکرس تعالی ایدز کم یا محمد بن حلیم تکرس و ن
قولردن او ترون تکرس سوانی طمغابو
پورم کم و کلی بر کبر قدم بصال اول صراط انکر
حکلی در نهر کمون کم اچی طلوا ایمان در اول شول
تام عبار التونه بکر او دانگ یور بسا حکمک
واکار بیان در کرم زهره سی یق و مرکم منافع
ایه اول شول قلب اچیه بکر قدم بصاعی ساع
اودانگ کرلو قلب لغن و تقاین طشره چنان

طاموید

طاموید خورزون اول او بهر بر مؤمنان لازمدر
کم اول رسوانی بعدن تور تم اندن حتی تعالی
ایدر با احمد ایسکل امتو کارته نمازن ترک ایسکل
دری اولیجه قلسونکر انک قرقودن کم میدا
تور قسی در امین قلم و انیله نمازن الکسوز
قلسونکر ایچی قرقودن امین قلم و الکنو نماز
الکسوز قلسونکر او بیچی قرقودن امین قلم
واختام نمازین الکسوز قلسونکر در دخی قرقود
امین قلم بنو نمازین الکسوز قلسونکر بیچی
قرقودن امین قلم و پیغامبر علیه السلام سوندر
شاد اولدی هتقله پیش وقت نمازی قبول قلدا
دلدر کم کرود و نا اندن خطاب کلدر کم ای سیم
چیم امتکی قرقودن امین قلدر عکله اشکر

ایلیب ترقه دوره اگرچی تر قوسی جان وره سپه
و قین در پیماره ادرینگ جان حلقومته کلجک
شیطان سونو کونو ایمان المعاکلور اندن میکلن
آدمی صناع یانته با قربان اچی کورز و صولنا با تو
ایمان اچی کورز اکلر و زارلق قلعوز و بر ساعت
بکمدین جان اچی جان الورد اعوذ بالله اگر ایمان
اچی ایمان اکر سا پیماره ضعیف آدمی دنیا و
جانسه و اخرتده ایمانسه اولایه اول حالتده
بیزم ایمانسه غما بیکنه شیطان لعین میگردن سن
صقلتل و پیر بر مومنا گر کدر اول حالت ایچون ترقه
دوره او و چچی تر قوسی سنول و قندرم بلور کوش
غیب اول قراکوسین اچنده کورفتار اول و طراق
طایغ کی تیار وودیس و باش طریقی پراشتادیس

دیلان بریکادون

دیلان بریکادون و بیان بریکادون اول سنول بلا
اچنده اکن صوبری مور قوسی دخی اول اکر مور دور
سواله لره جواب اولدسا خوش نعو فر بالله
اگر خوش جواب در لمر سا ادری پیر بر مومنا لا
کم منکر و نیکردن مور قوسی اول اما اول در دخی
مور قوسی سنول وقت فر کم پیردن باش قلدره
و قین بلن کم کند و نه صورتده چیا و قیامت کشفده
معینک ظاهر اولسه در پیر بر کشتک اچنده نه و ارسه
طاشنا و ارسه در و پیر کتک اچنده اخلاص و ارسه
طاشنا و ارسه در انگ نورس قاشنده آس و کن نورس
قراکوبی اولسه در و اکر انگ اچنده نفاق و غل
و غش و ارسه اول نفاق انگ طاشنا و ارسه در
بوزی بقرب کی بقره اولسه در اول حال اچنده

وَقَلَّوْا زَايِلِيْبٍ مِّنْجِدَارِيْهِ وَاَرَبُ شَيْطَانٍ نَّمَاذُ
قَلْبِيْهِ زَخْلُو قَلْبِيْ عَرِيْنِ اَوْ دَرَجِيْ هِيْجَ كَمَا نَبِيْذِيْكُمْ
حَقِّيْ تَعَالَى بِنَا اَجْمَاعِيْ اِنَّمَا وَرَبِّ دِيْدَارِيْ نَقَلْتِ
وَرَبِّيْ دَر **الطيف** مَعْرَاجِ كَيْسِيْ حَقِّيْ تَعَالَى مُحَمَّدُ
مَصْطَفَايْ جَبْر وِرْزِ اِيْزَارِيْ بِيْمِ جِيْئِيْمِ كُوْرُوْنِ سِيْ
اِنَّمَا عَصِيْبِيْ سِنْدِيْ كُوْرُوْنِ بِيْمِ عِطْمِ حَقِّيْ جُوْنِ بُوْنِيْكُمْ
عَصِيْبِيْ سِنْدِيْ كُوْرُوْنِ كُوْرُوْنِ اِيْ بِيْمِ خَاصِ دُوْسَمِ
بِيْجَلِيْ كَمِ قَوْلِيْ وَنَكْتِ بِيْشِ دَر لَوْ قِيْ قُوْرُ حَقِّيْ بُوْرُوْنِ
اَوَّلِ مَبْدُوْ قُوْرُ قِيْ يَعْنيْ اَوَّلِ وَقْتِيْ كَمِ تَكْوِيْنِ تَعَالَى
اَدْرِيْ يَارِيْ دِيْ قِيْ شَهْرِيْ پُوْرُوْنِ كَمِ اِيْ اَمُوْرُ
كُوْرُوْنِ دَر كُوْرُوْنِ كُوْرُوْنِ اِنْدِيْ اَدَمِ اِيْ دِيْ
عَلَيْهِ السَّلَامُ اَلْحِيْ سَعْدُ اَوْ غَلِ قِيْزِيْكُمْ سِنْدِيْ وَبِيْمِ اَعْلَا
كُوْرُوْنِ بِيْا مَتَمِ دَر كِنِ طَبَقَسَارِ دَر دُوْ كِنِ مَضِيْكَلِيْ

کسر کل ادب

کَسْرِ کَلِ دَرِيْ اِنْدِيْ حَقِّيْ تَعَالَى خِطَابِ قَلْبِيْ كَمِ اِيْ اَدَمِ
اَعْلَانِيْ بِيْر كُوْرُوْنِ **لِيْكِ اَللّٰمُ لِيْكِ** دُوْرُوْنِ حَقِّيْ
اَدَمِ اِنَّ اَدَمَ سِيْرِيْ كُوْرُوْنِ دَرِيْ اِنْدِيْ كَيْسِيْ
اَدَمِ صَاغِ اِنَّهٗ يَحْقِيْ كَيْسِيْ صَوْلِ اِنَّهٗ حَقِيْ اِنْدِيْ
اَدَمِ صَاغِ اِنَّهٗ كِيْلِيْ بَقِيْ اَبِيْ اَوَّلِ دُوْرُوْنِ
صَوْلِ اِنَّهٗ كِيْلِيْ بَقِيْ جَبْرُ اَوَّلِ دُوْرُوْنِ
بُوْاقِ جَانِيْ بِيْجِيْ سُوْنِيْ وَبُوْ قُوْرُ جَانِيْ بِيْجِيْ
بِيْرُوْنِ اَعْلِيْ اِنْدِيْ تَكْوِيْنِ تَعَالَى اِيْزَارِيْ اَدَمِ صَاغِ
اَللّٰمِ كِيْ جَلِيْ اَجْمَاعِيْ دَر بِنَا اَجْمَاعِيْ كُوْرُوْنِ
بِيْا اَبِيْ بِيْ وَصَوْلِ اَللّٰمِ كِيْلِيْ طَامُوْرُوْنِ بُوْنِيْكُمْ
طَامُوْرُوْنِ كُوْرُوْنِ بِيْا زِيَانِ بِيْ اَبِيْ سِيْجِ كِيْ بِيْزِيْ
كَمِ اِنَّمَا جَانِيْ اَوَّلِ وَقْتِيْ قُوْرُ جَانِيْ دُوْرُوْنِ اَوَّلِ اَبِيْ
جَانِيْ دُوْرُوْنِ اَوَّلِ اِيْ دِيْ بِيْ مَوْسَا لَارِيْ دَر كَمِ اَوَّلِ

اوج در لو طاعتن بیکر طاعت بقدر بری و روح
طریق در بری زکوة و بر مکر و بری غنای قلمند
اندی بو نماز ایچند. اوجی دخی و آرد آما بحکم
بره کونازوه در ر اوج در بری بی یک اکا حرام
و نچم بره کونازوه در زکوة حرمی و بری دوره و
ای ال تکریدن بر نیت در آنک زکوة ال کتوب
تکبیر کتور مکر صاع الین ممول ای اوزرنه قومند
و کوز زکوة علما ز بوزنه و محرابه و مسجد ایله
یره بقدر و اباق زکوة قیامده در مقدر و دل
زکوة قران او مقدر و ذکر ایتمکدر و ملق زکوة
انام اغندن قران ایتمکدر و بیل زکوة رکوعه
بکلمکدر و جز زکوة حیاته او تر مقدر و حیات او مقدر
و باش زکوة سجد ایتمکدر و سلام و بر مکر

بود کلی نماز

و بود کلی نماز ایچند در ابرست الملق سلاح کلمکدر
و مسح در تمق با شنا اشق او مقدر و غسل ایلمک
بفعال ایتمکدر جماعته و ارمق چریا او لشمقدر و بیلد
و ارمقدر و موذن بکلدی سوا شاکتمک در مسجد
و ارمق میدانه کر مکر و انام محمد ابر کجذکی دین
بها دری در اول و یور بر شیطانی میدانه و لکدی اولو
و نماز دن فارغ اولق شیطان چرسن صیبت
قوم مقدر و حی دیا و عادت بودیم بر حرمی
دور شسار پادشاه او کنده و شمله و قیاس
صسار قوسکر بو پادشاه اول چریه ایتمکدر
لمونکر خلعکدر و بر اندی مؤمنکر درخی غسل صبارن
کیب و ایدست بلکن قوشانب و مسح اشمن با
و رب جماعت بولد اش ایفیکه اما می صوب باشی

اللَّهُمَّ وَجِّدْكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ إِلَّا
 أَنْتَ يَا مَنْ لَا يَمُوتُ وَلَا يَمُوتُ وَتَعَدَّتْ أَسْمَاؤُكَ أَوْ مِثْلَهَا
 عَلَيْهِ السَّلَامُ بِسْمِ اللَّهِ دَرْدِي وَشَيْئَتْ بِغَا مَبْرَعِيهِ السَّلَامُ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دَرْدِي وَنُوحٌ بِغَا مَبْرَعِيهِ السَّلَامُ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دَرْدِي وَابْرَاهِيمُ بِغَا مَبْرَعِيهِ
 السَّلَامُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دَرْدِي وَيَعْقُوبُ وَإِسْمَاعِيلُ بِغَا مَبْرَعِيهِ
 عَلَيْهِ السَّلَامُ وَلَا سَاقَ بِغَا مَبْرَعِيهِ السَّلَامُ بِسْمِ اللَّهِ
 الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 مَا لَيْكَ يَوْمَ الدِّينِ يَا كَ تَعْبُدُ وَيَا كَ تَسْتَعِينُ دَرْدِي
 وَمُوسَى بِغَا مَبْرَعِيهِ وَيَسَى بِغَا مَبْرَعِيهِ وَخُفَى بِغَا مَبْرَعِيهِ
 السَّلَامُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ
 الرَّحِيمِ مَا لَيْكَ يَوْمَ الدِّينِ يَا كَ تَعْبُدُ وَيَا كَ تَسْتَعِينُ

اهدنا الصراط

اهدنا الصراط المستقيم صراط الذين انعمت عليهم
 غير المغضوب عليهم ولا الضالين آمين فالحمد لله
 اوقر كروى ويوز بك يكوم درت يك بنما مبرع
 بنى نك وكنه برنك نمازدن بر نصيبى واروى ويز
 كم محمدا مندن بوپش وقت نمازى قلور ساعش
 كرسى لوح و قلم اجاق طامو بر كو كوكلر بليدز كو بو
 بو تندر او د صوبل و طبراق طاعلر و طاشد هو
 دركوز قوس نك جانور كرسى نعدر سبج و همليل و
 وركوع و سجود و طاعت قلدر ليا انك باشتا
 شول قدر تعظيم و طاعت يتم حفص نما كلور بوز
 يكوم درت يك بنما مبرك طاعنى بنم حفص نما كلور
 كرسى طاعت قلندرز نماز قلن تكرسى تعالى ايدر بنم
 حفص نما سوكلو اوج در لور طاشت زار در اول

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَمَّا بُوَيْكُنَا بَابُ الْبَيْتِ فَتَسْتَدْرِكُ قِسْمِي مَدِينَتِنَا نُوَلِّ
مَعْنَى دُرُزْ كَمْ **وَأَقَامَ الصَّلَاةَ** مَسْأَلَتِكَ فَتَسْتَدْرِكُ
الْبَيْتَ نِيَادِي بِشِوْءِ وَقْتِ نَمَازِي فَرِيضَةً بَلْبٌ فَتَقْدَرُ
تَسْتَدْرِكُ رَسُولَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَدَعَى بِرُحْمَتِهِ يَوْمَ دُرُزْ كَمْ
الصَّلَاةَ عِمَادَ الدِّينِ مَنْ أَقَامَهَا فَقَدْ أَقَامَ
مَعَا الدِّينَ وَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ هَدَمَ الدِّينَ يَعْنِي
نَمَازِ دِينِكَ دُرُزْ كَمْ أَيْ طَوْرَسَه بَابِئِ دِينِي
دُرُزْ كَمْ أَيْ طَوْرَسَه بَابِئِ دِينِي تَعْلِيْسَ نَمَازِ
فَلَيْسَتْ دِينِي تَقْدَرُ خَرَابِئِ تَحَارَتِ وَكَلْدَرُ **لَطِيْفَه**
تَكْرِسَ تَعَالَى رَسُولَ حَسْبِ وَرَرَا يَدْرَا خِرْزَامَانَهُ
وَكَلِي بِفَا مِرْزُونِ بِنِمْ حَقْرَه كَدَسَنَ سَوَا كَوْرَسَنَ
وَسَنَكْ أَمْنَكْ دَعَى بِنِمْ حَقْرَه كَدَسَنَ دُرُكَلِي أَمْنَكْ دَرُزْ كَمْ

شونگ جون

شونگ جون کم وکلی در لوطا عتکس بر اریه در دم
آدی نماز تو دم آبی بو تکره روزی قدیم بیلر اول
نمازی قلیجی شوید در کم وکلی یاره ویشتره قدر
طاعت قلور زپه اول نمازی بر یا شنه قلن
دکلی قلیش کی در اتدن رسول علیه السلام ابد
الیس کر مکه عیاشیکه اول نماز نید وکلی شرح ایلو
ویرکل بکین ویکلیک امتا بلدورین بو تکره دخی اول
هواسه نماز بخدا اولسونکر دوی اتدن تکره تعالی
پیور دخی کم ای بیتم جییم عشم تسبیح **سبحان ربی الاعلی**
در وکرتم تسبیح **سبحان ربی العظیم** در ولوح سجده
در تسبیح **یا سُبْحَانَ اللَّهِ** در کوکلر و اجا کلر و حور کلر
ایا وکون یلدر لر ویلدر رهوسا و اجا کلر و حور کلر
دکلی قیامده در و وکلنک تسبیحلس بو در **سبحان ربی**

رسول علیه السلام آید زبلاک بکله و عن اندک
نماز مشغول اولماک تو صید تکران قدر تکران
اکتاف مشغول اولک ایکنی صبح و غدی و قن
نماز مشغول اولک کم کن طغدی و قن هم موض
کردن هم عاید کردن بزینش اولک سزهم و قن
بزمودن بکلدی هیچ وقت بزمودی اولحق
ای مؤذن بکلدی یعنی بزمودن خلقی او بار
کم الک صبحی کورب تکرانی اکل ذکر اولدی
ایکنی صبحی بزمودی کم ای کورب نماز قلا لردی
بولطیف اکن خوبدرد کلی لطایفدن کم بو
کتابید یاز لیدی بکر در الا برز در کرد اما
امید در کم مخدم طا پوسی فکره اکلای انشا الله
تعالی **لا اله الا الله** تحت لرندن نفیاً و اشباتاً

اجالاً و تنزیلاً

اجالاً و تنزیلاً و خصوصاً و عموماً اصول دینیه
و اصول فقه و نحو و معانی بیانه تعلق بخشوار
مشکل اول بخشوار بوار ابعده یاز مق مناسبت
الا مشکلدن او تری یاز مدق بولطایف کم برز
بزمودن بر کبی در نیت انک در حق تعالی
بعده چون تو صید بخشوارت صلی
یق بو قسم ضم قلا لوم
تکرر تعالی توفیق باب
الحمد لله رب العالمین
و الصلوة و السلام
على خير طبعه محمد
و آله اجمعین

تم

یا درتس برستا صبح صادق در زو و بوسه صبح
کاذب در زو صبح کاذب و بوشول اید نیلغا
در زو کچه سوکنده کور نورینا کور نما اول ایدن
طاک قرا کوسی اول ایدن اکنجی صبح طغر دخی یا بلر
ایدن ارته اول حکمت و نجوم و هیئت علمتک
مصنف کوس ایدر ککش شرفه بقین اولدجه
مشرق ککش نورین کتوسیدن ایدر اول صبح
دو کوس اولدز اگر اولکی صبح ککش نورین مسید
ایدن اولد عین صکر قرا کوا اولیا یدس زو برکم
ککش وار دجه منزه قایتین حق اولد صکر
قرا کولق طابق در زو اول اول ایدن لقی کشدن
دکله کنه دکلی حکیمد و عا قلدر و عا لدر و مجله اوم
بنعاب علیه السلام دوریدن تابوکه دکن فکر ایلدیر

بلبلد زو کیم

بیلد زو کیم اول ایلدین صبح کیم طغر ندن زو
سپی ندر بس ایلد اولجی ایلد سببنی تکرسی
قدرتی اولر یعنی اول صبح طلعه کستر مملک احمد
حکمت شویده در کم اول صبح بقار تکرسی
بر لکن اکلیر زو بر کم اکنجی صبح یا جقی ایدر تکرسی
کشدن در اولکی صبح یا جقی ایدر تکرسی
بس اولکی صبح تکرسی ایدر اکنجی صبح کیشی ایدر
بس موقدک صبح کور یک ایدر ساگر کم لاله
الا لله محمد رسول الله اکنجی صبحی کور یک نماز
قلسا کرک بنعاب علیه السلام ایدر **لا بعدنکم اوان**
بلال ولا والنجم المتظلم انما النجم المنظر من
الانق یعنی الدامسون سز کوس بلال بکلده
و دخی ایلد صبح یعنی بلال کاذب طوغجی تکرسی

بِقَلْبِ بِنِ دِوِي اَنْدَن صِرَا فِرْدِوَه بِرَقِيمَتَلُو كُو بِي
وَارِدِي اَلَيْسِ كَتُو رِوِي اَوَّل قِرَاوَتِك اَلَيْسِ وَرِدِي
اَيْدِي اَسْمُو نِي كِي صَعْلَعَل اَنْدَن قِرَاوَتِش اَلَيْسِ اَلَيْسِ
اَيْدِي **لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ** اَوَّل كُو بِي
بِرَحْمَةِ اِيْجَنَه تُو بِي اَنْدَن اَوْدَه طَابُو جِي قِرَاوَتِش
اَوْبَرَكَن كُو رِوِي حَقْدَن كُو بِي اَلَيْسِ اَلَيْسِ كُو رِوِي
بِرَقِي بِي رِزْمَانَدَن كَلْدِي كَم قِرَاوَتِش عَذَابِ
قَبُو سَنَد كُو بِي بَرِكْتِي اِي كِي بَالِقِ دُو تَار اَوَّل
بَالَعْلَمُو اَمْرِنْدِي صَاتُو ن اَلَيْسِ كَتُو رِوِي قِرَاوَتِش
اَلَيْسِ وَرِدِي قِرَاوَتِش اَلَيْسِ اَلَيْسِ اَلَيْسِ **لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ**
مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ اَوْدَه طَابُو جِي اَيْدِي اَوْتَم
وَارِدِي بِن اَوْبُو بِي اَوْبِي اَبِي نَجْمَسِن بَالَعْلَمُو
بِنِ كَل حَاضِر اَو سُو ن دِوِي اَنْدَن اَوَّل قِرَاوَتِش

بِالْفِكَرِ

بِالْفِكَرِ قَرْنِ يَارِ دِوِي كُو رِوِي اَوَّل كُو بِي بَالْفِكَرِ قَرْنِ
لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ دِوِي كُو بِي كُو
حَقِيَقَه بِرَقِي سِن بَالْفِي بِي شَرِوِي اَنْدَن اَوْدَه طَابُو جِي
كَلْدِي بَالْفِي دِوِي بُو خَلَا يَتِي بَالْفِي اَو كُنْدَه تُو رِوِي
بِي سِي يَدِ كِنْدَن صَكْرَه اَوَّل كُو بِي كَتُو رِوِي اَنْدَن
قِرَاوَتِش اَيْدِي **لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ** دِوِي
دِوِي حَقِيَقَه جَعْرُو سِي اَوْدَه طَابُو جِي اَو كُنْدَه تُو رِوِي
اَوَّل دِوِي حَقِيَقَه اَجْدِي كُو رِوِي كُو تَه اَجْتَدَه بَا تُو
بُو اَوْدَه طَابُو جِي بُو اِسِي كُو رِوِي بَلِيْدَن زَنَارِي
كَلْدِي اَيْدِي سِي كَم **لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ**
كَلْدِي سَلْمَان اَو لَدِي **لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ** عَظِيْمَتِ
دِوِي اَر نُو عَزِ قَدْرِي كَم كَسَنَه وَا نَك وَصِيْعَانَه رُو ع
اَيْلِيْبِ صُو كُنْدَه اَبِي شَا **الطَيِّبَه** حَقِ تَعَالَى اِي صَبْح

مَلَكُ كَوْزٍ بِوَجْهِ كَسْتَرِ دَمٍ وَوَرْدِ مِثْلِهِ كَمُرِّ
مَلَكُ كَوْزٍ بِوَجْهِ عَذَابٍ بِوَجْهِ دَمٍ **لَطِيفٌ** نَكِيرٌ تَعَالَى
سَكْرَتِي أَجْمَعُ قَدْ بِنَارٍ وَرَقٍ بِرَأْفَاقٍ يَرُدُّ بَرِّزُ
أَكَادِمِ الْجَلَالِ دَرِّ سَكْرَتِي أَجْمَعُ دَرِّ عِيٍّ لِرَأْوَلِ
مَقَامٍ دَرِّ عِيٍّ قَوْمٍ سَوِيًّا كَوْرًا لِكَلِمٍ بَزَلٍ لِحُكْمٍ يَلِدُ وَزَلِي
كَوْرًا زَانِدٌ رَسُوْلُهُ صَوْرٌ وَبِلِكَلِمٍ أَوَّلِ مَخَامِرٍ كَلِمَةٌ
أَيْرُشَلِيمَ أَيْدِي شَوْنِكُمْ تَكْرِسُ تَعَالَى كَوْرٌ مَدِينِ
يَرُدُّ يَلِيٍّ وَهَمَّ رَسُوْلِي كَوْرٌ مَدِينِ إِيْمَانٍ كَثُوْرٌ وَبِلِكَلِمٍ
وَنِيْلُهُ أَوَّلِ مَقَامِهِ أَيْرُشَلِيمَ تَكْرِسُ تَعَالَى بِنُورٍ سَلَامٍ
قَلْبُهُ بِوَنِيْلِهِ يُوْرِدُهُ لَوْ نُوْرُ أَرْشِ قَلْبِهِ بِرَحْمَتِهِ أَوَّلِ
نُوْرُ أَرْشِ بِنُورٍ يُوْرِدُهُ بِبِلِكَلِمٍ أَجْمَعُ قَدْ يَكْرِكُ أَوَّلِ
وَاجِمَاتِهِ غَيْبُهُ بِنُورٍ كَوَسِيْلَتِهِ أَيْرُقُ تَسْنِيَهُ كَسْمِيْلَهُ
حِكَايَتٌ كَوْرٌ بِرَأْوَدِهِ طَابُورٌ جَسَدٌ بِرَقْرَأْوَشِ

اَلْكَلْبِي وَالدِّي

اَلْكَلْبِي وَالدِّي دَلَالٌ دُكَانِيَهُ كَلْبِي نِكْمٌ قَرَأُ وَشَرُّ كَسْتَرِ
بِكَلْبِي أَنْدَنِ أَوَّلِ دَلَالٍ أَيْدِي نَبِيٍّ بِرَقْرَأْوَشِ وَارْتِكَلِي
كَلْبِي كَوْرًا أَلَا بِرُزْ وَرُكُوْرٌ كَلْبِي أَوْ تَرْدِي يَرُدُّ أَيْدِي نِكْمٍ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَنْدَنِ أَوَّلِ أَوْدِهِ طَابُورٌ حِيٍّ أَيْدِي
كَوْرٌ بِرَيْنِ دَرِّ أَنْدَنِ قَرَأُ وَرَشِي أَلُوْ وَكُوْرٌ حِيٍّ بِوَلِيٍّ
بِكَلْبِي أَيْدِي بِأَعُوْرَتِ بِوَأَيْدِي كَلْبِي كَلْبِي حِيٍّ
أَيْدِي بِرَيْتِي بِعَدْنِ وَارْتِكَلِي كَلْبِي حِيٍّ دَرِّ أَنْدَنِ
طَابُورٌ حِيٍّ كَوْرٌ كَلْبِي بِرَشْرِي أَيْدِي بِرَيْنِ أَلَا بِرَيْنِ أَوَّلِ
عَذَابٍ وَرَمِّمْ أَوَّلِ سُوْرَةٍ حِيٍّ وَارْتِكَلِي دُنَا بِوَقْرٍ
بِهَمَّاسٍ وَرَجِي أَلْدِي أَوْنَهُ كَلْبِي بِوَقْرٍ كَرْدِي
سَاعَتِ أَيْدِي **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللَّهِ** حِيٍّ
أَنْدَنِ كَرْدِي أَوْدِهِ طَابُورٌ حِيٍّ أَيْدِي بِرَيْنِ بِوَقْرٍ أَوْرَشِي
بِيٍّ يَرُدُّ عَذَابٍ أَيْدِي سَمِّ أَيْدِي بِرَيْنِ غَيْبٍ لِيَا بِرَيْنِ

نافع چاغردی ایتمدی ای قرنداشلم دینگری بچکاک
بیر سنده ایدگ **استمدان لا اله الا الله واشهد ان**
محمد رسول الله لطيف حسن قیامت کونی و
حق تعالی مشرب فرشته هله. خطاب قله ایدم ای
بیم فرشته سلم برکن اول کتدر کم می سوار سائو کله
قویام کتورک اندن اوده طاپو چیلری کتور
نبلره ایدم لر ای ارغین لر سزلردنی اوده
بکن دخی اوددن چغنگ دیکر اندن خایه طاپنلر
ایدم لر سزلردنی اوده خایه طره دگر بکونکی کتد اول
خایه سزه دو ترق اولسون یا تک دیکر اندن
طپنلره ایدم لر سزلردنی اوده طاپد و غر طاش
بلکوزه اوده بانسون دیکر اندن ایللیه طاپنلر
ایدم لر دنیاد سزلرا بلیه طاپد و گز ایللیکوز

بیر نیا

بروز چیره طار بلوک بیه عذاب کورک دیکر بر طایفه
سوز کلی سوز دیکر کتد و کنن صکره مو منکر مو عدلر
قلما کوز لر یاشلور حسکر لر یاشلور خطاب کلیم سزل
دخی نیه کویر سز ایدم لر دخی طاپد و غر تکریه کویر
کم انگ دیدارن کور اوز خطاب کلیم **او تعریفونه لو**
شاهد موه ال کور رساکوز بایتمه سز ایدم لر کم غنایت
قلب بلدر سگ بلور ز اندن حق تعالی پرده کدره
بونلر چلی قله و نبلر یوز لرین بره قویا لومق تعالی
بوز پیک لطیفله اغر لمانا اندن ایدم ال کرم ال اکرمین
بن دن برنج کون سزلره طاعت پور دغم سز لر
خور ملق دکلدی بیکم غنایت اوی سزک خفکر و طاپ
هم بر کوز کوز و طاپو کتدم قبول قلدن و انلر
صرب کتدم قبول قلما دیکر محمد یلر صکره سزلر قبول

نما نعت چرسین جدیدی و نافع طیبیلر بر دم تمغه
دوز و یکر نافع دموزلدی اول تمغه قویدر علم
رضی الله عنه مفسر اوزدی و بونا فتح تنعله بلبلکه
اوگنیش کنشی بدی اول تمغه ایچنده کی او شندس
بوکلدی و انک بر چاهی وار دی فزل التوندن
لعل و یا قوت ایچله رضع ایلدوب نغیب طونکر
اوستنه اورتلمیشی و کند بزکز او کند باش
قور دی و تنکر و رزوزی و مالکرا او کند صدقه
ورزوزی قرق یلیدن بر و اول بی اغزلدی بر کن
اندن حاجت دیش دکلدی اول تمغه ایچنده
اوشنچک ایدرایم بونم معبودم بیجا قلیق
شونگون قلدیم کم بکلدیم و قتن بکا قر شوکلدی
اس بونم بونم و قلدیم بکا یازوم قلدیس دیو بونم

بلوروی بار

یلوروی چاره اولدی اول تمغه ایچنده یوزن اول
تمغه دیوارنه سردی ایدرایم پرری کویکویس قدر نیله
سقلین تکریم کفرندن سکا زبان اولدی الا بکاجش
منکین لک اولدی سنگ مننه لک حتی ایچون غدرم
قبول تیغیل نی در کاهلکن محسوم قلما غل دردی
ایتدی **اشهدان لا اله الا الله و اشهدان محمدا**
عبدا و رسوله الهمی قتلورم جقدر نی بونکر ارا
سن ارا د تیغیل بوسوزله آغان قلدی ساعت
ینچکم اول الهمی دردی اندن مقید مار دکلدی بحیب
ایچنده قلدیلر اندن تمغه پاره پاره اولدی و در
نافعک الیندن ایاغندن بره دکلدی اندن نافع
تر شهلر کونور دیلر هوایه قلدی دیلر اول هوایه
دوکر مسلمانلر بقار ز نافع هوا دن کرر را اندن

ای بنم جیدیم رحمتم د کیزی طاشیدر اول نعمتلی بن
 بیسی دکلون نوبر این مکنن اجملدن منزه ون و
 کافر لره دخی ان حرام قلبون سن بلک کرکنن کم سنک
 امتکافدی قلسرون ایسی ای بنم جیدیم کم بکا بقین اولوق
 استرسه کو کلی سو کو مله دی ذکر مله و تنی طاعمله اولسا
 بنی د لین نشانی اولدر کم قول اغنا هیچ سنه کر میا
 بنم کلامدن ارتق دی هیچ سویلیما بنم ذکریدن
 ارتق و کو کلند، هوا و هوس او لیا بنم سو کندن
 ارتق و الذن بکیر و ایغندن قیام و کورنن
 عبرت و نسندن طاعت کلا بندخی اول قول کندو
 اندیشه سندن یعترق اولام هر کم کم بن یعین اولام
 شیطان اتدن ایراغ اولام هر کم کم شیطان ایراغ
 اولامیش بنم خوشنود لعنه اولام اتدن رسول

علاء السلام

علیه السلام ایدر الیه د کلمه بز و قین هر بر ضعیف
 مسکین بویله حاضر قند، اولی بله الیه عنایت اسکلو
 نکرس تعالی ایدر ای بنم جیدیم بنون ارحم الراحمین
 اکر م الا کر مین مطیع کروک طاعتندن اصم بقدر و
 فاسقکر فستندن هیچ زیانم بقدر مستحق اولسون
 هر کم سنک امتکدن ایدر سا **اشهد ان لا اله الا الله**
و اشهد ان محمدا عبده و رسوله رحمت انک یا چوسی
 و رضام انک خلعتی و دیدارم انک تو نعلی اتدن
 بقا مبر ایدر شمدی دکلمدم شمدی کوز لرم ایصدی
 ایندن اولدی **حکایت** حجاز ا الذن بربک و اردی
 چوس یغدی اکانا فبع بن سیدید در لودی ستمایلی
 ارغندا بولوق انج شمدی اتدن عمر رضی الله عنه اون
 بنگ آروردی علی رضی الله عنه باش و ریدی و اردی لری

گندردی برقیف طلوا غویا ایدر الدک اشواغوی
خالده و رک اگر اول اجوسا بو اغوا کاریان ایز
سه دکمز قباوز والولعدن در اوزا کا قول اول
بلورزم اول بری اوتدا کی ختدر اول طودعی دینه
دونه وز والرا اجزسه او ستمزدن کتسون کم بزاکا
اویم سی دکلوذ اندن اول قرق کشش اول اغوی
الدر خالده کتور دلو و یلو اقلقورین دکر دیلی
اندن خالده برندن طرو کلدی ایورای اغوی
پادشاه ادکله انک کندوز می تر یا قلم و شک
ادکی ایرون دخی سنگ تو جیدکله انی اجرو
ایتدی **اشهدان لا اله الا الله و اشهدان لا**
احمد اجدد و رسوله ددی دخی اجدی اول قف
طلوا غویله بکرش قزردی ناریکی ایتدر اشکرک یا

سای الاونیا

سای الاونیا

یا کامی الاونیا بر فی سوسوم الاعضاء اندن بو قرق
کشش بر کزون ز ناریکین کسار قوشش ایتدر کم
اشهدان لا اله الا الله و اشهدان محمد اجدد و
رسوله انون بلکه جوقیدر ملک دخی خدیله خدیله
شهر قوسله بر کزون کلدر ایمان کتور دلو دخی بکون
کی کون دین رو نقد در تو جید بر کاتنده **لطیف**
سوانجی کچی رسول علیه السلام صاع ان صول الی
قودس دخی طور دخی حق تعالی خطاب قلدی کم ای تمیم
پنچون شویله طور رسین نه دلسین دکل کم بو کجیک
دکلرک بر پنجه اوله کرک اندن مقسطعا علیه السلام
ایدرا الهی براوج کنا هملوا ستم اجون سندن یسینلو
دلرون تکرسی تعالی ایدرا ستم دو ستم ستم عزتم حق
اجون بندخی سنگ اشکرک بکایعین اولدغی استرون

اول عملدن حسن غافلین بازن فرشتهها
پیور غشس خزینه شدن بر نور کاغذ چقر
اجنه بازلش کم **استمدان لا اله الا الله**
واشهدان محمد عبده ورسوله کنن تعالی این
ای بنم قولم اشو در سنگ اول کز لو عتک نم خفر
تراز ونگ بر یانه پیور توسلر و اول طقسان
طقر نامه بر یانه توسلر اول توجید کاغذس اغ
کلور سه سانی او جماعه وریام و اگر باز غوک کاغذ
اغ کلور سه طامویه وریام اندن اول عاصی بر کز
اه قلا اصی کده اصی کلجک فرشته اید بر ای عاصی
بحون اصل کیده اول اید شمدی بیدم او حاق
مخسوم اولدغم شمدی بیدم طامودن خور تلدغم
طقسان طقر نامه بیکه بر یاره از اجن کاغذ بر بزر

اولردیم

اولردیم اندن صی تعالی پیور اول طقسان طقر
نامه تراز ونگ بر یانه قولر توجید کاغذس بر نامه
قولر اول طقسان طقر نامه توجید کاغذس اغ کلر
مصطفی علیه السلام پیور اول تکریمی حق ای چون کم
نم نسف انک صدری اید در اگر بر لری کو کلر س طاموی
در کز لری غشس کرسی اجاقی طاموی تراز ونگ
تراز ونگ بر یانه توسلر و دخی تکم اودن باقی
درکن اومی کلیدی و کو کلر و نقد فرشته
وارد سه و دخی دیو پیرس و ارسا تراز ونگ
توسلر توجید و کلندن اغ کلر اندن اول عاصی
رحمت قلا اجماعه وریه **کلیات** خالین و لید
رضی الله عنه صنعا قلعی بی ل اگر تیدی مسلمان
دخی او شنید لاندن یو صنعا بیکه قرق کنش